

ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ

ΟΜΗΡΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1966

1926

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΜΗΡΟΥ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

A - Ω

τυπός του νέον ελάφου της αρχαιοθεάτρου παρατίμη οντοτάτη
πολιτισμούς με ταλαντωτής πονταρτής ποικιλας ποιακά
ποιητών και στην παραγωγή παραπομάχαται η γοητεία του

17264

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

'Ανάτυπον ἐμμέτρου μεταφράσεως ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν 227 τόμων
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ίδιοκτησίας τοῦ 'Εκδοτικοῦ
Οίκου ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ, ὁδὸς Ἀρσάκη 6 ἐν Ἀθήναις.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

$$A - \Omega$$

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1966

17264
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΡΑΨΩΔΙΑ Α

Προοίμιον

”Ανδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, δς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἵερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἵδεν ἀστεα καὶ νόσον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὁ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα δν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἔταιρων.

’Αλλ’ οὐδ’ δς ἐτάρους ἐρρύσατο, ίέμενός περ
αὐτῶν γὰρ σφετέρησιν ἀτασθαλίησιν δλοντο,
νήπιοι, οἱ κατὰ βοῦς ‘Υπερίονος ’Ηελίοιο
ἥσθιον· αὐτὰρ δ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἡμαρ·
τῶν ἀμόθεν γε, θεὰ θύγατερ Διός, εἰπὲ καὶ ἡμῖν.

ΑΙΓΑΙΟΝ ΥΠΕΡΙΦΟΡΑ

Δ. ΑΙΓΑΙΟΥ ΜΑΡΙΑ

επιμέλεια

άλλοτε λέγουν ότι προστίθεται στην αρχή της πόρνης
τη μετατροπή από την γέννηση σε μια γέννηση
την οποία την ποιεί πάντα παρέαζεν ή να πάλιος
θεωρεί έτσις τη γενέλη ταύτης φυγίας της και δεν ήλικος.
Λαμβάνει τα τρόπια λοιπόν πέρα από την μεταμόρφωσή
της λαμβάνει μετατροπή γνωμάτης της "όπου θέλει"
στην άλλη παρατίθεται την προστίθετη γάλη πάντη
"οιούλετην" γνωμάτης της οποίης έτσις η παρέα
διαμέση του πρωτού στατικότητας θα πάει ή σύρει παριστρέψη
λίγητες λοιπόν χρονιάδες παντού ή σύρει παριστρέψη
λίγητες λοιπόν χρονιάδες παντού ή σύρει παριστρέψη

A

Τὸν ἀντρα τὸν πολύτροπο πές μου, θεά, ποὺ χρόνια
παράδερνε, σὰν πάτησε τῆς Τροίας τ' ἄγιο κάστρο,
κι ἀνθρώπων γνώρισε πολλῶν τοὺς τόπους καὶ τὴ γνώμη
κι ἔπαθε πλῆθος συμφορές στὰ πέλαγα, ζητώντας
πῶς στὴν πατρίδα του ἀβλαβοῖς νὰ πάη μὲ τοὺς συντρόφους.

5

Μὰ κι ἔτσι αὐτούς δὲ γλίτωσε, μ' ὅσον καημὸν καὶ ἀν εἰχε.
Γιατὶ μονάχοι χάθηκαν ἀπὸ δικό τους κρίμα,
οἱ ἀσεβοι, ποὺ φάγανε τ' Οὐρανοδρόμου "Ηλιου
τὰ βόδια καὶ τοὺς στέρησε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.
Πές τα ἀπὸ κάπου καὶ σὲ μᾶς, θεά, τοῦ Δία κόρη.

10

"Ολοι, δοσι τότε ξέφυγαν τὸ μαῦρο χάρο, πῆγαν
στὰ σπίτια τους, ἀπὸ γιαλούς καὶ μάχες γλιτωμένοι.
Κι αὐτὸν μονάχα πόκλαιγε πατρίδα καὶ γυναίκα
τὸν κράτας λατρευτὴ θεά, ή Καλυψώ ἡ νεράιδα,
μέσα σὲ κουφωτὴ σπηλιά, γιὰ νὰ τὸν κάμη ταῖρι.

15

Τέλος, σὰν ἔφτασε δ καιρὸς στὸ γύρισμα τῶν χρόνων,
τότε τοῦ κλώσανε οἱ θεοὶ στὸ Θιάκι νὰ γυρίση,
μὰ μήτε ἔκει δὲν τοῦ ἱεψιν στὸ σπίτι του οἱ ἀγῶνες
μὲς στοὺς δικούς του. Κι οἱ θεοὶ τὸν συμπονοῦσαν ὅλοι
ἔκτος τοῦ Ποσειδώνα. Αὐτὸς μονάχα τοῦ Δυσσέα
πάθος τοῦ κράτας ἀσβηστο πρὶν φτάσῃ στὴν πατρίδα.

20

Μὰ ἔκεινος στοὺς ἀπόμακρους τοὺς ΑΙθιόπους πῆγε,
ποὺ χωρίσμενοι κατοικοῦν, στὴν ἄκρη, χώρια ἀπ' ὅλους,
ἄλλοι κατὰ τὸ ἡλιόβγαλμα, στὸ ἡλιοβασίλεμα ἄλλοι,
πλούσια νὰ λάβῃ προσφορὰ σὲ βόδια καὶ κριάρια.
"Εκατσε ἔκει καὶ χαίρονταν μὲ τὴ θυσία, κι οἱ ἄλλοι
θεοὶ ἦταν ὅλοι μαζωχτοὶ στοῦ Δία τὸ παλάτι.

25

Κι ἄρχισε πρῶτος τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας·

γιατὶ ἔβαλε τὸν ἄψεγο τὸν Αἴγισθο στὸ νοῦ του,
ποὺ σκότωσε δὲ κοσμάκουστος Ὁρέστης τ' Ἀγαμέμνου. 30

Κι ἔτσι εἶπε στοὺς λοιποὺς θεοὺς στὸ νοῦ του φέρνοντάς τον
«"Ω, κρίμα ἀλήθεια, οἵ ἁνθρωποι μὲ τοὺς θεοὺς νὰ τὰ χουν,
γιατὶ θαρροῦν πώς ἀπὸ μᾶς οἱ συμφορεῖς τοὺς βρίσκουν,
ἐνῶ παθαίνουν μόνοι τους ἀπ' ἀσύλογισιά τους,
χωρὶς νὰ φταίῃ ἡ μοίρα τους. "Οπως καὶ τώρα, δίχως
νά ναι γραφτό του, δὲ Αἴγισθος πῆρε τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα
τὸ τάιρι, κι δταν γύρισε κι ἐκεῖνος στὴν πατρίδα,
τὸν σκότωσε, κι ἀς ἤξερε τί χάρος θὰ τὸν λάχη,
ἀφοῦ τὸ φτεροφόρο Ἐρμῆ στείλαμε πρὶν καὶ τοῦ πε,
νὰ μήν τοῦ πάρῃ τὴ ζωὴ, τὸ ταΐρι του ν' ἀφήσῃ,
γιατὶ θὰ φτάσῃ ἡ ἐκδίκηση τ' Ἀτρείδη ἀπ' τὸν Ὁρέστη 40
σὰ μεγαλώσῃ καὶ ποθῇ νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα.
"Ετσι τοῦ τά τ' λεγε δὲ Ἐρμῆς ποθώντας τὸ καλό του,
μὰ δὲν τοῦ γύρισε τὸ νοῦ. Τώρα τὰ πλέρωσε ὅλα ». 45

Τότ' ἔτσι ἡ φωτοστάλαχτη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα :
« Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν ἐπουράνιων πρῶτε,
ναί, ἐκεῖνος βρῆκε θάνατο ποὺ τοῦ πρεπει νὰ λάβῃ,
κι ἔτσι κάθε ἄλλος ἀς χαθῇ ποὺ τέτοια κατορθώνει.
Μὰ ἐμένα σχίζεται ἡ καρδιά γιὰ τὸ θεῖκὸ Δυσσέα,
ποὺ χρόνια ἀλάργα ἀπ' τοὺς δικοὺς φαρμάκια πίνει δὲ ἔρμος,
σ' ἔνα γιαλόκλειστο νησί, στὴ μέση τοῦ πελάγου, 50
πολύδεντρο, δπου μιὰ θεὰ τὴν κατοικιά της ἔχει,
ἡ θυγατέρα τοῦ Ἀτλαντα, ποὺ ξέρει δὲ διαστρεμμένος
στὸ βάθος κάθε θάλασσας καὶ μόνος του σηκώνει
τοὺς ψηλούς στύλους ποὺ σὲ δυό γῆς κι οὐρανὸ χωρίζουν.
"Η κόρη ἔκεινου τὸν κρατᾶ τὸ δόλιο, κι ἀς λυπᾶται,
κι δὲ τὰ μαργιόλικα καὶ τὰ γλυκά της λόγια
νύχτα καὶ μέρα τὸν πλανᾶ τὸ Θιάκι νὰ ξεχάσῃ.
Μὰ δὲ Δυσσέας καὶ καπνὸ ποθεῖ νὰ ἰδῃ ἀπ' ἀγνάντια
νὰ βγαίνῃ ἀπ' τὴν πατρίδα του ψηλὰ κι ἀς ξεψυχήσῃ.
Κι ἄχ, μήτε ἐσένα δὲ λυγάει, Ὁλύμπιε, ἡ καρδιά σου. 55
Μήπως δὲ σὲ καλόπιανε στ' ἀργίτικα καράβια
κοντὰ δὲ Δυσσέας, στὴν πλατιὰ τὴν Τροία, μὲ θυσίες ;
"Ετσι λοιπὸν τί κάκιωσες μαζὶ του τώρα, Δία ; »

Κι δ Δίας τῆς ἀπάντησε δ συγνεφοσυνάχτης·
 « Παιδί μου, πῶς σοῦ ξέφυγαν τὰ λόγια αὐτὰ ἀπ' τὸ στόμα;
 Πῶς νὰ ξεχάσω τὸ θεϊκὸ Δυσσέα δίγως λόγο,
 ποὺ δὲν τὸν φτάνει ἄλλος κανεὶς στὴ γνώση, καὶ θυσίες
 πρόσφερε πλῆθος στοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια;
 Μόν' ἔνα πάθος ἀσβηστο κρατάει δ Κοσμοσείστης
 μαζὶ του γιὰ τὸν Κύκλωπα, παὶ τοῦ ὕβρας τὸ μάτι,
 τὸ γιό του τὸν Πολύφημο πόρχει τὴν πρώτη ἀξία
 στοὺς Κύκλωπες. 'Η Θόωσα τὸν ἔκαμε ἡ νεράιδα,
 κόρη τοῦ Φόρκυνα, ἀρχοντα τοῦ ἀστέρευτου πελάγου,
 σὲ μιὰ σπηλιὰ σὰν πλάγιασε σιμὰ στὸν Ποσειδώνα.
 Γι' αὐτὸ ἀπὸ τότε δ Σαλευτής τοῦ κόσμου, ἀπ' τὴν πατρίδα
 ἀλάργα τὸ Δυσσέα τραβᾶ, μὰ δὲν τὸν θανατώνει.
 Μόν' δες σκεφτοῦμε ὅλοι οἱ λοιποὶ θεοὶ πῶς θὰ γυρίση.
 Θ' ἀφήσῃ πιὰ τὸ πάθος του γι' αὐτὸν δ Ποσειδώνας,
 γιατὶ μονάχος δὲν μπορεῖ, στοὺς ἀθανάτους ὅλους
 ἐνάντια, νὰ φιλονικᾶ χωρὶς τὸ θέλημά τους ».

Τότε ἔτσι ἡ λιοπερίχυτη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·
 « Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν ἐπουράνιων πρῶτε,
 ἃν στοὺς μακαριστοὺς θεοὺς αὐτὸ πιὰ τώρα ἀρέση
 στὸ σπίτι του δ βαθύγνωμος Δυσσέας νὰ γυρίση,
 τότε τὸν φτεροφόρο Ἐρυμῆ νὰ στείλουμε τὸν Κράχτη
 στῆς Ὁμυγίας τὸ νησὶ τρεχάτος νὰ μηνύσῃ
 στὴ νύφη τὴ λαμπρόμαλη τὴν ἀσειστη βουλή μας,
 πῶς θὰ γυρίσῃ δ τολμηρὸς Δυσσέας στὴν πατρίδα.
 'Εγὼ δέμως τὸν Τηλέμαχο θὰ πάω νὰ βρῶ στὸ Θιάκι,
 θάρρος νὰ βάλω πιὸ πολὺ καὶ τόλμη στὴν καρδιά του,
 τοὺς παινεμένους Ἀχαιοὺς σὲ σύνοδο νὰ κράξῃ,
 καὶ στοὺς μνηστῆρες νὰ τοὺς πῆ νὰ φύγουν πιά, ποὺ χρόνια
 τοῦ σφάζουν κοπαδίσιά ἀρνὰ καὶ τραχηλάτα βόδια·
 νὰ πάη στὴ Σπάρτη θὰ τοῦ πῶ καὶ στὴν πλατιὰ τὴν Πύλο,
 κάπου γιὰ τὸν πατέρα του τὸ γυρισμὸ νὰ μάθη,
 κι ἔτσι στὸν κόσμο ἀθάνατο νὰ μείνῃ τ' ὄνομά του ».

Εἶπε κι ἀμέσως ἔδεσε στὰ πόδια τὰ σαντάλια,
 χρυσὰ κι αἰώνια, ποὺ μαζὶ μὲ τὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου
 παντοῦ, σὲ ἀτέλειωτες στεριὲς καὶ πέλαγα τὴν πᾶνε.

Κι ἀδραξε τὸ μεγάλο της πολεμικὸ κοντάρι
βαρύ, γερό, μὲ κοφτερὴ μπροστὰ χαλκένια μύτη,
ποὺ σὰν τὸ σείνη, παραλεῖ τῶν μαχητῶν τοὺς λόχους,
ὅσους ἡ κόρη δχτρεύεται τοῦ ἀνίκητου πατέρα.

Χύθηκε τότε ἀπ' τὴν κορφὴ τὴν Ὀλυμπίσια κάτω
κι εὐτὺς στὸ Θιάκι βρέθηκε καὶ στοῦ Δυσσέα ἐστάθη
τὰ πρωτοπόρτια, στῆς αὐλῆς ἀπάνω τὸ κατώφλι,
κρατώντας τὸ χαλκόδετο κοντάρι τῆς στὸ χέρι,
παρόμοια μὲ τὸν ἀρχηγὸ τῶν Ταφιωτῶν, τὸ Μέντη.

Τοὺς φαντασμένους βρῆκε ἔκεī μνηστῆρες ποὺ στὶς πόρτες
μπροστὰ τὸ ζάρι παιίζανε, τὴν ὥρα νὰ σκοτώνουν,
ἀράδα ἀπάνω σὲ βοδιῶν τομάρια καθισμένοι
ποὺ 'χαν σφαγμένα μόνοι τους. Κι οἱ παραγιοὶ κι οἱ κράχτες
ἄλλοι κρασὶ νερώνανε γι' αὐτοὺς μὲς στὰ κροντήρια,
κι ἄλλοι, μὲ τὰ πολύτρυπα σφουγγάρια, τὰ τραπέζια
καθάριζαν καὶ τὰ 'στρωναν, κι ἄλλοι ἔκοβαν τὸ κρέας.

Πρῶτος ὁ θεοπρόσωπος Τηλέμαχος τὴν εἶδε.
Κάθουνταν μὲ βαριὰ καρδιὰ στὸν κύκλο τῶν μνηστήρων
κι δ νοῦς τὸν συλλογίζονταν τὸν ἀκριβὸ γονιό του,
νά 'ρη ἀπὸ κάπου σπίτι του νὰ διώξῃ τοὺς μνηστῆρες
καὶ τὴν ἀρχὴ στὰ χέρια του νὰ πάρη καὶ τὸ βιός του.
Σὰν τέτοια ἔκεī ποὺ κάθουνταν μαζὶ τους συλλογιοῦνταν
κι ἀντίκρισε τὴν Ἀθηνᾶ. Στὴν πόρτα δλόισα τρέχει,
γιατὶ τοῦ φάνηκε βαρὺ νὰ στέκη ἀπ' ὥρα δένοις.

Κοντά του πάσι καὶ στάθηκε καὶ τοῦ 'πιασε τὸ χέρι,
τοῦ πῆρε καὶ τὸ χάλκινο κοντάρι ποὺ κρατοῦσε,
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·
«Ὦ ξένε, καλῶς δρισες. Τὸ σπίτι μας δικό σου,
κι ὅταν δειπνήσης ἔπειτα λές τὴν ἀνάγκη πόχεις».

Ἐλπε, καὶ κίνησε μπροστὰ κι ἡ Ἀθηνᾶ ἀκλούθοῦσε.
Κι ὅταν ἀμέσως μπήκανε μὲς στὸ ψηλὸ παλάτι
σταίνει δ Τηλέμαχος κοντὰ στὸ στύλο τὸ κοντάρι,
μὲς στὴν ὁμορφοσκάλιστη κονταροθήκη, ποὺ 'χε
κι ἄλλα κοντάρια ἔκεī πολλὰ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα,
κι ὀδήγησε τὴν Ἀθηνᾶ σ' ἔνα θρονί νὰ κάτση,
ὅμορφο, ψιλοδούλευτο — λινὸ σεντόνι κάτω

100

105

110

115

120

125

130

ἀπλώνοντας — πού 'χε σκαμνὶ γιὰ ν' ἀκουμποῦν τὰ πόια.

Κοντά της ἔβαλε σκαμνὶ κι ὁ ἔδιος σκαλισμένο,
ἀπ' τοὺς μνηστῆρες χωριστὰ νὰ μὴν πλαντάξῃ ὁ ξένος
μὲ τὸν πολὺ τοὺς θόρυβο καὶ τὸ φαῖ μπουχτίση,
ποὺ τοὺς χωριάτες ἔσμιξε, καὶ νὰ μπορέσῃ ἀκόμα
γιὰ τὸν ξενιτεμένο του πατέρα νὰ ρωτήσῃ.

Μιὰ παρακόρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγήνι
νερὸ τοὺς χύνει νὰ νιφτοῦν σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνη,
κι ἐμπρός, τοῦ μάκρου, σκαλιστὸ τοὺς ἔστρωσε τραπέζι. 140

Ψωμιὰ τοὺς ἔφερε ἔπειτα καὶ ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα
κι ἄλλα προσφάγια πληθερά, μετὰ χαρᾶς δ.τι εἶχε.
Κι ὁ σιτιστὴς λογῆς φητά, σηκώνοντας σὲ δίσκους,
τοὺς ἔφερε κι ὀλόγχυσα τοὺς ἔβαλε ποτήρια,
κι ὁ κεραστὴς νοιαζόντανε συχνὰ καὶ τοὺς κερνοῦσε. 145

Μπήκανε κι οἱ περήφανοι μνηστῆρες, κι ὅλοι ἀράδα
πῆγγαν ἀμέσως στὰ θρονὶα καὶ στὰ σκαμνὶα νὰ κάτσουν.
Κι ἐκεῖ νερὸ τοὺς ἔχυναν στὰ χέρια τοὺς οἱ κράχτες,
καὶ σὲ πανέρια τὰ ψωμιὰ οἱ σκλάβες κουβαλοῦσαν,
κι οἱ νιοὶ ως τὰ χείλια μὲ πιοτὸ γεμίζαν τὰ κροντήρια. 150

Κι αὐτὸι στὰ ἔτοιμα ἀπλωνὰν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.
Κι ὅταν πιὰ τέλος χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
στὸ νοῦ τους ἔβαλαν χορὸ ν' ἀρχίσουν καὶ τραγούδι,
ποὺ 'ναι στολίδια τοῦ γλεντιοῦ. Καὶ τὴ γλυκιὰ κιθάρα
δι κράχτης πῆγε κι ἔβαλε στὰ χέρια τοῦ Φημίου, 155
ποὺ τραγουδοῦσε στανικῶς στὸν κύκλο τῶν μνηστήρων.
Κι ἐνῶ τὴν ταίριαζε ὅμορφο ν' ἀρχίσῃ ἔνα τραγούδι
ἔτσι ἔλεγε δ Τηλέμαχος στὴν Ἀθηνᾶ, κοντά της

σκύβοντας τὸ κεφάλι του, νὰ μὴν ἀκούσουν ἄλλοι:

« Καλέ μου ξένε, κάτι τι θὰ πῶ καὶ μὴ θυμώσης· 160
νά γιὰ τὶ νοιάζουνται ὅλοι αὐτοί, κιθάρα καὶ τραγούδι,
χαρά τους ποὺ τὸ ξένο βιὸς ἀπλέρωτο ἔτσι τρῶνε
ἀνθρώπου ποὺ στὶς ἐρημιές σαπίζουν σκορπισμένα
τὰ κόκκαλά του ἀπ' τὴ βροχή, γιὰ τὰ κυλάει τὸ κύμα
στὴ θάλασσα. Κι ἂν ἀξαφνα τὸν ἔβλεπαν στὸ Θιάκι 165
νὰ φτάσῃ, θά 'θελαν φτερὰ στὰ πόδια κάλλιο νά 'χουν
παρὰ τοῦ κόσμου τ' ἀγαθά, χρυσάφι καὶ στολίδια.

Μὰ τώρα ἔκεινος χάθηκε πικρά, κι οὕτε δλλη μένει
γιὰ μᾶς ἐλπίδα, ἀν καὶ πολλοὶ πῶς θὰ γυρίσῃ λένε.

“Ἄχ, πάει, γιὰ πάντα χάθηκε τοῦ γυρισμοῦ του ἡ μέρα.
Μόν’ ἔλα πές μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια μίλα.

Ποιός εἶσαι ; Ποιός ὁ τόπος σου ; Ποῦ κάθονται οἱ γονιοί σου ;
Μὲ τί καράβι ἥρθες ἐδῶ ; Πῶς σ’ ἔφεραν οἱ ναῦτες
στὸ Θιάκι ; Ποιά παινεύονταν πῶς ἤταν παλικάρια;
Γιατὶ θαρρῶ περπατηχτὸς στὸ Θιάκι πῶς δὲν ἥρθες.

Καὶ τοῦτο ξήγα μου σωστὰ καλὰ νὰ καταλάβω,
ἀν εἶσαι φίλος πατρικὸς καὶ τώρα μόλις ἥρθες.
Γιατὶ πολλοὶ στὸ σπίτι μας ξένοι μᾶς ἥρθαν κι δλλοι,
γιατὶ ἤταν κι ὁ πατέρας μου μὲ κόσμο γνωρισμένος ».

Τότ’ ἔτσι ἡ φωτοστάλαχτη τ’ ἀπάντησε ἡ Παλλάδα.
« Μετὰ χαρᾶς σου ἐγώ δλα αὐτὰ θὰ σου τὰ πῶ δπως εἶναι.
‘Ο Μέντης τ’ Ἀγχιάλου ὁ γιδὸς παινεύομαι πῶς εἴμαι
καὶ τοὺς Ταφιώτες κυβερνῶ τοὺς θαλασσοθρεμμένους
τώρα, καὶ πάω σ’ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους, στὴν Τεμέση,
τὴ θάλασσα ἀρμενίζοντας, καλκὸ νὰ πάρω ἔκειθε.

Μακριὰ ἀπ’ τὴν πόλη τὸ γοργὸ καράβι σύραμε δέω,
κάτω ἀπ’ τὸ δασωμένο Νήρο, στοῦ Ρείθρου τὸ λιμάνι.

Εἴμαστε φίλοι πατρικοὶ κι οἱ δυό μας ἀπὸ πρῶτα,
κι ἀν πᾶς στὸ γερομαχητὴ Λαέρτη ρώτησέ τον,
ποὺ λένε πῶς δὲν ἔρχεται στὴ χώρα πιὰ ποτέ του,
μόν’ ζῆ μακριὰ στὴν ἔξοχὴ μὲ πίκρες καὶ φαρμάκια,
μαζὶ μὲ μιὰ γερόντισσα δούλα, ποὺ τὸ τραπέζι

τοῦ στρώνει καὶ φαῖ κρασὶ τοῦ βάζει, ὅταν τοῦ κόψη
τὰ γόνατά του ἡ κούραση, τὴν ὥρα ποὺ ἀνεβαίνει
σέρνοντας πάνω σὲ κορφὲς ἀμπελοφυτεύμενες.

Κι ἥρθα γιατὶ μοῦ λέγανε πῶς γύρισε ὁ Δυσσέας,
μὰ νά, οἱ ἀθάνατοι θεοὶ τὸ δρόμο τοῦ ἐμποδίζουν.

Γιατὶ δὲν πέθανε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας, ὅχι ἀκόμα,
μόν’ κάπου ζῆ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια ἀποκλεισμένος,
σ’ ἔνα ἀφροκύκλωτο νησὶ κι ἔκει τὸν ἐμποδίζουν
ἄντρες κακοὶ κι ἀνήμεροι, θέλει δὲ θέλει ἔκεινος.

Μὰ θὰ σου προφητέψω ἐγώ, καθὼς μέσα στὸ νοῦ μου
μοῦ δίνουν φώτιση οἱ θεοὶ κι ὅπως θαρρῶ θὰ γίνουν,

170

175

180

185

190

195

200

κι ἀπὸ σημάδια ᾧς μὴν κρατῶ, προφήτης ἦς μὴν εἶμαι.

Ἄλαργα ἀπ' τὴν πατρίδα του καιρὸ δὲ θά 'ναι ἀκόμα,
κι ἀν τὸ κορμί του μὲ δεσμὰ τὸ δέσουν σιδερένια.

Ως εἶναι πολυμήχανος, θά βρῆ νὰ φύγη τρόπο.

Μόν' ἔλα πές μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια μίλα
ἀν εἶσαι τοῦ Δυσσέα γιὸς τόσο μεγάλο ἀγόρι.

Ποιὸν τοῦ μοιάζεις στ' ὅμορφο κεφάλι καὶ στὰ μάτια,
γιατὶ συχνὰ ἀνταμώναμε πρὶν φύγη γιὰ τὴν Τροία,
ὅπου πολλοὶ ξεκίνησαν τῶν Ἀργιτῶν οἱ πρῶτοι
ὅπλαρχηγοὶ μὲ τὰ βαθιὰ καράβια. Μὰ ἀπὸ τότε
δὲν εἶδα τὸν Δυσσέα πιά, μήτε καὶ μένα ἐκεῖνος ».

Τότ' ἔτσι πάλε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς εἴπε·

« Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ὅπως εἶναι.
Γιός του πῶς εἶμαι ἡ μάνα μου μοῦ λέει, μὰ ἐγὼ δὲν ξέρω,
γιατὶ κανεὶς τὴ φύτρα του δὲν τὴ γνωρίζει ὁ ἔδιος.

Μακάρι νὰ 'μουν γιὸς κι ἐγὼ ἀνθρώπου εύτυχισμένου
ποὺ βρίσκουν τὰ γεράματα μὲς στὰ πολλὰ ἀγαθά του.
Μὰ τώρα ἀπ' τὸν πιὸ δύστυχο ποὺ βρέθηκε στὸν κόσμο
μοῦ λένε πῶς γεννήθηκα, γι' αὐτὸ σὰ μ' ἔξετάζης ».

Τότ' ἔτσι ἡ λιοπερίχυτη θεὰ Παλλάδα τοῦ 'πε·

« Δὲ θὰ ξεγράψουν οἱ θεοὶ στὸ τέλος τὴ γενιά σου,
τέτοιονε ἀφοῦ σὲ γέννησε ἡ Πηνελόπη ἔζένα.

Μόν' ἔλα ξήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου.

Αὐτὸς τί κόσμος ; Τί φαγιά ; Γιὰ ποιὸ σκοπὸ τὰ θέλεις ;
Ξεφάντωσῃ ἔχεις ἡ χαρές ; Σὰν ἔρανος δὲ μοιάζει.

Μοῦ φαίνονται στὸ σπίτι σου πῶς ἥρθαν χαροκόποι
κι ἀχρόταγα χαραμοτρῶν, κι ἀν ἄνθρωπος μὲ γνώση
ἔβλεπε αὐτές τους τίς μπομπές θὰ ξάναβε ὁ θυμός του ».

Τότε ἔτσι πάλε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς εἴπε·

« Ξένε, γι' αὐτὰ σὰ μὲ ρωτᾶς θὰ σοῦ τὰ πῶ ν' ἀκούσης.
Αὐτὸ τὸ σπίτι ἀρχοντικὸ κι εύτυχισμένο θά 'ταν

ἀνίσως στὴν πατρίδα του βρισκότανε ὁ Δυσσέας.

Μὰ ἀλλιῶς τὸ θέλανε οἱ θεοὶ ἀπὸ κακή των γνώμη,
ποὺ μόνο ἐκεῖνον ἀφαντο τὸν ἔκαμαν ἀπ' δλους.

Γιατὶ ἔτσι ἐγὼ δὲν θὰ 'χλαιγα τὸ θάνατό του τόσο
μὲς στὸ στρατό του ἀν ἔχανε στὴν Τροία τὴ ζωή του,

205

210

215

220

225

230

235

ἥ, σὰν ἀπόσωσε ἡ σφαγή, στὰ χέρια τῶν δικῶν του.

240

Τότε οἱ Παναχαιοὶ ψηλὸς θά τοῦ 'σταιναν μνημούρι
καὶ δόξα πίσω θ' ἀφῆνε μεγάλη στὸ παιδί του.

Μὰ τώρα αὐτὸν ἀδόξαστα τὸν ἄρπαξαν οἱ Λάμιες
κι ἀφαντος πάσι κι ἀνάκουστος, ἀφήνοντας σὲ μένα
τὶς πίκρες καὶ τὰ βάσανα. Καὶ μήτε αὐτὸν μονάχα
θρηνῶ, γιατὶ οἱ ἀθάνατοι κι ἄλλα μοῦ δῶσαν πάθια.

245

Γιατὶ ὅσοι δρίζουν στὰ νησιά κι ἀπ' ὅλους εἰναι οἱ πρῶτοι,
στὴ δασωμένη Ζάκυνθο, στὴ Σάμη, στὸ Δουλίχι,
κι ἐδῶ ὅλα τ' ἀρχοντόπουλα στὸ βραχωμένο Θιάκι,
ὅλοι ζητοῦν τὴ μάνα μου καὶ καταλοῦν τὸ βιός μου.

250

Καὶ μήτε τ' ὅχι λέει αὐτὴ στὸν ἄχαρο τὸ γάμο,
μήτε μπορεῖ νὰ παντρευτῇ. Κι ἔτσι ὅλοι αὐτοὶ μοῦ σβήνουν
τὸ σπίτι μου καὶ σύντομα κι ἐμένα θὰ ξεκάμουν».

Κι ἡ 'Αθηνᾶ τ' ἀπάντησε βαριὰ ἀγαναχτισμένη—
«Ἄχ, πόσο τοῦ Δυσσέα ἐσύ ποὺ λείπει δὲν τὸν φτάνεις,
νὰ βάλῃ στοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες χέρι ἐκεῖνος.
Γιατὶ ἂν ἐρχόντανε ἀξαφνα μὲ κράνος καὶ μ' ἀσπίδα
καὶ δυὸς κοντάρια, νὰ σταθῇ στὸ πρωτοπόρτια ἀπάνω,
τέτοιος καθὼς τὸν γνώρισα στὸ πατρικό μου σπίτι
πρώτη φορά, νὰ τὸ γλεντᾶ καὶ τὸ κρασὶ νὰ πίνη,

255

σὰ γύριζε ἀπ' τὴν "Εφυρα, ποὺ πῆγε μὲ καράβι
στὸν "Ιλο, γιὸ τοῦ Μέρμερου, φαρμάκι θητοφάγο
ζητώντας του τὶς χάλκινες σατίτες του ν' ἀλείβῃ.—
Μὰ ἐκεῖνος δὲν τοῦ τό 'δωσε γιατὶ τοὺς ἐπουράνιους
φοβόνταν, κι ὁ πατέρας μου τοῦ τό 'δωσε ὁ δικός μου,
ποὺ·φίλος του ἦταν καρδιακός. — Ναί, τέτοιος ὁ Δυσσέας
ν' ἀπλωνε χέρι ἀπάνω τους, θὰ καταντούσανε ὅλοι
μεμιᾶς γληγοροπέθαντοι καὶ πικροπαντρεμένοι.

265

Μὰ στῶν θεῶν εἶναι ὅλα αὐτὰ τὸ χέρι ἂν θὰ τελέψουν,
ὅταν γυρίση σπίτι του, ἂν θὰ πλερώσῃ ἥ ὅχι.

270

'Εγώ ὄμως σὲ παρακινῶ νὰ τὸ σκεφτῆς καὶ μόνος
πῶς ὅλους ἀπ' τὸ σπίτι σου νὰ διώξῃς τοὺς μνηστῆρες.
Κι αὐτὸ ποὺ τώρα θὰ σοῦ πῶ πρόσεξε νὰ τ' ἀκούσῃς.
Σὲ σύνοδο αὔριο κάλεσε τους 'Αχαιοὺς καὶ σ' ὅλους
πὲς καθαρὰ τὴ γνώμη σου, νά 'ναι οἱ θεοὶ μαρτύροι.

275

- Στὰ σπίτια τους νὰ σκορπιστοῦν πρόσταξε τοὺς μνηστῆρες.
 Κι ἀν ἡ καρδιὰ τῆς μάνας σου τῆς λέει χαρές νὰ κάμη,
 πίσω ἀς γυρίση στοῦ ἄρχοντα πατέρα της τὸ σπίτι
 κι ἀς πᾶνε ἔκει νὰ παντρευτοῦν καὶ τὰ προικιὰ ἀς ὁρίσουν,
 πολλὰ κι ὅσα θὰ ταιριαζαν στὴν ἀκριβή του κόρη. 280
 Καὶ θὰ σοῦ πῶ μιὰ συμβουλὴ σοφὴ σὰ θὲς ν' ἀκούσῃς.
 'Απ' ὅλα τὸ καλύτερο καράβι ν' ἀρματώσῃς
 μὲ λαμπνοκόπους εἴκοσι καὶ πήγαινε νὰ μάθης
 γιὰ τὸν πατέρα σου εἰδηση, ποὺ λείπει χρόνια ἀλάργα,
 κανεὶς ἀν ζέρη νὰ σοῦ πῆ, εἴτε ἀπ' τὸ Δία ἀκούσῃς
 φήμη, ποὺ φέρνει πρῶτα κύτη τὰ νέα στοὺς ἀνθρώπους. 285
 Πάνε τὸ γερο - Νέστορα στὴν Πύλο νὰ ρωτήσῃς
 κι ἔκειθε πήγαινε ἔπειτα στὴ Σπάρτη, στὸ Μενέλαιο·
 ποὺ ἀπ' τὸ χαλκόφραγτο στρατὸ στερνὸς ἔκεινος ἤρθε. 290
 Κι ἀν μάθης ὁ πατέρας σου πῶς ζῆ καὶ θὰ γυρίσῃ,
 μ' ὅλο ποὺ νιώθεις τὸν κανοῦ, περίμενε ἔνα χρόνο.
 Κι ἀν πάλε μάθης πῶς δὲ ζῆ, στὴ γῆ πῶς δὲν ὑπάρχει,
 ὀμέσως στὴν πατρίδα σου νὰ ρθῆς καὶ νὰ τοῦ χτίσης
 μνῆμα κι ἀπάνω νεκρικές θυσίες νὰ προσφέρῃς
 δῆσες ταιριάζει, ἀρχοντικὲς καὶ πάντρεψέ την τέλος
 τὴ μάνα σου. Κι ἔτσι ὅλα αὐτὰ σὰν κάμης καὶ τελέψης,
 σκέψου πιὰ τότε μόνος σου στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς σου,
 πῶς τοὺς μνηστῆρες σπίτι σου θὰ τοὺς χαλάσῃς ὅλους
 μ' ἀπάτη ἥ κι ὀλοφάνερα. Κι οὔτε σοῦ πρέπει διόλου
 νὰ μωροφέρνης, καὶ παιδὶ δὲν εἶσαι ἐσύ πιὰ τώρα. 295
 "Η δὲν ἀκοῦς ὁ θεῖκδς 'Ορέστης πόση δόξα
 στὸν κόσμο πῆρε, τὸ φονιὰ τὸν Αἴγισθο ἀπ' τὴ μέση
 σὰν ἔβγαλε ποὺ σκέτωσε τὸν ξακουστὸ γονιό του;
 Καὶ σύ, παιδὶ μου, — δὲς ψηλός, κοίτα λεβέντης πού 'σαι —
 κάμε καρδιὰ νὰ παινευτῆς ἀπ' τοὺς στερνοὺς ἀνθρώπους. 305
 Μὰ τώρα στοὺς συντρόφους μου καὶ στὸ γοργὸ καράβι
 θὰ φύγω, ποὺ θὰ νοιάζουνται πολὺ νὰ μὲ προσμένούν
 καὶ σὺ πιὰ σκέψου μόνος σου κι δ', τι εἶπα μὴν ξεχάσῃς".
 Τότε ἔτσι πάλε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς εἶπε·
 «Ναί, ξένε, αὐτὰ τὰ μίλησες μὲ τὴν καλή σου γνώμη,
 καθὼς πατέρας σὲ παιδὶ καὶ δὲ θὰ τὰ ξεχάσω. 310

Μὰ στάσου ἀκόμα μιὰ στιγμή, κι ἃς βιάζεσαι νὰ φύγης,
ἀφοῦ λουστῆς καὶ τὴν καρδιὰ στὰ στήθη ἀναγαλλιάσῃς,
νὰ πᾶς γιὰ τὸ καράβι σου χαρούμενος μὲ δῶρο
πολύτιμο, πεντάμορφο, νὰ τὸ 'χης γιὰ κειμήλιο,
δῶρο ποὺ οἱ φίλοι συνηθοῦν στοὺς φίλους νὰ χαρίζουν ». 315

Τότε ἔτσι ἡ φωτοστάλαχτη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα:
« Μὴ μὲ κρατήσης πιὸ πολὺ καὶ βιάζομαι νὰ φύγω.
Κι αὐτὸ τὸ δῶρο ποὺ ἡ καρδιά σου λέει νὰ μοῦ χαρίσῃς,
ὅταν γυρίσω δῶσ' μου το στὸ σπίτι νὰ τὸ πάρω
κι ἀλλο θὰ σου χαρίσω ἐγώ ν' ἀξίζῃ τὸ δικό σου ». 320

"Ἐτσι εἶπε, κι ἔφυγε ἔπειτα ἡ λιόφωτη Παλλάδα
μὲς στὰ οὐράνια σὰν ἀιτός, καὶ στὴν καρδιά του ἐκείνου
Θάρρος καὶ τόλμη τοῦ 'βαλε καὶ πιὸ πολὺ ἀπὸ πρῶτα
τοῦ 'φερε τὸν πατέρα του νὰ συλλογίεται τώρα.
Μέσα του ὁ νοῦς του σάστισε τὴν ὥρα ποὺ τὴν εἶδε,
γιατὶ κατάλαβε ἡ θεὰ πώς ξταν ἡ Παλλάδα,
καὶ στοὺς μνηστῆρες πῆγε εύτὺς τὸ ἴσοθεο παλικάρι.

"Ο ξακουστὸς τραγουδιστὴς κοντά τους τραγουδοῦσε
κι αὐτὸι καθότανε ἀλλοι ν' ἀκούσουν τὸ τραγούδι,
γιὰ τὸν πίκρο τῶν Ἀχαιῶν τὸ γυρισμὸ ἀπ' τὴν Τροία,
ὅπως ἡ λιοπερίχυτη τὸν δρισε ἡ Παλλάδα. 325

Κι ὡς ἀκουσε ἀπ' τ' ἀνώγι της τ' ἀθάνατο τραγούδι,
ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ Τηλεμάχου ἡ μάνα,
ἀπ' τὴν ψηλὴ κατέβηκε τοῦ πύργου της τὴ σκάλα,
δχι μονάχη, πήγαιναν καὶ δυὸ μαζὶ της σκλάβες. 330

Κι ὡς ἔφτασε ἡ ἀσύγκριτη γυναίκα στοὺς μνηστῆρες,
στάθηκε στῆς καλόφτιαστης σκεπῆς κοντά τὸ στύλο,
σκεπάζοντας τὰ μάγουλα μὲ τὴ λαμπρή της μπόλια,
κι εἶχε στὸ κάθε της πλευρὸ καὶ μιὰ πιστή της σκλάβα,
καὶ στὸ θεϊκὸ τραγουδιστὴ ἔτσι μὲ δάκρυα τοῦ 'πε:
« Κι ἀλλα πολλά, ποὺ τοὺς θνητοὺς μαγεύουν, Φήμιε, ξέρεις
γιὰ ἀνθρώπων ἔργα καὶ θεῶν ποὺ τὰ 'καμαν τραγούδι.
"Ενα τραγούδα ἀπ' δλα αὐτὰ κι ἀφωνοι τοῦτ' ἃς πίνουν.

Αὐτὸ δόμως μὴν τὸ ξαναπῆς τὸ θλιβερὸ τραγούδι
ποὺ πάντα μέσα τὴν καρδιὰ στὰ στήθη μοῦ πληγώνει,
κι ὁ πόνος ἀλησμόνητος τὰ σπλάχνα μου θερίζει. 340

Γιατὶ τὸν ἄντρα μου ποθῶ κι αἰώνια τὸν θυμοῦμαι,
πού ναι μεγάλη ἡ δόξα του στ' "Αργος καὶ στὴν 'Ελλάδα".

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε.

345

« Γιατὶ ἔτσι, μάνα, τὸν πιστὸν τραγουδιστὴν ἀποπαίρνεις
ποὺ μᾶς ξανοίγει τὴν καρδιὰν καθὼς τὸ φέρνει ὁ νοῦς του;
Δὲν φταιεῖ κανεὶς τραγουδιστής, μόν' φταιχτῆς εἶναι ὁ Δίας,
ποὺ καθὼς θέλει ἡ γνώμη του τὰ φέρνει στοὺς ἀνθρώπους.

Ντροπὴ δὲν εἶναι καὶ γι' αὐτὸν ποὺ τραγουδᾶ τὴν μοίρα
τῶν Δαναῶν τὴν ἀπονη. Γιατὶ κάθε καινούριο
τραγούδι ποὺ θὰ πρωτοβγῆ θέλουν ν' ἀκούσουν ὅλοι.
Μόν' πάρε τὴν ἀπόφασην ν' ἀκούσης τὸ τραγούδι.

350

Δὲν εἶναι μόνος πόχασε τοῦ γυρισμοῦ τὴν μέρα
στὸν πόλεμον ὁ πατέρας μου· κι ἀλλοὶ πολλοὶ χαθῆκαν.
Μόν' σπίτι τώρα πήγαινε νὰ κάτσης στὶς δουλείες σου,
στὴ ρόκα καὶ στὸν ἀργαλειὸν καὶ βάλε καὶ τὶς σκλάβες.

355

Κι δέσι γι' αὐτὰ ποὺ μίλησες οἱ ἄντρες θὰ φροντίσουν,
ὅλοι κι ἀπ' ὅλους πρῶτα ἐγὼ ποὺ δρίζω μὲς στὸ σπίτι».

360

Σάστισε αὐτὴ καὶ γύρισε στὸν πύργο τῆς ξοπίσω,
γιατὶ τῆς μπῆκαν στὴν καρδιὰν τὰ λόγια τοῦ παιδιοῦ της.
Κι ὅταν στ' ἀνώι ἀνέβηκε μὲ τὶς πιστές τῆς σκλάβες
θρηνοῦσε τὸ Δυσσέα ἐκεῖ, ὡσότου γλυκόν ὑπνο
τῆς ἔχυσε στὰ μάτια της ἡ λαμπερὴ Παλλάδα.
Σάλασγο κάμαν στὸ ἴσκιερὸ παλάτι κι οἱ μνηστῆρες
κι ὅλους τοὺς ἔτρωγε ὁ καημὸς νὰ κοιμηθοῦν κοντά της.

365

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε:
« Μνηστῆρες σεῖς τῆς μάνας μου, ἀδιαντροπὰ γεμάτοι,
τώρα ἀς χαροῦμε τὸ φᾶτι κι ἀς λείπουν οἱ φωνές σας.
Γιατὶ εἶναι αὐτὸν καλύτερον ν' ἀκούσουμε ἔνα τέτοιον
τραγουδιστὴν καθὼς αὐτὸς πόχει φωνὴ ἀθανάτου.

370

Καὶ τὴν αὐγὴν σὲ σύνοδο νὰ κάτσουμε θὰ πᾶμε,
κι ἐκεῖ μιὰ γνώμη ξάστερα θὰ πῶ ν' ἀκούσουν ὅλοι,
νὰ φύγετε ἀπ' τὸ σπίτι μου, νὰ στρώστε ἀλλοῦ τραπέζι,
συναλλαχτὰ στὰ σπίτια σας νὰ τρῶτε βιός δικός σας.

375

Μὰ ἀν τὸ θαρρῆτε πιὸ σωστὸ καὶ πιὸ ὅφελος πῶς εἶναι
τὸ ξένο μάλι ἀπλέρωτο νὰ πάη καπνὸς — μὲ γειά σας!
Κι ἐγὼ βοηθούς μου τοὺς θεοὺς θὰ κραξῶ τοὺς οὐράνιους

κι ἅμποτε ὁ Δίας τὶς δουλειὲς αὐτὲς νὰ τὶς πλερώσῃ
κι ὅλους ἐδῶ ἀνερώτητα νὰ σᾶς θερίσῃ ὁ χάρος ».

380

“Ἐτσι εἶπε, κι ὅλοι δάγκασαν τὰ χεῖλη κι ἀποροῦσαν
μὲ τὸν Τηλέμαχο γι' αὐτὰ ποὺ μίλησε μὲ θάρρος.
Τότε ὁ Ἀντίνος ἀρχισε τοῦ Εὔπειθη ὁ γιὸς καὶ τοῦ 'πε·
«Ἐτσι, Τηλέμαχε, οἱ θεοὶ θὰ σ' ἔμαθαν οἱ ἔδιοι,
νὰ ρητορεύης ἀφοβία καὶ νά 'σαι καυχησιάρχης.

385

Εἴθε ποτὲ τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς στ' ἀφροκλεισμένο Θιάκι
νὰ μὴ σὲ κάμη βασιλιά κι ἀς τὸ 'χῆς γονικό σου ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Ἀντίνο, κάτι θὰ σοῦ πῶ, νὰ μὴ θυμώσῃς ὅμως.
Αὐτὸ θὰ τὸ 'θελα, ἀν δὲ γιὸς τοῦ Κρόνου μοῦ τὸ δώση. 390
«Ἡ τὸ θαρρεῖς ἀνώφελο πώς εἰναι στοὺς ἀνθρώπους;
Καλὸ νὰ γίνησε βασιλιάς. Ἀμέσως ἀρχονταίνει
τὸ σπίτι σου καὶ γίνεται καθεῖς πιὸ τιμημένος.
Μὰ κι ἄλλα βρίσκονται πολλὰ στὸ Θιάκι ἀρχοντοπαίδια,
μικρὰ μεγάλα, κι ἔνα των τὴ βασιλείᾳ θὰ πάρη,
ἄφοῦ πιὰ τώρα πέθανε ὁ θείκος Δυσσέας.

395

Θά 'μαι κι ἔγώ στὸ σπίτι μου ἀφέντης καὶ στοὺς σκλάβους,
ὅσους γιὰ μένα κέρδισε μὲ τὸ σπαθὶ ὁ Δυσσέας».

Τότε ἔτσι κι ὁ Εύρύμαχος γιὸς τοῦ Πολύβου τοῦ 'πε·
«Αὐτὰ στὸ χέρι τῶν θεῶν, Τηλέμαχε, ὅλα στέκουν
ποιὸς μὲς στὸ θαλασσόκλειστο θὰ βασιλέψῃ Θιάκι. 400
Κυβέρνα ἐσύ τὸ σπίτι σου καὶ κοίταζε τὸ Βιός σου,
κι ἀς μὴν τὸ σώση νὰ φανῇ ὁ ἀντρας ποὺ θ' ἀρπάξῃ
τὰ κτήματά σου στανικῶς τὸ Θιάκι ὅσο νὰ στέκη.
Μὰ γιὰ τὸν ξένο, ἀγάπη μου, νὰ σὲ ρωτήσω θέλω,
πότε ἥρθε; Ποιά παινεύονταν πατρίδα του πώς εἶχε;
Ποῦ βρίσκεται τὸ γένος του κι ἡ πατρικὴ του χώρα;
Εἴδηση τοῦ πατέρα σου μὴν ἔφερε πώς θὰ 'ρθη;
«Ἡ μήπως ἥθελε δουλειὰ δικῆ του νὰ τελέψῃ;
Πῶς ἔφυγε ἔτσι ξαφνικά χωρὶς νὰ γνωριστοῦμε;

405

Γιατὶ τυχόντας ἀνθρωπος δὲν ἔδειχνε στὴν δύη.

«Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Εύρύμαχε, ὁ πατέρας μου, πάει, χάθηκε στὰ ξένα.
Μήτε μαντάτα τώρα πιὰ πιστεύω δύεις κι ἀν ἔρθουν,

μήτε τις μαντικές ψηφῶ, ποὺ κράζει μαντολόγους στὸν πύργο της ἡ μάνα μου καὶ τοὺς ρωτᾶ νὰ μάθῃ. ‘Ως γιὰ τὸν ξένο, πατρικὸς εἶναι ἀπ’ τὴν Τάφο φίλος ὁ Μέντης τ’ Ἀγγιάλου ὁ γιός τοῦ πολύστοχασμένου, καὶ τοὺς Ταφιώτες κυβερνᾶ τοὺς θαλασσοθρευμένους».

415

"Ετοι είπε, μα δὲν ξέχωνε πώς ήταν ή Παλλάδα.
Τότε οι μυηστήρες στὸ χορὸ καὶ στὸ γλυκὸ τραγούδι
τὸ γύρισαν κι ὅσο νὰ ρθῇ τὸ βράδυ καρτεροῦσαν.
Κι ἐνῶ γλεντοῦσαν ἔφτασε τὸ θαμπερὸ τὸ βράδυ,
κι ἔψυγαν πιὰ στὸ σπίτι του νὰ κοιμηθῆ ὁ καθένας.
Μές στὴν πλακοστρωμένη αὐλὴ ψηλόχτιστο είχε πύργο
σε μέρος ζέφαντο κι ἐκεῖ πήγαινε νὰ πλαγιάσῃ
ἐπιστρέψεις. Τριλέμαχος πολυτιλλογισμένος.

420

Πίσω του ἀκλούθας μὲ διὰ φλογόφεγγο στὸ χέρι
κι ἡ μπιστεμένη Εὐρύκλεια τοῦ "Ωπου ἡ θυγατέρα,
ποὺ κόρῃ τὴν ἀγόρασε πρωτόχονουδή ὁ Λαέρτης,
μὲ βιδός δικό του, δίνοντας γι' αὐτὴν εἴκοσι βόδια
κι ἵσα μὲ τὴ γυναικά του στὸ σπίτι τὴν τιμοῦσε,
μὰ δὲν τὴν πλάγιασε ποτέ, νὰ μὴ θυμώσῃ ἔκεινη.
Αὐτὴ τοῦ πήγαινε τὸ φῶς κι ἀπὸ μωρὸ παιδάκι
μ' ἀνάπτη τὸν μεγάλωσε ποὺ ἄλλη δὲν τοῦ 'χε σκλάβα

Σὰν ἄνοιξε δὲ Τηλέμαχος τοῦ πύργου του τις πόρτες κάθισε στὸ κρεβάτι του κι ἔβγαλε τὸ χιτώνα, καὶ στὴν πιστὴ γερόντισσα τὸν ἔδωσε στὸ χέρι. Κι ἐκείνη ἀφοῦ τὸν δίπλωσε, τὸν ἔστρωσε στὰ χέρια καὶ στὸ καρφὶ τὸν κρέμασε κοντά στ' ὥραιο κρεβάτι. Βγῆκε ἔπειτα καὶ τράβήξε τὴν πόρτα ἀπ' τ' ἀσημένια κρικέλι κι ἔδεσε σφιχτὰ μ' ἔνα λουρὶ τὸ σύρτη. Κι ἐκεῖ ὅλη νύχτα, στὴ σγουρὴ φλοκάτα αὐτὸς χωμά μελέτας τὸ ταξίδι του ποὺ ἀρμήνεψε ή Παλλάδα.

435

B

Σάν ήρθε δὲ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεύμένη Αύγουλα,
σηκώθηκε δὲ Τηλέμαχος ἀπὸ τὸ κρεβάτι ἀπάνω
καὶ φόρεσε τὸ ροῦχο του καὶ κρέμασε στοὺς ὄμους
γύρω τὸ κοφτερό σπαθὶ καὶ στὰ παχιά του πόδια
ἔδεσε τὰ πεντάμορφα σαντάλια του καὶ βγῆκε
ἀπὸ τὸ γιατάκι σὰ θεὸς παρόμοιος. Τότε ἀμέσως
πρόσταξε τοὺς καλόφωνους τοὺς κράχτες νὰ φωνάξουν
σὲ σύνοδο τοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς πολεμοθρεύμένους.
Κι αὐτοὶ λαλοῦσαν κι ἔτρεχε τὸ πλῆθος χέρι χέρι.
Κι ἔπειτα σὰν τοὺς φώναξαν καὶ συναχτήκανε δῖοι,
πῆγε κι αὐτὸς στὴ σύνοδο, στὸ χέρι του κρατώντας
τὸ χάλκινο κοντάρι του, κι οὔτε μονάχος του ἦταν,
παρὰ μαζὶ του δυὸ σκυλιὰ τὸν ἀκλουθοῦσαν ἀσπρα.
Μιὰ χάρη οὐράνια τοῦ ἔχυνε δὲ Ἀθηνᾶ Παλλάδα
κι ὅλο τὸ πλῆθος θάμαζε σὰν εἰδαν νὰ προβάλῃ.
Στὸν πατρικό του κάθισε τὸ θρόνο κι οἱ γερόντοι
τὸν προσηκώθηκαν κι εὐτὺς τὸ λόγο πῆρε πρῶτος
ὁ μαχητὴς Αἰγύπτιος στοὺς ἄλλους νὰ μιλήσῃ,
πού ταν ἀπὸ τὰ γεράματα σκυφτὸς καὶ πολυγνώστης.
Ἐνας του ἀγαπημένος γιὸς στὸ ἀλογοθρόφῳ Ἰλιο
μὲ τοῦ Δυσσέα κίνησε τὰ βαθουλὰ καράβια,
ὅ παινεμένος Ἀντιφος μὰ τοῦ σβῆσε τὴ νιότη
δι σαρκοφάγος Κύκλωπας κι ἔφαγε τὸ στερνό του
μὲς στὴ βαθουλωτὴ σπηλιά. Τρεῖς εἶχε γιοὺς ἀπόμα,
κι ὁ ἔνας, ὁ Εύρύνομος, μὲ τοὺς μνηστῆρες ἦταν,
κι οἱ ἄλλοι δυὸ δουλεύανε τὰ πατρικὰ χωράφια.
Μὰ δὲ λησμόνησε ποτὲ νὰ κλαίῃ τὸν πεθαμένο
καὶ δάκρυα χύνοντας γι' αὐτὸ πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·
«Ἀκοῦτε με λοιπόν, Θιακοί, σ' δ.τι ἔχω νὰ μιλήσω.
Ποτὲ δὲν εἶδα σύνοδο, μήτε βουλὴ γερόντων,
ἀφότου πιὰ ἔφυγε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας μὲ τὰ πλοῖα.
Ποιός τώρα ἐδῶ μᾶς σύναξε; Σάν ποιά μεγάλη ἀνάγκη
βρῆκε τοὺς γεροντότερους ἢ τοὺς καινούριους ἄντρες;

Μήν ἄκουσε εἰδῆση καλὴ γιὰ τὸ στρατὸ πῶς φτάνει
καὶ θέλει σ' ὅλους νὰ τὴν πῆ πρῶτος ἀφοῦ τὸ ξέρει; 35

"Η γιὰ ἄλλη τοῦ κοινοῦ δουλειὰ σκοπεύει νὰ μιλήσῃ;
Καλὸς μοῦ φαίνεται ἀνθρωπὸς κι ἀς εἶναι βλογγμένος,
κι ὁ Δίας ὅλα τ' ἀγαθὰ ποὺ λαχταρᾶ ἀς τοῦ δώσῃ".

"Ἐτσι εἴπε, κι ὁ Τηλέμαχος κρυψὴ χαρὰ τὸ πῆρε
τέτοιο σημάδι κι ἀρχίσε σὲ λίγο νὰ μιλήσῃ. 40

Στάθηκε δρθὸς καταμεσὶ στὴ σύνοδο, κι ὁ κράχτης
Πεισίνορας, ποὺ κάτεχε γνῶμες σοφὲς ὁ νοῦς του,
σκῆπτρο στὸ χέρι τοῦ βαλε. Κι εὐτὺς κατὰ τὸ γέρο
γυρίζοντας πρῶτα σ' αὐτὸν τοῦ μίλησε ἔτσι κι εἴπε:

"Δὲν εἶναι, γέρο, ἀλάργα αὐτός, καὶ σύντομα θὰ μάθης
ποιὸς τὸ λαὸ τὸν σύναξε. Δικά μου βάσανα ἔχω. 45

Μήτε ἄκουσα καλὴ εἰδῆση γιὰ τὸ στρατὸ πῶς φτάνει,
ἔτσι ἀνοιχτὰ νὰ σᾶς τὴν πῶ ποὺ πρῶτα ἐγὼ τὴν ξέρω,
μήτε ἄλλη θέλω τοῦ κοινοῦ δουλειὰ νὰ σᾶς ἔγγησω,
μόν' γιὰ δικές μου συμφορὲς πού ρθαν διπλὲς στὸ σπίτι. 50

Μιά, πόχασα τὸν ἄκανθο πατέρα μου, ποὺ πρῶτα
σ' ὅλους ἐδῶ βασίλευε καὶ σὰν πατέρας ἦταν
γλυκός. Καὶ μιὰ ἄλλη δευτερη, σὰν πιὸ μεγάλη ἀκόμα,
ποὺ ὅλο τὸ σπίτι γλήγορα θὰ τὸ ξεθεμελιώσῃ
καὶ θὰ μοῦ σβήσῃ ὅλο τὸ βιός. Τὴ μάνα μου, ἀθελά της, 55
μνηστήρες τὴ φορτώθηκαν, τῶν προεστῶν τοῦ τόπου
οἱ πολυχατημένοι γιοί, ποὺ δὲν τολμοῦν νὰ πᾶνε
στὸ σπίτι τοῦ πατέρα της Ἰκάριου, ν' ἀποκόψῃ
τὴν προΐκα αὐτὸς τῆς κόρης του καὶ νὰ τὴ δώσῃ ἐκείνου· 60

ποὺ φέρη δῶρα πιὸ πολλὰ καὶ τὸν διαλέξῃ ὁ Ἰδιος,
μόν' ὅλη μέρα κάθουνται στὸ σπίτι μου καὶ τρῶνε,
δαμάλια σφάζοντας κι ἀρνιὰ καὶ γίδες ὅλο πάχος,
καὶ πίνουν λαμπερὸ κρασὶ χωρὶς νὰ τὸ χορταίνουν,
κι ἔτσι ὅλα σβήνουν ἀπονα, γιατὶ δὲ βρίσκεται ἄντρας,
σὰν τὸ Δυσσέα, τὴν ὀργὴ νὰ διώξῃ αὐτὴ ἀπ' τὸ σπίτι. 65

Δὲν εἴμαστε ἄξιοι ἐμέῖς γι' αὐτό. Κι ἔτσι θὰ ρθῇ μιὰ μέρα
φτωχοὶ νὰ καταντήσουμε, χωρὶς στὸν ἥλιο μοίρα.

Θὰ πολεμοῦσα μόνος μου τὴ δύναμη ἀν τὴν είχα.
Γιατὶ δὲν εἶναι αὐτές δουλειές κανεὶς νὰ τὶς βαστάξῃ,

καὶ πάει τὸ σπίτι τοῦ χαμοῦ. Ντραπῆτε πιὰ μονάχοι,
ντραπῆτε κι ὅσους ἔχουμε γειτόνους γύρω γύρω,
κλέν φοβηθῆτε τὴν δργὴ τῶν ἀθανάτων, μήπως
θυμώσουν γιὰ τὶς ἄνομες δουλειές κι ἀλλιῶς τὰ στρέψουν.

Στὸ Δία καὶ στῆς Θέμιδας τὴν χάρη σᾶς ξορκίζω,
ποὺς αὐτὴ συνάζει καὶ σκολονᾶ τὴ σύνοδο στὸν κόσμο,
πάψτε πιά, ἀδέρφια, κι ἀστε με στὴ λύπη μου νὰ λιώνω.
ἐκτὸς ἀν δ πατέρας μου ἀπὸ κακογνωμιά του
ἀδίκησε τοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς πολεμοθρεμμένους

καὶ μὲ πλερώνετε γι' αὐτό, ζητώντας τὸ κακό μου
μὲ πάθος, κι ἄλλους βάζετε. Μὰ πιὸ δφελός μου θά ταν
καὶ κινητὰ κι ἀκίνητα σεῖς δλα νὰ τὰ φᾶτε.

Γιατὶ ἀν τὰ φᾶτε, γλήγορα κι ἡ πλερωμὴ θὰ φτάσῃ.
Τότε θὰ τ' ἀπαιτήσουμε τὸ βιός μας ἀπ' τὴ χώρα,
ώστου πίσω μᾶς δοθοῦν αὐτὰ ποὺ χάσαμε δλα.
Μὰ τώρα ἀγιάτρευτους κακημούς μοῦ ἀνάψατε στὰ στήθια».

"Ἐτσι εἶπε μ' ἀγανάκτηση καὶ πέταξε τὸ σκῆπτρο,
σπώντας στὰ δάκρυα καταγῆς καὶ συμπονέσανε δλοι.
Τότε δλοι οἱ ἄλλοι σώπαιναν, μηδὲ κανεὶς τολμοῦσε
τοῦ Τηλεμάχου μὲ πικρὰ νὰ τοῦ μιλήσῃ λόγια.

Κι ἀπ' δλους μόνος ἀρχισε κι ἔτσι δ 'Αντίνος τοῦ 'πε·
«Τηλέμαχε πολυλογά, μεγάλο παλικάρι,
πῶς μᾶς προσβέλνεις καὶ ζητᾶς νὰ μᾶς ντροπιάσης κιόλας;
"Οχι, οἱ μνηστῆρες δὲ σοῦ φταῖν, μόνο ἡ γλυκιά σου μάνα,
ποὺ ἄλλη καμιά στὶς πονηριές γυναίκα δὲν τὴ φτάνει.

'Ο τρίτος χρόνος περπατᾶ κι δ τέταρτος θὰ φτάση
σὲ λίγο, ἀφότου ξεγελᾶ τῶν Ἀχαιῶν τὴ γνώμη.

"Ολους μ' ἐλπίδες τοὺς πλανᾶ καὶ στὸν καθένα τάζει,
παραγγελίες της στέλνοντας, μὰ δ νοῦς της ἄλλα βάζει.

Κι ἀκόμα αὐτὸ τὸ τέχνασμα σοφίστηκε μές στ' ἄλλα.
Τὸν ἀργαλειό της ἔστησε στὸν πύργο της νὰ φάνη

διπλὸ ψιλόδιαιστο πανὶ κι ἔτσι ἀξαφνα μᾶς εἶπε·
α'Αφοῦ πιὰ πέθανε, παιδιά, δ θεϊκὸς Δυσσέας,
ἔχετε λίγη ὑπομονή, κι ἀς βιάζεστε γιὰ γάμο,
ὅσο νὰ φάνω τὸ πανί, νὰ μὴ μοῦ πᾶν χαμένα
τὰ νήματα, ἔνα σάβανο νὰ κάμω τοῦ Λαέρτη,

70

75

80

85

90

95

100

ὅταν τὸν βρῆ τοῦ ἀξύπνητου θανάτου ἡ μαύρη μοίρα,
μὴ μὲ κατηγορήσουνε μιὰ μέρα οἱ Θιακοποῦλες,
πῶς πῆγε δίχως σάβανο κι ἂς εἶχε βιός χιλιάδες». 105
 «Ἐτοι εἴπε κι ἀποκοίμισε τὴν ἄφοβη καρδιά μας.
 Κι ἔφαινε τότε τὸ πανὶ τ' ἀτέλειωτο ὅλη μέρα
καὶ μὲ τὸ φῶς δουλεύοντας τὸ ἔγλωνε τῇ νύχτᾳ. 110
 Τρεῖς χρόνους ἔτοι κέρδισε νὰ μᾶς γελᾶ μὲ ἀπάτη.
 Κι ὁ τέταρτος σὰν ἔφτασε μὲ τῶν καιρῶν τὸ διάβα,
μιὰ σκλάβα τὴν μαρτύρησε, ποὺ μόνη τά 'ξερε ὅλα,
καὶ τὸ πανὶ τὴν πιάσαμε τ' ἔμορφο νὰ ἔγλωνῃ.
 Τότε ἥθελε δὲν ἥθελε τ' ἀπόσωσης ἐξ ἀνάργκης. 115
 Μὰ τέτοια τώρα ἀπάντηση σοῦ δίνουν οἱ μνηστῆρες,
καὶ σὺ νὰ ξέρης κι οἱ Θιακοὶ νὰ τὴ γνωρίζουν ὅλοι.
 Στεῖλε τὴν στὸν πατέρα τῆς τὴν μάνα σου κι ἂς πάρη
ὅπιον ἔκεινος προτιμᾶ κι ἀρέσει καὶ στὴν Ἰδια. 120
 Μὰ ἀν θέλη τ' Ἀχαιούπολα νὰ βασανίζῃ ἀκόμα
καὶ πέτεται πῶς ἡ θεὰ τῆς χάρισες ἡ Παλλαδία
νὰ ξέρη ἀμίμητες δουλειές καὶ νὰ 'χη φρονιμάδα
καὶ πονηρίες ποὺ ἄλλη καμιὰ δὲν ἔχουμε ἀκουστά μας
κι ἀπ' τὶς γυναῖκες τὶς παλιές νὰ ξέρη, ἀπ' ὅσες ζοῦσαν
 'Αχαιοποῦλες στὰ παλιὰ τὰ περασμένα χρόνια, 125
 μήτε ἡ Ἀλκμήνη κι ἡ Τυρώ κι ἡ λυγερή Μυκήνη.
 Καμιὰ δὲν εἶχε τοὺς σκοποὺς τῆς Πηγελόπης ἄλλη,
ὅμως αὐτὸ δὲν τὸ 'κρινε στὸ νοῦ τῆς ὅπως πρέπει.
 Γιατὶ τὸ βιός σου κι ὅλα σου θὰ σβήσουν τ' ἀγαθά σου,
 δόσο κι ἔκεινη νὰ 'χη αὐτὴ τὴ γνώμη, ποὺ τῆς βάζουν
 μὲς στὴν καρδιά τῆς οἱ θεοί. Ναὶ μέν, μεγάλη δόξα
 θὰ πάρη, μὰ σοῦ χάνονται κι ἔσένα τὰ καλά σου.
 Κι ἐμεῖς δὲν πιάνουμε δουλειά, μήτε κι ἀλλοῦ θὰ πᾶμε,
 πρὶν κάμη τὴν ἀπόφαση νὰ παντρευτῇ ὅποιον θέλει». 130

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτοι τότε·
 «Ἄντινο, αὐτὸ δὲ γίνεται νὰ διώξω ἐγώ ἄθελά της,
 τὴ μάνα ποὺ μὲ γέννησε καὶ μ' ἔθρεψε, ἀπ' τὸ σπίτι.
 Ζῆ - πέθανε ὁ πατέρας μου στὴν ξενιτιά, ποιός ξέρει!
 Κι ὅσα μοῦ τύχουν ἔπειτα σκληρά νὰ τὰ πλερώσω,
 ὁ Ἄδιος στὸν πατέρα τῆς τὴν μάνα μου ἀν τὴ στείλω. 140

Γιατὶ κι ἀπ' τὸν πατέρα μου πολλὰ δεινὰ θὰ πάθω
κι ἄλλα θὰ στείλουν κι οἱ θεοί, γιατὶ φριχτὲς κατάρες
σὸν ἔσπορτιζη ἡ μάνα μου, ἀπάνω μου θὰ ρίχνῃ
κι ὅλος ὁ κόσμος στὰ στερνά θὰ μὲ κατηγορήσῃ.

Τέτοιο ἔνα λόγο ἐγώ ποτὲ δὲ θὰ τὸν ἔστομίσω.

145

Κι ἂν ἔχετε φιλότιμο μιὰ στάλα μὲς στὰ στήθια,
φευγάτε πιὸ ἀπ' τὸ σπίτι μου καὶ στρῶστε ἀλλοῦ τραπέζι,
συναλλαχτὰ στὰ σπίτια σας δικό σας βιδὸς νὰ τρῶτε.

Κι ἂν τὸ ἔχετε γιὰ πιὸ σωστὸ καὶ πιὸ ὅφελος πῶς εἶναι
τὸ ξένο βιδὸς ἀπλέρωτο νὰ τρῶτε, - γειὰ χαρά σας!

150

Κι ἐγὼ βοηθούς μου τοὺς θεοὺς θὰ κράξω τοὺς οὐράνιους,
κι ὁ Δίας εἴθε τὶς δουλειές αὐτές νὰ τὶς πλερώσῃ,
κι ἔδω ὅλους ἀνερώτητα νὰ σᾶς θερίσῃ ὁ χάρος».

"Ετσι εἴπε τοῦ Δυσσέα ὁ γιός. Κι ὁ βροντόλαος Δίας
ζευγάρι" ἀιτῶν ἀπόλυσε ψηλὰ ἀπὸ κορφοβούνι.

155

Κι ὅλδ πετούσανε οἱ ἀιτοὶ μὲ τὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου,
κοντὰ κοντά, μὲ τὶς πλατιές φτεροῦγες ἀνοιγμένες.

Κι ὅταν στῆς πολυθόρυβης τῆς σύνοδος τῇ μέση
ζυγιάσανε, κυκλόφερναν, χτυπώντας τὶς φτεροῦγες
συχνά, κι ὅλους τοὺς κοίταζαν καὶ συμφορὲς μηνοῦσαν.

160

Κι ἀφοῦ κεφάλια καὶ λαιμοὺς ξέσκισαν μὲ τὰ νύχια,
δεξὰ πετάξανε ἔπειτα, τὰ σπίτια καὶ τὴν πόλη
περνώντας, κι ὅλοι ἀπόρησαν σὰν εἰδάνε τὰ δρνια,
κι ὅσα νὰ γίνουν ἐμελλαν τ' ἀνάδευαν στὸ νοῦ τους.

Τότε ἔτσι ὁ γερομαχητὴς τοὺς εἴπε ὁ 'Αλιθέρσης,
ποὺ ἀπ' τοὺς συνηλικιῶτες του τοὺς ἄλλους ἤξερε ὅλους
μόνος γιὰ δρνια νὰ μιλᾶ, σημάδια νὰ ξηγήσῃ.

165

Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ τὸ λόγο πῆρε κι εἴπε

"Ἀκοῦτε με λοιπόν, Θιακοί, σ' δ, τι ἔχω νὰ μιλήσω,
μὰ στοὺς μνηστῆρες πιὸ πολὺ αὐτὰ θὰ τὰ ξηγήσω
γιατὶ κυλάει ἀπάνω τους μιὰ συμφορὰ μεγάλη.

170

Δὲ θά 'ναι ἀπ' ἦν πατρίδα του καιρὸ μακριὰ ὁ Δυσσέας,
μόν' κάπου βρίσκεται κοντὰ νὰ φτάσῃ, κι ἔτοιμάζει
σ' ὅλους σφαγὴ καὶ θάνατο. Κι ἄλλοι πολλοὶ θὰ πάθουν
ἔδω ὅσοι στὸ ζέφαντὸ τὸ Θιάκι κατοικοῦμε.

175

Μὰ πιὸ μπροστὰ ἀς φροντίσουμε νὰ δώσουμε ἔνα τέλος,

- κι ἀς πάψουν μόνοι τους κι αύτοί. Γιατὶ ἔτσι τοὺς συφέρνει
καλύτερα. Κι ἀνήξερος ἐγώ δὲν προφητεύω,
μόν' κάτι νιώθω. Καὶ σ' αὐτὸν καθὼς τοῦ τά 'πα βγῆκαν,
ὅταν στὴν Τροία κίνησαν νὰ πᾶνε ὅλοι οἱ Ἀργίτες 180
κι ἔφυγε κι ὁ πολύσοφος μαζί τους δὲ Δυσσέας.
Θὰ πάθη, τοῦ 'λεγα, δεινά, θὰ χάσῃ τοὺς συντρόφους,
κι ἀπ' τοὺς δικούς του ἀγνώριστος τὸν εἰκοστὸν πιά χρόνο
θὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του. Νά ποὺ ἀληθεύουν ὅλα».
- Τότε ἔτσι κι ὁ Εύρυμαχος γιδὸς τοῦ Πολύβου τοῦ 'πε. 185
«Βρὲ τράβα, γέρο, σπίτι σου νὰ πᾶς νὰ προφητεύῃς
στοὺς γιούς σου, μήπως στὰ στερνὰ κάποιο κακὸ τοὺς λάχῃ.
Κι ἐγώ εἴμαι πιὸ καλύτερος νὰ προφητεύω τέτοια.
Πουλιὰ χιλιάδες ποὺ πετοῦν κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου,
χωρὶς σημάδια νὰ μηνοῦν. Μὰ χάθηκε δὲ Δυσσέας 190
ἀλάργα, κι ἄμποτες καὶ σὺ μαζί του νὰ ψιφοῦσες.
Τότες ἔδω δὲ θά 'κοβες αὐτὲς τὶς μαντοσύνες,
μηδὲ καὶ τὸν Τηλέμαχο στὴ βράση τοῦ θυμοῦ του,
θ' ἀναβες, ἵσως σπίτι σου σοῦ στείλη κάποιο δῶρο.
Μόν' κάτι τώρα θὰ σου πῶ καὶ νὰ τὸ ἰδῆς, θὰ γίνη. 195
"Αν. σὺ ποὺ ξέρεις τὰ πολλὰ καὶ τὰ παλιὰ κατέχεις,
ἀντρα ἀπὸ σένα πιὸ μικρὸ στὰ χρόνια ξελογιάζης
καὶ τοῦ ξανάβης τὸ θυμό, στὸν ἴδιον πρῶτα κάνεις
τὶς στενοχώριες πιὸ πολλές. Μὰ διάφορο δὲ θά 'χη
νὰ βγάλη τίποτε ἀπ' αὐτά. Κι ἐμεῖς σὲ σένα, γέρο, 200
θὰ βάλουμε ἔνα πρόστιμο νὰ σκάζης τὴν καρδιά σου
σὰν τὸ πλερώνης καὶ σκληρὸς θά 'ναι γιὰ σένα δὲ πόνος.
Κι δὲ ἴδιος στὸν Τηλέμαχο μιὰ συμβουλὴ θὰ δώσω
σ' ὅλους μπροστά. Τὴ μάνα του νὰ στείλη στὸ γονιό της
κι ἀς πᾶνε ἐκεῖ νὰ παντρευτοῦν καὶ δῶρα νὰ τῆς φέρουν, 205
πολλὰ κι δσα θὰ ταΐριαζαν στὴν ἀκριβή του κόρη.
Γιατὶ πιὸ πρὶν οἱ Ἀχαιοὶ θαρρῶ πῶς δὲ θὰ πάψουν
τὸ δυσκολοκατόρθωτο τὸ γάμο αὐτὸν νὰ θέλουν.
Γιατὶ καὶ δὲ σκιαζόμαστε κανένα, μήτε ἀκόμα 210
τὸν ἴδιο τὸν Τηλέμαχο, πόχει μιὰ πήγη γλῶσσα.
Μήτε θὰ βάλουμε στ' αὐτιὰ τὶς φευτοπροφητεῖες
ὅσες μᾶς εἶπες, γέρο ἐσύ, καὶ γίνεσαι ἀπ' δὲ τι εἶσαι

πιὸ παραπάνω μισητός. Κι ἔξαλλου, τ' ἀγαθά τους
κακὴν κακῶς θὰ φαγωθοῦν κι ἀπλέρωτα θὰ σβήσουν,
ὅσο κι αὐτὴ τὸ γάμο της τὸν ἀναβάλλει αἰώνια.
Κι ἐμεῖς ποὺ τὸν προσμένουμε, γιὰ τὶς γλυκιές της χάρες
πιανόμαστε καὶ μήτε ἀλλοῦ γυναίκα δὲ ζητοῦμε,
ποὺ ταίρι σιὸν καθένα μας τοῦ πρέπει νὰ τὴν κάμη».

215

Κι δὲ συνετδὲς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
«Εὔρυμαχε, κι δλοι οἱ λοιποὶ περήφανοι μνηστῆρες,
δὲ σᾶς ξορκίζω πιὰ γ' αὐτά, μήτε θὰ πῶ ἄλλη λέξη.
Γιατὶ τὰ ξέρουν κι οἱ θεοὶ κι οἱ Ἀχαιοὶ τὰ ξέρουν.
Μὰ ἐλᾶτε, δῶστε μου γοργὸ καράβι μὲ συντρόφους
εἴκοσι, νὰ μὲ πᾶνε αὐτοὶ καὶ μὲ φέρουν πίσω,
πρῶτα στὴ Σπάρτη κι ἔπειτα στὴν ἀμμουδάτη Πύλο,
νὰ μάθω ἂν δὲ πατέρας μου, πιὺ χρόνια λείπει, ἂν θὰ ὁρθη,
κανεὶς ἂν ξέρῃ νὰ μοῦ πῆ, εἴτε ἀπ' τὸν Δία ἀκούσω
φήμη, ποὺ φέρνει πρῶτα αὐτὴ κάθε εἰδηση στὸν κόσμο.
Κι ἂν μάθω πῶς δὲν πέθανε καὶ πῶς μιὰ μέρα θὰ ὁρθη,
θὰ καρτερέψω, μ' ὅλο μου τὸν πόνο, ὡς ἔνα χρόνο.

225

«Αν δύμας μάθω πῶς δὲ ζῆ καὶ πιὰ πῶς δὲν ὑπάρχει
ἀμέσως θάρρω στὴ γλυκιὰ πατρίδα, νὰ τοῦ χτίσω
μνῆμα, κι ἀπάνω νεκρικές θυσίες θὰ τοῦ ρίξω
ώς εἶναι ἡ τάξη, ἀρχοντικές, καὶ θὰ παρακινήσω
τὴ μάνα μου νὰ παντρευτῇ, νὰ πάρη δεύτερο ἄντραι».

230

Εἶπε κι ἀμέσως κάθισε κι δὲ Μέντορας σηκώθη,
ποὺ φίλος ἦταν τ' ἀψεγου Δυσσέα, κι δταν πῆγε
στὴν Τροία τοῦ μπιστεύτηκε τὸ σπίτι του σ' ἐκεῖνον,
νὰ πείθεται στὸ γέρο του, τὸ νοῦ του σ' ὅλα νά χη.
Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ τοὺς μίλησε ἔτσι κι εἶπε:

240

«Ἀκοῦστε με λοιπόν, Θιακοί, σ' δ, τι ἔχω νὰ μιλήσω.
Άς μὴ βρεθῆ πιὰ βασιλιάς στὸν κόσμο σκηπτροφόρος
καλόγνωμος καὶ μαλακὸς καὶ δίκιος, καὶ στὸ νοῦ του
πάντα νὰ βάζῃ τὸ καλό, παρὰ σκληρὸς ἀς εἶναι
κι ἀς κάνῃ μόνο τ' ἀνομα. Πόσο κανένας τώρα
δὲν τὸν θυμᾶται τὸ θεικὸ Δυσσέα ἀπ' τοὺς λαούς του
ποὺ κυβερνοῦσε καὶ γλυκὸς σάμπτως πατέρας ἦταν.
Μὰ δὲν παραξενεύομαι πολὺ μὲ τοὺς μνηστῆρες,

245

γι' αύτὰ ποὺ κάνουν τ' ἄνομα μὲ τὴν ἀστοχασιά τους.

Τοὺς τρῶνε τὰ κεφάλια τους καὶ στανικῶς τοῦ. σβήνουν
τὸ σπίτι του, γιατὶ θαρροῦν πώς δὲ θὰ ρθῆ πιὰ πίσω.

Μὰ μὲ τὸν ἄλλο τὸ λαὸ Θυμώνω, ποὺ δὲ βγάζει
κανεὶς μιλιά, τοὺς ἀτροπους μνηστῆρες νὰ προπάρη,
κι ἔνας λαὸς δλόκληρος τοὺς λίγους νὰ μαζέψῃ».

Τότε τοῦ κάνει ὁ Λιόκριτος ὁ γιὸς τοῦ Εὐγνόρου·
«Βρὲ Μέντορα, ἀτσαλόγλωσσε, γεροῖεκουτιασμένε,
τί λόγια κάθεσαι καὶ λές γιὰ νὰ μᾶς ἀποκόψουν;

Σὰ δύσκολο μὲ πιὸ πολλοὺς καὶ μ' ἀντρες νὰ τὰ βάλης
γιὰ τὸ φατ. Κι ἀν ὁ Θιακὸς ἐρχόντανε ὁ Δυσσέας
καὶ τοῦ κατέβαινε στὸ νοῦ νὰ διώξῃ τοὺς λεβέντες
μνηστῆρες ἀπ' τὸ σπίτι του στὸ φαγοπότι ἀπάνω,
δὲ θὰ προφτάσῃ νὰ χαρῇ καὶ τὸ γλυκό του τάιρι
τὸν ἐρχομό του, μ' ὅλη της ποὺ θά 'χε τὴ λαχτάρα,
μόν' θά 'χε τέλος ἀσκημο σ' αὐτὸ τὸ ἴδιο μέρος,
μὲ πιὸ πολλοὺς ἀν τὰ 'βαζε. Καὶ σὺ τὶ λές δὲν ξέρεις.

Μόν' ἀς σκορπίση πιὰ ὁ λαὸς καθένας στὴ δουλειά του.

Καὶ τὸ ταξίδι ὁ Μέντορας κι ὁ γερο - 'Αλιθέρσης
ἀς τοῦ ἑτοιμάσουν, ποὺ κι οἱ δυὸ φίλοι εἶναι πατρικοὶ του.

«Ομως θαρρῶ πώς χρόνια αὐτὸς θὰ κάθεται στὸ Θιάκι
μαντάτα ἐδῶ νὰ καρτερῇ, χωρὶς νὰ τὸ κουνήσῃ».

Εἶπε κι ἀμέσως σκόλασε τὴ σύνοδο καὶ πῆγαν
ὅλοι σκορπώντας σπίτι τους, καθένας στὸ δικό του.

Τότε οἱ μνηστῆρες γύρισαν στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα.

Τράβηξε κι ὁ Τηλέμαχος ἀλάργα στ' ἀκρογιάλι
κι ἀφοῦ στὸ κύμα νίφτηκε στὴν 'Αθηνᾶ δεόνταν.

«Ἀκου· με, ἀθάνατη θεά, ποὺ χιές στὸ σπίτι μου ἥρθες
καὶ μοῦ 'πες στὸ θαμπό γιαλὸ νὰ τρέξω μὲ καράβι,
νὰ μάθω τοῦ πατέρα μου τὸ γυρισμό, ποὺ λείπει
χρόνια στὰ ξένα. Κι οἱ 'Αχαιοὶ μοῦ φέρνουν ὅλο ἐμπόδια
κι οἱ φαντασμένοι πιὸ πολὺ μνηστῆρες ἀπ' τοὺς ἄλλους».

«Ἐτσι δεήθη κι ἥρθε εὐτὺς ἡ 'Αθηνᾶ κοντά του
μοιάζοντας μὲ τὸ Μέντορα σ' ὅλα, φωνὴ καὶ σῶμα,
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ 'δωσε θάρρος κι εἶπε.
«Μήτε δειλός μήτε ἀβουλος, Τηλέμαχε, θὰ δείξης,

μιὰ στάλα ἀπ' τοῦ πατέρα σου ἂν ἔχης μέσα σου αἷμα,
καθὼς ἐκεῖνος ἀξίζει στὰ ἔργα καὶ στὰ λόγια. 285

Τότε δὲν κάνεις ἀκαρπό μήτε ἀσκοπό ταξίδι.

Κι ἂν μήτε ἔκεινου εἴσαι παιδί, μηδὲ τῆς Πηνελόπης,
Θαρρῶ πώς ὅσα μελετᾶς δὲ θά τὰ βγάλης πέρα.

Γιατί είναι λίγα τὰ παιδιά που μοιάζουν του γονιού των.

Τὰ πιὸ πολλὰ χειρότερα, τὰ πιὸ καλὰ εἶναι λίγα.

Μὰ σὰ δὲν εἶσαι ούτε δειλός μήτε ἀβουλος ὡς τέλος,
κι ἡ γνώση τοῦ πατέρα σου δὲ λείπει κι ἀπὸ σένα,
ἔγειρις ἐλπίδα τὶς δουλειές αὐτὲς νὰ τὶς τελέψῃς.

Γι' αὐτὸν τὴ γνώμη μήν ψήφας τῶν ἀμυαλῶν μνηστήρων,
γιατὶ τοὺς λείπει ἡ στόχαση, τὸ δίκιο δὲν τὸ ξέρουν,
μήτε νογοῦν τὸ θάνατο καὶ τὴ βαριά τους μοίρα,
ποὺ εἶναι κοντά τους, ὅλοι αὐτοὶ νὰ σβήσουν σὲ μιὰ μέρα.
Καὶ τὸ ταξίδι πόθαλες στὸ νοῦ σου δὲ θ' ἀργήσου.

Γιατί είμαι τέτοιος πατούχος έγώ δικός σου φίλος,

ποὺ καὶ καράβι γλήγορο γιὰ σένα θὰ ἀρματώσω,
κι ὁ ἔδιος θά 'ρθω. Μόν' ἐσύ στὸ σπίτι πάνε τώρα,
μὲ τοὺς μνηστῆρες κάθισε κι ἑτοίμασε ὅσες πρέπει
θροφές καὶ πρόσταξε στ' ἀγγειὰ νὰ τὶς τοποθετήσου
κρασὶ στὶς στάμνες, σὲ σωκὰ κρουστὰ τὸ κριθαλεύρ
ποὺ 'ναι τοῦ ἀνθρώπου αὐτὸ ή ζωή. Κι ἐγώ στὴ χώρα
πακτοῦ θὰ τρέξω ἔθελοντες συντούσους νὰ συνάξω.

Πολλὰ καρέβια βρίσκονται στ' ἀφροκλεισμένο Θιάκι,
παλιὰ ἡ καινούρια Καὶ θά λίω τὸ πιὸ καλὸ ποιό θά ναι,
νὰ τ' ἀμυντώσῃς γλήνυοα νὰ πάμε στὸ ταξίδι.

"Ετοι τοῦ μίλησε ἡ θεά, καὶ τῇ θεῖκι φωνή της
τὰν ἀκουσει ὁ Τηλέμαχος, δὲ στάθηκε ἄλλο τότε,
μόν' πῆγε γιὰ τὸ σπίτι του μὲ τὴν καρδιὰ καμένη.
Κι ἔκει ἥβρε τοὺς περήφανους μνηστῆρες συναγμένους,
γίδες γὰρ γνδέονουν στὴν αὐλή, νὰ καψαλίζουν γούους.

Πάει στὸν Τηλέμαχο κοντὰ γελώντας ὁ Ἀντίνος
κι ἀφοῦ τὸ χέρι τοῦ σφιξε, τοῦ μίλησε ἔτσι κι εἶπε·
«Τηλέμαχε περήφανε καὶ πρῶτο παλικάρι,
κακό μὴ βάζεις πιὰ στὸ νοῦ, μήτε ἔργο μήτε λόγο,
παροὐ γὰ κάθεσαι γὰ τῶς. σὰν ποῶτα, καὶ γὰ πίνγε.

Κι δ,τι ζητᾶς οἱ Ἀχαιοὶ θὰ σοῦ τὰ φέρουν ὅλα,
πλοῖο καὶ ναῦτες διαλεχτούς, σὲ μὲν στιγμὴ νὰ φτάσῃς
στὴν Πύλο, γιὰ τὸν ἀκριβὸ πατέρα σου νὰ μάθῃς».

Κι δ συνετός Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Ἀντίνο, αὐτὸ δὲ γίνεται μὲ σᾶς τοὺς φαντασμένους
νὰ ξεφαντώνω ἀθέλητα κι ἀφρόντιστα νὰ πίνω.

325

Δὲ φτάνει που μοῦ φάγατε τὸ βιός μου τόσα χρόνια,
ἀφότου ἥμουν ἀνήλικο· μωρὸ παιδάκι ἀκόμα;
Μὰ τώρα ποὺ μεγάλωσα κι ἀκούγοντας τοὺς ἄλλους
μαθίνω, μὲς στὰ στήθια μου φουσκώνει πιὰ ἡ καρδιά μου.

330

Κι ἔτσι θὰ κάμω, συμφορές μεγάλες νὰ σᾶς φέρω,
εἴτε στὴν Πύλο τρέχοντας εἴτε καὶ μὲς στὸ Θιάκι.

Θὰ φύγω, τὸ ταξίδι αὐτὸ ποὺ λέω δὲ θὰ χυλάσῃ,
σὰν ἐπιβάτης, ἐπειδὴ κι ἐγὼ καραβοκύρης
γοργοῦ δὲν εἰμαι καραβιοῦ, δὲν ἔχω λαμνοκόπους.
"Ετσι δὲν τὸ σκεφτήκατε πῶς εἶναι πιὸ ὅφελός σας».

335

Εἶπε καὶ τράβηξε εὔκολα τὸ χέρι ἀπ' τὸν Ἀντίνο.
Τότε οἱ μνηστῆρες ἔστρωναν τραπέζι στὸ παλάτι
κι ἔσκαζαν τὸν Τηλέμαχο καὶ τοῦ πετοῦσαν λόγια.

340

Κι ἔτσι ἔνας φαντασμένος νιὸς τὸ λόγο πήρε κι εἶπε·
«Ἀλάθευτα δ Τηλέμαχος σφαγὴ μᾶς ἔτοιμάζει.

Εἶτε ἀπ' τὴν Πύλο ἐδῶ βοηθούς θὰ φέρῃ, εἴτε ἀπ' τὴ Σπάρτη,
γιατὶ σφοδρὸς τὸν ἔσπρωχνε νὰ ταξιδέψῃ πόθος.

Εἶτε θὰ πάγι στὴν "Ἐφυρα τὴν καρπερὴ τὴ χώρα
καὶ θά' ρθη ἐκεῖθε φέρνοντας φαρμάκια θηντοφάγα
νὰ φίξῃ στὰ κροντήρια μας κι ὅλους νὰ μᾶς ξεκάμη».

345

Κι ἔτσι ἀπ' τοὺς φαντασμένους νιὸντις πάλε ἔνας ἄλλος εἶπε·
«Ποιός ξέρει ἐκεῖ ποὺ θὰ γυρνᾶ μὲ τὸ βαθὺ καράβι,
σὰν τὸ Δυσσέα ἀν δὲ χαθῆ κι αὐτὸς μακριὰ στὰ ξένα.

"Ετσι σὲ κόπους πιὸ πολλοὺς ἀκόμα θὰ μᾶς βάλη, τὸ βαθὺ
τὸ βιός του νὰ μοιράσουμε, μὰ τὸ ψηλό του σπίτι
θὰ δώσουμε στὴ μάνα του νὰ τὸ 'χη μ' ὅποιον πάρη».

350

Εἶπαν, κι αὐτὸς κατέβηκε στὴ γονικιὰ ἀποθήκη,
πλακιὰ κι ἀψήλοσκέπαστη, πού 'χε σωρὸ χρυσάφι
καὶ στὰ σεντούκια ρουχικὰ καὶ μυρωδάτο λάδι.

355

Κι εἶχε χαλκό, καὶ στὴ σειρὰ στὸν τοῦχο ἀκουμπισμένα,

πιθάρια μὲ παλιὸν κρασὶ γλυκόπιοτο γεμάτα,
ἀνέρωτο, θείκὸν πιοτό, γιὰ τὸ σοφὸν Δυσσέα,
ὅταν μὲ βάσανα πολλὰ στὸ σπίτι του γυρίσῃ.

Κι εἶχε δυὸς πόρτες δίφυλλες ποὺ ταιριασμένα κλειοῦσαν, 360
κλειστὲς καὶ μιὰ ἐπιστάτισσα κάθονταν νύχτα μέρα
κι ὅλα τὰ πρόσεχε πιστά, τοῦ "Ωπου ἡ θυγατέρα
Εὐρύκλεια, καὶ καλώντας τη τὴν πρόσταξε ἔτσι κι εἶπε:
«Ἐλα στὶς στάμνες, βάγια μου, γλυκὸν κρασὶ νὰ βάλης,
ἀπ' ὅλα τὸ πιὸ νόστιμο ποὺ κρύβεις, καρτερώντας 365
τὸν ἄμμοιρο πατέρα μου, καμιὰ φορὰ δταν ἔρθη,
ἄν ἀπ' τὸ θάνατο σωθῆ κι ἀπ' τὴ βαριά του μοιρα.

Δώδεκα στάμνες γέμισε καὶ βούλωσε τις ὅλες.
Βάλε μου καὶ κριθάλευρο σὲ ἀσκιὰ καλοραμμένα, 370
εἴκοσι μέτρα ἀπὸ καλὸν φιλαλεσμένο ἀλεύρι.
Καὶ νὰ τὸ ξέρης μόνη σου, κι ὅλα μαζὶ νὰ τὰ χνε,
γιατὶ θὰ ρθῶ τ' ἀπόβραδο νὰ τὰ σηκώσω ὁ Ἰδιος,
δταν ἡ μάνα μου ἀνεβῆ στ' ἀνώι της νὰ πλαγιάσῃ.
Θὰ τρέξω στὴν ἀμμόστρωτη τὴν Πύλο καὶ στὴ Σπάρτη, 375
κάπου γιὰ τοῦ πατέρα μου τὸ γυρεσμὸν νὰ μάθω».

"Ετσι εἶπε, καὶ τὴ βάγια εύτύς τὰ κλάματα τὴν πῆραν
καὶ μὲ λογάκια τρυφερὰ τοῦ λέει, πικρὰ θρηνώντας.
«Παιδί μου, τέτοια ἀπόβραση πῶς ἔβαλες στὸ νοῦ σου;
Μοναχογόδις κι ἀκριβογόδις τὶ θές νὰ πᾶς στὰ ζένα; 380
'Αλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα του, σ' ἀγνωστη ξένη χώρα,
χάθηκε ὁ θεογέννητος Δυσσέας, κι δταν λείψης,
αὐτοὶ θὰ βάλουν πίσω σου στὸ νοῦ τους τὸ κακό σου,
μὲ δόλο πῶς νὰ χαλαστῆς, τὸ βιός σου νὰ μοιράσουν.
Μόν' κάτσε ἐδῶ ποὺ κάθεσαι. Καμιὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη
νὰ τρέχης στοὺς ἀστέρευτους γιαλούς νὰ τυραγνίεσαι». 385

Κι δ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
«Βάγια μου, κάμε ύπομονὴ κι αὐτὴ ἡ βουλὴ δὲν εἶναι
χωρὶς τὸ θέλημα θεοῦ. Μόν' ἔλα κάμε μου ὅρκο,
πῶς δὲ θὰ πῆς στὴ μάνα μου γι' αὐτὰ μήτε μιὰ λέξη,
πρὶν ἔντεκα πρὶν δώδεκα μερόνυχτα περάσουν 390
καὶ μὲ ζητήση μόνη της, πῶς ἔφυγα ἀν ἀκούση,
γιὰ νὰ μὴν κλαίη καὶ τ' ὅμορφο χαλνᾶ τὸ πρόσωπό της».

"Ετσι εἶπε κι ἄμωσε ἡ γριὰ κι ὅρκο μεγάλο πῆρε.
Κι ἔπειτα σὰν ὅρκίστηκε καὶ τέλεψε τὸν ὅρκο,
κι ἀμέσως τοῦ 'βαλε κρασὶ καὶ γέμισε τίς στάμνες.
Τοῦ 'βαλε καὶ κριθάλευρο σὲ ἀσκὶ καλοραμμένο.

395

Πῆγε ἔπειτα ὁ Τηλέμαχος καὶ βρῆκε τοὺς μνηστῆρες.

Τότε ἄλλο σκέφτηκε ἡ θεὰ Παλλάδα μὲ τὸ νοῦ τῆς.

"Ιδια μὲ τὸν Τηλέμαχο στὴ χώρα τριγυρνοῦσε,
κι ὅλους τοὺς ἄντρες σίμωνε καὶ τοὺς παρακινοῦσε,
τὸ βράδυ βράδυ στὸ γοργὸ καράβι ν' ἀνταμώσουν.

400

Κι ἀπ' τὸ Νοῆμο ζήτησε, τὸν ἀξιο γιὸ τοῦ Φρόνιου,
καράβι καὶ τῆς τό 'ταξε μετὰ χαρᾶς ἐκεῖνος.

Κι ὁ ἥλιος πιὰ βασίλεψε κι ἰσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι
κι ἕριξε τότε στὸ γιαλὸ τὸ φτερωτὸ καράβι
καὶ τοῦ 'βαλε ὅλα τ' ἀρμενα, ποὺ τὰ καλοδεμένα
ἔχουν καράβια κι ἔπειτα στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἀκρη
τό 'δεσε κι ἥρθαν μαζωχτοὶ τριγύρω του οἱ συντρόφοι
καὶ τὸν καθένα ψύχωνε μὲ θάρρος ἡ Παλλάδα.

405

Τότε ἡ λιοστάλαχτη 'Αθηνᾶ στὸ νοῦ της ἔβαλε ἄλλο.

Γιὰ τὸ παλάτι κίνησε τοῦ θεῖκοῦ Δυσσέα,
κι ὑπὸ γλυκὸ περίχυσε στὰ μάτια τῶν μνηστήρων.

Μὲ τὸ κρασὶ τοὺς ζάλισε καὶ τὰ ποτήρια κάτω
τοὺς ἔπεφταν κι ὅλοι ἔτρεχαν στὴ χώρα νὰ πλαγιάσουν,
κι ἄλλη ὥρα πιὸ δὲν ἔμενε κανεὶς ἐκεῖ νὰ κάτση,
γιατὶ ἔπεφτε στὰ μάτια τους καὶ τὰ σφαλοῦσε ἡ νύστα.

415

Τότε εἶπε στὸν Τηλέμαχο ἡ λαμπερὴ Παλλάδα,
ἀπ' τὸ καλοκατοίκητο παλάτι κράζοντάς τον,
παρόμοια μὲ τὸ Μέντορα σ' ὅλα. φωνὴ καὶ σῶμα*
«Ολοι πιὰ τώρα στὰ κουπιά, Τηλέμαχε, οἱ συντρόφοι
καθίσανε καὶ καρτεροῦν πότε θὰ ξεκινήσης.

420

«Ἐλα λοιπὸν νὰ φεύγουμε κι ἀς μὴ χασομεροῦμε».

"Ετσι εἶπε καὶ ξεκίνησε γοργὰ ἡ Παλλάδα πρώτη
κι αὐτὸς ξοπίσω στῆς θεᾶς τὰ βήματα ἀκλουθοῦσε.

Σὰν ἥρθαν κατά στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
βρῆκαν τοὺς μακρομάλληδες συντρόφους σ' ἀκρογιάλι,
κι ἐκεῖ τοὺς μίλησε ὁ θεῖκός Τηλέμαχος κι ἔτσι εἶπε·
«Ἐμπρός, τὰ θρόφιμα, παιδιά, νὰ φέρουμε στὸ πλοῖο.

425

"Ολα στὸ σπίτι εἶναι ἔτοιμα, μὰ τίποτε δὲν ξέρει
κι ἡ μάνα μου κι οἱ σκλάβες τῆς καὶ μόνο μιὰ τὰ ξέρει». 430

Ἐίπε καὶ πρῶτος πήγαινε κι αὐτοὶ τὸν ἀκλούθοῦσαν.
Κι ὅλα μὲς στὸ καλόδετο καράβι κουβαλώντας
τὰ βαλαν, ὡς τοὺς εἶπε ὁ γιδὸς τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα.
Σὲ λίγο μπῆκε ἡ Ἀθηνᾶ καὶ κάθισε στὴν πρύμνη
κι ἀκλούθησε ὁ Τηλέμαχος καὶ κάθισε κοντά τῆς, 435
κι εὐτὺς οἱ ναῦτες ἔλυσαν τοῦ καραβιοῦ τοὺς κάβους
κι ἔπειτα ἀπάνω πήδησαν καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους.
Κι ἡ Ἀθηνᾶ τοὺς ἔστειλε πίσω τους πρύμο ἀγέρι,
τὸ Ζέφυρο, γλυκὸν καιρό, ποὺ κελαηδεῖ στὸ κύμα.
Τότε εἶπε τοῦ Δυσσέα ὁ γιδὸς στοὺς ναῦτες, νὰ βολέψουν
τ' ἄρμενα κι ὅλοι πρόθυμα τὴν προσταγή του ἀκοῦνε. 440
Κι ἀμέσως ἔστησαν δρόθι τὸ λάτινο κατάρτι
καὶ τό βαλαν, σηκώνοντας, στὸ τρύπιο μεσοδόκι.
Τὰ ξάρτια δέσανε ἔπειτα καὶ τὸ πανὶ σηκώνουν
μὲ τὰ καλόστριφτα λουριὰ καὶ τὸ πανὶ στὴ μέση
ἀπ' τὸν ἀγέρα φούσκωνε, καὶ γύρω στὴν καρίνα
ἀχοῦσε, δπως ἀρμένιζαν στ' ἀφροντυμένο κύμα
κι ἔτρεχε τὸ καράβι ἐμπρὸς δργώνοντας τὸ κύμα.
Καὶ τ' ἄρμενα σὰν ἔδεσαν στὸ μελανὸ καράβι 445
πῆραν κροντήρια κι ἔστησαν κρασὶ γεμάτα ὡς πάνω
κι ἔσταζαν στοὺς παντοτινοὺς θεούς, κι ἀπ' ὅλους πρῶτα
στὴ θυγατέρα τοῦ Διὸς τὴν Ἀθηνᾶ Παλλάδα.
"Ολη τὴ νύχτα ἀρμένιζε κι ὡς τὴν αὔγῃ τὸ πλοῖο.

Γ

Κι ὁ ἥλιος βγῆκε, ἀφήνοντας τὴ λίμνη τὴν πανώρια,
μὲς στὸν πολύχαλκο οὐρανό, φῶς στοὺς θεούς νὰ φέρη
καὶ στοὺς ἀνθρώπους τοὺς θητούς στὴ γῆ τὴν καρποδότρα.
Κι αὐτοὶ ἤθιαν στὴν καλόχτιστη τὴ χώρα τοῦ Νηλέα, 455
τὴν ὥρα πόκανε ὁ λαὸς θυσία στ' ἀκρογιάλι,
ταύρους δλόμαυρους στῆς γῆς τὸ μαυρομάλη Σείστη.

“Ηταν ἐννιά χωρίσματα. Καθόνταν πεντακόσιοι
σε κάθε χώρισμα, μ' ἐννιά καθένα ἐμπρός του ταύρους.
Καὶ τὰ μηριά σὰν κάρκαν καὶ φάγανε τὰ σπλάχνα,
ὅλοισα μπαίνανε κι αὐτοὶ μὲ τὸ γοργὸ καράβι·
καὶ τὰ πανιά ἀφοῦ μάζωξαν, ἀράζουν κι ὅξω βγῆκαν,
πρώτη ἡ Παλλάδα κι ὁ θεῖκός Τηλέμαχος ξοπίσω.
Κι ἡ φωτοστάλαχτη θεὰ πρωτάρχισε κι ἔτσι εἶπε·
«Δὲν πρέπει πιά, Τηλέμαχε, νὰ ντρέπεσαι καθόλου.
Γιατὶ γι' αὐτὸ ταξίδεψες στὰ πέλαγα νὰ μάθης
ποῦ θάφτηκε ὁ πατέρας σου, ποιό ρίζικὸ τὸν βρῆκε.
Μόν' πάνε εὔτυς τὸ Νέστορα τὸ γέρο ν' ἀνταμώσης.
“Ἄς μάθουμε σὰν τί βουλὴ στὸ νοῦ του κρύβει ἐκεῖνος.
Καὶ ξόρκισέ τον νὰ σοῦ πῆ μονάχα τὴν ἀλήθεια.
Εἶναι περίσσα συνετὸς καὶ δὲ θὰ πῆ τὸ ψέμα».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Ἄχ, πῶς νὰ σύρω, Μέντορα, πῶς νὰ τὸν χαιρετήσω;
Ἐγὼ εἰμαι ἀκόμα ἀμάθητος στὰ μετρημένα λόγια
κι εἶναι ντροπὴ τὸ νιὸ παιδὶ πιὸ γέρο νὰ ξετάζῃ».

Τότε ἡ κουκουβαγιόθωρη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·
«Τηλέμαχε, ἄλλα μόνος του θὰ κόψῃ ὁ νοῦς σου, κι ἄλλα
θὰ σὲ φωτίσουν οἱ θεοί. Γιατὶ μήτε γεννήθης,
μήτε θαρρῶ μεγάλωσες χωρὶς τὸ θέλημά των».

Εἶπε, καὶ πήγαινε γοργὰ πρώτη ἡ θεὰ Παλλάδα
κι αὐτὸς ξοπίσω στῆς θεᾶς τὰ βήματα ἀκλουθοῦσε.

Στῶν Πυλιωτῶν τὴ σύνοδο πηγαίνουν καὶ στὶς ἔδρες,
ὅπου κι ὁ γερό Νέστορας καθόνταν μὲ τοὺς γιούς του,
κι οἱ φίλοι γύρω ἑτοίμαζαν τραπέζι, κι ἄλλο κρέας
τὸ ὕψιναν κι ἄλλο κόβοντας στὶς σοῦβλες τὸ περνοῦσαν.

Κι ὡς εἶδαν ξένους, ἔτρεξαν κοντά τους μαζωμένοι
καὶ τοὺς καλωσορίζανε, τοὺς ἔδειχναν νὰ κάτσουν.

Κι ἀπ' δλους ὁ Πεισίστρατος, ὁ γιὸς τοῦ γέρου, πρῶτος
πῆγε κοντά τους κι ἐπιτασε τοὺς ξένους ἀπ' τὸ χέρι
καὶ στὸ τραπέζι στὴ σειρὰ τοὺς ἔβαλε νὰ κάτσουν,
ἀπάνω σ' ἀπαλὲς προβιές, στῆς θάλασσας τὴν ἄμμο,
κοντὰ μὲ τὸν πατέρα του καὶ μὲ τὸ Θρασυμήδη
τὸν ἀδερφὸ του κι ἔκοψε δυὸ μερδικὰ ἀπ' τὰ σπλάχνα

κι εύτυς κρασὶ τοὺς κέρασε σ' ἔνα χρυσὸν ποτῆρι.

Καὶ τὸ ποτῆρι δίνοντας στ' ἀσπιδοφόρου Δία
τὴν κόρην, τὴν θεὰ Ἀθηνᾶν, τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε·
« Δεῖσον, ξένε, τώρα ἐσύ τοῦ ἀφέντη Ποσειδώνα,
ποὺ σὲ θυσίᾳ τύχατε δική του νὰ βρεθῆτε.

Κι ὅταν τοῦ στάξης κι εὐγχηθῆς, καθὼς τὸ θέλει ἡ τάξη,
δῶσε νὰ στάξῃ τὸ γλυκὸν κρασὶ κι ὁ σύντροφός σου,
γιατὶ κι αὐτὸς προσεύχεται θαρρῶ στοὺς ἀθανάτους.
Σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, τῶν θεῶν ὅλοι ἔχουν τὴν ἀνάγκη.
Μόν' εἴναι αὐτὸς μικρότερος, σὰ συνομήλικός μου,
γι' αὐτὸν θὰ δώσω τὸ χρυσὸν ποτῆρι πρῶτα ἐσένα ».

Ἐτσι εἶπε, καὶ τῆς ἔδωσε στὸ χέρι τὸ ποτῆρι
καὶ χάρηκε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ μὲ τὸν καλό του τρόπο,
ποὺ πρῶτα ἐκείνης πρόσφερε τ' ὁλόχρυσο ποτῆρι.

Κι ἀμέσως παρακάλεσε τὸν Ποσειδώνα κι εἶπε·
« Ἀκου με, Σαλευτὴ τῆς γῆς, καὶ τὶς εὐχές μας ὅλες
αὐτὲς ποὺ σοῦ δεόμαστε μὴν ἀρνηθῆς νὰ κάμης.
Δῶστε στὸ γερό Νέστορα καὶ στὰ παιδιά του δόξα
καὶ σ' ὅλους χάρισε ἔπειτα τοὺς ἄλλους τοὺς Πυλιῶτες
τὴν ποθητὴ ἀνταπόδοση τῆς ξακουστῆς θυσίας.
Βόηθα καὶ τὸν Τηλέμαχο κι ἐμένα, στὴν πατρίδα
νὰ πᾶμε, ἀφοῦ τελέψῃ αὐτὰ ποὺ θέλει κι ἥρθε ξάργου ».

Ἐτσι δεήθηκε ἡ θεὰ κι αὐτὴ τὰ τέλεψε ὅλα.
Δίνει καὶ στὸν Τηλέμαχο τὸ δίχερο ποτῆρι
κι ἔτσι δεήθηκε κι ὁ γιὸς τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα.
Καὶ τὰ ψαχνὰ σὰν ἔβγαλαν ψημένα πιὰ ἀπ' τὶς σοῦβλες,
σὲ μερδικὰ τὰ χώρισαν καὶ κάθισαν νὰ φᾶνε.
Κι ἀφοῦ πιὰ τέλος χόρτασαν νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν,
πρῶτος τοὺς εἶπε ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης·

« Ναί, τώρα εἶναι καλύτερα τοὺς ξένους νὰ ρωτήσω,
ἀφοῦ χαρῆκαν τὸ φαῖ νὰ μάθουμε ποιοί νά 'ναι.
Ποιοί νά 'στε οἱ ξένοι κι ἀπὸ ποὺ στῆς θάλασσας τοὺς δρόμους
γυρνᾶτε. Μήπως γιὰ δουλειά, ἢ πάτε ἔτσι στὴν τύχη,
καθὼς οἱ κλέφτες ποὺ γυρνοῦν στὰ πέλαγα καὶ φέρουν
στοὺς ξένους τόπους συμφορὲς καὶ τὴ ζωή τους παιίζουν ; »
Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε, μὲ θάρρος,

45

50

55

60

65

70

75

- ποὺ τοῦ 'βαλε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὰ στήθια του ἡ Παλλάδα,
γιὰ τὸν ξενιτεμένο του πατέρα νὰ ρωτήσῃ,
κι ἔτσι μιὰ δόξα ἀθάνατη, στὴ γῆ νὰ τὸν στολίσῃ'
«Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
πόθε εἴμαστε μᾶς ρώτησες κι ἔγω θὰ σ' ἀπαντήσω.
'Εδῶ ἀπ' τὸ Θιάκι ἐρχόμαστε, πόχει τὸ Νηὸ βουνό του
καὶ γιὰ δουλειὰ ποὺ θὰ σοῦ πῶ δική μου δχι τοῦ τόπου.
- Κάπου γιὰ τὸν πατέρα μου τὸν ἀφοβοῦ Δυσσέα
φήμην' ἀκούσω ἀναζητῶ, ποὺ μιὰ φορὰ τῆς Τροίας
τὸ κάστρο, λένε, κούρσεψε μαζί σου πολεμώντας.
- Γιατὶ μαθαίνομε γι' αὐτοὺς τοὺς ἄλλους, ποὺ τοὺς Τρῶες
πολέμησαν, ποιὸ θάνατο πικρὸ δικένας βρῆκε
"Ομως ἔκεινου τὸ χαμό τὸν κρύβει δικός τοῦ Κρόνου.
- Γιατὶ ποὺ χάθηκε κανεὶς ρητὰ νὰ πῆ δὲν ξέρει,
ἄν ἔπεισε ἀπὸ χέρι διχτρῶν μὲς στῆς στεριᾶς τὶς ἄκρες,
ἢ στοῦ γιαλοῦ τὰ κύματα τ' ἀφροστεφανωμένα.
- Τώρα γι' αὐτὸ στὰ πόδια σου προσπέφτω, κι ἀν τὸ θέλης
τὸ θάνατό του νὰ μοῦ πῆς, τὰ μάτια σου ἀν τὸν εἰδαν
ἢ κι ἀν ἀπὸ ἄλλον ἀκουσες πώς κάπου παραδέρνει.
- Γιατὶ στὸν κόσμο διό πιὸ πικρὸς γεννήθη αὐτὸς ἀπὸ δλους.
Κι ἀπὸ σπλαχνιὰ μὴ χαριστῆς, μὴ μὲ παρηγορήσης,
μόν' δλα πές μου τὰ σωστά, τὰ μάτια σου ὅπως τὰ εἰδαν.
- Σ' δρκίζω, ἀν διπάτερας μου διξακουστὸς Δυσσέας
καμιὰ φορὰ σοῦ τέλεψε τὸ λόγο σου ἢ δουλειά σου
στὴν Τροία, ποὺ σᾶς πλάκωναν τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ πάθια,
θυμήσου τα πρὸς χάρη μου καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου ».
- Κι δι νέστορας τ' ἀπάντησε δι γεροαλογολάτης.
« Παιδί μου, ἀφοῦ μοῦ θύμισες τὰ πάθια ποὺ μᾶς βρῆκαν
τ' ἀτρόμητα Ἀχαιόπουλα σ' αὐτὴ τὴ χώρα κι ὅσα
γιὰ κοῦροσος δταν τρέχαμε μὲ τὰ γοργὰ καράβια
στὶς θάλασσες, μὲ κεφαλὴ τὸ φτερωτὸ Ἀχιλλέα,
κι ὅσα τριγύρω πάθαμε στοῦ βασιλιᾶ Πριάμου
τὸ κάστρο τ' ἀψηλόχτιστο στὴ βράση τοῦ πολέμου.
τότες ἔκει σκοτώθηκαν τὰ πρῶτα παλικάρια
Αἴας δι πολεμόχαρος μὲ τὸ γοργὸ Ἀχιλλέα
κι δι πάτροκλος, ισόβαρος μὲ τοὺς θεοὺς στὴ γνώση.

Ἐκεῖ κι ὁ γιός μου Ἀντίλοχος ὁ παλυαγαπημένος,
ἀντρειωμένος στὸ σπαθί, στὴ γνώση κατεχάρης,
στὸ δρόμο φτεροπόδαρος κι ἀτρόμητος στὴ μάχη.
Κι ἄλλα δεινὰ ποὺ πάθαμε κοντὰ σ' αὐτὰ χιλιάδες.
Ποιός δλα δύνεται ἀνθρωπὸς θνητὸς νὰ τὰ ἴστορήσῃ ;
Καὶ πέντε κι ἔξι ἀνέμενες νὰ μ' ἔξετάζης χρόνια,

115

ὅσα τραβήξανε δεινὰ οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία,
προτοῦ νὰ μάθης θά λεγες νὰ φύγης κουρασμένος.

120

Γιατὶ μὲ δόλους πλέκαμε λογῆς τὸ πάρσιμό της,
χρόνους ἐννιά καὶ δύσκολα μᾶς ἤρθε πιὰ ἀπ' τὸ Δία.
Κανένας δὲν τολμοῦσε ἐκεῖ νὰ παραβγῇ στὴ γνώση
μὲ τὸ Δυσσέα, κι ἵσος τού δὲ στάθηκε στὶς τέχνες
ἄλλος ἀπ' τὸν πατέρα σου, ἀν εἰσαι γιός του ἀλήθεια.
"Ενας μεγάλος θαυμασμὸς μὲ πιάνει ὅταν σὲ βλέπω.

125

Γιατὶ μὲ τάξη μίλησες καὶ δὲν τὸ λές πῶς ἔτσι
θά λεγε λόγια γνωστικὰ μικρὸ παιδὶ στὰ χρόνια.
Κι ὡς ἔνα διάστημα ποτὲ μὲ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα,
στὴ σύνοδο καὶ στὴ βουλὴ δὲν εἴχαμε δυὸ γνῶμες,
μόν' εἴχαμε μιὰ θέληση, μὲ γνώση καὶ μὲ κρίση

130

τὸ πιὸ καλὸ κοιτάζοντας στοὺς Ἀχαιοὺς νὰ γίνη.

135

Καὶ τοῦ Πριάμου τὸ τρανὸ σὰν πήραμε τὸ κάστρο
καὶ στὰ καράβια μπήκαμε — θεδὸς λές μᾶς σκορποῦσε —
ό Δίας τότε φοβερὸ μελέτησε στὸ νοῦ του
τὸν γυρισμὸ τῶν Ἀχαιῶν, γιατὶ δοις νοῦ δὲν εἴχαν
μήτε τὸ δίκιο γνώριζαν. Γί' αὐτὸ πολλοὺς τοὺς βρῆκαν
κακὰ στερνά, ἀπ' τὸ ἀσπλαχνὸ θυμὸ τῆς θυγατέρας
τοῦ ἀκαταδάμαστου γονιοῦ, τῆς κουκουβαγιομάτας,
ποὺ μιὰ διχόνια σήκωσε στοὺς δυὸ τοὺς γιοὺς τ' Ἀτρέα.

140

Σὲ σύνοδο καλέσανε τρελὰ κι ὅξω ἀπ' τὴν τάξη
τοὺς Ἀχαιούς, σὰν πήγαινε νὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος,
καὶ ζαλισμένα ἀπ' τὸ πιοτὸ τὰ παλικάρια πῆγαν,
κι εἶπαν κι οἱ δυὸ μὲ τὶ σκοπὸ τὸ πλῆθος συγκαλοῦσαν.

145

Τότε ὁ Μενέλαος ἔλεγε, παρακινώντας ὅλους,
νὰ πάρουν τὸν πλατὺ γίαλὸ στὰ σπίτια τους νὰ πᾶνε.
"Ομως αὐτὸ δὲν ἄρεσε στὸν ἀρχηγὸ Ἀγαμέμνονο.
"Ηθελε ἐκεῖνος τὸ στρατὸ νὰ τὸν κρατήσῃ ἀκόμα

150

καὶ νὰ προσφέρη ἀρχοντικές θυσίες στὴν Παλλάδα,
ἴσως καὶ τὸ μεγάλο τῆς θυμὸδ καταπραύνη.

"Ἀμυαλός, ποὺ δὲ σκέφτηκε πώς δὲ θὰ τὸν ἀκούσῃ.

Γιατὶ οἱ θεοὶ τῇ γνώμῃ τους μεμιᾶς δὲν τὴν ἀλλάζουν.

155

"Ἐτοι μ' ἀσήκωτες βοιστίες λογόφεραν οἱ δυό τους.

Κι οἱ φτεροπόδαροι Ἀχαιοὶ σηκωθήκαν μ' ἀντάρα

καὶ σὲ δυὸ γνῶμες χώρισαν. Πήρομε λίγη ἀνάσα

τῇ νύχτᾳ, βάζοντας στὸ νοῦ νὰ βλάψῃ ὁ ἔνας τὸν ἄλλο.

Γιατὶ μεγάλη συμφορὰ μᾶς μελετοῦσε ὁ Δίας.

160

Σὰν ἔφεξε, ἄλλοι σύραμε στὴ θάλασσα τὰ πλοῖα

καὶ μπάσαμε τὶς δύμορφες γυναῖκες καὶ τὰ ζῶα.

Κι ὁ ἄλλος ὁ μισὸς στρατὸς στάθηκε πίσω, πάλε,

κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνονα τὸν ἀρχηγὸν νὰ μείνῃ.

Στὰ πλοῖα μπήκαμε οἱ μισοί, κι αὐτὰ γοργὰ πετοῦσαν

165

κι ἡ θάλασσα μαλάκωσε μὲ τοῦ θεοῦ τὴν χάρη.

Σὰ φτάσαμε στὴν Τένεδο προσφέραμε θυσία

στοὺς ἀθανάτους, τὴ γλυκιὰ πατρίδα μας ποθώντας.

Μὰ γυρισμὸ δὲν ἔγραφε γιὰ μᾶς ἀκόμα ὁ Δίας,

ποὺ σήκωσε, ὁ ἀμάλαγος, μιὰ δεύτερη διεύροια.

170

Κι ἄλλοι στὰ ψηλοκέφαλα καράβια μπήκαν πάλε,

μὲ τὸ Δυσσέα τὸ σοφὸ καὶ τὸν πολυτεχνίτη,

πίσω νὰ πᾶνε, γιὰ χαρὰ τοῦ βασιλιὰ Ἀγαμέμνου.

'Εγὼ δμως, μ' ὅσα γλήγορα καράβια μ' ἀκλουθοῦσαν,

προχώρησα, γιατὶ ἔβλεπα κακές δουλειὲς τῆς μοίρας.

175

Μαζὶ κι ὁ πολεμόχαρος γιὸς τοῦ Τυδέα κινοῦσε

μὲ τοὺς συντρόφους του, κι ἀργὰ ξοπίσω κι ὁ Μενέλαος

ἔρχόνταν καὶ μᾶς ἔφτασε στὴ Λέσβο νὰ μετροῦμε

τὸ μακρινὸ ταξίδι μας, ἂν ἀπ' τὴ Χιὸ ἀπὸ πάνω

θὰ πᾶμε τὴ βραχόσπαρτη, πρὸς τὰ Ψαρά, ἔχοντάς την

180

ζερβά μας, ἢ νὰ πιάσουμε τὴ Χιὸ ἀπ' τὸ κάτω μέρος,

κοντὰ στ' ἀνεμοσάλευτο τοῦ Μίμια τ' ἀκρωτήρι.

Καὶ τοῦ θεοῦ Ζητούσαμε σημάδι νὰ μᾶς δείξῃ,

κι ἡ χάρη του μᾶς τὸ 'δείξε καὶ φώτισε τὸ νοῦ μας,

νὰ κόψουμε τὴ θάλασσα στὴ μέση, πρὸς τὴν Εύβοια,

185

κι ἔτσι μιὰν ὥρα ἀρχίτερα νὰ πάψουν τὰ δεινά μας.

Πρύμο ἀγεράκι δυνατὸ φυσοῦσε κι ἄψε σβήσε

τὴν ψαροθρόφα θάλασσα πέρασαν τὰ καράβια
κι ἀράξανε στὴ Γεραιστὸ τῇ νύχτᾳ, κι ἐκεῖ τότες
ἄπειρα κάψαμε μηριὰ βοδῶν στὸν Ποσειδώνα,
ποὺ τὸ ταξίδι ἦταν καλό. Τὴν τέταρτη πιὰ μέρα
στ' "Ἄργος οἱ ναῦτες ὅραξαν τοῦ μαχητῆ Διομήδη
τὰ ἴσομετρα καράβια τους. Μὰ ἐγὼ στὴν Πύλο πῆγα,
κι οὔτε ποτὲ σταμάτησε τ' ὀλόπρυμο τ' ἀγέρι,
ἔτπι ὅπως τὸ 'στειλε ἀπ' ἀρχῆς ὁ Δίας νὰ φυσήξῃ.

"Ἐτσι ἥρθα ἀνήξερος ἔδω, παιδί μου, καὶ δὲν ξέρω
ἀπ' δλους ποιοὶ σωθήκανε καὶ ποιους ὁ χάρος πῆρε.
Κι δσα μὲς στὸ παλάτι μου ποὺ κάθουμαι, μαθαίνω,
καθὼς ταΐριάζει θὰ σοῦ πῶ καὶ δὲ θὰ σοῦ τὰ κρύψω.

Λένε καλὰ πῶς ζφτασαν οἱ κονταροπλισμένοι
οἱ Μυρμιδόνες σπίτι τους, ποὺ ὀδήγαε ὁ λεβέντης
τοῦ ἀτρόμητου Ἀχιλέα ὁ γιός, καλὰ κι ὁ Φιλοχτήτης,
λεβέντης γιὸς τοῦ Ποίμαντα, κι δλους του τοὺς ἀνθρώπους
μὲ τὸ καλὸ τοὺς ἔφερε στὴν Κρήτη ὁ 'Ιδομενέας,
ὅσοι ἀπ' τὴ μάχη γλίτωσαν, κανένα δὲν τοῦ πῆρε
ἥ θάλασσα. Μὰ γιὰ τὸ γιὸ τ' Ἀτρέα, καὶ μονάχοι
τ' ἀκούσατε πῶς γλίτωσε κι ἡς κάθεστε ἔτσι δλάργα,
καὶ πῶς ὁ Αἴγισθος πικρὸ τοῦ 'χε ἐτοιμάσει χάρο.
"Ομως κι ἐκεῖνος ἀκριβὰ τὰ πλέρωσε στὸ τέλος.

Πόσο τ' ἀξίζει ὅταν κανεὶς πεθάνῃ γιὸ ν' ἀφήσῃ.
Γιατὶ κι ἐκεῖνος τὸ φονιὰ τοῦ ξακουστοῦ γονιοῦ του
τὸ δολερὸ τὸν Αἴγισθο τὸν πλήρωσε μιὰ μέρα.
Καὶ σύ, παιδί μου — δὲς ψηλός, κοίτα λεβέντης ποὺ εἰσαι —
κάμε καρδιὰ νὰ παινευτῆς ἀπ' τοὺς στερνούς ἀνθρώπους ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·

"Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
ναὶ, ἐκεῖνος ξεδικήθηκε καὶ τ' δόνομά του τώρα
παντοῦ θὰ φτάσῃ κι οἱ στερνοὶ τραγούδι θὰ τοῦ βγάλουν.
Εἴθε ἔτσι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ καὶ μένα νὰ μ' ἀξιώσουν
νὰ ξεπλερώσω τ' ἄδικα μιὰ μέρα στοὺς μνηστῆρες,
ποὺ τὸ κακό μου μελετοῦν κακόβουλοι ὅπως εἰναι.
Μὰ μήτε στὸν πατέρα μου μήτε σὲ μένα κλώθουν
τέτοια χαρὰ οἱ ἀθάνατοι. Τώρα ἀς βαστοῦμε ὡς τόσο ».

Κι ό Νέστορας τ' ἀπάντησε ὁ γεροαλογολάτης
 « Παιδί μου, ἀφοῦ μοῦ θύμισες αὐτὰ κι ἔκαμες λόγο,
 λένε πολλοὶ τὴ μάνα σου μνηστῆρες πώς τῇ θέλουν
 καὶ μὲς στὸ σπίτι σου ζημιές σοῦ κάνουν ἀθελά σου.
 Πέξ μου τὸ θέλεις καὶ βαστᾶς, ἢ μήπως μὲς στὴ χώρα
 σ' ὀχτρεύεται ὅλος ὁ λαός, φωνὴ θεοῦ ἀκλουθώντας;
 Ποιός ξέρει ἐκεῖνος τ' ἄδικα σ' αὐτοὺς ἂν δὲν πλερώσῃ,
 ὅταν γυρίσῃ, ἢ μόνος του ἢ μὲ τοὺς ἄλλους ὅλους.
 Εἴθε ἔτσι νά 'θελες ἡ θεά νὰ σ' ἀγαπᾶς ἡ Παλλάδα,
 ὅπως πονοῦσε τὸ θεῖκὸ Δυσσέα μὲς στὴν Τροία
 ὅπου πικρὰ μᾶς πότισαν τοὺς Ἀχαιοὺς φαρμάκια.
 Γιατὶ δὲν εἶδα ἀπὸ θεοὺς ἔτσι ἄλλη ἀγάπη ἀκόμα
 πιὸ φανερή, καθὼς αὐτὸν προστάτευε ἡ Παλλάδα.
 'Ετσι κι ἐσένα ἀν σ' ἀγαπᾶς καὶ σὲ πονῇ ἡ καρδιά της,
 τότε κανεὶς δὲ θά 'βαζε στὸ νοῦ του πιὰ τὸ γάμο ».

Κι ό συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
 « Αχ, γέρο, αὐτὸς ὁ λόγιος σου θαρρῶ πώς δὲ θὰ γίνη,
 γιατὶ ἀκατόρθωτα ζητᾶς καὶ ψήλωσες τὸ νοῦ μου,
 μήτε ἔχω ἐλπίδα νὰ γινοῦν κι ἔτσι οἱ θεοὶ ἀν τὸ θέλουν ». 240

Τότε ἡ κουκουβαγιόθωρη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα.
 « Τί λόγια ποὺ σοῦ ξέφυγαν, Τηλέμαχε, ἀπ' τὸ στόμα;
 Τὸν ἀνθρωπὸ εὔκολα ὁ θεὸς τὸν σώζει κι ἀπ' ἀλάργα
 δταν τὸ θέλη ἡ χάρη του. Κι ἐγὼ θὰ προτιμοῦσα,
 πολλὰ ἀφοῦ πάθω βάσανα νὰ φτάσω στὴν Πατρίδα,
 καὶ νὰ τὴ δοῦν τὰ μάτια μου τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα,
 παρὰ νὰ χάσω τὴ ζωὴ στὸ σπίτι μου ὅταν ἔρθω,
 ὅπως τὴν ἔχασε κι ὁ γιὸς τ' Ατρέα ὁ Ἀγαμέμνος,
 μ' ἀπάτη τῆς γυνάκικας του καὶ τοῦ κακούργου Αἰγίσθου. 250
 Μὰ ἀπ' τὸν κακὸ τὸ θάνατο μήτε οἱ θεοὶ οἱ οὐράνιοι
 μποροῦν νὰ σώσουν ἀνθρωπὸ κι ἀς εἰναι ἀγαπητός τους,
 σὰν ἔρθη ἡ ὥρα ἡ ἀλαψερὴ τοῦ ἀξύπνητου θανάτου ».

Τότε ἔτσι πάλε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς εἶπε· 255
 « Μέντορα, αὐτὰ ἀς τ' ἀφήσουμε τὰ λόγια ποὺ μᾶς καῖνε.
 Δὲ θὰ γυρίσῃ ἐκεῖνος πιά, μόν' θάνατο πιὰ τώρα
 τοῦ γράφουν οἱ ἀθάνατοι καὶ μαυρισμένη μοίρα.
 Μὰ τώρα ἐγὼ τὸ Νέστορα κάτι ἄλλο θὰ ρωτήσω,

- πού ναι στὴ φρόνηση ἀφθαστος καὶ ξέρει πῶς νὰ κρίνῃ, 260
καὶ λένε πῶς βασίλεψε σὲ τρεῖς γενιὲς ἀνθρώπων
καὶ σὰ θεὸς δάδανατος μοῦ φάνεται στὴν δψη.
Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τὴν πᾶσα ἀλήθεια πές μου.
Πῶς πέθανε τ' Ἀτρέα ὁ γιὸς ὁ βασιλιὰ Ἀγαμέμνος;
ποῦ κι ὁ Μενέλαος βρίσκονταν; Τί χάρο τοῦ σοφίστη 265
ὁ Αἴγισθος καὶ σκότωσε πολὺ καλύτερό του;
Σ' ἄλλες θὰ γύρναες ξενιτιές δὲ θά 'χε φτάσει στ' Ἀργος
κι ἔκεινος ἔκαμε καρδιὰ καὶ τῇ ζωῇ τοῦ πῆρε».
- Κι ὁ Νέστορας τ' ἀπάντησε ὁ γεροαλογολάτης:
«Μετὰ χάρας σου δλα σωστὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ, παιδί μου. 270
Καὶ μόνας τὸ φαντάζεσαι ποιό θά 'τανε τὸ τέλος,
ἄν πρόθινες ἔτσι ζωντανὸ τὸν Αἴγισθο στὸ σπίτι,
ὅταν ἐρχόντανες ὁ ξανθὸς Μενέλαος ἀπ' τὴν Τροία.
Δὲ θὰ τοῦ σκέπαζε οὔτε γῆς χυμένη τὸ κορμί του,
μόν' δρνια θὰ τοῦ ξέσκιζαν τὶς σάρκες του καὶ σκύλοι, 275
μακριὰ ἀπ' τὴν πόλη, κατὰ γῆς στὸν κάμπο πεταμένον,
μήτε καμιὰ θὰ δάκρυζε γι' αὐτὸν Ἀχαιοπούλα,
γιατὶ βαρὺ κακούργημα μελέτησε νὰ κάμη.
Ἐκεῖ λοιπὸν καθόμασταν, πολλὰ τραβώντας πάθια,
κι ἡσυχὰ αὐτὸς μὲς στὴν καρδιὰ τ' ἀλογοβόσκητου Ἀργούς, 280
μὲ λόγια τοῦ ξελόγιαζε τὸ ταίρι τοῦ Ἀγαμέμνου.
Κι ἡ Κλυταίμνηστρα στὴν ἀρχὴ τοῦ ἀρνιούντανε νὰ πέση
σ' αὐτὴ τὴν ἀσκημη δουλειά, γιατὶ ήταν τιμημένη.
Κι ἔνας θεῖκὸς τραγουδιστὴς καθόντανε κοντά της, 285
ποὺ ἀρμήνεις τοῦ 'δωσε πολλὲς σὰν πήγαινε στὴν Τροία
τ' Ἀτρέα ὁ γιός, στὸ ταίρι του τὴν προσοχή του νὰ 'χη.
Κι ὅταν μιὰ μέρα ἡ μοίρα της τὴν ἐσπρωξε νὰ πέση,
πέταξε τὸν τραγουδιστὴ σ' ἐρημονήσι ἀπάνω
κι ἔκει τὸν ἀφησε ἀσπλαχνα τὰ δρνια νὰ τὸν φᾶνε,
κι ἔτσι τὴν πῆρε δ Αἴγισθος καθὼς τά 'χαν ταιριάζει. 290
Κι ἔκαψε πληθὸς στοὺς βωμοὺς τῶν ἀθανάτων βόδια
κι ἔριξε τάματα πολλά, χρυσάφι καὶ στολίδια,
γιατὶ δουλειά κατάφερε μεγάλη ἀνέλπιστά του.
Μαζὶ ἀρμενίζαμε λοιπόν, γυρνώντας ἀπ' τὴν Τροία,
ἀγαπημένα καὶ πιστά, ἐγώ κι ὁ γιὸς τ' Ἀτρέα. 295

Κι ὅταν στὸ Σούνιο φτάσαμε, στῶν Ἀθηνῶν τὸν κάβο,
σκότωσε τοῦ Μενέλαου ἐκεῖ τὸν κυβερνήτη ὁ Φοῖβος,
χτυπώντας μὲ σαίτες του πυκνές, ἐνῶ κρατοῦσε
τὸ δοιάκι, κι ἔτρεχε γοργὰ στὸ κύμα τὸ καράβι,
τὸ Φρόντη, γιὸ τοῦ Ὀνήτορα, ποὺ δὲν τὸν ἔφτανε ἄλλος, 300
ὅταν φουρτοῦνες πέφτανε, νὰ κυβερνᾶ καράβι.

Στάθηκε ἐκεῖ, κι ἀς βιάζονταν νὰ φύγη, γιὰ νὰ θάψῃ
τὸ σύντροφο καὶ νεκρικὰ νὰ τοῦ προσφέρῃ δῶρα. 305
Στὸ ψηλοβούνι τοῦ Μαλιᾶ σὰν ἔφτασε τρεχάτος,
περνώντας τὸ μαβῆ γιαλὸ μὲ τὰ βαθιὰ καράβια,
πικρὸ ταξίδι τοῦ ὕραψε ὁ ψηλοβρόντης Δίας,
καὶ τοῦ στειλε τῶν πιὸ σφοδρῶν ἀνέμων τὴν ἀντάρα
καὶ φουσκωμένα κύματα σὰν τὰ βουνὰ μεγάλα.

'Ἐκεῖ τὰ πλοῖα σκόρπισαν κι ἄλλα στὴν Κρήτη πῆγαν,
ποὺ οἱ Κυδωνιάτες κατοικοῦν στοὺς ὅχτους τοῦ Γιαρδάνου. 310

'Ἐκεῖ ἔνας βράχος γλιστερὸς ὑψώνεται κι ὀλόρθος
μὲς στὸ γαλάζιο πέλαγος, στῆς Γόρτυνας τὴν ἀκρη.
Κι ἐκεῖ ἡ Νοτιὰ πρὸς τὴ Φαιστό, τ' ἀριστερὸ ἀκρωτήρι,
πελώρια φέρνει κύματα καὶ τὴ μεγάλη ὁρμή τους
τὴν κόβει ὁ βράχος ὁ μικρός. 'Ἐκεῖ ήρθαν τὰ καράβια 315
κι οἱ ναῦτες ὅλοι σώθηκαν ἀπ' τὸν πνιγμὸ μὲ κόπο.
Μὰ τὰ καράβια τὰ σπασαν τὰ κύματα στοὺς βράχους.

Πέντε μονάχα γλίτωσαν μαυρόπλωρα καράβια
κι ὁ ἀνεμος κι ἡ θάλασσα στὴν Αἴγυπτο τὰ πῆγαν.
'Ἐκεῖ μ' αὐτὰ γυρίζοντας σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους 320
χρυσάφι σύναζε σωροὺς καὶ θησαυροὺς μεγάλους.

Τότε ἔπιασε κι ὁ Αἴγισθος τ' ἀνομα αὐτὰ νὰ κάμη
καὶ σκότωσε τ' Ἀτρέα τὸ γιὸ κι ὑπόταξε τὸν τόπο
καὶ χρόνια ἐφτὰ βασίλεψε μὲς στὴ χρυσὴ Μυκήνα.
Τὸν δῆλο χρόνο γύρισε, γιὰ συμφορὰ τοῦ Αἴγισθου, 325

ἀπ' τὴν Ἀθήνα κι ὁ θεῖκὸς Ὁρέστης πίσω πάλε
καὶ τὸ φονιὰ ξεπάστρεψε τοῦ ξακουστοῦ γονιοῦ του
καὶ στοὺς Ἀργίτες ἔκαμε νεκρώσιμο τραπέζι
τῆς ἀπιστης μητέρας του καὶ τοῦ ἀναντρου Αἴγισθου.
Τὴν ἰδια μέρα πλάκωσε κι ὁ βοερὸς Μενέλαος, 330
μὲ πλοῦτος δσο φέρτωμα χωροῦσαν τὰ καράβια.

Καὶ σύ, παιδί μου, ἀδιάκοπα στὶς ξενιτιές μὴν τρέχεις,
τὰ κιήματά σου ἀφήνοντας κι ἔτσι ἄντρες διαστρεμμένους
στὸ σπίτι σου, μῆπως σιγὰ σοῦ φᾶνε ὅλο τὸ βίος σου
μοιράζοντάς το καὶ σοῦ βγῆ χαμένο τὸ ταξίδι.

325

‘Ως τόσο σὲ παρακινῶ νὰ σύρης στὸ Μενέλαο,
γιατὶ εἶναι λίγος δ καιρὸς ποὺ γύρισε ἀπὸ τόπους
ἀπόμακρους, δπου κανεὶς νὰ πάγη δὲν ἔχει ἐλπίδα,
δποιον σὲ τέτοιο πέλαγος τὸν σύρουν οἱ φουρτοῦνες,
ποὺ οὕτε πουλιὰ δὲν τὸ περνοῦν καὶ σ' ἔνα χρόνο μέσα,
γιατὶ εἶναι κακοπέραστο καὶ τελειωμὸ δὲν ἔχει.

330

Πάνε μὲ τὸ καράβι σου καὶ τοὺς δικούς σου ἀνθρώπους.
Κι ἂν προτιμᾶς στεριὰ νὰ πᾶς, θά 'χης ἀμάξι κι ἄτια
κι εἶναι δλοὶ οἱ γιοὶ μου πρόθυμοι νὰ γίνουν δδηγοὶ σου
στὴν πλαώσια Λακεδαίμονα πού 'ναι δ ἔανθρος Μενέλαος.
Καὶ ξόρκισέ τον μόνος σου νὰ πῆ τὴν πᾶσα ἀλήθεια.
Εἶναι περίσσα συνετὸς καὶ δὲ θὰ πῆ τὸ ψέμα».

335

Ἐπει κι δ ἥλιος βούτηξε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι.

Τότε ἡ κουκουβαγιόθωρη θεὰ Ἀθηνᾶ τοῦ κάνει:
«Τὰ λόγια σου δλα, γέροντα, τὰ μίλησες μὲ γνώση.
Μόν’ ἔλα, κόψε τῶν σφαγῶν τὶς γλῶσσες καὶ κεράστε
στὸ Σαλευτὴ νὰ στάξουμε καὶ στοὺς θεούς τοὺς ἄλλους
κι ἔπειτα πιὰ δὲς φροντίσουμε, κι εἶναι ὡρα, γιὰ τὸν ὑπνο.
Πῆρε καὶ χάνεται τὸ φῶς μὲς στὸ θολὸ σκοτάδι,
καὶ στὸ τραπέζι τῶν θεῶν νὰ μένουμε εἶναι κρίμα».

345

“Ετσι εἶπε, κι δλοὶ ὑπάκουουσαν στῆς Ἀθηνᾶς τὰ λόγια.
Κι οἱ κράχτες ἔχυναν νερὸ τὰ χέρια τους νὰ νίψουν,
κι οἱ νιοὶ κροντήρια μὲ πιοτὸ γεμίσανε ὡς τὰ χείλη,
καὶ λίγο πρῶτα κέρασαν γιὰ δέηση στὰ ποτήρια.

350

Βάζουν τὶς γλῶσσες στὴ φωτιὰ κι ὁρθοὶ τὶς περιχοῦσαν.
Σὰν ἔσταξαν κι ἤπιαν κρασὶ δσο ἔθελε ἡ καρδιὰ τους,
τότε δ θεϊκὸς Τηλέμαχος κι ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλάδα,
μαζὶ νὰ πᾶνε κίνησαν στὸ βαθουλὸ καράβι.

Μὰ δ Νέστορας τοὺς κράτησε μὲ φιλικά του λόγια.
«Ο Δίας κι οἱ λοιποὶ θεοὶ αὐτὸ νὰ μὴν τὸ δώσουν,
νὰ φύγετε στὸ γλήγορο καράβι ἀπὸ κοντά μου,
σὰν κάποιος νὰ 'μουνα φτωχός, δίχως στὸν ἥλιο μοίρα,

- ποὺ κλίνεις καὶ σκεπάσματα στὸ σπίτι του δὲν ἔχει,
γιὰ νὰ πλαγιάζουν μαλακὰ κι οἱ φίλοι του κι ὁ ἔδιος.
Ἐγὼ ὅμως ἔχω κι ὅμορφα στρωσίδια καὶ φλοκάτες. 355
Δὲ γίνεται, ὅχι, τέτοιου ἀντρός, σὰν τὸ Δυσσέα, ὁ γιός του
ἐγώ δσο ζῶ, νὰ κοιμηθῇ στοῦ καρβιοῦ τὰ ξύλα.
Κι ὅταν πεθάνω, πίσω μου θὰ μείνουν τὰ παιδιά μου
τοὺς ξένους νὰ φιλοξενοῦν, στὸ σπίτι μου ὅποιος ἔρθη ». 360
- Τότε ἡ κουκουβαγιόθωρη θεὰ Παλλάδα τοῦ 'πε·
« Παππούλη, δίκια μίλησες καὶ πρέπει νὰ σου κάμη
τὸ λόγο σου ὁ Τηλεμαχος, κι εἶναι καλύτερα ἔτσι.
"Ἄς μείνῃ στὸ παλάτι σου νὰ κοιμηθῇ κοντά σου.
Μὰ ἐγώ θὰ σύρω στὸ γοργὸ καράβι, στοὺς συντρόφους
νὰ πῶ δλα τὰ καθέκαστα καὶ νὰ τοὺς δώσω θάρρος, 365
γιατὶ εἴμαι ὁ γεροντότερος ἐγώ στὰ χρόνια ἀπ' δλους.
Οἱ ἄλλοι εἶναι μικρότεροι καὶ συνομήλικοι δλοι
μὲ τὸ θεῖκὸ Τηλέμαχο κι ἥρθαν ἀπὸ φιλία.
Ἐκεῖ κοντά θὰ κοιμηθῶ στὸ βαθουλὸ καράβι,
καὶ τὴν αὐγὴ στοὺς Κακύκωνες θὰ τρέξω τοὺς λεβέντες, 370
ποὺ μοῦ χρωστοῦν ἔνα παλιὸ κι δχι καὶ λίγο χρέος.
Κι ἀτός σου τὸν Τηλέμαχο, στὸ σπίτι σου μιὰ κι ἥρθε,
στεῦλε τον μ' ἔνα σου παιδὶ κι ἀμάξι σου καὶ δῶσ' του
τὰ πιὸ ταχύτερα ἄτια σου, τὰ πιὸ δυναμωμένα ». 375
- "Ἐτσι εἰπε κι ἔφυγε ἀξαφνα μὲ σχῆμα ἀιτοῦ ἡ Παλλάδα,
κι δλος ὁ κόσμος σάστισε κι ὁ Γέρος σὰν τὴν εἰδαν,
καὶ τὸν Τηλέμαχο γλυκὰ τὸν χάδεψε καὶ τοῦ 'πε·
« Δειλός, παιδὶ μου, κι ἀναντρος δὲ σκιάζομαι νὰ γίνης,
βοηθοὺς σὰν ἔχης τοὺς θεοὺς ἀπ' τὰ μικρά σου χρόνια.
Κι αὐτὸς δὲν ἤτανε θεός ἀπ' τοὺς οὐράνιους ἄλλοι, 380
ὅξω ἀπ' τὴν κόρη τοῦ Διὸς τὴν τριτογεννημένη,
τὴ μυριοδόξαστη Ἀθηνᾶ, ποὺ ἔχωρα τιμοῦσε
τὸν ξακουστὸ πατέρα σου μὲς στοὺς Ἀργίτες δλους.
'Ελένσέ με, δέσποινα, καὶ κάμε δόξα νά 'χω 385
κι ἐγώ καὶ τὰ παιδάκια μου καὶ τὸ πιστό μου ταίρι.
Καὶ θὰ σου σφάξω ἐνὸς χρονοῦ δαμάλι κουτελάτο,
ἀμέρωτο, ποὺ σὲ ζυγὸ δὲν τὸ 'βαλαν ἀκόμα.
Σοῦ σφάξω αὐτὸ χρυσώνοντας τὰ κρέατά του γύρω ».

"Ετσι εἶπε καὶ τοῦ ξάκουσε τὴν προσευχὴν Παλλάδα.

Πήγαινε ἐμπρὸς ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης,
γιούς του ὁδηγώντας καὶ γαμπρούς, γιὰ τ' ὅμορφό του σπίτι.

Σὰν ἔπτασαν στὸ ξακουστὸ βασιλικὸ παλάτι,
ἀράδα ἀπάνω σὲ θρυντὰς καὶ σὲ σκαμνιὰ καθίζουν,
κι ἀπὸ κροντήρι ἔνα γλυκὸ κρασὶ κερνοῦσε ὁ γέρος,
ποὺ τ' ἀνοίξε νὴ κελάρισσα στὰ δέκα ἀπάνω χρόνια,
καὶ τοῦ 'λυσε τὸ σκέπασμα. Κι ἔνα κροντήρι τότε
γέμισε ὁ γέρος ἀπ' αὐτὸς καὶ στάζοντας δεόταν
στ' ἀσπιδοφόρου τοῦ Διὸς τὴν κόρη τὴν Παλλάδα.

Σὰν ἔσταξαν κι ἡπιαν κρασὶ ὅσο ἥθελε νὴ καρδιά τους,
στὸν πύργο του ξεκίνησε νὰ κοιμηθῇ ὁ καθένας.

Μὰ τὸν Τηλέμαχο, τὸ γιὸ τοῦ Θείκου Δυσσέα,
ὁ Νέστορας τὸν κοίμισε, ὁ γεροαλογολάτης,
κάτω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ σὲ τορνευτὸ κρεβάτι,
κοντὰ στὸν πολεμόγαρο Πεισίστρατο τὸ γιό του,
ποὺ 'ταν ἀκόμα ἀνύπαντρος μόνος αὐτὸς ἀπ' ὅλους.

Πῆγε κι αὐτὸς νὰ κοιμηθῇ στοῦ παλατιοῦ τὸ βάθος
καὶ τοῦ 'στρωσε νὴ βασίλισσα καὶ στρῶμα καὶ κρεβάτι.

Σὰν ἔφεξε νὴ ροδόθωρη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
τότε σηκώθη ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης
καὶ σὲ λιθόχιστα θρονιὰ βγῆκε δξῶ νὰ καθίσῃ,
ἄσπρα θρονιά, ἀσβεστόχριστα, ποὺ 'ταν μπροστὰ στὶς πόρτες.
Ἐκεῖ στὰ χρόνια τὰ παλιὰ καθόντανε ὁ Νηλέας,
ἰσόβαρος μὲ τοὺς θεοὺς στὴ γνώση τοὺς οὐράνιους.

Κι ὅταν αὐτὸν ἡ μοίρα του τὸν ἔστειλε στὸν "Αδη
ὅ γιός του ἐκεῖ καθόντανε στὸ σκῆπτρο του ἀκουμπώντας
ἀπάνω, ὁ γέρος Νέστορας τῶν Ἀχαιῶν προστάτης.
Τριγύρω του συνάχτηκαν κι οἱ γιοί του μαζωμένοι,
ἀπ' τὰ γιατάκια βγαίνοντας, ὁ Ἀρητος, ὁ Στράτης,
ὁ Θρασυμήδης, ὁ Θείκος Περσέας κι ὁ Ἐχέφρος.
Κι ἤρθε ἔκτος ὁ Πεισίστρατος ὁ πολεμοθρεμμένος.

Φέρνουν καὶ τὸ θεόμορφο Τηλέμαχο μαζί τους.
Καὶ πρῶτος εἶπε ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης:
« Παιδιά μου, ίδειτε γλήγορα νὰ γίνη αὐτὸς ποὺ θέλω,
νὰ καλοπιάσω τὴ θεά Παλλάδα πρῶτα ἀπ' ὅλους,

ποὺ κόπιασε δόλοφάνερη στὸ θεῖκὸ τραπέζι. 425

Κι ἔνας στὸν κάμπο σύντομα γιὰ τὴ μοσκίδα ἀς τρέζη,
καὶ νὰ τὴ φέρη γλήγορα, φυλάχτης νὰ τὴ σέρνη.

Στοῦ Τηλεμάχου δεύτερος ἀς τρέζη τὸ καράβι,
νὰ φέρῃ τοὺς συντρόφους του, ἀφήνοντας δυὸ μόνους.

Κι ἄλλος ἀς πάν τὸ χρυσοχόλο Λαέρκη νὰ φωνάξῃ,
τοῦ σφαχταριοῦ τὰ κέρατα νὰ τὰ περιχρυσώσῃ. 430

Μείνετε οἱ ἄλλοι μαζωχτοὶ κοντά μου καὶ στὶς δοῦλες
πῆτε τραπέζι στὸ ψηλὸ παλάτι νὰ ἑτοιμάσουν,
ξύλα νὰ φέρουν καὶ θρονιὰ κι ἀγνὸ νερὸ ἀπ' τὴ βρύση».

"Ἐτσι εἶπε κι ὅλοι τρέξανε. Τὸ βόδι ἥρθε ἀπ' τὸν κάμπο,
ἥρθαν κι ἀπ' τὸ καλόδετο γοργόδρομο καράβι 435

τοῦ Τηλεμάχου οἱ θαρρετοὶ συντρόφοι καὶ σὲ λίγο
ὅ χρυσοχόλος τὰ σύνεργα τῆς τέχνης του κρατώντας,
σφυρὶ κι ἀμόνι, ὀλόγαλκα, καὶ τεχνικὰ τσιμπίδα,
ποὺ δούλευε τὸ μάλαμα μ' αὐτά. Κι ἀμέσως τότε 440

ἥρθε ἡ Παλλάδα νὰ δεχτῇ τὴν προσφορά, κι ὁ γέρος
ἀλογολάτης Νέστορας τὸ μάλαμα τοῦ δίνει,
κι αὐτὸς μὲ τέχνη τοῦ σφαχτοῦ τὰ κέρατα χρυσώνει,
ν' ἀναγαλλιάσῃ ἡ Ἀθηνᾶ δταν θὰ ἴδῃ τὸ τάμα.

Τὸ βόδι φέρνουν ὁ θεῖκὸς Ἐχέφρος μὲ τὸ Στράτη,
κρατώντας τὸ ἀπ' τὰ κέρατα, κι ὁ "Ἀρητὸς κατόπι
ἥρθε λαγήνι σκαλιστὸ κρατώντας στὸ 'να χέρι
καὶ στ' ἄλλο κριθαρόσπειρα σ' ἔνα πλεχτὸ πανέρι. 445

Στεκόντανε κι ὁ ἄφοβος στὴ μέση ὁ Θρασυμήδης
κρατώντας κοφτερὸ μπαλτά νὰ κόψῃ τὸ σφαχτάρι.
Νά, κι ὁ Περσέας μὲ σταμνί. Κι ὁ γεροαλογολάτης
ἄρχισε πρῶτος νὰ νιφτῇ καὶ πῆρε τὸ κριθάρι.

Κι ἀπ' τὴν καρδιά του εὔχόντανε στὴν Ἀθηνᾶ, πετόντας
τρίχες στὴ φλόγα, ἀπ' τοῦ σφαχτοῦ κομμένες τὸ κεφάλι.

Σὰ δεηθήκανε ἔπειτα κι ἔχυσαν τὰ κριθάρια,
σίμωσε δ ψυχωμένος γιὸς τοῦ γέρου, δ Θρασυμήδης,
κι εὐτὸς τὸ βόδι χτύπησε. Κόβει δ μπαλτάς τὰ νεῦρα,
στὸ ζνίχι ἀπάνω καὶ μεμιᾶς παράλυσε ἡ ζωὴ του.

Βάλανε οἱ κόρες τὶς φωνὲς τοῦ Νέστορα κι οἱ νύφες
κι ἡ λατρευτὴ γυναίκα του ἡ θεῖκια Εύρυδίκη. 460

ἀπ' ὅλες μεγαλύτερη τὶς κόρες τοῦ Κλυμένη.

Τότε ἄλλοι ἀπ' τὴν πλατιὰ τῇ γῇ σηκώσανε τὸ βόδι
καὶ τὸ ὄφαξε δὲ Πεισίστρατος δὲ πολεμοθρεμμένος.

Τὸ αἷμα του ἄμα στράγγισε καὶ βγῆκε πιὸ δὲ ὡς ψυχή του,
τὸ γδέρνουν, κόβουν τὰ μηριὰ καὶ τὰ διπλοτυλίγουν
μὲ σκέπη, καὶ τὰ συγυρνοῦν μ' ἀπὸ παντοῦ κομμάτια.

Κι ἀπάνω δὲ γέρος τὰ καίγε σὲ σκίζες περιχώντας
ζανθὸς κρασί. Κι οἱ νιὸι κοντὰ πεντάσουβλα κρατοῦσαν.

Καὶ τὰ μηριὰ σὰν κάρκαν καὶ φάγανε τὰ σπλάχνα,
λιανίζουν τ' ἄλλα κρέατα καὶ τὰ περνοῦν στὶς σοῦβλες
καὶ τὰ ψηναν, τὶς μυτερές τὶς σοῦβλες τους κρατώντας.

Κι ἡ Πολυκάστη ἡ ὅμορφη, στερνὴ τοῦ γέρου κόρη,
ἔλουσε τὸν Τηλέμαχο, τὸν ἄλειψε μὲ λάδι
κι ὅμορφα ροῦχα τοῦ βαλε, χλαμύδα καὶ χιτώνα,
κι ὅμοιος μ' ἀθάνατο θεὸ δὲ ἀπ' τὸ λουτρὸ δέξω βγῆκε
κι ξῆρις κοντὰ στὸ Νέστορα τὸ βασιλιὰ νὰ κάτση.

Καὶ τὰ φαχνὰ σὰν ἔβγαλαν ψημένα πιὰ ἀπ' τὶς σοῦβλες,
νὰ φᾶνε τότε κάθισαν καὶ μὲ χρυσὰ ποτήρια
κοντά τους νιὸι τοὺς κέρναγαν ἀρχοντογεννυμένοι.

Καὶ τέλος πιὰ σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
ἄρχισε κι εἶπε δὲ Νέστορας δὲ γεροαλογολάτης
«Ζέψτε, παιδιά μου, ἀλόγατα καλότριχα στ' ἄμαξι,
νὰ πᾶνε τὸν Τηλέμαχο στὸ μέρος δόπου θέλει».

Ἐτσι εἶπε κι ὅλοι ὑπάκουουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν.
Τοῦ ζέψανε ἀτια γλήγορα στ' ἄμαξι κι ἡ ἐπιστάτρα
ψωμὰ τοῦ φέρνει καὶ κρασὶ κι ἄλλα πολλὰ προσφάγια,
ποὺ τρῶνε οἱ θεογέννητοι μονάχα οἱ βασιλιάδες.
Ἀνέβηκε δὲ Τηλέμαχος στ' ὅμορφο ἄμαξι τότε.

Κοντά του κι ὁ Πεισίστρατος δὲ πολεμάρχος πῆγε
στ' ἄμαξι ἀπάνω κι ἔκατσε καὶ πῆρε καὶ τὰ γκέμια.
Χτυπάει νὰ τρέξουν τ' ἄλογα καὶ πρόθυμα πετοῦσαν
στὸν κάμπο, πίσω ἀφήνοντας τῆς Πύλος τ' δρυθιο κάστρο,
κι ὅλη τὴ μέρα τὸ ζυγὸ στὸν τράχηλο τους σειοῦσαν.
Κι δὲ ἥλιος πιὰ βασίλεψε κι ἴσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι,
σὰν ἔφτασαν μὲς στὴ Φηρή, στοῦ Διοκλῆ τὸ σπίτι,
γιοῦ τοῦ Ὁρσιλόχου, που δὲ Ρουφιάξ τὸν ἔσπειρε παιδί του

κι ἐκεῖ τοὺς φιλοξένησε τὴν νύχτα νὰ περάσουν.

Σάν ήρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
ζέψανε τ? ὅτια κι ἔκατσαν στὸ πλουμισμένο ἀμάξι
καὶ βγῆκαν ἀπ' τ? ἄχολαλο λιακὸ κι ἀπ' τ? αὐλοπόρτι. 500
Χτυπᾶ νὰ τρέξουν τ? ἄλογα καὶ πρόθυμα πετοῦσαν,
κι εὐτὺς σὲ λίγο φτάσανε σὲ σταροβγάλτη κάμπο
κι ἐκεῖ τὸ δρόμο τέλεψαν. Τόσο γοργὰ πετοῦσαν.
Κι ὁ ἥλιος πιὰ βασίλεψε κι ἴσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι.

Δ

Στῆς Σπάρτης ἥρθαν τὰ στενὰ πόχει βαθιὰ φαράγγια
καὶ στὸ παλάτι πήγανε τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.
Τραπέζι ἐκεῖ τὸν ἥβρανε νὰ κάνη στοὺς δικοὺς τοῦ
γιὰ τὶς χαρὲς τῆς λυγερῆς κόρης του καὶ τοῦ γιοῦ του.
Τὴν κόρη του ἔστελνε στὸ γιὸ τοῦ νικητῇ Ἀχιλλέα. 5
Στὴν Τροία τὸν ἔταξε καὶ τοῦ δωσε τὸ λόγο
καὶ τώρα πιὰ οἱ ἀθάνατοι τοὺς τέλευαν τὸ γάμο.
Μὲ ἀμάξια καὶ μ' ἀλόγατα τὴν κόρη προβοδοῦσε
νὰ πάγη στὴν κοσμοξάκουστη τῶν Μυρμιδόνων χώρα, 10
ὅπου βασίλευε ὁ γαμπρός. Στὸ γιό του Μεγαπένθη,
ποὺ γέννησε μονάκριβο μὲ μὰ γυναίκα σκλάβα,
ταίρι ἀπ' τὴ Σπάρτη τοῦ 'δινε τὴν κόρη τοῦ Ἀλεχτόρου.
Γιατὶ οἱ θεοὶ δὲ χάρισαν παιδὶ πιὰ στὴν Ἐλένη,
ἀφότου πρωτογέννησε χαριτωμένο πλάσμα,
τὴν Ἐρμιόνη, στὴν εἰδὴ σὰν τὴ γρυσὴ Ἀφροδίτη. 15

"Ἐτσι. μὲς στὸ ψηλόχτιστο παλάτι τοῦ Μενέλαου
γλεντοῦσαν καὶ ξεφάντωναν γειτόνοι καὶ δικοὶ του.
Κι ἔνας θεϊκὸς τραγουδιστὴς κοντά τους τραγουδοῦσε,
βαρώντας τὴν κιθάρα του. Καὶ κατ' αὐτοὺς στὴ μέση
δυὸ χορευτάδες χόρευαν μὲ τὸ σκοπὸ ἀρχινώντας. 20
Στὰ πρωτοπόρτια στάθηκαν κι αὐτοὶ μὲ τ? ἄλογά τους,
ὁ μαχητὴς Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς ὁ παινεμένος
τοῦ Νέστορα. Κι ὁ Ἐτεωνιάς, τοῦ ζακουστοῦ Μενέλαου
ὁ μπιστεμένος πάραγιός, τοὺς εἶδε ὅπως περνοῦσε,

κι ἔτρεξε εύτυς τὴν εἰδηση στὸ βασιλιὰ νὰ δώσῃ,
κι ἔτσι δυὸ λόγια πεταχτὰ πῆγε κοντά του κι εἶπε·
«Οἶξα δυὸ ξένοι φτάσανε, Θεόθρεφτε Μενέλαι,
καὶ λές πώς εἶναι ἀπὸ τῇ γενιὰ τοῦ Δία τοῦ μεγάλου.
Ορισε ἂν θὰ ξεζέψουνε τὰ γλήγορα ἄλογά τους,
ἢ σ' ἄλλους θὰ τοὺς στείλουμε νὰ τοὺς φιλοξενήσουν». 25

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ ξανθὸς Μενέλαιος θυμωμένα·
«Γιὲ τοῦ Βούθου Ἐτεωνιά, χαμένα πρὶν δὲν τά χες,
μὰ τώρα μοῦ μωρολογᾶς σὰν τὸ μικρὸ παιδάκι.
Ἄλλοι κι ἐμᾶς μᾶς φίλεψαν στὰ ξένα τὸ ψωμί τους
κι ἥρθαμε ἐδῶ μὲ τὸ καλό, ἂν δὲ μᾶς δῶσῃ ὁ Δίας
κι ἄλλες ἀκόμα συμφορὲς νὰ ἰδοῦμε στὰ στερνά μας.
Μόν' τρέχα ἀμέσως τ' ἄλογα τῶν ξένων νὰ ξεζέψης,
κι ὀδήγη αὐτοὺς πρωτύτερα νὰ κάτσουν στὸ τραπέζι». 30

Εἶπε, κι ἐκεῖνος ἔτρεξε κι ἀπ' τὸ παλάτι βγῆκε,
κράζοντας κι ἄλλους σερπετοὺς νὰ πᾶν μαζί του δούλους. 40
Καὶ τὰ ἴδρωμένα ἀλόγατα ξεζέψανε ἀπ' τ' ἀμάξι
καὶ στὸ παχνὶ τὰ δέσανε κι ἔβαλαν βίκο ἐμπρός τους
κι ἀσπρὸ τοὺς ἀνακάτεψαν κριθάρι, καὶ τ' ἀμάξι
τὸ γειραν πάξ στὰ γυαλιστὰ ἀπέξω μπροστοτοίχια,
κι ἐκείνους τοὺς ὀδήγησαν μὲς στὸ ψηλὸ παλάτι. 45
Σάστισαν ὅπως εἴδανε τοῦ βασιλιᾶ τὸ σπίτι,
γιατὶ μιὰ λάμψη χύνουνταν σὰ φεγγαριοῦ, σὰν ἥλιου,
παντοῦ, μὲς στὸ ψηλόχτιστο παλάτι τοῦ Μενέλαιου.
Κι ἐπειτα ἀροῦ χορτάσανε τὰ μάτια τους νὰ βλέπουν,
σὲ μαρμαρένιο μπήκανε λουτρὸ γιὲ νὰ λουστοῦνε. 50
Κι οἱ σκλάβες σὰν τοὺς ἔλουσαν, τοὺς ἔτριψαν μὲ λάδι
καὶ μὲ σγουρὲς τοὺς ἔντυσαν χλαμύδες καὶ χιτῶνες,
πῆγκαν νὰ κάτσουν σὲ θρονιὰ κοντὰ στὸ γιὸ τ' Ἀτρέα.
Μιὰ παρακόρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγήνι
νερὸ τοὺς χύνει νὰ νιφτοῦν σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνη,
κι ἐμπρὸς τοῦ μάκρου σκαλιστὸ τοὺς ἔστρωσε τραπέζι. 55
Ψωμιὰ τοὺς ἔφερε ἐπειτα κι ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα
κι ἄλλα προσφάγια πληθερά, μετὰ χαρᾶς ὅτι εἶχε.
Κι ὁ σιτιστὴς λογῆς ψητὰ σὲ δίσκους κουβαλώντας
τοὺς ἔφερε κι δλόχρυσα τοὺς ἔβαλε ποτήρια. 60

Τότε τούς καλωσόρισε κι ἔτσι ὁ Μενέλαος εἶπε·

«Κοπιάστε, καλῶς ἥρθατε, καὶ μιὰ μπουκιὰ ἄμα φᾶτε τότε θὰ σᾶς ρωτήσουμε καὶ ποιοί λεβέντες εἰστε.

Γιατὶ δὲν κρύβεται ἀπὸ σᾶς τῆς φύτρας σας τὸ γένος, μόν' ἀπὸ θεογέννητους βαστᾶτε βασιλιάδες.

Γιατὶ ὁ τυχόντας δὲν μπορεῖ τέτοια παιδιὰ νὰ κάμη ».

Εἶπε καὶ παίρνει ἀπὸ βοδιοῦ παχιὰ ψημένα πάκια καὶ τοὺς τὰ δίνει, ποὺ σ' αὐτὸν τιμὴ τοῦ τάχαν δώσει, κι αὐτοὶ στὰ ἔτοιμα ἅπλωναν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.

Κι ἔπειτα πιὰ σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι, εἶπε ὁ Τηλέμαχος στὸ γιὸ τοῦ Νέστορα, κοντά του σκύβοντας τὸ κεφάλι του νὰ μὴν ἀκούσουν ἄλλοι· «Θάμαξε, γιὲ τοῦ Νέστορα, πολυάκριβέ μου φίλε, τὴ λαμπεράδα τοῦ χαλκοῦ, στ' ἀχόλαλο παλάτι, τὸ κεχριμπάρι, τὸ χρυσό, τὸ φίλτισι, τ' ἀσήμι.

Παρόμοιο θὰ ναι σὰν κι αὐτὸ τοῦ Δία τὸ παλάτι. Πόσα ἀλογάριαστα κι αὐτά! Νὰ βλέπω μοῦ ρθε ζάλη».

Τὸν ἄκουσε δύμας ὁ ξανθὸς Μενέλαος τί μιλοῦσε κι ἔτσι εἶπε μεγαλόφωνα μὲ φτερωτά του λόγια· «Παυδιά μου, ποιός μπορεῖ θνητὸς νὰ παραβγῇ τοῦ Δία;

Αθάνατοι εἰναι οἱ θησαυροὶ καὶ τὸ παλάτι ἔκείνου. Μὰ παραβγαίνει ἄλλος θνητὸς στὰ πλούτη μου ναι κι ὅχι.

Γιατὶ μὲ βάσκανα πολλὰ στὶς ἔσεντιες γυρνώντας, ἥρθα σὲ χρόνια ὀχτὼ κλειστὰ καὶ τάχεια μὲ πλοῖα.

Κύπρο, Φοινίκη κι Αἴγυπτο γυρνοῦσα κι Αἰθιόπους, καὶ στοὺς Σιδώνες κι Ἐρεμβούς καὶ στὴ Λιβύα πῆγα,

ὅπου στ' ἀρνιὰ τὰ κέρατα φυτρώνουν χέρι χέρι κι οἱ προβατίνες τρεῖς φορὲς γεννοῦν στὸ χρόνο ἀπάνω.

Κι ἔκει μήδ' ἀπ' τ' ἀφεντικὸ μήτε κι ἀπ' τὸν τσοπάνη κρέας τοῦ λείπει καὶ τυρὶ καὶ τὸ γλυκὸ τὸ γάλα,

καὶ πάντα τὸ χούν ἀφθονο τὸ γάλα νὰ τ' ἀρμέζουν. Κι ἐνόσω τριγυρνοῦσα ἔκει βιὸς πλούσιο νὰ συνάζω

ἄλλος κρυφὸ κι ἀνέλπιστα τὸν ἀκριβὸ ἀδερφό μου μὲ δόλο τῆς γυναίκας του τὸν σκότωσε τῆς ἔρμης.

Κι ἂν ἔχω τόσους θησαυρούς, πάντα ἡ χαρὰ μοῦ λείπει. Μὰ αὐτὰ κι ἀπ' τοὺς πατέρες σας θὰ τάχειτε ἀκουστά σας,

- ὅποιοι κι ἀν εἶναι, πώς πολλὰ ἔπαθα στὴ ζωή μου
κι ἔχασα σπίτι ἀρχοντικό μὲ θησαυροὺς γεμάτο.
Τὸ τρίτο ἀπ' ὅλους θά 'θελα στὸ σπίτι νὰ μοῦ μείνῃ
κι οἱ ἄντρες νὰ μοῦ γλίτωναν, ὅσοι στὴν πλούσια Τροία,
μακριὰ ἀπ' τ' ἀλογοβόσκητο τ' "Ἄργος χαθῆκαν τότε.
Κι ὅλους ὡστόσο τοὺς θρηνῶ κι ὁ πόνος τους μὲ σφάζει,
σὰν κάθομαι στὸ σπίτι μου. Καὶ πότε τὴν καρδιά μου
χαρταίνω μὲ τὰ κλάματα πότε σωπαίνω πάλε.
- Γιατὶ χορταίνεις γλήγορα καὶ τὸν πικρὸ τὸ θρῆνο.
- Μὰ δὲν τοὺς κλαίει ὅλους αὐτοὺς τόσο βαθιὰ ἡ καρδιά μου,
σὰν ἔνα, ποὺ τὴν ὅρεξη μοῦ κόβει καὶ τὸν ὕπνο,
ὅταν τὸν καλοθυμηθῶ. Γιατὶ Ἀχαιός κανένας
δὲν τράβηξε δσα πέρασε κι ὑπόφερε ὁ Δυσσέας.
- "Ἐτσι εἶχε ἡ μοίρα του γραφτὸ νὰ φτύσῃ ἐκεῖνος αἷμα
κι ἐγὼ τὸν πόνο ἀξέχαστο νά 'χω γι' αὐτὸν αἰώνια,
ποὺ χρόνια λείπει καὶ κανεὶς — ζῆ, πέθανε — δὲν ξέρει.
Κι ἵσως θὰ τὸν μοιρολογοῦν ὁ γέρος του Λαερτης
κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη μὲ τὸν Τηλέμαχό του,
ποὺ τ' ἀφησε στὸ σπίτι του βυζασταρούδι ἀκόμα".
- Εἶπε, καὶ πόθῳ τοῦ δναψε νὰ κλάψῃ τὸ γονιό του,
κι ἔχυνε δάκρυα καταγῆς σὰν ἄκουσε γιὰ κεῖνον
καὶ σκέπασε τὰ μάτια του μὲ τ' ἀλικό του ροῦχο.
- Μὰ τὸν κατάλαβε ὁ ξανθὸς Μενέλαος, καὶ στὸ νοῦ του
ἔβαζε ἀν θὰ τὸν ἀφηγε νὰ τοῦ μιλήσῃ πρῶτος
γιὰ τὸν πατέρα του, ἢ πιὸ πρὸν αὐτὸς νὰ δοκιμάσῃ.
- Κι ἐνόσω αὐτὰ τ' ἀνάδεινε στὸ νοῦ του, νά ἡ 'Ελένη
ἡρθε ἀπ' τὸ μυσκομύριστο ψηλοχτισμένο δοντά της,
σὰν τὴ θεὰ τὴν "Ἄρτεμη τὴ χρυσοδέξαρη" δμοια.
- 'Ομορφοσκάλιστο θρονὶ τῆς ἔφερε ἡ 'Αδράστη
καὶ μαλακὸ δλομάλλινο χαλὶ μαζὶ ἡ 'Αλκίπη.
- "Ενα ἀσημένιο κι ἡ Φυλὼ τῆς ἔφερε καλάθι,
ἀπ' τὴν 'Αλκάντρα χάρισμα, τὸ ταίρι τοῦ Πολύβου,
ποὺ μὲς στῆς πλούσιας Αἴγυπτος τὴ Θήβα κατοικοῦσε
κι εἶχε μεγάλους θησαυροὺς στ' ἀρχοντικό του σπίτι.
- Δυὸς ἀσημένια χάρισε λουτροσκαφίδια ἐκεῖνας
στὸ γιὸ τ' 'Ατρέα καὶ φλωριὰ δέκα καὶ δυὸ τριπόδια.

Καὶ στὴν Ἐλένη χωριστὰ πολύτιμα ἄλλα δῶρα
τῆς χάρισε ἡ γυναίκα του, μαλαματένια ρόκα
κι ἔνα καλάθι δλάργυρο μὲ ρόδες ἀπὸ κάτω,
κι ἥταν ἀπάνω ὁ γύρος του μαλαματοδεμένος.

135

Αὐτὸ ἦταν πόφερε ἡ Φυλὼ καὶ τὸ βαλε κοντά της,
γεμάτο νέμα ἀρρόξαντο κι ἀπάνω εἶχε γυρμένη
τὴ ρόκα, μὲ βαθύχρωμο ψιλὸ μαλλὶ γεμάτη.

Κάθισε ἀπάνω σὲ θρονὶ πού 'χε σκαμνὶ ἀπὸ κάτω,
κι ἔτσι μὲ λόγια της γλυκὰ τὸν ἀντρα της ρωτοῦσε·
«Τὸ ξέρουμε, θεόθρεψτε καλὲ Μενέλαε, τώρα
ποιά νά 'ναι τ' ἀρχοντόπουλα στὸ σπίτι ποὺ μᾶς ἥρθαν;

140

Θὰ σφάλω τάχα ἡ θὰ τὸ βρῶ; Μὰ προνογᾶ ἡ ψυχή μου.
Γιατὶ δὲν εἰδα ἀκόμα ἐγώ, οὔτε ἀντρα οὔτε γυναίκα,
— θάμπος μὲ πιάνει νά θωρῶ — καθὼς αὐτὸς νά μοιάζῃ
μὲ τὸν Τηλέμαχο τὸ γιδ τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,
πού σπίτι του τὸν ἄφησε βυζασταρούδι ἀκόμα,
δταν γιὰ μένα οἱ Ἀχαιοὶ τὴν κακομοιριασμένη
ἥρθαν στὴν Τροία, πρόθυμοι τὸ αἷμα τους νὰ χύσουν».

145

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ ξανθὸς Μενέλαος καὶ τῆς εἶπε·
«Ἐτσι ὅπως, φῶς μου, τὸ θαρρεῖς κι ἐγώ τὸ κρίνω τώρα.
Τέτοια κι ἔκείνου φαίνονταν τὰ πόδια του, τὰ χέρια
καὶ τῶν ματιῶν του οἱ ἀστραπὲς κι ἡ κεφαλὴ κι ἡ κόμη.
Καὶ τώρα πού θυμήθηκα κι εἶπα γιὰ τὸ Δυσσέα,
δσους γιὰ μένα τράβηξε ταλαιπωριές καὶ κόπους,
αὐτοῦ πικρὸ στὸ πρόσωπο τὰ δάκρυα τοῦ κυλοῦσαν
καὶ σκέπασε τὰ μάτια του μὲ τ' ἀλικό του ροῦχο».

150

Τότε ὁ Πεισίστρατος ὁ γιὸς τοῦ γερο - Νέστορα εἶπε·
« Θεόθρεψτέ μου δπλαρχηγέ, Μενέλαε, γιὲ τ' Ἀτρέα,
γιὸς εἰναι τοῦ Δυσσέα αὐτός, ἀλήθεια, καθὼς τὸ πες.
Μὰ εἰναι παιδὶ μὲ φρόνηση καὶ τό 'χει σὲ ντροπή του,
πρώτη φορὰ σὰν ἥρθε ἐδῶ, νὰ πῆ μπροστά σου λόγια
ἀπρεπα, ποὺ μᾶς μάγεψε σὰν τοῦ Θεοῦ ἡ φωνή σου.

155

Κι ἔστειλε ἔμενα ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης
νά 'ρθω μαζί του ἐδῶ ὀδηγός, ποὺ νὰ σὲ ἰδῇ εἶχε πόθο
καὶ νὰ τοῦ δώσης συμβουλή, τὴ γνώμη σου νὰ πάρη.
Γιατὶ ἔχει βάσανα πολλὰ κάθε παιδὶ στὸ σπίτι

160

165

σὰν τοῦ ξενιτευτῆ ὁ γονιός κι ἄλλους βοηθούς δὲν ἔχη,
ἔτσι δπως ὁ Τηλέμαχος ποὺ μίσεψε ὁ γονιός του
κι ἄλλους μες στήν πατρίδα του δὲν ἔχει νὰ τὸν σώσουν». 170

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ ξανθὸς Μενέλαος μὲ λαχτάρα:
«Ω, θέ μου, φίλου μου ἀκριβοῦ στὸ σπίτι μου ἥρθε ὁ γιός του,
ποὺ τράβηξε γιὰ χάρη μου ταλαιπωρίες μεγάλες,
κι αὐτὸν ἀπ' δλους ἔλεγα πιὸ πάνω ν' ἀνταμείψω 175
σὰν ἔρθη, ἀν μές στὰ πέλαγα ὁ βροντολάος Δίας
τὸ γυρισμὸ μᾶς χάριζε μὲ τὴ γοργὰ καράβια.
Μιὰ πόλη θὰ τοῦ χάριζα κι ἔνα παλάτι στ' Ἀργος
κι ἐδῶ ἀπ' τὸ Θιάκι θά 'φερνα κι αὐτὸν μὲ τ' ἀγαθά του,
τὸ γιό του κι δλο τὸ λαό, ἀδειάζοντας μὰ πόλη 180
ἀπ' δσες ἔχω διλόγυρα μὲς στήν ὑποταγή μου.
Καὶ τότε ἐδῶ θὰ σμίγαμε συχνὰ πυκνὰ κι οἱ δυό μας,
κι ἄλλο δὲ θὰ μᾶς χώριζε νὰ ζοῦμε ἀγαπημένα,
πρὶν μᾶς σκεπάσῃ τὸ βαθὺ σκοτάδι τοῦ θανάτου.
Μὰ κάποιος ἔμελε θεός αὐτὰ νὰ τὰ φθονέσῃ,
κι ἀρνήθηκε τὸ γυρισμὸ μόνο σ' αὐτὸν τὸν ἔρμο ». 185

Εἶπε, καὶ σ' δλους ἄναψε τὸν πόθο νὰ θρηνήσουν.
«Εκλαιγε ἡ θεογέννητη Ἀργίτισσα Ἐλένη,
ἐκλαιγε κι ὁ Τηλέμαχος κι ὁ ξακουστὸς Μενέλαος,
μήτε εἰχε ὁ γιός τοῦ Νέστορα ἀδάκρυτα τὰ μάτια. 190
Γιατὶ τὸν ξειο Ἀντίλοχο θυμήθηκε μὲ πόνο,
ποὺ σκότωσε ὁ λεβέντης γιὸς τῆς λαμπερῆς Αὔγούλας.
Κι ἔτσι, δπως τὸν θυμήθηκε, πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε:
«Τό 'λεγε ὁ γερο-Νέστορας, Μενέλαος γιὲ τ' Ἀτρέα,
πῶς δὲ σὲ φτάνει ἄλλος κανεὶς στὴ γνώση μὲς στὸν κόσμο,
ὅταν γιὰ σένα ἀνοίγαμε στὸ σπίτι του διμιλία. 195
Τώρα συμπάθα νὰ σου· πῶ. Γιατὶ θέτερα ἀπ' τὸ δεῖπνο
δὲν τ' ἀγαπῶ τὰ κλάματα. Θὰ φέξη καὶ σὲ λίγο.
Ναι μέν, σωστὸ κι ἔγω θαρρῶ νὰ κλαῖμε δποιον πεθάνη,
γιατὶ εἰναι αὐτὸ στοὺς ἄμοιρους θνητούς τὸ μόνο κέρδος,
νὰ χύνουν δάκρυα φλογερὰ καὶ τὰ μαλλιά νὰ κόβουν. 200
Γιατὶ ἔχασα κι ἔγω ἀδερφὸ ποὺ ὁ πιὸ δειλὸς δὲν ήταν
μέσα στοὺς ἄλλους Ἀχαιούς. Κι ὁ ίδιος θὰ τὸ ξέρης.
Μὰ δὲν τὸν εἶδα ἔγω ποτέ, μήτ' ἔσμιξα μαζί του.

Λένε ὅμως πώς δὲν τοῦ ἔγαινε κανένας τ' Ἀντιλόχου
στὸ φτερωμένο πόδι του καὶ στὴν παλικαριά του». 205

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ ξανθός Μενέλαος καὶ ἔτσι τοῦ πεῖ
«Παιδί μου, αὐτὰ ποὺ μίλησες θά τά λεγε ἔνας ἀντρας
ποὺ θά ταν ἀνθρωπος σοφὸς καὶ γεροντότερός σου.

Τέτοιου πατέρα εἰσαι παιδί, γι' αὐτὸ μιλᾶς μὲ γνώση.
Εύκολογάριστη ἡ γενιά τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τοῦ ὄριση
στὸ γάμο καὶ στὴ γέννα του τὴν εὔτυχία ὁ Δίας.

«Οπως στὸ γερο-Νέστορα τοῦ χάρισε — καλὴ ὥρα —
νά χη καλὰ γεράματα στ' ἀρχοντικό του σπίτι
καὶ γιοὺς νὰ κάμη γνωστικοὺς καὶ πρώτους στὸ κοντάρι.
Μὰ τώρα ἀς τὸν ἀφήσουμε τὸ θρῆνο πού γε ἀρχίσει,
κι ἀς φάμε ἀκόμα μιὰ μπουκιὰ κι ἀς χύσουν νὰ νιφτοῦμε.
Κι ἐγὼ μὲ τὸν Τηλέμαχο τὰ λέμε κι ὅταν φέξῃ».

«Ἐτσι εἶπε καὶ στὰ χέρια τους νερὸ ὁ Ἀσφάλης χύνει,
ὁ μπιστεμένος παραγίδις τοῦ ξακουστοῦ Μενέλαου.
Κι αὐτοὶ στὰ ἔτοιμα ἀπλωναν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.
Τότε ἄλλο ἡ θεογέννητη σοφίστηκε ἡ Ἐλένη.
Κρυφὰ βοτάνι στὸ κρασὶ ποὺ πίνανε τοὺς ρίχνει,
πόσβηνε πόνους καὶ κακημούς καὶ τὰ πικρὰ φαρμάκια.

Μὲς στὸ ποτήρι ἀνάμιχτο σὰν τὸ πινε κανένας,
ὅλη τὴ μέρα δὲν μποροῦν τὰ δάκρυα νὰ τοῦ τρέχουν,
κι ἀν πέθαινε ὁ πατέρας του κι ἡ μάνα του, κι ἐμπρός του
σφαγμένο ἄν ἔβλεπε ἀδερφὸ καὶ γιό του ἀγαπημένο.

Τέτοια βοτάνια μαγικὰ εἶχε τοῦ Δία ἡ κόρη,
παρμένχ ἀπ' τὴν Πολύδαμνα τοῦ Θώνα τὴ γυναίκα
στὴν Αἴγυπτο, δησι ἡ πλούσια γῆς βγάζει ἀνακατωμένα
ἄλλα βοτάνια ὡφέλιμα κι ἄλλα θανατηφόρα.

Καθένας εἶναι ἔκει γιατρὸς σοφὸς κι ἀπ' δῆσις πρῶτος,
γιατὶ τὸν Παίονα ἀρχικὸ προπάτορά τους ἔχουν.
Σὰν τὸ ῥιές καὶ πρόσταξες νὰ φέρουν νὰ κεράσουν,

ἀρχισε πάλε κι ἔλεγε μὲ τὸ γλυκό της στόμα.
«Θεόθρεψτε τ' Ἀτρέα γιέ, καὶ σεῖς ἀρχοντοπαίδια,
ἄλλοτε σ' ἄλλονε ὁ Θεὸς καλοτυχίᾳ τοῦ δίνει,
καὶ σ' ἄλλον πάλε συμφορές, γιατὶ τὰ δύνεται ὅλα.
Καὶ τώρα ἐδῶ πιὺ κάθεστε καὶ τρῶτε στὸ παλάτι

καὶ τὴν κουβέντα χάιρεστε, κάτι θὰ πῶ ν' ἀρέση.
 Κι δλα ποῦ νὰ τ' ἀφηγηθῶ καὶ νὰ τὰ δνοματίσω,
 καὶ τόσα κατορθώματα τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα !
 "Ομως αὐτὸ πῶς τό 'καμε ὁ ἀντρας ὁ γενναῖος
 στὴν Τροία, ποὺ σᾶς πλάκωναν τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ πάθια.

245

Μὲ δυνατὲς βαρηματίες χάλασε τὸ κορμί του,
 φόρεσε ροῦχα φτωχικὰ ποὺ φαίνονταν σὰ δοῦλος
 καὶ μπῆκε στὴν πλατύδρομη τὴν πόλη τῶν ὀχτρῶν του.
 Κι ὅπως μεταμορφώθηκε σᾶν ψωμοζήτης ἥταν,

250

ποὺ τέτοιος πρὶν δὲν ἔδειχνε στ' ἀργίτικα καράβια.
 "Ἐτσι ἀλλαγμένος τρύπωσε στὸ κάστρο τοῦ Πριάμου.
 Οἱ ἄλλοι σώπαιναν, κι ἐγὼ τὸν γνώρισα μονάχη
 καὶ τὸν ρωτοῦσα, ὅμως αὐτὸς μοῦ ξέφευγε μὲ τέχνη.

Κι δταν ὃν ἔλουζα ἔπειτα κι ἔτριβα μὲ τὸ λάδι
 καὶ καθαρὰ τοῦ φόρεσα κι ὅρκο μεγάλο πῆρα,
 πῶς δὲ θὰ τὸν φανέρωνα πρωτύτερα στοὺς Τρῶες,
 πρὶν φτάσῃ στὶς καλύβες του καὶ στὰ γοργὰ καράβια,
 μοῦ 'πε πιὰ τότε τὸ σκοπὸ τῶν Ἀχαιῶν ποιὸς ἥταν.
 Κι ἀφοῦ μὲ τ' ἀπονο σπαθὶ σκότωσε πλῆθος Τρῶες,
 γύρισε πίσω κι ὅνομα μεγάλο πῆρε ἀπ' ὅλους.

255

Τότες οἱ ἄλλες Τρώισες πικρὰ μαιρολογοῦσαν,
 μὰ ἐγὼ πετοῦσα ἀπὸ χαρά, γιατὶ εἶχε πιὰ γυρίσει
 μέσα ἡ καρδιά μου κι ἥθελα στὸ σπίτι νὰ γυρίσω,
 κι ἔκλαιγα ποὺ μὲ τύφλωσε τὴν ἔρμη ἡ Ἀφροδίτη,
 δταν στὴν Τροία μ' ἔφερε ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα,
 κι ἀφησα ἐδῶ τὴν κόρη μου, τὸ σπίτι μου, τὸν ἀντρα,
 ποὺ ἄλλον δὲν εἶχε ἀνώτερο στὴ λεβεντιά, στὴ γνώση ».

265

Τότε ἔτσι ἀπάντησες ὁ ἔανθδος Μενέλαος καὶ τῆς εἶπε·
 « Ναί, φῶς μου, αὐτὰ τὰ μίλησες μὲ τάξη κι δπως εἶναι.
 Τὴ γνώμη γνώρισα πολλῶν ὀπλαρχηγῶν στὸν κόσμο
 κι ἀπειρες κῶρες γύρισα. "Ομως κανένα ἀκόμα

270

δὲν εἶδα νά 'χη τὴν καρδιὰ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα.
 Πῶς τὸ κατόρθωσε κι αὐτὸ μὲ θάρρος ὁ ἀντρεῖος,
 μέσα στὸ κούφιο τ' ἄλογο, δπου κρυφτήκαμε ὅλοι
 οἱ ἀρχηγοί, νὰ φέρουμε πικρὴ σφαγὴ στοὺς Τρῶες.
 "Ηρθες κι ἀτή σου τότε ἔκετ. Θεδς λὲς σ' ὁδηγοῦσε,

275

- πού 'θελε δόξα ἀσύγκριτη στοὺς Τρῶες νὰ χαρίσῃ.
 'Ακλούθας κι ὁ θεόμορφος ὁ Δήφοβος μαζί σου.
- Τρεῖς γύρους τότε τό φερες τὸ κουφωτὸ λημέρι,
 τὸ ψηλαφοῦσες κι ἔκραζες τῶν Δαναῶν τοὺς πρώτους
 μὲ τ' ὄνομά τους, τὴ φωνὴ τῶν γυναικῶν τους ἔδια
 κάνοντας. Τότες ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας
 κι ἐγὼ καὶ τοῦ Τυδέα ὁ γιός, στὴ μέση καθισμένοι,
 σ' ἀκούσαμε ποὺ φώναζες. Κι ὀδόρθοι ἀπάνω οἱ δυό μας
 δέξανται βγοῦμε θέλαμε, ἢ νὰ σ' ἀποκριθοῦμε
 ἀπ' τὸ λημέρι, μὰ ὁ θεῖκὸς Δυσσέας μᾶς κρατοῦσε.
- Αφωνοὶ τότε οἱ Ἀχαιοὶ καθόντανε ὅλοι οἱ ἄλλοι
 κι ἥθελε μόνο ὁ "Ἀντικλος σὲ σένα ν' ἀπαντήσῃ,
 μὰ τοῦ ἔκλεινε τὸ στόμα του μὲ τὰ γερά του χέρια
 σφιχτὰ ὁ Δυσσέας ἀπαυτα, κι ἔτσι μᾶς γλίτωσε ὅλους,
 ὡσότου ἀλάργα ἡ Ἀθηνᾶ σὲ πῆρε πιὰ ἡ Παλλάδα".
- Κι ὁ συνετὸς Γηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
 « Θεόθρεφτέ μου ὀπλαρχηγέ, Μενέλαε, γιὲ τ' Ἀτρέω,
 χαμένα πῆγαν. Τίποτε τὶς συμφορὲς ποὺ βρῆκε
 δὲν πρόλαβε, ἔτσι τὴν καρδιὰ κι ἀν εἴχε σιδερένια.
 Μὰ ἐλάτε κι ὁδηγῆστε μας νὰ πάμε στὸ κρεβάτι
 νὰ κοιμηθοῦμε, τὸ γλυκὸ τὸν ύπνο νὰ χαροῦμε».
- Εἶπε, κι ἀμέσως πρόσταξε τὶς δοῦλες ἡ Ἐλένη,
 στὸ λιακωτὸ νὰ βάλουνε κρεβάτι καὶ νὰ στρώσουν
 ὅμορφα κόκκινα χαλιά, ν' ἀπλώσουν ἀντρομίδες,
 κι ἀπάνω σκέπασμα σγουρὲς νὰ βάλουνε φλοκάτες.
- Κι ἔβγαιναν ἀπ' τὴ σάλα αὐτὲς στὰ χέρια φῶς κρατώντας,
 καὶ τὸ κρεβάτι στρώσανε, κι ἔκει τοὺς πῆγε ὁ κράχτης.
 Καὶ τότε οἱ δυὸ στὸ πρόσπιτο νὰ κοιμηθοῦν πλαγιάζουν,
 τοῦ Νέστορα ὁ λεβέντης γιὸς καὶ τοῦ θεῖκον Δυσσέα.
- Πλάγιασε καὶ τ' Ἀτρέα ὁ γιὸς στοῦ παλατιοῦ τὸ βάθος
 μὲ τὴν Ἐλένη στὸ πλευρὸ τὴ θεῖκὰ γυναικά.
- Σὰν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
 σηκώθηκε ὁ βροντόφωνος Μενέλαος ἀπ' τὸ στρῶμα
 καὶ φόρεσε τὸ ροῦχο του καὶ κρέμασε στοὺς ὄμους
 γύρω τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ στὰ παχιά του πόδια
 ἔδεσε τὰ πεντάμορφα σαντάλια του καὶ βγῆκε

ἀπ' τὸ γιατάκι σὰ θεδς λές κι ἥτανε παρόμοιος,
καὶ στὸν Τηλέμαχο καντὰ πάει, στέκει καὶ τοῦ κάνει·
«Ἐδῶ ποιά ἀνάγκη σ' ἔφερε, Τηλέμαχε λεβέντη,
στὴν πλούσια Λακεδαίμονα μὲς στοῦ γιαλοῦ τὰ πλάτια;
Δουλειά δική σου ἡ τοῦ κοινοῦ; Τὴν πᾶσα ἀλήθεια πές μου ». 315

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Θεόθρεφτέ μου ὄπλαρχηγγέ, Μενέλαε, γιὲ τ' Ἀτρέα,
ἥρθα γιὰ τὸν πατέρα μου νὰ μάθω κάποια φήμη. 320
Ρημάζεται ὅλο μου τὸ βιός καὶ τὰ καλά μου σβήνουν
κι εἴναι ἀπ' ὀχτροὺς τὸ σπίτι μου γεμάτο, ποὺ ὅλη μέρα
μοῦ σφάζουν κοπαδίσια ἀρνιά, στριφτόποδα δαμάλια,
οἱ βάρβαροι κι ἀστόχαστοι τῆς μάνας μου οἱ μνηστῆρες.
Τώρα γι' αὐτὸ στὰ πόδια σου προσπέρτω, ἂν τὸ θελήσης, 325
τὸ θάνατό του νὰ μοῦ πῆς, τὰ μάτια σου ἀν τὸν εἰδαν,
ἢ κι ἀν ἀπ' ἄλλον ἀκουσες πώς κάπου παραδέρνει,
γιατὶ στὸν κόσμο ὁ πιὸ πικρὸς γεννήθηκε ἀπ' τοὺς ἄλλους.
Κι ἀπὸ σπλαχνιὰ καὶ σεβασμὸ τίποτε μὴ μοῦ κρύψης, 330
μόν' πές μου τα ὅλα καθαρά, τὰ μάτια σου ὅπως τὰ εἰδαν.
Σ' ὄρκίζω, ἀν ὁ πατέρας μου, ὁ ἔακουστὸς Δυσσέας,
καμιὰ φορὰ ἀν σοῦ τέλεψε τὸ λόγο σου ἢ δουλειά σου,
στὴν Τροία, ὅποὺ σᾶς πλάκωναν τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ πάθια,
θυμήσου τα κὰν τώρα αὐτὰ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου ».

Τότε βαθιὰ ἀναστέναξε κι ἔτσι ὁ Μενέλαος εἶπε· 335
« Μωρέ, σὲ ποιοῦ λιοντόκαρδου παλικαριοῦ τὸ στρῶμα
θελήσανε νὰ κοιμηθοῦν τέτοια κορμιὰ χαμένα!
Πῶς, σὰν κοιμίση σὲ φωλιὰ τοῦ λιονταριοῦ ἢ λαφίνα
τὰ δύο της βυζανιάρικα νιογέννητα λαφάκια,
πάει νὰ βοσκήσῃ σὲ πλαγιές καὶ λογγωμένους τόπους, 340
κι ἀξαφνα τρέχει τὸ θεριό καὶ μπαίνει στὴ φωλιὰ του
κι ἀσπλαχνα τὰ λαφόπουλα ἔξεσκίζει μὲ τὰ νύχια,
ἔτσι ὁ Δυσσέας καὶ σ' αὐτοὺς χάρο σκληρὸ θὰ φέρη.
"Ε, τέτοιος νά 'ταν, Δία μου, καὶ σὺ 'Αθηνά κι 'Απόλλο,
ὅπως στὴ Λέσβο μιὰ φορὰ τὴν ὄμορφογυισμένη 345
πάλεψε ἀπὸ φιλότιμο μὲ τὸ Φιλομηλείδη
καὶ καταγῆς τὸν ἔστρωσε κι οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,
τέτοιος σὰν τότε ν' ἄπλωνε τὸ χέρι στοὺς μνηστῆρες

λιγόζωι οἱ δῆλοι θὰ γινοῦν καὶ πικροπαντρεμένοι.

Κι ὅσο γι' αὐτὰ ποὺ μὲ ρωτᾶς καὶ μοῦ ζητᾶς νὰ μάθης,
ἀλλο ἀπ' ἀλήθεια δὲ θὰ πῶ, μήτε θὰ σὲ γελάσω,
κι ἀπ' ὅσα μοῦ 'πε ὁ ἄψευτος ὁ πελαγίσιος γέρος
δὲ θὰ σκεπάσω τίποτε, μιὰ λέξη δὲ θὰ κρύψω.

'Ἐνῷ γιὰ τὴν πατρίδα ἐδῶ κινοῦσα μὲ λαχτάρα,
στὴν Αἴγυπτο οἱ ἀθάνατοι μ' ἐμπόδισαν ἀκόμα,
γιατὶ δὲν ἔκαμα σ' αὐτοὺς λυτρωτικὲς θυσίες
καὶ πάντα θέλανε οἱ θεοὶ νὰ μὴ ξεχνῶ τὸ τάμα.
Στὴ θάλασσα εἶναι ἔνα νησὶ τὴν πολυκύματούσα,
μπροστὰ μπροστὰ στὴν Αἴγυπτο καὶ Φάρο τ' ὄνομάζουν,
ἀλάργα τόσο ὅσο μπορεῖ νὰ φτάσῃ σὲ μιὰ μέρα
κοῦλο καράβι ἢν πίσω του φυσάῃ τ' ἀγέρι πρύμο.
Κι ἔχει λιμάνι σφαλιστὸ δῆθε τὰ μαῦρα πλοῖα
τὰ ρίχνουν μὲς στὸ πέλαγο, νερὸ γλυκὸ ὅταν πάρουν.

Εἴκοσι μέρες οἱ θεοὶ μ' εἴχανε ἔκει κλεισμένον,
μήτε ἔπαιρνε ἀπ' τὴ θάλασσα ἀγέρας νὰ φυσήξῃ,
ποὺ τὰ καράβια στοῦ γιαλοῦ ξεπροβοδάει τὰ πλάτια.
Θὰ μᾶς σωνόντανε οἱ θροφές καὶ τῶν ἀντρῶν τὸ θάρρος,
ἄν μιὰ θεὰ δὲν μ' ἔσωνε, πόνώντας, ἡ Εἰδοθέα,
τοῦ γέρου τοῦ θαλασσινοῦ ἡ κόρη τοῦ Πρωτέα
ποὺ τὴν καρδιὰ τῆς τάραχα στὰ τρυφερά της στήθια.

Μὲ βρῆκε ποὺ παράδερνα ἀλάργα ἀπ' τοὺς συντρόφους,
ποὺ πάντα γύρω στὸ νησὶ ψαρεύανε μ' ἀγκίστρια,
γιατὶ μιὰ πείνα μελανή τοὺς θέριζε τὰ σπλάχνα.
Σιμά μου στάθηκε ἡ θεὰ καὶ μοῦ 'πε δυό της λόγια.
«Τόσο πολὺ εἶσαι ἀστόχαστος κι ἄμυαλος ξένε, τόσο,
ἡ θέλοντας ἀναμελᾶς καὶ χαίρεσαι στὰ πάθια,
ἔτσι δπως χάνεσαι καιρὸ μὲς στὸ νησὶ κλεισμένος
κι οὕτε ἄκρη δὲν μπορεῖς νὰ βρῆς κι οἱ ναῦτες σου δεῖλιάζουν;»

Εἶπε καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια.
«Θὰ σου τὰ πῶ μετὰ χαρᾶς, ὅποια θεὰ κι ἢν εἶσαι,
πῶς δὲν τὸ θέλει ἡ γνώμη μου νὰ χάνω τὸν καιρό μου,
μὰ στοὺς θεοὺς ἀμάρτησα ποὺ κατοικοῦν στὰ οὔρανια.
Μόν' ἔλα τώρα νὰ μοῦ πῆς — ὅλα οἱ θεοὶ τὰ ξέρουν —
ποιός ἔτσι μ' ἔδεσε θεὸς καὶ μοῦ 'κλεισε τὸ δρόμο,

καὶ πῶς θὰ φύγω στὸ γιαλὸ τὸν ψαροθρόφο ἀπάνω; »

385

Εἶπα, κι ἡ λατρευτὴ θεὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
« Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θὰ σου τὰ πᾶι δύως εἰναι.

Ἐδὼ συχνάζει ἔνας θεὸς καὶ τοῦ πελάγου γέρος,

ἄψευτος ἀπ' τὴν Αἴγυπτο προφήτης, ὁ Πρωτέας,
ποὺ ζέρει δῆλης τῆς θάλασσας τὰ βάθη κι εἶναι δοῦλος
τοῦ Ποσειδώνα. Λένε αὐτὸς πατέρας μου πῶς εἶναι.

390

« Αν σύ, καρτέρι σταίνοντας, μπορέσης νὰ τὸν πιάσης,
αὐτὸς τὸ δρόμο θὰ σου πῆ, τοῦ ταξιδιοῦ τὸ μάκρος
καὶ στὴν πατρίδα πῶς θὰ πᾶς μὲς στ' ἀφρισμένο κύμα.
Καὶ θὰ σου πῆ, θεόθρεφτε, ἀνίσως τὸ θελήσης,
ὅτι καλὸ στὸ σπίτι σου κι ὅτι κακὸ ἔχει γίνει,
ἀφότου ἀλάργα στὸ πικρὰ στὰ μαῦρα ξένα λείπεις ». 395

Εἶπε, καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγώ μὲ δυό μου λόγια·

400

« Μονάχη τώρα σκέψου ἐσύ τοῦ γέρου τὸ καρτέρι,
νὰ μὴν ἔσφυγη ὅταν μὲ ίδῃ ἡ καὶ τὸ προνοήσῃ.

Γιατὶ εἶναι δύσκολο ὁ θητὸς θεὸν νὰ καταβάλῃ ».

Εἶπα, κι ἡ λατρευτὴ θεὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως·
« Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θὰ σου τὰ πῶ δύως εἰναι.

« Οταν ὁ ἥλιος ανεβῆ στὰ μεσουράνια ἀπάνω,
βγαίνει ἀπ' τὸ κύμα ὁ ἄψευτος τῆς θάλασσας ὁ γέρος,
ἀπ' τοῦ Ζεφύρου τὴν πνοὴ θοιούρα σκεπασμένος,
καὶ πάει σὲ κουφωτές σπηλιές τὸν ὕπνο του νὰ πάρῃ.
Γύρω του φῶκες σωρευτές, βγαλμένες ἀπ' τὸ κύμα,
κοιμοῦνται, φάρες τῆς καλῆς Θαλασσογενημένης,
μιὰ βρώμα ἀφήνοντας βαριὰ τοῦ τρίσβαθου πελάγου.
Ἐκεῖ κι ἐγώ δδηγγάντας σε, τὴν ὥρα ποὺ χαράζει,
θὰ σὲ ξαπλώσω στὴ σειρά. Διάλεξε ἐσύ τρεῖς ναῦτες,
τοὺς πιὸ καλοὺς ποὺ βρίσκονται στ' ἀνάφρυδα καράβια,
κι ὅλα του τὰ φερσίματα θὰ σου τὰ πῶ τοῦ γέρου.

405

Πρῶτα τὶς φῶκες στὴ σειρὰ θὰ πάη νὰ τὶς μετρήσῃ.

415

Κι ὅταν στὰ πέντε δάχτυλα ὅλες μιὰ μιὰ μετρήσῃ,
σὰν τὸ βοσκὸ στὰ πρόβατα θὰ πέσῃ ἀνάμεσό τους.

Σὰ δῆτε πῶς κοιμήθηκε, τὴ δύναμή σας ὅλη

νὰ βάλτε τότε καὶ γερά νὰ τὸν κρατᾶτε πάντα,

κι ἂς πολεμᾶ νὰ λυτρωθῇ κι ἂς θέλη νὰ γλιτώσῃ.

420

Σ' ὅλα θὰ μεταμορφωθῇ γιὰ νὰ ξεφύγῃ, ἀπ' ὅσα
στὸν κόσμο βρίσκονται θεριὰ καὶ σὲ νερὸ θ' ἀλλάξῃ
καὶ σὲ θεόκαυτη φωτιά. Μὰ ἐσεῖς γερὰ βαστᾶτε
καὶ πιὸ πολὺ νὰ σφίγγετε. Κι ὅταν πιὰ σὲ ρωτήσῃ,
κι ἔτσι εἶναι δπῶς τὸν εἴδατε σὰν πῆγε νὰ πλαγιάσῃ,
ἀφῆστε τότε τὸ στανιό, τὸ γέρο λευτερῶστε,
καὶ ρώτησέ τὸν ποιὸς θεὸς βαστάει μαζί σου πάθος
καὶ πῶς θὰ βρῆς τὸ γυρισμὸ στὸ ψαροθρόφο κύμα ». 425

Ἐτσι εἶπε καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα,
καὶ στὸ καράβι πῆγα ἐγὼ ποὺ στέκονταν στὴν ἄμμο,
μὲ συλλογὲς πολλές στὸ νοῦ στὸ δρόμο ποὺ τραβοῦσα.
Σὰν ἥρθα κάτου στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι
λίγο στὸ πόδι φάγαμε κι ἥρθε ἐπειτα κι ἡ νύχτα.
Καὶ τότε κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.
Σὰν ἥρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα
πῆρα τ' ἀπλόχωρου γιαλοῦ τὴν ἀμμουδὶὰ ἄκρη ἄκρη,
τάζοντας στοὺς θεοὺς πολλά, μὲ τρεῖς μαζί συντρόφους,
πού 'χα, σὲ κάθε ἀνάγκη μου, τὸ θάρρος μου σ' ἐκείνους.
Βγῆκε δξῶ τότε ἀπ' τοῦ γιαλοῦ τοὺς κόρφους κι ἡ Εἰδοθέα,
φέροντας τέσσερα φωκῶν τομάρια νιογδαρμένα,
τὸ τέχνασμα τοῦ γέρου τῆς πατέρα μελετώντας. 435

Τέσσερες λάκκους ἀνοιξε στῆς θάλασσας τὴν ἄμμο
κι ἔκατσε καὶ περίμενε. Πᾶμε κοντά τῆς τότε
καὶ στὴ σειρὰ μᾶς ξάπλωσε, σκεπάζοντας καθένα
μ' ἔνα τομάρι. Ἐκεῖ φριχτὸ μᾶς βγῆκε τὸ καρτέρι,
γιατὶ μᾶς ἔπνιγε βαριὰ καταραμένη βρώμα
τῶν θαλασσόθρεφτων φωκῶν. Γιατὶ ποιός θὰ βαστοῦσε
κοντὰ σ' ἔνα θεριόψαρο νὰ πέσῃ τοῦ πελάγου;
Μὰ πάλε αὐτὴ μᾶς ἔσωσε, μεγάλη ἀνάσα βρῆκε.
Μιὰ μυρουδιὰ μᾶς ἔβαλε στὴ μύτη μᾶς οὐράνια
ποὺ μοσκομύριζε δμορφα, τὴν ψαροθρόμα σβοῦσε.
Προσμέναμε δλο τὸ πρωὶ μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα.
Κι ἥρθαν οἱ φῶκες σωρευτὲς ἀπ' τὸ γιαλὸ κι ἀράδα
ξαπλώθηκαν στῆς θάλασσας τ' ἀμμουδερὸ ἀκρογιάλι.
Καὶ στὸ καταμεσήμερο βγῆκε κι ὁ γέρος δξῶ
ἀπ' τὸ γιαλὸ κι ἀπάντησε τὶς φῶκες τὶς θρεμμένες, 450

κι ὅλες σὰν τὶς γυρόφερε μετροῦσε πόσες ἦταν.
 Πρώτους μὲ τὰ θεριόψαρα μαζὶ κι ἐμᾶς μετροῦσε,
 χωρὶς νὰ βάλη μέσα του πῶς τοῦ χαμε παγίδα,
 κι ἔπειτα πλάγιασε κι αὐτός. Χυμοῦμε ἀπάνου τότε
 σκούζοντας καὶ τὸν πιάσαμε μὲ τὰ γερά μας χέρια.
 Μὰ δὲ γέρος δὲν τὶς ξέχασε τὶς δολερές του τέχνες·
 καὶ πρῶτα πρῶτα γίνεται πυκνόμαλλο λιοντάρι,
 κι ἔπειτα δράκος, πάρδαλη, τρανὸς μεγάλος κάπρος,
 γίνεται γάργαρο νερὸς καὶ φυλλωμένο δέντρο,
 κι ἐμεῖς γερά τὸν σφίγγαμε μὲ θάρρος στὴν καρδιά μας.
 Στὸ τέλος σὰν ἀπόκαμε δὲ πονηρὸς δὲ γέρος
 τότε ἔτσι μὲ δυὸ λόγια του μὲ ρώτησε καὶ μοῦ 'πε·
 «Μὲ ποιό θεὸ μοῦ σκάρωσες τὸ δόλο, γιὲ τ' Ἀτρέα,
 καὶ στὴν παγίδα μ' ἔπιασες μὲ τὸ στανιό; Τί θέλεις;»

460
465

470

"Ετσι εἰπε, καὶ τ' ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια·
 «Τὰ ξέρεις, γέρο· τί ρωτᾶς καὶ θὲς νὰ μὲ γελάσῃς;
 Μές στὸ νησὶ ἀποκλείστηκα καιρὸ κι οὔτε ἀκρη βρίσκω,
 κι ἐσβήσε μὲς στὰ στήθια μου τὸ θάρρος τῆς καρδιᾶς μου.
 Μόν' ἔλα πέξ μου τώρα ἐσு — δλα οἱ θεοὶ τὰ ξέρουν —
 ποιός ἔτσι μ' ἔδεσε θεὸς καὶ μοῦ 'κλεισε τὸ δρόμο,
 καὶ πῶς θὰ βρῶ τὸ γυρισμὸ στὸ ψαροθρόφο κύμα;»

475

Εἶπα, κι αὐτὸς μ' ἀπάντησε μὲ δυό του λόγια ἀμέσως·
 «Εἶχες στὸ Δία χρέος σου καὶ στὸν θεοὺς τοὺς ἄλλους,
 σὰν ξεκινοῦσες ὅμορφα σφαχτὰ νὰ θυσιάσῃς,
 νὰ πᾶς μιὰν ὥρα ἀρχίτερα στὸν τόπο σου, περνώντας
 τὴν ἀφρισμένη θάλασσα. Γιατὶ γραφτὸ δὲν εἰναι,
 νὰ ἰδῆς πατρίδα καὶ δικοὺς καὶ τὸ ψηλό σου σπίτι,
 προτοῦ γυρίσης στὰ νερὰ τοῦ Διοθρεμμένου Νείλου
 κι ἐκεὶ νὰ κάμης στὸν θεοὺς λυτρωτικὲς θυσίες
 Τότε θὰ δώσῃ ἡ χάρη τους νὰ πᾶς ἐκεῖ ποὺ θέλεις». 485

480

"Ετσι εἶπε κι ὅλο πάγωσε τὸ αἷμα μου στὶς φλέβες,
 ποὺ τὸ γεράνιο πέλαχο πάλε ἔλεγε νὰ πάρω,
 νὰ πάω στὴν Αἴγυπτο, κακὸ καὶ δύσκολο ταξίδι.
 Μὰ κι ἔτσι, μὲ δυὸ λόγια μου γυρίζω καὶ τοῦ κάνω.
 «"Ετσι ὅλη τὰ κάμω αὐτὰ καθὼς ὁρίζεις, γέρο.
 Μόν' ἔλα ξήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πέξ μου,

490

ἄν ἀβλαβοι δῶλοι οἱ Ἀχαιοὶ μὲ τὰ καράβια πῆγαν,
ὅσους ἔγώ κι ὁ Νέστορας ἀφήσαμε στὴν Τροία,
ἡ στὰ καράβια ἐν θάνατο πικρὸ κανένας βρῆκε,
ἡ πέθανε στὸ σπίτι του σὰν τέλεψαν οἱ μάχες».

495

Εἶπα, κι αὐτὸς μ' ἀπάντησε μὲ δυό του λόγια ἀμέσως:
«Τί μὲ ρωτᾶς, τ' Ἀτρέα γιέ; Τί θέλεις νὰ τὰ μάθης
αὐτὰ ποὺ κρύβω μὲς στὸ νοῦ, ποὺ σὰν τ' ἀκούσης δῆλα
σοῦ τὸ προλέγω, ἀδάκρυτος ὡρα πολλὴ δὲ θά 'σαι.

500

Γιάτι πολλοὶ χαθήκανε, πολλοὶ σωθήκανε ἄλλοι.

'Απ' δῶλους τοὺς ὀπλαρχηγοὺς τῶν Ἀχαιῶν δυὸ μόνοι
στὸ γυρισμὸ χαθήκανε. Στὸν πόλεμο... τὰ ξέρεις.

Κι ἔνας ἀκόμα ζωντανὸς στὸ πέλαο παραδέρνει.

'Ο Αἴας στὰ μακρόκουπα σκοτώθηκε καράβια.

505

Στὶς μεγαλόπετρες Γυρὲς τὸν πῆγε ὁ Ποσειδώνας
κι ἀπ' τὴ φουρτούνα γλίτωσε Θάξ ξέφευγε τῇ μοίρᾳ,
κι ἀς τὸν μισοῦσε ἡ Ἀθηνᾶ Παλλάδα, ἐν ἔνα λόγῳ
ἀγέρωχο δὲν ἔλεγε, τρελὸ τὸ νοῦ ἐν εἰχε,
πῶς Θάξ σωθῇ ἀπ' τὴ θάλασσα καὶ στῶν θεῶν τὸ πεῖσμα.

510

Μὰ ὁ Ποσειδώνας ἀκούσε τὴν καύχησή του ἐκείνη
κι ἀδράχνοντας τὴν τρίαινα στὰ στιβαρά του χέρια
χτύπησε τὴ Γυρόπετρα, κομμάτια δυὸ τὴν κάνει.

'Εμεινε τό 'να ἀσάλευτο, καὶ τὸ κομμάτι τ' ἄλλο,
ποὺ ἀπάνου ὁ Αἴας κάθουνταν καὶ τὸ βαρὺ εἴπε λόγο,
ἔπεσε μὲς στὴ θάλασσα καὶ πέταξε τὸν Αἴα
στὸ πέλαγος τ' ἀπέρχαντο τὸ κυματοδαρμένο.

515

'Ετσι ἐκεῖ τότε χάθηκε πικρὴ ροφώντας ἀρμη.

'Ο ἀδερφός σου ξέφυγε μὲ τὰ βαθιὰ καράβια
τὸ θάνατο. Τὸν ἔσωσε ἡ πολυσέβαστη "Ηρα".

520

Μὰ στοῦ Μαλιᾶ σὰ ζύγωνε κοντὰ τὸ ψηλοβούνι,
φουρτούνα ἐκεῖ τὸν πέταξε στὸ ψαροθρόφο κύμα,
ἐνῷ βαριὰ ἀναστέναζε, καὶ στῆς στεριᾶς μιὰν ἀκρη
τὸν πῆγε, ὅπου πρωτύτερα ὁ Θυέστης κατοικοῦσε
καὶ τότε ἐκεῖ καθόντανε ὁ Αἴγισθος ὁ γιός του.

525

Κι δταν φαινόντανε ἀπαθος ὁ γυρισμός του ἐκεῖθε
καὶ πρύμος γύρισε ὁ καιρὸς καὶ πῆγαν στὴν πατρίδα,
χαρὰ γεμάτος ἔφτασε στὴν ποθητή του γώρα

κι ἔσβησε καὶ τὸ χῶμα τῆς φυλοῦσε μὲ λαχτάρα,
κι ἔχυνε δάκρυα φλογερὰ στὴ γῆς ἀπ' τὴ χαρά του.

530

Τότε ἀπ' τὴ βίγλα ἔνας σκοπὸς τὸν εἰδεῖ, πού 'χε βάλει
ὅ δολοπλόκος Αἴγισθος καὶ ρόγα τοῦ 'χε τάξει
πῶς θὰ τοῦ δώσῃ δυό φλουριά, κι ὀλοχρονὶς φυλοῦσε,
μήν ἔρθη πίσω ἀπάντεχος κι ἀδράξη τ' ἄρματά του,
κι ἔτρεξε στὸ παλάτι εὔτυς τὴν εἰδήση νὰ φέρη,

535

κι ἀμέσως βρῆκε ὁ Αἴγισθος τὴ δολερή του τέχνη.

Εἶκοσι διάλεξε παιδιὰ τὰ πιὸ γερὰ στὴ χώρα
κι ἔνα καρτέρι τοῦ 'στησε. Κι ἀπ' τ' ἀλλο μέρος πάλε
τραπέζι εἶπε κι ἐτοίμασαν, καὶ πῆγε νὰ καλέσῃ
μ' ἀμάξια καὶ μ' ἀλόγατα τὸ βασιλιὰ 'Αγαμέμνο,
ὅ Λδίος μὲ κακὸ σκοπό. Καὶ στὸ τραπέζι ἀπάνω
ἀνύποπτο τὸν σκότωσε ὅπως κανεὶς τὸ βόδι
σκοτώνει μέσα στὸ παχνί. Κι ἀπ' τοὺς συντρόφους πού 'χαν
τ' 'Ατρέα ὁ γιὸς κι ὁ Αἴγισθος δὲ γλίτωσε κανένας,
μόν' ὅλοι σκοτωθήκανε μὲς στὸ ψηλὸ παλάτι ».

540

545

"Ετσι εἶπε καὶ στὰ στήθια μου ραγίστηκε ἡ καρδιά μου
κι ἔκλαιγα ἀπάνω στοῦ γιαλοῦ τὴν ἄμμο καθισμένος,
μήτε ἤθελα πιὰ τὴ ζωὴ κι ἥλιους νὰ βλέπω ἀχτίδα.

Κι ἔπειτα πιὰ ἀφοῦ χόρτασα νὰ κλαίω καὶ νὰ κυλιέμαι
τότε ἔτσι μοῦ 'πε ὁ ἄψευτος ὁ γέρος τοῦ πελάγου.

550

"Ετσι μήν κλαῖς ἀδιάκοπα κι αἰώνια, γιὲ τ' 'Ατρέα,
γιατὶ δὲ βγάζουμε δφελος. Κι ἔλα — καιρὸ μὴ χάνης —
κοίταξε στὴν πατρίδα σου πῶς γλήγορα θὰ φτάσης.

Γιατὶ δὲν ξέρω ἂν ζωντανὸ τὸν Αἴγισθο ἔκει θά 'βρης
ἡ νὰ τὸν κόψῃ ἂν πρόφτασε ὁ θεῖκὸς 'Ορέστης,
καὶ τότε στὸ νεκρώσιμο τραπέζι θὰ κχθίσης ».

555

"Ετσι εἶπε καὶ στὰ στήθια μου, μ' ὅσο κι ἂν εἶχα πόνο,
πάλε μοῦ γλύκανε ἡ καρδιά κι ἡ ἀφοβη ψυχή μου,

κι ἔτσι στὸ γέρο μίλησα μὲ πεταχτά μου λόγια.

"Αὐτοὺς τοὺς ἔμαθα τοὺς δυό. Τὸν τρίτο τώρα πές μου,
ποὺ παραδέρνει ζωντανὸς στῆς θάλασσας τὰ πλάτια,
ἡ πεθανε. Θέλω κι αὐτό, κι ἀς κλάψω, νὰ τ' ἀκούσω ».

560

Εἶπα κι εὔτυς μ' ἀπάντησε μὲ δυό του λόγια ὁ γέρος:
«Ο τρίτος τοῦ Λαέρτη ὁ γιὸς ποὺ κατοικεῖ στὸ Θιάκι.

- Γὸν εἶδα ἀπάνου σὲ νησὶ δάκρυα πικρὰ νὰ γύνη
ιὲς στῆς νεράιδας Καλυψῶς τὸ σπίτι, ποὺ ἀθελά του
τὸν ἐμποδίζει, οὕτε μπορεῖ νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα
γιατὶ δὲν ἔχει μὲ κουπιὰ καράβι μήτε ναῦτες
στὰ στήθια ἀπάνω τὰ πλατιὰ νὰ φύγη τοῦ πελάγου. 565
- Μὰ τὸ δικό σου ριζικὸ δὲν εἴναι, γιὲ τ' Ἀτρέα,
ιὰ βρῆς ἐδῶ τὸ θάνατο στ' ἀλογοβόσκητο "Ἀργος,
μόν' θὰ σὲ στείλουν οἱ θεοὶ μὲς στὸν Ἡλύσιο κάμπο,
ὅπου ὁ ξανθὸς Ραδάμιμανθος, στὰ πέρατα τοῦ κόσμου,
ι ὅπου χαρούμενη ἡ ζωὴ διαβαίνει τῶν ἀνθρώπων.
Δὲν πέφτει χιόνι οὕτε βροχὴ κι οὔτε βαρύς χειμώνας,
μόν' πάντα χύνει ὁ Ὁκεανὸς γλυκόπνευτου Ζεφύρου
ἥσυχο ἀγέρι φέρνοντας ἀνάστα στοὺς ἀνθρώπους,
γιατὶ τοῦ Δία εἴσαι γαμπρὸς μιὰ πόχεις τὴν Ἐλένη ». 570
- "Ἐτσι εἶπε καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματούσα.
Τότε κι ἔγώ στοὺς ναῦτες μου καὶ στὰ καράβια πῆγα
μ' ἀπειρες συλλογὲς στὸ νοῦ στὸ δρόμο ποὺ τραβοῦσα.
Σὰν ἤρθαμε στὴ θάλασσα καὶ στὰ καράβια κάτου
λίγο στὸ πόδι φάγαμε κι ἡ ἄφθαρτη ἤρθε ἡ νύχτα,
καὶ τότε κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἀκρη.
Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρευμένη Αὔγούλα,
ρίξαμε πρῶτα στὸ γιαλὸ τὰ ἴσσμετρα καράβια
καὶ τὰ πανιὰ σηκώσαμε, σὰν μπῆκαν τὰ κατάρτια,
κι οἱ ναῦτες μέσα πήδησαν καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους
ἀράδα καὶ τὰ κύματα μὲ τὰ κουπιὰ χτυποῦσαν. 585
- Πίσω στὸ Νεῖλο ἀράξαμε, τὸ διόθρεφτο ποτάμι,
πάλε τὰ πλεῖα κι ἔκαμα λυτρωτικὲς θυσίες
κι ἔχτισα μνῆμα, τῶν θεῶν σὰν ἔπαψε τὸ πεῖσμα,
στὸν Ἀγαμέμνο, ἀθάνατη ἡ δόξα του νὰ μείνη.
Κι δταν τὰ τέλειωσα ὅλα αὐτά, ξεκίνησα, μὲ πρύμο
ἀγέρι πόστειλε ὁ θεδς κι ἔφτασα στὴν πατρίδα. 595
- Μόν' στάσου ἀκόμα σπίτι μου δέκα δώδεκα μέρες
νὰ σ' ἐτοιμάσω κι ὅμορφα νὰ σοῦ χαρίσω δῶρα
τρία γοργόδρομα ἀλογα καὶ τορνεμένο ἀμάξι
κι ἔνα ποτήρι στοὺς θεούς νὰ στάζης τοὺς οὐράνιους
νὰ τὸ χης ὅσο ποὺ νὰ ζῆς κι ἐμένα νὰ θυμᾶσαι ». 600

Τότε ἔτσι πάλε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τοῦ κάνει·
 « Μὴ μ' ἐμποδίζεις πιὸ πολὺ νὰ φύγω, γιὲ τ' Ἀτρέα.
 Θά' θελα χρόνο διλόκληρο νὰ κάθουμαι κοντά σου,
 χωρὶς νὰ θυμηθῶ γονιούς καὶ νὰ ποθήσω σπίτι,
 τόσο πολὺ ποὺ χαίρουμαι τὰ λόγια σου ν' ἀκούγω. 605
 Μὰ στενοχωρηθήκανε οἱ ναῦτες μου στὴν Πύλο
 κι ἀτός σου ἐδῶ μὲ κράτησες πολὺν καιρὸν κοντά σου.
 Κι ὅτι μοῦ δώσης δῶρο σου θὰ τό 'χω θησαυρό μου.
 "Ομως ψαζί μου τ' ἀλογα στὸ Θιάκι δὲν τὰ παίρνω,
 μόν' θὰ τ' ἀφήσω πάλε ἐδῶ καμάρι σου νὰ τὰ 'χης. 610
 Γιατὶ ἔχεις κάμπτο ἀπλόχωρο ποὺ βγάζει πλήθιο στάρι,
 βίκο, τριψύλλι, κάπαρη, ϕιλόσταχο ἀσπροκρίθι.
 Τὸ Θιάκι δρόμους ἀνοιχτούς δὲν ἔχει οὔτε λιβάδια.
 Τόπους κατσικοβόσκητος, μὰ πιὸ χαριτωμένος
 ἀπ' ἄλλους ἀλογότοπους. Γιατὶ νησὶ κανένα
 δσα κυκλώνει ἡ θάλασσα δὲν εἶναι ἀλογοθρόφο
 μήτε λιβάδια ἔχει καλὸν καὶ πιὸ πολὺ τὸ Θιάκι ». 615
 Εἶπε καὶ χαμογέλασε ὁ βοερδὸς Μενέλαος
 κι εὐτὺς τὸ χέρι τοῦ 'σφιξε κι ἀγαπημένα τοῦ 'πε·
 « Εἴσαι ἀπὸ αἷμα ἀρχοντικὸ κι ἔτσι μιᾶς, παιδί μου.
 Μετὰ χαρᾶς—γιατὶ μπορῶ—τὰ δῶρα θὰ τ' ἀλλάξω. 620
 Κι ἀπ' δσα ἔχω πολύτιμα στὸ σπίτι. θὰ σοῦ δώσω
 δ, τι εἶναι τ' ὁμορφότερο καὶ πιὸ πολὺ ποὺ ἀξίζει.
 "Ἐνα ἀσημένιο σκαλιστὸ κροντήρι θὰ σοῦ δώσω,
 ποὺ—μὲ χρυσὸ τὰ χείλια του εἶναι δεμένα ἀπάνω, 625
 δουλειὰ τοῦ 'Ηφαίστου. 'Ο Φαίδιμος μοῦ τό 'δωσε ὁ γενναῖος,
 τῶν Σιδονιῶν ὁ βασιλιάς, σὰ μὲ φιλοξενοῦσε
 στὸ γυρισμὸ στὸ σπίτι του. Κι αὐτό, θὰ σ' τὸ χαρίσω ». 630
 Σὰν τέτοια οἱ δύο τους ἔλεγαν μιλώντας μεταξύ τους.
 Κι οἱ παραγοὶ πηγαίνανε στοῦ βασιλιᾶ τὸ σπίτι
 κι ἔφερναν δυνατὸ κρασί, ἀρνιὰ πηγαίνανε ἄλλοι,
 κι οἱ ὁμορφομαντίλωτες γυναῖκες κουβαλοῦσαν
 ϕωμιά, κι ἔκεινοι ἐτούμαζαν τραπέζι στὸ παλάτι.

Μπρὸς στοῦ Δυσσέα τὸ ψηλὸ παλάτι κι οἱ μνηστῆρες
 μὲ δίσκους διασκέδαζαν κι ἄλλοι ἔριχναν κοντάρι 635
 ὅπου καὶ πρίν, σὲ γῆς στρωτή, γεμάτοι μὲ περφάνιες

- Κάθουνταν κι ο διορύμαχος Εύρυμαχος, κι ο Αντίνος,
ὅλων τῶν ἄλλων ἀρχηγοὶ καὶ στὴν ἀντρεία πρῶτοι.
Τότε ο Νοῆμος ἔφτάσε τοῦ Φρόνιου ο γιὸς κοντά τους
καὶ τὸν Αντίνο ρώτησε μὲ δυό του λόγια κι εἶπε· 640
 « Ξέρεις ἐδῶ ο Τηλέμαχος, Αντίνο, η δὲν τὸ ξέρεις
ποιά μέρα ἀπ' τὴν ἀμμουδερὴ τὴν Πύλο θὰ γυρίσῃ;
Μου πῆρε τὸ καράβι μου καὶ τὸ χω ἀνάγκη τώρα
νὰ σύρω στὴν ἀπλόχωρη τὴν Ηλιδα, διότου βόσκουν
δώδεκα ἔκει φοράδες μου μαζί μὲ τὰ μουλάρια 645
ἄστρωτα, δουλευτάδικα, νὰ φέρω ἔνα νὰ στρώσω ».
- “Ετσι εἶπε, κι ὅλοι σάστισαν γιατὶ δὲν τὸ θαρροῦσαν
στὴν Πύλο πῶς θὰ πήγαινε, μόν' κάπου ἐδῶ πῶς θὰ τὸν
στ' ἀρνιά του η στὸ χοιροβοσκὸ η καὶ στὰ κτήματά του.
Τότε ο Αντίνος γύρισε τοῦ Εὔπειθη ο γιὸς κι ἔτσι εἶπε· 650
 « Μίλα καλά. Πότε ἔφυγε; Ποιοὶ πῆγαν ἀπ' τὸ Θιάκι
παιδιά μαζί του διαλεχτά; Σκλάβους η παραγιούς του
πῆρε δύταν ἔφυγε; Κι αὐτὸ μποροῦσε νὰ τὸ κάμη.
Κι ἔνα ἄλλο μίλα μου σωστά, καλά νὰ καταλάβω.
δίχως νὰ θέλης, στανικῶς σοῦ πῆρε τὸ καράβι 655
η τὸ θέλες καὶ τὸ δωσες ποὺ χάρη σοῦ ζητοῦσε; »
- Τότε ἔτσι καὶ τοῦ Φρόνιου ο γιὸς τὸν ἀπάντησε ο Νοῆμος.
 « Τό δωσα μὲ τὴ γνώμη μου. Τί θὰ κανε διοιος ἄλλος,
δύταν τέτοιο ἀρχοντόπαιδο, μὲ λύπες στὴν καρδιά του,
τοῦ τὸ ζητοῦσε; Δύσκολο νὰ πῆς πῶς δὲν τὸ δίνεις. 660
 Καὶ τὰ παιδιά ποὺ ἀκλούθησαν μαζί του εἶναι τὰ πρῶτα
τοῦ τόπου, καὶ τὸ Μέντορα εἰδα ἀρχηγό τους νὰ χουν,
εἴτε θεό. Τόσο πολὺ μ' ἐκεῖνον ήτανε δόμοιος.
 Μὰ αὐτὸ μὲ κάνει ν' ἀπορῶ. Γιατὶ εἰδα ἐδῶ χτές πάλε
αὐγὴ αὐγὴ τὸ Μέντορα. Καὶ στὸ καράβι τότε 665
μπῆκε κι αὐτὸς καὶ πήγαινε στὴν Πύλο μὲ τοὺς ἄλλους ».
 Εἶπε, καὶ πήγαινε ἔπειτα στὸ πατρικό του σπίτι,
κι ἀγαναχτοῦσε αὐτῶν τῶν δυὸ στὰ σωθικὰ η καρδιά τους
καὶ τοὺς μνηστῆρες κάθισαν κι ἔπαψαν τοὺς ἀγῶνες.
Τότε ἔτσι τοῦ Εὔπειθη ο γιὸς τοὺς μίλησε ο Αντίνος, 670
ἀφρίζοντας κι ἀπ' τὸ θυμό τὰ μαῦρα σωθικά του
φούσκωνταν κι ἔχυναν φωτιές τὰ μάτια του καὶ σπίθες.

« Μωρέ, παράτολμη δουλειά, νὰ κάμη τὸ ταξίδι
αὐτὸ δ Τηλέμαχος κι ἐμεῖς δὲν τὸ ψηφίσαμε δλοι.

Κι ἔτσι ἔνα ἀνήλικο παιδί, στὸ πεῖσμα τόσων ἄλλων,
μᾶς ἔφυγε κι ἐτοίμασε καράβι κι ἀπ' τὸν τόπο
διάλεξε τὰ καλύτερα παιδιά νὰ πᾶν μαζί του.

Καὶ σ' ἄλλα ἀκόμα βάσανα πιὸ πέρα θὰ μᾶς βάλη.

Μὰ πρὶν τὴ νιότη του χαρῆ ἡς τοῦ τὴ σβήση δίας.

Κι ἐλάτε, δῶστε μου γοργό, μ' εἴκοσι ναῦτες, πλοῖο,
ὅταν γυρίζῃ νὰ ῥχεται, καρτέρι νὰ τοῦ στήσω,
ὅπου χωρίζει τὸ στενὸ τὴ Σάμη καὶ τὸ Θιάκι,
καὶ τὸ ταξίδι νὰ τοῦ βγῆ κακὸ τοῦ κεφαλιοῦ του».

«Ἐτσι εἶπε, κι ὅπως δριζε, νὰ τ' ἀπαντήσανε δλοι.

Κι εὐτὺς θηκώθηκαν νὰ πᾶν στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα.

«Ωρα δὲν ἔκαμε πολλὴ νὰ μάθη ἡ Πηγελόπη,
ὅσα οἱ μνηστῆρες στῆς καρδιᾶς τὰ βάθη μελετοῦσαν.

Τῆς τὰ πε δ κράχτης Μέδοντας ποὺ ἀκουσε τὴ βουλή τους,
ἐνῶ ἦταν δξω στὴν αὐλή, κι ἔκεινοι μὲς στὸ σπίτι
τὰ ψαιναν καὶ τὰ πρόφτασε τῆς Πηγελόπης ὅλα.

Καὶ στὸ κατώφλι ὡς πάτησε, τοῦ κάνει ἡ Πηγελόπη·

«Κράχτη, γιατὶ σὲ στείλανε οἱ δχαροι μνηστῆρες;

«Η μήπως ἥρθες γιὰ νὰ πῆς στὶς δοῦλες τοῦ Δυσσέα
ν ἀφήσουν κάθε τους δουλειά, τραπέζι νὰ ἑτοιμάσουν.

Μήτε κι ἐδῶ νὰ ίδουν χαρὲς μήτε κι ἄλλοι νὰ σώσουν,

κι ἂς εἰναι τὸ τραπέζι αὐτὸ ποὺ κάνουν τὸ στερνό τους,
ποὺ κουβαλιέστε ἐδῶ συχνὰ κι ἀχόρταγα τοῦ τρῶτε

τοῦ Τηλεμάχου μου τὸ βιός. Μήτε ἔχετε ἀκουστά σας
ἄλλοτε, ἀπ' τοὺς πατέρες σας, ποιός ἦταν δ. Δυσσέας,

ποὺ δὲν ἀδίκησε ἀνθρωπο, κακὸ δὲν εἶπε λόγο,
σ' δλο τὸν τόπο, ὅπως συχνὰ τὸ χουν οἱ βασιλιάδες

ἄλλους ἀνθρώπους ν' ἀγαποῦν, νὰ κατατρέχουν ἄλλους.
Μὰ ἔκεινος σὲ ἀνθρωπο κακὸ δὲν ἔκαμε ποτέ του.

Σᾶς δμως φαίνεται ἡ ψυχὴ καὶ τ' ἀπερπά σας ἔργα.

Μήτε στὸν εὐεργέτη σας στερνὰ χρωστάτε χάρη».

Κι δ Μέδοντας ἀπάντησε μὲ τὴ σοφή του γνώμη·

«Ἀμποτε αὐτό, βασίλισσα, τὸ πιὸ κακὸ καὶ νά ταν.
Μόν' ἄλλο μεγαλύτερο σοφίζονται οἱ μνηστῆρες,

675

680

685

690

695

700

705

κι ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα πιὸ φριχτό, ποὺ ἀς μὴν τὸ δώσῃ ὁ Δίας.
Σκοπεύουν τὸν Τηλέμαχο στὸ γυρισμό του ἀπάνω,
νὰ τὸν χαλάσουν μ' ἀπονο μαχαίρι, ποὺ νὰ μάθῃ
πῆγε γιὰ τὸν πατέρα του στὴν Πύλο καὶ στὴ Σπάρτη».

Εἶπε, κι αὐτῆς τὰ γόνατα κοπῆκαν κι ἡ καρδιά της
κι ὥρα πολλὴ δὲν μπόρεσε μιὰ λέξη νὰ μιλήσῃ.

Τῆς πιάστηκε ἡ γλυκιά φωνή, τῆς βούρκωσαν τὰ μάτια,
κι ἀργὰ πιὰ τέλος ἀνοίξε τὸ στόμα της κι ἔτσι εἶπε.

«Κράχτη, γιατὶ μοῦ μίσεψε—γιὰ πές μου—τὸ παιδί μου;
Δὲν εἶχε ἀνάγκη στὰ γοργὰ νὰ μπαίνῃ τὰ καράβια
ποὺ γίνονται τῆς θάλασσας ἀμάξια γιὰ τοὺς ἀντρες,
καὶ στ' ἀφρισμένα πέλαγα τ' ἀτέλειωτα τοὺς πᾶνε.

«Η θέλει νὰ χαθῇ ἀπ' τὴ γῆς καὶ τ' ὅνομά του ἀκόμα;»

Κι ὁ Μέδοντας ἀπάντησε μὲ τὴ σοφή τοι γνώμη:

«Δὲν ξέρω ἂν τὸν ξεσήκωσε κανεὶς θεὸς ἢ μύνος
νὰ πάη στὴν Πύλο κίνησε νὰ μάθῃ, ἢν θὰ γυρίσῃ
στὸ σπίτι του ὁ πατέρας του, ἢ ποιά τὸν βρῆκε μοίρα».

“Ετσι εἶπε κι ἔφυγε ἔπειτα γιὰ τοῦ Δυσσέα τὸ σπίτι.
Κι αὐτῆς στὰ στήια χύθηκε καρδιοφλογίστρα λύπη
κι οὔτε βαστοῦσε σὲ θρονὶ νὰ κάτση—ποὺ ἔχε πλῆθος—
μόν' στὸ κατώφλι κάθουνταν τοῦ καλοκαμωμένου
κοιτώνα της κι ἔκλαιγε ἔκει κι οἱ σκλάβες, ὅσες εἶχε
στὸ σπίτι της, γριεῖς καὶ νιές, σιγόκλαιγαν μαζί της.

Μοιρολογοῦσε κι ἔλεγε σ' αὐτὲς ἡ Πηνελόπη:

«Καλές μου, ἀκούστε, ἄχ, οἱ θεοὶ τὰ πιὸ πικρὰ φαρμάκια
σὲ μένα ἀπ' ὅλες μοῦ 'δωσαν τὶς συνανάθροφές μου,
πόχασα πρῶτα τὸν καλὸ τὸν ψυχωμένο μου ἀντρα
ποὺ σὲ λογῆς χαρίσματα τοὺς Δαναοὺς περνοῦσε
κι εἶναι μεγάλη ἡ δόξα του στ' "Αργος καὶ στὴν Ἑλλάδα"
καὶ τώρα πάλε μ' ἀρπάξαν οἱ μπόρες τὸ παιδί μου,
ἀπ' τὸ παλάτι, ἔτσι ἀδοξα, χωρὶς νὰ ξέρω ἡ ἔρμη
πώς ἔφυγε. Καὶ σᾶς καμιᾶς δὲ βάσταξε ἡ καρδιά της,
καημένες, στὸ κρεβάτι· μου νὰ ἥθη νὰ μὲ ξυπνήσῃ,
ποὺ ξέρατε πώς ἔφυγε μὲ μελανὸ καράβι.

Γιατὶ ἂν τὸ μάθαινα σ' αὐτὸ πώς τρέχει τὸ ταξίδι,
τὸ δίχως ἄλλο θά 'μενε κι ἀς τὸ 'θελε νὰ φύγη,

710

715

720

725

730

735

740

ἡ μὲς στὸ σπίτι μου νεκρὴ θ' ἀφηνε ἐμένα πρῶτα.
Μόν' μιὰ ἀς φωνάξῃ σερπετὴ τὸ γέρο τὸ Δολίο,
τὸ δοῦλο ποὺ ὁ πατέρας μου μοῦ ὀδωσε ἐδῶ ὅταν ἤρθα
κι εἶναι μὲς στὸν πολύδεντρο τὸν κῆπο καὶ δουλεύει,
νὰ τρέξῃ κι ὅλα νὰ τὰ πῆ στὸ γέρο τὸ Λαέρτη.

"Ισως ἔκεῖνος στοχαστὴ καμὶδ̄ βουλὴ στὸ νοῦ του
κι ἐδῶ ὅταν ἤρθη νὰ κλαυτῇ στὸν κόσμο, πῶς γυρεύουν
ιὰ τοῦ χαλάσσουν τὸ παιδὶ τοῦ γιοῦ του τοῦ Δυσσέα".

Τότε ἔτσι ή βάγια Εὔρυκλεια τῆς Πηγελόπητος εἶπε·
« Θέλεις, κυρά μου, σφάξε με μὲ τ' ἀπονο μαχαίρι,
θὲς χάρισέ μου τὴ ζωή. Μὰ δὲ θὰ κρύψω λέξη.
Τὰ γνώριζα ὅλα κι ἔδωσα σ' αὐτὸν δσα ζητοῦσε
θροφές καὶ κόκκινο κρασὶ κι ὅρκο μεγάλο πῆρα
νὰ μὴ σοῦ πῶ πρὶν δώδεκα μερόνυχτα περάσουν
ἡ τὸν ποθήσης μόνη σου, πῶς ἔφυγε ἀν ἀκούσης,
γιὰ νὰ μὴν κλαῖς καὶ τ' ὅμορφο χαλᾶς τὸ πρόσωπό σου.

Κι ἀφοῦ λουστῆς καὶ καθαρὰ φορέσης στὸ κορμί σου
ἀνέβα μὲ τὶς δοῦλες σου στὸ σπίτι σου κι εύχήσου
στὴν κόρη, τὴ θεὰ Ἀθηνᾶ, τ' ἀσπιδοφόρου Δία,
κι ἀς τὸν φυλάξῃ ἡ χάρη τῆς ἀπ' τὸ σκληρὸ τὸ χάρο.

Καὶ μὴν πικραίνης τὸν πικρὸ τὸ γέρο τὸ Λαέρτη,
γιατὶ θαρρῶ πῶς οἱ θεοὶ τὸ γένος τοῦ Ἀρκεισία
δὲ θὰ τ' ἀφήσουν νὰ χαθῇ, μόν' κάποιος θ' ἀπομείνῃ
νά 'χη τὰ σπίτια τὰ φηλά, τὰ καρπερὰ χωράφια».

Εἶπε, καὶ τῆς μαλάκωσε τὸ θρῆνο καὶ τὰ δάκρυα
τὰ 'παψε, κι ἀφοῦ λούστηκε καὶ φόρεσε καθάρια
στ' ἀνώι μὲ δοῦλες πήγαινε καὶ σὲ πανέρι μέσα
βάζοντας κριθαρόσπυρα στὴν Ἀθηνᾶ δεόνταν·

« 'Ακου με, κόρη ἀνίκητη τ' ἀσπιδοφόρου Δία,
ἀν σοῦ 'καψε ὁ πολύσοφος στὸ σπίτι του ὁ Δυσσέας
καμὶδ̄ φορὰ παχιὰ μηριὰ βοδιῶν ἡ καὶ προβάτων,
θυμήσου τα κὰν τώρα αὐτὰ καὶ σῶσε τὸ παιδί μου,
κι ἀπ' τοὺς κακόβουλους αὐτοὺς μνηστῆρες λύτρωσέ μας».

Εἶπε μὲ θρήνους κι ἀκουσε τὴ δέηση ἡ Παλλάδα.
Σάλαγο κάμαν στὸ ἵσκιερδ παλάτι κι οἱ μνηστῆρες
κι ἔτσι ἔνας ἀρχισε ἀπ' τοὺς νιοὺς τοὺς φαντασμένους κι εἶπε·

745

750

755

760

765

770

775

780

«Τὸ γάμον ἡ πολυγύρευτη βασίλισσα ἐτοιμάζει,
χωρὶς νὰ ξέρῃ τὶ χαμός τὸ γιό της περιμένει».

“Ετσι εἶπε, μὰ δὲν τὰ ’ξερε κανεὶς τὸ τί εἶχε τρέξει.
Τότε ὁ Ἀντίνος ἀρχισε κι ἔτσι στοὺς ἄλλους εἶπε·
«Καημένοι, ἀφῆστε τὰ παχιὰ τὰ λόγια αὐτὰ ποὺ λέτε,
μὴν τρέξῃ μέσα καὶ τὰ πῆ κανεὶς τῆς Πηγελόπης.
Κι ἀς σηκωθοῦμε ἀθόρυβα νὰ βάλουμε στὸ δρόμο,
αὐτὸ ποὺ σ’ ὅλους ἀρεσε τὸ σχέδιο νὰ τελέψῃ».

“Ετσι εἶπε κι εἴκοσι παιδιά τὰ πρῶτα ξεχωρίζει
καὶ κίνησαν στήν ἀμμουδιὰ καὶ στὸ γοργὸ καράβι.
Τὸ ρίχουν πρῶτα στὸ γιαλὸ καὶ τὸ κατάρτι σταίνουν
καὶ τὰ πανιά σηκώσανε στὸ μελανὸ καράβι
καὶ στὰ κουπιά περάσανε πετσένιους τροπωτῆρες,
ὅλα μὲ τάξη κι ἀνοιξαν τ’ ἀσπρα πανιά του ἀπάνω.
Κι οἱ μπιστεμένοι παραγιοὶ θροφὲς τοὺς κουβαλοῦσαν.
Κι ἀφοῦ τ’ ἀράξανε ἀνοιχτὰ καὶ βγήκανε δέξια οἱ ναῦτες,
λίγο στὸ πόδι φάγανε, ὅσο νὰ ρθῇ τὸ βράδυ.

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη στ’ ἀνώι ἥταν ἀπάνω
δίχως φαῖ, δίχως νερὸ κι ὅλο στὸ νοῦ της εἶχε
ἄν ὁ μονάκριβός της γιὸς θὰ γλίτωνε ἀπ’ τὸ χάρο,
ἡ θά σβηναν τὴν νιότη του οἱ ἄχαροι μνηστῆρες.
Κι δσα μὲς στὸ κεφάλι του λιοντάρι τρομασμένο
στριφογυρίζει ὅταν βρεθῇ σὲ πλῆθος μέσα ἀνθρώπων
ποὺ τὸ κυκλώνουν δολερά, τόσα κι ἡ Πηγελόπη,
κι ἔπεσε καὶ κοιμήθηκε καὶ λύθηκαν οἱ ἄρμοι της.

Τότε ἄλλο ἡ λιοπερίχυτη σοφίστηκε ἡ Παλλάδα.
Φάντασμα φτιάνει πόδιοιαζε μὲ τὴν Ἰφίμη σ’ ὅλα,
τὴν κόρη τοῦ καλόψυχου Ἰκάριου, ποὺ γυναίκα
τὴν εἶχε πάρει ὁ Εὔμηλος μὲς στὶς Φερές ἀφέντης,
καὶ στὸ παλάτι τὸ στειλὲ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα
νὰ σταματήσῃ τὸν πικρὸ τῆς Πηγελόπης θρῆνο,
πόκλαιγε καὶ χτυπιούντανε κι ἔχυνε δάκρυα μαῦρα.
Κοντὰ ἀπ’ τοῦ σύρτη τὸ λόυρὶ μὲς στὸν ὄντα της μπῆκε
κι ἀπάνω ἀπ’ τὸ κεφάλι της πάρει στέκει καὶ τῆς κάνει.
«Κοιμᾶσαι, Πηγελόπη μου, μὲ τὴν καρδιὰ καμένη.
Μὰ δὲ σ’ ἀφήνουν οἱ θεοὶ νὰ κλαῖς καὶ νὰ χτυπιέσαι

785

790

795

800

805

810

815

καὶ θὰ τὸν δῆς μὲ τὸ καλὸ τὸ γιό σου νὰ γυρίσῃ.

Γιατὶ δὲν ἔχει ἀπ' τοὺς θεοὺς ἀπάνω του κατάρα».

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε,
μὲς στὸ βαθὺ τὸν ὕπνο τῆς καὶ στὸ γλυκὸ ὄνειρό της:
« Γιατὶ ἥρθες, ἀδερφούλα μου; Συχνὰ δὲ μᾶς θυμᾶσαι,
γιατὶ κι ἀλάργα κάθεσαι, σὲ ἀπόμακρο παλάτι.
Μοῦ λές ν' ἀφήσω τοὺς καημούς, τοὺς πόνους νὰ ἔχασω,
ποὺ μοῦ σαλεύουν τὸ μυαλὸ καὶ τὴν καρδιὰ μοῦ σφάζουν,
πόχασσα πρῶτα τὸν καλὸ τὸν ξακουσμένο μου ἄντρα,

ποὺ σὲ λογῆς χαρίσματα τοὺς Δαναούς περνοῦσε
κι εἶναι μεγάλη ἡ δόξα του στ' Ἀργος καὶ στὴν Ἐλλάδα.
Καὶ τώρα πάλε μὲ βαθὺ καράβι πῆγε δὲ γιός μου,
ποὺ ναι μίκρος κι ἀμάθητος στὸν κόσμο καὶ στοὺς κόπους.
Γι' αὐτὸν πονῶ τὸ πιὸ πολύ, παρὰ γιὰ τὸ Δυσσέα
καὶ τρέμω κι δλο νοιάζουμαι μῆπως κακὸ μοῦ πάθη,
στὰ πέλαγα ποὺ βρίσκεται, στὶς ξενιτιές ποὺ τρέχει.
Γιατὶ εἶναι ἀρίγνητοι οἱ ὁχτροὶ ποὺ τὸ κακὸ του θέλουν
καὶ νὰ τοῦ σβήσουν τὴ ζωὴ πρὶν φτάσῃ στὴν πατρίδα».

Καὶ τὸ ἴσκιερδ τὸ φάντασμα τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε:
« Κάμε καρδιὰ κι ἄς μὴ δειλιᾶ τόσο πολὺ ἡ ψυχὴ σου
γιατὶ ἔχει ἐκεῖνος ὅδηγὸ ποὺ κι ἄλλοι θὰ ποθοῦσαν,
τὴ λιοπερίχυτη Ἀθηνᾶ, ποὺ σώνει ἡ δύναμή της.
Αὕτη καὶ σένα πόνεσε, ποὺ σὲ σπαράζει ἡ λύπη
κι ἔδω κοντά σου μ' ἔστειλε γι' αὐτὰ νὰ σοῦ μιλήσω».

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τῆς ἀπαντᾶ κι ἔτσι εἶπε:
« Θεὰ κι ἀν εἰσαι κι ἄκουσες φωνὴ θεοῦ ἀθανάτου,
ἄχ, ἔλα γιὰ τὸ δύστυχο Δυσσέα μίλησέ μου,
ἀν εἶναι ἀκόμα στὴ ζωὴ, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου ἀν βλέπη
ἡ πέθανε καὶ βρίσκεται στὸν ἄχαρο τὸν "Αδη"».

Καὶ τὸ ἴσκιερδ τὸ φάντασμα τῆς ἀπαντᾶ κι ἔτσι εἶπε:
« "Αν ζῆ ἡ ἀν πέθανε, ἀνοιχτὰ δὲ θὰ σοῦ πῶ γιὰ κεῖνον.
Κακὸ εἶναι ἀνεμοσκόρπιστα τὰ λόγια μας νὰ βγαίνουν».

« Ετσι εἶπε κι ἀπ' τὸ σύρτη εύτυς, κοντά ἀπ' τὸν παραστάτη,
μὲς στὸν ἀέρα χάθηκε. Κι ἡ Πηγελόπη τότε
σηκώθηκε ἀπ' τὸν ὕπνο τῆς καὶ χάρηκε ἡ καρδιά της,
ποὺ εἶδε ὀλοφάνερο ὄνειρο μὲς στὴ βαριὰ τὴ νύχτα.

820

825

830

835

840

845

850

Τότε οἱ μνηστῆρες ἔφυγαν στ' ἀφροντυμένο κύμα,
τοῦ Τηλεμάχου τὸ χαμὸ στὸ νοῦ τους μελετώντας.
Βρίσκεται ἔνα πετρόνησο στὴ μέση τοῦ πελάγου,
στὴ βραχωμένη ἀνάμεσα τῇ Σάμῃ καὶ στὸ Θιάκι,
ἡ Ἀστερίδα, ἔνα μικρὸ νησὶ μὲ δυὸ λιμάνια.
Ἐκεῖ τὸν παραμόνευαν, κακὸ καρτέρι τοῦ ἔχαν.

855

E

Κι ἀπ' τοῦ λεβέντη Τιθωνοῦ τὴν ἀγκαλιὰ ἡ Αὔγούλα
σηκώνουνταν νὰ φέρῃ φῶς σ' ὅλους, θεοὺς κι ἀνθρώπους.
Τότε βουλὴ εἴχανε οἱ θεοί, κι ὁ φηλοβρόντης Δίας
στὴ μέση, ὡς παντοδύναμος, καθόταν, κι ἡ Παλλάδα
θυμοῦνταν καὶ τοὺς ἔλεγε τὰ πάθια τοῦ Δυσσέα. 5
Γιατὶ νοιαζόνταν πόμενε στὸ σπίτι τῆς νεράιδας.
« Δία πατέρα κι οἱ ὄλλοι ἐσεῖς, μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
ἄς μὴ βρεθῆ πιὰ βασιλιὰς στὸν κόσμο σκηπτροφόρος,
πράος, γλυκός, καλόγνωμος, τὸ δίκιο ἄς μὴν τὸ ξέρη,
μόν' πάντα ἄς κάνη τ' ἄνομα κι ἄς εἶναι ἔνας δυνάστης. 10
Πόσο κανεὶς πιὰ τὸ θεῖκὸ Δυσσέα δὲν τὸν θυμᾶται,
ἀπ' ὅσους δρίζε λαοὺς καὶ σὰν πατέρας ἥταν
καλός. Μὰ τώρα βρίσκεται σ' ἔνα νησὶ κλεισμένος,
πικρὰ φαρμάκια πίνοντας στὸ σπίτι τῆς νεράιδας
τῆς Καλυψῶς, ποὺ στανικῶς ἔκει τὸν ἐμποδίζει, 15
καὶ δὲν μπορεῖ στὴν ποθητὴ πατρίδα νὰ γυρίσῃ,
γιατὶ δὲν ἔχει μὲ κουπιὰ καράβι οὐδὲ συντρόφους
στὰ στήθια ἀπάνω τὰ πλατιὰ νὰ φύγῃ τοῦ πελάγου.
Καὶ τώρα πάλε μελετοῦν τὸ δλάκριβο παιδί του
νὰ τὸ χαλάσουν, σὰ γυρνᾶ στὸν τόπο του, ποὺ πῆγε
γιὰ τὸν πατέρα του εἰδηση, τί γίνεται, νὰ μάθῃ
στὴν πλούσια Λακεδαιμονία καὶ στὴ θεῖκὰ τὴν Πύλο ». 20

Κι ὁ Δίας τῆς ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυνάχτης:
« Παιδί μου, πῶς τὰ λόγια αὐτὰ σοῦ φεύγουν ἀπ' τὸ στόμα;
'Ατή σου δὲν τὴν ἔκαμες τὴν σκέψη αὐτὴ στὸ νοῦ σου,
πῶς ὁ Δυσσέας σπίτι του σὰν πάη νὰ τοὺς πλερώσῃ ; 25
Φέρ' τα ἐσὺ τώρα βολικὰ—γιατὶ μπορεῖς—στὸ γιό του,
ἄβλαβος στὴν πατρίδα του νὰ φτάσῃ, κι οἱ μνηστῆρες

ἄπραχτοι μὲ τὸ γλήγορο καράβι νὰ γυρίσουν».

“Ετσι εἶπε, καὶ στὸ γιό του ‘Ερμῆ γυρίζει καὶ τοῦ κάνει «‘Ερμῆ, καὶ σ’ ἄλλα ἐσύ σωστὸς μαντατοφόρος μου εἶσαι. Σύρε νὰ πῆς στὴν Καλυψώ τὴν ἀσειστη βουλή μας, πῶς νὰ γυρίσῃ ὁ τολμηρὸς Δυσσέας στὴν πατρίδα, δίχως τὴν συνοδειὰ θεῶν μήτε θυντῶν ἀνθρώπων, παρὰ μ’ ἔνα καλόδετο σκαφί, περνώντας πάθια, σὲ εἴκοσι μέρες στὴ Σχεριά τὴν καρπερὴ νὰ φτάσῃ, ὅπου οἱ Φαιάκοι κατοικοῦν, ἀπ’ τῶν θεῶν τὸ γένος. ’Απ’ τὴν καρδιὰ τους σὰ θεὸ θὰ τὸν τιμήσουν ὅλοι καὶ μὲ καράβι στὴ γλυκιὰ πατρίδα θὰ τὸν στείλουν, ἀφοῦ τοῦ δώσουν ἀρκετά, χαλκό, χρυσὸ καὶ ροῦχα, πολλά, καὶ ὅσα δὲ θά ’παιρνε ποτέ του κι ἀπ’ τὴν Τροία στὸ μερδικό του λάφυρα, κι ἀν ἄβλαβος γυρνοῦσε. Γιατὶ τοῦ γράφει ἡ μοίρα του νὰ ἴδῃ τοὺς ποθητούς του, νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του καὶ στὸ ψηλό του σπίτι».

Εἶπε, κι ὑπάκουοις ὁ γοργὸς τοῦ Δία ἀποκρισάρης. Κι ἔδεσε εὐτὺς στὰ πόδια του τὰ δυὸ ὅμορφα σαντάλια, χρυσὰ κι αἰώνια ποὺ μαζὶ μὲ τὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου, παντοῦ, σὲ ἀτέλειωτες στεριές καὶ πέλαγα τὸν πᾶνε. “Επειτα πῆρε τὸ ραβδί, ποὺ ἀνθρώπων—ὅσους θέλει—μαγεύει μάτια ἡ καὶ ξυπνᾶ πάλε ἄλλους κοιμισμένους. Μ’ αὐτὸ στὰ χέρια δ’ δυνατὸς ‘Αργοφονιάς πετοῦσε. Κι ἀπ’ τὴν Πιερία σὰν πέρασε χύθηκε ἀπ’ τὸν αἰθέρα στὸ πέλαγο καὶ πήγαινε στὸ κύμα σὰν τὸ γλάρο, ποὺ μὲς στοῦ ἀστέρευτου γιαλοῦ τοὺς ἀφρισμένους κόρφους ψάρια ζητᾷ καὶ τὰ πυκνὰ φτερά του βρέχει ἡ ἀρμη. ”Ετσι ὄμοιος πήγαινε ὁ ‘Ερμῆς στὰ κύματα τὰ πλήθια. Σὰν ἔφτασε στ’ ἀπόμακρο νησὶ βγῆκε ὅξω τότε ἀπ’ τὸ γαλάζιο πέλαγο καὶ στὴ στεριά τραβοῦσε, ὅσο ποὺ βρῆκε μιὰ σπηλιὰ μεγάλη, ὅπου ἡ νεράιδα καθόνταν ἡ λαμπρόμαλλή καὶ μέσα ἔκει τὴν ἥβρε Φωτιὰ μεγάλη είχε στὴ στιά καὶ μιὰ εὐωδιά ἀπ’ ἀλάργα μοσκοβιολῦσε στὸ νησί, κέδρου κι ἀφράτης θούγιας ποὺ καίγουνταν. Κι ἡ Καλυψώ, μ’ ὀλόχρυση σαΐτα στὸν ἀργαλειό της ὕφαινε καὶ γλυκοτραγουδοῦσε.

Φούντωνε γύρω στή σπηλιά δροσολουσμένο δάσος
μὲ κυπαρίσσια εύωδιαστά, μὲ πεῦκες καὶ μὲ σκλῆθρα,
ὅπου πλατύφτερα πουλιά φωλιάζανε ἐκεῖ πάντα,
γεράκια κι ἀνοιχτόφωνες κουροῦνες, βαρδολοῦπες,
Θάλασσοπούλια ποὺ ἀγαποῦν τὰ πέλαγα νὰ σκίζουν,
Κι διάργυρα στήν κουφωτή σπηλιά ἤταν ἀπλωμένη,
κληματαριά πολύβλαστη σταφύλια φορτωμένη. 65

Τέσσερεις βρύσες στή στεριά γλυκὸν νερὸν ἀναβρύζαν,
κοντὰ - κοντά, κι ἄλλη ἀπ' ἀλλοῦ κυλοῦσε τὰ νερά της.
Κι ἀνθοῦσαν γύρω στή σειρὰ λιβάδια μὲ γιοφύλια
καὶ σέλινα, ποὺ ἀν τά 'βλεπε κι ἀθάνατος ἀκόμα,
θὰ σάστιζε καὶ μέσα του θὰ ξάνοιγε ἡ καρδιά του. 70

'Εκεῖ στεκόντανε δέ 'Ερμῆς καὶ θάμαζε θωρώντας.
Κι διὰ πιὰ σὰν τὰ χόρτασαν τὰ μάτια του νὰ βλέπουν.
μπῆκε στήν ἀπλωτή σπηλιά, κι ἡ λατρευτή νεράιδα,
ὅπως τὸν εἶδε ἀγνάντια της, τὸν γνώρισε ποιός ἤταν.
Γιατὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ξέρουν ἔνας τὸν ἄλλο,
κι ἀνίσως κάθεται κανεὶς σ' ἀπόμακρα παλάτια. 80

Μὰ ἐκεῖ τὸ μεγαλόκαρδο Δυσσέα δὲν τὸν βρῆκε,
μόν' στ' ἀκρογιάλι κάθουνταν, σὰν πάντα, καὶ θρηνοῦσε,
μὲ ιλάμα, πόνους, στεναγμούς σπαράζοντας στὰ στήθια,
κι ἔχυνε δάκρυα βλέποντας τὰ πέλαγα τὰ στεῖρα. 85

Ρώτησε τότε τὸν 'Ερμῆ κι ἡ Καλυψώ ἡ νεράιδα,
σὲ λαμπροσκάλιστο θρονὶ νὰ κάτση βάζοντάς τον·
« Καὶ πῶς μᾶς κόπιασες, 'Ερμῆ, χρυσόραβδε, ἀκριβέ μου
καὶ σεβαστέ; Γιατὶ συχνὰ δὲ μᾶς πολυθυμᾶσαι. 90

Πές τι δρίζεις; Θὰ γενῆ, σοῦ τάζω, δ.τι προστάξῃς,
ἀν γίνεται ἡ δουλειά ποὺ θὲς κι ἀν μοῦ περνᾶ ἀπ' τὸ χέρι.
Μόν' ἔλα μέσα, κόπιασε νὰ σὲ φιλέψω κάτι ». 95

"Ετσι εἶπε κι ἔστρωσε ἡ θεὰ τραπέζι μὲ ἀμβροσία
γεμάτο, κι ἔνα κόκκινο τὸν κέρασε νεχτάρι,
κι ἔτρωγε κι ἔπινε δὲ γοργὸς τοῦ Δία ἀποκρισάρης.
Σὰν ἔφαγε καὶ χάρηκε μὲ τὸ φαΐ ἡ καρδιά του,
τότε μὲ λόγια φιλικὰ τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε·
« Θεά, θεό μὲ ρώτησες γιατὶ ήρθα, κι ὡς τὸ θέλεις,
τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ κι ἔγώ μετὰ χαρᾶς σου. 100

Μ' ἔστειλε ἐδῶ τοῦ Κρόνου ὁ γιός, χωρὶς νὰ θέλω νά 'ρθω.
 Ποιός τόση πικροθάλασσα, ποὺ τελειωμὸ δὲν ἔχει,
 θὰ τὴν περνοῦσε αὐτόθελα; Μήτε ἔχει κὰν στὸ δρόμῳ
 ἀνθρώπων χῶρες, ποὺ σφαχτὰ καὶ διαλεχτὲς θυσίες
 πολλὲς προσφέρουν στοὺς θεούς. Μὰ τ' ἀσπιδάτου Δία
 ἄλλος τὴ γνώμη δὲν μπορεῖ ν' ἀλλάξῃ ἢ νὰ μὴν κάμῃ.
 Λέει πώς κοντά σου ὁ πιὸ πικρὸς ἀπ' ὅλους ζῆ τους ἀντρες,
 ποὺ χρόνια ἐννιὰ πολέμησαν στὴ χώρα τοῦ Πριάμου,
 κι ὅταν τὸ κάστρο κάψανε τὸ δέκατο πιὰ χρόνο,
 γιὰ τὴν πατρίδα κίνησαν. Μὰ στὸ ταξίδι ἀπάνω
 φταίξανε στὴ θεὰ Ἀθηνᾶ, καὶ σήκωσε ἔνα ἀγέρα
 γι' αὐτοὺς κακοταξίδευτο καὶ κύματα ἀφρισμένα.
 Τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι θαρρετοὶ συντρόφοι του χαθῆκαν,
 κι αὐτὸν ἐδῶ τὸν ἔφερε τὸ κύμα κι ὁ ἀγέρας.

Τώρα νὰ φύγη στὴ στιγμὴ ζητᾶ νὰ τὸν ἀφήσης.
 Γιατὶ δὲ γράφει ἡ μοίρα του, ἀλάργα ἀπ' τοὺς δικούς του
 νὰ κλείσῃ ἐδῶ τὰ μάτια του, μόν' εἰναι ριζικό του
 νὰ ιδῇ πατρίδα καὶ δικούς καὶ τ' ἀρχοντόσπιτό του».

"Ἐτσι εἶπε, κι ὅλο πάγωσε τῆς Καλυψῶς τὸ αἷμα
 καὶ κράζοντάς τον τοῦ 'λεγε μὲ θυμωμένα λόγια:
 «Σκληροὶ θεοί, ζηλιάρηδες, πιὸ πάνω σεῖς ἀπ' ἄλλους,
 ποὺ σκάζετε μὲ τὶς θεὲς ἂν μὲ θνητὸ πλαγιάσουν
 κι ἀνίσως κάμη διμόκλινο καμιὰ τὸν ποθητὸ τῆς.

Κι ἡ ροδοδάχτυλη Αὔγη τὸν Κυνηγὸ ὅταν πῆρε,
 ἔτσι οἱ γλυκόζωι θεοὶ ζουλέψατε ὅλοι, ὡστὸν
 ἡ Ἀρτεμη, ἡ χρυσόθρωνη παρθένα, μὲ σατίτες

πυκνὲς χτυπώντας, τὴ ζωὴ στὴν Ὁρτυγία τοῦ πῆρε.

"Ἐτσι κι ὅταν ἡ Δήμητρα, μὲ τὶς σγουρὲς πλεξοῦδες,
 πῆγε σὲ βαθυχόρταρο χωράφι νὰ πλαγιάσῃ

μὲ τὸ Γιασίονα ἀγκαλιά, καμένη ἀπ' τὴν ἀγάπη,
 τὸ 'μαθε ὁ Δίας στὴ στιγμή, καὶ μ' ἔνα ἀστροπελέκι
 καυτὸ χτυπώντας, τοῦ 'σβησε τὴ νιότη του κι ἔκεινου.

Τώρα ἔτσι πάλε σκάσατε, θεοί, μαζί μου, πόχω
 ἀντρα θνητόν. "Ομως ἐγὼ τὸν ἔσωσα, ὅταν ἔρμος

σὲ μιὰ καρίνα ἐρχόντανε καβάλα καθισμένος,

γιατὶ μὲ κεραυνὸ καυτὸ στὴ μέση τοῦ πελάγου

105

110

115

120

125

130

135

τοῦ 'σπασε τὸ γοργόδρομο καράβι ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου.
Τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι διαιλεχτοὶ συντρόφοι του χαθῆκαν,
καὶ μόνο του τὸν ἔφερε τὸ κύμα ἐδῶ κι ὁ ἀγέρας.

Τὸν φίλευα, τὸν ἔθρεφα καὶ τό 'λεγα μονάχη
ἀθάνατο κι ἀγέραστο γιὰ πάντα νὰ τὸν κάμω.

"Ομως τὴ γνώμη ἀν δὲν μπορῇ τ' ἀσπιδοφόρου Δία
νὰ τὴν ἀλλάξῃ ἄλλοις θεός ἢ νὰ τὴν παρακούσῃ,
ἄς φύγη, ἀφοῦ τὸ πρόσταξε κι ἔτσι τ' ὄρίζει ἐκεῖνος,
στ' ἀστέρευτο τὸ πέλαγος. 'Εγὼ δέν τὸν στέλνω.

Γιατὶ δὲν ἔχω μὲ κουπιὰ καράβι οὐδὲ συντρόφους
ποὺ θὰ τὸν πᾶνε στὰ πλατιὰ τῆς θάλασσας τὰ στήθια.
Μὰ πρόθυμα μιὰ συμβουλή—τὸ τάζω—θὰ τοῦ δώσω,
πῶς ἄβλαβος στὴν ποθητὴ πατρίδα του νὰ φτάσῃ».

Τότε ἔτσι πάλε ὁ δυνατὸς Ἀργοφονιάς τῆς εἶπε·
«Στεῖλε τὸν τώρα. Τὸ θυμὸ τοῦ Δία συλλογίσου,
μὴ σοῦ κακιώσῃ στὰ στερνὰ καὶ θέλη νὰ σὲ βλάψῃ».

"Ἐτσι εἶπε κι ἔφυγε ὁ γοργὸς τοῦ Δία ἀποκρισάρης.
Πῆγε κι ἡ νύφη ἡ σεβαστή, τὸν ἀφοβὸ Δυσσέα

ζητώντας, ὅταν ἀκουσε τὴν προσταγὴ τοῦ Δία.

Τὸν ἥψερ ποὺ κάθόντανε κοντὰ στ' ἀκροθαλάσση
κι οὔτε στιγμὴ τοῦ στέγνωναν τὰ μάτια του ἀπ' τὰ δάκρυα,
καὶ τοῦ 'σβηνε ἡ γλυκιὰ ζωὴ στοῦ γυρισμοῦ τὸν πόνο,
γιατὶ τοῦ γύρισε ἡ καρδιὰ νὰ ζῆ μὲ τὴ νεράδα.

Μόνο ἀπ' ἀνάγκη στὴ βαθιὰ σπηλιὰ μ' αὐτὴ τὶς νύχτες
ἀθέλητά του πλάγιαζε, κι ἀς τὸν ποθοῦσε ἐκείνη.

"Ομως τὴ μέρα κάθουνταν σὲ βράχους, σ' ἀκρογιάλια,
μὲ κλάμα, πόνους, στεναγμούς σπαράζοντας τὰ στήθια,
κι ἔβλεπε, δάκρυα χύνοντας, τὰ πέλαγα τὰ στεῖρα:

Σιμά του στάθηκε ἡ θεά καὶ λυπημένα τοῦ 'πε·

"Καημένε, ἐδῶ ὅλο πιὰ μὴν κλαῖς, μὴ λιώνεις τὴ ζωὴ σου,
κι ἥρθε ὁ καιρὸς ποὺ πρόθυμα νὰ φύγης θὰ σὲ στείλω.

Μόν' ἔλα κόψε μὲ μπαλτὰ ξύλα χοντρά, νὰ φτιάσης
βάρκα πλατιὰ καὶ τὸ σκαρὶ ψηλὰ νὰ τῆς τὸ χτίσης,
μὲς στὸ γαλάζιο πέλαγο νὰ πᾶς. Κι ἐγὼ γιὰ σένα
ψωμί, νερὸ καὶ κόκκινο κρασὶ θὰ βάλω μέσα,
βλα ἄφθονα, νὰ μὴν πεινᾶς, καὶ ροῦχα θὰ σὲ ντύσω.

140

145

150

155

160

165

170

καὶ θ' ἀπολύσω πίσω της ἔνα ἀεράκι πρύμο,
ἔτσι ἀβλαβός στὴν ποθητὴν πατρίδα σου νὰ φτάσῃς,
ἄν τὸ θελήσουν οἱ θεοί, τῶν οὐρανῶν οἱ ἀφέντες,
πού 'ναι ἀπὸ μένα ἀνώτεροι νὰ κρίνουν, νὰ φροντίσουν.

175

Ἐλπε, καὶ πάγωσε δὲ θεῖκός πολύπαθος Δυσσέας,
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τῆς εἶπε κράζοντάς την
«Ἄλλο, θεά, θὰ μέλετας μ' αὐτά, κι δχι ταξίδι,
ἐνῶ μοῦ ὅρίζεις μὲ σκαφὶ τῆς θάλασσας τὸ πλάτος
νὰ πάρω αὐτό, τ' ἀτέλειωτο καὶ φοβερό, ποὺ μήτε
γοργὰ καράβια ἴσομετρα δὲν τὸ περνοῦν, ποὺ τρέχουν
χαρούμενα στὸν ἀνεμο. Μὰ ἐγώ, θεά, ποτέ μου
δὲ θὰ πατήσω στὸ σκαφί, χωρὶς τὸ θέλημά σου,
ἀνίσως καὶ δὲ μοῦ ὅρκιστῆς τὸν πιὸ μεγάλο σου ὄρκο
πῶς ἄλλο δὲ μοῦ μελετᾶς πάθος φριχτὸν νὰ πάθω».

180

Ἐλπε, καὶ χαμογέλασε στὰ λόγια του ἡ νεράιδα
καὶ τρυφερὰ τὸν χθιδεψε καὶ τοῦ 'πε ἀγαπημένα.
«Ἄ, τετραπέρατο κορμί, ποὺ κόβει ὁ νοῦς σου πάντα.
Τί λόγια ποὺ σοφίστηκες νὰ βγάλης ἀπ' τὸ στόμα!
Ναί, μάρτυράς μου ἀς εἰναῑ ἡ γῆ καὶ τὰ ψηλὰ τὰ οὐράνια,
καὶ τὸ τρεχάμενο νερὸ τῆς Στύγας, πού 'ναι ὁ ὄρκος
ὁ πιὸ μεγάλος, πιὸ φριχτὸς τῶν ἀθανάτων ὅλων,
πῶς ἄλλο δὲ σοῦ μελετῶ πάθος κακὸ νὰ πάθησ.
Καὶ μόνο αὐτὰ στοχάζομαι ὅσο κι ἐγώ ἡ Ἄδια
στὸν ἑαυτό μου θά 'βρισκα, σὲ τόση ἀνάγκη ἀν ημουν.
Γιατὶ εἰναῑ ἡ γνώμη μου καλὴ καὶ νιώθω μὲς στὰ στήθια
νά 'χω ψυχόπονη καρδιά, δὲν ἔχω σιδερένια».

190

Ἐλπε καὶ πήγαινε ἡ θεά, στὴ στράτα αὐτὴ ὁ δῆγγώντας
γοργά, κι αὐτὸς στ' ἀχνάρια της ξοπίσω ἀκολουθοῦσε,
κι ἔφτασαν στὴ βαθιὰ σπηλιά, μαζὶ ἡ θεά κι ὁ ἄντρας.
Ἐκατσε ἐκεῖνος στὸ θρονὶ πού 'χε ὁ Ἐρμῆς ἀφήσει,
κι ἐμπρός του ἡ νύφη τοῦ 'βαλε κάθε λογῆς προσφάγια,
νὰ τρώῃ, νὰ πίνῃ, ποὺ οἱ θηντοὶ θέλουν νὰ τρῶνε οἱ ἄντρες.
Κι ἡ Ἄδια ἀγνάντια κάθισε στὸ θεϊκὸ Δυσσέα
κι οἱ παρακόρες ἔφεραν νεχτάρι κι ἀμβροσία.
Τότε στὰ ἔτοιμα ἀπλωναν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.
Κι ἀφοῦ χαρήκανε ἔπειτα νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν,

200

205

άρχισε πρώτη ἡ Καλυψώ κι ἔτσι εἶπε λυπημένα·

« Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεϊκὲ πολύτεχνε Δυσσέα,
ἔτσι λοιπόν, στὸ σπίτι σου καὶ στὴ γλυκιὰ πατρίδα,
θέλεις πιὰ γρήγορα νὰ πᾶς. Θεδὲ μαζὶ σου ώς τόσο.

“Αν ὅμως δλα τά ἔσερες, δσα πικρὰ φαρμάκια
θὰ σὲ ποτίσῃς ἡ μοίρα σου, πρὶν φτάσης στὴν πατρίδα,

μαζὶ μου θὰ ἔθελες σ' αὐτὸν νὰ κάθεσαι τὸ σπίτι,
κι ἀθάνατο θὰ σ' ἔκανα, μ' ὅσον καημὸν κι ἄν ἔχης,

νὰ πᾶς νὰ ίδης τὸ ταίρι σου ποὺ λαχταρᾶς αἰώνια.

Θαρρῶ δὲ πῶς χειρότερη δὲν εἴμαι ἐγὼ ἀπὸ κείνη,
στ' ἀνάστημα καὶ στὸ κορμό, μῆτε ταιριάζει κι δλας,
νὰ παραβγαίνουν οἱ θυητές μὲ τὶς θεές στὰ κάλλη».

Τότε ἔτσι κι ὁ ποιόσφορος ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·

« Συμπάθα, λατρευτὴ θεά. Καλὰ κι ἐγὼ τὸ ἔρω
σὰν πόσο φαίνεται ἀσχημη μπροστὰ σου ἡ Πηνελόπη,
στ' ἀνάστημα καὶ στὴ μορφή, τὶς δυὸ δποιος σὰ συγκρίνη.

Θυητὴ εἶναι ἔκεινη, μὰ θεὰ κι ἀγέραστη εἶσαι ἀτή σου.

Μὰ κι ἔτσι πάντα λαχταρῶ νὰ φτάσω στὴν πατρίδα
καὶ νὰ τὴ δοῦν τὰ μάτια μου τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.

Κι ἀνίσως πάλε ἀθάνατος κανένας μὲ τσακίση
μὲς στὸ κρασάτο πέλαγος, κι αὐτὸν θὰ τὸ βαστάξω,
γιατὶ εἶναι μὲς στὰ στήθια μου καρτερικιὰ ἡ καρδιά μου.

Κι ἄλλα πολλὰ ποὺ πέρασα, πολλὰ ἔχω τραβηγμένα
στὶς μάχες καὶ στὴ θάλασσα. Κι αὐτὸν μὲς στ' ἄλλα ἀς ἔρθη».

Εἶπε, κι ὁ ἥλιος βούτηξε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
καὶ τότε στῆς βαθουλωτῆς σπηλιᾶς τὸ βάθος πῆγαν,
καὶ τὴν ἀγάπην χάρηκαν ἀγκαλιασμένοι οἱ δυό τους.

Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεύμένη Αὔγούλα,
τότε ὁ Δυσσέας φόρεσε χλαμύδα καὶ χιτώνα,
κι ἡ Καλυψώ μακρόσυρτο χιονόλευκο φουστάνι,
χαριτωμένο καὶ ψιλὸν καὶ μιὰ μαλαματένια

ζώνη ὅμορφη στὴ μέση της καὶ μπόλια στὸ κεφάλι,
καὶ τὸ ταξίδι ἑτοίμαζε τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα.

Μεγάλο τοῦ ὀδωσε μπαλτὰ ποὺ τοῦ ῥχονταν στὴ χούφτα,
δόλχαλκο καὶ δίστομο ποὺ 'χε ὅμορφο στειλιάρι
μέσα μπηγμένο ἐλίτικο, μὲ τέχνη σφηνωμένο.

210

215

220

225

230

235

240

Στὸ χέρι τοῦ ὁδῶσε ἔπειτα σκεπάρνι ἀκονισμένο
καὶ γιὰ τὴν ἄκρη τοῦ νησιοῦ πῆρε τὸ δρόμο πρώτη,
ὅπου πολλὰ φυτρώνανε ψῆλα μεγάλα δέντρα,
σκλῆθρα καὶ λεῦκες κι ἔλατα οὐρανοκαρφωμένα,
στεγνὰ ἀπὸ χρόνια, ὀλόξηρα, φύλλα στὸ κύμα ἀπάνω.
Κι δταν τὸ μέρος τοῦ ὅδειξε ποὺ φύτρωναν τὰ δέντρα,
γύρισε πίσω ἡ Καλυψώ στὸ σπίτι, κι ὁ Δυσσέας
ἔκοβε καραβόξυλα καὶ πρόκοβε ἡ δουλειά του.
"Ἐκοψε ἀπ' ὅλα ὡς εἴκοσι, τὰ χαλκοπελεκοῦσε
μὲ τέχνη, τὰ σκεπάρνισε, στὴ στάφνη ἰσώνοντάς τα.

Τότε ἡ νεράιδα ἡ Καλυψώ τοῦ φέρνει ἔνα τρυπάνι,
κι ὅλα σὰν τὰ τρυπάνισε καὶ τὰ ὅδεσσε ἐνωμένα,
μὲ ξυλοκάρφια ταΐριαζε τὴ σκάφη καὶ δαβίδια.
Κι δσο πλατιὰ τὴν πατωσιὰ σὲ φορτηγὸ καράβι
τὴ σημαδεύει ὅποιος καλὰ ξυλουργικὴ γνωρίζει,
τόσο πλατειὰ τὴ σκάφωσε τὴ σκάφη κι ὁ Δυσσέας.
Καὶ τὰ σκαριὰ σὰν ἔστησε, κοντὰ κοντά, κατόπι
κάρφωσε τὰ στραβόξυλα καὶ δούλευε τὸ σκάφος.
καὶ τέλειωσε δταν κάρφωσε καὶ τὰ μακριὰ μαδέρια.
Κατάρτι τότε πελεκᾶ κι ἀντένα τῆς ταιριάζει,
καὶ τὸ τιμόνι ἑτοίμασε νὰ κυβερνᾶ τὴ σκάφη,
κι ὀλόγυρα τὴν ἔφραξε μὲ λυγαριάς κλωνάρια,
γιὰ νὰ μὴν μπαίνη ἡ θάλασσα καὶ φόρτωσε σαβούρα.
Τότε ἔνα καραβόπανο φέρνει ἡ θεά, νὰ κάμη

μ' αὐτὸ πανιὰ καὶ τεχνικὰ τὰ ἑτοίμασε ὁ Δυσσέας.

Σκότες τῆς ἔδεσσε ἔπειτα κι ἀπλὲς καὶ ξάρτια βάζει
καὶ μὲ λοστοὺς τὴν ἔριξε στ' ἀφροντυμένο κύμα

Τέσσερεις μέρες πέρασαν καὶ τὰ ἔχε ὅλα τελέψει.
Τὴν πέμπτη, ἀπ' τὸ νησὶ ἡ θεὰ τὸν ἀποχαιρετοῦσε.

Τοῦ ὁδῶσε ροῦχα εὐωδιαστά, τὸν ἔλουσε μονάχη,
τοῦ ὁδῶσε μέστα σ' ἔνα ἀσκὸ μαῦρο κρασὶ καὶ σ' ἄλλο
μεγάλο τοῦ ὁδῶσε νερὸ καὶ μέστα σὲ ταγάρι

Θροφὲς κι ὅλο τὸ γέμισε μὲ πληθερὰ προσφάγια,
κι ἔνα ἀεράκι ἀπόλυτε γλυκόπνευτο καὶ πρύμο.

"Ἀνοιξε τότε τὰ πανιὰ χαρούμενα ὁ Δυσσέας
καὶ στὸ τιμόνι καθιστὸς μὲ τέχνη κυβερνοῦσε,

245

250

255

260

265

270

275

280

- καὶ μήτε ὁ ὑπνος τοῦ κλεινε τὰ μάτια, ἐνῶ τὴν Πούλια
 ἀγνάντευ καὶ τὸ Βοσκό, ποὺ ἀργεῖ νὰ βασιλέψῃ,
 καὶ τὴν Ἀρκούδα, ποὺ πολλοὶ κι Ἀμάξι τὴν κράζουν
 καὶ πάντα αὐτοῦ κλωθογυρνᾶ τὸν Κυνηγὸ θωρώντας,
 καὶ μόνη αὐτῇ δὲ λούζεται στοῦ Ὁκεανοῦ τὸ κύμα. 285
- Γιατὶ ἡ νεράιδα τοῦ λεγε, τ' ἀστέρι ἔκεινο νά 'χη,
 σὰν ἀρμενίζῃ στὸ γιαλό, στ' ἀριστερό του χέρι.
 Μέρες τραβοῦσε δεκαφτὰ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.
 Στὶς δεκοχτῷ φανήκανε τῆς χώρας τῶν Φαιάκων
 τὰ βαθιοτσικιώτα βουνά στὸ πιὸ κοντά του μέρος 290
 καὶ σὰ θολούρα φαίνουνταν στὸ θάμπος τοῦ πελάγου.
- Γυρνώντας τότε ὁ Σαλευτῆς τῆς γῆς ἀπ' τοὺς Αἰθιόπους,
 ἀλάργα ἀκόμα, ἀπ' τὰ βουνά τὸν εἶδε τῶν Σολύμων
 ποὺ ἀρμενίζει στὴ θάλασσα καὶ ξάναψε ὁ θυμός του,
 κι ἔτσι μονάχος του ἔλεγε κουνώντας τὸ κεφάλι : 295
- « Ἄχ, οἱ θεοὶ τὴν ἀλλαξάν τὴ γνώμη τους στὸ τέλος
 γιὰ τὸ Δυσσέα, δταν ἔγω στοὺς Αἰθιόπους ἤμουν.
 Νά, στῶν Φαιάκων σίμωσε τὴ χώρα, δπου γραφτό του
 είναι νὰ τὰ ξεφύγη ἔκει τοῦ χάρου τὰ πλεμάτια.
 «Ομως, τὸ τάζω, συμφορὲς νὰ τὸν χορτάσω ἀκόμα ». 300
- «Ἐτσι εἶπε καὶ τὰ σύγνεφα συνάζει, καὶ στὰ χέρια
 τὴν τρίαινά του ἀδράχνοντας, τὸ πέλαο συνταράζει,
 κι ὅλες τὶς μπόρες σήκωσε κάθε λογῆς ἀνέμου
 καὶ σκέπασε στεριὰ μαζὶ καὶ θάλασσα μὲ νέφια.
 'Απ' τὰ οὐράνια χύθηκε σκοτάδι καὶ φυσοῦσαν 305
- μαζὶ ὁ Σιρόκος κι ἡ Νοτιὰ κι ὁ Ζέφυρος, ἀέρας
 φουρτουνιασμένος, κι ὁ Βοριάς ποὺ φέρνει παγοκαίρι,
 θεριὰ μεγάλα κύματα στὸ διάβα του κυλώντας.
 Γόνατα τότε κι ἡ καρδιὰ κόπηκαν τοῦ Δυσσέα,
 κι εἶπε, βαριὰ στενάζοντας στὴν ἀφοβή ψυχή του. 310
- 'Αλίμονό μου ὁ δύστυχος! Στὸ τέλος τί θὰ γίνω;
 Φοιβοῦμαι ἀλάθευτα ἡ θεὰ μὴ μοῦ τὰ πρόβλεψε ὅλα,
 ποὺ μοῦ λεγε πώς συμφορὲς στὰ πέλαγα θὰ πάθω,
 πρὶν φτάσω στὴν πατρίδα μου. Νά ποὺ ἀληθεύουν ὅλα.
 'Ο Δίας μὲ τὶ σύγνεφα τὸν οὐρανὸ σκεπάζει, 315
 καὶ τάραξε τὴ θάλασσα κι ὅλες φυσοῦν οἱ μπόρες

τοῦ κάθε ἀνέμου. "Αχ, τώρα πιά, πάει, γλιτωμὸ δὲν ἔχει.
Χίλιες φορὲς οἱ Δαναοὶ πιὸ καλοτυχεροὶ μου
ποὺ μὲς στὴν Τροία χάθηκαν γιὰ τοὺς δυὸ γιοὺς τ' Ἀτρέα.
"Ετσι εἴθε νά 'πεφτα κι ἐγώ τὴν ὄρα ποὺ χιλιάδες
τὰ χάλκινα κοντάρια τους οἱ Τρῶες μοῦ πετοῦσσαν
γιὰ τ' Ἀχιλλέα τὸ νεκρό. Μνημούρι τότε θά 'χα
κι οἱ Ἀχαιοὶ τὴ δόξα μου παντοῦ θὰ τὴ σκορποῦσσαν.
Μὰ τώρα γράφει ή μοίρα μου ν' ἀδικοθανατίσω».

"Ετσι εἴπε καὶ κατάκορφα τὸν χτύπησε ἄγριο κύμα,
μὲ λύσσα ὄρμώντας φοβερή, ποὺ τράνταξε ὅλη ἡ σκάφη,
καὶ πέρα μὲς στὰ κύματα τὸν πέταξε τὸν ἔδιο,
καὶ τοῦ 'ψυγε ἀπ' τὰ χέρια του τὸ δοιάκι ποὺ κρατοῦσε,
καὶ τὸ κατάρτι τοῦ 'σπασε στὴ μέση ἡ ἀνεμοζάλη,
ποὺ ἀπ' τῶν ἀνέμων πλάκωσε τὸ πάλεμα μὲ λύσσα,
κι ἔπεσε ἀλάργα τὸ πανὶ στὸ κύμα κι ἡ ἀντένα.

"Ωρα πολλὴ κατάπατὰ τὸν εἴχε βυθισμένον,
καὶ μήτε μπόρεσε εὔκολα νὰ ξενερίσῃ ἀπάνω,
ὅπως τὸν χτύπησε μὲ ὄρμὴ τὸ φουσκωμένο κύμα.

Γιατὶ τὸν βάραιναν πολὺ τὰ ροῦχα, ποὺ δοσμένα
τοῦ 'χε ἡ νεράδα ἡ Καλυψώ. Κι ἀργὰ πιὰ βγῆκε ἀπάνω,
φτύνοντας ἀπ' τὸ στόμα του πικρὴ χολὴ τὴν ἄρμη,
ποὺ ἀπάνω στὸ κεφάλι του σὰ βρύση κελαηδοῦσε.
Μὰ τὸ σκαφὶ δὲν ξέχασε, κι ἀς ἔβγαινε ἡ ψυχὴ του,
μόν' χύθηκε στὰ κύματα καὶ πιάστηκε ἀπὸ πάνω,
καὶ μὲς στὴ μέση κάθισε τὸ χάρο νὰ ξεφύγῃ,
ἐνῶ τὸ κύμα ἔδω κι ἔκει τὸ πέτας στὴν ὄρμή του...

Πῶς χινοπωρινὸς βοριάς σαρώνει μὲς στὸν κάμπο
τ' ἀγκάθια κι ὅλα γίνονται κουβάρι ἔνα μὲ τ' ἄλλο,
ἔτσι ἔδερναν οἱ ἀνεμοὶ στὴ θάλασσα τὴ σκάφη.

Πότε τὴν ἔπαιρνε δὲ Βοριάς ἀπ' τὸ Νοτιὰ σπρωγμένη,
πότε κυνήγι δὲ Ζέφυρος τὴν πέτας στὸ Σιρόκο.

Τὸν εἶδε ἡ κρουσταλλόποδη Ἰνώ, τοῦ Κάδμου ἡ κόρη,
ἡ Λευκοθέα, ποὺ θνητὴ πρὶν ξῆταιν καὶ μιλοῦσε
καὶ τώρα δόξα ἀπ' τοὺς θεοὺς μέσα στὰ πέλαγα εἰχε,
καὶ τοῦ Δυσσέα πόνεσε τὰ πάθια ποὺ τραβοῦσε.
Καὶ σὰν τὴν πάπια πεταχτὴ βγῆκε ἀπ' τὰ κύματα δέω

καὶ στὸ καλόδετο σκαφὶ κάθισε ἀπάνω κι εἶπε·

« Γιατί, καημένε, θύμωσε μαζί σου ὁ Κοσμοσείστης
ἔτσι βαριὰ καὶ μὲ πικρὰ φαρμάκια σὲ ποτίζει;

Μᾶς κι ἂν λυσσάξῃ ἀπ' τὸ θυμὸ δὲ θὰ σου φάη τὸ μάτι.

Μόν' ἔτσι κάμε γλήγορα—θαρρῶ πώς κόβει ὁ νοῦς σου.

Βγάλε τὰ ροῦχα ποὺ φορεῖς κι ἀμόλα στοὺς ἀνέμους

νὰ παραδέρνῃ τὸ σκαφὶ καὶ πάντα κολυμπώντας

προσπάθησε πῶς θὰ βρεθῆς στὴ χώρα τῶν Φαιάκων

ὅπου γραφτὸ εἶναι νὰ σωθῆς. Πάρε κι αὐτὸ ν' ἀπλώσης

κατάσαρκα στὰ στήθια σου τ' ἀθάνατο μαντίλι.

Δὲν ἔχεις φόβο νὰ πνιγῆς μήτε κακὸ νὰ πάθης.

Κι ὅταν ἀγγίξῃς στὴ στεριὰ τὰ χέρια σου, τὸ λύνεις

καὶ πίσω μὲς στὰ κύματα τὸ ρίχνεις τ' ἀφρισμένα,

ἀλάργα ἀπ' τὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ στρέψε ἀλλοῦ νὰ βλέπης».

Εἶπε καὶ τοῦ 'δωσε ή θεὰ τ' ἀθάνατο μαντίλι.

καὶ βούτηξε στὴ θάλασσα τὴν ἀφροκυματούσα,

ὅμοια μὲ πάπια, κι ἔξαφνα τὴ σκέπασε τὸ κύμα.

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύπαθος Δυσσέας συλλογιοῦνταν

κι εἶπε, βαριὰ στενάζοντας, στὴν ἄφοβη ψυχὴ του:

« 'Αλι μου, πάλε ἀθάνατος κανεὶς καινούρια ἀπάτη

μοῦ πλέκει, ἐνόσω μοῦ ζητᾶ δξῶ νὰ βγῶ ἀπ' τὴ σκάφη.

Μὰ ἀκόμα δὲ θὰ γελαστῶ, γιατὶ ή στεριὰ εἶναι ἀλάργα,

ὅπου μοῦ πρόβλεψε ή θεὰ καταφυγὴ πώς θά 'βρω.

Μόν' ἄλλο πιὸ καλύτερο μοῦ φαίνεται θὰ κάμω.

«Οσο τὰ ξύλα στοὺς ἀρμούς εἶναι ἐνωμένα ἀκόμα,

θὰ μείνω αὐτοῦ καὶ θὰ βαστῶ, στὰ βάσανα χωμένος.

Κι ὅταν τὴ σκάφη δλότελα τὰ κύματα χωρίσουν,

θὰ κολυμπήσω, πιὸ καλὸ νὰ κάμω ἀφοῦ δὲν ἔχω».

Κι ἔκει ποὺ τέτοια ἀνάδευε μὲς στῆς καρδιᾶς τὰ βάθη

σήκωσε δ Σαλευτῆς τῆς γῆς ἔνα πελώριο κύμα,

ὅρθιο, σκαστό, καμαρωτό, κι ἀπάνω του ἔπεσε ὅλο.

Κι δπως σαρώνει τ' ἔχυρα τῆς θημωνιᾶς, σὰν πιάσῃ

σφοδρὸς ἀέρας, κι ἄλλας ἄλλοι τῆς τ' ἀνεμοσκορπίζει,

ἔτσι τῆς σκάφης τὰ μακριὰ τῆς σκόρπισε τὰ ξύλα.

Τότε δ ο Δυσσέας κάθισε καβάλα σ' ἔνα ξύλο

σὰ νά 'ται τρεξιμὸ κι ἔβγαλε εὔτὺς τὰ ροῦχα

355

360

365

370

375

380

385

ποὺ τοῦ χε δώσει ἡ Καλυψώ κι ἀπλωσε τὸ μαντίλι
στὰ στήθια του καὶ πέφτοντας στὴ θάλασσα τὰ μπρούμτα
τὰ χέρια κλειοῦσε κι ἀνοιγε νὰ κολυμπᾶξ ζητώντας.

390

Τὸν εἶδε τότε ὁ Σαλευτῆς τῆς γῆς ὁ Ποσειδώνας
κι ἔτσι ἔλεγε μονάχος του κουνώντας τὸ κεφάλι·
« "Ἐτσι χορτάτος βάσανα στὸ πέλαο τώρα τράβα,
ώστου θεογέννητους ἀνθρώπους ν' ἀπαντήσῃς.
Μὰ κι ἔτσι μ' δσα τράβηξες, παράπονο δὲ θά χης».

395

Ἐλπε καὶ τὰ καλότριχα χτυπώντας ἄλογά του,
πῆγε τρεχάτος στὶς Αἴγες πού χε ἀκουστὸ ναό του.

Τότε ἄλλο σκέφτηκε ἡ θεὰ Παλλάδα μὲ τὸ νοῦ τῆς.
Ἐκοψε κάθε ἀνέμου ὄρμη κι ὅλοι ἐπε νὰ λαγιάσουν
καὶ τὸ γλυκόπνευτο Βοριὰ ξεσήκωσε μονάχο,
κι ἔσπασε ἐμπρὸς τὰ κύματα ὡστου πιὰ ὁ Δυσσέας
νὰ πάη νὰ βρῇ τοὺς Φαιάκες τοὺς θαλασσοθερευμένους
ἀπ' τὸ χαμὸ γλιτώνοντας κι ἀπ' τὴ βαριά του μοίρα.
Στὰ φουσκωμένα κύματα δυὸ μέρες καὶ δυὸ νύχτες

405

παράδερνε κι ἀντίκρισε χίλιες φορὲς τὸ χάρο.
Σὰν ἔφεξε ἡ ροδόχρωμη αὔγη τὴν τρίτη μέρα
ἔπαψε τότε ὁ ἀνέμος κι ἤρθε ἄπνευτη γαλήνη.

Τότε εἶδε τὴ στεριὰ κοντά, μὲ μιὰ γοργὴ ματιά του,
ὅπως τὸν σήκωσε ψηλὰ τὸ φουσκωμένο κύμα.

410

Πῶς εἶναι τοῦ πατέρα ἡ γειὰ γλυκιὰ γιὰ τὰ παιδιά του,
ποὺ κείτεται βαριάρρωστος καὶ λιώνει μὲς στοὺς πόνους
χρόνια καὶ χρόνια καὶ πικρὴ τὸν βασανίζει μοίρα,
μὰ τὸν γλιτώνουν οἱ θεοὶ χαρούμενα ἀπ' τὸ χάρο,
ἔτσι τὰ δένδρα κι ἡ στεριὰ τρισπόθητα φανῆκαν

415

καὶ στὸ Δυσσέα, κι ἔπλεγε γοργὰ στὴ γῆ νὰ φτάσῃ.
Κι ὅταν πιὰ τόσο ἥταν κοντὰ ποὺ ἀκοῦνε ὅταν φωνάξῃς,
τότε ἀκούσε τῆς θάλασσας τοὺς χτύπους στ' ἀκροβράχια.
Βαριὰ βογγοῦσαν στὴ στεριὰ τὰ κύματα ἀφρισμένα

420

χτυπώντας, κι ὅλα τὰ ἀκροβράχια τῆς θάλασσας ἡ ἄχνα.
Τιατὶ δὲν εἶχε ἀπόσκεπτα λιμάνια μήτε κόρφους,
μόν' ἀκροβράχια πρόβελναν, φαγώματα καὶ πέτρες.
Γόνατα τότε καὶ καρδιὰ κοπῆκαν τοῦ Δυσσέα
κι εἶπε, βαριὰ στενάζοντας, στὴν ἄφοβη καρδιά του·

- « Ἀλί μου, κι ἀν ἀνέλπιστα μοῦ ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου 425
 νὰ ἰδῶ στεριὰ καὶ πέρασα τὸ βάθος τοῦ πελάγου,
 τὸ ἔβγα δμως δὲν φαίνεται ἀπ' τ' ἀφρισμένο κύμα.
 Τὰ βράχια εἶναι δξω κοφτερὰ καὶ γύρω τους μουγγρίζουν
 τὰ κύματα ἄγρια κι ἀρχινοῦν ἀπότομες οἱ πέτρες,
 κι εἶναι ἀπατα δξω τὰ ρηχά, μήτε κι ὑπάρχει τρόπος 430
 στὰ δυό μου πόδια νὰ σταθῶ γιὰ νὰ σωθῶ ἀπ' τὸ χάρο,
 μήπως σὲ πέτρα ἀγκαθωτὴ τὸ κύμα μὲ χτυπήσῃ,
 καθὼς θὰ βγαίνω, ἀρπάντας με καὶ πάει χαμένη ἡ ὄρμη μου.
 Κι ἀν κολυμπήσω παρακεῖ, κάπου νὰ ξεδιαλύνω 435
 ἀκρογιαλιὰ ἀπαλόστρωτη καὶ σφαλιστὸ λιμάνι,
 φοβοῦμαι πάλε ὄρμητικὰ μήπως μ' ἀρπάξῃ ἡ ἀντάρα
 κι ἐνῶ βογγῶ στὸ πέλαγος μὲ πάνη τὸ ψαροθρόφο,
 ἢ καὶ τρανὸ θεριόψαρο μοῦ βγάλη ἐμπρός μου ἡ μοίρα,
 ἀπ' ὅσα θρέφει ἀμέτρητα τῆς θάλασσας τὸ βάθος.
 Γιατὶ τὸ ξέρω τὶ θυμὸ βαστάει γιὰ μένα ὁ Σείστης ». 440
- Κι ἔκει ποὺ τέτοια ἀνάδευε στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς του,
 κύμα σκαστὸ τὸν πέταξε στ' ἀνώμαλα ἀκροβράχια.
 Θά 'σπαζε ἔκει τὰ κόκαλα καὶ θά 'γδερνε τὶς σάρκες,
 ἀν ἡ λιοθρόητη Ἀθηνᾶ δὲ φωτίζε τὸ νοῦ του. 445
- 'Από 'να βράχο πιάστηκε μὲ τὰ γερά του χέρια,
 χυμώντας καὶ κρατήθηκε μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα,
 ὅσο ποὺ πέρασε γοργὸ τ' ἀφροντυμένο κύμα.
 'Ετσι τὸ ξέφυγε. Μὰ εὔτὺς ξανάστροφα γυρνώντας
 τὸν χτύπησε καὶ στοῦ γιαλοῦ τὸν πέταξε τὸ βάθος.
 Πῶς, τὸ χταπόδι ὅταν τραβοῦν ἀπ' τὸ θαλάμι του δξω, 450
 πετράδια ἀμέτρητα κολλοῦν ἀπάνου στὰ βυζιά του,
 ἔτσι στὸ βράχο κόλλησαν ἀπ' τὰ γερά του χέρια
 οἱ σάρκες καὶ τὸν σκέπασε τὸ φουσκωμένο κύμα.
 Γραφτό του θά 'ταν νὰ χαθῇ τότε ὁ πικρὸς Δυσσέας,
 ἀν ἡ λιοθρόητη Ἀθηνᾶ δὲ φωτίζε τὸ νοῦ νου. 455
- Σὰ βγῆκε ἀπάνω στὸν ἀφρό, πιὸ πέρα κολυμποῦσε,
 πρὸς τὴ στεριὰ κοιτάζοντας ἀν θ' ἀντικρίση κάπου
 ἀκρογιαλιὰ ἀπαλόστρωτη καὶ σφαλιστὸ λιμάνι.
 Σὲ ποταμοῦ γοργότρεχου σὰν ἥρθε κολυμπώντας
 τὸ στόμα, ὁ τόπος βοικιδὸς τοῦ φάνηκε πῶς ἤταν, 460

ἀμμουδερὸς κι ἀπάνεμος κι ἔνιωσε ποὺ κυλοῦσε
ὅ ποταμὸς κι ἀρχισε εὔτὺς παράκληση νὰ κάνη·

« Σῶσε με, ἀφέντη, δποιος ἐσύ κι ἀν εἰσαι, ποὺ σὲ βρῆκα
μπροστά μου πολυπόθητο, ζητώντας νὰ ξεφύγω
τοῦ Ποσειδώνα τὸ θυμὸ. στῆς θάλασσας πὰ βάθια.

'Απ' τοὺς παντοτινοὺς θεοὺς δ πολυπλανεμένος
παίρνει τὴ χάρη ποὺ ζητᾶ, καθὼς κι ἐγὼ ποὺ τώρα
στὸ ρέμα σου, στὰ πόδια σου προσπέφτω ἀπ' τὰ δεινά μου.
'Ελένσε με, ἀφέντη μου, προστάτη μου σὲ κράζω ».

Εἶπε, κι ἐκεῖνος ἔκοψε ἀμέσως τὴν ὄρμή του,
τὸ κύμα κράτησε κι ἐμπρὸς ἔκαμε στὸ Δυσσέα
γαλήνη καὶ τὸν γλίτωσε στοῦ ποταμοῦ τὸ στόμα
κι ἐκεῖ στὴ γῆς γονάτισε καὶ κρέμασε τὰ χέρια,
γιατὶ στὸ κύμα ἀπόκαμε κι ἤταν πρησμένος ὅλος
κι ἀνάβρυζε ἀπ' τὸ στόμα του κι ἀπ' τὰ ρουθούνια ἡ ὄρμη.

Δίχως πνοή, δίχως λαλιὰ καὶ λιγοθυμισμένος
κείτονταν κι ἀπ' τὴν κούραση πονοῦσε τὸ κορμί του.

Κι ὡς πῆρε ἀνάσα κι ἡ καρδιὰ συνέφερε στὰ στήθια
τότε ἔλυσε ἀπὸ πάνου του τὸ θεῖκὸ μαντίλι

καὶ στὸ θαλασσοφλοίσβιστο τ' ἀπόλυτε ποτάμι,

κι ἀμέσως κύμα φουσκωτὸ τὸ πῆρε στὴν ὄρμή του
κι ἡ Λευκοθέα τ' ἀρπαξε στὰ τρυφερά της χέρια.

'Απ' τὸ ποτάμι ἀλάργεψε καὶ πλάγιασε στὰ βοῦρλα
κι ἐκεῖ φιλοῦσε σκύβοντας τὴ γῆς τὴν καρποδότρα

κι εἶπε, βαριὰ στενάζοντας, στὴν ἀφοβὴ καρδιά του.

« 'Αλι μου, τί θὰ πάθω πιά; Στὸ τέλος τί θὰ γίνω;

"Αν τὴν πολύτικρη νυχτὶ περάσω στὸ ποτάμι,
ψυχρὴ θὰ μ' ἔβρῃ παγωνιὰ καὶ παγερὴ δροσούλα

τὴ λιγωμένη μου καρδιὰ νὰ μοῦ τὴν παραλύσουν.

'Απ' τὸ ποτάμι τὴν αὐγὴ φυσάει ψυχρὸ τ' ἀγιάζε.

Κι ἀν στὴ βουνοπλαγιὰ ἀνεβῶ καὶ στὸ ἵσκιερὸ λαγκάδι

νὰ κοιμηθῶ μὲς στὰ πυκνὰ χαμόκλαδα, ἀν μ' ἀφήση

τὸ τούρτουρο κι ἡ κούραση κι ὑπνος βαθὺς μὲ πάρη,

τρέμω μὴν πέσουν τὰ θεριὰ καὶ δὲ μ' ἀφήσουν σκλίδα ».

Κι ἐκεῖ ποὺ τέτοια ἀνάδεινε, καλύτερό του βρῆκε

νὰ πάη στὸ δάσος καὶ κοντὰ τὸ βρῆκε στὸ ποτάμι,

465

470

475

480

485

490

495

σὲ μιὰ κορφὴ καὶ τρύπωσε σὲ δυὸς ἀπὸ κάτω δέντρα
μαζὶ βγαλμένα, τό 'να ἐλιὰ καὶ τ' ἄλλο ἡταν ἀγρέλα.
Ποτὲ δὲν τά 'πιανε ἡ ὅρμη τοῦ νοτισμένου ἀνέμου,
μήτε κι ὁ ἥλιος τά 'φρυγε μὲταὶ λαμπρές του ἀχτίδες,
μήτε περνοῦσε κι ἡ βροχὴ στὴ ρίζα τους νὰ φτάσῃ. 500
Τόσο πυκνὰ ποὺ φύτρωναν πλεγμένα ἔνα μὲ τ' ἄλλο.
Κάτω ὁ Δυσσέας τρύπωσε, καὶ μὲ τὰ δυό του χέρια
στοίβιασε στρῶμα ἀπλόχωρο - γιατὶ εἶχε ἐκεῖ χυμένα
σωρὸ τὰ φύλλα ποὺ καὶ δυὸς καὶ τρεῖς θὰ φυλαχόνταν
μὲς στοῦ χειμώνα τὴν καρδιὰ κι ἀς φρένιαζε φυσώντας. 505
Τό εἰδε καὶ χάρηκε ὁ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας
κι ἐκεῖ στὴ μέση πλάγιασε κι ἀπάνου του μὲ φύλλα
σκεπάστηκε. Κι ὅπως κανεὶς χώνει στὴ μαύρη στάχτη
δαυλὶ μὲς στ' ἀκροχώραφο, γειτόνους ἂν δὲν ἔχῃ,
γιὰ νὰ φυλάξῃ τὴ φωτιά, νὰ μὴ γυρεύῃ ἀπ' ἄλλους,
ἔτσι ὁ Δυσσέας χώθηκε στὰ φύλλα. Κι ἡ Παλλάδα
ῦπνο στὰ μάτια τοῦ 'χυνε, γιὰ νὰ τὸν ξαποστάσῃ
ἀπ' τὴ βαριά του κούραση, τὰ βλέφαρά του κλειώντας.

Ζ

"Ετσι κοιμόντανε ὁ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας
κομμένος ἀπὸ κούραση κι ἀγρύπνια. Αὐτὴ τὴν ὥρα
ἔφτασε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὴ χώρα τῶν Φαιάκων,
ποὺ στὴν ἀπλόχωρη ἀπ' ἀρχῆς 'Υπέρεια κατοικοῦσαν,
γειτονικὰ στοὺς Κύκλωπες, ἀνθρώπους διαστρεμμένους,
ποὺ δὲν τοὺς κλέβανε, ἐπειδὴ πιὸ δυνατοί των ἦσαν. 5
Μὰ ἐκεῖθε τοὺς ξεσήκωσε ὁ θεόμορφος Ναυσίθος
καὶ στὴ Σχεριὰ τοὺς ἔφερε, μακριὰ ἀπ' ἀνθρώπους κλέφτες.
Σήκωσε κάστρο διλόγυρα στὴν πόλη, ἔχτισε σπίτια,
ἔφτιασε τῶν θεῶν ναοὺς καὶ μοίρασε χωράφια. 10
Μὰ τότε αὐτὸν ἡ μοίρα του τὸν ἔστειλε στὸν "Αδη
κι ἤρθε ὁ Ἀλκίνος βασιλιάς μὲ γνώση προικισμένος.
Σ' ἐκείνου πῆγε ἡ λιόφωτη Παλλάδα τὸ παλάτι,
τὸ γυρισμὸ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα νὰ ἐτοιμάσῃ.

Μπήκε σὲ λαμπροσκάλιστο κοιτώνα, δπου μιὰ κόρη 15
κοιμόντανε δμοια μὲ θεὰ στ' ἀνάστημα, στὰ κάλλη,
ἡ Ναυσικᾶ, τοῦ ἀντρόψυχου τ' Ἀλκίνου ἡ θυγατέρα,
μὲ δυό της σκλάβες, πόλαμπαν ἀπ' δμορφιές καὶ χάρες,
στὰ πλάγια πόρτας λαμπερῆς πού ἤταν κλειστὰ τὰ φύλλα.
Μὰ σὰν ἀεροφύσημα στῆς κόρης τὸ κρεβάτι 20
πῆγε καὶ στὸ κεφάλι της στάθηκε ἀπάνω κι εἶπε,
μοιασμένη μὲ τοῦ Δύμαντα τοῦ θαλασσακουσμένου
τὴν κόρη, πού 'χε δμήλικη καὶ τὴν πολυαγαποῦσε.
Μ' αὐτὴ παρόμοια ἡ λιόφωτη θεὰ Ἀθηνᾶ τῆς εἶπε·
« Πῶς σ' ἔκαμε ἔτσι, Ναυσικᾶ, ἡ μάνα σου ἀκαμάτρα; 25
Παραριμμένα κείτονται τὰ λιμπιστά σου ροῦχα,
κι ἡ ὥρα εἰναι τοῦ γάμου σου κοντά, ποὺ πρέπει τότε
καὶ σὺ νὰ βάλης δμορφα κι δμορφα νὰ χαρίσης
σ' αὐτοὺς ποὺ θά 'ρθουν⁵ σπίτι σου νὰ σ' δόηγήσουν νύφη.
Μ' αὐτὰ δ καθένας δνομικα καλὸ στὸν κόσμο παίρνει 30
καὶ χαίρεται δ πατέρας του κι ἡ λατρευτή του ἡ μάνα.
Μόν' ἔλα, πᾶμε τὴν αὔγη νὰ πλύνουμε. Μαζί σου
θά 'ρθω βοηθός σου, γρήγορα τὴν πλύση ν' ἀποσώσης.
Γιατὶ εἰναι λίγος δ καιρὸς ποὺ θά 'σαι ἀκόμα κόρη.
Ταΐρι ἀπὸ τώρα σὲ ζητοῦν τὰ πρῶτα τῶν Φαιάκων 35
ἀρχοντοπαίδια, δθε βαστᾶ καὶ τὸ δικό σου γένος.
Μόν' πάνε στὸν πατέρα σου νὰ τὸν παρακαλέσης
νὰ σου ἑτοιμάσῃ τὴν αὔγη μουλάρια κι ἔνα ἀμάξι
νὰ πάρουν τὰ φουστάνια σου, τὶς ζῶστρες, τὰ σεντόνια.
Κι ἔτσι καλύτερα καὶ σὺ νὰ πᾶς μαζὶ μὲ ἀμάξι 40
παρὰ πεζή, γιατὶ μακριὰ εἰναι ἀπ' τὴ χώρα οἱ πλύστρες».
"Ετοι εἶπε καὶ στὸν "Ολυμπο πῆγε ἔπειτα ἡ Παλλάδα,
δπου εἰναι πάντα τῶν θεῶν τ' ἀσάλευτο λημέρι,
ποὺ δὲν τὸ δέρνουν δνεμοι, βροχὲς δὲν τὸ μουσκεύουν,
μήτε τὰ χιόνια τὸ πατοῦν, μόν' ἔχει μιὰ ἀπλωμένη 45
καλοκαιριὰ ἀσυγνέφιαστη κι ἀσπροβολᾶ καὶ λάμπτει.
Ἐκεῖ οἱ μακαριστοὶ θεοὶ χαίρονται ἀπάνω αἰώνια.
Ἐκεῖ πῆγε κι ἡ Ἀθηνᾶ σὰ φωτίσε τὴν κόρη.
"Ηρθε ἡ καλόθρονη Αὔγη καὶ ξύπνησε ἡ πανώρια 50
ἡ Ναυσικᾶ καὶ τ' δνειρο θυμόταν κι ἀποροῦσε

κι ἔτρεξε ἀμέσως νὰ τὸ πῆ, περνώντας ἀπ' τὶς σάλες,
στὸ λατρευτὸ πατέρα της καὶ στὴ γλυκιά της μάνα.

Μέσα τοὺς ἥβρε καὶ τοὺς δυό. Κοντὰ στὴ στιὰ μὲ σκλάβες
ἡ μάνα της καθόντανε κι ἔστριβε μὲ τ' ἀδράχτι
θαλασσογάλανο μαλλί. Στὴν πόρτα τὸ γονιό της
ἀντάμωσε ποὺ πήγαινε τοὺς πρωταρχόντους νά' βρῃ
στὴ σύνοδο, διόπου οἱ ἔακουστοι Φαιάκοι τὸν καλοῦσσαν.
Κοντά του πάει καὶ στάθηκε καὶ τρυφερὰ τοῦ κάνει.

« Καλὲ παπάκη, δὲ θὰ πῆς νὰ ζέψουν ἐνα ἀμάξι,
μεγάλο καὶ καλότροχο, τὰ ροῦχα μου νὰ πάρω,

δσα μοῦ κείτονται λερά, στὸ ρέμα νὰ τὰ πλύνω;

“Οταν πηγαίνης στὴ βουλὴ μὲ τ' ἄλλα τὰ πρωτάτα
κι ἀποφασίζης, καθαρὰ πρέπει νὰ βάζης ροῦχα.

“Εχεις καὶ πέντε δλάκριβους μὲς στὸ παλάτι γιούς σου,
δυὸ παντρεμένους κι ὄλλους τρεῖς μὲς στὸν ἀθὸ τῆς νιότης,
ποὺ σὰν πηγαίνουν στὸ χορὸ θέλουν νὰ βάζουν πάντα
νιόπλυτα ροῦχα. Κι ὅλα αὐτὰ δικές μου εἶναι φροντίδες».

“Ετοι εἰπε, γιατὶ ντράπηκε γιὰ τὸ γλυκὸ τὸ γάμο
νὰ κάμη λόγο. “Ομως αὐτὸς τὴ νιώθει καὶ τῆς εἰπε·

“Μήτε μουλάρια, κόρη μου, θὰ λυπηθῶ, μήτε ὄλλο.

Μόν' πήγαινε κι οἱ παραγιοι θὰ ζέψουν ἐνα ἀμάξι,
νά' ναι ψηλό, καλόροδο κι ἀπάνω σκεπασμένο».

Εἰπε κι εὐτὺς τοὺς παραγιοὺς προστάζει κι ὅλοι ἀκοῦνε.
Κι δξω τὸ μουλαρόσυρτο καλοφτιασμένο ἀμάξι

συγύρισαν καὶ φέρανε νὰ ζέψουν τὰ μουλάρια.

Φέρνει ἀπὸ μέσα ἡ Ναυσικᾶ τ' ἀστραφτερά της ροῦχα
κι ἀπάνω στὸ καλόξυτο τ' ἀμάξι τὰ φορτώνει.

Σ' ἐνα καλάθι ἡ μάνα της κάθε λογῆς προσφάγια
τῆς ἔβαλε, καὶ σ' ἐνα ἀσκὶ γιδίσιο, κρασὶ μαῦρο.

Τότε ἡ κοπέλα ἀνέβηκε καὶ κάθισε στ' ἀμάξι.

Τῆς ἔδωσε κι ἐνα ροτ̄ χρυσό, γεμάτο λάδι
νὰ τρίψῃ αὐτὴ κι οἱ σκλάβες της τὸ σῶμα ἀφοῦ λουστοῦνε.

“Επιασε ἡ κόρη τὸ καμτσὶ καὶ τὰ λαμπρὰ τὰ γκέμια
καὶ τὰ μουλάρια χτύπησε καὶ ἔκινοῦν μὲ κρότο
κι ἀπαντὰ τρέχαν φέρνοντας τὰ ροῦχα καὶ τὴν κόρη,
ὅχι μονάχη — πήγαιναν μαζὶ της κι ἄλλες σκλάβες.

55

60

65

70

75

80

85

Στὰ κρουσταλλότρεχα νερά τοῦ ποταμοῦ σὰν πῆγαν,
ποὺ γοῦρνες εἶχε στὴ σειρὰ κι ἀνάβρυζε ἀπ' τὸ ρέμα
καθάριο, ἀστέρευτο νερό, πόβγαζε κάθε λέρα,
ἐκεῖ τ' ἀμάξι ἔζεψαν κι ἀπόλυσαν τὰ ζῶα 90
νὰ βόσκουν στ' ἀφροκύλιστου τοῦ ποταμοῦ τὶς ἄκρες
γλυκιὰ ἀγριάδα. Πήρανε κι οἱ κόρες ἀπ' τ' ἀμάξι
τὰ ροῦχα καὶ μὲς στὸ νερό τὰ βούτηξαν καὶ τότε
ποιὰ νὰ περάσῃ βιαστικὰ στὶς γοῦβες τὰ πατοῦσαν.
Σὰν τὰ πλυναν κι ὅλες καλὰ καθάρισαν τὶς λέρες, 95
ἀράδα ἀράδα τ' ἀπλωσαν στῆς ἀμμουδιᾶς τὴν ἄκρη,
ὅπου τὸ κύμα στὴν ἔηρὰ ἐπιλύνει τὰ χαλίκια.
Κι ἀφοῦ λόυστήκανε ἔπειτα καὶ τρίφτηκαν μὲ λάδι
κοντὰ στὴν ἀκροποταμιὰ στρώνουν νὰ φᾶνε λίγο
καὶ τὰ σκουτιὰ περίμεναν νὰ τὰ στεγνώσῃ ὁ ἥλιος. 100
Κι ἀφοῦ χαρῆκαν τὸ φᾶτ κι αὐτὴ κι οἱ παρακόρες
βγάλανε τὶς μαντιλωσὲς νὰ παιζουνε τὸ τόπι.
Κι ἄρχισε πρώτη ἡ Ναυσικᾶ νὰ ρίξῃ τραγουδώντας.
Πῶς ὅταν τρέχη ἡ "Αρτεμη στὰ δρη ἡ σαΐτεύτρα
ἢ στὸν ψηλὸ Ταῦγετο ἡ στοῦ Ὄλονοῦ τὶς ράχες 105
καὶ χαίρεται μὲ τὰ γοργὰ τὰ λάφια καὶ τοὺς κάπρους,
κι οἱ λαγκαδόθρεφτες Ξωθιές, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες,
παιζουν μαζί της κι ἡ Λητώ κοιτάει κι ἀναγαλλιάζει
κι ἀπάνω ἀπ' ὅλες πιὸ ψηλὰ τῆς ἔζεχει τὸ κεφάλι
καὶ τὴ γνωρίζεις μὲς σ' αὐτές, κι ἂς εἶναι ὅλες πανώριες, 110
ἔτσι κι ἡ κόρη ἡ ἀπάρθενη ἔκρινε μὲς στὶς δοῦλες.

Σὰν ἤθει ἡ ὥρα πόμελλε στὸ σπίτι νὰ γυρίσῃ,
νὰ ζέψῃ τὰ μουλάρια της, τὰ ροῦχα νὰ διπλώσῃ,
τότε ἄλλο βρῆκε ἡ λιόφωτη Παλλάδα, πῶς τὴν κόρη 115
νὰ ἰδῇ μπροστά του ὁ θεῖκὸς Δυσσέας σὰν ξυπνήση,
ποὺ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ αὐτὴ στὴ χώρα τῶν Φαιάκων.
Τὸ τόπι σὲ μιὰ σκλάβα της πετάει ἡ βασιλοπούλα,
μὰ ἀστόχησε καὶ τὸ ρίξε μὲς στὸ βαθὺ ποτάμι
κι δρες γελοῦσαν. Ξύπνησε τότε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας
καὶ κάθισε καὶ στῆς καρδιᾶς τὰ βάθη συλλογιοῦνταν. 120
«'Αλι μου, σὲ ποιῶν βρέθηκα τὴ χώρα ἀνθρώπων πάλε;
Νά' ναι ἀγριοι τάχα καὶ κακοὶ καὶ δίκιο δὲν κατέχουν,

ἢ νὰ φοβοῦνται τοὺς θεοὺς καὶ ν' ἀγαποῦν τοὺς ξένους ;
 Γλυκιὲς φωνὲς σὰ ν' ἄκουσαν τ' αὐτιά μου ἀπὸ κορίτσια,
 ἀπὸ Ξαθιές ποὺ τὰ ψηλὰ χαίρονται κορφοβούνια
 καὶ βρύσες καὶ νερῶν πηγὲς καὶ δροσερὰ λιβάδια.
 "Η νά 'μαι σὲ θυητοὺς κοντὰ ποὺ ἀνθρώπινα μιλοῦνε ;
 "Ας πάω μονάχος μου νὰ ἴδω καὶ νὰ καλοξετάσω ».

Εἶπε, κι ἀπ' τὰ χαμόκλαδα ξετρύπωσε ὁ Δυσσέας
 κι ἀπ' τὸ λαγκάδι τὸ πυκνὸ μὲ τὸ γερό του χέρι
 κόβει κλωνάρι φουντωτὸ νὰ κρύψῃ τ' ἀχαμνά του.

Λιοντάρι πῶς βουνόθρεφτο, στὰ νύχια του θαρώντας,
 χυμάει μὲ τ' ἀνεμόβροχα κι ἀστράφτουν οἱ ματιές του
 κι ἀρπάζει βόδια ἀπ' τὸ σωρό, πρόβατα κι ἄγρια λάφια
 καὶ τ' ἀναγκάζει ἡ πείνα του νὰ πάη νὰ δοκιμάσῃ
 ἀρνιά, κι ἀν εἶναι ἔνα γερό μαντρὶ νὰ τὸ πατήσῃ,
 ἔτσι ὁ Δυσσέας ἔμελλε τὶς κόρες ν' ἀνταμώσῃ,
 μ' ὅλη τὴ γδύμνια του, γιατὶ τὸν ἔσπρωχνε ἡ ἀνάγκη.
 Μὰ σ' ὅλες φάνηκε φριχτός, ἀπ' ἄρμες ρημασμένος,
 καὶ τρομαγμένες σκόρπισαν ἀλλη ἀπ' ἀλλοῦ στοὺς λόφους.

Μονάχη ἡ κόρη στάθηκε τ' Ἀλκίνου, γιατὶ θάρρος
 τῆς ἔδωσε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ τὸ φόβο παίρνοντάς της.
 Στάθηκε ἐμπρός του ἀσάλευτη. Κι ὀνάδευε ὁ Δυσσέας,
 τῆς κόρης τῆς ροδόθωρης τὰ γόνατα νὰ πιάσῃ,

εἴτε ἀπ' ἀλάργα μὲ γλυκὰ νὰ τῆς μιλήσῃ λόγια,
 ποῦ πέφτει ἡ χώρα νὰ τοῦ πῆ καὶ νὰ τοῦ δώσῃ ροῦχα.
 Κι ἐκεῖ ποὺ συλλογίζονταν καλύτερό του βρῆκε

μὲ γλυκὰ λόγια ἀπὸ μακριὰ νὰ τὴν παρακαλέσῃ,
 μήπως καὶ τῆς κακοφανῆ τὸ γόνα ἀν τῆς ἀγγίζῃ.
 Κι εὐτὺς τῆς εἶπε μὲ γλυκὰ πονηρεμένα λόγια:

« Σπλαχνίσου με, βασίλισσα. Θυητὴ γιά ἀθάνατη εἶσαι ;
 "Αν εἶσαι κάποια ἀπ' τὶς θεές ποὺ χαίρονται τὰ οὐράνια,
 μονάχα μὲ τὴν Ἀρτεμη, τοῦ Δία ἐγώ τὴν κόρη,
 σὲ προσομοιάζω στὴ μορφή, στ' ἀνάστημα, στὰ κάλλη.
 Κι ἀν εἶσαι πάλε ἀπὸλη θυητή, ποὺ κατοικᾶς στὸν κόσμο,
 μακάριος δ πατέρας σου κι ἡ σεβαστή σου ἡ μάνα,
 μακάρια καὶ τ' ἀδέρφια σου. Πόσο ἡ καρδιά τους πάντα
 θ' ἀναγαλλιάζη μέσα τους. ἀπὸ χαρὰ γιὰ σένα,

τέτοιο βλαστάρι στὸ χορὸν νὰ μπαίνῃ ἅμα τὸ βλέπουν.

Κι ἀπ' δλους πιὸ μακαριστὸς ἀσύγκριτα τοὺς ἄλλους
ποὺ βγῆ στὰ δῶρα νικητὴς καὶ σὲ κερδίση ταῖρι.

160

Γιατὶ ποτὲ τὰ μάτια μου δὲν εἰδαν τέτοιο πλάσμα,
ἄντρα ἢ γυναικά. Θάμπωσαν τὰ μάτια μου ὅταν σ' εἶδα.
Μόνο στὴ Δῆλο μιὰ φορὰ πλάι στὸ βωμὸν τοῦ Ἀπόλλου,
τέτοιο δροσάτο φοινικιᾶς βλαστάρι εἶδα ν' ἀνθίζῃ.

165

Πῆγα κι ἐκεῖ. Λαὸς πολὺς μ' ἀκλούθας στὸ ταξίδι,
ὅπου γραφτὸ τίς πιὸ βαριές νὰ δοκιμάσω πίκρες.

Κι ὅπως ἔκεινο ὥρα πολλὴ μὲ θάμπωσε ὅταν τὸ ὄδα,
γιατὶ ἀπ' τὴ γῆς δὲ φύτρωσε φυτὸ παρόμοιο ἀκόμα,
ἔτσι καὶ σὺ μὲ θάμπωσες, παρθένα, κι ὅλος τρέμω,
μ' δσες κι ἀν ἔχω συμφορές, τὸ γόνχ σου νὰ πιάσω.
Ψὲς γλίτωσα ἀπ' τὴ θάλασσα τὴν εἰκοστὴ πιὰ μέρα
ποὺ μ' ἔδερναν τὰ κύματα κι οἱ πιὸ σφοδρὲς ἀντάρες
μέσα ἀπ' τοῦ Ὁγύγη τὸ νησί. Καὶ μ' ἔριξε ἐδῶ τώρα
ἡ μοίρα κι ἄλλες συμφορές νὰ δοκιμάσω ἀκόμα,
γιατὶ θαρρῶ πώς οἱ θεοὶ κι ἄλλα πολλὰ μοῦ γράφουν.

170

Κάμε ἔνα ἔλεος, Κυρά. Μὲ τὴν ψυχὴν στὸ στόμα
στὰ χέρια σου πρωτόπεσα κι ἄλλους δὲν ξέρω ἀνθρώπους
ποὺ κατοικοῦν τὴ χώρα αὐτὴ καὶ χαίρονται τὸν τόπο.

"Ελα τὴν πόλη δεῖξε μου καὶ δῶσ' μου ἔνα ἀποφόρι,
μαζὶ σου ἀν ἔφερες ἐδῶ τὰ ροῦχα νὰ τυλίξης.

180

Κι ἀς σοῦ χαρίσουν οἱ θεοὶ δσα ζητᾶ ἢ καρδιά σου,
ἄντρα καὶ σπίτι, καὶ γλυκιὰ μέσα του ἀγάπη ἀς κλείσουν.

Γιατὶ δὲν ἔχει πιὸ διμορφο παρ' ὅταν μὲ μιὰ γνώμη
ἀγαπημένο ἀντρόγυνο φροντίζῃ γιὰ τὸ σπίτι.

185

Καημὸς μεγάλος στοὺς δχτρούς, στοὺς συγγενεῖς λαχτάρα,
ποὺ πρῶτα αὐτοὶ μὲς στὴν καρδιὰ καλύτερα τὴ νιώθουν ».

Κι ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικᾶ τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Ξένε, δὲ φαίνεσαι ἀκριτος μήτε ἀνθρωπος τυχόντας.

Στὸν κόσμο δ Δίας μόνος του μοιράζει τ' ἀγαθά του,
σὲ βασιλιάδες καὶ φτωχούς, καθὼς τὸ θέλει ἔκεινος.

190

Αὐτὰ καὶ σένα σοῦ δῶσε καὶ πρέπει νὰ ὑπομένης.

Καὶ τώρα τῆς πατρίδας μου σὰν πάτησες τὸ χῶμα,
δὲ θὰ σοῦ λείψη φόρεμα μήτε ἄλλο ἀπ' δσα πρέπει

νὰ λάβῃ ξένος δύστυχος ποὺ θὰ μᾶς συναντήσῃ.

195

Καὶ θὰ σοῦ δείξω πρόθυμα τὴν πόλη καὶ θὰ μάθης
καὶ τοῦ λαοῦ τῆς τ' ὄνομα. Τὴν χώρα αὐτὴ οἱ Φαιάκοι
τὴν ἔχουν κι εἰμαι κόρη ἐγὼ τοῦ ξακουσμένου Ἀλκίνου,
ποὺ θάρρος καὶ ζωὴ ἀπ' αὐτὸν κρατιέται τῶν Φαιάκων».

Εἶπε καὶ τὶς σγουρόμαλλες φωνάζει παρακόρες:

200

«Σταθῆτε· γιατὶ φύγατε, κορίτσια, ποὺ εἴδατε ἄντρα;
Μήπως καὶ φοβηθήκατε κανεὶς δχτρὸς πώς εἶναι;
Δὲ βρίσκεται οὕτε θὰ βρεθῇ τὸ παλικάρι τ' ἄξιο,
ποὺ θὰ ἥρη ἐδῶ τὸν πόλεμο νὰ φέρη στοὺς Φαιάκους,
γιατὶ οἱ ἀλάνατοι θεοὶ μᾶς προστατεύουν ὅλοι
κι ἀλάργα μὲς στὸ πέλαγο τ' ἀφροπερικλεισμένο
καθόμαστε παράμεροι, μήτε μᾶς σμίγουν ἄλλοι.
Μὰ αὐτὸς ὁ δύστυχος ἐδῶ ναυαγισμένος ἥρθε
καὶ πρέπει νὰ τὸν σώσουμε. Γιατὶ τοὺς στέλνει ὁ Δίας
φτωχοὺς καὶ ξένους. Πρόσχαρο τὸ λίγο ποὺ θὰ δώσης.
Μὰ ἐλάτε, κόρες, δῶστε του φαῖ-πιοτὸ τοῦ ξένου
καὶ στὸ ποτάμι λοῦστε τον, σὲ ἀπάνεμο ἔνα μέρος».

205

Εἶπε, κι οἱ κόρες στάθηκαν κι ἔσπρωχνε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη,
καὶ σ' ἔνα ἀπόσκιο ὅδηγγησαν τὸ θεῖκὸ Δυσσέα,
καθὼς τοὺς εἶπε ἡ Ναυσικᾶ, τοῦ Ἀλκίνου ἡ θυγατέρα.
Κοντά του ροῦχα τοῦ βαλαν, χιτώνα καὶ χλαμύδα,
τοῦ δώσαν καὶ ροτὸ χρυσὸ μὲ λάδι ὑγρὸ γεμάτο,
καὶ τὸν καλοῦσαν νὰ λουστῇ στοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα.

210

Τότε ὁ Δυσσέας γύρισε στὶς παρακόρες κι εἶπε·
«Κορίτσια, λίγο ἀπόμερα σταθῆτε νὰ ξεπλύνω
τὴν ἄρμη αὐτὸπ τὶς πλάτες μου καὶ νὰ τριφτῷ μὲ λάδι
κι ἔχω καιρὸ σταλιὰ ἀλοιφὴ νὰ βάλω στὸ κορμί μου.
Στὸ φανερὸ δὲ λούζομαι. Γιατὶ ντροπή μου τὸ χω
μπροστὰ σὲ σγουροπλέξουδα νὰ γυμνωθῶ κορίτσια».

220

“Ετσι εἶπε, κι ἔφυγαν μακριὰ καὶ τὰ πάνε τῆς κόρης.
Τότε ὁ Δυσσέας ἔλουζε τὴν ἄρμη στὸ ποτάμι,
ποὺ σκέπαζε τὶς πλάτες του καὶ τοὺς θρεμμένους του ὕμους,
κι ἀπὸ τὸ κεφάλι σφούγγιζε τῆς θάλασσας τὴν ἄχνα.
Σὰν ἔλουσε δλο τὸ κορμὶ καὶ τρίφτηκε μὲ λάδι,
τὰ ροῦχα τότε φόρεσε ποὺ τοῦ δῶσε ἡ παρθένα,

225

230

κι ἡ Διογένητη Ἀθηνᾶ τὸν ἔκανε νὰ δείχνῃ
σὰν πιὸ ψηλός καὶ πιὸ παχύς καὶ τὰ σγουρά μαλλιά του
πέφτανε ἀπ' τὸ κεφάλι του ποὺ μοιάζανε ζουμπούλια.

Κι ὅπως τεχνίτης ἔκουστός μὲ μάλαμα χρυσώνει
τ' ἀσήμι, ποὺ τὸν ἔμαθαν λογῆς νὰ ξέρη τέχνες
ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ "Ηφαιστος, κι ἔργα πανώρια φτιάνει,
ἔτσι μιὰ χάρη τοῦ 'χυνε κι ἔκεινου στὸ κορμί του.

Πῆγε ἔπειτα καὶ κάθισε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη
χάρες γεμάτος κι ὅμορφιές ποὺ σάστιζε ἡ παρθένα.

Τότε ἔτσι στίς σγουρόμαλλες τίς παρακόρες εἶπε·

"Ἄκουστε κάτι νὰ σᾶς πῶ, κρινόχερα κορίτσια.
Δίχως τὴ γνώμη τῶν θεῶν ποὺ κατοικοῦν στὰ οὔρανια.
δὲν ἥρθε αὐτὸς ὁ ἀνθρωπός στὴ χώρα τῶν Φαιάκων.

Πρωτύτερα μοῦ φάνηκε πῶς εἰναι ἀσκημομούρης,
μὰ τώρα μοιάζει τῶν θεῶν ποὺ χαίρονται τὰ οὔρανια.
Μακάρι τέτοιος νά' τανε γραφτὸς γιὰ μένα ὁ ἄντρας
τοῦ τόπου κατοικος κι ἐδῶ νά' θελε αὐτὸς νὰ μείνη.
Μὰ ἐλᾶτε, κόρες, δῶστε τὸν φατ-πιοτὸ τοῦ ζένου».

"Ἐτσι εἶπε, κι ὅλες πρόθυμα τῆς ἔκουσαν τὰ λόγια,
καὶ στὸ Δυσσέα βάλανε μπροστὰ του φαγοπότι.

Κι ἔτρωγε κι ἔπινε ἀρπαχτὰ ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
γιατὶ εἶχε μέρες ποὺ μπουκιά δὲν ἔβαλε στὸ στόμα.
Κι ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικᾶ σκέφτηκε τότε ἔνα ἀλλο.
Τὰ ροῦχα πρώτα δίπλωσε καὶ τὰ 'βαλε στ' ἀμάξι
κι ἔζεψε τὰ χοντρόνυχα μουλάρια καὶ μονάχη
ἀπάνου ἀνέβηκε ἔπειτα κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα·

"Σήκω νὰ πᾶμε, ζένε, πιὰ στὴ χώρα, νὰ σὲ στείλω
στοῦ συνετοῦ πατέρα μου τὸ σπίτι, ὅπου τοὺς πρώτους
Φαιάκους ὅλους μαζωχτῶνς θαρρῶ πῶς θὰ γνωρίσης.

Μόν' ἔλα κάμε ὅπως σοῦ πῶ. Θαρρῶ πῶς κόβει ὁ νοῦς σου.
Χωράφια ἔνόσω παίρνουμε καὶ δουλεμένους τόπους,
πίσω ἀπ' τ' ἀμάξι νά' ρχεσαι τρεχάτα μὲ τὶς δοῦλες,
κι ἔγω μπροστὰ πηγαίνοντας θὰ σ' ὀδηγῶ στὸ δρόμο.
Κι ὅταν στὴν πόλη φτάσουμε μὲ τοὺς ψηλούς της πύργους,
ἔκει λιμάνι ἔχει ὅμορφο στό 'να καὶ στ' ἄλλο μέρος,
πόχει τὸ ἔμπα του στενὸ κι ἔχουν ἔκει τοαβήξει

235

240

245

250

255

260

265

τὰ τρεχαντήρια στὴ στεριά, καθένα στὴ σκεπή του.

Γύρω στὸν ὄμορφο ναὸ τοῦ Ποσειδώνα ὑπάρχει
κι ἡ ἀγορὰ μ' ἀσήκωτες πέτρες στὴ γῆς χωμένες
στρωμένη, ὅπου τῶν καραβιῶν τ' ἔρμενα μέσα φτιάνουν,
τὰ παλαμάρια, τὰ πανιά καὶ ξύνουν τὰ κουπιά τους.

Γιατὶ οἱ Φαιάκοι γιὰ σπαθία δὲ νοιάζονται ἢ δοξάρια,
μόν' γιὰ κατάρτια καὶ κουπιά κι ἴσομετρα καράβια,
ποὺ στὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας τὰ χαίρονται νὰ τρέχουν.
Δὲ θέλω αὐτοὶ ξοπίσω μου πικρὰ ν' ἀρχίσουν λόγια,

γιατὶ κανένας δὲν ψηφᾶ τὸν ἄλλο μὲς στὴ χώρα.

Κι ἔτσι ίσως ποῦνε οἱ πιὸ κακοὶ ὅταν μὲ ἵδοῦν στὸ δρόμο.
«Ποιός νὰ 'ναι ἐκεῖνος ὁ ψηλὸς κι ὁμορφοκαμωμένος
πόρχεται μὲ τὴ Ναυσικᾶ; Ποῦ νὰ τὸν βρῆκε τάχα;
"Ισως τὸν πάοη κι ἀντρα τῆς. Μπορεῖ ναυαγισμένον
τὸν πῆρε ἀπ' τὸ καράβι του νὰ τὸν φιλοξενήσῃ
ξενομερίτη, ἀφοῦ κοντὰ δὲν ἔχουμε γειτόνους.

"Η θά 'ναι ἀθάνατος θεὸς ποὺ μὲ τὶς προσευχές τῆς
κατέβηκε ἀπ' τὸν οὐρανὸν γιὰ πάντα νὰ τὴν ἔχῃ.

Κάλλιο ἀν τὸ πέτυχε ἀπ' ἄλλοι τὸ ταίρι τῆς ἢ ἴδια,
ἀφοῦ τοὺς ντόπιους δὲν ψηφᾶ κι ἀς τὴ ζητοῦν τὰ πρῶτα
τοῦ τόπου τ' ἀρχοντόπουλα μὲς στοὺς Φαιάκους ὅλους».

"Ετοι ίσως ποῦνε, καὶ ντροπή τὰ λόγια αὐτὰ ν' ἀκούσω.
Γιατὶ κι ἔγὼ κατηγορῶ τὶς ἄλλες ποὺ τὰ κάνουν,
ποὺ δίχως τοῦ πατέρα τους τὴ γνώμη καὶ τῆς μάνας

καὶ πρὶν ἀκόμα παντρευτοῦν τὰ παλικάρια σμίγουν.

Μόν' ἄκου, ξένε, γλήγορα νὰ ἴδης πώς θὰ σὲ στείλη
μὲ τὸ καλὸ δ' πατέρας μου νὰ πᾶς γιὰ τὴν πατέριδα.
Στὸ δρόμο τ' ὄμορφο θὰ ἴδης τῆς 'Αθηνᾶς τὸ δάσος
ὅλο ἀπὸ λεῦκες, μὲ πηγὴ κι ὀλόγυρα λιβάδι.

'Εκεῖ εἶναι τοῦ πατέρα μου τὸ δροσερὸ περβόλι,
τόσο ἀπ' τὴ χώρα ἀλαργινὸ ποὺ ἀκοῦνε ὅταν φωνάξῃς.

Κάτσε νὰ καρτερῆς ἔκει λιγάκι ὅσο νὰ πᾶμε
στὴ χώρα καὶ νὰ φτάσουμε στὸ πατρικό μου σπίτι.

Κι ἀπάνω κάτω ὅταν σκεφτῆς πώς εἴμαστε φτασμένοι,
ξεκίνα τότε πιὰ νὰ ρθῆς στὴ χώρα τῶν Φαιάκων,
καὶ ρώτα τοῦ πατέρα μου τὸ σπίτι νὰ σοῦ δείξουν.

Νὰ τὸ ὕβρης εὔκολα μπορεῖς. Καὶ τὰ μωρὰ τὸ ξέρουν,
γιατὶ ἀλλο σπίτι δὲ θὰ βρῆς κανένα μὲς τὴ χώρα
νὰ μοιάζῃ μὲ τοῦ βασιλιαὶ τ' Ἀλκίνου τὸ παλάτι.

305

Κι δταν περάσης τὴν αὐλή, στὸ πρόσπιτο δταν φτάσης,
πέρνα ἀπ' τὶς σάλες γλήγορα στὴ μάνα μου νὰ φτάσης.
Κοντὰ στὴ στιά θὰ κάθεται καὶ στῆς φωτιᾶς τὴ λάμψη,
θαλαζσογάλανο μαλλὶ στ' ἀδράχτι τῆς θὰ κλώθῃ,
στὸ στύλο ἀπάνου ἀκουμπιστή, ποὺ θὰ σαστίσῃ ὁ νοῦς σου,
κι δλόγυρά της κάθονται κοντά της κι ἄλλες σκλάβες.

310

Κοντά της κι ὁ πατέρας μου τὸ θρόνο του ἔχει στήσει
καὶ κάθεται σάμπως θεὸς καὶ πίνει τὰ κρασί του.

Προσπέρασέ τον κι ἄγγιξε τῆς μάνας μου τὸ γόνα,
γοργὰ νὰ ἰδῆς χαρούμενος τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα,
κι ἀς εἶναι ἀλάργα ὁ τόπος σου. Κι ἀπὸ καλὸ ἄν σὲ πάρη,
ἔχεις ἐλπίδα σύντομα νὰ ἰδῆς τοὺς ποθητούς σου,
νὰ φτάσης στὴ πατρίδα σου καὶ στ' ἀφοντόσπιτό σου».

315

Ἐπει, καὶ μὲ λαμπρὸ καμτσὶ βάρεσε τὰ μουλάρια
καὶ πίσω ἀφήσανε μεμιᾶς τ' ἀφρότρεχο ποτάμι
καὶ τρέχανε ἀκατάπαυτα τὰ πόδια τους χτυπώντας.

320

Κρατοῦσε ἡ κόρη τὰ λουριά κι' ἀλαφροσαλαγοῦσε,
πεζοὶ ξοπίσω νὰ ῥχουνται οἱ δοῦλες κι ὁ Δυσσέας.
Κι ὁ ἥλιος πιὰ βασίλεψε σὰν ἥρθανε στὸ δάσος
τὸ δοξαστὸ τῆς Ἀθηνᾶς, κι ἔκατσε ἔκει ὁ Δυσσέας
κι ἔτσι ἔρχισε παράκληση νὰ κάνῃ στὴν Παλλάδα.

325

«"Ακου με, κόρη ἀνίκητη τ' ἀσπιδοφόρου Δία,
τώρα κὰν ἀκου με ἀφοῦ πρὶν δὲ μ' ἀκουσες ποτέ σου
ὅταν μὲ θαλασσόπνιγε ὁ Σαλευτῆς τοῦ κόσμου.

330

Κάμε νὰ βρῶ ἀπ' τοὺς Φαίακες λίγη σπλαχνιὰ κι ἀγάπη».

Ἐπει, καὶ τὴν παράκληση τοῦ ἔάκουσε ἡ Παλλάδα,
μὰ δὲν τοῦ φανερώθηκε, γιατὶ τὸν ἀδερφό της
τὸν πατρικὸ σεβόντανε, ποὺ τοῦ θείου Δυσσέα
πάθος τοῦ κράταε ἀσβηστο πρὶν φτάση στὴν πατρίδα.

Τότε ἔτσι εὐχόντανε ὁ θεῖκὸς πολυπαθος Δυσσέας,
καὶ τὰ μουλάρια φέρανε τὴ Ναυσικᾶ στὴ χώρα.

Σὰν ἤρθε στοῦ πατέρα τῆς τὸ ξακουστὸ παλάτι,
στάθηκε στὶς αὐλόπορτες κι ὅμοιοι θεοὶ σταθῆκαν
τ' ἀδέρφια τῆς ζερβόδεξα κι ἔλυσαν ἀπ' τ' ἀμάξι
τὰ ζῶα καὶ κουβάλησαν ὅλα τὰ ροῦχα μέσα.

Πῆγε κι αὐτὴ στὸν πύργο της. Φωτιὰ τῆς εἶχε ἀνάψει
μιὰ 'Ηπειρώτισσα γριά, ἡ δούλα τῆς Βρυμέδη,
ποὺ μιὰ φορά ἀπ' τὴν 'Ηπειρο τὴν ἔφεραν τὰ πλοῖα
καὶ δῶρο τοῦ τὴν ἔκαμαν τοῦ βασιλέα Ἀλκίνου,
ποὺ σὰν ἀθάνατο θεὸ τὸν λάτρευε τὸ πλήθος.

Τὴν ἀσπροχέρα Ναυσικᾶ αὐτὴ εἶχε μεγαλώσει
κι αὐτὴ φωτιὰ τῆς ἀναψε κι ἑτοίμασε τραπέζι.

Κίνησε τότε κι ὁ θεῖκὸς Δυσσέας γιὰ τὴ χώρα,
κι ἡ 'Αθηνᾶ μ' ἔνα θολὸ τὸν σκέπαζε σκοτάδι
γιὰ τὸ καλό του, μὴ τὸν δῆ κανεὶς ἀπ' τοὺς Φαιάκους
καὶ τὸν πειράξῃ ὁ λόγος του καὶ τὸν ρωτοῦν ποιός εἶναι.
Κι ὅτι ἔμελλε στὴν ποθητὴ νὰ μπῆ τὴ χώρα μέσα,
νά ! βγῆκε ἡ φωτοστάλαχτη θεὰ Παλλάδα ἐμπρός του,

ὅμοια μὲ κόρη ἀπάρθενη ποὺ σήκωνε μιὰ στάμνα.
Μπροστά του στάθηκε κι εὐτὺς τὴ ρώτησε ὁ Δυσσέας·
« Δὲ θὰ μοῦ δείξης, λυγερή, τ' Ἀλκίνου τὸ παλάτι,
ποὺ βασιλεύει ἐδῶ σ' αὐτοῦ τοῦ τόπου τοὺς ἀνθρώπους ;
Ξένος ἐγώ, ταλαιπωρος, πρώτη φορά μου τώρα
ἥρθα ἀπὸ τόπους μακρινούς, γι' αὐτὸ κι ἐδῶ κανένα
δὲν ξέρω, ἀπ' ὅσους κατοικοῦν στὴ χώρα καὶ στὸν τόπο ».

Πάλε ἡ κουκουβαγιόθωρη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·
« Ξένε πατέρα, πρόθυμα τὸ σπίτι νὰ σου δείξω
ποὺ θέλεις, γιατὶ βρίσκεται κοντὰ στὸ πατρικό μου.
Μόν' ἔλα ἀκλούθα ἐσὺ σιγὰ κι ἐγώ ὁδηγῶ στὸ δρόμο.
Καὶ σὲ κανένα μὴ μιλᾶς, μὴ στρέφης νὰ τοὺς βλέπης.
Γιατὶ τοὺς ξένους δῆλοι ἐδῶ δὲν τοὺς πολυχωνεύουν,
μήτε τοὺς παίρνουν μὲ χαρὰ νὰ τοὺς φιλοξενήσουν.
Πέτονται μόνο στὰ γοργά, τὰ φτερωτὰ καράβια,

ποὺ διαπερνοῦν τὰ πέλαγα. Γιατὶ μιὰ τέτοια χάρη
δὲ Σαλευτής τοὺς χάρισε. Καὶ τὰ γοργά τους πλοῖα
σὰν τὰ πουλιά στὴ θάλασσα καὶ σὰν τὴ σκέψη τρέχουν».

Εἶπε καὶ κίνησε γοργά πρώτη μπροστά ἡ Παλλάδα
κι αὐτὸς ξοπίσω στῆς θεᾶς τὰ βήματα ἀκλουθοῦσε.

Κι ὅπως στὴ χώρα ἐρχόντανε, περνώντας μὲς στὸν κόσμο,
κανεὶς ἀπ' τοὺς κοσμάκουστους Φαιάκους δὲν τὸν εἶδε,
γιατὶ δὲν ἔφηνε ἡ θεὰ ἡ λατρευτὴ Παλλάδα,
καὶ γιὰ καλὸ του μὲ θεϊκὸ τὸν σκέπαζε σκοτάδι.

Θάμαζε ἐκεῖνος τὰ γοργά καράβια, τὰ λιμάνια,
τὶς ἀγορές τῶν ἀρχηγῶν καὶ τὰ ψηλὰ τὰ κάστρα,
—θάμα νὰ βλέπης — διάπλατα, φραγμένα μὲ παλούκια.
Σὰν ἕφτασαν στοῦ βασιλιᾶ τὸ ξακουστὸ παλάτι,
πρώτη ἡ κουκουβαγιόθωρη θεὰ Παλλάδα τοῦ 'πε·

«Νά τὸ παλάτι ποὺ ζητᾶς, πατέρα, νὰ σοῦ δείξω,
ὅπου τοὺς θεογέννητους τοὺς πρωταρχόντους θά 'βρης
τραπέζει νά 'χουν, κι ἄφοβα πήγαινε κι ἔμπα μέσα.
'Ο θαρρεμένος ἄνθρωπος καλύτερα τελειώνει
κάθε δουλειά, κι ἂς ἔρχεται μακριὰ ἀπὸ ξένους τόπους.
Πρόσπεσε στὴ βασίλισσα μὲς στὸ παλάτι πρῶτα.

Τὴ λένε 'Αρήτη, καὶ βαστᾶ κι ἡ ἔδια ἀπ' τοὺς προγόνους,
ποὺ τὸν 'Αλκίνο γέννησαν, τὸ βασιλιὰ τοῦ τόπου.

'Έκαμε πρῶτα δὲ Σαλευτής τοῦ κόσμου τὸ Ναυσίθο
μὲ τὴν Περίβοια, ἀσύγκριτη στὴν ὁμορφιὰ γυναικά,
στερνὴ τοῦ μεγαλόκαρδου Βρυμέδου θυγατέρα,
ποὺ μιὰ φορὰ βασίλεψε στοὺς ἄφοβους Γιγάντους.
Μὰ μὲ τὸν ἄσεβο λαὸ χαλάστηκε κι δὲν ἔδιος.

Μὲ ἐκείνη δὲ Σείστης πλάγιασε κι ἔκαμε τὸ Ναυσίθο,
ποὺ στοὺς Φαιάκους ἔπειτα βασίλεψε, καὶ γιούς του
ἔκαμε τὸ Ρηξήνορα καὶ τὸν ἀφέντη 'Αλκίνο.

Νιόπαντρο ἀκόμα, δίχως γιό, πῆρε τὸν πρῶτο δὲ Φοῖβος,
κι ἔνα κορίτσι πρόφτασε ν' ἀφήσῃ, τὴν 'Αρήτη,
ποὺ ταίρι του τὴν ἔκαμε δὲ βασιλιὰς 'Αλκίνος,
καὶ τὴν τιμοῦσε ὅπως καμιὰ στὸν κόσμο ἀλλη γυναικά,
ἀπ' δύσες παντρευτήκανε καὶ κυβερνῆσαν σπίτι,
ἀκόμα δὲν τιμήθηκε. "Ετσι ὅλοι ἀπ' τὴν καρδιά τους,

35

40

45

50

55

60

65

70

καὶ τὰ παιδιά της κι ὁ λαὸς κι ὁ βασιλιάς Ἀλκίνος,
τῇ σέβονται καὶ σὰν θεὰ νὰ βλέπουν τὴ δοξάζουν,
ὅταν στὴν πόλη φαίνεται. Γιατὶ εἶναι στολισμένη
μὲ γνώση, κι ὅσες ἀγαπᾶ, ἀκόμα καὶ στοὺς ἄντρες,
λύνει ὅλες τους τὶς διαφορές. Ἀπὸ καλὸ ἀν σὲ πάρη,
ἔχεις ἐλπίδα στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ γυρίσῃς,
νὰ ιδῆς ξανὰ τοὺς φίλους σου, νὰ πᾶς στ' ἀρχοντικό σου».

“Ετοι εἶπε κι ἔφυγε ἔπειτα ἡ λαμπερὴ Παλλάδα
μὲς στὸν ἀστέρευτο γιαλὸ καὶ τὴ χαριτωμένη
Σχεριὰ ἔσπισα ἀφήνοντας, στὸν Μαραθώνα πῆγε,
κι ἔπειτα στὴν πλατύδρομην Ἀθήνα κι ἔκει μπῆκε
μὲς στοῦ Ἐρεχθέα τὸ ναὸ τὸ μαρμαροχτισμένο.
Στ' Ἀλκίνου πῆγε τὸ λαμπρὸ παλάτι κι ὁ Δυσσέας,
κι ὅπως στεκόντανε πολλὰ λογάριαζε στὸ νοῦ του,
προτοῦ πατήσῃ τὴ μπασιὰ τὴ χαλκοκαμωμένη.
Γιατὶ μιὰ λάμψη χύνονταν σὰ φεγγαριοῦ, σὰν ἥλιου,
ἀπ' ὅλο τ' ἀψήλοσκεπο τ' Ἀλκίνου τὸ παλάτι.
Χάλκινοι οἱ τοῦχοι πήγαιναν ἀπ' τὴ μπασιὰ ὡς τὸ βάθος,
κι εἶχαν μιὰ ζώνη ἀπὸ γυαλὶ γαλάζιο γύρω γύρω.
Χρυσὲς οἱ πόρτες τὸ ψηλὸ παλάτι μέσα κλειοῦσαν,
καὶ σὲ κατώφλι χάλκινο στεκόντανε ἀσημένιοι
οἱ παραστάτες κι ἀργυρὸ τ' ἀνώφλι ἦταν ἀπάνω,
καὶ τὸ κρικέλι ὀλόχυροσ. Στό 'να καὶ στ' ἄλλο μέρος
εἶχε σκυλιὰ ἀπὸ μάλαμα κι ἀσήμι καμωμένα,
ποὺ τὰ 'χε φτιάσει δ "Ηφαιστος μὲ τὴ σοφή του τέχνη,
νὰ τοῦ φυλοῦν τ' ἀρχοντικὸ τ' ἄντρειωμένου Ἀλκίνου,
κι ἀθάνατα κι ἀγέραστα νὰ στέκουν ἔκει πάντα.

Γύρω στὸν τοῦχο εἶχε θρονιά, στό 'να καὶ στ' ἄλλο μέρος,
χτισμένα ὀράδα, ποὺ ἀρχιζαν ἀπ' τὴ μπασιὰ ὡς τὸ βάθος,
ὅλα στρωμένα μὲ ψιλὰ καλόφαντα σεντόνια,
τεχνίτρες ποὺ τὰ ξέφαναν, κι ἀπάνω τῶν Φαιάκων
καθόντανε οἱ πρωτάρχοντες καὶ τρώγανε καὶ πίναν,
γιατὶ εἶχαν ὅλα τ' ἀγαθά. Καὶ σὲ καλοχτισμένες
βάσεις, ἀγάλματα χρυσὰ παιδιῶν ἦταν στημένα,
ποὺ μὲς στὰ χέρια τους δαδιὰ κρατοῦσαν ἀναμμένα,
μ' αὐτὰ στοὺς ὅμοτράπεζους νὰ φέγγουν κάθε νύχτα.

Πενήντα σκλάβες τὸ ψηλὸ παλάτι εἶχε ὅλες ὅλες,
κι ἄλλες σὲ μύλους ἀλεθαν στάρι ἔανθό σὰ μῆλο,
κι ἄλλες πάλε ἔφαιναν πανιά καὶ κλώθανε στ' ἀδράχτι,
καθώς τὰ φύλα τῆς ψηλῆς τῆς λεύκας καθισμένες,
καὶ τόσο τά ἑφαιναν κρουστά, ποὺ λάδι δὲν περνοῦσε.
Κι ὡς εἶναι ἀπ' ὅλους πιὸ καλοὶ τεχνίτες οἱ Φαιάκοι
νὰ κυβερνοῦν στὴ θάλασσα τὰ φτερωτὰ καράβια,
ἔτσι εἶναι κι οἱ γυναικες τους στὸν ἀργαλειὸ τεχνίτρες.

Γιατὶ τοὺς χάρισε ἡ θεὰ Παλλάδα αὐτῇ τῇ χάρῃ,
νὰ ξέρουν ὅμορφες δούλειές, περίσσια γνώση νά χουν.
Στ' ἀπόξω μέρος τῆς αὐλῆς, κοντὰ στὶς πόρτες, εἶχε
μεγάλο κῆπο, τέσσερων στρεμμάτων, κι ἔνας φράχτης
γύρω τὸν ἔφραζε παντοῦ. Κι ἐκεῖ μεγάλα δέντρα,
φύτρωναν δροσερά, ἀχλαδιές, ροδιές, μηλιές μὲν μῆλα,
συκιές γλυκόκαρπες κι ἐλιές ἀπάνω στὸν ἀθό τους,
ποὺ δὲν τοὺς ἔλειπε ὁ καρπὸς χειμώνα καλοκαίρι,
μήτε ποτὲ τὸν ἔχαναν, μόν' ἄπαυτα φυσώντας
ὅ Ζέφυρος ἀλλον γεννᾶ κι ἀλλον τὸν ὥριμάζει.

Μετὰ ἀπ' τ' ἀχλάδια, ἀχλάδια ἀνθοῦν, μετὰ ἀπ' τὰ μῆλα, μῆλα,
σύκο στὸ σύκο γίνεται, σταφύλι στὸ σταφύλι.
Εἶχε κι ἔνα πολύκαρπο ἀμπέλι φυτεμένο.

"Ἄλλες του λιαστρες ἔχ̄ραινε σὲ γῆς στρωμένη ὁ ἥλιος
κι ἀλλα σταφύλια ποὺ τρυγοῦν κι ἀλλα πατοῦν ξοπίσω.
Βγάζουν τὴν ἀγουρίδα ἐμπρός, ποὺ τὸν ἀνθό τῆς ρίχνει,
κι ἀλλων γυαλίζει ἡ ράγα τους. Καὶ στοὺς στερνοὺς τοὺς ὄργους,
λογῆς μὲ τέχνη φύτρωναν πρασίες πάντα ἀνθισμένες.
Δυὸ βρύσες ἔτρεχαν, κι ἡ μιὰ πότιζε ὅλο τὸν κῆπο,
κι ἀπ' τὸ κατώφλι τῆς αὐλῆς, ἡ ἄλλη ἀπ' τ' ἄλλο μέρος,
πρὸς τὸ παλάτι πήγαινε, δθε ἔπαιρνε κι ὁ κόσμος.
Τέτοια χαρίσανε οἱ θεοὶ δῶρα λαμπρὰ τοῦ Ἀλκίνου.

'Ἐκεῖ στεκόντανε ὁ θεῖκὸς καὶ θέμαζε ὁ Δυσσέας.
Κι δλα πιὰ σὰν τὰ χόρτασαν τὰ μάτια του νὰ βλέπουν,
μπῆκε πιὰ μέσα μὲ σπουδή, περνώντας τὸ κατώφλι.
Καὶ βρῆκε ἔκεῖ τοὺς ἀρχηγοὺς κι ἀρχόντους τῶν Φαιάκων
στὸν ὑπνοδότη τὸν 'Ἐρμῆ νὰ στάζουν τὰ ποτήρια,
ποὺ τοῦ 'καναν παράκληση στὸ τέλος πρὶν πλαγιάσουν.

110

115

120

125

130

135

140

Τότε ἀπ' τὴ σάλα πέρασε, μ' ἔνα πυκνὸ σκοτάδι,
ποὺ τοῦ περίχυνε ἡ θεὰ Παλλάδα, σκεπασμένος,
ὅσο ποὺ στὴ βασίλισσα καὶ στὸν Ἀλκίνο πῆγε.

Στὰ γόνατά της ἀπλώσε τὰ χέρια του ὁ Δυσσέας
καὶ τότε πιὰ τοῦ σκόρπισε τὸ θεῖκὸ σκοτάδι.

"Ολοι σταθῆκαν ἄλλαιοι μπροστά του σὰν τὸν εἰδαν
καὶ σάστιζαν νὰ τὸν θωροῦν κι αὐτὸς τοὺς ξόρκιζε ἔτσι·

«'Αρήτη, κόρη τοῦ ἄρχοντα Ρηξήνορα, προσπέφτω
στὰ πόδια σου ὁ πολύπαθος καὶ στὸ γλυκό σου ταίρι
καὶ σ' ὅλους τοὺς πρωτάρχοντες. Εἴθε ὅλα τ' ἀγαθά τους
νὰ τοὺς χαρίσουν οἱ θεοί, ν' ἀσπρίσουν, νὰ γεράσουν,
καὶ στὰ παιδιά τους ἔπειτα ν' ἀφήσουν τὰ καλά τους
κι ὅλα τὰ δικαιώματα πόχει ὁ λαός τους δώσει.

Στεῦλε κι ἐμένα γλήγορα στὴν ποθητὴ πατρίδα,
γιατὶ μὲ δέρνουν συμφορές ἀλάργα ἀπ' τοὺς δικούς μου».

Ἐλπε καὶ κάθισε ἔπειτα κοντὰ στῆς στιᾶς τὴ λάμψη,
στὴ στάχτη ἀπάνω κι ἄλλαιοι στεκόντανε ὅλοι οἱ ἄλλοι.

Καὶ μὲ καιρὸ τοὺς μίλησε ὁ μαχητῆς Ἐχένηος,
ποὺ 'ταν ὁ γεροντότερος ἀπ' ὅλους τοὺς Φαιάκους,
πρῶτος στοὺς λόγους κι ἤξερε πολλὰ καὶ περασμένα.
Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ τοὺς μίλησε ἔτσι κι εἶπε·

«Δὲν εἰναι, Ἀλκίνο, αὐτὸ σωστό, μήτε, νὰ πῆς, ταιριάζει,
χάμω στὴ στιά νὰ κάθεται στὴ στάχτη ἀπάνω ὁ ξένος
κι ὅλοι μουδιάζουν, λόγο σου ν' ἀκούσουν καρτερώντας.

Μόν' ἔλα τώρα σήκωσε τὸν ξένο νὰ καθίση
σ' ἔνα ἀργυρόκαρφο θρονὶ κι οἱ κράχτες ἀς κεράσουν
πάλε κρασί, νὰ στάξουμε στὸ βροντορίχτη Δία,
ποὺ προστατεύει ἡ χάρη του τοὺς ξένους, κι ἡ οίκονόμα
ἀπ' ὅτι μέσα βρίσκεται φαῖ στὸν ξένο ἀς δώσῃ».

Τὸ λόγο αὐτὸ σὰν ἀκούσεις ὁ λατρευτὸς Ἀλκίνος,
πῆρε ἀπ' τὸ χέρι τὸ σοφὸ πολύτεχνο Δυσσέα,
σηκώνοντάς τον ἀπ' τὴ στιά, καὶ σὲ θρονὶ πανώρι
τὸν κάθισε, σηκώνοντάς τὸ γιό του Λαοδάμα,
ποὺ δίπλα του καθόντανε κι ἀγαπημένος του ἦταν.

Μιὰ παρακόρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγήνι
νερὸ τοῦ χύνει νὰ νιφτῇ σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνη,

κι εμπρός τοῦ μάκρου τοῦ 'στρωσε καὶ σκαλιστὸ τραπέζι.

Κι ἡ σεβαστὴ κελάρισσα ψωμιὰ τοῦ κουβαλοῦσε
κι ἄλλα προσφάγια πληθερά μετὰ χαρᾶς δ,τι εἶχε.

Κι ἔτρωγε κι ἔπινε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας.

Τότε τὸν κράχτη δυνατὸς 'Αλκίνος πρόσταξε ἔτσι·
« Ποντόνα, κέρνα μας κρασὶ καὶ μοίρασέ μας σ' ὅλους
μὲ τὴ σειρά, νὰ στάξουμε στὸ βροντορίχτη Δία,
ποὺ πάντα τοὺς καλόδεχτους τοὺς ξένους συνοδεύει ».

» "Ἐτσι εἶπε καὶ γλυκὸ κρασὶ τοὺς κέρασε δυντόνας
καὶ σ' ὅλους μοίρασε σειρὰ γιὰ δέηση στὰ ποτήρια.

Σὰν ἔσταξαν κι ἥπιαν κρασὶ δόσο ζήθελε ἡ καρδιά τους,
τὸ λόγο πῆρε δυνατὸς 'Αλκίνος καὶ τοὺς εἶπε·

« 'Ακοῦστε με, δῶλοι οἱ ἀρχηγοὶ κι ἀρχόντοι τῶν Φαίάκων,
γιὰ νὰ σᾶς πῶ δσα μοῦ ζητᾶ μέσα ἡ καρδιά στὰ στήθια.

Τώρα ποὺ φάγατε, δυνατοίς στὸ σπίτι του ἀς πλαγιάση
καὶ τὴν αὐγὴ φωνάζουμε κι ἄλλους δημογερόντους

γιὰ νὰ φιλοξενήσουμε τὸν ξένο στὸ παλάτι,
καὶ διαλεχτὰ νὰ σφάξουμε στοὺς ἀθανάτους βόδια,

κι ἔπειτα νὰ φροντίσουμε τοῦ ξένου τὸ ταξίδι,
πῶς, μὲ δικὴ μας συνοδειά, δίχως φροντίδα ἢ κόπο,

νὰ πάη γοργὰ χαρούμενος στὴν ποιητή του χώρα.
δόσο κι ἀν εἶναι ἀπόμακρη, κι οὔτε κακὸ στὸ δρόμο

νὰ μὴν τοῦ τύχῃ ἡ πάθημα στὸν τόπο του πρὶν φτάσῃ.

Κι ἐκεῖ πιὰ θά 'βρη στὰ στερνά, δσα ἡ βαριά του μοίρα
τοῦ 'γραψε, ἀφότου ἡ μάνα του τὸν ἔφερε στὸν κόσμο.

"Αν δμως εἶναι τ' οὐρανοῦ θεδς κατεβασμένος,
τότε ἄλλο πιὰ σοφίζονται στὸ νοῦ τους οἱ οὐράνιοι.

Γιατὶ συχνὰ ὀλοφάνεροι στὰ περασμένα χρόνια
φαινόντανε, δταν εἶχαμε λυτρωτικές θυσίες

κι δπου κι ἐμεῖς καθόντανε καὶ τρώγανε κοντά μας.
Κι ἀν μόνος του πηγαίνοντας τοὺς ἔβρισκε διαβάτης,

δὲν τοῦ κρυβόντανε οἱ θεοί, γιατὶ εἴμαστε γενιά των,
ώς οἱ Κυκλῶποι στὴ φυλὴ τὴν ἄγρια τῶν Γιγάντων ».

Τότε ἔτσι κι δυνατὸς τ' ἀπάντησε δυσσέας·

« 'Αλκίνο, τέτοια συλλογὴ στὸ νοῦ σου μὴν τὴν βάζης,
γιατὶ δὲ μοιάζω τῶν θεῶν ποὺ χαίρονται τὰ οὐράνια,

180

185

190

195

200

205

210

στ' ἀνάστημα καὶ στὴ μορφή, μόν' τῶν θυητῶν ἀνθρώπων.

215

Κι ἂν ξέρετε ποιοι πέρασαν τὶς πιὸ μεγάλες πίκρες
στὸν κόσμο, μόνο ἐγὼ μ' αὐτοὺς νὰ συγχριθῶ ταιριάζει
καὶ πιὸ πολλὰ θὰ τὰ ἔγα τὰ βάσανά μου ἀκόμα,
ὅσα μοῦ τύχανε ἀπειρά κι ἀπὸ θεῶν κατάρα.

'Αφῆστε με δύμας μιὰ μπουκιὰ στὸ στόμα μου νὰ βάλω.

220

Γιατὶ δὲν ἔχει ἀπ' τὴν κοιλὰ τὴν ἔρμη ἄλλο κανένα
στὸν κόσμο πιὸ ξεδιάντροπο, ποὺ στανικῶς σὲ βάζει
νὰ τὴ νοιαστῆς, μ' ὅσους καημούς, μ' ὅσες κι ἂν ἔχης λύπες,
ὅπως κι ἐμένα, ποὺ καημοὶ τὰ στήθια μοῦ πληγώνουν

225

κι αὐτὴ ζητᾶ ἀκατάπαυτα νὰ τρώγω καὶ νὰ πίνω,
νὰ λησμονῶ τὰ πάθια μου καὶ νὰ γεμίζω ἔκεινη.

Καὶ σεῖς σὰν ξημερώσῃ ἡ αὔγη νοιαστῆτε τὸ ταξίδι,
καὶ στεῖλτε με τὸ δύστυχο στὴν ποθητὴ πατρίδα,
ποὺ πέρασα ἀπειρά δεινά. Κι ἂς μοῦ κοπῆ ἡ ζωή μου,
ὅταν πιὰ ἰδῶ τὸ σπίτι μου, τοὺς δούλους μου, τὸ βιός μου».

230

"Ἐτσι εἴπε κι ὅλοι παίνεσαν καὶ εἴπαν τὸ ναί, νὰ στείλουν
τὸν ξένο στὴν πατρίδα του ποὺ φρόνιμα μιλοῦσε.

Σὰν ἔσταξαν κι ἥπιαν κρασὶ ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
στὸ σπίτι του ξεκίνησε νὰ κοιμηθῇ ὁ καθένας,
κι ἀπόμεινε ὁ πολύσοφος Δυσσέας στὸ παλάτι.

235

Κοντά του κάθισε ὁ θεῖκὸς Ἀλκίνοος κι ἡ Ἀρήτη,
κι οἱ πάρακόρες σήκωναν σὲ λίγο τὸ τραπέζι.

Τότε ἔτσι πρώτη μίλησε ἡ λευκοχέρα Ἀρήτη,
γιατὶ τὰ ροῦχα γνώρισε χλαμύδα καὶ χιτώνα,

σὰν τὰ είδε, ποὺ τὰ ξέφανε μονάχη μὲ τὶς σκλάβες,
καὶ κράζοντάς τον τοῦ λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια·

240

«Ἐγὼ θὰ κάμω τὴν ἀρχὴ νὰ σὲ ρωτήσω, ξένε,
ποιός εἰσαι; Πόθε κόπιασες; Ποιός σοῦ 'δωσε τὰ ροῦχα;
Δὲν εἴπες θαλασσόδαρτος στὸν τόπο μας πώς ἥρθες»;

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τῆς ἀπαντᾶ ὁ Δυσσέας·

245

«Σὰ δύσκολο, βασίλισσα, νὰ σοῦ τὰ πῶ ὡς τὸ τέλος,
ὅσα μοῦ δώσανε οἱ θεοὶ νὰ δοκιμάσω πάθια·

Κι δόσο κι αὐτὸ ποὺ μὲ ρωτᾶς, ἐγὼ νὰ στὸ ξηγήσω.

'Αλάργα εἶναι στὸ πέλαγο κάποιο νησὶ 'Ωγυγία,
ὅπου μιὰ φοβερὴ θεά δολοτεχνίτρα μένει,

250

τοῦ "Ατλαντα ἡ κόρη ἡ Καλυψώ μὲ τὶς σγουρὲς πλεξοῦδες.

Μήτε θεδς μῆτ' ἄνθρωπος κανένας δὲν τὴ σμίγει,

καὶ μόνο ἐμένα μ' ἔφερε στὸ σπίτι τῆς ἡ μοίρα

τὸν ἔρμο, ἀφοῦ μὲ φλογερὸ ἀστροπελέκι ὁ Δίας

μοῦ ἕκαψε μισοπέλαχα τὸ γλήγορο καράβι

255

κι ὅλοι οἱ ἄλλοι διαλεχτοὶ συντρόφοι μου χαθῆκαν,

καὶ τὴν καρίνα ἐγὼ ἀγκαλιὰ τοῦ καραβιοῦ κρατῶντας,

μέρες ἐννιὰ παράδερνα. Τὴ δέκατη πιὰ νύχτα

μὲ πῆγαν οἱ ἀθάνατοι θεοὶ στὴν Ὀμυγία,

ὅπου μιὰ φοιβερὴ θεὰ πανώρια κατοικοῦσε,

260

ἡ Καλυψώ καὶ πρόθυμα νὰ μὲ φιλοξενήσῃ

μὲ πῆρε αὐτὴ καὶ μ' ἔφερε καὶ σ' ὅλη τὴ ζωὴ μου

ἀθάνατο καὶ ἀγέραστο μοῦ λεγε νὰ μὲ κάμη.

"Ομως ποτὲ δὲν ἐπειθε στὰ στήθια τὴν καρδιά μου.

"Εμεινα ἀσάλευτος ἔκει μαζί της ἑφτὰ χρόνια

265

κι ὅλο μὲ δάκρυα μούσκευα πικρὰ ἄλιωτα ροῦχα

ποὺ μοῦ δώσε. Σὰν ἔφτασε ὁ ὅγδοος ὁ χρόνος,

μ' ἄφησε τότε στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ γυρίσω,

θὲς ἀπὸ θέλημα θεοῦ, θὲς ποὺ ἄλλαξε πιὰ γνώμη.

Μ' ἔνα σκαφὶ καλόδετο μ' ἔστειλε ν' ἀρμενίσω

270

κι ἀφθονο μοῦ δώσε ψωμί, γλυκὸ κρασὶ καὶ ροῦχα

κι ἔνα ἀγεράκι ἀπόλυτε γλυκόπνευτο καὶ πρύμο.

Μέρες τραβοῦσα δεκαφτὰ μὲς στοῦ γιαλοῦ τὰ πλάτια.

Στὶς δεκοχτὰ φανήκανε τ' ἀπλόσκιωτα ἀκροβούνια

τοῦ τόπου σας καὶ χάρηκε τοῦ δύστυχου ἡ καρδιά μου.

275

"Ομως ἀκόμα συμφορές μὲ καρτεροῦσαν κι ἄλλες,

ὅσες τῆς γῆς ὁ Σαλευτῆς μοῦ στειλε ὁ Ποσειδώνας,

ποὺ σήκωσε ὅλους τοὺς καιρούς καὶ μοῦ ἀλεισε τὸ δρόμο,

καὶ δυνατὰ συντάραξε τὴ θάλασσα, ποὺ μήτε

στὴ βάρκα ἀπάνω νὰ σταθῶ δὲ μ' ἄφηνε τὸ κύμα

280

μὲ τοὺς πικρούς μου στεναγμούς. Στὸ τέλος ἡ φουρτούνα

κομμάτιασε τὴ βάρκα μου. Καὶ κολυμπώντας τότε,

αὐτὸ τὸ χάσι πέρασα, ὡσότου στὴ στεριά σας

μὲ σίμωσαν τὰ κύματα κι ὁ ἀνεμος φυσώντας.

Μ' ἀν ἔβγαινα δέξω στὴ στεριά, θὰ μ' ἔλιωνε τὸ κύμα,

285

οὲ βράχους καὶ σ' ἀνάσβολα χτυπώντας με ἀκρογιάλια.

Τότες ἀποτραβήχτηκα καὶ κολυμποῦσα, ώσπερ
σ' ἔνα ποτάμι σίμωσα, καὶ βολικὸς ὁ τόπος
μοῦ φάνηκε κι ἀπάνεμος, χωρὶς μεγάλες πέτρες·
"Οἶω γιὰ ἀνάσα πλάγιασα κι ἐκεῖ ἥρθε ἡ μαύρη νύχτα.

290

"Ἐπειτα ἀπ' τὸ θεόθρεφτο ποτάμι ἀλάργα πῆγα
νὰ γύρω στὰ χαμόκλαδα κι ὄλογυρά μου φύλλα
σώριασα κι ἔστειλε ὁ θεὸς ἔναν ἀτέλειωτο ὑπνο.

Μὲ πονεμένη τὴν καρδιὰ κοιμήθηκα στὰ φύλλα,
ὅλη τὴν νύχτα ὡς τὴν αὐγὴ κι ὡς τ' ἀλλο μεσημέρι.

295

Βουτοῦσε δὲ ἥλιος, τὸ γλυκὸ σὰ χόρτασα τὸν ὑπνο.

Τότε ἀκουσα στὴν ἀμμουδιὰ τῆς κόρης σου τίς δοῦλες
νὰ παίζουν, κι ἤταν σὰ θεὰ κι ἐκείνη ἀνάμεσό τους.

Τῆς πρόσπεσα. Μοῦ φέρθηκε καθὼς τὸ θέλει ἡ τάξη,
ὡς δὲν ἐλπίζεις τὰ παιδιὰ νὰ κάμουν σὰν τὰ λάχης.

300

Γιατὶ εἰναι πάντα ἀστόχαστοι δλοι οἱ μικροὶ στὰ χρόνια.
"Αφθονο μοῦ ὅδωσε ψωμὶ κι ἔνα κρασὶ μοσκάτο,

καὶ στὸ ποτάμι μ' ἔλουσε καὶ μοῦ ὅδωσε τὰ ροῦχα.

Τὴν πᾶσα ἀλήθεια μίλησα, μ' ὅση κι ἀν ἔχω λύπη».

Πάλε ὁ Ἀλκίνος τ' ἀπαντᾷ καὶ τοῦ 'πε κράζοντάς τον·

305

«Νά, ξένε, ποιὸ τῆς κόρης μου βρίσκω τὸ μόνο λάθος,
ποὺ μὲ τίς σκλάβες της ἐδῶ στὸ σπίτι δὲ σὲ πῆρε,
ενῶ τὴν πρωταπάντησες καὶ χάρη τῆς ζητοῦσες».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπειρος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·

310

«Τ' ἀθῶ κορίτσι, βασιλιά, γι' αὐτὸ μὴν τὸ μαλώσης,
γιατὶ μὲ παρακίνησε τίς σκλάβες ν' ἀκλουθήσω,
μὰ μόνος δὲν τὸ δέχτηκα, ἀπὸ ντροπὴ καὶ φόβο,
μήπως θυμώσης ἀν μὲ ἴδης. Γιατὶ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο
ἔτσι εἴμαστε ὅλο ἀράθυμο τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων».

315

Τότε ἔτσι μὲ δύο λόγια του ἀπάντησε ὁ Ἀλκίνος·

«Δὲν ἔχω, ξένε, τὴν καρδιὰ σὰν τέτοια μὲς στὰ στήθια,
ν' ἀρπάχνεται ἀσυλάργιστα. Μ' ἀρέσει σ' ὅλα ἡ τάξη.

Εἴθε, πατέρα Δία μου καὶ σὲν Ἀθηνᾶ κι Ἀπόλλο,

τέτοιος, καθὼς μοῦ φαίνεσαι καὶ θέλεις δὲ τι θέλω,

νὰ παντρευτῆς τὴν κόρη μου καὶ νὰ σὲ πῶ γαμπρό μου,

320

κι ἐδῶ νὰ μείνης. Θά 'δινα καὶ σπίτι καὶ χωράφια,
ἄν μὲ τὴ γνώμη σου ἔμενες. Μὰ δὲ μπορεῖ κανένας

νὰ σὲ κρατήσῃ, στανικῶς, θεδς νὰ μὴν τὸ δώσῃ.

Κι ὡς αὔριο βάζω μὲ τὸ νοῦ — καὶ ξέρε το — νὰ φύγης
κι ἐνῷ ἐσὺ θά 'σαι στὸ γλυκὸ τὸν ὑπνό βυθισμένος,
στὸ κύμα οἱ ναῦτες ἥσυχα θά λάμνουν νὰ σὲ πᾶνε
στὸ σπίτι σου, στὸν τόπο σου, κι ὅπου ζητᾶ ἡ καρδιά σου
κι ἀν εἰναι ἀκόμα πιὸ πολὺ μακρύτερα ἀπ' τὴν Εὖβοια,
ποὺ λένε δσοι ταξίδεψαν, πῶς εἶναι μίλια ἀλάργα
ἀπ' τὴν πατρίδα, τὸν ἔανθδ Ραδάμανθο ὅταν πῆγαν
τὸν Τιτυό, τῆς Γῆς τὸ γιό, νὰ ίδῃ, καὶ σὲ μιὰ μέρα
πῆγαν καὶ πάλε γύρισαν χωρὶς νὰ ξαποστάσουν.
Τότε θὰ ίδης τὰ πλοῖα μου κι οἱ ναῦτες πόσο ἀξίζουν
ν' ἀφροκοποῦν τὴ θάλασσα μὲ τῶν κουπιῶν τὴν πλάτη».

Εἶπε καὶ χάρηκε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας
κι ἀπ' τὴν καρδιά του εὐχήθηκε κι ἔτσι εἶπε μὲ λαχτάρα·
«Εἴθε, πατέρα Δία μου, δσα μοῦ τάζει ὁ Ἀλκίνος
νὰ τὰ τελέψῃ. Ἡ δόξα του στὸν κόσμο θά 'ναι αἰώνια,
κι ἐγὼ πιὰ τέλος στὴ γλυκειὰ πατρίδα θὰ γυρίσω».

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους.
Τότε τὶς σκλάβεις πρόσταξε ἡ λευκοχέρα 'Αρήτη,
στὸ λιακωτὸ νὰ βάλουνε κρεβάτι καὶ νὰ στρώσουν,
ὅμορφα κόκκινα χαλιά, ν' ἀπλώσουν ἀντρομίδες
κι ἀπάνω σκέπασμα σγουρές νὰ βάλουνε φλοκάτες.
Κι ἔβγαιναν ἀπ' τὴ σάλα αὐτές στὰ χέρια φῶς κρατώντας.
Σὰν τοῦ 'στρωσκν γοργὰ γοργὰ τὸ μαλακὸ κρεβάτι,
κοντά του πῆγαν κι ἔτσι εἶπαν στὸ Δυσσέα·
«Ἐτοιμη, ξένε, ἡ κλίνη σου καὶ σήκω νὰ πλαγιάσης». Εἶπαν καὶ κεῖνος μὲ χαρὰ νὰ κοιμηθῇ ποθοῦσε.

Τότε κοιμήθηκε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας,
κάτω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ σὲ τορνευτὸ κρεβάτι.
Στὸ βάθος τοῦ ψηλοῦ σπιτιοῦ πλάγιασε κι ὁ Ἀλκίνος
σὰν τοῦ 'στρωσε ἡ βασίλισσα καὶ στρῶμα καὶ κρεβάτι.

Θ

Σὰν ἤρθε δέ την ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αύγούλα,
σηκώθηκε ἀπ' τὴν κλίνη του ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνος,
σηκώθηκε κι ὁ πορθητὴς θεόθρεφτος Δυσσέας.

Γιὰ τῶν Φαιάκων κίνησαν τὴν ἀγορά - κι ὁ Ἀλκίνος
πήγαινε πρῶτος - ποὺ κοντὰ χτισμένη ἦταν στὰ πλοῖα. 5

Κι ἐκεῖ σὰν πῆγαν, κάθισαν σὲ θρόνους σκαλισμένους
κοντὰ κοντά. Κι ἡ Ἀθηνᾶ τὴν χώρα τριγυρνοῦσε,
μὲ κράχτη σ' ὅλα μοιάζοντας τοῦ βαθυγνώστη Ἀλκίνου,
τὸ γυρισμὸ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα νὰ ἔτοιμάστη,
καὶ στὸν καθένα πήγαινε κοντὰ καὶ τοῦ μιλοῦσε. 10
«Ἐμπρός, πηγαίνετε, ἀρχηγοὶ κι ἀρχόντοι τῶν Φαιάκων,
στὴν ἀγορά, νὰ μάθετε γι' αὐτὸν τὸν ξένο ποὺ ἤρθε
νιόφερτος στοῦ βαθύγνωμο τὸν Ἀλκίνου τὸ παλάτι,
δαρμένος ἀπὸ θάλασσες καὶ ἀθάνατος λές μοιάζει». 15

“Ετσι εἶπε, κι ὅλων ἀναψε τὸν πόθο καὶ τὸ θάρρος
κι ἀμέσως γέμισαν λαὸς κι ἡ ἀγορά κι οἱ ἔδρες,
κι ὅλοι θαμάζανε τὸ γιὸ σὰν εἰδαν τοῦ Λαέρτη,
γιατὶ μιὰ χάρη τοῦ χυνε θεοτικὰ ἡ Παλλάδα
στοὺς ὄμους καὶ στὴν κεφαλή, νὰ δείχνη κάνοντάς τον
σὰν πιὸ φύλδος καὶ πιὸ παχύς, καὶ στοὺς Φαιάκους ὅλους
ἔτσι νὰ γίνη σεβαστὸς καὶ τιμημένος φίλος
καὶ κάθε ἀγώνα δύσκολο νὰ βγάλῃ σὲ κεφάλι,
ποὺ θά βαζαν οἱ Φαιάκες γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσουν. 20

Κι ὅταν τὸ πλῆθος ἔφτασε καὶ συναχτήκανε ὅλοι,
τὸ λόγο πῆρε ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνος πρῶτος κι εἶπε:
«Ἀκοῦτε με ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ καὶ πρῶτοι τῶν Φαιάκων,
γιὰ νὰ σᾶς πῶ δσα μοῦ ζητᾶ μέσα ἡ καρδιὰ στὰ στήθια.
Αὐτὸς ὁ ξένος — μήτε ἐγὼ ποιὸς εἰναι δὲν τὸν ξέρω,
ἀν εἰναι ἀπ' τὴν ἀνατολὴ κι ἂν ἔρχεται ἀπ' τὴ δύση —
μοῦ ῥθε στὸ σπίτι ἀπ' ἄχαρο γυριζοντας ταξίδι, 30
καὶ τὴ βοήθεια μας ζητᾶ νὰ φύγη δίχως ἄλλο.
Λοιπὸν δές στείλουμε κι αὐτὸν ὡς κάνουμε καὶ σ' ἄλλους,
γιατὶ κανεὶς δὲν ἔμεινε στὸ σπίτι μου δποιος ἤρθε,

πολὺν καιρὸν νὰ κλαίγεται πῶς θὰ γυρίση πίσω.

Μὰ ἐλάτε, ἐμπρός. "Ας ρίξουμε στὴ θάλασσα καράβι
βαμμένο, πρωτοτάξιδο, κι ἂς διαλεχτοῦνε ἀπ' ὅλους
πενήντα δυό, τὰ πιὸ γερὰ τοῦ τόπου παλικάρια.

Καὶ τὰ κουπιὰ μὲ τοὺς σκαρμούς σὰ δέστε ὅλα μὲ τάξη,
βγῆτε κι ἐλάτε γλήγορα στὸ σπίτι μου νὰ φᾶτε,
κι ἔγώ τραπέζι ἀρχοντικὸ καὶ πλούσιο θὰ σᾶς στρώσω.
Αὐτὰ προστάζω στὰ παιδιά. Κι οἱ ἄλλοι σκηπτροφόροι
δημογερόντοι, στ' ὅμορφο παλάτι μου κοπιάστε
τὸν ξένο νὰ φιλέψουμε, κι ὅχι μὴν πῆ κανεῖς σας.

Καὶ τὸ θεϊκὸ τραγουδιστὴ Δημόδοκο ἃς καλέσουν,
γιατὶ τοῦ χάρισε ὁ θεὸς τοῦ τραγουδιοῦ τὴ χάρη,
νὰ μᾶς λιγῶνη ὅταν τοῦ πῆ νὰ τραγουδᾶ ἡ καρδιά του".

Εἶπε κι ἐμπρὸς προχώρησε κι οἱ σκηπτροφόροι πίσω.
"Ο κράχτης πῆγε τὸ θεϊκὸ τραγουδιστὴ νὰ φέρη.

Κι ἔτσι ὅπως εἶπε, χώρισαν πενήντα δυὸ λεβέντες
καὶ πήγανε στοῦ ἀστέρευτου πελάγου τ' ἀκρογιάλι.

Σὰν ἥρθανε στὴν ἀμμουδιὰ καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
ρίξανε στὰ βαθιὰ νερὰ τὸ μαῦρο τρεχαντῆρι
καὶ τὸ κατάρτι στήσανε καὶ τὰ πανιὰ σηκώνουν,
καὶ στὰ κουπιὰ περάσανε πετσένιους τροπωτῆρες,
ὅλα μὲ τάξη κι ἄνοιξαν τ' ἀσπρὰ πανιά του ἀπάνω
καὶ στ' ἀνοιχτὰ τ' ἀράξανε, τὸ κύμα ἐκεῖ ποὺ σκάζει.

Στ' Ἀλκίνου πῆγαν ἔπειτα τ' ἀρχοντικὸ παλάτι.

Λαὸ γεμίσανε οἱ αὐλές κι οἱ κάμαρες κι οἱ σάλες,
ποὺ συναζόνταν κι ἔφταναν χιλιάδες νιοὶ καὶ γέροι.

Δώδεκα ἀρνιὰ τοὺς ἔσφαξεν ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνος
κι ὁχτὼ γουρούνια ἀσπρόδοντα καὶ δυὸ θρεμμένα βόδια
καὶ τὰ γδαράν καὶ τὰ ψησάν κι ἐτοίμασαν νὰ φᾶνε.

"Ηρθε κι ὁ κράχτης τὸ θεϊκὸ τραγουδιστὴ ὄδηγώντας,
ποὺ ἡ Μούσα τὸν ἀγάπησε καὶ τοῦ ὀδωσε μιὰ χάρη
καὶ μιὰ συνάμα συμφορά. Τοῦ στέρησε τὸ φῶς του
καὶ τοῦ ὀδωσε γλυκιὰ φωνή. Κι ὁ κράχτης ὁ Ποντόνας,
σ' ἔνα ἀργυρόκαρφο θρονὶ τὸν ἔκατσε, στὴ μέση
τῶν καλεσμένων, στὸν ψηλὸ τὸ στύλο ν' ἀκουμπήσῃ,
καὶ στὸ παλούκι κρέμασε τὴν ἡχηρὴ κιθάρα,

35

40

45

50

55

60

65

πιὸ ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του καὶ τοῦ 'δειξε, ὅταν θέλη,
ν' ἀπλώσῃ ἔκει τὸ χέρι του καὶ νὰ τὴν ἔκερεμάσῃ. 70
 Πανέρι τοῦ 'φερε ἔπειτα καὶ τοῦ 'στρωσε τραπέζι
κι ἔνα ποτήρι μὲ κρασὶ νὰ πίνη ὅταν θελήσῃ.
 Κι ὅλοι στὰ ἔτοιμα ἀπλώσαν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.
 Καὶ τέλος ἀφοῦ χόρτασαν νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν,
φτέρωνε ἡ Μούσα τὸ θεῖκὸ τραγουδιστὴν ν' ἀρχίσῃ
νὰ τραγουδήσῃ ξακουστὸ πολεμικὸ τραγούδι,
πόφτανε τότε ἡ φήμη του ὡς τὰ πλατιὰ τὰ οὐράνια,
πῶς ὁ Δυσσέας μιὰ φορὰ μὲ τὸ γοργὸ 'Αχιλλέα
μὲ λόγια πιάστηκαν χοντρὰ σὲ ἀρχοντικὸ τραπέζι
καὶ μέσα του κρυφὴ χαρὰ τὸ πῆρε ὁ 'Αγαμέμνος,
ποὺ μάλωναν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν 'Αχαιῶν οἱ πρῶτοι. 80
 Γιατὶ ἔτσι ὁ Φοῖβος μιὰ φορὰ τοῦ τὰ 'πε πῶς θὰ γίνουν,
στὴ βλογγημένη τὴν Πυθώ, τὸ πέτρινο κατώφλι
σὰν πέρασε, ποὺ πῆγε ἔκει χρησμὸ νὰ τοῦ ζητήσῃ. 85
 Κι ἀλήθεια, τότες ἀρχισαν οἱ συμφορές νὰ πέφτουν
στοὺς Τρῶες καὶ στοὺς 'Αχαιούς, μὲ τὴ βουλὴ τοῦ Δία.
 'Ο ξακουστὸς τραγουδιστὴς αὐτὰ τοὺς τραγουδοῦσε.
 Τότε ὁ Δυσσέας ἔπιασε μὲ τὸ βαρύ του χέρι
κι ἔριξε στὸ κεφάλι του τὴν κοκκινοβαμμένη 90
μεγάλη κάπα κι ἔκρυψε τ' ὥραϊο πρόσωπό του,
γιατὶ ντρεπόντανε νὰ ἰδοῦν πῶς ἔκλαιγε οἱ Φαιάκοι.
 Σὰν ἔπαιε ὁ τραγουδιστής, τὰ δάκρυα αὐτὸς σφογγοῦσε
κι ἔβγανε ἀπ' τὸ κεφάλι του τὴν κόκκινή του κάπα. 95
 Κι ὅταν ξανάρχιζε ἔπειτα κι οἱ πρῶτοι τῶν Φαιάκων
νὰ τραγουδήσῃ τοῦ 'λεγαν — γιατὶ χαιρόντανε ὄλοι
ν' ἀκοῦνε τὰ τραγούδια του — πάλε ὁ Δυσσέας τότε
σκέπταζε τὸ κεφάλι του, τὰ κλάματα ἀρχινοῦσε.
 Κι οἱ ἄλλοι δὲν κατάλαβαν πῶς τοῦ 'τρεχαν τὰ μάτια. 100
 Μόνο ὁ 'Αλκινος, ποὺ κοντὰ καθότανε, τὸν εἶδε
κι ἀκοῦσε ποὺ ἀναστέναζε βαριὰ ἀπ' τὰ σωθικά του
κι ἔτσι εἶπε εὐτὺς στοὺς Φαιάκες τοὺς θαλασσοθρεμμένους:
 «'Ακοῦστε με ὄλοι οἱ ἀρχηγοὶ κι οἱ πρῶτοι πῶν Φαιάκων.
 Τώρα ποὺ πιὰ χαρήκαμε τ' ἀρχοντικὸ τραπέζι
καὶ τὴν κιθάρα, ἀχώριστη συντρόφισσα στὸ γλέντι, 105

ᾶς βγοῦμε τοὺς ἀγῶνες μας νὰ δοκιμάσουμε ὅλους,
νὰ πῇ κι ὁ ξένος, μιὰ φορὰ στὸν τόπο του ὅταν φτάσῃ,
στοὺς ποθητούς του, πόσο ἐμεῖς τοὺς ὄλλους ξεπερνοῦμε
στὸ πάλεμα, στὸ πήδημα, στὸ τρέξιμο, στοὺς γρόθους ».

Εἶπε καὶ πρῶτος κίνησε κι ἀκλούθησαν οἱ ὄλλοι. 110

Κρέμασε ὁ κράχτης στὸ καρφὶ τὴν ἡχηρὴ κιθάρα,

καὶ τὸ θεῖκὸ Δημόδοκο κρατῶντας ἀπ' τὸ χέρι

τὸν ἔβγαλε ὅξω ἀπ' τὸ ψῆλὸ παλάτι, καὶ στὸν ἕδιο

τὸ δρόμο τὸν ὀδήγησε ποὺ πήγαιναν κι οἱ ὄλλοι

ἀρχοντες Φαιάκες νὰ ἰδοῦν τοὺς θαυμαστοὺς ἀγῶνες. 115

Κινοῦν νὰ πᾶν στὴν ἀγορὰ κι ἀπειρο ἀκλούθας πλῆθος.

Κι ἔκει πολλὰ ἀρχοντόπουλα σηκώθηκαν νὰ πᾶνε

ὁ Ἐλατρέας, ὁ Ναυτιάς, ὁ Ὁκύαλος, ὁ Ἀκρόνας,

ὁ Ἐρετμέας, ὁ Πρυμνιάς, ὁ Ἀγχίαλος, ὁ Θόας,

ὁ Ἀναβησίνος, ὁ Ποντιάς, ὁ Πλωωριάς καὶ τοῦ Πολύνα

ὁ ἄξιος γιὸς Ἀμφίαλος κι ὁ ἴσος μὲ τὸν "Αρη

τὸ θυητοφάγο Εύρύαλος, κι ὁ Ναυβουλίδης ποὺ ἤταν

ὁ πὺ λεβέντης στὸ κορμὶ κι ὁ πὺ δύμορφος στὴν ὅψη

μέσα στοὺς ὄλλους Ἀχαιοὺς στερνὰ ἀπ' τὸ Λαοδάμα.

Σηκώθηκαν κι οἱ τρεῖς οἱ γιοὶ τοῦ στοχασμένου Ἀλκίνου,

ὁ Λαοδάμας κι ὁ θεῖκὸς Κλειτόνας μὲ τὸν "Αλιο.

Οἱ τρεῖς αὐτοὶ πρωτάρχισαν νὰ παραβγοῦν στὸ δρόμο.

"Ολοὶ ἀπ' τὴ μάνα χύμηξαν καὶ φτερωτοὶ πετοῦσαν

στὸν κάμπο, κι ἔναν κουρνιαχτὸ τὰ πόδια τους σηκώναν.

Κι ἤταν ἀπ' ὅλους ἀφταστος στὸ τρέξιμο ὁ Κλειτόνας.

Κι ὅσο χωράφι δργώνουνε μιὰ μέρα δυὸ μουλάρια,

τόσο τοὺς ὄλλους πέρασε κι ἀπ' ὅλους ἤρθε πρῶτος.

"Άλλοι πιαστήκανε ἔπειτα στὴ δύσκολη παλαίστρα.

Σ' αὐτὴ πάλε ὁ Εύρύαλος τοὺς πὺ καλούς νικοῦσε.

Στὸ πήδημα ὁ Ἀμφίαλος περνοῦσε ὅλους τοὺς ὄλλους.

Στὸ δίσκο πάλε ἀνώτερο δὲν εἶχε ὁ Ἐλατρέας,

κι ὁ Λαοδάμας στὶς γροθιές, τ' ἄξιο παιδὶ τοῦ Ἀλκίνου.

Κι ἀφοῦ χαρήκανε ἔπειτα μὲ τοὺς ἀγῶνες ὄλοι,

ἔτσι τοὺς εἶπε ὁ ἄξιος γιὸς τ' Ἀλκίνου ὁ Λαοδάμας.

"Ἐλάτε νὰ ρωτήσουμε, παιδιά, τὸν ξένο τώρα,

κανένα ἀγώνα ἀν ἐμαθε. Κακόπλαστος δὲν εἴναι

115

120

125

130

135

140

καὶ στὸ μηρίδα καὶ στὰ κανιά καὶ στὰ γερά του χέρια
καὶ στὶς θρεμμένες πλάτες του καὶ στὰ δεσμάτα του,
μήτε τοῦ λείπει ἡ νιότη αὐτοῦ, μόν' εἶναι τσακισμένος
ἀπ' τὰ πολλὰ τὰ βάσανα. Γιατὶ δὲ βρίσκεται ἄλλο
χειρότερο ἀπ' τὴν θάλασσα κακὸ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο
νὰ καταλῇ τὸν ἀνθρώπο κι ἂς εἶναι ἀντρειωμένος ».

Τότε ἔτσι κι ὁ Εύρυαλος τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε·
« Ναί, Λαοδάμα, μίλησες καθὼς τὸ θέλει ἡ τάξη.

Προσκάλεσέ τον τώρα ἐσύ καὶ ξῆγα του τί θέλεις ».

Σάν ἀκούσεις ὁ λεβέντης γιὸς τ' Ἀλκίνου αὐτὰ τὰ λόγια
στὴ μέσην πάει καὶ στάθηκε κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα·
« Ξένε πατέρα, ἔλα καὶ σύ, κανένα ἀγώνα ἀν ξέρης,
νὰ δοκιμάσῃς. Φαίνεσαι νὰ ξέρης ἀπ' ἀγῶνες.
Γιατὶ δὲν ἔχεις ὁ ἀνθρώπος ἀνώτερη ἄλλη δόξα,
παρὰ ἀν τὸ δείξη, ἐνόσω ζῆ, στὰ χέρια καὶ στὰ πόδια.
Ἐλα λοιπὸν δοκίμασε καὶ διώξε ἀπ' τὴν καρδιά σου
τὶς ἔννοιες. Τὸ ταξίδι σου ν' ἀργήσῃ μὴ φοβᾶσαι.
Νά, τὸ καράβι τό 'ριξαν κι εἶναι ἔτοιμοι κι οἱ ναῦτες ».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύπειρος τ' ἀπάντησε Δυσσέας·
« Γιὰ νὰ γελάσῃς μὲ καλεῖς σὲ τέτοια, Λαοδάμα;
Ἐγὼ ὅλο συλλογίζομαι τὰ πάθια μου, δχι ἀγῶνες,
ποὺς ὡς τώρα πέρασα πολλά, πολλὰ ἔχω τραβηγμένα.
Καὶ τώρα ἐδῶ ποὺ κάθομαι ποθῷ τὸ γυρισμό μου,
θερμά, λαδ καὶ βασίλια, γι' αὐτὸ παρακαλώντας ». 165

Τότε ὁ Εύρυαλος πικρὰ τοῦ μίλησε κι ἔτσι εἶπε·
« Δὲ μοιάζεις, ξένε, μὲ ἀνθρώπο τεχνίτη στοὺς ἀγῶνες,
ἄλληθεια, ἀπ' δσους ἀπειρους γνωρίζεις ὁ κόσμος ὅλος,
παρὰ μοῦ φαίνεσαι ἀρχηγὸς θαλασσιῶν ἐμπόρων,
ποὺ τρέχει μὲ πολύκουπο καράβι κι εἶναι ὁ νοῦς του
μονάχα στὶς πραμάτειες του καὶ στὰ συμφέροντά του,
πῶς θὰ κερδίζῃ ἀρπάζοντας. Γιὰ ἀγωνιστής δὲ μοιάζεις ». 170

Τότε λοξὰ τὸν κοίταξε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ 'πε·
« Σύντροφε, δὲ μιλᾶς σωστὰ καὶ μ' ἀντρα αὐθάδη μοιάζεις.
Ἐτσι δλα τὰ χαρίσματα δὲ δίνουν στοὺς ἀνθρώπους
σωρὸ οἱ θεοί, τὴν δμορφιά, τὴ γνώση καὶ τὸ λόγο.
Ο ἔνας εἶναι στὴ μορφὴ πιὸ ἀσκημος ἀπ' ἄλλους,

μὰ τοῦ στολίζουν οἱ θεοὶ τὰ λόγια του μὲ χάρη,
ποὺ χαίρονται ὅσοι τὸν ἀκοῦν κι ἐκεῖνος ρητορεύει
ἀσκόνταφτα μὲ συστολὴ κι ἀπ' ὅλους ξεχωρίζει,
καὶ σὰ θεό, ὅταν περπατᾶ στὴν πόλη, τὸν κοιτάζουν.

180

“Αλλος πάλι εἶναι μὲ θεὸ στὸ πρόσωπο παρόμοιος,
ὅμως αὐτοῦ τὰ λόγια του δὲν τὰ στολίζει ἡ χάρη.
Καθώς καὶ σύ, τὸ πρόσωπο χαριτωμένο τὸ χεις,
ποὺ κι ὁ θεὸς ἀνώτερο νὰ πλάσῃ δὲν μποροῦσε,
ὅμως σταλιὰ δὲν ἔχεις νοῦ. Μὲ τ' ἀπρεπά σου λόγια
μοῦ τάραξες τὰ σπλάχνα μου στὰ τρυφερά μου στήθια.

185

“Οχι, δὲν εἴμαι ὅπως τὸ λές ἀνάξιος στοὺς ἀγῶνες,
παρὰ θαρρῷ πώς στάθηκα σ' αὐτοὺς κι ἐγὼ ἀπ' τοὺς πρώτους,
ὅσο στὰ νιάτα θάρρευα καὶ στὴν παλικαριά μου.
Μὰ τώρα πίκρες καὶ καημοὶ μὲ δέρνουν νύχτα μέρα,
γιατὶ ἔπαθα στὰ πέλαγα πολλὰ καὶ στοὺς πολέμους.
Μὰ κι ἔτσι μ' ὅσα πέρασα, θὰ μπῶ μὲς στοὺς ἀγῶνες,
γιατὶ τὸ αἷμα μοῦ ἀναψες μὲ τὸν πικρό σου λόγο».

190

Εἶπε κι εὔτὺς πετάχτηκε, τὴν κάπα του φορώντας,
κι ἔπιασε δίσκο πιὸ τρανὸ καὶ πιὸ βαρὺ στὸ χέρι
καὶ μεγαλύτερο ἀπ' αὐτὸν ποὺ ρίχνανε οἱ Φαιάκοι
καὶ στρέφοντας τὸν ἔριξε μὲ τὸ γερό του χέρι.

195

Βρόντηξε ὁ βράχος κι ἔσκυψαν οἱ ξακουστοὶ Φαιάκοι
ιάτῳ στὴ γῆς, ἀπ' τὴν ὄρμη τοῦ δίσκου, κι ὅλα τ' ἄλλα
τημάδια τὰ ξεπέρασε, ὡς πέταξε μὲ φόρα.

200

‘Ετρεξε κι ἡ θεὸ Ἀθηνᾶ κι ἔβαλε τὸ σημάδι,
μοιασμένη μὲ ἀντρα στὴ μορφὴ κι ἔτσι χαρούμενη εἶπε·
“Κι ἔνας τυφλός, ξένε, θὰ βρῆ ψάχνοντας τὸ σημάδι,
γιατὶ εἶναι ἀπ' ὅλα πιὸ μακριά, μήτε ἔσμιξε μὲ τ' ἄλλα.
Τώρα γιὰ τὸν ἀγώνα αὐτὸν καμάρωνε ἐσύ, ξένε·
δὲ θὰ τὸ φτάσῃ ἄλλος κανεὶς μήτε θὰ τὸ περάσῃ».

205

Ἐλπε, καὶ χάρηκε δὲ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας
πόβλεπε φίλο τῆς καρδιᾶς μὲς στοὺς ἀγῶνες νά' χη,
καὶ τότε πιὸ περήφανα μιλοῦσε στοὺς Φαιάκους·

210

“Φτάστε ἐδῶ τώρα αὐτό, παιδιά, κι ὕστερα ἀμέσως πάλε
θὰ ξαναρίξω, εἴτε ὡς αὐτοῦ εἴτε θαρρῷ πιὸ πέρα.
Κι ἀπ' ὅλους ὅπιοι τοῦ βαστᾶ μέσα ἡ καρδιὰ στὰ στήθια,

- ας ἔρθη ἐδῶ νὰ παραβγῆ, σὰ μὲ πεισμώσατε ἔτσι,
στὸ πάλεμο καὶ στὶς γροθιές, στὸ δρόμο, σ' ὅ, τι θέλει,
ὅποιος κι ἀν εἶναι Φαίακας, ἔξὸν τὸ Λαοδάμα. 215
- Γιατὶ εἶναι κεῖνος φίλος μου. Ποιός πολεμάει μὲ φίλο;
"Αμυαλὸς εἶναι κι ἄνθρωπος στὸν κόσμο τιποτένιος
ὅποιος σὲ ἀγώνα προσκαλεῖ στὴν ξενιτιὰ τὸ φίλο,
ποὺ φάει ψωμὶ στὸ σπίτι του. Κακὸ δικό του κάνει. 220
- Μὰ ἄλλον κανένα δὲν ψηφῶ, δὲ σκιαζομαι ὅποιος εἶναι,
κι ἀς βγοῦν ἐδῶ ν' ἀγωνιστοῦν μαζί μου νὰ τοὺς μάθω.
Γιατὶ δὲν εἴμαι ἀκάτεχος ἐγὼ σὲ κάθε ἀγώνα,
μόν' ξέρω τὸ καλόδυστο δοξάρι νὰ τὸ πιάσω 225
- καὶ πρῶτος ρίχνοντας χτυπῶ μὲς στῶν δύχτρῶν τὸ πλῆθος
ὅποιον θελήσω, κι ἀν πολλοὶ κοντά μου στέκουν ἄλλοι
συντρόφοι μου καὶ στὸ σωρὸ βαροῦν μὲ τὸ δοξάρι.
'Απ' ὅλους μ' ἔπαιρνε σ' αὐτὸ μονάχα δι Φιλοκτήτης,
μὲ τὸ δοξάρι οἱ Ἀχαιοὶ σὰ ρίχναμε στὴν Τροία. 230
- "Ομως παινιέμαι ἄλλος κανείς, πώς δὲ μοῦ βγάζει πλιώρη,
ἀπ' ὅσους ἀντρες βρίσκονται στὸν κόσμο σιτοφάγοι.
Μὲ τοὺς παλιοὺς δὲ θά 'θελα νὰ πολεμήσω μόνο,
τὸν 'Ηρακλῆ ἢ τὸν Εύρυτο τῆς Οἰχαλίας ἀφέντη,
ποὺ στὸ δοξάρι τὰ 'βαζαν καὶ μὲ τοὺς ἀθανάτους. 235
- Γι' αὐτὸ δι μεγάλος Εύρυτος πῆγε ἄκαιρα στὸν τάφο,
προτοῦ χαρῇ γεράματα στ' ἀρχοντικό του σπίτι,
γιατὶ βαριὰ θυμώνοντας τὸν σκότωσε δι Απόλλος,
ποὺ στὸ δοξάρι τοῦ 'λεγε νὰ μετρηθῇ μαζί του. 240
- Καὶ τὸ κοντάρι ὅσο πετῶ, ἄλλου δὲν πάει ἡ σαΐτα.
- Μόνο φοβοῦμαι οἱ Φαίακες στὸ δρόμο μὴ μὲ πάρουν,
γιατὶ σκληρὰ μὲ δάμασαν στὰ πέλαγα οἱ φουρτοῦνες
κι ἔλειπε ἡ καλοπέραση συχνὰ μὲς στὸ καράβι,
γι' αὐτὸ καὶ μοῦ παράλυσαν τὰ μέλη στὸ κορμὶ μου ». 245
- "Ετσι εἶπε, κι ὅλοι ἀπόμειναν χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλουν
κι ἀπ' ὅλους μόνο δι βασιλιάς τ' ἀπάντησε δι Ἀλκίνος·
« Τὰ λόγια, ξένε, αὐτὰ ποὺ λές δυσάρεστα δὲν εἶναι,
μόν' θέλεις τὴν ὁξία σου νὰ δειξης, θυμωμένος
γιατὶ σὲ πρόσβαλε ἔτσι αὐτὸς νὰ βγῆς μὲς στὸν ἀγώνα,
ποὺ τὴν τιμὴ σου ἄλλος κανεὶς δὲ θὰ προσβάλῃ ἔτσι ἀντρας

- ποτέ του, ἐν ξέρη τὸ σωστὸν νὰ κατεβάσῃ ὁ νοῦς του. 250
 Μὰ ἀκου ἔνα λόγο νὰ σου πῶ, νά' χῆς νὰ λές καὶ σ' ἄλλους
 δόπλαρχηγούς, στὸ σπίτι σου σὰν τρῶς μὲ τὰ παιδιά σου
 καὶ τὴ γυναίκα σου κι ἐκεῖ θυμᾶσαι τὴν ἀξία,
 ποὺ στὶς δουλειές μᾶς χάρισε πάππου πρὸς πάππου ὁ Δίας.
 Ναὶ μέν, δὲν εἴμαστε ἀφταστοὶ στὸ πάλεμα ἢ στοὺς γρόθους,
 μὰ δὲ μᾶς φτάνει ἄλλος κανεὶς στὸ δρόμο ἢ στὰ καράβια. 255
 Καὶ μᾶς ἀρέσουν οἱ χοροί, τὰ γλέντια, τὸ τραγούδι
 κι οἱ φορετιές καὶ τὰ θερμὰ λουτρά καὶ τὸ κρεβάτι.
 Μὰ ἔλατε νὰ χορέψετε οἱ πρῶτοι χορευτάδες,
 νὰ πῆ κι ὁ ξένος, σπίτι του σὰν πάη, στοὺς ποθητούς του,
 πόσο τοὺς ἄλλους τοὺς θνητούς στὸν κόσμο ξεπερνοῦμε,
 στὰ ναυτικά, καὶ στὸ χορό, στὸ δρόμο, στὸ τραγούδι. 260
 Κι ἔνας ἀς φέρη τὴ γλυκιὰ κιθάρα νὰ τὴ δώσῃ
 γλήγορα στὸ Δημόδοκο. Κάπου στὸ σπίτι θά 'ναι ».
- "Ετσι εἴπε ὁ θεοπόρσωπος Ἀλκίνοος, κι ἔνας κράχτης
 ἔφερε ἀπ' τὸ βασιλικὸν παλάτι τὴν κιθάρα. 265
 Κι δλοι δλοι ἐννιὰ σηκώθηκαν ἀπάνω ἀγωνοδίκες,
 ποὺ τοῦ λαοῦ ἤταν διαλεχτοὶ καὶ πρόσεχαν τὴν τάξη.
 "Ισιωσαν τόπο τοῦ χοροῦ κι ἀνοίξανε τὸ μέρος.
 Κι δ κράχτης τὴ γλυκόλαλη ἔφερε τὴν κιθάρα 270
 γιὰ τὸ Δημόδοκο, κι αὐτὸς στὴ μέση πῆγε τότε
 κι δλόγυρά του στάθηκαν πρωτόχυνουδοι λεβέντες,
 δλοι τεχνίτες στὸ χορὸ κι ἀρχισαν νὰ χορεύουν,
 χτυπώντας μὲ τὰ πόδια τους τὴ γῆς, ποὺ λές πετοῦσαν
 φωτιές, καὶ θάμαζε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας νὰ τοὺς βλέπη. 275
 Κι ἀρχισε ἐκεῖνος παίζοντας γλυκὰ νὰ τραγουδήσῃ
 ὁ "Ἀρης πῶς ἀγάπησε τὴν θυμορφὴ Ἀφροδίτη
 καὶ πῶς κρυφὰ πρωτόσμιξαν στὸν πύργο τοῦ Ἡφαίστου
 κι ἀφοῦ πολλὰ τῆς χάρισε, τοῦ ἀτίμασε τὸ στρῶμα.
 Κι ἔτρεξε ὁ "Ηλιος ἀξαφνα σ' αὐτὸν μαντατοφόρος
 δταν τοὺς εἶδε ἀγκαλιαστούς νὰ σμίξουν ἀπ' ἀγάπη. 280
 Κι ὁ "Ἡφαίστος σὰν ἀκουσε τὸ θλιβερὸ μαντάτο
 στὸ γυφταριό του κίνησε μὲ τὸ κακὸ στὸ νοῦ του.
 Καὶ βάζοντας στὸ κούρσουρο τ' ἀμόνι τὸ μεγάλο,
 ἀσπαστα δίχτυα κι ἀλυτα γι' αὐτοὺς σφυροκοποῦσε 285

για νὰ πιαστοῦν κι ἀσάλευτοι νὰ μείνουν ἐνωμένοι.

Κι ἀπ' τὸ θυμό του ἀφρίζοντας σὰν ἔφτιασε τὰ δίχτυα,
σπίτι του πῆγε πού 'χε ἐκεῖ τὸ νυφικό του στρῶμα,
κι ἄπλωσε γύρω τὰ δεσμὰ στοῦ κρεβατιοῦ τὰ πόδια
κι ἀπάνω κρέμουνταν πυκνὰ κατάκορφα ἀπ' τὴ στέγη,

290

λεπτὰ σὰν ἀραχνόπλεχτα ποὺ καὶ τῶν ἀθανάτων

τὸ μάτι δὲ θὰ τὰ βλεπε. Γιατὶ ἥταν καμωμένα

μὲ πονηριὰ ἀξεπέραστη. Καὶ στὸ κρεβάτι κύκλῳ

σὰν ἄπλωσε τὸ δολερὰ πλεμάτια, γιὰ τὴ Λῆμνο

295

καμώθηκε πώς ἔψυγε τὴν δμορφοχιτισμένη,

ποὺ ἔχωρα τὴ χώρα αὐτὴ τὴν ἀγαποῦσε ἀπ' ὅλες.

Μὰ σὰν τυφλὸς δὲ φύλαγε κι ὁ χρυσαστράφης "Αρης

ώς εἰδε τὸν καλότεχνο θεὸ ποὺ ἀναχωροῦσε

καὶ γὰρ τὸν πύργο κίνησε τοῦ δοξασμένου 'Ηφαιστου,

ποθῶντας τῆς καλόζωστης Κυθέρειας τὴν ἀγάπη.

300

Μόλις ἀπ' τὸν ἀνίκητο πατέρα της τὸ Δία

γύρισε καὶ καθόντανε κι ὁ "Αρης μπῆκε μέσα

κι εὐτὸς γλυκὰ τὴ χάιδεψε καὶ τρυφερὰ τῆς εἶπε·

« Πᾶμε στὸ στρῶμα, ἀγάπη μου, τὸν ὕπνο νὰ χαροῦμε.

'Ο "Ηφαιστος δὲν εἶναι ἐδῶ, μόν' γιὰ τὴ Λῆμνο πῆγε

ἐκεῖ τοὺς ἀγριόφωνους τοὺς Σίντιες ν' ἀνταμώσῃ ».

305

Εἶπε κι ἐκείνη μὲ χαρὰ νὰ κοιμηθοῦν ποθοῦσε

καὶ στὸ κρεβάτι ἀνέβηκαν γλυκὸ νὰ πάρουν ὕπνο.

Μὰ γύρω τους ἀπλώθηκαν τὰ τεχνικὰ πλεμάτια

τοῦ βαθυστόχαστου θεοῦ, καὶ μήτε νὰ σαλέψουν

310

μποροῦσαν πιὰ τὰ μέλη τους μηδὲ νὰ τὰ σηκώσουν,

κι εἴδαν πιὰ τότε ἀδύνατο, πώς ἥταν νὰ γλιτώσουν.

Στὴν ὥρα πλάκωσε ἀξαφνα κι ὁ ἀξακουστὸς τεχνίτης,

πίσω ἔσανά γυρίζοντας, προτοῦ νὰ πάη στὴ Λῆμνο,

γιατὶ τοὺς φύλαγε σκοπός κι ὅλα τοῦ τὰ 'πε ὁ "Ηλιος

315

καὶ πήγαινε στὸν πύργο του μὲ σπλάχνα ματωμένα.

Στάθηκε ἐμπρὸς στὶς ξώπορτες κι ἀφριζε ἀπ' τὸ θυμό του

καὶ μὲ μεγάλες ἐσκουζε φωνὲς στοὺς ἀθανάτους·

« Δία πατέρα κι οἱ λοιποὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,

ἔλα νὰ ιδῆτε ἀβάσταχτες δουλειές ποὺ νὰ τὶς κλαῖτε,

320

πώς πάντα ἐμένα τὸ χωλό, τοῦ Δία ή θυγατέρα

ἡ Ἀφροδίτη μὲ γελᾶ κι ἀγάπησε τὸν Ἀρη
αὐτόνε τὸν ἀφανιστή, γιατὶ γερὸς στὰ πόδια
κι ὅμορφος εἶναι, ὅμως ἐγώ γεννήθηκα σακάτης.
Μόν' δὲ μοῦ φταίει ἄλλος κανείς, μόν' οἱ γονιοί μου φταῖνε,
ποὺ νάθε νὰ μὴ μ' ἔκαναν. Μὰ ίδεῖτε πῶς κοιμοῦνται,
ἄπανω στὸ κρεβάτι μου ἀγκαλιασμένοι οἱ δυό τους.
Κι ἐγώ λυσσάζω βλέποντας, ὅμως θαρρῶ πὼς ἔτσι,
κι ἀς ἀγαπιοῦνται ἀπὸ καρδιᾶς ξανά δὲ θὰ πλαγιάσουν.
Εύτυς ὁ πόθιος καὶ τῶν δυὸ θὰ σβήσῃ νὰ κοιμοῦνται.
Μὰ τὰ δεσμὰ κι ἡ τέχνη μου θὰ τοὺς κρατήσῃ τώρα,
ώστου κι ὁ πατέρας της τὰ δῶρα μοῦ γυρίση
ὅσα γιὰ τὴν ξετσίπωτη τὴν κόρη του μοῦ πῆρε.
Γιατὶ εἶναι ἡ κόρη του ὅμορφη, μὰ δὲν κρατάει στὰ πάθικ ».

Εἶπε καὶ στὸ χαλκόστρωτο παλάτι συναζόνταν
ὅλοι οἱ θεοὶ κι ὁ σαλευτής τοῦ κόσμου ὁ Ποσειδώνας,
ἥρθε κι ὁ σαλευτής Ἐρμῆς κι ὁ προφυλάχτης Φοῖβος.
Μόνο οἱ θεές ἀπόμειναν ἀπὸ ντροπὴ στὸ σπίτι.
Κι οἱ ἀγαθόδωροι θεοὶ στὴν ξώπορτα σταθῆκαν
κι ὅλοι στὰ γέλια σκάσανε θωρώντας τοῦ Ἡφαίστου
τοῦ πολυστόχαστου θεοῦ τὶς τέχνες τὶς πανοῦργες.
Κι ἔτσι ὁ καθένας ἔλεγε στὸ διπλανὸ γυρνώντας:
« Ὁστόσο οἱ ἀσκημεῖς δουλειές κακὸ τὸ τέλος ἔχουν
τὸν φτάνει ὁ ἀργὸς τὸ γλήγορο καθὼς καὶ τώρα, νά τα,
ὅ κουτσοπόδης «Ἡφαίστος σοῦ τσάκωσε τὸν Ἀρη,
μὲ τέχνη κι ὁ πιὸ γλήγορος ἀπ' τοὺς θεοὺς ἀς ξταν,
ποὺ κατοικοῦν στὸν Ὄλυμπο καὶ θὰ τὸν προτιμήσῃ ».
Τέτοια οἱ ἀδάνατοι θεοὶ μιλοῦσαν μεταξὺ τους.
Καὶ ἔτσι εἶπε στὸν Ἐρμῆ τοῦ Δία ὁ γιὸς ὁ Ἀπόλλων.
« Τοῦ Δία στρατολάτη γιέ, ἀγαθοδότη Ἐρμῆ μου,
θά θελεις τάχα στὰ σφιγτὰ δεσμὰ πιασμένος νά 'σαι
ἀν στὸ κρεβάτι πλάγιαζες μὲ τὴ χρυσὴ Ἀφροδίτη; »

Κι ἀπάντησε ὁ γοργόφτερος μαντατοφόρος κι εἶπε.
« Ἄχ, εἴθε αὐτὸ νὰ γίνουνταν, Ἀπόλλο προφυλάχτη.
Κι δύντα τόσα τρεῖς φορὲς πλεμάτια ἀς μὲ κυκλώσουν
κι ὅλοι ἀς κοιτάζατε οἱ θεοὶ μὲ τὶς θεές, ἐγώ ὅμως
στὴν ἀγκαλιά μου τὴ χρυσὴ τὴν Ἀφροδίτη νά 'χω ».

- "Ετσι εἶπε κι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ξεκαρδιστῆκαν.
 Κι ὁ Ποσειδώνας μωναχὸς ἀπ' ὅλους δὲ γελοῦσε
 καὶ τὸν τεχνίτη "Ηφαιστο παρακαλοῦσε πάντα 360
 τὸν "Αρη νὰ τὸν λύσῃ πιά. Καὶ τοῦ 'πε μὲ δυὸ λόγια:
 « Λευτέρωσέ τον καὶ γι' αὐτὸν ὑπόσχομαι ὅπως θέλεις
 μπρὸς στοὺς ἀθάνατους θεοὺς τὸ δίκιο νὰ πλερώσῃ ».
 "Ετσι εἶπε καὶ τ' ἀπάντησε ὁ ξακουστὸς τεχνίτης:
 « Αὐτό, τοῦ κόσμου Σαλευτή, μὴ μοῦ ζητᾶς νὰ κάμω. 365
 Τοῦ καπετάνιου εἶναι ἀπρεπο κι ἐγγυητής νὰ γίνης
 πῶς θὰ σὲ πιάσω ἔσενα ἐγὼ μπροστά στοὺς ἀθανάτους,
 ἀν φύγη ὁ "Αρης, σὰ λυθῇ, χωρὶς νὰ μὲ πλερώσῃ ;»
 Τότε σ' αὐτὸν ἀπάντησε ὁ Σείστης Ποσειδώνας:
 « "Αν φύγη ὁ "Αρης, "Ηφαιστε, καὶ δὲ σοῦ τὸ πλερώσῃ
 ἐγὼ γι' αὐτὸν ὑπόσχομαι νὰ σοῦ πλερώσω ὁ ἔδιος ». 370
 Τότε ἔτσι πάλε δ ξακουστὸς πρωτοτεχνίτης εἶπε:
 « Οὔτε ταιριάζει, οὔτε μπορῶ νὰ σ' ἀρνηθῶ τὴ χάρη ».
 "Ετσι σὰν εἶπε ὁ "Ηφαιστος ξεσκοῦσε τὰ δεσμά τους. 375
 Κι ἔκεῖνοι ἂμα λυθήκανε ἀπ' τὰ ἀσπαστα πλεμάτια,
 πεταχτηκαν, κι ἔφυγε εὐτὸς ὁ "Αρης γιὰ τὴ Θράκη
 κι ἡ 'Αφροδίτη γελαστὴ κατὰ τὴν Κύπρο πῆγε
 στὴν Πάρο, πού 'χε ἔκει νὰδ βωμὸ μοσκαχνισμένο.
 Κι οἱ Χάρες σὰν τὴν ἔλουσαν καὶ μυρωδιές οὐράνιες
 τὴν ἄλειψαν, ποὺ στοὺς θεοὺς τοὺς ἀθανάτους πρέπουν 380
 κι ὀλόμορφα τὴ στόλισαν, καὶ νὰ τὴ βλέπης θάμα.
- 'Ο ξακουστὸς τραγουδιστὴς αὐτὰ τοὺς τραγουδοῦσε.
 Καὶ τοῦ Δυσσέα ξάνοιγέ ν' ἀκούνι βαθιὰ ἡ καρδιά του,
 χαιρόντανε κι οἱ ξακουστοὶ μαχρόκουποι Φαιάκοι. 385
 Τότε ὁ 'Αλκίνος πρόσταξε τὸ Λαοδάμα κι "Αλιο
 μόνοι νὰ πιάσουν τὸ χορό, ποὺ δὲν τοὺς ἔφτανε ἄλλος.
 Κι αὐτὸι μιὰ κόκκινη δόμορφη σφαίρα στὰ χέρια παίρνουν
 πού 'χε φτιασμένη ὁ Πόλυβος, κι ὁ ἔνας τὴν πετοῦσε,
 πίσω λυγώντας τὸ κορμί, στὰ σύγνεφα τὰ μαῦρα, 390
 κι ὁ ἄλλος ἀπ' τὴ γῆ ψηλὰ πηδώντας, στὸν ἀέρα
 τὴν ἔπιανε εὔκολα, προτοῦ στὸ χῶμα νὰ πατήσῃ.
 Κι ἀφοῦ τὴ σφαίρα παίξανε πετώντας τη στὰ οὐράνια,
 ἀρχισαν καὶ χορεύανε στὸ μαλακὸ τὸ χῶμα,

συχνά τὸν κάβο ἀλλάζοντας, κι οἱ ἄλλοι νιοί, ποὺ γύρω
γιὰ τὸ χορὸ στεκόντανε, τὰ χέρια τους χτυποῦσαν
κι ἔκεῖ ἀπ' τοὺς κρότους τοὺς πολλοὺς ἀντιλαλοῦσε ὁ τόπος.

395

Τότε ἔτσι μίλησε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας στὸν Ἀλκίνο
« Ἀφέντη Ἀλκίνο, λατρευτὲ ἀπ' ὅλο τὸ λαό σου,
τοὺς παίνεψες ἀμίμητοι πώς εἶναι χορευτάδες,
κι ηταν ἀλήθεια φανερή. Θαμάζω νὰ τοὺς βλέπω ».

400

Εἶπε, καὶ χάρηκε γι' αὐτὰ ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνος,
καὶ στοὺς θαλασσογέννητους Φαιάκους εἶπε ἀμέσως
« Ἀκοῦτε με δῆλοι οἱ ἀρχηγοὶ κι ἀρχόντοι τῶν Φαιάκων.
Μοῦ φαίνεται πώς στόχαση μεγάλη δ ἔνος ἔχει.
Μὰ ἐλάτε νὰ τοῦ δώσουμε φιλόξενό μας δῶρο
καθὼς ταιριάζει. Δώδεκα τὴ χώρα βασιλιάδες
πρωτάρχοντες τὴν κυβερνοῦν κι ἔγώ δέκατος τρίτος.
Φέρτε ὁ καθένας σας σ' αὐτὸν χιτώνα καὶ χλαμύδα
καλοπλυμένη καὶ χρυσοῦ πολύτιμο κομμάτι.
“Ολα ἀς τὰ φέρουνε μαζί, στὰ χέρια θὰ τὰ πάρη
δ ἔνος, καὶ χαρούμενος νὰ κάτσῃ στὸ τραπέζι.
Κι ἀς καλοπιάσῃ ὁ Εὔρύαλος μὲ λόγια του τὸν ἔνο,
καὶ δῶρο του γιὰ τ' ἀπρεπα τὰ λόγια ποὺ πε πρῶτα ».

410

“Ετσι εἶπε, κι δῆλοι παίνεσαν κι εἶπαν τὸ ναὶ, νὰ γίνη.
Κι ἔστειλε κράχτη του ὁ καθεὶς τὰ δῶρα νὰ τοῦ φέρη.
Καὶ στὸν Ἀλκίνο ἀπάντησε κι ἔτσι ὁ Εὔρύαλος εἶπε
« Ἀφέντη Ἀλκίνο, λατρευτὲ ἀπ' δῆλο τὸ λαό σου,
ὅπως τ' ὁρίζεις πρόθυμα τὸν ἔνο θὰ μαλάξω.
Κι αὐτὸ τὸ χάλκινο σπαθί, πόχει ἀσημένια χούφτα,
κι ἀπὸ καινούριο φίλτισι φηράρι γύρω γύρω,
θὰ τοῦ χαρίσω, ποὺ γι' αὐτὸν ὅσο νὰ πῆς ἀξίζει ».

415

Εἶπε, καὶ τ' ἀργυρόκαρφο σπαθὶ στὸν ἔνο δίνει
κι ἔτσι μὲ λόγια φιλικὰ γυρίζει καὶ τοῦ κάνει.
« Γειά σου, πατέρα. Ο λόγιος μου πειραχτικὸς ἀν βγῆκε,
ἀς τὸν ἀρπάξῃ δ ἀνεμος κι εἴθε νὰ δώσῃ δ Δίας
νὰ Ιδῆς ξανὰ τὸ ταίρι σου, νὰ φτάσης στὴν πατρίδα,
ποὺ χρόνια βασανίζεσαι ἀλάργα ἀπ' τοὺς δικοὺς σου ».

425

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε δ Δυσσέας.
« Γειά σου κι ἔσένα κι οἱ θεοὶ κάθε καλὸ ἀς σοῦ δώσουν.

Καὶ τὸ σπαθὶ ποὺ μοῦ ’δωσες, μαζί μου νὰ φιλιώσης,
εἴθε ποτέ σου δσσο νὰ ζῆς νὰ μήν τὸ λαχταρήσῃς ».

430

Εἶπε καὶ τ' ἀσημόκαρφο σπαθὶ κρεμνάει στὸν δῶμο.
Κι δὲ ἥλιος πιὰ βασίλευε σὰν ἔφερναν τὰ δῶρα.

Κράχτες πιστοὶ τὰ φέρανε στοῦ Ἀλκίνου τὸ παλάτι,
κι οἱ γιοὶ του σὰν τὰ πήγανε τὰ ζηλεμένα δῶρα,
ὅλα κοντὰ τὰ πήγανε στὴ σεβαστή τους μάνα.

435

Στὸ δρόμο πρῶτος κίνησε δὲ λατρευτὸς Ἀλκίνος
καὶ πῆγε εὔτυς καὶ κάθισε στὸν ἀψήλο του θρόνο
κι ἔκει δύδ λόγια μίλησε καὶ τῆς Ἀρήτης εἶπε·

«Φέρε ἐδῶ, φῶς μου, ἔνα καλό, τὸ πιὸ δημορφο σεντούκι
καὶ βάλε μέσα καθαρὸ χιτώνα καὶ χλαμύδα.

440

Ζεστάνετε ἔπειτα νερὸ σὲ χάλκινο λεβέτι
ἀφοῦ λουστῆ κι δόλα τὰ ἰδῆ στὴν τάξη τους τὰ δῶρα
βαλμένα, δσα τοῦ φέρανε οἱ ξάκουστοι Φαιάκοι,
μὲ τὸ τραπέζι νὰ χαρῆ, τὴν ὑμνωδία ν' ἀκούση.
Αὐτὸ κι ἔγώ τ' ὀλόχρυσο πεντάμορφο ποτήρι
θὰ τοῦ χαρίσω, ἐνδσω ζῆ νὰ μὲ θυμᾶται πάντα,
νὰ τὸ φυλάχη στὸ σπίτι του καὶ στοὺς θεούς νὰ στάζῃ».

445

Εἶπε, κι ἀμέσως πρόσταξε τὶς δοῦλες ἡ Ἀρήτη,
λεβέτι ἀπάνω στὴ φωτιὰ μεγάλο εὔτυς νὰ στήσουν.

450

Κι αὐτὲς λεβέτι τοῦ λουτροῦ τρίποδο πᾶν καὶ σταίνουν
καὶ μέσα χύνουνε νερό, καῦνε ἀπὸ κάτω ἔύλα.

Καὶ τὴν κοιλιὰ τοῦ λεβετιοῦ χαιδεύοντας οἱ φλόγες
ζέσταιναν μέσα τὸ νερὸ. Τότε ἔβγαλε ἡ Ἀρήτη
τὸ πιὸ δημορφο σεντούκι της πού ’χε μὲς στὸ παλάτι,
κι ἔβαλε μέσα στὴ σειρὰ τὰ ζηλεμένα δῶρα,
τὰ ροῦχα καὶ τὸ μάλαμα ποὺ φέρανε οἱ Φαιάκοι.

455

“Ομορφο τοῦ βαλε κι αὐτὴ χιτώνα καὶ χλαμύδα
κι ἔτσι μὲ λόγια της γλυκὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ ’πε·
“Ο ἴδιος τώρα κοίταξε καὶ δέσε τὸ καπάκι,
μήπως στὸ δρόμο ἄλλος κανεὶς βαθιὰ σὰ θὰ κοιμᾶσαι
τ' ἀνοίξῃ, ἐνῶ στὰ κύματα θὰ τρέχη τὸ καράβι».

460

Αὐτὰ σὰν ἀκουσε δεινὸς πολύπαθος Δυσσέας,
ἔβαλε τὸ καπάκι εὔτυς καὶ μὲ τριχιὰ τὸ δένει
πολύκομπα, δπως ἔμαθε ἀπ' τὴ σεβάσμια Κίρκη.

465

Τότε ἡ οἰκονόμα στὸ λουτρὸ τὸν πῆρε νὰ τὸν λούσῃ,
κι αὐτὸς τὸ καταχάρηκε θερμὸ λουτρὸ ὅταν εἶδε,
γιατὶ συχνὰ δὲν εὔρισκε τέτοια φροντίδα, ἀφότου
ἄφησε τῆς καλόπλευτης τῆς Καλυψῶς τὸ σπίτι,
ποὺ σὰν ἀθάνατος θεὸς τὰ ἔχει τὰ χάδια.

Κι οἱ σκλάβες σὰν τὸν ἔλουσαν κι ἀλείψανε μὲ λάδι,
καὶ μ' ὄμορφη τὸν ἔντυσαν χλαμύδα καὶ χιτώνα
ἀπ' τὸ λουτρὸ ἔξεινησε νὰ πάγη στοὺς κρασοπότες.

Κι ἡ Ναυσικᾶ, ποὺ μ' ὄμορφίές λαμπυκοποῦσε οὐράνιες,
στάθηκε στοῦ καλόχτιστου σπιτιοῦ τὸν παραστάτη,
καὶ τὸ Δυσσέα θάμαζε μὲ τὰ γλυκὰ τῆς μάτια.

Κι ἔτσι ἐπειτα τοῦ μίλησε μὲ πεταχτά τῆς λόγια:
« Ξένε, δ θεὸς στὰ δρόμο σου. Καὶ κάπου στὴν πατρίδα
μή μὲ ξεχωᾶς, ποὺ τὴ ζωὴ χρωστᾶς σὲ μένα πρώτη ».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τῆς ἀπαντᾶ ὁ Δυσσέας:
« "Ω Ναυσικᾶ, τοῦ λατρευτοῦ τ' Ἀλκίνου θυγατέρα,
εἴθε νὰ δώσῃ ὁ βροντερὸς τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ὁ Δίας,
νὰ ξημερώσῃ ἡ ποιητὴ τοῦ γυρισμοῦ μου ἡ μέρα.
Τότε ἔκει κάτω σὰ θεὰ θὰ σὲ λατρεύω πάντα,
γιατὶ σὺ πρώτη μοῦ ὥστες, παρθένα, τὴ ζωὴ μου ».

Εἶπε, καὶ κάθισε κοντὰ στοῦ βασιλιᾶ τὸ θρόνο.
Κι ἄλλοι κομμάτια μοίραζαν, ἄλλοι κρασὶ κερνοῦσαν.
Κι ὁ κράχτης τὸ Δημόδοκο κοντὰ τους ὁδηγοῦσε
τὸν ποθητὸ τραγουδιστὴ ποὺ τὸν τιμοῦσαν ὅλοι.
Καταμεσὶς τὸν ἔκατσε στοὺς ἄλλους καλεσμένους,
κατὰ τὸ στύλο τὸν ψηλὸ τὴ ράχη ν' ἀκουμπήσῃ.

Τότε στὸν κράχτη εἶπε ὁ σοφὸς Δυσσέας, — ἀπ' τὴν πλάτη
κόβοντας χοίρου ἀσπρόδοντου κομμάτι, ποὺ τὸ πάχος
γυάλιζε γύρω τρυφερὸ — τὸ πιὸ πολὺ εἶχε ἀφήσει:
« Πάρε καὶ στὸ Δημόδοκο δῶσε τὸ κρέας, κράχτη,
νὰ φάη. Τοῦ τὸ φιλεύω ἐγώ, μ' ὅση κι ἀν ἔχω λύπη.
Γιατὶ ἔχουν δόξα καὶ τιμὴ στὴ γῆ οἱ τραγουδιστάδες
ἀπ' ὅλους, ποὺ τοὺς ἔμαθε νὰ τραγουδοῦν ἡ Μούσα
κι ἀγάπησε τὸ γένος τους ξέχωρα ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα ».

Εἶπε, καὶ στοῦ Δημόδοκου τὰ χέρια εύτὺς ὁ κράχτης
τὸ βαλε καὶ τὸ πῆρε αὐτὸς καὶ χάρηκε ἡ καρδιά του.

Κι ὅλοι στὰ ἔτοιμα ἀπλωναν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.

Κι ὅταν πιὰ τέλος χόρτασαν καλά μὲ φαγοπότι,
γύρισε στὸ Δημόδοκο κι ἔτσι ὁ Δυσσέας εἶπε·

«'Απ' ὅλους σένα ἐγὼ τιμῶ, Δημόδοκε, στὸν κόσμο,
ποὺ ἡ Μούσα ἡ κόρη τοῦ Διὸς σ' ἔμαθε κι ὁ Ἀπόλλος,
τῶν Ἀχαιῶν τὰ βάσανα νὰ τραγουδᾶς μὲ χάρη,
ὅσα στὴν Τροία κάμανε καὶ πάθανε καὶ βρῆκαν,
ὅ διος σὰ νὰ τὰ βλεπεις ἢ τ' ἄκουσες ἀπ' ὅλους.

Μόν' ὅλαξε τὸ θέμα αὐτὸ καὶ τοῦ ξυλένιου ἀλόγου
τραγούδα μας τὸ τέχνασμα ποὺ τὸ φτιασε ἡ Παλλάδα
κι ὁ Ἐπειός, καὶ τὸ φερε στὸ κάστρο τοῦ Πριάμου
παγίδα τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ὀπλαρχηγοὺς γεμάτο,
κι ἐκεῖνοι τότε κούρσεψαν τὴν ἔκουσμένη Τροία.
Κι αὐτὰ μὲ τάξη ἂν μοῦ τὰ πῆς θὰ τὸ κηρύξω ἀμέσως
σ' ὅλα τὰ πέρατα τῆς γῆς πώς ξέχωρα σὲ σένα
ἡ Μούσα ἀπ' ὅλους χάρισε τοῦ τραγουδιοῦ τὴν τέχνη».

Εἶπε, κι ἐκεῖνος ἀρχίσε — θεὸς λές τοῦ λαλοῦσε —
νὰ τραγουδήσῃ, πιάνοντας ἐκεῖθε τὸ τραγούδι
ποὺ μπήκανε στ' ἀνάφρυδα καράβια ὅλοι νὰ φύγουν,
πρῶτα ἀφοῦ βάλανε φωτιὰ νὰ κάψουν τὶς καλύβες,
κι ὅλοι Ἀχαιοὶ στὴν ἀγορὰ καθίσανε τῆς Τροίας
κρυμμένοι μέσα στ' ἀλογο μὲ τὸ σοφὸ Δυσσέα,
ποὺ τὸ σύρων μονάχοι τους μέσα στὸ κάστρο οἱ Τρῶες.
Τ' ἀλογο ὄρθο στεκόντανε κι οἱ Τρῶες καθισμένοι

ὅλογυρά του λέγανε καθένας τὸ δικό του.
Σὲ τρεῖς οἱ γνῶμες χώρισαν. "Η μὲ βαριοὺς μπαλτάδες
τὸ κούφιο ξύλο πιάνοντας κομμάτια νὰ τὸ κάμουν,
ἢ νὰ τὸ σύρουν σὲ κορφὴ στοὺς βράχους νὰ τὸ ρίξουν,
ἢ νὰ τ' ἀφήσουν λυτρωμοῦ στοὺς ἀθανάτους τάμα,
ώς ἔγινε καὶ στὰ στερνά. Γιατὶ ἤτανε γραμμένο
νὰ πέσῃ ἡ Τροία ὅταν δεχτῇ τ' ἀλογο τὸ ξυλένιο,
ποὺ στὴν κοιλιά του κρύφτηκαν τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι,
σφαγὴ καὶ χάρο φέροντας στοὺς ἀμοιρους τους Τρῶες.
Καὶ τραγουδοῦσε, οἱ Ἀχαιοὶ πώς ἔκαψαν τὴν χώρα

χυμώντας ἀπ' τὴν κουφωτὴ ξυλένια ἀλογοκρύφτρα,
κι ὅλοι ἀπ' ὅλοι πώς ρήμαξαν τ' ὄρθοχτισμένο κάστρο.

Πώς δ Δυσσέας δρμησε μὲ τὸ θεϊκὸ Μενέλαιο
σὰν Ἀρης καὶ πώς πάτησε τοῦ Διοκλῆ τὸ σπίτι.

Κι ἔκει μὲ θάρρος μπαίνοντας μὲς στὴ φωτὶά τῆς μάχης,
πώς νίκησε μὲ τῆς θεᾶς Παλλάδας τὴ βοήθεια.

* Ο ξακουστὸς τραγουδιστὴς αὐτὰ τοὺς τραγουδοῦσε.
Κι ὅλο δ Δυσσέας ἔλιωνε κι ὅλο δακρυολογοῦσε.

Πῶς κλαίει γυναίκα θλιβερὴ τὸν ἀντρα τῆς, πεσμένη
στὰ στήθια του, ποὺ σκοτωθῆ στὴ μάχη, πολεμώντας
νὰ σώσῃ ἀπ' τὴν πικρὴ σκλαβιὰ πατρίδα καὶ παιδιά του,
κι ὅταν τὸν δῆν νὰ σπαρταρᾶ, νὰ ξεψυχάη μπροστά τῆς,
χυμένη ἀπάνω στὸ νεκρὸ μοιρολογάει καὶ σκούζει,
κι ἄλλοι ἀπὸ πίσω τῆς χτυποῦν μὲ χάλκινα κοντάρια
τὴ ράχη καὶ τοὺς ὄμους τῆς καὶ στὴ σκλαβιὰ τὴ σέρνουν,
πίκρες νὰ ἰδῃ καὶ βάσανα κι ἡ δψη τῆς κερώνει
ἀπ' τοὺς ἀβάσταχτους καημούς τὸ ἔδιο τοῦ Δυσσέα
δάκρυα πικρὰ τοῦ χύνονταν ἀπ' τὰ ματόκλαδά του.

Κι οἱ ἄλλοι δὲν κατάλαβαν πώς τοῦ τρεχαν τὰ μάτια.

Μόνο δ Ἀλκίνοις ποὺ κοντὰ καθόντανε τὸν εἶδε
κι ἄκουσε ποὺ ἀναστέναζε βαθιὰ ἀπ' τὰ σωθικά του,
κι ἔτσι εἶπε εὔτὺς στοὺς Φαιάκες τοὺς θαλασσοψημένους.
« Ἀκοῦτε με δὲν οἱ ἀρχηγοὶ κι ἀρχόντοι τῶν Φαιάκων,
κι ἀς πάψη κι δ Δημόδοκος τὴν ἡχηρὴ κιθάρα,
γιατὶ μὲ αὐτὰ ποὺ τραγουδᾶ δὲν πολυαρέσει σ' δλους.

Νὰ τρῶμε ἀφότου πάψαμε κι ἀρχισε τὸ τραγούδι,
κι δ ξένος δὲ σταμάτησε τὸν κλαψερό του θρῆνο.

Κάποιοις βαρύς τὰ στήθια του καημὸς τοῦ τὰ πλακώνει.

Μὰ ἀς πάψη τὸ τραγούδι πιά, γιὰ νὰ χάιρομαστε δλοι
κι δ ξένος κι οἱ φιλόξενοι. Καλύτερα ἔτσι θά 'ναι.

Γιατὶ ἑτοιμάστηκαν αὐτὰ γιὰ τὸ σεβάσμιο ξένο
ταξίδι καὶ τὰ δῶρα μας ποὺ δώσαμε ἀπ' ἀγάπη.

Γιατὶ εἶναι σὰν τὸν ἀδερφὸ δ ξένος κι δ ἵκέτης
στὸν ἀνθρωπὸ ποὺ λίγο δ νοῦς του κόβει στὸ κεφάλι.

Γι' αὐτὸ ἀπὸ σκέψη πονηρὴ μὴ μοῦ τὰ κρύψης τώρα
δ, τι ρωτήσω. Πιὸ καλὸ νὰ μ' ἀπαντήσης εἶναι.

Πέξ τ' ὄνομα ποὺ σ' ἔλεγαν ἡ μάνα κι δ γονιός σου
κι οἱ ἄλλοι στὴν πατρίδα σου κι δλόγυρα οἱ γειτόνοι.

540

545

550

555

560

565

570

- Γιατὶ ἔτσι δίχως ὄνομα δὲ βρίσκεται κακένας
μήτε ἀρχοντας μήτε φτωχὸς ποὺ γεννηθῆ στὸν κόσμο,
μόν' σ' ὅλους δίνουν ὄνομα σὰ γεννηθῆ οἱ γονιοί του. 575
- Πές μου καὶ τὴν πατρίδα σου, τὴν χώρα, τὸ χωριό σου,
γιὰ νὰ σὲ πᾶνε ἔκει μὲ νοῦ καὶ σκέψη τὰ καράβια.
Γιατὶ δὲν ἔχουν τὰ γοργὰ καράβια τῶν Φαιάκων
σὰν τ' ἄλλα τὰ πλεούμενα τιμόνια ἢ κυβερνῆτες,
μόν' βρίσκουν ἔτσι μόνα τους τὴν σκέψη τῶν ἀνθρώπων
καὶ ἔρουν ὅλων τὰ χωριά, τὰ καρπερὰ χωράφια,
καὶ γοργοτάξιδα περνοῦν τῆς θάλασσας τὰ πλάτια,
κρυμμένα μὲς στὴν καταχνιά καὶ στὴν πυκνὴ θολούρα
κι οὕτε φοβοῦνται νὰ χαθοῦν μήτε κακὸ νὰ πάθουν. 585
- Μὰ τὸ χω ἀπ' τὸν πατέρα μου Ναυσίθο ἐγὼ ἀκουστά μου
πώς θὰ θυμώσῃ μιὰ φορὰ μὲ μᾶς ὁ Ποσειδώνας,
γιατὶ ἔτσι σ' ὅλους εἴμαστε καλόβοιοι περάτες.
Μοῦ ἔλεγε πώς καλόφτιαστο καράβι τῶν Φαιάκων
ἀπ' τὸ ταξίδι ὅταν γυρνᾶ, μιὰ μέρα θὰ τὸ σπάσῃ
μὲς στὸ γεράνιο πέλαγος κι ὀλόγυρα τὴν χώρα
θὰ κλείσῃ μὲ φηλὸ βουνό. 'Ο γέρος ἔτσι μοῦ ἔπει.
Κι ὅπως τὸ θέλει αὐτὸς ὁ θεὸς θὰ γίνη ἢ θὰ τ' ἀφήσῃ.
Μόν' ἔλα ξήγα μου κι αὐτὸς καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου.
Ποῦ τῆγες, ποῦ ταξίδεψες, ποιές πολιτεῖες εἰδες. 595
- Πές μου γιὰ τὶς καλόχτιστες χῶρες καὶ τοὺς ἀνθρώπους
ὅσοι εἶναι ἀγριοι καὶ κακοί καὶ δίκιο δὲν κατέχουν
καὶ ποιοὶ εἶναι ἀντρες φιλόξενοι καὶ τοὺς θεοὺς φοβοῦνται.
Κι ἀκόμα πές μου γιατὶ κλαῖς καὶ βαριαναστενάζεις
τῆς Τροίας καὶ τῶν Δαναῶν τὰ πάθια σὰν ἀκούσης. 600
- 'Ετσι οἱ θεοὶ τὶς δρισαν τὶς συμφορές σ' ἔκεινους
πολύπικρες, ποὺ κι οἱ στερνοὶ τραγούδι νὰ τὶς κάμουν.
Κάποιον καλό σου συγγενὴ μὴν ἔχασες στὴν Τροία,
γαμπρό σου ἢ καὶ πεθερό; Οἱ πιὸ ἀκριβοὶ μας εἶναι
αὐτοὶ μετὰ ἀπ' τὸ αἷμα μας κι ἀπ' τὸ δικό μας γένος.
Φίλο μὴν ἔχασες πιστὸ ποὺ τὸν πολυαγαποῦσες; 605
- Γιατὶ κι ὁ φίλος ὁ πιστὸς κατώτερος δὲν εἶναι
ἀπ' ἀδερφό μας σὰ βρεθῆ μὲ χάρες στολισμένος.

I

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπειρος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ ἐπεί
 « Ἀλκίνο, ἀφέντη βασιλιὰ, καὶ παινεμένε ἀπ' ὅλους,
 αὐτὸ εἶναι τὸ καλύτερο, ν' ἀκούσουμε ἔναν τέτοιο,
 ὡς εἶναι αὐτός, τραγουδιστὴ πόχει φωνὴ ἀθανάτου.
 Γιατὶ δὲν ξέρω ἄλλο σκοπὸ πιὸ χαρωπὸ στὸν κόσμο,
 παρ' ὅταν μ' ἡσυχῇ καρδιὰ ζοῦν ὅλοι μὲς στὴ χώρᾳ
 κι οἱ καλεσμένοι κάθονται μὲς στὸ παλάτι ἀράδα
 κι ἀκοῦνται τὸν τραγουδιστὴ κι ἔχουν τραπέζῃ ἐμπρός τους
 ψωμιὰ γεμάτο καὶ ψητὰ κι ἀπὸ κροντήρι παίρνει
 ὁ κεραστῆς γλυκοῦ κρασὶ καὶ χύνει στὰ ποτήρια. 5

'Απ' ὅλα, αὐτὸ μοῦ φαίνεται τὸ πιὸ ὅμορφο πῶς εἶναι.
 Τώρα σοῦ ζήτησε ἡ καρδιὰ γιὰ τὰ δικά μου πάθια
 νὰ μὲ ρωτήσῃς, πιὸ πολὺ γι' αὐτὰ νὰ κλάψω ἀκόμα.
 Τί πρῶτο ἀπ' ὅλα νὰ σοῦ πῶ καὶ τί στερνὸ ν' ἀφήσω,
 ποὺ ἀμέτρητα τὰ βάσανα μοῦ δώσανε οἱ οὐράνιοι. 10

Καὶ τώρα πρῶτα θὰ σοῦ πῶ νὰ μάθης τ' ὅνομά μου,
 κι ἂν στὰ στερνὰ ἀπ' τὸ μαῦρο μου τὸ ριζικὸ γλιτώσω,
 νὰ μείνω πάντα φίλος σας κι ἀς κάθουμαι ἔτσι ἀλάργα.
 'Εγὼ εἴμαι τοῦ Λαέρτη ὁ γιὸς Δυσσέας, ποὺ ὅλοι λένε
 τὶς τέχνες μου, κι ἡ δόξα μου ὡς τὰ οὐράνια φτάνει,
 καὶ κατοικῶ στὸ ξέφαντο, τὸ φημισμένο Θιάκι,
 πόχει τὸ Νήριτο Βουνό, ψηλὸ καὶ δεντρωμένο,
 κι ὀλόγυρα πολλὰ νησιά, τὸ ν' να κοντὰ μὲ τ' ἄλλο,
 τὴ δασωμένη Ζάκυνθο, τὴ Σάμη, τὸ Δουλίχι. 15

Πιὸ κάτω ἀπ' ὅλα, χαμηλὸ τὸ Θιάκι, στοῦ πελάγου
 τὰ δυτικά, κι ἡλιόβγαλμα κοιτάζουν ὅλα τ' ἄλλα.
 Βραχότοπος, μὰ ξακουστὴ παλικαριῶν: γεννήτρα.
 Δὲν εἰδα ἀπ' τὴν πατρίδα μου γλυκύτερο στὸν κόσμο.
 "Ετσι λοιπὸν ἡ Καλυψὼ μὲ κράτας ἡ νεράιδα
 μὲς στὴ βαθουλωτὴ σπηλιὰ ποιθώντας με γιὰ ταίρι. 20

"Ετσι μ' ἐμπόδιζε ἔπειτα κι ἡ δολοπλέχτρα ἡ Κίρκη
 στὸ σπίτι της καὶ ταίρι της νὰ μ' ἔχῃ λαχταροῦσε.
 "Ομως ποτὲ δὲν ἔπειθαν στὰ στήθια τὴν καρδιά μου.

Γιατὶ δὲν ἔχει πιὸ γλυκὸ στὸν κόσμο ἀπ' τὴν πατρίδα
κι ἀπ' τοὺς γονιούς, κι ἂν κάθεσαι σὲ ἀρχοντικὰ παλάτια,
μές στὴν πικρὴ τὴν ξενιτιὰ κι ἀπ' τοὺς γονιούς σου ἀλάργα. 35

Μὰ ἐλᾶτε τὸν πολύπαθο ν' ἀκοῦστε γυρισμό μου,
ποὺ μ' ὅρισε τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς σὰν ἔφυγα ἀπ' τὴν Τροία.

Στοὺς Κίκονες ὁ ἄνεμος μὲξιν αἰσέσει ἀπ' τὴν Τροία,
στὴν "Ισμαρό, ὅπου κούρσεψα καὶ κάστρο καὶ κατοίκους." 40
Κι ὅσες γυναικες πήραμε καὶ λάφυρα ἀπ' τὴν χώρα,
ἔξι τοῦ τὰ μοιράσαμε, κανεὶς νὰ μὴ χολιάσῃ.

Τότε ἀπ' ἔκει τοὺς ἔτρωγα νὰ φεύγουμε τρεχάτοι,
μὰ δὲ μ' ἀκούσανε οἱ τυφλοί, καὶ στ' ἀκρογιάλι κάτω
μεθοῦσαν κι ἔσφαζαν ἀρνιὰ καὶ κουτελάτα βόδια. 45

Τότε ἔτρεξαν οἱ Κίκονες Κικόνους νὰ φωνάξουν,
ποὺ χαν γειτόνους, πιὸ πολλοὺς καὶ σὰν πιὸ ἀντρειωμένους,
ποὺ κατοικοῦσαν στὰ χωριά, στὸν πόλεμο τεχνίτες,
Θέλεις πεζοὶ θές μ' ἄλογα, σὰν τὸ καλοῦσε ἡ ἀνάρχη. 50

Κι ἥρθανε τόσοι τὴν αὐγή, ὅσα ἀνθια κι ὅσα φύλλα
ἀνθοβολοῦν τὴν ἀνοιξη. Τότε ἀσπλαχνη τοὺς ἔρμους
μᾶς βρῆκε μοίρα ἀπ' τὸ θεό νὰ πάθουμε λαχτάρες.

Κι ὅταν σὲ λίγο φτάσανε, παράταξαν τοὺς λόχους
κοντὰ στὰ πλοῖα τὰ γοργὰ κι ἀρχίσανε τὴ μάχη
κι ἔνας τὸν ἄλλον κάρφωνε μὲ χάλκινο κοντάρι. 55

Κι ὅσο βαστοῦσε ἀκόμα αὐγὴ καὶ προχωροῦσε ἡ μέρα,
ώς τότε τοὺς κρατοῦσαμε, κι ἀς ἡτανε χιλιάδες.

Κι ὅταν ὁ ἥλιος ἔγερνε, τὴν ὥρα ποὺ ξεζεύουν
τὰ βόδια, τότε οἱ Κίκονες τοὺς Ἀχαιοὺς τσακίζουν.

"Εξι λεβέντες χάθηκαν μέσα ἀπ' τὸ κάθε πλοῖο
κι ὅλοι οἱ λοιποὶ γλιτώσαμε ἀπὸ σφαγὴ καὶ χάρο.

Θλιψμένοι ἔκειθε κάμαμε πανιὰ νὰ προχωροῦμε,
πρόθυμα ποὺ γλιτώσαμε, θρηνώντας τοὺς χαμένους.
"Ομως δὲν ξεινήσανε τ' ἀνάφρυδα καράβια
πρὶν τρεῖς φορὲς φωνάξουμε τοὺς ἀμοιρούς συντρόφους,
ὅσοι στὸν κάμπο ἀπὸ σπαθὶ σκοτώθηκαν Κικόνων. 65

"Ο Δίας τότε σήκωσεν ὁ συγνεφοσυνάχτης
μὲ μαύρη ἀντάρα τὸ Βοριά καὶ σκέπτασε μὲ νέφρια
στεριὰ μαζὶ καὶ θάλασσα καὶ θάμπωσαν τὰ οὐράνια.

Τὰ πλοῖα κατακέφαλα στὰ κύματα βουτοῦσαν,
καὶ τὰ πνιὰ μᾶς ἔσχισε ἡ δύναμη τοῦ ἀνέμου
σὲ τρεῖς καὶ τέσσερεις μερίες, καὶ γιὰ νὰ μὴν πνιγοῦμε,
ὅλα τὰ κατεβάσαμε στὰ τρεχαντήρια μέσα,
καὶ τ' ἄκροι γάλι πιάσαμε γοργὰ λαμνοκοπώντας.

"Ασάλευτοι μείναμε ἐκεῖ δυὸς μέρες καὶ δυὸς νύχτες,
κι οἱ ἔννοιες μὲ τὴν κούραση μᾶς θέριζαν τὰ σπλάχνα.

Σὰν ἔφεξε ἡ χρυσάκτιδη Αὔγη τὴν τρίτη μέρα,
τ' ἀσπρὰ πανιὰ σηκώσαμε σὰν μῆτηκαν τὰ κατάρτια,
κι εἴχαμε τὸν καιρὸν ὄδηγὸν καὶ τοὺς καπετανέους.

"Αβλαβίος τότε θά 'φτανα στὴν ποθητὴ πατρίδα.

Μὰ σὰν περνοῦσα ἀπ' τὸ Μαλιά, τὸ κύμα καὶ τὸ ρέμα
μὲ τὸ Βοριά, ἀπ' τὰ Κύθηρα μὲ ξόριασαν πιὸ πέρα.

Μέρες ἐννιὰ παραδέρνα μ' ἀνάποδους ἀνέμους
στὸ ψαροθρόφο πέλαγο. Τὴ δέκατη πιὰ μέρα
στοὺς Λωτοφάγους πήγαμε, πόχουν θροφὴ λουλούδια.

Τότε δέω βγήκαμε νερὸν νὰ πάρουμε ἀπὸ βρύση,
κι ἐκεῖ τραπέζι ἐτοίμασαν κοντὰ στὰ πλοῖα οἱ ναῦτες.
Καὶ μιὰ μπουκιὰ ἀμα φάγαμε καὶ βρέξαμε τὰ χείλια,
τότε συντρόφους ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν,
ποιοὶ κατοικοῦσαν ἀνθρώποι στὸν τόπο σιτοφάγοι,

ἀπ' ὅλους δυὸς διαιλέγοντας καὶ τρίτον ἔναν κράχτη.

Κι ἐκεῖ ποὺ πῆγαν τρέχοντας, τοὺς Λωτοφάγους βρήκαν.

Αὐτοὶ κακὸ δὲ σκέφτηκαν νὰ κάμουν στοὺς συντρόφους,

μόνο τοὺς ἔδωσαν λωτὸν νὰ φᾶνε. Κι ἂν κανένας

τὸ μελιστάλαχτο καρπὸ τὸν ἔβαζε στὸ στόμα,

πίσω δὲν ἥθελε νὰ ρθῇ, μήτε εἰδησῃ νὰ φέρη,

παρὰ νὰ μένουν ἥθελαν κοντὰ στοὺς Λωτοφάγους

λωτὸν νὰ τρῶνε, τὴ γλυκιὰ πατρίδα λησμονώντας.

Μὰ ἔγω τοὺς πῆρα σταυρῶς, κι ἀς ἔκλαιγαν, στὰ πλοῖα
καὶ σέρνοντας τοὺς ἔδεσα στοὺς μπάγκους ἀπὸ κάτω.

Τότε στοὺς ἄλλους φώναξα τοὺς ποθητοὺς συντρόφους,

γλήγορα ἀπάνω στὰ γοργὰ καράβια νὰ πηδήσουν,

λωτὸν μὴν φᾶνε κι ἔπειτα ξεχάσουν τὴν πατρίδα.

Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπήκανε καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους,
ἀράδα καὶ τὴ θάλασσα μὲ τὰ κουπιὰ χτύποῦσαν.

70

75

80

85

90

95

100

105

Ἐκεῖθε ἐμπρὸς τραβήξαμε μὲ σπλάχνα μαραμένα
καὶ στῶν ἀνόμων πήγαμε Κυκλώπων τὴν πατρίδα,
ποὺ στῶν μακαριστῶν θεῶν τὴ δύναμη θαρρώντας,
φυτὸ στὴ γῆ δὲ φύτεψαν μήτε ὅργωσαν χωράφι,
μόν' ὅλα βγαίνουν ἀσπαρτα κι ἀνόργωτα φυτρώνουν,
στάρια, κριθάρια, κλήματα ποὺ τὸ κρασί τους κάνουν,
ἀπὸ μεγαλοστάφυλα καθὼς τὰ φέρνει ὁ Δίας. .

Δὲν ἔχουν προεστῶν βουλὲς μήτε ἀπὸ νόμους ζέρουν,
καὶ κατοικοῦντε στῶν βουνῶν κατάκορφα τὶς ράχες,
μέσα σὲ βαθούλες σπηλιές καὶ τὰ παιδιά του δρίζει
καθεῖς καὶ τὴ γυναικά του, μήτε ψηφᾶ τοὺς ἄλλους.

Κι ἔνα νησάκι ἀπλώνεται πιὸ πέρα ἀπ' τὸ λιμάνι,
οὔτε κι ἀλάργα οὔτε κοντὰ στὴ χώρα τῶν Κυκλώπων,
πολύδεντρο, δπου ἀμέτρητα τ' ἄγρια γίδια βόσκουν,
γιατὶ πατήματα ποτὲς ἀνθρώπων δὲν τὰ σκιάζουν,
μήτε συχνάζουν κυνηγοὶ ποὺ στὰ πυκνὰ λαγκάδια
καὶ στὶς ψηλές βουνοκορφές πᾶν καὶ τσακοῦν τὰ πόδια.
Κοπάδια ἀπάνω στὸ νησὶ δὲν ἔχει οὔτε χωράφια,
μόν' ἀσπαρτο κι ἀνόργωτο χρόνο καιρὸ εἶναι κι ἔρμο
καὶ μόνο θρέφει στὶς βοσκὲς βελαζολάλες γίδες.

Δὲν ἔχουν κοκκινόπλωρα οἱ Κύκλωπες καράβια
μήτε τεχνίτες καραβιῶν πλεύμενα νὰ φτιάσουν
σὲ κάθε χρήσιμη δουλειά, νὰ πᾶνε σ' ἄλλους τόπους,
δπως συχνὰ τὶς θάλασσες περνώντας τρέχουν ἄλλοι,
νὰ φέρουν στ' ἀφροχώματο νησὶ νὰ τοὺς δουλέψουν.

Ξερὸ δὲν εἶναι. Θά' φερνε κάθε καρπὸ στὴν ὥρα.

Γιατὶ ἀπ' τὴν ἀκρη τοῦ γιαλοῦ ἀρχίζουν τὰ λιβάδια
δροσίτα, ἀπαλοχώματα. Τ' ἀμπέλια αἰώνια θά' ταν.

'Η γῆ στρωτὴ γιὰ ὅργωμα. Παντοῦ βαθιὰ χωράφια,
μὲ χῶμα ἀφράτο, ποὺ δὲ καιρὸς σὰν ἔρθη θὰ θερίσης.

Κι ἔχει λιμάνι ἀπάνεμο, ποὺ μήτε παλαιμάρια
θέλεις ἔκει, μήτε ἄγκυρες, μήτε σκοινιὰ νὰ δέσης,
μόν' ἀραγμένος κάθεσαι καιρό, δπο πάλε οἱ ναῦτες
γιὰ τὸ ταξίδι σηκωθοῦν καὶ πάρη πρύμο ἀγέροι.

Καὶ μιὰ πηγὴ στοῦ λιμανιοῦ τὸ βάθος ἀναβρύζει
νεράκι, κάτω ἀπ' τὴ σπηλιά, καὶ γύρω ἀνθίζουν λεῦκες.

Πήγαμε ἐκεῖ. Κάποιος θεός στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι μᾶς ὀδηγοῦσε, οὔτε ἔφεγγε μπροστὰ νὰ ξεδιαιλύνης. Γιατὶ ήταν γύρω καταχνιὰ πηχτὴ καὶ τὸ φεγγάρι κρυμμένο μὲς στὰ σύγνεφα, δὲν ἔλαμπε στὰ οὐράνια.

Κανεὶς μας τότε τὸ νησὶ δὲν ξάνοιξε μπροστά του, μηδὲ τὰ κύματα εἰδάμε ποὺ στὴ στεριὰ κυλοῦσαν μεγάλα, πρὶν τ' ἀνάφρυδα καράβια πᾶν ν' ἀράξουν.

Μαζώξαμε ὅλα τὰ πανιὰ σὰν ἄραξαν τὰ πλοῖα, καὶ βγήκαμε δέω στὴ στεριά, στὴ θάλασσα ἄκρη ἄκρη κι ἐκεῖ ὑπὸ λίγο πήραμε νὰ φέξῃ καρτερώντας.

Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα, γυρίζαμε ὅλο τὸ νησὶ καὶ θάμαζε ἡ καρδιά μας.

Τότε οἱ Νεράϊδες, τοῦ Διὸς τ' ἀσπιδοφόρου οἱ κόρες, γίδες βουνίσιες σήκωσαν, προσφάγι τῶν συντρόφων. Κι εύτυς δοξάρια γυριστά, μακρόλαιμα κοντάρια ἀπ' τὸ καράβι ἀδράχνοντας, σὲ τρεῖς σειρὲς βαλμένοι, ρίχναμε κι ἔφθονο δ θεός μᾶς ἔδωσε κυνήγι.

Εἶχα καράβια δώδεκα καὶ τὸ καθένα πῆρε γίδες ἐννιά καὶ χάρισαν μόνο σὲ μένα δέκα.

"Ετσι ὅλη μέρα τρώγαμε δσο νὰ πέση δ ἥλιος, ἔφθονο κρέας καὶ γλυκὸ τραβούσαμε μοσκάτο, γιατὶ εἶχε ἀκόμα κόκκινό κρασὶ μὲς στὰ καράβια, δὲ σώθηκε. 'Ο καθένας μας περίσσιο στὰ κροντήρια τὸ πῆρε, ὅταν πατήσαμε τὸ κάστρο τῶν Κικόνων.

Καὶ στῶν Κυκλώπων βλέπαμε τὴ γῆ, πού 'ταν κοντά μας, καπνὸ κι ἀκούγαμε φωνές γιδιῶν, ἀρνιῶν, δικές τους.

Κι δ ἥλιος σὰ βασιλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι, τότε πιὰ κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.

Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα, τότε συγκάλεσα βουλὴ κι ἔτσι εἶπα στοὺς συντρόφους:

« Οἱ ἄλλοι ἔδω νὰ μείνετε τώρα, πιστοὶ συντρόφοι, κι ἔγώ μὲ τὸ καράβι μου καὶ τοὺς δικούς μου ἀνθρώπους, θὰ πάω νὰ μάθω ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ ποὺ κατοικοῦν τὸν τόπο, ἄγριοι ἂν εἶναι κι ἀπιστοὶ καὶ δίκιο ἂν δὲν κατέχουν, ἢ τοὺς θεοὺς ἂν σέβουνται κι ἀντρες φιλόξενοι εἶναι ».

Εἶπα, κι ἀπάνω ἀνέβηκα στὸ μαύρο τρεχαντήρ

145

150

155

160

165

170

175

- κι εἶπα στοὺς ναῦτες ν' ἀνεβοῦν καὶ τὰ σκοινιὰ νὰ λύσουν.
 Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπήκανε καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους
 ἀράδα καὶ τὴ θάλασσα μὲ τὰ κουπιὰ χτυποῦσαν. 180
- Κι ὅταν σὲ τόπο φτάσαμε ποὺ δὲν ἦταν ἀλάργα,
 εἴδαμε ἀπόμερη σπηλιὰ κοντὰ κοντὰ στὸ κύμα,
 ψηλὴ καὶ δαφνοσκέπαστη, κι ἀπειρα ἐκεῖ κοπάδια
 γιδοπροβάτων στάλιζαν καὶ αὐλὴ εἶχε γύρω γύρω
 ψηλὴ μὲ πέτρες μὲς στὴ γῆς χωμένες, καὶ μὲ πεύκους
 μεγάλους κι ἀψηλόκορφες βελανιδιὲς φραγμένη. 185
- Ἄντρας θεόρατος ἐκεῖ καθόντανε, ποὺ μόνος
 τ' ἀρνιὰ βοσκοῦσε ἀπόμερα μήτε ἔσμιγε τοὺς ἄλλους,
 μόν' τὸ κακὸ λογάριαζε στὴν ἐρημιὰ ποὺ ζοῦσε.
- Τέρας πελώριο πλάστηκε, μήτε ἔμοιαζε ἄλλου ἀνθρώπου, 190
 μόν' ἦταν σὰν ψηλοῦ βουνοῦ ραχούλα φουντωμένη,
 ποὺ ξεχωρίζει ἀνάμεσα σ' ἄλλες κορφές μονάχη.
- Πρόσταξα τότε τοὺς λοιποὺς ἀγαπητοὺς συντρόφους
 νὰ μείνουν στὸ καράβι ἐκεῖ κοντὰ νὰ τὸ προσέχουν
 καὶ δώδεκα ἀρῷ διάλεξα τοὺς πιὸ καλοὺς ἀπ' ὅλους, 195
 ἔφυγα. Πήραμε μαζὶ καὶ σ' ἔνα ἀσκὶ γιδίσιο
 μαῦρο γλυκόπιστο κρασὶ ποὺ μοῦ 'χε δώσει δῶρο
 δέ Μάρωνας τοῦ Εὔάνθι δέ γιός, δέ λειτουργὸς τοῦ Φοίβου
 πού 'χε προστάτη ἡ Ἱσμαρος, γιατὶ ἀπὸ σεβασμό μας
 σώσαμε αὐτὸν καὶ τὸ πιστὸ ταίρι του καὶ τὸ γιό του, 200
 ποὺ κατοικοῦσαν σὲ πυκνὸ δάσος τοῦ Φοίβου Ἀπόλλου.
 'Αξίας δῶρα μοῦ δώσει γιὰ τοῦτο, ἔφτὰ κομμάτια
 καλοφτιασμένο μάλαμα, κι ἔνα ἀργυρὸ κροντήρι,
 καὶ στάμνες δώδεκα κρασὶ μοῦ γέμισε ὡς τὰ χεῖλια, 205
 γλυκὸ κι ἀνέρωτο, πιοτὸ θεϊκό, ποὺ μὲς στὸ σπίτι
 σκλάβια καμιὰ δὲν τὸ ἔχει μήτε ἄλλη παρακόρη
 ἔξδον αὐτός, τὸ ταίρι του καὶ μιὰ ἐπιστάτρα μόνη.
 Κι ὅταν τὸ μελιστάλαχτο κρασὶ ζήθελαν νὰ πιοῦνε,
 σὲ εἶκοσι μέτρα ρίχνανε νεροῦ κι ἔνα ποτήρι, 210
 καὶ τότε μιὰ γλυκιὰ εὐωδιὰ κι οὐράνια ἀπ' τὸ κροντήρι
 χυνότανε, ποὺ νὰ μὴν πιῆς δὲ βάστας ἡ καρδιά σου.
 'Ασκὶ μεγάλο, ἀπ' τὸ κρασὶ αὐτό, γεμάτο πῆρα
 καὶ στὸ δισάκι μου θροφές. Γιατὶ εἶχε κόψει ὁ νοῦς μου

εύτυς, πώς σὲ διντρα πήγαινα μὲ δύναμη μεγάλη,
ἄγριο, ποὺ στὰ στήθια του δὲν είχε πίστη ἢ νόμο.

215

Φτάσαμε ἀμέσως στὴ σπηλιά, μὰ αὐτὸς δὲν ἦταν μέσα,
μόν' τὰ παχιά του πρόβατα βοσκοῦσε στὸ λιβάδι.

Καὶ στὴ σπηλιὰ ἄμα μπήκαμε βλέπαμε δ, τι είχε μέσα.

Γεμάτα τὰ τυρόβολα κι οἱ μάντρες στοιβαγμένες
ἀπὸ κατσίκια κι ἀπ' ἄρνιά, καὶ χώρια μαντρισμένα
τὰ πρώιμα ἀλλοῦ, τὰ μέσα ἀλλοῦ, κι ἀλλοῦ τὰ ὅψιμα ἦταν.

220

Κι ἦταν ἀπὸ τυρόγαλο γεμάτα ὅλα τ' ἀγγειά του.
σκάφες, καρδάρες, ποὺ ἀρμεγε μέσα σ' αὐτὰ τὸ γάλα.
Τότε οἱ συντρόφοι μ' ὅρκιζαν μὲ πειστικά τους λόγια,
λίγο τυρὶ νὰ πάρουμε καὶ νὰ τραβοῦμε πίσω,
κι ἀπ' τὸ μαντρὶ ἔκειθοντας μανάρια καὶ κατσίκια
γλήγορα στὸ γοργόδρομο καρέβι νὰ τὰ πᾶμε,
κι εύτυς νὰ κάνουμε πανιά καὶ στ' ἀνοιχτὰ νὰ βγοῦμε.
Ἐγώ δμως δὲν τοὺς ἀκούσα, ποὺ πιὸ καλὸ ἔτσι θά 'ταν,
γιὰ νὰ τὸν δῶ καὶ δῶρα του φιλόξενα νὰ πάρω.

225

Μὰ στοὺς συντρόφους πρόσχαρος δὲ φάνηκε ὅταν ἥρθε.
Τότες ἀνάψαμε φωτιὰ καὶ κάμαμε θυσία
τυριὰ κομμάτια κόβοντας καὶ φάγαμε κι οἱ ἔδιοι,
καὶ στὴ σπηλιὰ καθίσαμε προσμένοντας, ὡσότου
ἥρθε κι αὐτὸς ἀπ' τὴ βοσκή, μὲ φόρτωμα μεγάλο
ξύλα ἔηρὰ γιὰ τὸ φαῖ νὰ 'χη φωτιὰ ν' ἀνάψῃ.

235

Μὲς στὴ σπηλιὰ σὰν τὸ 'ριξε βούκε δ τόπος ὅλος,
κι ἐμεῖς ἀπ' τὴν τρομάρα μας χωθήκαμε στὸ βάθος
Τότε ἔμπασε μὲς στὴν πλατιὰ σπηλιὰ τὶς προβατίνες,
μὲ τὴ σειρὰ δσες ἀρμεγε κι ἀφησε ἐμπρὸς στὴν πόρτα
μὲς στὴν αὐλὴ τ' ἀρσενικά, κριάρια του καὶ τράγους.
Ἐπειτα σήκωσε ψηλὰ κι ἔβαλε ἐμπρὸς στὴν πόρτα

240

ἀσήκωτη θυρόπετρα, ποὺ δὲ θὰ τὴν κινοῦσσαν
κι εἰκοσιδύδι τετράκυκλα καλοφτιασμένα ἀμάξια·
τόσο τεράστιο ἔβαλε μπροστὰ στὴν πόρτα βράχο.

245

Κάθισε τότες κι ἀρμεγε γίδες καὶ προβατίνες
καὶ τὸ παιδὶ τῆς καθεμιᾶς προσθήλιαζε ἀπὸ κάτω.

Καὶ τὸ μισὸ ὅταν ἔπηξε τ' ἀσπρὸ χιονάτο γάλα,
τὸ σύναξε καὶ τὸ 'βαλε μὲς στὰ πλεχτὰ καλάθια,

- καὶ στὶς καρδάρες φύλαξε τ' ἄλλο μισθὸν νὰ πίνη. 250
 Καὶ τὶς δουλειές του βιαστικὰ σὰν ἔκαμε δύσες εἶχε,
 ξάναψε τότε τὴ φωτιὰ καὶ ἐμᾶς θωρώντας εἶπε :
 « Ποιοὶ εἶστε, δρὲ ξένοι, καὶ ἀπὸ ποῦ στῆς θάλασσας τοὺς δρόμους
 γυρνᾶτε ; Μήνα γιὰ δουλειές, ἢ πᾶτε ἔτσι στὴν τύχη,
 ὅπως οἱ κλέφτες ποὺ γυρνοῦν στὰ πέλαγα καὶ φέρνουν
 στοὺς ξένους τόπους συμφορὲς καὶ τὴ ζωή τους παίζουν ; » 255
 "Ετοι εἶπε, καὶ δλῶν ἡ καρδιὰ παράλυσε στὰ στήθια,
 τρομάζοντας τὸ γίγαντα καὶ τὴ βαριὰ φωνή του.
 Μὰ καὶ ἔτσι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ δυό μου λόγια καὶ εἶπα :
 « Εμεῖς, πολύπαθοι Ἀχαιοί, γυρίζουμε ἀπ' τὴν Τροία 260
 μὲς στὰ θαλασσοπέλαγα καὶ μὲ λογῆς ἀνέμους,
 νὰ πᾶμε στὴν πατρίδα μας, μὰ πήραμε ἄλλο δρόμο.
 "Ετοι ἥθελε τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς γιὰ μᾶς ν' ἀποφασίσῃ.
 "Ολοι στρατιῶτες εἴμαστε τοῦ βασιλιᾶ Ἀγαμέμνου,
 πόφτασε τῷρα ἡ δόξα του στὰ πέρατα τοῦ κόσμου, 265
 γιατὶ λαοὺς κατέστρεψε καὶ ἔριξε τέτοιο κάστρο.
 Καὶ νὰ μᾶς σώσης πέφτουμε στὰ πόδια σου, ἀν θελήσης
 μὲ δῶρα σου φιλόξενα νὰ μᾶς φιλοξενήσῃς,
 ποὺ τὸ χούν δλοι σύστημα στὸν κόσμο γιὰ τοὺς ξένους.
 Σεβάσου, βλάμη, τοὺς θεούς, μιὰ χάρη σου ζητοῦμε. 270
 "Ο Δίας δι φιλόξενος τοὺς ξένους προστατεύει,
 καὶ ὅπου νὰ πᾶνε ἡ χάρη του μαζὶ τοὺς συνοδεύει ». 275
 Εἶπα, καὶ μ' ἀσπλαχνη καρδιὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως :
 « Τά χεις χαμένα, σύντροφε, ἢ θά ρχεσαι ἀπ' ἀλάργα,
 ἐνῶ μοῦ λὲς νὰ φοβηθῶ θεούς καὶ νὰ πιστέψω. 280
 Δὲν τὸν φηφοῦν οἱ Κύκλωπες τὸν ἀσπιδάτο Δία,
 μήτε θεούς, γιατὶ εἴμαστε πολὺ πιὸ ἀνώτεροί τους.
 Μήτε ἀπ' τοῦ Δία φόβο ἐγὼ θὰ σὲ πονέσω ἐσένα,
 καθὼς καὶ τοὺς συντρόφους σου, ἀν δὲν τὸ θέλω ὁ ἔδιος.
 Μόν' πέξ μου ποῦ νὰ τ' ἀράξεις τὸ καλοκαμωμένο
 καράβι, ἀν κάπου ἀπόμερα γιὰ ἐδῶ κοντά, νὰ ζέρω ». 285
 "Ετοι εἶπε δοκιμάζοντας, μὰ ποῦ νὰ μὲ γελάσῃ.
 Κι εὔτυς μὲ λόγια πονηρὰ τ' ἀπάντησα καὶ ἔτσι εἶπα :
 « "Ἄχ ! τὸ καράβι δι Σαλευτῆς μοῦ τὸ σπασε τοῦ κόσμου,
 στὰ βράχια δπως τὸ χτύπησε σὲ μιὰ τῆς χώρας σου ἄκρη, 285

στὸν κάβο ἀφοῦ τὸ ξόριασε κι ἡ θάλασσα τὸ πῆρε,
κι ἐγὼ μονάχος ξέφυγα μ' αὐτοὺς τὸ μαῦρο χάρο ».

"Ετσι εἶπα, κι ὁ σκληρόψυχος δὲ μοῦ βγαλε ἄλλη λέξη,
μόν' χύμηξε κι ἀπλώνοντας τὰ χέρια στοὺς συντρόφους,
ἄρπαξε δυὸς καὶ καταγῆς τοὺς χτύπαε σὰν κουτάβια,
καὶ τὰ μυαλά τους χύθηκαν καὶ μούσκεψαν τὸ χῶμα.
Κι ἔτσι σὰν τοὺς κομμάτιασε, τοὺς ἔβαλε στὸ δόντι.
Κι ἔτρωγε σὰ βουνόθρεφτο λιοντάρι, δίχως σκλίδα
ν' ἀφήσῃ, σάρκες, σωθικά, κόκκαλα μεδουλάτα.

Κι ἐμεῖς στὸ Δία κλαίοντας σηκώναμε τὰ χέρια,
θωράντας βάρβαρες δουλειές ποὺ χάναμε τὸ νοῦ μας.

Κι ὁ Κύκλωπας σὰ γέμισε τὴν ἀπατὴ κοιλιά του,
κρέας ἀνθρώπων τρώγοντας, ἀγνὸς ρουφώντας γάλα,
τεντώθηκε μὲς στὴ σπηλιὰ καταμεσίς στ' ἀρνιά του.

Τότε εἶπα μὲ τὴν ἀφοβῇ καρδιά μου νὰ ζυγώσω
κι ἀπ' τὸ μηρὶ μου βγάζοντας τὸ κοφτερὸ μαχαίρι,
στὰ στήθια νὰ τοῦ τό 'μπηγνα, στὸ μέρος ποὺ τὰ σπλάχνα
κλειοῦν τὸ συκώτι, φάχνοντας μὲ τ' ἄλλο μου τὸ χέρι
μὰ μ' ἔκοψε ἄλλος στοχασμός. Γιατὶ κι ἐμεῖς μαζί του

τὸ χάρο ἔκει θὰ βρίσκαμε. Πῶς θὰ μπορούσαμε. Όλοι
τὸ βράχο τὸν ἀσήκωτο νὰ βγάλουμε ἀπ' τὴν πόρτα;
"Ετσι βαριὰ στενάζοντας προσμέναμε νὰ φέξῃ.

Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
ἄναψε πάλε τὴ φωτιὰ κι ὅλες σειρὰ τὶς μάνες
ἄρμεγε καὶ προσθήλιαζε καὶ τὰ μικρά τους κάτω.

Καὶ τὶς δουλειές του βιαστικὰ σὰν ἔκαμε ὅσες εἶχε,
ἄρπαξε πάλε δυὸς μαζί νὰ φάη τὸ κολατσό του.

Χορτάτος τότε ἀπ' τὴ σπηλιὰ μπρογκοῦσε τὸ κοπάδι,
πρῶτα τὸ βράχο ἀψήφιστα σὰν ἔβγαλε ἀπ' τὴν πόρτα,
καὶ τὸν ἔαναβαλε ἔπειτα σὰ σκέπασμα σὲ θήκη,
καὶ στὸ βουνὸ σφυρίζοντας τ' ἀρνιά του σαλαγοῦσε.

"Εμεινα ἐγὼ τὸ χάρο του στὸ νοῦ μου ἀναμετρώντας
νὰ τὸν πλερώσω, ἀν μοῦ 'δινε τέτοια χαρὰ ἡ Παλλάδα.

Κι αὐτὴ ἡ βουλὴ μοῦ φάνηκε καλύτερη πώς ἤταν.

Μὲς στὸ μαντρὶ εἶχε δὲ Κύκλωπας ἔνα χοντρὸ ματσούκι
χλωροκομμένο, ἐλίτικο, νὰ τὸ βαστᾶ ὅταν γίνη,

290

295

300

305

310

315

ξερό, κι ἐμεῖς τὸ λέγαμε, θωρώντας το, πῶς ἡταν
κατάρτι σὲ εἰκοσάκουπο καράβι πισσωμένο,
ἀπ' τὰ μεγάλα φορτηγὰ ποὺ πέλαγα ἀρμενίζουν.

Τόσο στὸ μάκρος φαίνονταν καὶ τόσο καὶ στὸ χόντρος. 325
Πιάνω καὶ κόβω ὁς μιὰν ὄργια κομμάτι ἀπ' τὸ ματσούκι
καὶ στοὺς συντρόφους τὸ ὀδωσα νὰ μοῦ τὸ πελεκήσουν.
Κι ἴσιο σὰν τὸ ἔκαμαν αὐτοί, τὸ ἔνσα ἐγώ στὴν ἄκρη
καὶ νὰ πυρώση τὸ βαθα στὴν ἀναμμένη θράκα.

"Ἐπειτα τὸ ἔκωσα βαθιὰ μὲς στὴν κοπριὰ ἀπὸ κάτω,
ποὺ ἡταν χυμένη στὴ σπηλιὰ παντοῦ σωρός μεγάλος.
Καὶ τότε πρόσταξα λαχνὸν νὰ ρίξουν οἱ συντρόφοι,
μαζί μου ποιοὶ θὰ τύχαιναν τὸν πάλο νὰ τὸν μπήξουν
στὸ μάτι του ὅταν κοιμηθῇ κι ὑπνος βαθὺς τὸν πάρη.
Λάχανε αὐτοὶ ποὺ θὰ ὕθελα κι ὁ Ἰδιος νὰ διαλέξω,
τέσσερεις ὄλοι καὶ μ' αὐτοὺς κι ἐγώ μαζί τους πέντε. 335

"Ηρθε τὸ βράδυ βόσκοντας τ' ἀφρόμαλλο κοπάδι,
κι ἔμπασε ἀμέσως στὴν πλατιὰ σπηλιὰ τὰ πρόβατα ὄλα
κι οὔτε ἔνα στὴ βαθιὰ του αὐλὴ δὲν ἀφησε κεφάλι,
κάτι σὰ νὰ μυρίστηκε, εἴτε δ θεδς ἔτσι εἶπε.
Σήκωσε πάλε κι ἔβαλε τὸ βράχο ἐμπρόδις στὴν πόρτα,
καὶ καθισμένος ἀρμεγε σειρὰ τὶς μάνες ὄλες
καὶ τὰ μικρά τους καθεμιᾶς προσθήλιαζε ἀπὸ κάτω.
Καὶ τὶς δουλειές του βιαστικὰ σὰν ἔκαμε ὅσες είχε
ἄρπαξε πάλε δυὸ μαζί συντρόφους νὰ δειπνήσῃ. 340

Τότε κοντὰ στὸν Κύκλωπα πηγαίνω κι ἔτσι τοῦ ὄπα,
μ' ἔνα καυκὶ στὸ χέρι μου γεμάτο κρασὶ μαῦρο.
«Κύκλωπα, πάρε, πιὲ κρασί, σὰν ἔφαγες ἀνθρώπους,
νὰ ἰδῆς στὸ τρεχαντήρι μου σὰν τί πιοτὸ εἶχα κρύψει.
Τάμα γιὰ σένα τὸ ὄφερνα, ἴσιως καὶ μὲ πονοῦσες
καὶ μ' ἔστελνες στὸν τόπο μου. Μὰ ἔσύ εἶσαι λυσσασμένος.
"Ασπλαχνε, πῶς ἄλλος θνητός, ἀπ' ὅσους ἔχει δ κόσμος,
θά ὥρη σὲ σένα ἄλλη φορά, ἔτσι ἀνομα ἀφοῦ κάνεις; »

Ἐπίτα, καὶ πῆρε τὸ κρασὶ καὶ τὸ πιε μονορούφι.
Σὰν ἤπιε, τ' ἄρεσε πολὺ καὶ μοῦ ζητοῦσε κι ἄλλο· 355
«'Ακόμα δῶσ' μου, ἔτσι νὰ ζῆς καὶ τὸ δινομά σου πές μου
εὐτύς, νὰ λάβης δῶρο μου ποὺ νὰ χαρῆ ἡ καρδιά σου.

Βγάζει ἡ πολύκαρπή μας γῇ κρασὶ καὶ στοὺς Κυκλώπους
ἀπὸ μεγαλοστάφυλα, καθὼς τὰ βρέξη ὁ Δίας,
ὅμως ἀπὸ νεχτάρι αὐτὸν κι ἀπ' ἀμβροσία βγῆκε». 360

Ἐτσι εἶπε, καὶ τὸ φλογερὸν κρασὶ τοῦ δίνω πάλε,
καὶ τρεῖς φορὲς τὸν κέρασα κι ἀστόχαστα τρεῖς ἤπει.
Κι δταν τοῦ ζάλισε ἔπειτα καλὰ τὰ λογικά του,
τότε μὲ λόγια μαλακὰ τοῦ μίλησα καὶ τοῦ 'πα·

«Κύκλωπα, ἀφοῦ μὲ ρώτησες, καὶ τ' ὄνομά μου μάθε
καὶ δῶσ' μου καθὼς τὸ 'ταξές τὸ φιλικό σου δῶρο.
Κανεὶς ἐγὼ δύνομαζομαι κι δλοι Κανεὶ μὲ λένε
ἡ μάνα κι ὁ πατέρας μου κι δλοι οἱ λοιποὶ μου φίλοι».

Ἐπια, καὶ μ' ἀσπλαχνὴ καρδιὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
«Κι ἐγὼ στερνώνε τὸν Κανεὶ θὰ φάω ἀπ' τοὺς συντρόφους,
ὅμως αὐτοὺς πρωτύτερα. Νά τι σοῦ κάνω δῶρο».

Ἐτσι εἶπε καὶ τεντώθηκε τ' ἀνάσκελα πεσμένος,
κι ἔγειρε δίπλα τὸ χοντρὸν λαιμὸν κι εὔτὺς ὁ ὑπνος
τὸν πῆρε ὁ παντοδαμαστής. Κι ἔβγανε ἀπ' τὰ λαρύγγια
μπουκιές ἀνθρώπων καὶ κρασὶ ποὺ ξέρναε μεθυσμένος.
Τότε ἔχωσα τὸν πάλο εύτὺς στήν ἀναμμένη θράκα
νὰ πυρωθῇ καὶ ψύχωνα μὲ λόγια τοὺς συντρόφους
ὅλους, μὴ φοβηθῇ κανεὶς καὶ θέλῃ νὰ μοῦ φύγῃ.

Κι δι πάλος ὁ ἐλίτικος σὰν κόντευε ν' ἀνάψη,
ἄν καὶ χοντρὸς μὲς στὴ φωτιὰ καὶ φαίνονταν νὰ λάμπη
τὸν πῆρα ἀπ' τὴ φωτιὰ κοντὰ στὸν Κύκλωπα καὶ γύρω
στεκόντανε οἱ συντρόφοι μου. Καρδιὰ ὁ θεὸς μᾶς δίνει,
κι ἀφοῦ τὸν πάλο σήκωσαν, τὸ μυτερὸν στήν ἄκρη,
στὸ μάτι του τὸν ἔχωσαν. Κι ἐγὼ ἀπὸ πάνω τότε
πέφροντας τοῦ τὸν ἔστριβα, ἔτσι δπως μὲ τρυπάνι
τρυπάει τὸ καραβόξυλο τεχνίτης κι ἀπὸ κάτω

τὸ στρέφουν ἄλλοι μὲ λουρὶ στό 'να καὶ στ' ἄλλο μέρος
κι αὐτὸν γυρίζει ἀδιάκοπα. «Ἐτσι κι ἔμεις στὸ μάτι
τοῦ Κύκλωπα γυρίζαμε τὸν πυρωμένο πάλο,
κι δπως μπτηγότανε ζεστός, τὸν μούσκευε τὸ αἰλμα
κι δλα τριγύρω τοῦ ματιοῦ, ματόφυλα καὶ φρύδια,
τοῦ τὰ καψάλιζε ἡ φωτιὰ καὶ τοῦ 'καψε τὴν κόρη,
κι ἔτριζαν μέσα ἀπ' τὴ φωτιὰ οἱ ρίζες τοῦ ματιοῦ του.

360

365

370

375

380

385

390

- Πῶς δταν στὸ κρύο νερὸ χώνει μπαλτὰ ἡ σκεπάρνι
γιὰ νὰ τὰ βάψῃ ὁ σιδεράς κι ἀχοῦν καὶ τσιτσιρίζουν,
—γιατὶ ἡ πέρισσα δύναμη αὐτὴ εἶναι τοῦ σιδήρου—
ἔτσι ἔτριζε τὸ μάτι του κι αὐτοῦ στὸν πάλο γύρω.
Μούγγριζε τότε σὰ θεριὸ κι οἱ βράχοι ἀντιλαλοῦσαν,
κι ἐμεῖς ἀπ' τὴν τρομάρα μας σκορπίσαμε δλοι ἀλάργα. 395
- Τότε ἔβγαλε ἀπ' τὸ μάτι του τὸν πάλο, βουτηγμένον
στὸ αἷμα, καὶ τὸν πέταξε μακριά, χειρονομώντας
σὰ φρενιασμένος, κι ἔσκουζε στοὺς Κύκλωπες, ποὺ γύρω
στὶς ἀνεμιδάρτες κορφές, μὲς στὶς σπηλιές καθόνταν
καὶ τρέχανε ἄλλος ἀπ' ἄλλοῦ, σὰν ἄκουσαν νὰ σκούζῃ,
καὶ στὴ σπηλιὰ σταθῆκανε τριγύρω καὶ ρωτοῦσαν. 400
- «Τί σοῦ 'τυχε, Πολύφημε, καὶ μεγαλοφωνάζεις
μὲς στὴν ἀθάνατη υγκτιὰ καὶ μᾶς χαλᾶς τὸν ὑπνο ;
Μήν ἄθελά σου σ' ἀρπαζε κανένας τὸ κοπάδι ;
Μήνα σοῦ παίρνει τὴ ζωὴ μ'. ἀπάτη καὶ μ' ἀντρεία ;» 405
- Κι ὁ φοβερὸς Πολύφημος ἀπ' τὴ σπηλιὰ ἀπαντοῦσε.
«Ἀδέρφια, μ' ἔφαγε ὁ Κανεὶς μ' ἀπάτη, ὅχι μ' ἀντρεία ». 410
- Κι ἔκεινοι τ' ἀπαντοῦσαν μὲ πεταχτά τους λόγια.
«Ἄφοῦ κανεὶς δὲ σ' ἔβλαψε καὶ μέσα εἰσαι μονάχος,
ἀπ' τὴν ἀρρώστια ποιός μπορεῖ τοῦ Δία νὰ σὲ σώσῃ ;
Δεήσου στὸν πατέρα σου τὸ σείστη Ποσειδώνα ». 415
- “Ετσι εἴπανε καὶ φεύγανε καὶ γέλασε ἡ καρδιά μου
ποὺ τ' ὄνομά μου ἀπάτησε κι ἡ πονηρή μου σκέψη.
Κι ὁ Κύκλωπας σπαράζοντας στοὺς πόνους καὶ βογγώντας,
πῆγε στὴν πόρτα ψάχνοντας καὶ σήκωσε τὴν πέτρα
κι αὐτὸς στὴν πόρτα κάθισε κι ἀνοίξε τὰ δύο χέρια,
μὲ τὸ κοπάδι ἄν ἔβγαινε κανεὶς νὰ τὸν τσακώσῃ. 420
- Γιατὶ θαρροῦσε ἀστόχαστο πῶς εἶχα τὸ κεφάλι.
Μὰ ἐγὼ δλο τὸ καλύτερο ζητοῦσα πῶς νὰ γίνη,
νά 'βρω ἀπ' τὸ χάρο γλιτωμὸ στοὺς δλοὺς καὶ σὲ μένα.
Κι δλοὺς τοὺς δόλοὺς ἔφαινα, γιατὶ ἦταν τὴ ζωὴ μας 425
νὰ σώσουμε, καὶ συμφορὰ μεγάλη ἦταν μπροστά μας.
Κι αὐτὴ ἡ βουλὴ μοῦ φάνηκε καλύτερη πῶς ἦταν.
Εἶχε κριάρια παχουλά, πυκνόμαλλα, μεγάλα,
μὲ σκοτεινόχρωμο μαλλὶ καὶ ξεχωρίζοντάς τα

- σιγά, συντρία τά 'δενα μὲ λυγαριές στριμμένες, 430
 ποὺ ἀπάνω τους κοιμόντανε ὁ Κύκλωπας, τὸ τέρας
 μὲ τὴν ἀνήμερη ψυχή. Κι αὐτὸ ποὺ 'ταν στὴ μέση
 σήκωνε κι ἔνα σύντροφο καὶ τ' ἄλλα δυὸ ἀπὸ δίπλα
 μαζὶ δεμένα πήγαιναν τοὺς ἄντρες νὰ γλιτώσουν.
 Τρία κριάρια σήκωναν κι ἀπό 'να σύντροφό μου. 435
 Κι ἐγὼ — μὲς στ' ἄλλα διαλεχτὸ κριάρι ἦταν στὴ μάντρα,
 καὶ πιάστηκα ἀπ' τὰ νῶτα του, στὴ μαλλιαρὴ κοιλιά του
 συμμαζωμένος καὶ γερά κρατοῦσα μὲ τὰ χέρια
 τὰ φουντωμένα του μαλλιά, τὸ πρόσωπό μου δίπλα
 γέρνοντας καὶ κρατιόμουνα μ' ὑπομονὴ καὶ θάρρος. 440
- "Ετσι βαριὰ στενάζοντας προσμέναμε νὰ φέξῃ.
 Σὰν ἥρθε ἡ ροδδάχτυλη νυχτοθρευμένη Αὔγούλα
 ἔκεινησε γιὰ τὴ βοσκὴ τ' ἀρσενικὸ κοπάδι
 κι ἀνάρμεχτα βελάζανε τὰ θηλυκὰ στὶς μάντρες
 μὲ σπαργωμένα τὰ βυζιά. Κι ὁ Κύκλωπας, λιωμένος 445
 στοὺς πόνους, κάθε κριαριοῦ τὴν ράχην ψηλαφοῦσε,
 ὀλόρθια ὅπως στεκόντανε. Τυφλός, ποὺ νὰ τὸ νιώσῃ,
 στὰ λογγωμένα στήθια τους πώς δέθηκαν οἱ ἄντρες.
 Κι ἔφτασε ἀπ' ὅλα πιὸ στερνὸ στὴν πόρτα τὸ κριάρι,
 ἀπ' τὰ μαλλιὰ ἀργοκίνητο κι ἀπ' τὸ σοφὸν ἐμένα. 450
 Κι ὁ γίγαντας Πολύφημος τοῦ 'πε χαιδεύοντάς το·
 « Γιατί, καλὸ κριάρι μου, στερνὸ ἀπ' τὴ μάντρα βγαίνεις;
 "Αλλη φορὰ δὲν ἔμενες ἀπ' τὸ κοπάδι πίσω,
 μόν' πρῶτο πάντα πήγαινες μὲ δρασκελίες μεγάλες
 τῆς χλωρασίας τὰ τρυφερὰ βλαστάρια νὰ βοσκήσῃς. 455
 Πρῶτο στὸ ρέμα ἐρχόσουνα καὶ πρῶτο μοῦ γυρνοῦσες
 πάλε τὸ βράδυ στὸ μαντρί. Τώρα στερνὸ ἀπομένεις.
 Θὰ κλαῖς καὶ σὺ τ' ἀφέντη σου τὸ μάτι, ποὺ κακοῦργος
 ἄντρας μοῦ τό 'βγαλε κόπλαχνα μὲ ἀνθρώπους του χαμένους,
 ἀφοῦ βαριὰ μοῦ σκότισε μὲ τὸ κρασὶ τὰ φρένα, 460
 ἔχ, ὁ Κανείς, ποὺ ὀρκίζομαι πώς δὲ θὰ μοῦ γλιτώσῃ.
 "Αν εἰχες τὴ λαχτάρα μου κι ἀν μπόρεις νὰ μιλήσης
 νὰ μοῦ 'λεγες ποὺ τρύπωσε ἀλάργα ἀπ' τὸ θυμό μου.
 Θὰ 'βλεπεις τότε στὴ σπηλιὰ χυμένα τὰ μυαλά του
 χάμω στὴ γῆς, ἄλλα ἀπ' ἄλλοι, καθὼς θὰ τὸν χτυποῦσα, 465

καὶ μὲς στὰ στήθια μου ἡ καρδιὰ θὰ λούφαζε ἀπ' τοὺς πόνους,
ποὺ μοῦ τοὺς ἄναψε ὁ Κανείς, ἔνα κορμὸν χαμένο»

Εἶπε κι ἀπόλυτες ἔπειτα νὰ φύγη τὸ κριάρι.

Σὰ βγήκαμε δέξω ἀπ' τὴ σπηλιὰ κι ἀπ' τὴν αὐλὴν πιὸ πέρα,
πρῶτος ἐγὼ ξελύθηκα κι ἔλυσα τοὺς συντρόφους.

470

Κι εὐτὸς ἀρνιὰ λιγνόποδα καὶ τρυφερὰ κριάρια
γύρω πολλὰ ξεκόβοντας τὰ φέραμε στὸ πλοῖο.

Χαρούμενοι μᾶς εἴδανε οἱ ποθητοὶ συντρόφοι,
τὸ χάρο δσοὶ ξεφύγαμε καὶ κλαίγανε τοὺς ἄλλους.

Μὰ νὰ θρηγοῦν δὲν ἀφῆνα κι ἔγνεφα μὲ τὰ φρύδια,
προστάζοντάς τους γλήγορα νὰ μπάσουν στὸ καράβι
πολλὰ κριάρια ἀφρόμαλλα καὶ στ' ἀνοιχτὰ νὰ βγοῦμε.

Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπαίνανε καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους
ἀράδα, καὶ τὴ θάλασσα μὲ τὰ κουπιὰ χτυποῦσαν.

Καὶ τόσο ἄμα ἀλαργέψαμε, ποὺ ἀκοῦνε ὅταν φωνάξης,
τότε ἐσκούζα στὸν Κύκλωπα μὲ πεισμωμένα λόγια:

« Δὲ σοῦ ἥταν, Κύκλωπα, γραφτό, ἀνθρώπου τιποτένιου,
ἔτσι ἔγρια τοὺς συντρόφους του νὰ φᾶς μὲς στὴ σπηλιά σου.

Μόν' ἀκριβά θὰ πλέρωνες τὰ κακουργήματά σου,
σκυλί, ποὺ δὲ σεβάστηκες μὲς στὸ ρημαδιακό σου
ζένους νὰ φᾶς. Γι' αὐτὸς οἱ θεοὶ σὲ πλέρωσαν κι ὁ Δίας ».

Εἶπα, καὶ τότε πιὸ πολὺ τοῦ λύσσαξε ἡ καρδιά του,
καὶ ξεκολλώντας μιὰ κορφὴ Ψηλοῦ βουνοῦ μεγάλη,
μπροστὰ στὸ μελανόπλωρο τὴν πέταξε τὸ πλοῖο,
ποὺ πάρα λίγο νά παιρνε τῆς πλώρης του τὴν ἄκρη.

Γέμισε ἀφρούς ἡ θάλασσα καθώς τῆς ἤρθε ὁ βράχος.

Καὶ τὸ καράβι ἀπ' τ' ἀνοιχτὰ ξανάστροφο τὸ κύμα
τὸ σίμωσε δέξω στὴ στεριά. Στὰ δυό μου χέρια τότε
μακρὺ κοντάρι ἀδράχνοντας σκουντοῦσα ἀπ' τ' ἀκρογιάλι
καὶ στοὺς συντρόφους ἔλεγα νὰ πιάσουν τὰ κουπιά τους,
μὲ τὸ κεφάλι γνέφοντας, νὰ φύγουμε ἀπ' τὸ χάρο.

Καὶ στὰ κουπιά τους πέφτοντας αὐτοὶ λαμνοκοποῦσαν.

Κι ὅταν διπλὰ ἀλαργέψαμε στὸ πέλαγος τραβώντας
πάλε ἐσκούζα στὸν Κύκλωπα, κι ὅλοι οἱ συντρόφοι γύρω,
ἄλλοι ἀπ' ἄλλοι, μ' ἐμπόδιζαν μὲ μαλακά τους λόγια.

500

Καημένε, τέτοιο ἔνα θερὶ τί θέλεις κι ἐρεθίζεις;

Νά, τώρα μὲς στή θάλασσα μᾶς πέταξε τὸ βράχο
καὶ στή στεριὰ μᾶς σίμωσε τὸ πλοῖο, ποὺ εἴπαμε ὅλοι
πῶς ἤρθε πιὰ τὸ τέλος μας. Κι ἀν ἀκουγε κανένα
ἢ νὰ φωνάξῃ, εἴτε μιλιὰ τὸ στόμα του νὰ βγάλη,
θὰ 'σπαξε τὰ κεφάλια μας καὶ τ' ἄρμενα τοῦ πλοίου,
ἀξυστη πέτρα ρίχνοντας. Τόσο βαράει ἀλάργα ».

"Ετσι εἶπαν, μὰ δὲν ἔπειθαν τὴν ἀφοβῆ καρδιά μου
καὶ πάλε εὔτης τοῦ φώναξα μὲ σπλάχνα φουσκωμένα·
« "Αν, Κύκλωπα, κανεὶς θνητὸς στὸν κόσμο σὲ ρωτήσῃ,
νὰ μάθῃ τὴν ἀγύιατρευτη τὴν τύφλα τοῦ ματιοῦ σου,
δηγγήσου πῶς σὲ τύφλωσε ὁ καστροπολεμίτης
Δυσσέας τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ἀπ' τὸ νησὶ τὸ Θιάκι ».

"Ετσι εἶπα, καὶ μ' ἀπάντησε κι ἐκεῖνος ζεφωνώντας·
« "Αχ, βγῆκαν τώρα τὰ παλιὰ τῆς μοίρας τὰ γραμμένα.
Ἐνας προφήτης ζοῦσε ἐδῶ, τρανὸς καὶ φημισμένος,
ὁ Τήλεμος τοῦ Εύρύμου ὁ γιός, στὴ μαντοσύνη πρῶτος,
ποὺ γέρασε στοὺς Κύκλωπες νὰ προφητεύῃ χρόνια,
καὶ μοῦ προφήτεψε ὅλα αὐτὰ μιὰ μέρα πῶς θὰ γίνουν,
τὸ φῶς μου πῶς θὰ στερηθῶ ἀπ' τοῦ Δυσσέα τὰ χέρια.
Μὰ πάντα ἐγὼ περίμενα πῶς θὰ 'ρθη ἐδῶ ἔνας ἄντρας
ὅμορφος, γιγαντόκορμος, μεγάλο παλικάρι,
καὶ μοῦ 'ρθε τώρα ἔνας κοντὸς καὶ ψόφιος καὶ χαμένος,
ποὺ μὲ κρασὶ μὲ δάμασε καὶ μοῦ 'βγαλε τὸ μάτι.

Μόν' ἔλα σίμωσε κοντά, Δυσσέα, νὰ σὲ φιλέψω
καὶ νὰ δεηθῶ στὸ Σαλευτὴ νὰ σὲ καταβοδώσῃ.
Γιατὶ εἰμαι ἐκείνου γιδὸς ἐγώ κι αὐτὸς εἰναι ὁ γονιός μου.
Κι αὐτός, ὃχι ἄλλος δύνεται νὰ μὲ γιατρέψῃ, ἀν θέλῃ,
ἀπ' τοὺς μακαριστοὺς θεοὺς καὶ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους ».

Εἶπε, κι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ δυό μου λόγια πάλε·
« "Ετσι ἀν μποροῦσα νὰ σοῦ πιῶ τὸ αἷμα, καὶ στοῦ τάφου
δέχως ζωὴν νὰ σ' ἔριχνα τ' ἀφώτιστη σκοτάδια,
ἔτσι ὅπως μήτε ὁ Σαλευτὴς τὸ μάτι δὲ σοῦ γιαίνει ».

Εἶπα, κι εὐχόντανε ἔπειτα τ' ἀφέντη Ποσειδώνα,
στὸν ἀστροστόλιστο ούρανὸ σηκώνοντας τὰ χέρια.
« "Ακου με, Σαλευτὴ τῆς γῆς, πατέρα Μαυρομάλλη,
ἄν εἰσαι ἐσὺ ὁ πατέρας μου κι ἐγὼ εἰμαι ἀλήθεια γιός σου,

505

510

515

520

525

530

535

καὶ δῶσ' του σπίτι νὰ μὴ δῆ ὁ καστροπολεμίτης
Δυσσέας τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ἀπ' τὸ νησὶ τὸ Θιάκι.

Κι ἀν τὸ χη ἡ μοίρα του, γραφτὸ νὰ πάῃ στ' ἀρχοντικό του,
νὰ ξαναϊδοῦν τὰ μάτια του πατρίδα καὶ δικούς του,
μὲ χρόνια ἀς πάῃ κακήν κακῶς, δίχως συντρόφους ἄλλους
μὲ ξένο πλοῖο καὶ δεινὰ στὸ σπίτι του ἀς τοῦ τύχουν ».

Εἶπε, καὶ τὴν παράκληση τοῦ κάνει ὁ Μαυρομάλλης.
Κι ἔπειτα πάλε ἀδράχνοντας μιὰ πιὸ βαριὰ κοτρόνα,
τὴν πέταξε μὲ δύναμη στιφογυρίζοντάς την,
κι ἔπεσε στὸ μαυρόπλωρο καράβι λίγο πίσω,
ποὺ πάρα τρίχα νά 'παιρνε τοῦ τιμονιοῦ τὴν ἄκρη.
Γέμισε ἀφρούς ἡ θάλασσα καθώς τῆς ἤρθε ὁ βράχος
καὶ τὸ καράβι στὴ στεριά τὸ σίμωσε τὸ κύμα.

Καὶ στὸ νησὶ σὰν πήγαμε ποὺ τὰ καλοστρωμένα
τ' ἄλλα καράβια ἦταν μαζί, κι ὀλόγυρα οἱ συντρόφοι
καθόντανε περίυπτοι κι ὅλο μᾶς καρτεροῦσαν,
σύραμε, ἐκεῖ σὰν πήγαμε, στὴν ἄμμο τὸ καράβι
κι ὅξω κι ἐμεῖς πηδήσαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.
Καὶ βγάζοντας τοῦ Κύκλωπα τ' ἀρνιὰ ἀπ' τὸ κοῖλο πλοῖο.
ἔξισου τὰ μοιράσαμε κανεὶς νὰ μὴ χολιάσῃ.

Μόνο σ' ἐμένα, ὅταν τ' ἀρνιὰ μοιράζανε οἱ συντρόφοι,
ξεχωριστὰ μοῦ δώσανε δικό μου τὸ κριάρι.
Κι ἐγὼ στὸ μαυροσύγνεφο τοῦ Κρόνου γιὸ τὸ Δία,
τὸ βασιλιὰ γῆς κι οὐρανοῦ, τοῦ τό 'σφαξα στὴν ἄμμο,
καὶ τὰ μηρὶδα τοῦ πρόσφερα. Μὰ στὴ θυσία δ Δίας
ὅντεν πρόσεχε, μόν' κοίταζε πῶς θὰ χανόντανε ὅλα
τὰ φτερωτὰ καράβια μου κι οἱ οἰ ποθητοὶ συντρόφοι.

'Ἐκεῖ ὅλη μέρα τρώγαμε ὅσο νὰ πέσῃ δ ἥλιος,
ἄφθονο κρέας καὶ γλυκὸ τραβιούσαμε μοσκάτο.
Κι δ ἥλιος ὅταν βούτηξε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
τότε ὅλοι κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄμμο.
Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
πρόσταξα τοὺς συντρόφους μου ν' ἀνέβουν στὸ καράβι
κι εὔτὺς νὰ λύσουν τὰ σκοινιά. Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπῆκαν
κι ὅλοι στοὺς μπάγκους κάθισαν ἀπάνω ἀράδα ἀράδα,
καὶ τ' ἀφρισμένα κύματα μὲ τὰ κουπιὰ χτυποῦσαν.

Ἐκεῖθε ἐμπρὸς τραβήξαμε μὲ σπλάχνα ματωμένα,
πρόθυμα, ποὺ σωθήκαμε, θρηνώντας τοὺς χαμένους.

575

Κ

Φτάσαμε σὲ πλεούμενο νησί, τὴν Αἰολία,
ποὺ κατοικοῦσε ὁ Αἴολος, τῶν ἀθανάτων φίλος.

5

Ἐλγε ἔνα κάστρο χάλκινο κι ἀπάτητο τριγύρω
καὶ γλιστερὲς ἀνέβαιναν κι ἀπότομες οἱ πέτρες.

Δώδεκα ἀπόχτησε παιδιὰ στ' ἀρχοντικό του σπίτι,
ἔξι κορίτσια κι ἔξι γιοὺς μὲς στὸν ἀνθὸ τῆς νιότης.

10

Τὶς κόρες του τὶς πάντρεψε, τὶς ἔδωσε στοὺς γιοὺς του,
κι ὅλοι μὲ τὸν πατέρα τους καὶ τὴ γλυκιά τους μάνα
τρώγανε πάντα ἀχώριστοι κι ἀφθονα τάχανε ὅλα.

Κι ἀπὸ τραγούδια ἀντιλαλεῖ τὴ μέρα τὸ παλάτι,
τσίκνες γεμάτο, κι ἔπειτα τὴ νύχτα, ταίρι ταίρι
ὅλοι κοιμοῦνται σὲ χαλιά καὶ τορνευτὰ κρεβάτια.

Σ' αὐτοῦ τὴ χώρα φτάσαμε καὶ στὰ λαμπρὰ παλάτια.

Μήνα μὲ φιλοξένησε ρωτώντας γιὰ τὴν Τροία,
γιὰ τὸν Ἀργίτικο στρατὸ καὶ γιὰ τὸ γυρισμό του
κι ἐγὼ τὰ πάντα τοῦ λεγα μὲ τάξη ἔνα πρὸς ἔνα.

15

Κι ἔπειτα σὰν τοῦ ζήτησα τὴ χάρη νὰ μὲ στείλη
νὰ φύγω, εὐτὺς ἔτοιμασε πρόθυμα τὸ ταξίδι.

Ἐγδαρε βόδι ἐννιάχρονο καὶ μοῦ δῶσε τ' ἀσκί του
κι ἔκλεισε μέσα τὴν ὄρμη τῶν δυνατῶν ἀνέμων,
γιατὶ τὸν εἶχε φύλακα σ' αὐτοὺς ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου,
ὅποιον ἀπ' ὅλους ἤθελε νὰ παύῃ ἢ νὰ σηκώνη.

20

Μές στὸ καράβι τὸ δεσε μ' ἔνα λεπτὸ μεριμδί
ὅλαργυρο, κι ἡ πιὸ μικρὴ πνοὴ νὰ μὴν περάσῃ,
κι ἀφησε νὰ φυσᾶ ἢ πνοὴ γιὰ μένα τοῦ Ζεφύρου,
στὸ κύμα ν' ἀρμενίζουμε μὲ τὰ γοργὰ καράβια.

25

Ομως δὲν ἤτανε γραφτὸ νὰ γίνη ὡς τέλος ἔτσι,
γιατὶ ὅλοι ἐμεῖς χαθήκαμε ἀπ' ἀσυλογισιά μας.

Μέρες ἐννιὰ ἀρμενίζαμε ἀπαυτα νύχτα μέρα,
κι ἀρχισε πιὰ τὴ δέκατη νὰ φαίνεται ἡ πατρίδα,
καὶ βλέπαμε, ὅπως φτάναμε κοντά, φωτιές νὰ καῖνε.

30

Τότε μὲ πῆρε ύπνος γλυκός, γιατὶ ἥμουν κόυρασμένος,
πάντα τὴ σκότα νὰ κρατῶ, κι ἄλλον ἀπ' τοὺς συντρόφους
δὲν ἀφηγα, πιὸ γλήγορα νὰ πᾶμε στὴν πατρίδα.

Καὶ στὶς κουβέντες πόκαναν οἱ ναῦτες μεταξύ τους, 35

χρυσὸ κι ἀσήμι λέγανε πῶς ἔφερνα στὸ σπίτι,
δῶρα ἀπ' τὸν Αἴολο, τὸ γιὸ τοῦ ξακουσμένου Ἰππότη.

Κι ἔτσι δικαίωνας ἐλεγε στὸ γείτονα γυρνώντας:
«Μωρέ, πῶς εἶναι ἀγαπητὸς αὐτὸς καὶ τιμημένος
ἀπ' δλους, ὅπου κι ἀν βρεθῆ, σ' ὅποια κι ἀν φτάσῃ χώρα. 40

»Απειρα πῆρε λάφυρα πολύτιμα ἀπ' τὴν Τροία,
κι ἐμεῖς, ποὺ ἔδιο κάμαμε μαζί του τὸ ταξίδι,
γυρίζουμε στὰ σπίτια μας μ' ἔτσι ἀδειανὰ τὰ χέρια.

Τώρα κι δικαίωνας αὐτὰ τοῦ χάρισε ἀπ' ἀγάπη.
Μόν' ἔλα, δὲς δοῦμε μιὰ στιγμὴ τί νὰ 'ναι αὐτὰ τὰ δῶρα,
σὰν πόσο μάλαμα στ' ἀσκὶ καὶ πόσο ἀσήμι νά 'χη ». 45

Εἶπαν, κι ἡ ἀσκεφτη βουλὴ νικοῦσε τῶν συντρόφων.
Λύνουν τ' ἀσκὶ κι οἱ ἀνεμοὶ δξω χυθήκανε ὅλοι,
κι αὐτοὺς τοὺς πέταξε ἀξαφνα στὸ πέλαγος ἡ ἀντάρα,
ἀλάργα πάλε ἀπ' τὴ γλυκιὰ πατρίδα, ἐνῶ θρηνοῦσαν. 50

Ξύπνησα τότε κι ἔλεγα στὴν ἀφοβη καρδιά μου,
νὰ πέσω ἀμέσως νὰ πνιγῶ στὸ κύμα ἀπ' τὸ καράβι
ἢ νὰ βαστάξω ἀμίλητα καὶ στὴ ζωὴ νὰ μείνω.
Βάσταξα πάλε κι ἔμεινα στὸ πλοϊο σκεπασμένος,
καὶ πίσω πάλε στὸ νησὶ μᾶς γύρισε τοῦ Αἰόλου 55

ἢ μαύρη ἀντάρα, ἐνῶ πικρὰ θρηνοῦσαν οἱ συντρόφοι.
Τότε δξω βγήκαμε νερὸ νὰ πάρουμε ἀπὸ βρύση,
κι ἐκεὶ τραπέζι ἔτοιμασαν κοντὰ στὰ πλοῖα οἱ ἄντρες.

Καὶ μιὰ μπουκιὰ ἀμα φάγαμε καὶ βρέξαμε τὰ χείλια,
ἔνα καλό μου σύντροφο διάλεξα κι ἔναν κράχτη,
καὶ πῆγα στὸ κοσμάκουστο παλάτι τοῦ Αἰόλου. 60

Τὸν ἥβρο μὲ τὸ ταίρι του νὰ τρώῃ καὶ τὰ παιδιά του,
καὶ στὸ κατώφλι κάτσαμε κοντὰ στοὺς παραστάτες.

Κι ὅπως μᾶς εἶδαν τὰ 'χασαν κι ἔτσι ὅλοι μᾶς ρωτοῦσαν:
«Πάλε, Δυσσέα, ποιά πικρὴ σὲ βρῆκε μοίρα κι ἥρθες; 65

Σὲ στείλαμε μ' ὅ,τι ἥθελες νὰ πᾶς γιὰ τὴν πατρίδα,
στ' ἀρχοντικό σου, κι ὅπου ἀλλοῦ σοῦ ζήτας ἡ καρδιά σου ». 70

Τότε ἔτοι ἀπάντησα κι ἐγώ μὲ σπλάχνα μαραμένα·
 « Ναῦτες κακοί μὲ τύφλωσαν κι ὁ γελαστής μου ὁ ὅπνος.
 Μὰ ἐλᾶτε, ἀδέρφια, σῶστε με, ποὺ σᾶς περνᾶ ἀπ' τὸ χέρι ». 70

“Ετσι γλυκὰ τοὺς μίλησα γιὰ νὰ τοὺς καλοπιάσω.
 “Αφωνοὶ οἱ ἄλλοι ἀπόμειναν κι ἀπάντησε ὁ γονιός τους.
 « Γκρεμίσου ἀμέσως, σίχαμα τοῦ κόσμου, ἀπ' τὸ νησί μου,
 γιατὶ εἶναι κρίμα νὰ δεχτῶ καὶ γὰ τὸν στείλω πίσω
 ἄντρα ποὺ κι οἱ μακαριστοὶ θεοὶ τὸν κατατρέχουν. 75
 Τσακίσου, ἀφοῦ κι ἀπὸ θεῶν δργὴ ἥρθες πίσω πάλε ».
 Μὲ τέτοια λόγια μ' ἔδιωξε τὸν ἄχαρο ἀπ' τὸ σπίτι.

Τότε τραβοῦμε ἔκειθε ἐμπρὸς μὲ ματωμένα σπλάχνα,
 κι ἔσβηνε στὸ σκληρὸ κουπὶ τὸ θάρρος τῶν συντρόφων,
 καὶ γιὰ τὶς ἀμαρτίες μας δὲν εἴχε ὁ δρόμος ἄκρη. 80

‘Αδιάκοπα ἀρμενίζαμε μέρες καὶ νύχτες ἔξι
 καὶ φτάσαμε τὴν ἔβδομη στ’ ὁρθοχτισμένο κάστρο
 τοῦ Λάμου, στὴν Τηλέπυλο, τὴ γῆ τῶν Λαιστρυγόνων,
 ὅπου σὰν ἔρχεται ὁ βοσκὸς τὰ γίδια νὰ μαντρίσῃ,
 βοσκὸ ποὺ βγαίνει χαιρετᾶ καὶ τ’ ἀπαντᾶ κι ἔκεινος. 85
 ‘Ανθρωπος ἄγρυπνος ἔκει θὰ κέρδιζε δυὸ ρόγες,
 τὴ μιὰ γελάδια βόσκοντας, τὴν ἄλλη πρόβατα ἀσπρα,
 γιατὶ εἶναι οἱ δρόμοι σύκοντα τῆς νύχτας καὶ τῆς μέρας.
 Σὰν ἤρθαμε στὸ ξακουστὸ λιμάνι, ποὺ τριγύρω

τὸ κλειοῦσαν βράχοι ἀπότομοι κι ἀπὸ τὰ δυὸ τὰ μέρη,
 κι ἔβγαιναν ἄκρες πεταχτές, ἀγνάντια ἡ μιὰ στὴν ἄλλη
 στὴ θάλασσα, κι ἥταν στενὸ τοῦ λιμανιοῦ τὸ στόμα,
 ἔκει τ’ ἀψηλοκέφαλα τ’ ἀράξαμε καράβια,
 καὶ στὴ σειρὰ τὰ δέσαμε, τὸ νὰ κοντὰ μὲ τ’ ἄλλο,
 γιατὶ ποτὲ δὲ φούσκωνε τὸ κύμα στὸ λιμάνι, 90
 οὔτε μεγάλο οὔτε μικρό, μόν’ ἀσπρη ἥταν γαλήνη.
 Μόνος ἐγώ δέω κράτησα τὸ μελανὸ καράβι,

κοντὰ σὲ κάβο κι ἔδεσα στὶς πέτρες παλαμάρι,
 κι ἀνέβηκα καὶ στάθηκα σὲ μιὰ ψηλὴ ραχούλα.
 “Οργωμα ἔκει δὲ φαίνονταν βοδιῶν μήτε ἔργα ἀνθρώπων, 100

καὶ μόνο βλέπαμε καπνὸ ψηλὰ ἀπ’ τὴ γῆ νὰ βγαίνη.
 Τότε συντρόφους ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν
 ποιοὶ σιτοφάγοι κάθονταν σ’ αὐτὴ τὴ χώρα ἀνθρῶποι,

- ἀπ' ὅλους δυὸς διαλέγοντας καὶ τρίτον ἔναν κράχτη.
 Τὸν ἵδιο δρόμο τράβηξαν κι ἐκεῖνοι ποὺ τὰ κάρα
 στὴ χώρα ἀπ' τὰ ψηλὰ βουνὰ κατέβαζαν τὰ ξύλα,
 κι ἐμπρὸς στὴ χώρα ἀντάμωσαν μιὰ κόρη νὰ γεμίζῃ,
 τοῦ Λαιστρυγόνα τ' ὅμορφο κορίτσι τοῦ Ἀντιφάτη.
 Στὴ δροσερή κατέβηκε πηγὴ τὴν Ἀρτακία
 ποὺ ἐκεῖθε παίρνανε νερό καὶ πήγαιναν στὴ χώρα.
 Κοντά της πᾶν καὶ στάθηκαν καὶ νὰ τοὺς πῆ ρωτοῦσαν
 ποιὸν εἶχε ὁ τόπος βασιλιὰ καὶ ποιός τοὺς κυβερνοῦσε.
 κι ἐκείνη εὐτὺς τοὺς ἔδειξε τὸ πατρικό της σπίτι.
 Σὰν μπῆκαν μέσα βρήκανε μπροστά τους μιὰ γυναίκα,
 ψηλὴ σὰ μιὰ βουνοκορφὴ κι ὅλους τοὺς πῆρε ὁ φόβος.
 Φώναξε εὐτύς τὸν ἄντρα της, τὸν ζακουστὸν Ἀντιφάτη,
 ἀπ' τὴν πλατέα, ποὺ βαλε στὸ νοῦ του τὸ χαμό τους,
 κι ἀρπαξε, ὡς ἥρθε, κι ἔφαγε τὸν ἔνα ἀπ' τοὺς συντρόφους,
 κι οἱ δυὸς στὰ πόδια τό βαλαν καὶ φτάσανε στὰ πλοῖα.
 "Εβαλε τότε τὶς φωνὲς στὴ χώρα ὁ Ἀντιφάτης,
 κι ἔλλοι ἀπ' ἀλλοῦ ξετρύπωναν χιλιάδες Λαιστρυγόνες
 πελώριοι, ποὺ μὲ γίγαντες μοιάζανε κι δχὶ μ' ἄντρες.
 'Ασήκωτες ἀπ' τὶς κορφές κοτρόνες μᾶς πετοῦσαν
 κι ἔξαφνα κρότοι φοβεροὶ κατὰ τὰ πλοῖα ἀχοῦσαν,
 ἀνθρώπων ποὺ σκοτώνουνταν καὶ καραβιῶν ποὺ σποῦσαν.
 Σὰν ψάρια τοὺς καμάκιαζαν, φριχτὸ φαῖ νὰ φάνε.
 Κι ἐνόσω τοὺς συντρόφους μου χαλοῦσαν στὸ λιμάνι,
 τράβηξα τότε ἀπ' τὸ μηρὶ τὸ κοφτερὸ μαχαίρι
 κι ἔκοψα τὰ πρυμόσκοινα τοῦ μαύρου καραβιοῦ μου,
 καὶ στοὺς συντρόφους ἔσκουζα, χωρὶς καιρὸ νὰ χάνουν,
 νὰ πιάσουν ὅλοι τὰ κουπιά, νὰ φύγουμε ἀπ' τὸ χάρο,
 κι ἐκεῖνοι ἀπ' τὴν τρομάρα τους τὸ κῦμα ἀφροκοποῦσαν.
 Χαρούμενα ἔτσι ἔφυγε τοὺς κρεμασμένους βράχους
 στὸ πέλαστὸ καράβι μου· τ' ἄλλα καθήκανε ὅλα.
 Τραβοῦμε ἐκεῖθε πάλε ἐμπρὸς μὲ σπλάχνα ματωμένα,
 μακριὰ ἀπ' τὸ χάρο, τοὺς λοιποὺς συντρόφους μας θρηνώντας.
 Στῆς Αἴας πᾶμε τὸ νησὶ ποὺ κατοικοῦσε ἡ Κίρκη,
 θεὰ μεγάλη, φοβερή, ποὺ σὰ θνητὴ λαλοῦσε,
 κι ἦταν ὁμόσπλαχνη ἀδελφὴ τοῦ δολοπλέχτη Αἰήτη.

Ελγαν τὸ θητοφωτιστὴ πατέρα τους τὸν "Ηλιο,
κι εῖχαν τὴν Πέρση μάνα τους, τοῦ Ὀκεανοῦ τὴν κόρη.
Σ' ἔνα ἀκρογιάλι πιάσαμε σιγὰ μὲ τὸ καράβι
σ' ἀραξοβόλι, κι ὁ θεὸς μᾶς ἔδειχνε τὸ δρόμο.

Βγήκαμε ἐκεῖ καὶ μείναμε δυὸς μέρες καὶ δυὸς νύχτες,
κι ὁ πόνος μὲ τὴν κούραση μᾶς θέριζε τὰ σπλάχνα.

Σὰν ἔφεζε ἡ ροδόχρωμη Αὔγη τὴν τρίτη μέρα,
πῆρα τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ τὸ γερὸ κοντάρι
κι ἀπ' τὸ καράβι ἀνέβηκα κοφτὰ κοφτὰ σὲ βίγλα,
ἴσως ἀκούσω μιὰ φωνὴ καὶ ἵδω δργωμένους τόπους.

'Ανέβηκα καὶ στάθηκα σὲ μιὰ ψηλὴ ραχούλα
κι ἀπ' τὴν πλατύδρομη τὴν γῆς εἰδα καπνὸ νὰ βγαίνῃ
μὲς στὰ λαγκάδια τὰ πυκνά, στῆς Κίρκης τὸ παλάτι.
Κι ἀμέσως συλλογίστηκα στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς μου,
σὰν εἰδα τὸ θολὸ καπνό, νὰ τρέξω καὶ νὰ μάθω.

Κι αὐτὴ ἡ βουλὴ μοῦ φάνηκε καλύτερη πώς ἥταν,
νὰ τρέξω πρῶτα στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
νὰ φῶνε οἱ ναῦτες κι ἔπειτα νὰ στείλω αὐτοὺς νὰ μάθουν.
Κι ἐκεῖ ποὺ κοντοζύγωνα στ' ἀνάφρυδο καράβι,
χάπτοις θεὸς συμπόνεσε τὴν ἐρημιά μου τότε,
καὶ μοῦ βγαλε δρθοκέρατο μεγάλο λάφι ἐμπρός μου.

Νερὸ κατέβαινε νὰ πιῇ στὸ ρέμα ἀπὸ λαγκάδι,
γιατὶ ἀπὸ τώρα τ' ἀναβε τὸ καψερὸ λιοπύρι.

Κι ὡς πρόβαλε, τὸ χτύπησα στὸ ραχοκόκαλό του,
κι ἀπ' τ' ἄλλο μέρος πέρασε τὸ χάλκινο κοντάρι.

Στὴ γῆ βογγώντας ἔπεσε καὶ πέταξε ἡ ψυχή του.

Πατώντας τότε ἀπάνω του, τράβηξα τὸ κοντάρι
ἀπ' τὴν πληγὴ καὶ τ' ἀφησα τὸ λάφι ἔαπλωμένο
στὸ χῶμα, κι ἔκοψα ϕαθιὰ καὶ λυγαριὰς κλωνάρια
κι ἔπλεξα, μάκρος μιὰν δργιά, σκοινὶ καλοστριμένο
καὶ τοῦ 'δεσα τὰ πόδια του τοῦ φοβεροῦ τεράτου,
ὅλα μαζὶ καὶ τὸ 'φερα στὴ ράχη φορτωμένος
στὸ τρεχαντήρι, στὸ γερὸ κοντάρι μου ἀκουμπώντας,
γιατὶ δὲν ἥταν βολικὸ μόνο μὲ τό 'να χέρι
στὸν ὅμο νὰ τὸ φορτωθῶ τέτοιο θεριὸ μεγάλο.
Τό 'ριξα στὸ καράβι ἐμπρὸς στὴ γῆ καὶ τοὺς συντρόφους

140

145

150

155

160

165

170

175

τούς ψύχωνα, λόγια γλυκά μιλώντες τὸν καθένα·
 « Μ' ὅλα τὰ βάσανα, παιδιά, δὲ θὰ μᾶς φάγη ὁ χάρος,
 πρὶν ἔρθῃ ἡ ὥρα πόγραψε γιὰ τὸν καθένα ἡ μοίρα.
 Μὰ ἐλάτε, κι ὅσο νά χουμε φατ μὲς στὸ καράβι,
 νὰ φᾶμε ὅς μὴν ξεχάνουμε, νὰ μὴ μᾶς δέρνη ἡ πείνα ». 180

Εἶπα, κι εὔτὺς ὑπάκουουσαν στὰ λόγια μου οἱ συντρόφοι
 κι ἀμέσως ξεσκεπάστηκαν καὶ θάμαζαν τὸ λάφι
 στην ἀμμουδιὰ τῆς θάλασσας, πού ταν θεριὸ μεγάλο.
 Καὶ τέλος ἀφοῦ χόρτασαν τὰ μάτια τους νὰ βλέπουν,
 νίβουν τὰ χέρια κι ἔστρωσαν ἀρχοντικὸ τραπέζι. 185

Τότε ὅλη μέρα τρώγαμε, ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος,
 κρέατα, ἀπ' ὅλα πληθερά, καὶ πίναμε μοσχάτο.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
 τότε ὅλοι κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη. 190

Σάν ἥρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
 κάλεσα τότε σύνοδο κι ἔτσι εἶπα στοὺς συντρόφους·

« Ἀκοῦστε, ἀδέρφια, τί θὰ πῶ, κι ἀς εἴστε λυπημένοι.
 Δὲν ξέρουμε ποῦ πέφτει ἡ Αὔγή, ποῦ νά ναι τὸ σκοτάδι,
 ποῦ βγαίνει καὶ ποῦ χάνεται ὁ φωτοδότης "Ηλιος".

Μόν' ἀς μὴ χάνουμε καιρὸ κι ἐλάτε νὰ σκεφτοῦμε,
 ἀν βρίσκεται καμιὰ βουλὴ παύ δὲν τὴ νιώθω μόνος.

Γιατὶ εἶδα ἀπ' τὴν ὁρθόβραχη ποὺ ἀνέβηκα ραχούλα
 ἔνα νησὶ ποὺ ἀτέλειωτος γιαλὸς τὸ στεφανώνει,
 καὶ τὸ νησὶ εἶναι χαμηλό. Κι εἶδα καπνὸ στὴ μέση
 νὰ βγαίνη ἀπὸ πολὺ πυκνὰ λαγκάδια κι ἀπὸ δάση ». 200

"Ετσι εἶπα, κι ὅλων ἡ καρδιὰ σὰ νά σπασε στὰ στήθια,
 γιατὶ στὸ νοῦ τους τὶς δουλειές βάλανε τ' Ἀντιφάτη,
 καὶ τί εἶχε κάμει ὁ Κύκλωπας, τ' ἀνθρωποφάγο τέρας,
 κι ἔχυναν δάκρυα φλογερά, πικρὰ θρηνολογώντας.

"Ομως δὲν ἔβγαινε δρέπανος κανένα μὲ τοὺς θρήνους. 205
 Τότε σὲ δυὸ ξεχώρισα τοὺς θαρρετοὺς συντρόφους,
 καὶ δυὸ τοὺς ἔβαλα ἀρχηγούς, στὸ κάθε σῶμα κι ἔναν.

Στό νὰ ἀρχηγὸς ὁ Εύρυλοχος καὶ στ' ἄλλο ὁ Ἄδιος ἥμουν.
 Ρίζαμε τότε εὔτὺς λαχνὸ σ' ἔνα χαλκένιο κράνος

κι ὅξω πετάχτηκε ὁ λαχνὸς τοῦ ἀτρόμητου Εύρυλόχου. 210
 Μὲ εἶκοσι δυὸ ξεκίνησε συντρόφους λυπημένους

κι ἐμᾶς ξοπίσω ἀφήσανε μὲ δάκρυα νὰ θρηνοῦμε.
 Μές στὸ λαγκάδι βρήκανε τῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
 σὲ μιὰ κορφούλα ἀγναντερή, μὲ μάρμαρα χτισμένο.
 Λιοντάρια λαγκαδόθρεφτα καὶ λύκους εἶχε γύρω,
 ποὺ μὲ βοτάνια μαγικὰ τά 'χε δλα μερωμένα,
 μήδ' ὅρμησαν ἀπάνω τους, μέν' τὶς μακριές οὔρες τους
 κουνοῦσαν κι ὅρθια σταθῆκαν. Κι ὅπως ἀπὸ τραπέζι,
 δταν κινᾶ ὁ ἀφέντης τους, οἱ σκύλοι δόλγυρά του
 χοροπηδοῦν, γιατὶ βαστὰ γλυκάδια νὰ τοὺς ρίξῃ,
 ἔτσι καὶ τὰ σκληρόνυχα λιοντάρια μὲ τοὺς λύκους
 τοὺς χαίρουνταν. Κι δλοι ἔτρεμαν τέτοια θεριὰ σὰν εἰδαν.
 Στῆς καλοπλέξουδης θεᾶς τὶς ξώπορτες σταθῆκαν
 κι ἄκουσαν μέσα μὲ γλυκιὰ φωνὴ ποὺ τραγουδοῦσε,
 τὴν Κίρκη κι ἔφαινε ἀφθαρτο πανὶ μεγάλο, ὡς εἶναι
 δλα τὰ ἔργα τῶν θεῶν, ψιλά, χαριτωμένα.

Τὸ λόγο πῆρε ὁ ἀρχηγὸς Πολίτης κι εἶπε πρῶτος,
 ποὺ ἤταν ἀπ' δλους πιὸ στενὸς καὶ πιὸ πιστός μου φίλος.
 « Ἄδέρφια, κάποια μέσα ἔκει στὸν ἀργαλεύ της φαίνει
 καὶ τραγουδάει γλυκόλαχα ποὺ ἀντιλαλεῖ τὸ σπίτι,
 εἴτε γυναίκα εἴτε θεά. Μόν' ἀς φωνάζῃ κάποιος ».

« Ετσι εἶπε, κι δλοι φώναξαν καλώντας την, κι ἔκεινη
 ἀμέσως βγῆκε κι ἀνοίξε τὶς λαμπερές της πόρτες,
 καὶ τοὺς καλοῦσε, κι ἔτρεξαν ἀνύποπτοι δλοι οἱ ἄλλοι,
 κι ἀπόμεινε ὁ Εύρύλοχος σὰ νά 'νιωσε παγίδα.

Σὰν μπῆκαν μέσα, σὲ θρονιὰ τοὺς ἔβαλε νὰ κάτσουν,
 κι ἔπειτα ἀνάμειξε τυρί, μέλι ξανθὸ κι ἀλεύρι
 κι ἔνα κρασὶ πραμνιώτικο. Κι ἔριξε στὸ φαῖ τους
 κάποια βοτάνια μαγικά, τὴν ποθητὴ πατρίδα
 νὰ λησμονήσουν. Κι ἀξαφνα, σὰν ἥπιανε οἱ συντρόφοι,
 μ' ἔνα ραβδὶ τοὺς χτύπησε καὶ μές στὴ χοιρομάντρα
 τοὺς ἔκλεισε. Κι εἶχαν φωνὴ καὶ τρίχες καὶ κεφάλι
 καὶ σῶμα χοίρων, μὲ γερδὸς σὰν πρῶτα ὁ νοῦς τους ἤταν.

Ἐκεῖ θρηνοῦσαν μαντριστοί, κι ἔβαλε ἡ Κίρκη ἐμπρός τους
 νὰ φᾶν περναροβέλανα κι ἀκράνια καὶ βελάνια,
 δσα τὰ χαμοκύλιστα γουρούνια τρῶνε πάντα.
 Τρέχει ὁ Εύρύλοχος εὐτὺς στὸ μελανὸ καράβι,

215

220

225

230

235

240

245

- νὰ πῆ τὴ μαύρη συμφορὰ ποὺ βρῆκε τοὺς συντρόφους,
μὰ δὲν κατέρθωνε μιλιά τὸ στόμα του νὰ βγάλη,
γιατὶ μεγάλος τὴν ψυχὴ τοῦ τὴν κρατοῦσε πόνος,
κι εἶχε τὰ μάτια δλόδακρα καὶ σπάραξε ἡ καρδιὰ του. 250
- Κι δλοι ὅταν τὸν ρωτούσαμε τί τρέχει σαστισμένοι,
μᾶς εἶπε τότε τὸ κακὸ ποὺ βρῆκε τοὺς συντρόφους:
« Πήγαμε, καθὼς πρόσταξες, Δυσσέα, στὸ λαχιάδι,
καὶ μὲς στὸ δάσος βρήκαμε ψηλόχτιστο παλάτι,
σὲ μιὰ κορφούλα ξάγναντη μὲ μάρμαρο χτισμένο. 255
- Ἐφαίνε κάποια ἔκεῖ πανὶ καὶ γλυκοτραχηδοῦσε,
εἴτε γυναίκα εἴτε θεά καὶ φώναξαν ν' ἀκούσῃ.
Καὶ βγῆκε ἀμέσως κι ἄνοιξε τὶς λαμπερές της πόρτες,
καὶ τοὺς καλοῦσε, κι ἔτρεξαν ἀστόχαστα οἱ συντρόφοι,
κι ἐγὼ μονάχος ἔμεινα σὰ νά 'νιωσα παγίδα. 260
- Μὰ πᾶνε! ὅλοι ἀφαντοὶ ἔγιναν; δὲν εἶδα πιὰ κανένα,
κι ὥρες ἔκει καθόμουνα καὶ κοίταζα τοῦ κάκου ».
- Εἶπε, κι ἀμέσως κρέμασσα στὸν ὅμο τὸ μεγάλο
χάλκινο ἀσημοκάρφωτο σπαθὶ καὶ τὸ δοξάρι,
κι ἔκεινου πίσω τοῦ 'λεγα τὸ δρόμο νὰ μοῦ δείξῃ.. 265
- Μὰ πρόσπεσε στὰ πόδια μου καὶ μὲ παρακαλοῦσε
κι ἔτσι θηρηώντας μοῦ 'λεγε μὲ πεταχτά του λόγια.
« 'Ασε με ἐδῶ, θεόθρεφτε, κι ἀθελα μὴ μὲ πάρης.
Γιατὶ τὸ ξέρω πῶς καὶ σὺ δὲ θὰ γυρίσης πίσω,
μήτε κανένα σύντροφο θὰ φέρης ἀπ' τοὺς ἄλλους. 270
- Μόν' ἔλα, ἀς φεύγουμε μ' αὐτοὺς τρεχάτοι, ἐνόσω ἀκόμα
εἰναι καιρός, ἀπ' τὴν κάκη τὴν ὥρα νὰ σωθοῦμε ».
- Εἶπε, κι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ δυὸ πικρά μου λόγια.
« Κάτσε λοιπόν, Εύρυλοχε, μονάχος στ' ἀκρογιάλι,
νὰ τρῶς, νὰ πίνης, στὸ βαθὺ κοντὰ τὸ τρεχαντήρι. 275
- Μὰ ἐγὼ θὰ σύρω ἀβάσταχτη μὲ σπρώχνει ἐμένα ἀνάγκη ».
- Εἶπα, κι ἀμέσως ἀφησα καράβι κι ἀκρογιάλι.
Κι ὅ, τι ἔμελλα, διαβαίνοντας τὰ βλογγημένα δάση,
νά 'ρθω κοντὰ στῆς μάγισσας τῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
ἐκεὶ ὁ χρυσόραβδος 'Ερμῆς στὸ δρόμο μου προβάλλει,
ὅμοιος μὲ νιὸ πρωτόχονυδο στῆς νιότης του τὴν χάρη,
κι ἔτσι γλυκὰ μοῦ μίλησε, τὸ χέρι πιάνοντάς μου'. 280

« Ποῦ τρέχεις πάλε, δύστυχε, μονάχος στ' ἀκροβούνια,
μέσα σὲ τόπους ἄγνωστους ; Στὴ χοιρομάντρα ἡ Κίρκη
τοὺς ἔχει τοὺς συντρόφους σου σὰ χοίρους μαντρισμένους.
Νὰ τοὺς γλιτώσῃς πᾶς ἔκει ; Θαρρῶ ὅμως πῶς κι ὁ ἔδιος
δὲ θὰ γυρίσῃς, καὶ μαζὶ θὰ μείνης μὲ τοὺς ἄλλους.

Μόν' ἔλα νὰ σὲ σώσω ἐγὼ ἀπ' τὴν κακὴ τὴν ὥρα.

Πάρε καὶ πήγαινε μ' αὐτὸ τὸ μαγικὸ βοτάνι
στὴν Κίρκη, ἀπ' τὸ κεφάλι σου κάθε κακὸ νὰ διώχνῃ.
Καὶ θὰ σου πῶ τὰ δολερὰ τεχνάσματά της ὅλα.
Χυλὸ θὰ φτιάσῃ, στὸ φαῖ βοτάνια θὰ σου ρίξῃ,
μὰ κι ἔτσι ἐσένα ἀδύνατο τὰ μάγια νὰ σὲ πιάσουν,
γιατὶ τὸ καλοβότανο ποὺ θὰ 'χης, δὲ θ' ἀφήσῃ.

Καὶ θὰ σου πῶ τὸ κάθε τι, πῶς θὰ φερθῆς νὰ ξέρης.
Σὰ θέλει ἡ Κίρκη μὲ μακρὺ ραβδὶ νὰ σὲ χτυπήσῃ,
νὰ βγάλης τότε ἀπ' τὸ μηρὶ τὸ κοφτερὸ σπαθὶ σου
καὶ νὰ χυθῆς ἀπάνω της σὰ νάθε νὰ τῇ σφάξης.

Θὰ φοβηθῇ καὶ θὰ σου πῆ νὰ κοιμηθῆς μαζὶ της,
καὶ τότε ἐσὺ μὴν ἀρνηθῆς τῆς Κίρκης τὸ κρεβάτι,
νὰ λύσῃ τοὺς συντρόφους σου, νὰ σὲ φιλοξενήσῃ,
μὰ πές της πρῶτα τῶν θεῶν τὸν δρόκο νὰ σου ἀμώσῃ,
πῶς ἄλλη κάποια σύμφορὰ δὲ μελετᾶ γιὰ σένα,
μήπως σου πάρη ὅπως γδυθῆς καὶ δύναμη κι ἀντρεία ».

“Ετοι εἶπε, καὶ ξερίζωσε βοτάνι ὁ Φτεροφόρος,
κάτω ἀπ' τὴ γῆς καὶ μοῦ ’δειξε τὸ κάθε γνώρισμά του.
Μαύρη εἶχε ρίζα καὶ λευκὸ σὰ γάλα τ' ἄνθος του ἦταν.
Σφλόμο τὸ λὲν οἱ ἀθάνατοι, καὶ δύσκολα ἀπ' τὸ χῶμα
τὸ ξερίζώνουν οἱ θνητοί, μὰ δύνανται ὅλα ἔκεινοι.

Τότε ἔφυγε δὲ γοργὸς Ἐρμῆς γιὰ τὰ ψηλὰ τὰ οὐράνια
ἀπ' τὸ πολύδεντρο νησί, κι ἐγὼ στῆς Κίρκης πῆγα,
κι ὁ νοῦς μου ἀνάδεινε πολλὰ στὸ δρόμο ποὺ τραβοῦσα.

Στῆς καλοπλέξουδης θεᾶς σταμάτησα τὴν πόρτα
καὶ φώναξα, κι ὡς ἀκουσε ἡ Κίρκη τὴ φωνή μου,
ἀμέσως βγῆκε κι ἀνοιξε τὶς λαμπερές της πόρτες,
καὶ μὲ καλοῦσε. Πήγαινα μὲ σπλάχνα μαραμένα.
Σὰν μπῆκα μέσα μ' ἔβαλε σ' ἔνα θρονὶ νὰ κάτσω,
πανώριο, ἀργυροκάρφωτο, πού 'χε σκαμνὶ ἀπὸ κάτω,

285

290

295

300

305

310

315

- κι ἔτοιμασε χυλὸν νὰ πιῶ σ' ἕνα χρυσὸν ποτήριον
κι ἔριξε μέσα μὲ κακὸν σκοπὸν τὰ μαγικά της.
Σὰν ἥπια καὶ δὲ μ' ἔπιασαν τὰ δολερά της μάγια,
μὲ χτύπησε μὲ τὸ ραβδὶν κι ἔτσι δυὸς λόγια μοῦ ἔπειτα
« Σύρε μὲ τοὺς συντρόφους σου στὴ χοιρομάντρα τώρα ». 320
- Εἶπε, κι ἀμέσως τράβηξα τὸ κοφτερὸν σπαθί μου
καὶ χύμηξα, καμώνοντας πῶς θέλω νὰ τὴ σφάξω.
Ἐβαλε τότε τὶς φωνές καὶ ζάρωσε μπροστά μου
καὶ πέφτοντας στὰ πόδια μου μὲ δάκρυα μὲ ρωτοῦσε
« Ποιός εἰσαι; ποιά ἡ πατρίδα σου; πῶς λένε τοὺς γονιούς σου;
Θάμα, νὰ πιῆς τὰ βότανα καὶ νὰ μὴ σὲ μαγέψουν. 325
- Γιατὶ κανεὶς δὲ βάσταξε θηνητὸς αὐτὰ τὰ μάγια,
ἄμα τὰ πιᾶ καὶ τὸ φραγμὸν περάσουν τῶν δοντιῶν του.
Μὰ ἐσένα ἀμάγευτη ἡ ψυχὴ μέσα στὰ στήθια σου εἶναι.
Ἐσύ θά 'σαι ὁ πολύτροπος, ἀλάθευτα, ὁ Δυσσέας
ποὺ μοῦ 'λεγε ὁ χρυσόραβδος 'Ερμῆς πάντα πῶς θά 'ρθη,
μ' ἕνα καράβι μελανὸν σὰν ἔρχεται ἀπ' τὴν Τροία. 330
- Μόν' ἔλα, βάλε τὸ σπαθί τὸ κοφτερὸν στὴ θήκη,
νὰ πᾶμε στὸ κρεβάτι μου μαζὶ νὰ κοιμηθοῦμε,
τὸ στρῶμα καὶ τ' ἀγκάλιασμα κάθε ὑποφία νὰ σβήσουν ». 335
- Εἶπε, καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια:
« Ὡ, Κίρκη, πῶς μοῦ τὸ ζητᾶς γλυκὸς μαζὶ σου νά 'μαι,
ποὺ μοῦ 'καμες στὸ σπίτι σου γουρούνια τοὺς συντρόφους;
Καὶ μένα ἐδῶ ποὺ μὲ κρατᾶς παγίδα θὰ μοῦ σταίνης,
καὶ μοῦ ζητᾶς νὰ κοιμηθῶ μαζὶ σου στὸ κρεβάτι,
ὅταν γδυθῶ καὶ δύναμη κι ἀντρεία νὰ μοῦ πάρης. 340
- Μὰ ἐγὼ ποτὲ στὴν κλίνη σου δὲ θέλω νὰ πλαγιάσω,
πρῶτα, θεά, ἂν δὲν ὄρκιστῆς τὸν πιὸ μεγάλον ὄρκο,
πῶς ἀλλο πάθημα κακὸ δὲ μελετᾶς γιὰ μένα ». 345
- Εἶπα, κι ἔκεινη ὄρκιστηκε καθὼς ἐγὼ ζητοῦσα.
Κι ἔπειτα πιὰ σὰν ἀμωσε καὶ τέλεψε τὸν ὄρκο,
πῆγα μαζὶ τῆς κι ἔπεσα στ' ὠραῖο τῆς κρεβάτι. 350
- Κι ὡς τότε σκλάβεις τέσσερεις ἔτοιμαζαν τραπέζια,
πού 'χε μὲς στὸ παλάτι τῆς πιστές τῆς παρακόρες.
Κοπέλεις ἤταν τῶν πηγῶν, τῶν λόγγων θυγατέρες
καὶ τῶν πανάγιων ποταμῶν ποὺ χύνονταν στὸ κύμα. 355

Ἐστρωνε ἡ πρώτη στὰ θρονιὰ χαλιὰ ἀλικα, πανώρια,
πρῶτα ἀπὸ κάτω ἀπλώνοντας ἔνα λινὸ σεντόνι,
κι ἐστρωνε ἡ δεύτερη μπροστὰ ὄλάργυρα τραπέζια
κι ἐφερνε ἀπάνω κι ἔβαζε χρυσόπλεχτα πανέρια.

Ἡ τρίτη τὸ γλυκὸ κρασὶ κερνοῦσσε, σ' ἀσημένιο
κροντήρι καὶ τὸ μοίραζε μ' ὀδόχρυσα ποτήρια.

Ἐφερνε ἡ τέταρτη νερό, καὶ κάτω ἀπὸ λεβέτι
μὲς στὸ λουτρὸ μ' ὁδήγησε καὶ μοῦ ἠλουσε. τοὺς ὅμους
καὶ τὸ κεφάλι, παίρνοντας νερὸ συγκεριασμένο
ἀπ' τὸ μεγάλο τρίποδο, κι ἔτσι τὴν κούραση ὅλη,
μοῦ σήκωσε ἀπ' τὰ μέλη μου, τὴν καρδιοβασανίστρα.

Σὰ μ' ἐλουσε καὶ μ' ἔτριψε μὲ μυρωδάτο λάδι,
μοῦ φόρεσε πεντάμορφη χλαμύδα καὶ χιτώνα,
κι ὡς μπῆκα μέσα, μ' ἔβαλε σ' ἔνα θρονὶ νὰ κάτσω
πανώριο, ἀργυροκάρφωτο, πού χε σκαμνὶ ἀπὸ κάτω.

Μιὰ παρακόρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγῆνι
νερὸ μοῦ χύνει νὰ νιφτῶ σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνη
κι ἐφερε ἐμπρός μου σπαλιστὸ καὶ μοῦ στρωσε τραπέζι.

Ψωμὶ κατόπι μοῦ φερε κι ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα
κι ἄλλα προσφάγια πληθερὰ μετὰ χαρᾶς ὅτι είχε.

Νὰ φάγω μοῦ λεγε ἡ θεά, μὰ ἐγὼ καρδιὰ δὲν είχα,
κι ἐριχνα ἀλλοῦ τὴ σκέψη μου καὶ τά βλεπα ὅλα μαῦρα.

Σὰ μ' είδε ἡ Κίρκη μὲ βαριὰ νὰ κάθουμαι ἔτσι λύπη,
δίχως καθόλου στὸ φατ τὸ χέρι μου ν' ἀπλώσω,

ἡρθε κοντά μου κι ἔκατσε καὶ λυπημένη μοῦ πε.

« Γιατί, Δυσσέα, κάθεσαι βουβός καὶ τὴν καρδιά σου
μαραίνεις, μήτε κι ἀγγιζεις νὰ φᾶς, νὰ πιῆς μιὰ στάλα;
Καμιὰ ἄλλη ἀπάτη σκιάζεσαι; Δὲν πρέπει νὰ φοβᾶσαι,
γιατὶ νά, τώρα σοῦ ἀμωσα τὸν πιὸ μεγάλο μου ὅρκο ».

Εἶπε, καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μ' αὐτὰ τὰ λόγια:
« Ποιός, Κίρκη, μὲ φιλότιμο στὸν κόσμο θά τ' αν τὸν ἄντρας,

ψωμὶ ἡ κρασὶ πρωτύτερα στὸ στόμα του νὰ βάλη,

προτοῦ νὰ ἴδουν τὰ μάτια του λυμένους τοὺς συντρόφους;

Μὰ ἀπ' τὴν καρδιά σου ἀν μοῦ τὸ λέεις νὰ φάω νὰ πιῶ μιὰ στάλα,
λευτέρωσέ μου νὰ τοὺς δῶ τοὺς ποθητοὺς συντρόφους ».

Ἐτσι είπα, κι ὅξω ἀπ' τὸ ψηλὸ παλάτι βγῆκε ἡ Κίρκη,

360

365

370

375

380

385

390

μ' ἔνα ραβδί στὸ χέρι τῆς κι ἀνοίγοντας τὴν μάντρα
τοὺς ἔβγαλε ὅλους, κι ἔμοιαζαν μ' ἐννιάχρονα θρεφτάρια.
Καροί της στάθηκαν αὐτοί, κι ἡ Κίρκη ἀνάμεσά τους
περνώντας, μ' ἄλλο μαγικὸ πασάλειβε καθένα. 395

Κι ἀπ' τὸ κορμί τους ἐπεφταν οἱ τρίχες, πού ἔχαν πρῶτα
φυτρώσει, ἀπ' τὸ κατάρατο τῆς μάγισσας βοτάνη.
Κι ἔγιναν ἀνθρωποι ξανά, πιὸ νιοί καὶ πιὸ λεβέντες
κι ἀπ' δὲ τι ἤταν πρωτύτερα πιὸ δύορφοκαμωμένοι.
Κι ἀμέσως μὲ γνωρίσανε καὶ μοῦ ἀσφιγγαν τὰ χέρια 400
κι ἔκλαιιγαν μ' ἀναφιλητά, ποὺ ἀχοῦσε τὸ παλάτι
ὅλο τριγύρω κι ἡ θεὰ συμπόνεσε κι ἔκεινη,
κι εὐτὺς σιμά μου στάθηκε κι ἔτσι δυὸ λόγια μοῦ ἔπει.
« Γιέ τοῦ Λαέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
πήγαινε τώρα στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι, 405
καὶ τράβηξέ το στὴν ἔηρά καὶ τ' ἄρμενά του κρύψε
κι ὅλο τὸ πράμα στὶς σπηλιές κι ἔλα ξοπίσω πάλε
φέρνοντας καὶ τοὺς ποθητούς συντρόφους σου μαζί σου ». 410

"Ετοι εἶπε, καὶ κατάπεισε τὴν ἄφοβη καρδιά μου
καὶ κίνησα γιὰ τὸ γιαλὸ καὶ τὸ γοργὸ καράβι
καὶ βρῆκα ἔκει τοὺς ποθητούς συντρόφους στ' ἀκρογιάλι,
πόχυναν δάκρυα φλογερά, πικρὰ θρηνολογοῦσαν. 415

Κι ὅπως μοσκάρια μαντριστὰ τριγύρω στὶς γελάδες,
ὅταν γυρίσουν στὸ παχνὶ χορτάτες πιὰ γρασίδι,
πηδοῦν μπροστά τους σωρευτὰ κι οἱ μάντρες δὲν ἀντέχουν
νὰ τὰ κρατήσουν, μόν' χυμοῦν μὲ μουγγρητὰ στὶς μάνες,
ἔτσι κι αὐτοὶ χυθήκανε μὲ κλάματα σὰ μ' εἴδαν 420

καὶ στὴν καρδιὰ τους φάνηκε σὰ νά τανε νὰ πῆγαν
στὴν ποθητὴ πατρίδα τους, στὸ βραχωμένο Θιάκι,
στὴ χώρα ὅπου γεννήθηκαν κι ὅπου εἶχαν μεγαλώσει
καὶ τέτοια λόγια μοῦ λέγαν στὰ δάκρυα βουτηγμένοι.
« "Ετοι χαρήκαμε, ἀρχηγέ, κι ἔσένα πού ῥθες πίσω,
στὸ Θιάκι σὰ νὰ φτάσαμε, στὴν ποθητὴ πατρίδα.
Μόν' ἔλα πές μας τῶν λοιπῶν συντρόφων μας τὴ μοίρα ». 425

"Ετοι εἶπαν, καὶ μὲ μαλακὰ τοὺς ἀπαντοῦσα λόγια.
« "Ἄς σύρουμε δέξω στὴν ἔηρά τὸ τρεχαντήρι πρῶτα,
καὶ στὶς σπηλιές ἃς κρύψουμε τ' ἄρμενα καὶ τὸ πράμα,

κι ἑτοιμαστῆτε γρήγορα νὰ ρθῆτε ὅλοι μαζί μου,
νὰ ιδῆτε τοὺς συντρόφους μας στῆς Κίρκης τὸ παλάτι
νὰ τρῶν καὶ πίνουν κι ἀφθονα τὰ 'χουν ὅσα θέλουν ».

430

“Ἐτσι εἶπα, κι ὅλοι ὑπάκουουσαν σ' αὐτὰ ποὺ τοὺς μιλοῦσα
καὶ μόνος ὁ Εὐρύλοχος ἀντίκοβε τοὺς ἄλλους
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοὺς ἀποπῆρε κι εἶπε·
«Βρέ, ποὺ θὰ τᾶμε, δύστυχοι; Τὸ χάρο σας ζητᾶτε;
Τὸ πόδι ἀν τὸ πατήσουμε στῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
ποὺ θὰ μᾶς κάμη στὴ στιγμὴ χοίρους, λιοντάρια, λύκους,
νὰ τῆς φυλάμε στανικῶς τ' ἀρχοντικό της σπίτι,
ώς ἔκαμε κι ὁ Κύκλωπας, σὰν πήγανε οἱ συντρόφοι
στὴ μάντρα του κι ὁ τολμηρὸς Δυσσέας ἀκλουθοῦσε·
γιατὶ κι ἔκεῖνοι χάθηκαν ἀπ' ἀνεκεφαλιά του».

435

“Ἐτσι τοὺς μίλησε, κι ἐγὼ στὸ νοῦ μου ἀναμετροῦσα,
νὰ βγάλω εὐτὺς τὸ δίκοπο μαχαίρι ἀπ' τὸ μηρὶ μου
καὶ νὰ τοῦ κόψω τὸ ξερό, στὸ χῶμα νὰ κυλήσῃ,
κι ἀς μοῦ ἥταν συγγενῆς στενός. Μὰ ἐδώθε ἐκεῖθε οἱ ἄλλοι
συντρόφοι μ' ἐμποδίζανε μὲ μαλακά τους λόγια·
«Ἄς τὸν ἀφήσουμε, ἀρχηγέ, ἀν εἴναι κι ὀρισμός σου,
νὰ μείνη ἐδῶ τὸ γρήγορο καράβι νὰ προσέχῃ
καὶ σὺ τὸ δρόμο δεῖξε μας στῆς Κίρκης τὸ παλάτι».

445

“Ἐτσι εἶπαν κι ὅλοι ἀνέβαιναν μαζί μου ἀπ' τ' ἀκρογιάλι,
μήτε ἔμεινε ὁ Εὐρύλοχος στὸ βαθουλὸ καράβι,
μόν' ἥρθε, γιατὶ τρόμαξε τὸν ἀπίαστο θυμό μου.

450

Κι ὡς τότε ἡ Κίρκη τοὺς λοιποὺς συντρόφους στὸ παλάτι,
τοὺς ἔλουσε, τοὺς ἀλειψε μὲ μυρωδάτο λάδι,
καὶ μὲ σγουρὲς τοὺς ἔντυσε χλαμύδες καὶ χιτῶνες
καὶ μιὰ χαρὰ τοὺς βρήκαμε νὰ τρῶνε στὸ παλάτι.

455

Κι ὡς εἰδαν, ὡς ἀντίκρισαν ἀγνάντια ὁ ἔνας τὸν ἄλλο,
στοὺς θρήνους ὅλοι ἔσπασαν, ποὺ ἀχοῦσε τὸ παλάτι.
Τότε ἥρθε ἡ σεβαστὴ θεὰ κοντά μου κι ἔτσι μοῦ 'πε.

«Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεῖκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
ἀφῆστε πιὰ τὰ πύρινα τὰ δάκρυα. Ναί, τὸ ξέρω,
στὴν ψαροθρόφα θάλασσα πόσα δεινὰ σᾶς βρῆκαν
καὶ πόσα πάθατε ἀπ' δχτροὺς μὲς στῆς στεριάς τὶς ἄκρες.
Μόν' ἔλα, φᾶτε μιὰ μπουκιὰ καὶ πιῆτε καὶ μιὰ στάλα,

460

ὅσο νὰ συνεφέρετε στὰ στήθια τὴν καρδιά σας,
ώς ήταν σάν αφήσατε τὸ βραχωμένο Θιάκι.

Τώρα όμως θλιψμένοι, ἀδύναμοι, θυμάστε τὰ δεινά σας
καὶ μήτε νιώθετε χαρὰ ποτὲ μὲς στὴν καρδιά σας,
γιατὶ πολλὰ περάσατε μαρτύρια στὴ ζωὴ σας».

Ἐίπε κι ὁ λόγος ἄρεσε στὴν ἄφοβη ψυχὴ μας.
Καὶ τότε ἐκεῖ καθίσαμε ὀδόκληρο ἔνα χρόνο,
κρέατα πλήθια τρώγοντας, γλυκὸ κρασὶ ρουφώντας.
Κι ὅταν ὁ χρόνος πέρασε κι οἱ ἐποχὲς γυρνοῦσαν,
οἱ μῆνες ὅταν τέλευταν καὶ πλήθαιναν οἱ μέρες,
παράμερα μὲ φώναξαν καὶ μοῦ 'πανε οἱ συντρόφοι:
« Καημένε, βάλε πιὰ στὸ νοῦ καὶ τὴ γλυκιὰ πατρίδα,
γραφτό σου ἀν εἶναι νὰ σωθῆς καὶ νὰ γυρίσης πίσω
στὸ σπίτι σου τ' ἀρχοντικό, στὴν πατρικιά σου χώρα».

Ἐτσι εἴπαν καὶ κατάπεισαν τὴν ἄφοβη καρδιά μου.
Τότε ὅλη μέρα τρώγαμε ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος
κρέατα ἀπ' ὅλα πληθερὰ καὶ πίναμε μοσχάτο.
Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι
πῆγαν αὐτὸν νὰ κοιμηθοῦν μὲς στὸ ἴσκιερὸ παλάτι,
κι ἐγὼ στῆς Κίρκης τ' ὅμορφο ἀνέβηκα κρεβάτι
καὶ πρόσπεσα στὰ πόδια τῆς κι ἐκείνη ἀφουγκραζόταν,
κι ἔτσι δυὸ λόγια πεταχτὰ τῆς εἴπα κράζοντάς τη·
« Ω Κίρκη, τέλεψέ το πιὰ τὸ τάξιμο ποὺ μοῦ 'πες
καὶ στὴν πατρίδα στεῦλε με. Τὸ λαχταρᾶ ἡ καρδιά μου,
κι δλοὶ οἱ συντρόφοι τὸ ζητοῦν, ποὺ καῖνε τὴν καρδιά μου
κοντά μου πάντα νὰ θρηνοῦν, τὴν ὥρα ἐσύ ποὺ λείπεις».

Ἐίπα κι ἡ λατρευτὴ θεὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως·
« Γιε τοῦ Λαέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
δὲ σᾶς κρατῶ πιὰ σπίτι μου νὰ μένετε ἄθελά σας.
Μόν' ἄλλο πρῶτα εἴναι γραφτὸ νὰ κάμετε ταξίδι,
στὸν "Αδη" καὶ στὴ φοιβερὴ νὰ πᾶτε Περσεφόνη,
ἀπ' τὴν ψυχὴ τοῦ ἀδύματου προφήτη Τειρεσία
κάποιο νὰ πάρετε χρησμό, πού 'ναι στὸν τόπο ὁ νοῦς του.
Η Περσεφόνη τοῦ 'δωσε καὶ πεθαμένου ἐκείνου
τοῦ νοῦ τὴ χάρη, μὰ οἱ λοιποὶ σὰν ἵσκιοι τριγυρίζουν».

Ἐτσι εἴπε καὶ παράλυσε στὰ στήθια τὴν καρδιά μου,

465

470

475

480

485

490

495

κι ἔκλαιγα ἀπόνω καθιστός στὸ στρῶμα κι ἡ ψυχή μου
δὲν ἥθελε πιὰ τὴ ζωὴ μηδὲ τὸ φῶς νὰ βλέπη.

500

Κι δταν πιὰ τέλος χόρτασα νὰ κλαίω καὶ νὰ κυλιέμαι,
τότε τῆς Κίρκης μίλησα μὲ λόγια ἀπελπισμένα:
«”Ω, Κίρκη, στὸ ταξίδι αὐτὸ ποιόν ὁδηγό μου θά ’χω;
Δὲν πῆγε ἀκόμα ἄλλος θνητός στὸν “Αδη μὲ καράβι».»

505

Εἶπα, κι ἡ λατρευτὴ θεὸς μ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως:

« Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεῖκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
νὰ μῆ σὲ μέλη ἂν ὁδηγὸ δὲ θά ’χης στὸ καράβι,
μόν’ ἀνοιξὲ τ’ ὅσπρα πανὶδ καὶ στῆσε τὸ κατάρτι,
καὶ κάτσε. Τῷ Βοριᾶ ἡ πνοὴ σιγὰ θὰ τ’ ἀρμενίζῃ.
Κι δταν τὸν Ὁκεανὸ διαβῆς, θὰ ίδῃς ἔνα ἀκρογαλάι
μικρό, μὲ γύρω φουντωτὰ τῆς Περσεφόνης δάση,
ὅλο ἀπὸ λεῦκες λυγερές κι ἴτιές καρποτινάχτρες.

510

’Εκεὶ στὸν ἄπατο Ὁκεανὸν ὑ’ ἀράξης τὸ καράβι,
καὶ σὺ στὸν “Αδη πήγαινε τὸν καταραχνιασμένο,
ποὺ μέσα στὸν Ἀχέροντα τρέχει ὁ Πυριφλογάτος
κι ὁ Κωκυτός, ἀπ’ τὰ νερὰ τῆς Στύγας ξεκομμένος
κι οἱ βροντολάλοι ποταμοὶ στὸν ἔδιο βράχο σμίγουν.
’Εκεὶ, λοιπόν, πολέμαρχε, κοντὰ κοντὰ περνώντας,
ἀνοιξὲ λάκκο ὡς μιὰν ὀργιὰ τὸ φάρδος καὶ τὸ μάκρος
καὶ χύσε γύρω του χοές στοὺς πεθαμένους ὅλους,
μέλι μὲ γάλα στὴν ἀρχή, γλυκὸ κρασὶ κατόπι,
τρίτο νερό, καὶ μὲ λευκὸ πασπάλισέ τα ἀλεύρι.

515

Καὶ τάξε στὶς ἀνάζωες τῶν πεθαμένων κάρες,
σὰν πᾶς στὸ Θιάκι, στέρφα σου δαμάλα νὰ τοὺς σφάξῃ,
τὴν πιὸ καλὴ καὶ τὴ φωτιὰ μὲ δῶρα νὰ στολίσῃς,
κι ἔνα κριάρι χωριστὰ στὸν Τειρεσία μαῦρο
νὰ σφάξῃς τὸ καλύτερο ποὺ θά ’χης στὸ κοπάδι.

525

Καὶ στὰ σεβάσμια τῶν νεκρῶν νὰ δεηθῆς τὰ πλήθη,
σφάξε κριάρι τότε ἐκεῖ καὶ μαύρη προβατίνα,

530

γυρίζοντας στ’ ἀφώτιστο σκοτάδι τὸ λαιμό τους,
καὶ στρέψε ἄλλοι τὸ πρόσωπο, στοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα.
“Απειρες τότε ἐκεῖ ψυχὲς τῶν πεθαμένων θά ’ρθουν,
καὶ τοὺς συντρόφους πρόσταξε κατόπι νὰ σηκώσουν
τ’ ἀρνιὰ ποὺ κείτουνται στὴ γῆς σφαγμένα μὲ μαχαίρι,

535

κι ἀφοῦ τὰ γδάρουν, στῆς φωτιᾶς τὴ φλόγα νὰ τὰ κάψουν,
στὴν Περσεφόνη τάζοντας καὶ στὸν ἀνίκητο "Αδη.
Καὶ σὺ τραβώντας τὸ σπαθὶ κάτσε καὶ μὴν ἀφήνῃς
τὶς ἄζωες κάρες τῶν νεκρῶν στὸ αἷμα νὰ ζυγώσουν
καθόλου, πρὶν συμβουλευτῆς τὸ γερό - Τειρεσία.

540

Τότε σὲ λίγη θὰ φανῆ, πολέμαρχε, ὁ προφήτης
κι εύτὺς τὸ δρόμο θὰ σου πῆ, τοῦ ταξιδιοῦ τὸ μάκρος,
καὶ στὴν πατρίδα πῶς θὰ πᾶς τὴ θάλασσα περνώντας ».

"Ετσι εἶπε κι ἡ χρυσόθρονη πρόβαλε εὐτὺς Αὔγουλα.
Τότε μὲ ροῦχα μ' ἔντυσε, χλαμύδα καὶ χιτώνα.

545

κι ἡ νύφη φόρεσε λευκὸ μακρόσυρτο φουστάνι,
χαριτωμένο καὶ φιλό, κι ἔβαλε μιὰ πανώρια
ζώνη χρυσὴ στὴ μέση της καὶ μπόλια στὸ κεφάλι.
Καὶ τότε ἐγὼ γυρίζοντας παντοῦ μὲς στὸ παλάτι
μὲ λόγια σήκωσα γλυκὰ τοὺς ἄλλους μου συντρόφους.
« Ξυπνάτε, μὴν κοιμάστε πιά, στὸν ὅπνο βυθισμένοι.
Μόν' πᾶμε. Ἡ σεβαστὴ θεὰ μ' ὁδήγησε δπως πρέπει ».

550

"Ετσι τοὺς εἶπα κι ἔπεισα τὴν ἄφοβη καρδιά τους.

Μὰ μήτε ἔκειθε ἐγὼ σωστοὺς δὲν πῆρα τοὺς συντρόφους.
Εἴχαμε κάποιο Ἐλπήνορα, στὰ χρόνια παλικάρι,
ὅχι ὅμως καὶ στὸν πόλεμο, μήτε γερὸ στὸ νοῦ του,
κι ἔκεινος χώρια ἀπ' τοὺς λοιποὺς συντρόφους στὸ παλάτι,
δροσιὰ ποθώντας πλάγιασε, γιατὶ ἦταν μεθυσμένος.
Κι ὡς ἀκούσε τὴν τραχὴ καὶ τὸν ἀχὸ τῶν ἄλλων
ὅρθις πετάχτηκε ἄξαφνα, μὰ ξέχασε ἀπ' τὴ σκάλα
νὰ κατεβῇ, κι ὡς πήγαινε, γκρεμίστηκε ἀντικρύ της
ἀπ' τὴ σκεπή, κι ὁ σβέρκος του τοῦ βγῆκε ἀπ' τὰ σφοντύλια
καὶ τοῦ ροβόλησε ἡ ψυχὴ στὸν ἄχαρο τὸν "Αδη.

555

Σὰν ἥρθαν ὅλοι, στάθηκα στὴ μέση καὶ τοὺς εἶπα·

« Τώρα θὰ λέτε, στὴ γλυκιὰ πατρίδα μας πῶς πᾶμε,
ὅμως ἀλλοῦ τὸν ὄρισε τὸ δρόμο μας ἡ Κίρκη,
στὸν "Αδη καὶ στὴ φοβερὴ νὰ πᾶμε Περσεφόνη,
ἀπ' τὴν ψυχὴ νὰ πάρουμε χρησμὸ τοῦ Τειρεσία ».

560

"Ετσι εἶπα, κι ὅλων ἡ καρδιὰ τοὺς κόπηκε στὰ στήθια
κι ἄρχισαν πάλε κι ἔκλαιγαν καὶ τὰ μαλλιά τραβοῦσαν,
ὅμως δὲν ἔβγαινε ὄφελος κανένα μὲ τοὺς θρήνους.

570

Σάν ἥρθαμε στὴν ἀμμουδιὰ καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
χύνοντας δάκρυα φλογερά, κατάκαρδα θλιψμένοι,
μᾶς ἥρθε ἡ Κίρκη κι ἔδεσε κοντὰ στὸ μαῦρο πλοῖο
ἔνα κριάρι καὶ μαζὶ μιὰ μαύρη προβατίνα
περνώντας ἀφανέρωτη. Ποιός τὸ θεό, ἂν δὲ θέλη,
μπορεῖ νὰ ἴδῃ στὰ μάτια του, σὰν τρέχει ἐδῶθε ἐκεῖθε;

575

Λ

Σάν ἥρθαμε στὴν ἀμμουδιὰ καὶ στὸ καράβι κάτω,
τὸ σύραμε στὴ θάλασσα τὴν κυματούσα πρῶτα
καὶ τὰ πανιὰ σηκώσαμε καὶ τὸ κατάρτι ἀπάνω
κι ἔπειτα βάλαμε τ' ἀρνιὰ καὶ μπήκαμε κι οἱ ἕδιοι,
χύνοντας δάκρυα φλογερά, κατάκαρδα θλιψμένοι.
Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι ἀγέρα πρύμο,
ποὺ φούσκωνε ὅλα τὰ πανιά, καλόδεχτό μας φίλο,
μᾶς ἔστειλε ἡ λαμπρόμαλλη θνητολαλούσα Κίρκη.
Τ' ἀρμενα σὰ βολέψαμε καθίσαμε στὸ πλοῖο

5

καὶ τ' ὁ δῆγοῦσε ὁ ἄνεμος κι ὁ ἄξιος κυβερνήτης.

10

"Ολη τὴ μέρα ἀρμένιζε μὲ τὰ πανιὰ ἀνοιγμένα.
Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἰσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι,
στὰ πέρατα τοῦ τρίσβαθου Ὁκεανοῦ εἶχε φτάσει.
Ἐκεῖ ἦταν τῶν Κιμμεριγῶν ὁ τόπος κι ἡ πατρίδα,
ποὺ τοὺς σκεπάζουν σύγνεφα κι ἔνα πηγτὸ σκοτάδι.

15

Ποτὲ. μὲ τὶς ἀχτίδες του δὲν τοὺς φωτίζει ὁ ἥλιος,
μήδ' ὅταν στὸν ἀστρόφωτο τὸν οὐρανὸ ἀνατέλλῃ,
μήδ' ὅταν πίσω πρὸς τὴ γῆ γυρίζῃ ἀπ' τὰ οὐράνια,
μόν' τοὺς σκεπάζει ἔνα βαθὺ τοὺς ἄμοιρους σκοτάδι.

'Ἐκεῖ ἥρθαμε κι ἀράξαμε, καὶ παίρνοντας μαζὶ μας
τ' ἀρνιά, τραβούσαμε κοντὰ στοῦ Ὁκεανοῦ τὸ ρέμα,
ώσότου φτάσαμε ἔπειτα στὸ μέρος ποὺ 'πε ἡ Κίρκη.

20

'Ο Περιμήδης τὰ σφαχτὰ κι ὁ Εύρύλοχος βαστοῦσαν.

Τράβηξα τότε ἀπ' τὸ μηρὶ τὸ μυτερὸ σπαθί μου
κι ἀνοιξα λάκκο, ὡς μιὰν ὄργια τὸ φάρδος καὶ τὸ μάκρος
κι ἔχυσα γύρω του χοές στοὺς πεθαμένους ὅλους,
μέλι μὲ γάλα στὴν ἀρχή, γλυκὸ κρασὶ κατόπι,

25

τρίτο νερό, καὶ μὲ λευκὸ τὰ πασπαλίζω ἀλεύρι.

Κι ἔταξα στὶς ἀνάζωες τῶν πεθαμένων κάρες
στέρφα δαμάλα, ὅταν βρεθῶ στὸ Θιάκι, νὰ τοὺς σφάξω,
τὴν πιὸ καλὴ καὶ τὴ φωτιὰ μὲ δῶρα νὰ στολίσω,

κι ἔνα κριάρι χωριστὰ στὸν Τειρεσία μαῦρο
νὰ σφάξω, τὸ καλύτερο ποὺ θά 'χω στὸ κοπάδι.

Κι ἀφοῦ στὰ πλήθη τῶν νεκρῶν μὲ τάματα κι εὐχές μου
δεῖθηκα, πῆρα τ' ἀρνιὰ καὶ τὰ 'σφαξα στὸ λάκκο
καὶ πότισε τὸ αἷμα τους τὴ γῆ. Κι ἀπ' τὸ σκοτάδι

τῶν πεθαμένων οἱ ψυχές συνάχτηκαν σὲ λίγο,
κορίτσια, ἀγόρια λεύτερα, βασανισμένοι γέροι,
παρθένες ἀπαλόκορμες μὲ νιόθωρη τὴ λύπη,

κι ἄλλοι ποὺ μὲ τὰ χάλκινα τοὺς χτύπησαν κοντάρια,
μὲ τ' ἄρματα αἵματόβρεχτα καὶ πολεμοσφαγμένοι.

Κι δόλοι στὸ λάκκο τρέχανε, ἄλλοι ἀπ' ἄλλοι χιλιάδες,
μ' ἀλαλαγμούς ἀνείπωτους ποὺ κέρωσα ἀπ' τὸ φόβο.

Τότε εἶπα στοὺς συντρόφους μου νὰ γδάρουν καὶ νὰ κάψουν
τ' ἀρνιά, ποὺ κείτονταν στὴ γῆ σφαγμένα μὲ μαχαίρι,
στὴν Περσεφόνη τάζοντας καὶ στὸν ἀνίκητο "Αδη.

"Ἐπειτα βγάζω ἀπ' τὸ μηρὶ τὸ μυτερὸ σπαθὶ μου,
καὶ κάθισα, μήδ' ἀφηγα καθόλου νὰ ζυγώσουν
κοντὰ στὸ αἷμα οἱ ἄζωες τῶν πεθαμένων κάρες,
προτοῦ ρωτήσω τὴν ψυχὴ τοῦ μάντη Τειρεσία.

Πρώτη ἡ ψυχὴ τοῦ Ἐλπήνορα τότε ἥρθε τοῦ συντρόφου,
γιατὶ δὲν εἶχε ἀκόμα ἡ γῆ σκεπάσει τὸ κορμί του.

Στῆς Κίρκης τὸν ἀφήσαμε τ' ἀρχοντικὸ παλάτι
ἄκλαυτο κι ἄθαφτο, ἐπειδὴ μᾶς ἔσπρωχνε ἄλλη ἀνάγκη.

Καὶ σὰν τὸν εἴδα δάκρυσα καὶ πόνεσε ἡ καρδιά μου,
κι ἔτσι ἀρχισα νὰ τοῦ μιλῶ μὲ λυπημένα λόγια·

« 'Ἐλπήνορα, πῶς ἔφτασες μὲς στὸ θολὸ σκοτάδι;

Πεζὸς ἐσύ μὲ πρόλαβες κι ἀς εἶχα ἔγώ καράβι ».

Ἐίπα, κι αὐτὸς μ' ἀπάντησε στὰ κλάματα ξεσπώντας
« Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,

δργὴ θεοῦ μὲ τύφλωσε καὶ τὸ πολὺ πιοτό μου.

Πεσμένος ὅπως βρέθηκα στῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
δὲ σκέφτηκα νὰ κατεβῶ ἀπ' τὴν ψηλὴ τὴ σκάλα,

κι ἀντίκρυ τῆς ἥρθα σωρὸς ἀπ' τὴν σκεπὴν ἵσια κάτω
κι ὁ σβέρχος μου πετάχτηκε ἀπ' τὰ σφροντύλια του δέω
και μοῦ ροβόλησε ἡ ψυχὴ στὸν ἄχαρο τὸν "Αδην".

65

Σ' ὁρκίζω τώρα, νὰ χαρῆς ἐκείνους ποὺ σοῦ λείπουν
στὸ σπίτι σου, τὸ ταίρι σου, τὸ γέρο σου πατέρα,
ποὺ μωρούδάκι σ' ἔθεφε, καὶ τὸν Τηλέμαχό σου,
ποὺ στὸ φηλὸ παλάτι σου μοναχογιὸ τὸν ἔχεις.

70

— γιατὶ τὸ ξέρω, ἀπ' τὸ βαθὺ τὸν "Αδην ὅταν γυρίσης,
στῆς Κίρκης πάλε τὸ νησὶ θ' ἀράξης τὸ καράβι —
σ' ὁρκίζω, ἐκεῖ νὰ θυμηθῆς κι ἐμένα, βασιλιά μου,
κι ἀθαφτο πέσω κι ἀκλαυτο μὴ φύγης καὶ μ' ἀφήσης,

75

μῆπως μὲ κάμουν οἱ θεοὶ κακὸ στοιχεῖο γιὰ σένα.
Μόν' κάψε τὸ κουφάρι μου μὲ τὴν ἀρματωσιά μου,
καὶ μνῆμα χτίσε μου κοντὰ στ' ἀφροντυμένο κύμα,
γιὰ νὰ θυμοῦνται κι οἱ στερνοὶ τὸ δόλιο παλικάρι.

80

Κι αὐτὰ ὅταν κάμης, στῆσε μου κι ἔνα κουπὶ στὸν τάφο,
αὐτὸ ποὺ ζώντας ἔλαμψα κι ἐγὼ μὲ τοὺς συντρόφους ».

"Ετσι εἶπε, καὶ τ' ἀπάντησα μὲ λόγια μου θιλιμένα:
« Σ' τὸ τάζω, δύστυχε, ὅλα αὐτὰ ποὺ θέλεις νὰ σοῦ κάμω ».

Τέτοιες κουβέντες λυπτῆρες καθόμασταν νῦν λέμε,
κι ἐγὼ κρατοῦσα τὸ σπαθὶ πάντα ἀπ' τὸ αἷμα ἀπάνω
κι ἐκεῖθε τοῦ συντρόφου μου τὸ φάντασμα λαλοῦσε.

85

Σὲ λίγο πρόβαλε ἡ ψυχὴ τῆς μάνας μου, ἡ 'Αντίκλεια,
ἡ κόρη τοῦ καλόκαρδου πρωτάρχοντα Αὔτολύκου,
ποὺ ζωντανὴ τὴν ἀφῆσα σὰν πήγαινα στὴν Τροία.
Κι ὅταν τὴν εἴδα, δάκρυσα καὶ λίγωσε ἡ καρδιά μου.
Μὰ κι ἔτσι δὲν τὴν ἀφήνα κοντὰ στὸ αἷμα νά 'ρθη,
μ' δλο τὸν πόνο πόνιωθα, πρὶν φτάσῃ ὁ Τειρεσίας.

90

Τοῦ Τειρεσία ἐκεῖ ἡ ψυχὴ τότε ἥρθε τοῦ Θηβαίου.
Σκῆπτρο κρατοῦσε διλόχρυσο, μὲ γνώρισε καὶ μοῦ 'πε:
« Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκέ; πολύτεχνε Δυσσέα,
γιατὶ ἥρθες, δόλιε, ἀφήνοντας τοῦ ἥλιου τὴν λαμπράδα,
νὰ ἰδῆς στὸν "Αδην τοὺς νεκρούς, τὸν ἄχαρο τὸν κόσμο;
Τράβα ἀπ' τὸ λάκκο τὸ σπαθὶ κι ἀλάργα βάσταξέ το,
αἷμα νὰ πιῶ καὶ νὰ σοῦ πῶ στερνὰ τὴν πᾶσα ἀλήθεια ».

95

Εἶπε, κι ἐγὼ τραβήχτηκα κι ἔβαλα στὸ θηκάρι

- τ' ἀσημοκάρφωτο σπαθί. Κι αἷμα σὰν ἥπιε μαῦρο,
ἀρχισε τότε δὲ ἄψεγος προφήτης κι ἔτσι μοῦ 'πε·
«Τὸ γλυκοπόθητο ζητᾶς, Δυσσέα, γυρισμό σου,
μὰ δύσκολο κάποιος θεδὸς γιὰ σένα θὰ τὸν κάμη.
Γιατὶ τοῦ κόσμου δὲ Σαλευτῆς θαρρῶ δὲ θὰ ξεχάσῃ
τὸ πάθος πόχει στὴν καρδιά, ποὺ τύφλωσες τὸ γιό του. 100
Μὰ κι ἔτσι, ἂν πάθετε δεινά, θὰ πάτε στὴν πατρίδα,
ἄν κρατηθῆς στὸν πόθο σου, κι δὲ ἔδιος κι οἱ συντρόφοι,
ὅταν τὸ καλοκάμωτο καράβι πρωταράξης
στῆς Θρινακίας τὸ νησί, ἀπ' τὰ δεινὰ σωμένος
τοῦ μενεζόθωρου γιαλοῦ, καὶ βρῆτε ἔκει νὰ βόσκουν
τὰ βόδια καὶ τὰ πρόβατα τὰ παχουλὰ τοῦ "Ηλιου,
ποὺ ὅλα τὰ βλέπει ἀπὸ ψηλὰ κι ἀκούει ὅλα τὰ πάντα. 105
"Αν δὲν τ' ἀγγίξης καὶ ποιθῆς νὰ φτάσης στὴν πατρίδα,
μ' ὅσα κι ἀν πάθετε δεινά, θὰ φτάσετε στὸ Θιάκι.
Μὰ ἀν βάλης χέρι, τότε ἐγὼ προλέγω τὸ χαμό σας
συντρόφων σου καὶ καραβιοῦ. Κι ἀν μόνος σου γλιτώσης,
θὰ φτάσης κακῶς ἔχοντας, ἀργὰ, δίκιας συντρόφους,
μὲ ξένο πλοϊο καὶ θὰ βρῆς στὸ σπίτι σου ἄλλα πάθια,
ἀνθρώπους ἀσυλλόγιστους ποὺ καταλοῦν τὸ βιός σου
καὶ δίνουν προῖκες, τὴν πιστὴ γυναίκα σου νὰ πάρουν. 110
"Ομως ἔκείνων τ' ἀδικα σὰν πᾶς θὰ τὰ πλερώσης.
Κι δταν ξεκάμης μ' ἀπονο μαχαίρι τοὺς μνηστῆρες,
εἴτε μὲ δόλο ἢ φανερὰ στ' ἀρχοντικό σου σπίτι,
πάρε ἔνα καλοτράβηχτο κουπὶ καὶ φύγε τότε
ὅσο νὰ φτάσης σὲ λαούς ποὺ θάλασσα δὲν ξέρουν
καὶ τρῶνε ἀνάλατο φατ καὶ μήτε ἀπὸ καράβια
κατέχουν κοκκινόπλωρα μήτε κουπιά γνωρίζουν
ποὺ 'ναι φτερὰ τῶν καραβιῶν. Καὶ θὰ σοῦ πῶ νὰ ξέρης
ἔνα σημαδί ἀλάθευτο, ποὺ δὲ θὰ κάμης λάθος. 115
"Οταν στὸ δρόμο ἔκει ποὺ πᾶς διαβάτης σ' ἀπαντήσῃ
καὶ λιχνιστήρι αὐτὸ σοῦ πῆ στὸν ὄμο ποὺ σηκώνεις,
τότε τὸ καλοτράβηχτο κουπὶ στὴ γῆ νὰ μπήξης,
κι ἔκει νὰ σφάξης ὅμορφα σφαχτὰ στὸν Ποσειδώνα,
κριάρι, ταῦρο καὶ καπρί, τῶν χοίρων ἐλατάρη,
καὶ στὴν πατρίδα γύρισε κι ἀρχοντικές θυσίες 120
125
130
135

νὰ κάμης σ' ὅλους τοὺς θεοὺς πού κατοικοῦν στὰ οὐράνια.
Κι ἀλάργα ἐκεῖ ἀπὸ θάλασσες ὁ θάνατός σου θά 'ρθη
σὲ ἀρχοντικὰ γεράματα στὸ σπίτι σου νὰ σ' ἔβρη,
καὶ γύρω σου καλότυχο ἔλα βλέπης τὸ λαό σου.

Τὴν πᾶσα ἀλήθεια πού 'ξερα, Δυσσέα, σοῦ τὴν εἶπα».

140

Εἶπε, κι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ δυό μου λόγια πάλε·
« "Ω Τειρεσία, αὐτὰ οἱ θεοὶ τὰ 'χουν κλωσμένα οἱ ἴδιοι.
Μόν' ἔλα ξήγα μου κι αὐτὸς καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου.
Αὐτὴ πού βλέπω εἰναι ἡ ψυχὴ τῆς θλιβερῆς μου μάνας,
πού κάθεται ἄλαλη κοντὰ στὸ αἷμα καὶ τὸ γιό της
μάτια δὲ σήκωσε νὰ ἰδῃ, ποιὸς εἰμαι νὰ ρωτήσῃ.

145

'Αφέντη, πές μου, πῶς μπορεῖ νὰ μὲ γνωρίσῃ ἐμένα ;»

Εἶπα κι εὐτὸς μ' ἀπάντησε μὲ δυό του λόγια ἀμέσως:
« Εὔκολο πράμα μοῦ ζητᾶς, κι ἐγὼ θὰ σὲ φωτίσω.
"Οποιον στὸ αἷμα ἀπ' τοὺς νεκροὺς ἀφήνεις νὰ ζυγώσῃ,
ὅτι γνωρίζει, θὰ σοῦ πῆ, χωρὶς νὰ σὲ γελάσῃ.
Κι ὅποιου ἀρνηθῆς τὴν χάρη αὐτὴ θὰ φεύγη πίσω πάλε».

150

"Ἐτσι σὰ μίλησε ἡ ψυχὴ τ' ἀφέντη Τειρεσία,
μπῆκε στὸν "Αδη, τὰ γραφτὰ τῆς μοίρας μου σὰν εἶπε.

155

Κι ἔμεινα ἀσάλευτος ἐγώ, ὡσότου ἡ μάνα μου ἤρθε,
κι αἷμα σὰν ἥπιε μελανὸ μὲ γνώρισε ποιὸς εἴμαι
καὶ μοῦ 'πε, δάκρυα χύνοντας, μὲ λόγια λυπημένα·
« Πῶς ἤρθες, γιέ μου, ζωντανὸς μὲς στὸ θολὸ σκοτάδι ;
Δύσκολο νὰ 'ρθουν ζωντανοὶ νὰ ἰδοῦν αὐτὰ ἐδῶ κάτω.

160

Γιατὶ ἔχει ρέματα βαθιὰ καὶ ποταμούς μεγάλους
στὴ μέση, πρῶτα ὁ Ὁμεανὸς, ποὺ δὲν μπορεῖ κανένας
δίχως καράβι γλήγορο πεζὸς νὰ τὸν περάσῃ.

Τώρα ἀπ' τὴν Τροία μὲ πιστοὺς συντρόφους καὶ καράβι
μήν ἤρθες παραδέρνοντας καιρὸ πολύ ; Δὲν πῆγες
στὸ Θιάκι ἀκόμα ; Σπίτι σου τὸ ταίρι σου δὲν τὸ εἰδες ;»

165

Τότε ἔτσι τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια·
«Μάνα μου, ἀνάγκη μ' ἔφερε νὰ κατεβῶ στὸν "Αδη,
χρησμὸ νὰ πάρω ἀπ' τὴν ψυχὴ τοῦ μάντη Τειρεσία.

Κοντὰ σὲ χῶμα ἑλληνικὸ δὲν πῆγα ὡς τώρα ἀκόμα
μήτε στὸ Θιάκι πάτησα, μόν' συμφορὲς μὲ δέρνουν
ἀπ' τὸν καιρὸ πού ἀκλούθησα τὸν ἀρχηγὸ 'Αγαμέμνο

170

στὴν Τροία τὴν πλατύδρομη νὰ πολεμήσω Τρῶες.
 Μόν' ἔλα πές μου τώρα αὐτὸν καὶ τὴν ἀλήθεια μίλα.
 Ποιά μοίρα σὲ κατάβαλε τοῦ ἀξύπνητου θανάτου ;
 Μήν τὸ θέμα ἀρρώστια ἀγιάτρευτη ; Μήν πῆρε τὴ ζωὴ σου
 ἡ σαιτεύτρα ἡ "Ἄρτεμη μὲ τὶς πυκνὲς σαῖτες ;
 Πές μου γιὰ τὸν πατέρα μου καὶ τὸ μοναχογό μου,
 ἐκεῖνοι ὡς τώρα ἀν τὴν κρατοῦν τὴ βασιλεία ἀκόμα
 ἢ νὰ τὴν ἔχῃ ἄλλος κανεὶς κι ἐγὼ θαρροῦν δὲ θά 'ρθω ;
 Πές μου καὶ τῆς γυναικάς μου τὴ γνώμη τῆς καρδιᾶς τῆς
 ἀν μένη στὸ παιδὶ κοντὰ καὶ κυβερνᾶ τὸ σπίτι,
 ἡ κάποιος ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς πρωτάρχοντας τὴν πῆρε ». 175

Ἐπία, κι εὔτὺς μ' ἀπάντησε ἡ σεβαστή μου μάνα.
 « Νάι, ἐκείνη μὲ πιστὴ καρδιὰ στ' ἀρχοντικό σου μένει
 κι οἱ νύχτες τῆς περνοῦν πικρὲς κι οἱ μέρες τῆς θλιψμένει. 180
 Μήτε τὴν ὅμορφη κανεὶς τὴ βασιλεία σου πῆρε,
 μόν' ἥσυχα ὁ Τηλέμαχος ὅρίζει τὰ περβόλια,
 καὶ κάθεται στὰ ἴσοτιμα τραπέζια, σὲ ὅσα πρέπει
 ὁ δικαιοκρίτης νὰ βρεθῇ, γιατὶ τὸν κράζουν ὅλοι.
 Κι ὁ γέρος ὁ πατέρας σου στὸ ξοχικό του μένει, 185
 μήτε ἔρχεται στὴ χώρα πιά, μήτε ἔχει ἔνα κρεβάτι
 μὲ στρῶμα, μὲ σκεπάσματα, μὲ κεντητὰ σεντόνια,
 μόν' τὸ χειμώνα σπίτι του κοιμᾶται ὅπου κι οἱ δοῦλοι,
 κοντὰ στὸ τέλοι, καταγῆς κι εἶναι φτωχὰ ντυμένος.
 Κι ὅταν τὸ καλοκαίρι ἔρθῃ κι ὁ δροσερὸς ὁ τρύγος, 190
 στὰ καρπερά του χτήματα, τ' ἀμπελοφυτεύμένα,
 τὰ φύλλα κάνει κλίνη του πού 'ναι στὴ γῆ πεσμένα.
 Κείτεται ἐκεῖ μὲ στεναγμοὺς κι ὁ πόνος του πληθαίνει
 στοῦ γυρισμοῦ σου τὸν καημὸν μεγάλος στὴν καρδιὰ του,
 γιατὶ πικρὰ γεράματα τὸν πλάκωσαν τὸν ἔρμο. 200

'Ο ἵδιος μ' ἔριξε καημὸς κι ἐμένα μὲς στὸν τάφο.
 Δὲν ἔτρεξε στὸ σπίτι μου νὰ μ' ἔβρῃ ἡ Σαιτεύτρα,
 μὲ τὶς πυκνὲς σαῖτες τῆς νὰ σβήσῃ τὴ ζωὴ μου,
 μήτε ἄλλη ἀρρώστια τὴν καρδιὰ μοῦ νέκρωσε στὰ στήθια.
 Μόνο ὁ καημός σου μ' ἔφαγε, λεβέντη μου Δυσσέα,
 ἡ γνώση ποὺ σὲ στόλιζε κι ἡ τρυφερὴ καρδιά σου ». 205

"Ἐτσι εἶπε καὶ τὰ στήθια μου μοῦ τὰ 'καιγε ἡ λαχτάρα,

πῶς ν' ἀγκαλιάσω τὴν ψυχὴν τῆς θλιβερῆς μου μάνας.

Χύθηκα τότε τρεῖς φορὲς νὰ τὴ σφιχταγκαλιάσω

210

καὶ τρεῖς φορὲς μοῦ πέταξε σὰν δνειρο, σὰν ἵσκιος,

καὶ πιὸ πικρὸς ἀνάβρυζε μὲς στὴν καρδιὰ μου δ πόνος.

Κι ἔτσι μὲ λόγια θλιβερὰ τῆς εἶπα κράζοντάς την·

«Μανούλα, πῶς δὲ στέκεσαι νὰ σὲ σφιχταγκαλιάσω

215

κι ἀγκαλιασμένοι τρυφερὰ μέσα στὸν "Αδη" οἱ δυό μας

τὸ θρῆνο νὰ χορτάσουμε τὸν κρυοπαγωμένο;

Μὴν εἰσαι κάποιο φάντασμα πόστειλε ἡ Περσεφόνη,

γιὰ νὰ μοῦ ωάμη τῆς καρδιᾶς τοὺς πόνους πιὸ μεγάλους;

Εἶπα, κι εὐτὺς μ' ἀπάντησε νὰ σεβαστή μου μάνα·

«Ἄχ, γιέ μου, ἐσύ πιὸ δύστυχε ἀπ' ὅλους μὲς στὸν κόσμο.

220

΄Η κόρη δὲ σ' ἀπάτησε τοῦ Δία ἡ Περσεφόνη.

΄Ομως αὐτὴ εἰναι τῶν θνητῶν ἡ μοίρα σὰν πεθάνουν.

Δὲ συγκρατοῦν τὰ νεῦρα τους κόκαλα πιὰ καὶ σάρκες,

παρὰ τὰ παίρνει ἡ δύναμη τῆς φλόγας καὶ τὰ λιώνει

ὅταν ἀφήσῃ πιὰ ἡ ζωὴ τὰ κόκαλα τους τ' ἄσπρα,

καὶ σάμπως δνειρο ἡ ψυχὴ γυρίζει ὅταν πετάξῃ.

225

Μόν' ζήτα γλήγορα τὸ φῶς, κι ἔδω ὅλα ἀφοῦ τὰ μάθης

κατόπι στὴ γυναῖκα σου νὰ τὰ χῆς νὰ δηγάσαι».

Τέτοιες κουβέντες κάναμε κι ἥρθαν γυναῖκες πλῆθος,

ποὺ ἡ Περσεφόνη ἡ φοβερὴ τὶς ἔστειλε ἐκεῖ νά 'ρθουν,

ὅλες γυναῖκες ἀρχηγῶν κι ἀρχοντοθυγατέρες.

230

Γύρω στὸ αἴμα σωρευτές συνάχτηκαν τὸ μαῦρο

καὶ κάθε μιὰ λογάριαζα νὰ τὴ ρωτήρω χώρια.

Κι αὐτὴ ἡ βουλὴ μοῦ φάνηκε καλύτερη πῶς ήταν.

Τράβηξα τὸ μακρὺ σπαθὶ ἀπ' τὸ παχὺ μηρὶ μου

καὶ δὲν τὶς ἀφηνα νὰ πιοῦν ὅλες μαζὶ τὸ αἴμα.

235

Κι ἐρχόντανε μὲ τὴ σειρὰ καὶ καθεμιά της τότε

φανέρωνε τὸ γένος τῆς κι ἔγω ὅλες τὶς ρωτοῦσα.

Τότε εἶδα πρώτη τὴν Τυρὼ τὴν ἀρχοντοθρεμμένη,

ποὺ μοῦ 'λεγε πατέρα τῆς τὸ Σαλμωνὶά πῶς εἶχε

κι ήταν γυναῖκα τοῦ Κρηθᾶ, λεβέντη γιοῦ τοῦ Αἰόλου.

240

Τὸν 'Ενιπέα ἀγάπησε, τὸ θεϊκὸ ποτάμι,

ἀπ' ὅλα τ' διμορφότερο ποὺ βρέθηκαν στὸν κόσμο,

καὶ κάθε μέρα σύχναζε στὰ δροσερὰ νερά του.

- Καὶ τὴ μορφή του παιρνοντας ὁ Σαλευτῆς τοῦ κόσμου,
στοῦ ποταμοῦ τ' ἀφρότρεχου τὴν πλάγιασε τὸ στόμα. 245
 Κι ἄλικο κύμα, σὰ βουνό, καμαρωτὸ σηκώθη
κι ἔκρυψε γύρω τὸ θεό καὶ τὴ θνητὴ γυναικά,
κι ἔλυσε μὲς στὸν ὑπὸ τῆς τὴ ζώνη παρθένας.
 Κι ὅταν πιὰ τέλεψε ὁ θεός τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης,
τότε γλυκὰ τὴ χάιδεψε καὶ τρυφερὰ τῆς εἶπε· 250
 «Χαρὸ σὲ σένα, λυγερή, γιὰ τὴ γλυκιά μου ἀγάπη.
 Κι ὅταν σιμώσῃ ἡ ὥρα σου θὰ κάμης δυὸ λεβέντες,
γιατὶ δὲν είναι τῶν θεῶν τὸ στρῶμα δίχως φύτρα.
 Μεγάλωσέ τα μὲ χαρὲς καὶ θρέψε τα μὲ χάδια.
 Καὶ τώρα σύρε σπίτι σου καὶ μὴν τὸ μαρτυρήσης,
μόν' ζέρε το μονάχη σου πῶς εἰμαι ὁ Ποσειδώνας». 255
 «Ἐτοι εἶπε, καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματούσα.
 Καὶ τὸν Πελία γέννησε καὶ τὸ Νηλέα ἐκείνη,
ποὺ βασιλιάδες ἔγιναν μὲ τοῦ Διὸς τὴ χάρη.
 Στὸ Βόλο τὸν πλατύδρομο καθόντανε ὁ Πελίας 260
 πλούσιος σ' ἀρνιά. Κι ὁ δεύτερος στὴν ἀμμουδάτη Πύλο.
 Μὰ κι ἄλλα ἀπόχτησε παιδιὰ ἡ βασιλογυναίκα,
μὲ τὸν Κρηθιά, τὸν Αἴσονα, τὸν Ἀμυθά, τὸ Φέρη.
 Κι εἰδα τὴν κόρη τοῦ Ἀσωποῦ, τὴν ὄμορφη Ἀντιόπη,
πόλεγε πῶς κοιμήθηκε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Δία,
κι ἔκαμε τὸν Ἀμφίονα καὶ τὸ λεβέντη Ζῆθο, 265
 ποὺ πρῶτοι τὴν ἑφτάπορτη θεμέλιωσαν τὴ Θήβα,
 κι ἔχτισαν κάστρο δλόγυρα, γιατὶ δὲ θὰ μποροῦσαν,
 μὰ κώρα τόσο ἀπλόχωρη, σὰν τὴν πλατιὰ τὴ Θήβα,
 νὰ τὴ φυλοῦν ἀτείχιστη κι ἀς ἔταν παλικάρια 270
 Εἰδα καὶ τ' Ἀμφιτρύωνα τὸ ταίρι, τὴν Ἀλκμήνη,
 πόκαμε τὸ λιοντόψυχο κι ἀτρόμητο Ἡρακλέα,
 στὴν ἀγκαλιὰ σὰν πλάγιασε τοῦ Δία τοῦ μεγάλου.
 Κι εἰδα στερνὰ τοῦ Κρέοντα τὴν κόρη, τὴ Μεγάρη,
ποὺ τ' Ἀμφιτρύωνα δὲ γιδές γυναικά του τὴν πῆρε. 275
 Τοῦ Οἰδίπου ἡ μάνα πρόβαλε, ἡ ὄμορφη Ἐπικάστη,
 πὸν πῆρε μὲ ζαβὸ τὸ νοῦ, παράνομα, τὸ γιό της,
 κι ἔκεινος τὸν πατέρα του σὰ σκότωσε τὴν πῆρε,
 κι ἀξαφνα τὰ φανέρωσε στὸν κόσμο δὲ γιδές τοῦ Κρόνου.

Μὲ πίκρες στὴν πολύποθη βασίλεψε τὴ Θήβα
καὶ κυβερνοῦσε ἀπὸ θεῶν κατάρα τοὺς Θηβαίους.
Κι ἔκεινη στὸν ἀγύριστο κατέβηκε τὸν "Αδη,
ἀφοῦ κρεμάστηκε ψῆλα μὲ μιὰ θηλιὰ ἀπὸ λύπη,
ἀπ' τὴ σκεπὴ τοῦ πύργου τῆς κι ἀφησε πίσω ἔκεινου
πάθη, δσα φέροντον ἀπειρα τῆς μάνας οἱ κατάρες.

280

Τὴ Χλώρη εἰδα τὴν ὅμορφη, ποὺ στὰ παλιὰ δ Νηλέας
τὴν πῆρε γιὰ τὰ κάλλη τῆς, δίνοντας πλούσια δῶρα,
τὴν πιὸ στερνὴ τοῦ 'Αμφίωνα, τοῦ γιοῦ τοῦ Γιάσου κόρη,
ποὺ κεῖνος στὸν 'Ορχομενὸ βασίλεψε μὲ δόξα.

285

Στὴν Πύλο αὐτὴ βασίλεψε κι ἔκαμε τρεῖς λεβέντες,
τὸ Νέστορα, τὸ Χρόμιο καὶ τὸν Περικλυμένη
καὶ τὴν Πηρὼ τὴ λυγερή, σ' ὅλον τὸν κόσμο θάμα,
ποὺ ταίρι τῆς τὴν ἥθελαν ἀπ' τὰ περίχωρα ὅλαι.
Μὰ κι δ Νηλέας θά 'δινε τὴν κόρη του σὲ κεῖνον,
ποὺ ἀπ' τὴ Φυλάκη θ' ἀρπαχνε τὰ βόδια τοῦ 'Ιφικλου,

290

τ' ἀμέρωτα, στριφτόποδα κι ἀνοιχτοκουτελάτα.
Κι ἔνας ἀπ' ὅλους τοῦ 'ταξε προφήτης νὰ τ' ἀρπάξῃ,
δμῶς σκληρὴ τὸν ἔδεσε κι ἀπονη ἔκεινον μοίρα
κι ἀκαταπόνετα δεσμὰ καὶ χωριανοὶ βουκόλοι.

295

Κι δταν στὸ τέλος ἔφταναν οἱ μέρες μὲ τοὺς μῆνες
κι ἔκλεινε δ χρόνος κι ἐποχὴ ἔνανάρχιζε ἄλλη πίσω,
τὸν ἔλυσε κι δ "Ιφικλος ἀπ' τὰ δεσμὰ ἀφοῦ τοῦ 'πε
τί ήταν γραφτό του κι ή βουλὴ γινότανε τοῦ Δία.

300

'Η Λήδα πρόβαλε ἔπειτα, τὸ ταίρι τοῦ Τυνδάρου,
πόκαμε δυὸ λεβέντες γιούς, τὸν ἀλογοτεχνίτη
τὸν Κάστορα καὶ τὸ γερὸ στοὺς γρόθους Πολυδεύκη,
ποὺ ζωντανοὺς τοὺς δυὸ ἀδερφοὺς τὸ χῶμα τοὺς κρατοῦσε,
κι δ Δίας μὲς στὸν τάφο τους τοὺς ἔδωσε ἄλλη χάρη,
ἄλλοτε νὰ 'ναι ζωντανοὶ κι ἄλλοτε νὰ πεθαίνουν,
καθένας μὲ τὴ μέρα του, κι ἔχουν τιμὴ ἀθανάτων.

305

Εἰδα τὴν 'Ιφιμέδεια, τὸ ταίρι τοῦ 'Αλωέα,
πόλεγε πῶς κοιμήθηκε σιμὰ στὸν Ποσειδώνα,
καὶ δυὸ παιδιὰ τῆς ἔφερε λιγόχρονα στὸν κόσμο,
τὸν "Ωτο τὸν ισόθεο, τὸν ἔακουστὸ 'Εφιάλτη,
πού 'ταν οἱ πιὰ ψηλότεροι ἀπ' δσους θρέφει ή πλάση,

310

315

κι ὅστερα ἀπ' τὸν Ὁρίωνα, οἵ πιοὶ δόμορφοι στὰ κάλλη.
 Ἐννιὰ χρονῶν σὰν ἔγιναν, πῆχες ἐννιὰ εἶχαν πλάτος
 κι δρυγές ἐννιὰ τὸ μάκρος τους ποὺ κάμανε εἶχε φτάσει
 καὶ τοὺς θεοὺς φοβέρισαν πώς στὰ ψηλὰ οὐράνια
 τὴ λύσσα τοῦ συνταραχῆ θὰ στήσουν τοῦ πολέμου.

320

Νὰ βάλουν σοφιστήκανε τὸν "Ολυμπο στὴν" Οσσα,
 στερνὰ τὸ Πήλιο τὸ πυκνό, στὸν οὐρανὸν νὰ φτάσουν.
 Κι ἂν ζοῦσαν καὶ μεγάλωναν, θὰ τὸ χαν κατορθώσει.
 Μὰ δὲ γιδὸς τοῦ Δία, ποὺ ἡ Λητὼ τὸν γέννησε ἡ πανώρια,
 τοὺς πῆρε, πρὶν τὸ χνούδι τους ἀνθίσῃ στὰ μηλίγγια,
 καὶ πρὶν φυτρώσουν τὰ πυκνὰ στὰ μάγουλά τους γένια.

325

Εἰδα τὴ Φαιδρα κι ἔπειτα τὴν Πρόκρη καὶ τοῦ Μίνου
 τὴν κόρη τοῦ κακόγνωμου, τὴν δόμορφη Ἀριάδνη,
 ποὺ δὲ ξακουστὸς τὴν ἔφερε Θησέας ἀπ' τὴν Κρήτη
 στὴν βλογγημένη Ἀκρόπολη τῶν Αθηνῶν. Μὰ ἀκόμα
 πρὶν τὴ χαρῆ, τὴ σκότωσε ἡ Ἀρτεμη στὴ Δία,
 γιατὶ ἔτρεξε δὲ Διόνυσος νὰ τῆς τὸ μαρτυρήσῃ.
 Μὲ τὴν Κλυμένη πρόβαλε ἡ Μαίρα κι ἡ Ἐριφύλη,
 ἡ ἄπιστη, ποὺ ἀτέμασε τὸν δύντρα τῆς γιὰ χρῆμα.
 Κι δλεὶς ἐγὼ γιὰ νὰ τὶς πῶ καὶ νὰ τὶς δνομάσω
 δσες γυναῖκες ἀρχηγῶν καὶ θυγατέρες εἰδα,
 κι ἡ νύχτα αὐτὴ δὲ θὰ ἀφανεῖ, κι ὥρα νὰ κοιμηθοῦμε
 εἴτε ἐδῶ πέρα ἡ στὸ γοργὸ καράβι μὲ τοὺς ναῦτες.
 Κι ἐσεῖς πιά, πρῶτα δὲ Θεός, φροντίστε τὸ ταξίδι ».

335

"Ἐτσι εἶπε, κι δλοὶ ἀπόμειναν χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλουν.
 κι ἥταν· σὰ νὰ μαγεύτηκαν μὲς στὸ ἴσκιερδ παλάτι.
 Κι ἄρχισε πρώτη νὰ μιλᾶ ἡ λευκοχέρα Ἀρήτη·
 «Φαίακες, πῶς νὰ φαίνεται σὲ σᾶς αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου
 ἡ δόμορφιά, τ' ἀνάστημα καὶ τὸ γερδὸ μυαλό του;
 Δικός μου δὲ ξένος, μὰ καὶ σᾶς τιμὴ δική σας εἶναι,
 γι' αὐτὸ καὶ νὰ τὸν στείλετε μὴ βιάζεστε, οὕτε δῶρα
 νὰ λυπηθῆτε ποὺ σ' αὐτὸν τοῦ κάνουν τόση ἀνάγκη.
 Καὶ δόξα νά χουν οἱ θεοί, βιός ἔχουμε περίσσο ».

345

Τότε εἶπε δὲ γερομαχηγῆτος Ἐχένηος μὲ δυὸ λόγια,
 ποὺ ἥταν δὲ γεροντότερος ἀπ' δλους τοὺς Φαιάκους·
 «Σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη μας, ἀδέρφια, κι δπως πρέπει,

350

ἡ γνωστικιὰ βασίλισσα μιλᾶ κι ὅλοι ν' ἀκοῦστε.

Μὰ δ λόγος, ὅπως κι ἡ δουλειά, στὸ χέρι εἶναι τ' Ἀλκίνου».

Τότε δ 'Αλκίνος τ' ἀπαντᾶ κι ἔτσι εἶπε δυό του λόγια:

«Θὰ γίνη δ λόγος σας αὐτὸς ἀν τύχη ἐγώ νὰ ζήσω 355

σὰ βασίλιας στοὺς Φαιάκες τοὺς θαλασσοθερευμένους.

Κι δ ξένος ὅσο κι ἀν ποθῇ νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα,
ώς αὔριο ἀς κάνη ὑπομονή, τὰ δῶρα νὰ συνάξω.

Κι ὅσο γιὰ τὸ ταξίδι του, οἱ ἄντρες θὰ φροντίσουν,
ὅλοι καὶ πρῶτα πρῶτα ἐγώ, ποὺ μὲς στὸν τόπο ὁρίζω». 360

Τότε ἔτσι καὶ δ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας:

«'Αφέντη 'Αλκίνο, βασιλιὰ κι ἀπ' ὅλους παινεμένε,
κι ἀνίσως χρόνο ὀλάχερο μοῦ λέγατε νὰ μείνω
καὶ νὰ μὲ στείλετε ἔπειτα μὲ τ' ἀκριβά σας δῶρα,
ἄλλο δὲ θά 'θελα κι ἐγώ καὶ πιὸ ὅφελός μου θά 'ναι
νὰ φτάσω, μὲ τὰ χέρια μου γεμάτα, στὴν πατρίδα.
Τότε ἔτσι πιὸ καλόδεχτος, πιὸ τιμημένος θά 'μαι
ἀπ' ὅλους ὅσοι θὰ μὲ ἰδοῦν στὸ Θιάκι νὰ γυρίσω».

Τότε ἔτσι πάλε ἀπάντησε ὁ σεβαστὸς 'Αλκίνος.

«"Οταν, Δυσσέα, σὲ δῆ κανεῖς στὸ πρόσωπο, δὲ δείχνεις
γιὰ ψεύτης καὶ ξελογιαστής, ἀπ' ὅσους θρέφει ὁ κόσμος
χιλιάδες, μὲς στὰ πέρατα τῆς γῆς, παντοῦ σπαρμένους,
ποὺ πλέκουν τέτοια ψέματα, ποὺ δὲν τὰ βάζει ὁ νοῦς σου.
Μὰ ἐσύ ἔχεις χάρη ὅταν μιλᾶς κι εὐγενικοὺς τοὺς τρόπους
καὶ σὰν καλὸς τραγουδιστής τὰ ἴστορησες μὲ τέχνη
τῶν 'Αχαιῶν τὰ βάσανα καὶ τὰ δικά σου πάθια.

Μόν' ἔλα ἔγγα μου κι αὐτὸς καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου,
κανένα ἀν εἰδεῖς σύντροφο, ἀπ' δσους μὲς στὴν Τροία
μαζί σου πολεμήσανε κι ἔκει τὸ χάρο βρῆκαν.

Μεγάλη ἡ νύχτα, ἀτέλειωτη, κι ὥρα δὲν εἶναι ἀκόμα
νὰ πᾶμε νὰ πλαγιάσουμε. Μόν' λέγε μου ν' ἀκούσω
τὶς θαυμαστὲς αὐτὲς δουλειές. Μποροῦσα νὰ βαστάξω
ὅσο νὰ φένη, ἀν θέλεις νὰ λέσ τὰ βάσανά σου».

Τότε ἔτσι κι δ πολύβουλος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας:

«'Αλκίνο, ἀφέντη λατρευτὲ κι ἀπ' δσους παινεμένε,
τὸ κάθε τι στὴν ὥρα του κι δ ὑπνος κι ἡ κουβέντα.
Κι ἀκόμα ἀν θέλης βάσανα ν' ἀκούσης πιὸ μεγάλα,

μπορῶ κι αὐτὰ νὰ σοῦ τὰ πῶ, τὰ πάθια ἄλλων συντρόφων,
ποὺ γλίτωσαν ἀπ' τὴ σφαγὴ στὸν πόλεμο τῆς Τροίας,
καὶ χάθηκαν στὸ γυρισμὸν ἀπὸ ἀπιστες γυναικες.

Σὰ σκόρπισε ὅλες τὶς ψυχὲς ἡ θέισσα Περσεφόνη,
τῶν γυναικῶν, ἥρθε ἡ ψυχὴ τοῦ βασιλιᾶ Ἀγαμέμνου
θλιψμένη καὶ τριγύρω τῆς συνάχτηκαν οἱ ἄλλες
ὅσες μαζί του χάθηκαν στοῦ Αἰγίσθου τὸ παλάτι.

Καὶ στὴ στιγμὴ μὲ γνώρισε αἷμα σὰν ἥπιε μαῦρο.
"Ἐκλαψε τότε μὲ λυγμοὺς καὶ δάκρυα τοῦ κυλοῦσαν
καὶ σήκωνε τὰ χέρια του ποθώντας νὰ μὲ φτάσῃ.

"Ομως δὲν ἦταν σταθερὰ τὰ νεῦρα του σὰν πρῶτα,
μήτε εἴχανε πιὰ δύναμη τὰ λυγερά του μέλη.
Κι ὅπως τὸν εἴδα, δάκρυσα καὶ μάτωσε ἡ καρδιά μου
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ μίλησα θλιψμένος.

«Τ' Ἀτρέα ἔκαυσμένε γιέ, πρωτάρχοντα Ἀγαμέμνο,
ποιά μοίρα νὰ σὲ δάμασε τοῦ ἀξύπνητου θανάτου ;
Μὴ σ' ἔπνιξε μὲ τὰ γοργὰ καράβια ὁ Ποσειδώνας
σηκώνοντας ἀνίκητων ἀνέμων ἄγρια μπόρα ;
Μήπως σὲ σκότωσαν ὄχτροι μὲς στῆς στεριᾶς τὶς ἄκρες,
βόδια κι ἀρνιά σὰν ἀρπαχνες ἀπ' ὅμορφα κοπάδια.
ἡ πολεμοῦσες, κάστρο τους νὰ πάρης καὶ γυναικες : »

"Ἔτσι εἶπα, καὶ μ' ἀπάντησε μὲ δυό του λόγια ἀμέσως.
«Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεῖκὲ πολύτεχνε Δυσσέα,

δὲ μ' ἔπνιξε μὲ τὰ γοργὰ καράβια ὁ Ποσειδώνας,
σηκώνοντας ἀδάμαστων ἀνέμων ἄγρια μπόρα,
μήτε μὲ χάλασαν ὄχτροι μὲς στῆς στεριᾶς τὶς ἄκρες.

'Ο Αἴγισθος μοῦ ἐτοίμασε τὸ χάρο, μὲ τὴ σκύλα
γυναικα μου. Μὲ κάλεσε στὸ σπίτι του νὰ φάμε,
καὶ μ' ἔσφαξε, ὅπως στὸ παχνὶ σφάζει κανεὶς τὸ βόδι.

Μὲ τέτοιο θάνατο σκληρὸ μοῦ πῆρε τὴ ζωὴ μου,
κι ἔσφαξε γύρω μου ἀσπλαχνα κι ὄλους μου τοὺς ἀνθρώπους,
ώς σφάζουν σ' ἀρχοντόσπιτο τ' ἀσπρόδοντα γουρούνια,
σὲ γάμο, σὲ ξεφάντωση, σ' ἐπίσημο τραπέζι.

Θὰ βρέθηκες στὸ σκοτωμὸ πολλῶν ὡς τώρα ἀνθρώπων,
ποὺ πέσανε περάμεροι, σὲ λυσσασμένη μάχη.
"Ομως ἔκεινη ἀν τὰ βλεπες, θὰ μάτωνε ἡ καρδιά σου,

πῶς στὰ κροντήρια ὀλόγυρα, στ' ἀσήκωτα τραπέζια,
μᾶς ξάπλωσαν καὶ κάτω ἡ γῆς ἔχνιζε ἀπὸ τὸ αἷμα.
κι ἔφριξα στὰ ξεφωνητὰ τῆς κόρης τοῦ Πριάμου
Κασσάντρας, ποὺ τὴ σκότωσε κοντά μου ἡ Κλυταιμνήστρα,
κι ἐγὼ τὰ χέρια σήκωνα στὸ ψυχομαχητό μου
νὰ πάσω τὸ μαχαίρι της, μὰ δύναμη δὲν εἶχαν.

425

Μ' ἄφησε ἡ σκύλα κι ἔψυγε, μήτε ἡ καρδιά της εἶπε
τὰ μάτια καὶ τὸ στόμα μου νὰ τὰ νεκροσφαλήσῃ.

430

"Ἐτσι ἀλλο πιὸ ἄπονο θεριὸ δὲν ἔχει ἀπ' τὴ γυναίκα,
ποὺ τέτοιο βάλη στὴν ψυχὴ κακούργημα νὰ κάμη.

Τί ἀτιμη ποὺ σκέφτηκε δουλειὰ κι ἔκείνη ὁστόσο
νὰ κατατήσῃ φόνισσα στὸν ἴδιο της τὸν ἄντρα.
Κι ἐγὼ ἔλεγα καλόδεχτος στοὺς δούλους, στὰ παιδιά μου
πῶς θὰ γυρίσω σπίτι μου. "Ομως αὐτὴ ἡ κακούργα
καὶ τὸν ἀτό της ντρόπιασε καὶ τὶς γυναῖκες ὅλες
ὅσες στὸν κόσμο γεννηθοῦν, καλόγνωμες κι ἀς εἶναι".

435

Εἶπε, κι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ λόγια λυπημένα:
«"Ἄχ, ἀπαρχῆς κατάτρεξε ὁ βροντολάλος Δίας
γιὰ γυναικῶν φερσίματα τὴ γενεὰ τ' Ἀτρέα.
Γιὰ τὴν Ἐλένη φτύσαμε φαρμάκια ἐμεῖς, κι ἔσένα
ἡ Κλυταιμνήστρα σοῦ 'σκαβε, σὰν ἔλειπες, τὸ λάκκο».

440

Εἶπα, κι εὐτὺς μ' ἀπάντησε μὲ πεταχτά του λόγια:
Γι' αὐτὸ ποτέ σου μὴ σταθῆς καλὸς πιὰ σὲ γυναίκα,
μήτε νὰ τῆς ἐμπιστευτῆς τὸ μυστικὸ ποὺ ξέρεις,
μόν' ἀλλα πάντα νὰ τῆς λέσ κι ἀλλα στὸ νοῦ νὰ κρύβης.
Μὰ ἐσύ, Δυσσέα, ἀπὸ σφαγὴ γυναίκας δὲ φοβᾶσαι,
γιατὶ εἶναι φρόνιμη πόλὺ κι ἔχει καλὴ τὴ γνώμη,
ἡ Πηγελόπη, ἡ γνωστικὰ τοῦ Ἰκαρίου ἡ κόρη.
Νιόπαντρη τὴν ἀφήσαμε σὰν πήγαμε στῆς Τροίας
τὸν πόλεμο καὶ στὸ βυζὶ μωρὸ παιδὶ τὸ γιό σου.
Μὰ τώρα θὰ μεγάλωσε, θά γινε παλικάρι.

445

Καλότυχο, ὁ πατέρας του θὰ τὸ χαρῆ ὅταν φτάση,
κι ἔκεινο τὸν πατέρα του μ' ἀγάπη θ' ἀγκαλιάσῃ.
Μὰ μήτε τὸ παιδί, μου ἐγὼ δὲ μ' ἄφησε ἡ δική μου
νὰ τὸ χορτάσω καὶ πιὸ πρὶν μὲ σκότωσε κι ἐμένα.
Κι ἔνα ἄλλο τώρα, θὰ σοῦ πῶ καὶ βάλ' το μὲς στὸ νοῦ σου.

450

455

Κρυφά κι ὅχι δλοφάνερα ν' ἀράξης τὸ καράβι
στὸ Θιάκι. Γιατὶ πίστη πιὰ δὲν ἔχουν οἱ γυναικεῖς.
Μόν' ἔλα ἔήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου,
γιὰ τὸ παιδί μου ἀν ἀκουσεῖς πῶς κάπου μεγαλώνει,
ἀν εἶναι στὸν Ὀρχομενὸ ἢ στὴ δροσάτη Πύλο,
ἢ καὶ στὴ Σπάρτη τὴν πλατιὰ κοντὰ μὲ τὸ Μενέλαο. 460
Γιατί, ὅχι, ἡ γῆ δὲ σκέπασε τὸν ἀκριβό μου Ὁρέστη».

«Ἐτσι εἶπε καὶ τ' ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια.
«Τί μὲ ρωτᾶς, τ' Ἀτρέα γιέ; Ζῆ, πέθανε, δὲν ξέρω.
Κι εἶναι κακὸ τὰ λόγια μας νὰ λέμε στὸν ἀέρα».

Τέτοιες κουβέντες λυπηρές μιλούσαμε κι οἱ δυό μας
καὶ στέκαμε περίλυποι στὰ δάκρυα βουτημένοι. 470

«Ἡρθε κατόπι κι ἡ ψυχὴ τοῦ ἔακουστοῦ Ἀχιλλέα
μὲ τοῦ Πατρόκλου τὴν ψυχὴ καὶ τοῦ ἄψεγου Ἀντιλόχου
καὶ τοῦ μεγάλου τοῦ. Αἴλαντα, ποὺ στὴ μορφή, στὸ σῶμα,
περνοῦσε κάθε Δαναό, μετὰ ἀπ' τὸν Ἀχιλλέα. 475
Εὔτὺς μὲ γνώρισε ἡ ψυχὴ τοῦ φτερωτοῦ Ἀχιλλέα
κι ἔτσι θρηνώντας μοῦ 'λεγε μὲ φτερωμένα λόγια:
«Γιὲ τοῦ Λαερτη, θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
κακημένε, τί θὰ σοφιστῆς ἀκόμα πιὸ μεγάλο!
Πῶς βάσταξες νὰ κατεβῆς στὸν "Ἀδη, ὅπου γυρίζουν
οἱ πεθαμένοι ἀναίσθητοι, θνητῶν νεκρῶν εἰκόνες;" 480
Εἶπε, κι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ πεταχτά μου λόγια:
«Ὦ φίλε, τοῦ Πηλέα γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
ἥρθα ἀπ' ἀνάγκη τὴ βουλὴ τοῦ Τειρεσία νὰ μάθω
καὶ πῶς θὰ φτάσω νὰ μοῦ πῆ στὸ βραχωμένο Θιάκι. 485
Κοντὰ σὲ χῶμα ἐλληνικό δὲν πῆγα ἀκόμα ὡς τώρα,
μήτε καὶ στὴν πατρίδα μου κι ὅλο κακημοὶ μὲ δέρνουν.

Μᾶ σὰν κι ἐσένα ἀλλος θνητὸς δὲ βρέθηκε, Ἀχιλλέα,
στὸν κόσμο πιὸ καλότυχος, μήτε ποτὲ θὰ γίνη.
Γιατὶ δταν ζοῦσες, σὰ θεὸ τιμούσαμε οἱ Ἀργίτες, 490
καὶ τώρα πάλε στοὺς νεκροὺς μεγάλη δύναμη ἔχεις.
Γι' αὐτό, Ἀχιλλέα, μὴ χολιδές πῶς εἶσαι πεθαμένος».

Εἶπα, κι εὐτὺς μ' ἀπάντησε μὲ λυπημένα λόγια:
«Δυσσέα, γιὰ τὸ θάνατο μὴ μὲ παρηγορήσης.
Θά 'θελα νά' μαι χωρικὸς καὶ νὰ ξενοδουλεύω 495

σὲ ἀφέντη δίχως κτήματα, πού 'ναι τὸ βιός του λίγο,
παρὰ νὰ βασιλεύω ἐδῶ στοὺς πεθαμένους ὅλους.

Μόν' ἔλα τώρα νὰ μοῦ πῆς γιὰ τὸ λεβέντη γιό μου,
στὴ μάχη ἀν πρῶτος χύνεται ἢ πίσω κοντοστέκει.

Πέξ μου καὶ γιὰ τὸν ξακουστὸ πατέρα μου ὅ,τι ξέρεις,
στοὺς Μυρμιδόνες βασιλιὰς ἀνίσως εἶναι ἀκόμα,
ἢ πιὸ δὲν τὸν ψηφᾶ κανεῖς στὴ Φθία καὶ στὴν Ἑλλάδα,
γιατὶ τὸν καταπόνεσαν τὰ γηρατειὰ τὰ μαῦρα.

"Α, καὶ βοηθός του νά 'φτανα κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου,
τέτοιος ὡς ἥμουν μιὰ φορὰ μὲς στὴν πλατιὰ τὴν Τροία,
ποὺ παλικάρια θέριζα τοὺς Ἀχαιοὺς βοηθώντας!

Νά 'φτανα τέτοιος μιὰ στιγμὴ στὸ πατρικό μου σπίτι,
θὰ τρέμανε ὅλοι σύσσωμοι τ' ἀνίκητά μου χέρια,
ὅσοι τὸ γέρο τυραγνοῦν καὶ τὴν ἀρχὴ τοῦ ἀρπάζουν».

Εἶπε, κι εύτὺς τ' ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια.
«Τίποτε γιὰ τὸ γέρο σου Πηλέα ἐγὼ δὲν ξέρω,
μὰ γιὰ τὸ Νεοπτόλεμο, τ' ἀγαπητὸ παιδί σου,
τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ, καθὼς κι ἐσύ τ' ὅριζεις.
Ο ἵδιος μ' ἔνα ισόμετρο καράβι μου ἀπ' τὴ Σκύρο

τὸν ἔφερα στοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς πολεμοθρεμμένους.

Κι ὅταν γινόντανε βουλὴ στὸ κάστρο ἐμπρὸς τῆς Τροίας,
πρῶτος μιλοῦσε πάντα αὐτός, μήτε ἔσφαλλε στὸ λόγο.
Μονάχα ὁ Νέστορας κι ἐγὼ θαρρῶ πῶς τὸν περνοῦσα.

Κι ὅταν τὰ ὅπλα ἀστράφτανε στὸν Τρωικὸ τὸν κάμπο,
πίσω δὲν ἔστεκε ποτὲ στὰ τάγματα ἢ στοὺς λόχους,
μόν' πάντα ἐμπρὸς χυνότανε, ἀφταστος στὴν ὄρμη του,
καὶ θέριζε ἀπειρους ὀχτρούς μὲς στὴ φωτὶ τῆς μάχης.

Κι ὅλους ἐγὼ ποῦ νὰ τοὺς πῶ καὶ νὰ τοὺς δνομάσω,
ὅσους ὁ γιός σου σκότωσε, βοηθώντας τοὺς Ἀργίτες·

φτάνει ποὺ τὸν Εὔρυπυλο, γιὸς ἥρωα τοῦ Τηλέφου,
μὲ τὸ σπαθὶ τὸν πέρασε κι ἄλλους μ' αὐτὸν Κητιώτες,

ποὺ γράφτηκαν στὸ τάγμα του γιὰ δῶρα ἀπὸ γυναικά.
Αὐτὸν μετὰ ἀπ' τὸ Μέμνονα, τὸν πιὸ λεβέντη ποὺ είδα.

Καὶ σ' ἔλογο ὅταν μπήκαμε τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι,
ποὺ τό 'χε φτιάσει ὁ Ἐπειός,—κι ἐγὼ ὅλη τὴ φροντίδα
εἴχα ν' ἀνοίγω ἢ νὰ σφαλῶ τὴ στεριωμένη κρύφτρα—

500

505

510

515

520

525

530

τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι δπλαρχηγοὶ τῶν Δαναῶν κι οἱ πρῶτοι,
τὰ μάτια τους σφουγγούσανε καὶ τρέμανε ἀπ' τὸ φόβο.

"Ομως τοῦ γιοῦ σου ἐγώ ποτὲ δὲν εἶδα νὰ χλωμιάσῃ
ἡ δψη του ἡ ροδόθωρη, γιὰ δάκρυο νὰ σφουγγίσῃ,
μὰ ἀπ' τ' ἄλογο νὰ πεταχτῇ μοῦ τὸ ζητοῦσε χάρη
κι' ὅλο τὴ χούφτα τοῦ σπαθιοῦ καὶ τὸ βαρὺ κοντάρι
ψηλάφαε, τὴν καταστροφὴ τῆς Τροίας μελετώντας.

Καὶ τοῦ Πριάμου τὸ ψηλὸ σὰν πήραμε τὸ κάστρο,
γύρισε πίσω ἀλάβωτος στὸ μαῦρο του καράβι

μὲ δόξα καὶ μὲ λάφυρα, δίχως ἀπὸ κοντάρι
νὰ χτυπηθῇ κι ἀπὸ κοντὰ καμιὰ πληγὴ νὰ πάρη,
ώς γίνεται στὸν πόλεμο, ποὺ χάρη ἔκει δὲν ἔχει ».

Εἶπα, καὶ γύρναε ἡ ψυχὴ τοῦ φτερωτοῦ 'Αχιλλέα
μὲ δρασκελιές θεόρατες στ' ἀσφοδελὸ λιβάδι,
χαρὰ γεμάτη, πόλεγα τὸ γιό του παλικάρι.

Στέκανε οἱ ἄλλες οἱ ψυχὲς ἔκει τῶν πεθαμένων
περίλυπες, καὶ καθεμιὰ τὸν πόνο της ρωτοῦσε.

Μόνη τοῦ Αἴαντα ἡ ψυχή, τοῦ γιοῦ τοῦ Τελαμώνα,
στεκόντανε παράμερα χολιώντας γιὰ τὴ νίκη

ποὺ στὰ καράβια κέρδισα μαζί του πολεμώντας
γιὰ τ' 'Αχιλλέα τ' ἄρματα πού 'χε βαλμένα ἡ Θέτη,
κι ἔκριναν τὰ Τρωόπουλα κι ἡ 'Αθηνᾶ ἡ Παλλάδα.
Μὰ τέτοιο ἀγώνα θὲς ἤτανε ποτὲ νὰ μὴν κερδίσω.
Γιατὶ γιὰ κεῦνα ἡ μαύρη γῆς σκέπασε τέτοιον ἄντρα,

τὸν Αἴαντα, ποὺ στὸ σπαθὶ καὶ στὸ κορμὶ περνοῦσε
ὅλους τοὺς ἄλλους Δαναοὺς μετὰ ἀπ' τὸν 'Αχιλλέα.

Μὰ ἐγώ μὲ λόγια μαλακὰ τοῦ μίλησα καὶ τοῦ 'πα.

"Αἴαντα, τοῦ λιοντόκαρδου τοῦ Τελαμώνα θρέμμα,
μῆτε νεκρὸς τὸ πάθος σου δὲν ξέχασες, ποὺ μοῦ 'χεις
γι' αὐτὰ τὰ ἔρμα τ' ἄρματα, ποὺ τὰ 'βγαλε στὴ μέση
γιὰ συμφορὰ τῶν 'Αχαιῶν μεγάλη ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου,
ποὺ τέτοιο κάστρο χάσαμε κι ὅλοι σὲ κλαῖμε πάντα
ποὺ πέθανες, ώς κλάψαμε καὶ τὸ γοργὸ 'Αχιλλέα.
"Ομως δὲ φταίει ἄλλος κανείς, μόνο ὁ μεγάλος Δίας,
ποὺ τὸ στρατὸ κατάτρεξε τῶν 'Αχαιῶν περίσσια
καὶ σ' ἔριξε στὴ μαύρη γῆ. Μόν' ἔλα, βασιλιά μου,

σὲ ἀφέντη δίχως κτήματα, πού 'ναι τὸ βιός του λίγο,
παρὰ νὰ βασιλεύω ἐδῶ στοὺς πεθαμένους ὅλους.

Μόν' ἔλα τώρα νὰ μοῦ πῆς γιὰ τὸ λεβέντη γιό μου,
στὴ μάχη ἀν πρῶτος χύνεται ἢ πίσω κοντοστέκει.

Πέξ μου καὶ γιὰ τὸν ἔκαυουστὸ πατέρα μου ὅ,τι ξέρεις,
στοὺς Μυρμιδόνες βασιλιὰς ἀνίσως εἰναι ἀκόμα,
ἢ πιὰ δὲν τὸν ψηφᾶ κανεὶς στὴ Φθία καὶ στὴν Ἐλλάδα,
γιατὶ τὸν καταπόνεσαν τὰ γηρατεῖα τὰ μαῦρα.

"Α, καὶ βοηθός του νά 'φτανα κάτω ἀπ' τὸ φῶς του ἥλιου,
τέτοιος ὡς ἥλιουν μιὰ φορὰ μὲς στὴν πλατιὰ τὴν Τροία,
ποὺ παλικάρια θέριζα τοὺς Ἀχαιοὺς βοηθώντας!

Νά 'φτανα τέτοιος μιὰ στιγμὴ στὸ πατρικό μου σπίτι,
θὰ τρέμανε ὅλοι σύσσωμοι τ' ἀνίκητά μου χέρια,
ὅσοι τὸ γέρο τυραγνοῦν καὶ τὴν ἀρχὴ τοῦ ἀρπάζουν».

Εἶπε, κι εύτὺς τ' ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια.
«Τίποτε γιὰ τὸ γέρο σου Πηλέα ἐγώ δὲν ξέρω,
μὰ γιὰ τὸ Νεοπτόλεμο, τ' ἀγαπητὸ παιδί σου,
τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σου πῶ, καθὼς κι ἐσύ τ' ὁρίζεις.
Ο ἵδιος μ' ἔνα ίσόμετρο καράβι μου ἀπ' τὴ Σκύρο
τὸν ἔφερα στοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς πολεμοθρεμμένους.

Κι ὅταν γινόντανε βουλὴ στὸ κάστρο ἐμπρὸς τῆς Τροίας,
πρῶτος μιλοῦσε πάντα αὐτός, μήτε ἔσφαλλε στὸ λόγο.
Μονάχα ὁ Νέστορας κι ἐγώ θαρρῶ πῶς τὸν περνοῦσα.

Κι ὅταν τὰ ὅπλα ἀστράφτανε στὸν Τρωικὸ τὸν κάμπο,
πίσω δὲν ἔστεκε ποτὲ στὰ τάγματα ἢ στοὺς λόχους,
μόν' πάντα ἐμπρὸς χυνότανε, ἀφταστος στὴν ὁρμή του,
καὶ θέριζε ἀπειρούς δρυτρούς μὲς στὴ φωτιὰ τῆς μάχης.

Κι ὅλους ἐγώ ποὺ νὰ τοὺς πῶ καὶ νὰ τοὺς ὄνομάσω,
ὅσους διγίός σου σκότωσε, βοηθώντας τοὺς Ἀργίτες.

φτάνει ποὺ τὸν Εὔρυπνο, γιὸ ἥρωα τοῦ Τηλέφου,
μὲ τὸ σπαθὶ τὸν πέρασε κι ἄλλους μ' αὐτὸν Κητιῶτες,

ποὺ γράφτηκαν στὸ τάγμα του γιὰ δῶρα ἀπὸ γυναίκα.
Αὐτὸν μετὰ ἀπ' τὸ Μέμνονα, τὸν πιὸ λεβέντη ποὺ εἶδα.

Καὶ στ' ἔλογο ὅταν μπήκαμε τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι,
ποὺ τὸ χει φτιάσει δι 'Επειός,—κι ἐγώ ὅλη τὴ φροντίδα
εἶγα ν' ἀνοίγω ἢ νὰ σφαλῶ τὴ στεριωμένη κρύφτρα—

τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι ὁπλαρχηγοὶ τῶν Δαναῶν κι οἱ πρῶτοι,
τὰ μάτια τους σφουγγούσανε καὶ τρέμανε ἀπ' τὸ φόβο.

"Ομως τοῦ γιοῦ σου ἐγὼ ποτὲ δὲν εἰδα νὰ χλωμιάσῃ
ἡ ὅψη του ἡ ροδόθωρη, για δάκρυο νὰ σφουγγίσῃ, 535
μὰ ἀπ' τ' ἄλογο νὰ πεταχτῇ μοῦ τὸ ζητοῦσε χάρη
κι' δῆλο τὴ χούφτα τοῦ σπαθιοῦ καὶ τὸ βαρὺ κοντάρι
ψηλάφαε, τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας μελετώντας.
Καὶ τοῦ Πριάμου τὸ ψηλὸ σὰν πήραμε τὸ κάστρο,
γύρισε πίσω ἀλάβωτος στὸ μαῦρο του καράβι 540
μὲ δόξα καὶ μὲ λάφυρα, δίχως ἀπὸ κοντάρι
νὰ χτυπηθῇ κι ἀπὸ κοντά καμιὰ πληγὴ νὰ πάρῃ,
ώς γίνεται στὸν πόλεμο, ποὺ χάρη ἔκει δὲν ἔχει ».

Εἶπα, καὶ γύρωνας ἡ ψυχὴ τοῦ φτερωτοῦ Ἀχιλλέα
μὲ δρασκελίες θεόρατες στ' ἀσφοδελὸ λιβάδι, 545
χαρὰ γεμάτη, πόλεγα τὸ γιό του παλικάρι.

Στέκνανε οἱ ἄλλες οἱ ψυχὲς ἔκει τῶν πεθαμένων
περίλυπες, καὶ καθεμιὰ τὸν πόνο τῆς ρωτοῦσε.
Μόνη τοῦ Αἴαντα ἡ ψυχὴ, τοῦ γιοῦ τοῦ Τελαμώνα,
στεκόντανε παράμερα χολιώντας γιὰ τὴ νίκη 550
ποὺ στὰ καράβια κέρδισα μαζί του πολεμώντας
γιὰ τ' Ἀχιλλέα τ' ἄρματα πού 'χε βαλμένα ἡ Θέτη,
κι ἔκριναν τὰ Τρωπόουλα κι ἡ Ἀθηνᾶς ἡ Παλλάδα.
Μὰ τέτοιο ἀγώνα δὲς ἤτανε ποτὲ νὰ μὴν κερδίσω.
Γιατὶ γιὰ κεῦνα ἡ μαύρη γῆς σκέπασε τέτοιον ἄντρα, 555
τὸν Αἴαντα, ποὺ στὸ σπαθὶ καὶ στὸ κορμὶ περνοῦσε
ὅλους τοὺς ἄλλους Δαναούς μετὰ ἀπ' τὸν Ἀχιλλέα.

Μὰ ἐγὼ μὲ λόγια μαλακὰ τοῦ μίλησα καὶ τοῦ 'πα·
"Αἴαντα, τοῦ λιοντόκαρδου τοῦ Τελαμώνα θρέμμα,
μήτε νεκρὸς τὸ πάθος σου δὲν ξέχασες, ποὺ μοῦ 'χεις 560
γι' αὐτὰ τὰ ἔρματα, ποὺ τὰ 'βγαλε στὴ μέση
γιὰ συμφορὰ τῶν Ἀχαιῶν μεγάλη ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου,
ποὺ τέτοιο κάστρο χάσαμε κι ὅλοι σὲ κλαῖμε πάντα
ποὺ πέθανες, ώς κλάψαμε καὶ τὸ γοργὸ Ἀχιλλέα.
"Ομως δὲ φταιεὶς ὅλος κανείς, μόνο ὁ μεγάλος Δίας, 565
ποὺ τὸ στρατὸ κατάτρεξε τῶν Ἀχαιῶν περίσσια
καὶ σ' ἔριξε στὴ μαύρη γῆ. Μόν' ἔλα, βασιλιά μου,

νὰ μιληθοῦμε, δάμασε τὸ πάθος τῆς καρδιᾶς σου».

Εἶπα, μὰ δὲ μ' ἀπάντησε, καὶ στὸ πηχτὸ σκοτάδι
ροβόλησε μὲ τὶς ψυχὲς τῶν ἄλλων πεθαμένων.

Τότε θὰ μοῦ μιλοῦσε αὐτὸς κι ἂς ἡταν θυμωμένος,
μὰ μοῦ λαχτάρεις ἡ καρδιὰ στὰ τρυφερά μου στήθια
νὰ ἴδω τριγύρω τὶς ψυχὲς τῶν ἄλλων πεθαμένων.

Τὸ Μίνω τότε γνώρισα, γιὸ ξακουστὸ τοῦ Δία,
σκῆπτρο στὸ χέρι νὰ κρατᾶς καὶ τοὺς νεκροὺς νὰ κρίνῃ,
κι ἔκεινοι γύρω στὸν κριτὴ τὸ δίκιο τους ζητοῦσαν,
ἄλλοι ὅρθιοι κι ἄλλοι καθιστοὶ μὲς στὸν πλατύπυλο "Αδη".

"Ἐπειτα τὸν Ὁρίωνα ἐκεῖ εἶδα τὸν πελώριο
ποὺ σαλαγοῦσε τὰ θεριά στ' ἀσφοδελὸ λιβάδι,
ὅσα στ' ἀπάτητα βουνὰ τὰ ἔχε σκοτώσει ὁ Ὕδιος,
κι ἔνα ματσούκι χάλκινο πάντα ἀσπαστο βαστοῦσε.

Τὸν Τίτιο, τῆς Γῆς τὸ γιὸ τῆς δοξασμένης εἶδα,
ἔννια νὰ πιάνη στρέμματα στὸ χῶμα ξαπλωμένος
καὶ δύὸ καρτάλια δίπλα του τοῦ ἕτρωγαν τὸ συκώτι
τὰ σωθικά του ψάχγοντας, μήτε ἔβρισκε βοήθεια,
γιατὶ εἶχε ἀπλώσει στὴ Αητώ, τοῦ Δία τὴ συγκοιμήτρα,
γιὰ τὴν Πυθὼ ὅταν πήγαινε, τὸ Πανοπτὸ περνώντας.

Τότε εἶδα καὶ τὸν Τάνταλο πικρὰ νὰ τυραγνιέται
σὲ λίμνη ὁρθὸς καὶ τὸ νερὸ στὰ γένια του χτυποῦσε,

καὶ διψασμένος στέκονταν κι οὕτε νὰ πιῇ μποροῦσε.

γιατὶ, σὰν ἔσκυψε νὰ πιῇ μὲ μιὰ λαχτάρα ὁ γέρος,
ἔφευγε ἀμέσως τὸ νερὸ κι ἡ γῆ τ' ἀναρουφοῦσε

καὶ μαύρη κάτω φαίνονταν στὰ πόδια του φρυγμένη.
Δέντρα ψηλὰ ἀπὸ πάνω του κρεμοῦσαν τὸν καρπό τους,

δροσάτες ἀχλαδιές, ροδιές, μηλιές γεμάτες μῆλα,
συκιές γλυκόκαρπες κι ἐλιές ἀπάνω στὸν καρπὸ τους,

κι ὅταν ὁ γέρος ἔκανε τὰ χέρια του ν' ἀπλώσῃ,
μὲς στὰ ἰσκιερὰ τὰ σύγνεφα τὰ ψήλωνε ὁ ἀέρας.

'Ἐκεῖ εἶδα καὶ τὸ Σίσυφο ὃ ἔνα μεγάλο ἀγώνα,
βράχο πελώριο νὰ βαστᾶ στὰ δύο γερά του χέρια.

Χέρια καὶ πόδια στύλωνε στὴ γῆ γιὰ νὰ τὸν σπρώξῃ
σὲ μιὰ κορφή. Κι ὅτι ἔμελλε στὴν ἄκρη της νὰ φτάσῃ,

ἔστρεφε πίσω δρμητικὰ τότε ὁ πελώριος βράχος

570

575

580

585

590

595

600

καὶ κάτω πάλε στὰ ριζὰ κατρακυλοῦσε δέρμος.

Πάλε ξανὰ ἀγωνίζονταν νὰ τὸν γυρίσῃ πίσω

κι ἔτρεχε δέρδος κι ἄγγιζε τὸ χῶμα ἡ κεφαλή του.

Τότε εἶδα καὶ τὸ φάντασμα τοῦ ξακουστοῦ Ἡρακλέα,
ποὺ χαίρεται μὲς στ' ἀγαθὰ μὲ τοὺς οὐράνιους δόλους
κι ἀπόχτησε γυναῖκα του τὴν κρουσταλλόποδην Ἡβην,
κόρη τῆς χρυσοσάνταλης τῆς Ἡρας καὶ τοῦ Δία.

Γύρω του ἀχοῦσαν οἱ νεκροὶ σὰν τὰ πουλιά, ποὺ δλοῦθε
πετοῦν περίτρομα. Κι αὐτός, σὰν τὸ θολὸ σκοτάδι,
κρατοῦσε τὸ δοξάρι του γεμάτο μὲ σαΐτα

κι ἄγρια θωροῦσε, δείχνοντας πώς θέλει νὰ τὸ ρίξῃ.

Γύρω στὰ στήθια φοβερὸ χρυσὸ λουρὶ φοροῦσε,
ἀπάνω μὲ παράδοξες εἰκόνες σκαλισμένο,
ἀρκοῦδες, ἀγριογούρουνα, σπιθόβιλα λιοντάρια,
μάχες, πολέμους, σκοτωμούς, φόνους ἀντρειωμένων.

"Ἐτσι ἀλλο δὲ ματάκαμε μήτε θὰ ξαναφτιάσῃ,
ὅποιος σ' ἐκεῖνο τὸ λουρὶ τὴν τέχνη του εἶχε βάλει.

Μὲ γνώρισε, δπως ἔστρεψε τὰ μάτια του καὶ μ' εἶδε
κι ἔτσι θρηνώντας μοῦ 'λεγε μὲ λυπημένα λόγια.

"Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
ἄ, δύστυχε, καὶ σὺ ἀκλουθᾶς τὴν ἀπονη σου μοίρα,
ποὺ αὐτὴ κι ἐμένα μ' ἔφερνε κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου.

Μεγάλες εἶδα συμφορές, κι ἀς ἤμουν γιὸς τοῦ Δία,
γιατὶ σ' ἀφέντη δούλευα πολὺ κατώτερό μου
καὶ μοῦ 'βαζε τοὺς πιὸ σκληροὺς ἀγῶνες νὰ τελέψω.

Μ' ἔστειλε μιὰ φορὰ κι ἐδῶ τὸ σκύλο νὰ τοῦ φέρω,
γιατὶ δὲ βρῆκε πιὸ βαρὺ νὰ μοῦ προστάξῃ ἀγώνα.

Μὰ ἔγώ τοῦ τὸν ἀνέβασσα, τὸν ἔβγαλα ἀπ' τὸν "Αδη,
καθὼς μ' ὁδήγησε δέ 'Ερμῆς κι ἡ 'Αθηνᾶς ἡ Παλλάδα".

"Ἐτσι εἶπε κι ἔφυγε ἔπειτα μὲς στὸ βαθὺ τὸν "Αδη
κι ἔμεινα ἀσάλευτος ἔγώ, μὴν ἔρθη καρτερώντας
ἄλλος κανεὶς διπλαρχηγὸς ποὺ 'χανε πρὶν πεθάνη.

Θά 'βλεπα ἔκει τοὺς πιὸ παλιοὺς τοὺς ἡρωες ποὺ ποθοῦσα,
τῶν ἀθανάτων τοὺς δυὸ γιοὺς Θησέα καὶ Περίθο,
μὰ πρῶτα ἔκει συνάζονταν φάρες νεκρῶν χιλιάδες
μ' ἔνα μεγάλο ἀλαλαγμό, ποὺ κέρωσα ἀπ' τὸ φόβο,

τρέμοντας μήπως τῆς Γοργῶς, τοῦ φοβεροῦ τεράτου, 640
τὴν κεφαλὴν ἀπ' τὰ Τάρταρα μοῦ στείλη ἡ Περσεφόνη.
Τράβηξα ἀμέσως στὸ γοργὸν καράβι καὶ τοὺς ναῦτες
πρόσταξα ἀπάνω ν' ἀνεβοῦν καὶ τὰ σκοινιά νὰ λύσουν.
Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως πήδησαν καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους.
Στὰ κύματα τοῦ Ὡκεανοῦ κυλοῦσε τὸ καράβι 645
μὲ τὰ κουπιά του στὴν ἀρχή, στερνὰ μὲ πρύμπο ἀγέρι.

Μ

Σὰν ἀφησε τὸν Ὡκεανὸν τὸ γλήγορο καράβι,
κι ἥρθε ἀνοιχτὰ στὰ κύματα τοῦ ἀπλόδρομου πελάγου
καὶ στῆς Αἰαίας τὸ νησί, ὅπου εἶναι τῆς Αύγούλας
τὸ σπίτι κι ὁ χορότοπος κι ὅπου ἀνατέλλει ὁ "Ηλιος,
σύραμε ἔκει σὰν πήγαμε στὴν ἄμμο τὸ καράβι, 5
κι ὅξω πηδήσαμε κι ἐμεῖς στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη
καὶ λίγο κοιμηθήκαμε προσμένοντας νὰ φέξη.

Σὰν ἥρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αύγούλα,
τότε συντρόφους ἔστειλα στῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
τοῦ μακαρίτη Ἐλπήνορα νὰ φέρουν τὸ κουφάρι. 10
Κόψανε ἀμέσως κούτσουρα, ἄκρη στ' ἀκρογιάλι,
τὸν θάψαμε περίλυποι, χύνοντας δάκρυα μαῦρα.
Κι ἀφοῦ πιὰ κάηκε ὁ νεκρὸς μὲ τὴν ἀρματωσιά του,
μνημούρι ἔκει τοῦ χτίσαμε κι ὑψώσαμε μιὰ στήλη,
κι ἵστο κουπὶ τοῦ μπήξαμε κατάκορφα στὸν τάφο. 15

"Ἐτσι ὅλα τὰ βολέψαμε. Μὰ τῆς σεβάσμιας Κίρκης
μᾶς πῆρε ἀμέσως ἡ ματιά πώς ἥρθαμε ἀπ' τὸν "Αδη,
κι ἥρθε τρεχάτη, μ' ὅλες της τὶς χάρες στολισμένη.
Κι οἱ παρακόρες ἔφτασαν μαζί της, κουβαλώντας
φωμιά καὶ κόκκινο κρασί καὶ κρέατα περίσσια. 20
Στὴ μέση ἡ σεβαστὴ θεὰ στάθηκε τότε κι εἶπε·
«Κακότυχοι, ποὺς ζωντανοὶ βρεθήκατε στὸν "Αδη,
δίταφοι, ἐνῶ ὅλοι μιὰ φορὰ στὸν κόσμο αὐτὸν πεθαίνουν.
Μόν' ἔλα, φάτε μιὰ μπουκιά καὶ πίνετε δηλα μέρα,
καὶ μὲ τὰ ξημερώματα κινᾶτε γιὰ ταξίδι. 25
Τὸ δρόμο θὰ σᾶς δείξω ἐγώ καὶ θὰ σᾶς ὁδηγήσω,

μήπως καμιά πολύπικρη σᾶς λάχη μπλεξοσύνη
ή στή στεριά ή στή θάλασσα και συμφορές σᾶς φέρῃ ».

”Ετοι είπε, και κατάπιεισε τὴν ἀφοβη̄ ψυχή̄ μας.
Τότε ὅλη μέρα τρώγαμε, δσο νὰ πέση ὁ ἥλιος, 30
κρέατα ἀπ' ὅλα πληθερά και πίναμε μοσχάτο.
Κι ὁ ἥλιος σὸ διασίλεψε και πῆρε τὸ σκοτάδι,
τότε ὅλοι κοιμηθήκανε κοντὰ στὰ παλαμάρια,
κι αὐτὴ ἀπ' τὸ χέρι μ' ἔπιασε κι ἀλάργα ἀπ' τοὺς συντρόφους 35
μὲ κάθισε και στρίμωνε κοντά μου καὶ ρωτοῦσε,
κι ἐγὼ ὅλα τῆς τὰ ιστόρησα μὲ τάξη κι ὅπως ἦταν.
Κι ἔπειτα ἡ Κίρκη ἡ σεβαστὴ μὲ δυό της λόγια μοῦ ’πε.
« ”Ετοι ὅλα αὐτὰ τελέψανε, μόν’ ἀκουσέ με τώρα,
τί θὰ σοῦ πῶ, μὰ κι ὁ θεὸς θὰ σὲ φωτίσῃ ὁ ἔδιος.
Πρῶτα στὸ δρόμο ποὺ θὰ πᾶς, θὰ φτάσης στὶς Σειρῆνες, 40
ποὺ ὅλους μαγεύουν τοὺς θυητούς, δσοι κοντά τους φτάσουν.
”Οποιος ζυγώσῃ ἀνύποπτα κι ἀκούσῃ τὴ λαλιά τους,
αὐτὸν πιὰ δὲ θὰ τὸν χαροῦν τὸ τρυφερό του ταίρι
και τὰ μικρά του τὰ παιδιά, στὸ σπίτι νὰ γυρίσῃ,
μόν’ οἱ Σειρῆνες μὲ γλυκὰ τραγούδια τὸν μαγεύουν, 45
σ’ ἔνα λιβάδι καθιστές κι ἔνας μεγάλος γύρω
εἰναι ἀπὸ κόκαλα σωρὸς ἀνθρώπων ποὺ σαπίζουν
κκι τὸ πετσί τους χάνεται. Μόν’ πέρνα ἀπὸ κοντά τους,
και πιάσε τῶν συντρόφων σου τ’ αὐτιὰ νὰ φράξῃς ὅλων
μ’ ἀπαλομάλαχτο κερί, κανεὶς νὰ μήν ἀκούσῃ.
Κι ἂν θέλης μόνος ἀκου τες. Μὰ στὸ κατάρτι πρῶτα 50
όλόρθιον χεροπόδαρα οἱ ναῦτες νὰ σὲ δέσουν,
κι ἀς σφίξουν τῶν παλαμαριῶν τὶς δάκρες ἀπὸ πάνω,
χαρούμενα τὸ λάλημα ν’ ἀκούσῃς τῶν Σειρήνων.
Κι ἂν σκούζης στοὺς συντρόφους σου και θέλης νὰ σὲ λύσουν, 55
ἀκόμα τότε πιὸ γερά νὰ σφίγγουν τὰ δεσμά σου.
Κι δταν μὲ τὸ καράβι σου περάσης τὶς Σειρῆνες,
δὲ θὰ σοῦ πῶ ποιὸν ἀπ’ τοὺς δυὸ θὰ πάρης τότε δρόμο,
μόν’ σκέψου και μονάχος σου. Κι ἀκου τὸ κάθε μέρος.
Στό νὰ ἔχει πέτρες κρεμαστές, και τοῦ μενεζεδένιου 60
πελάγου ἀπάνω τους χτυποῦν τὰ κύματα ἀφρισμένα.
Κρουστές οἱ τρισμακάριστοι θεοὶ τὶς ὀνομάζουν.

Μήτε πουλιά ἀπὸ κεῖ περνόῦν, μήτε ἄγρια περιστέρια,
ποὺ τοῦ μεγάλου τοῦ Διὸς τὴν ἀμβροσία φέρνουν,
μόν' κάποιο ἡ πέτρα ἡ γλιστερὴ κάθε φορὰ θ' ἀρπάξῃ,
κι ὁ Δίας στέλνει ἄλλο, σωστὸς νὰ γίνη ὁ ἀριθμός τους·
Θυητῶν καράβι ἔκει ποτὲ δὲ γλίτωσε ὅποιο πῆγε,
μόν' σύψυχα, ναυτῶν κορμιὰ καὶ καραβοσανίδια,
τὰ πάιρνουν τ' ἄγρια κύματα κι οἱ κεραυνοὶ κι οἱ μπόρες.

"Ἐνα μονάχο πέρασε πελαγοδόρομο πλοῖο, 70

ἡ κοσμοζάκουστη Ἀργώ, σὰν ἤρθε ἀπ' τὸν Αἰγαῖην.
Κι ἐκεῖνο τότε θά 'σπαζε στὶς πέτρες, ἢν ἡ Ἡρα,
δὲν τὸ 'σωζε, τὸ φίλο τῆς Ἰάσονα πονώντας.

Στ' ἄλλο δυὸς βράχοι νύφώνονται, κι ὡς τὰ πλατιὰ τὰ οὔρανια
φτάνει τοῦ πρώτου ἡ μυτερὴ κορφή, ποὺ τὴ σκεπάζει
σύγνεφο μαῦρο ποὺ ποτὲ δὲ χάνεται ἀπὸ πάνω
μήτε ἔχει ξαστεριὰ ἡ κορφὴ χειμώνα καλοκαίρι.

"Ανθρωπος δὲ θ' ἀνέβαινε, δὲ θὰ πατοῦσε ἀπάνω,
μ' εἴκοσι πόδια ἢν ἤτανε καὶ μ' ἄλλα τόσα χέρια.

Γιατὶ εἶναι ὁ βράχος γλιστερὸς καὶ σὰν πελεκημένος.

Κι ἔχει στὴ μέση μιὰ σπηλιὰ. βαθιὰ κατὰ τὴ δύση,
καὶ στὸ σκοτάδι γυριστή, κι ἐκεῖθε τὸ καράβι
κοντὰ νὰ τὸ περάσετε, λεβέντη μου Δυσσέα.

Κι ἀντρας γερδὸς ἢν ἔριχνε ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι
μὲ τὸ δοξάρι, τὴ σπηλιὰ δὲ θά 'φτανε τὴν κούφια.

"Η Σκύλλα μέσα κάθεται καὶ φοβερὰ γαβγίζει.

Εἶναι σὰν τοῦ νιογέννητου τοῦ κουταβιοῦ ἡ φωνή της,
μὰ τέρας εἶναι αὐτὴ φριχτὸ κι ὅποιος τὴν ἀπαντοῦσε
μπροστά του δὲ θὰ χαίρουνταν μήτε θεδς ἢν ἤταν.

"Ἔχει ποδάρια δώδεκα, ποὺ στρέφουν ὅπου θέλει,
κι ἔξι λαιμοὺς διλόμακρους, καὶ στὸν καθένα ἀπάνω
ἔνα κεφάλι τρομερὸ μὲ τρεῖς ἀράδες δόντια,

πυκνὰ πυκνά, καὶ στὴ σειρὰ γεμάτα μαῦρο χάρο.

Εἶναι ὡς στὴ μέση στὴ σπηλιὰ τὴ βαθουλὴ χωμένη,
κι δξω ἀπ' τὸ μαῦρο βάραθρο τὶς κεφαλὲς προβάλλει
κι ἔκει ψαρεύει, ψάχνοντας στὸ βράχο γύρω γύρω,
δελφίνια καὶ σκυλόψυχα κι δ, τι ἄλλο βρῆ νὰ πιάση
κῆτος χοντρό, ποὺ θρέφονται στὴ θάλασσα χιλιάδες.

65

70

75

80

85

90

95

Ναῦτες δὲν τὸ παινεύτηκαν ἀκόμα, ἀπὸ κοντά τῆς
ἄβλαβοι πώς περάσανε, μόν' κάθε τῆς κεφάλι,
ἀρπάζει ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι κι ἔνα ναύτη.

100

Τὸν ἄλλο βράχο ἔκει θὰ δῆς, πιὸ χαμηλὸ ἀπ' τὸν πρῶτο,
τόσο κοντά, ποὺ θά' φτανες σαίτα σου ἢν πετάξῃς.

Κι ἔκει θὰ δῆς μεγάλη ὁρνιὰ μὲ φύλλα φουντωμένη
κι ἡ Χάρυβδη στὴ ρίζα τῆς ἀναρουφᾶ τὸ κύμα.

Τὴν μέρα τρεῖς φορὲς ρουφᾶ καὶ τρεῖς ξερνᾶ μὲ φρίκη.

105

Τὴν ὥρα ποὺ θ' ἀναρουφᾶ, νὰ μὴ βρεθῆς μπροστά της,
γιατὶ ἀπ' τὸ χάρο δὲν μπορεῖ κι ὁ Δίας νὰ σὲ σώσῃ.

Μόν' τὸ καράβι μὲ σπουδὴ στῆς Σκύλλας νὰ σιμώσῃς
τὸ βράχο, καὶ, προσπέρασε, γιατὶ καλύτερό σου
νὰ χάστης ἔξι ἀνθρώπους σου ἡ μαζεμένους ὅλους».

110

Ἐλπε καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια:
«Κι αὐτὴ τὴ χάρη κάμε μου, θεά, νὰ μὲ φωτίσης.

Τὴν ὥρα ποὺ ἀπ' τὴ Χάρυβδη γλιτώσω, ἢν θὰ μποροῦσα
στὴ Σκύλλα τότε νὰ χυθῶ, τοὺς ναῦτες σὰ μοῦ ἀρπάζη».

115

Εἶπα, κι ἀμέσως ἡ θεά μ' ἀπάντησε δυὸ λόγια:
«Πάλε, καημένε, βάσανα καὶ μάχες βάζει ὁ νοῦς σου.

Μὰ ἐσύ δὲν ὑποτάξεσαι μηδὲ στοὺς ἀθανάτους;
Δὲν εἶναι αὐτὴ καμιὰ θνητή, τέρας ἀθάνατο εἶναι,
ἄγριο, φριχτό, ἀπολέμητο. Παλικαριές δὲν πιάνουν.

120

Φύγε καλύτερα ἀπ' αὐτή. Γιατὶ σιμὰ στὸ βράχο,
ὅταν θὰ κοντοστέκεσαι νὰ βάλης τ' ἄρματά σου,
φοβοῦμαι πάλε ἀπάνω σου νὰ μὴν ξαναχυμήξῃ,
καὶ μ' ὅσες ἔχει κεφαλές τόσους σοῦ ἀρπάξῃ ναῦτες.

Μόν' κόβε δρόμο μὲ σπουδὴ, καὶ στὴν Κραταία εύχήσου,
μάνα τῆς Σκύλλας, ποὺ πληγὴ τὴν ἔβγαλε στὸν κόσμο
καὶ δὲ θὰ τὴν ἀφήσῃ αὐτὴ νὰ δευτερώσῃ πάλε.

125

Στὴ Θρινακία τὸ νησὶ θὰ φτάσης, δπου βόσκουν
βόδια καὶ πρόβατα παχιὰ τοῦ κοσμογυριστῆ "Ηλιου,
κι εἶναι τὰ βόδια ἔφτὰ κοπές, τὰ πρόβατα ἄλλες τόσες
κι ἀπὸ πενήντα κάθε μιὰ κοπῆ κεφάλια θρέψει.

130

Μήτε ποτὲ γεννοβολοῦν μήτε καὶ λιγοστεύουν
κι εἶναι τσοπανοπούλες των δυὸ λυγερές νεράιδες,
ἢ Φωτεινὴ κι ἡ Λαμπτεώ, τ' Ούρανοδρόμου "Ηλιου

καπνὸν καὶ κύματα χοντρὰ κι ἄκουσα κάποιο χτύπο.

Τρομάξανε δὲ οἱ. Τὰ κουπιὰ τοὺς πέσανε ἀπ' τὰ χέρια

καὶ χτύπησαν τὴ θάλασσα. Στάθηκε τὸ καράβι

γιαὶν τὰ πλατοφέρουγα κουπιὰ δὲν τὸ κινοῦσαν,

κι ἔτρεχα ἐγώ καὶ ψύχωνα μὲ μαλακά μου λόγια

τοὺς ποθητοὺς συντρόφους μου σιμώνοντας καθένα.

« Ἄδερφια, ἐμεῖς ἀνήξεροι δὲν εἴμαστε ἀπὸ πάθια.

Κι αὐτὸ ποὺ τώρα πλάνωσε, κειρότερο δὲν εἰναι,

παρ' δταν μὲς στὴ βαθουλὴ σπηλιά του-μᾶς κρατοῦσε

μὲ δύναμη ἀπολέμητη ὁ Κύκλωπας κλεισμένους.

Μὰ κι ἀπὸ κεῖ γλιτώσαμε μὲ τὸ δικό μου θάρρος,

μὲ σκέψη καὶ μὲ κρίση μου, θαρρῶ θὰ τὸ θυμάστε.

Καὶ τώρα, ἐμπρόδις κι ὅπως θὰ πῶ, ἔτσι νὰ κάμουμε δὲνοι.

Τραβάτε ἐσεῖς μὲ τὰ κουπιά, στοὺς μπάγκους καθισμένοι

ἐκεῖ ποὺ σκάζουν τοῦ γιαλοῦ τὰ κύματα ἀφρισμένα,

ἴσως καὶ δώσῃ τῶν θεῶν ἡ χάρη νὰ σωθοῦμε.

Κι αὐτὰ σὲ σένα, ἀρμενιστή, προστάζω καὶ στὸ νοῦ σου

νὰ τὰ ἔχης, μιὰ ποὺ κυβερνᾶς τοῦ καραβιοῦ τὸ δοιάκι.

Μακριὰ ἀπὸ τοῦτον τὸν καπνὸν κι δέξα ἀπ' τὸ κύμα, στρέψε

τὸ πλοῖο κι δὲν ζύγωνε τὸ βράχο, μὴ σοῦ φύγη

στ' ἄλλο τὸ μέρος ἀξαφνα καὶ μᾶς χαλάσσης δλους».

“Ἐτσι εἶπα, κι δὲνοι ὑπάκουουσαν σ' αὐτὰ ποὺ τοὺς μιλοῦσα.

Μὰ τ' ἀπολέμητο θεριδ τὴ Σκύλλα δὲν τοὺς εἶπα,

νὰ μὴν τρομάξουν ἀξαφνα καὶ πάψουν πιὰ νὰ λάμνουν

καὶ τρέξουν μὲς στοῦ καραβιοῦ τὸ βάθος νὰ τρυπώσουν.

Τότε τὰ λόγια ἔχασα τὰ πειστικὰ τῆς Κίρκης,

ποὺ τοῦ πολέμου τ' ἄρματα δὲ μ' ἀφῆνε νὰ βάλω,

κι ἔπιασα κι ἀρματώθηκα καὶ πῆρα δυδ κοντάρια

μακριὰ στὸ χέρι κι ἔτρεξα στοῦ καραβιοῦ τὴν πλώρη,

γιαὶν ἀπὸ κεῖ περίμενα νὰ πρωτοϊδῶ τὴ Σκύλλα,

τὸ πετροκόλλητο θεριδ ποὺ μοῦ φαγε τοὺς ναῦτες.

Μὰ δὲν μποροῦσα νὰ τὴ δῶ, μοῦ πόνεσαν τὰ μάτια

παντοῦ τριγύρω νὰ θωρῶ τὴν πέτρα τὴ γεράνια.

“Ἐτσι θρηγώνυτας τὸ στενὸ περνούσαμε γι' ἀπάνω.

‘Η Σκύλλα ἐδῶ στὴ μιὰ μεριὰ κι ἡ Χάρυβδη στὴν ἄλλη μεριὰ μὲ φρίκη τ' ἀρμυρὸ νέρδ τῆς θάλασσας ρουφοῦσε,

210

215

220

225

230

235

240

- Κι δταν ξερνοῦσε ὀλόκληρη χουχούλιαζε ἀφρισμένη,
καθώς σὲ δυνατὴ φωτιὰ χουχλάζει τὸ λεβέτι,
κι ἔπεφτε ἡ ἄχνα ἀπὸ φηλὰ στὶς δυὸ κορφὲς τῶν βράχων. 245
- Κι δταν ρουφοῦσε τὸ πικρὸ τῆς θάλασσας τὸ κύμα,
φαινόντανε τὸ βάθος τῆς παντοῦ συνταραγμένο,
κι ἀχοῦσε δ βράχος φοβερὰ τριγύρω κι ἀπὸ κάτω
ἡ γῆς τότε φαινόντανε μὲ ἄκμο στρωμένη μαῦρο,
κι δλοι οἱ συντρόφοι κέρωσαν ἀπὸ χλομή τρομάρα. 250
- Κι ἔκει ποὺ τὴν κοιτάζαμε, τρομάζοντας τὸ χάρο,
μ' ἀρπαζε ἡ Σκύλλα ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι ἔξι συντρόφους,
ἀπ' δλους τοὺς καλύτερους στὴ μάχη καὶ στὰ χέρια. 255
- Κι ὅπως τὸ πλοϊο γύρισα νὰ ἰδῶ καὶ τοὺς συντρόφους,
εἰδα ποὺ ἀνέμιζαν φηλὰ τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια,
καὶ μ' ἔκραζαν στερνὴ φορὰ μὲ τ' ὄνομά μου οἱ ἔρμοι.
Πῶς δ φαράς, μ' ἔνα μακρὺ καλάμι, στ' ἀκροβράχια,
δόλωμα ρίχνει στὸ γιαλὸ γιὰ τὰ μικρὰ ψαράκια,
πετώντας βοϊδοκέρατο βοδιοῦ λιβαδοπλάνου,
κι δταν τὰ πιάση τὰ πετᾶ στὴ γῆς κι αὐτὰ σπαράζουν, 260
- ἔτσι κι ἔκεινοι σπάραζαν στὸ βράχο πεταμένοι.
Μπροστὰ στὴν πόρτα τῆς σπηλιᾶς τοὺς ἔτρωγε κι οἱ δόλιοι
φωνάζανε καὶ μοῦ ἀπλωναν μὲ ἀπελπισιὰ τὰ χέρια.
Θέαμα ἀκόμα πιὸ φριχτὸ δὲν εἶδα σὰν κι ἔκεινο
ἀπ' δσα μ' ἥβραν τοῦ γιαλοῦ σὰν ἔψαχνα τοὺς πόρους. 265
- Καὶ τὴ φριχτὴ τὴ Χάρυβδη, τὴ Σκύλλα καὶ τὶς πέτρες
δταν γλιτώσαμε, ἥρθαμε στ' ὠραῖο νησὶ τοῦ "Ηλιου,
ὅπου τὰ πλατυμέτωπα γελάδια ἔκει βοσκοῦσαν
κι ἀρνιῶν κοπάδια ἀμέτρητα τ' οὐρανοδρόμου "Ηλιου.
Τότε ἄκουσα ἀπ' τὸ πέλαγο πότρεχε τὸ καράβι 270
βέλασμα ἀρνιῶν καὶ μουγγρητὰ βοδιῶν ποὺ τὰ μαντρίζουν,
κι ἥθιαν στὸ νοῦ μου τοῦ τυφλοῦ προφήτη Τειρεσία
τὰ λόγια, κι δσες μοῦ 'κανε παραγγελίες ἡ Κίρκη,
νὰ τ' ἀποφύγω τὸ νησὶ τοῦ φωτοδότη τοῦ "Ηλιου
κι ἔτσι εἶπα στοὺς συντρόφους μου μὲ σπλάχνα μαραμένα: 275
«'Ακοῦστε τώρα νὰ σᾶς πῶ, πολύπαθοι συντρόφοι,
τὶς μαντοσύνες τοῦ τυφλοῦ προφήτη Τειρεσία
κι δσες ἡ Κίρκη μοῦ 'κανε παραγγελίες κι ὀρμήνειες

νὰ τ' ἀποφύγω τὸ νησὶ τοῦ φωτοδότη τοῦ "Ηλιου,
γιατὶ μεγάλες συμφορὲς ἔδω μᾶς περιμένουν.

280

Μόν' πάντα ἀλάργα ἀπ' τὸ νησὶ τραβᾶτε τὸ καράβι ».

"Ετσι εἶπα κι ὅλων ἡ καρδιὰ σὰ νά 'σπασε στὰ στήια,
κι ἀμέσως ὁ Εὐρύλοχος μοῦ μίλησε μὲ πίκρα:

"Εἶσαι, Δυσσέα, ἀπάνθρωπος. Τὸ πεῖσμα σου μεγάλο,
κι οὔτε ἀπὸ κούραση νογῆς. Θά 'ναι ἔτσι κακωμένη

285

ἡ πλάση σου ἀπὸ σίδερο, ἀφοῦ δὲ μᾶς ἀφήνεις

κι ἐμᾶς ποὺ μᾶς ἀφάνισε ἡ κούραση κι ἡ νύστα,
ὅξω νὰ βγοῦμε στὴ στεριά, λίγο ψωμὶ νὰ φάμε

στὸ κυματόδαρτο νησί, μόν' ἔτσι πάλε ὄρίζεις
μὲς στὸ γεράνιο πάλαγο νὰ τρέχουμε ὅλη νύχτα,

290

ἀλάργα πάντως ἀπ' τὸ νησὶ. "Ομως τὴ νύχτα παίρουν
οἱ κακοτάξιδοι καιροὶ ποὺ πνίγουν τὰ καράβια.

Πέξ μου, ποὺ νὰ ξεφύγουμε τὴ μαύρη μας τὴν ὥρα,
ἀνίσως ἔτσι ξαφνικὰ πλακώσῃ ἀνεμοζάλη

295

ἀπ' τὸ Νοτιά ἡ τὸ Ζέφυρο, τὸ λυσσασμένο ἀγέρα,

ποὺ τὰ καράβια αὐτοὶ βουλιοῦν καὶ τῶν θεῶν τὸ πεῖσμα;
Ναι, τώρα θὰ σ' ἀκούσουμε τὴ σκοτεινὴ τὴ νύχτα

καὶ στὸ καράβι μένοντας κοντά, θὰ φάμε λίγο.

Μὰ τὴν αύγὴ θὰ φύγουμε στῆς θάλασσας τὰ πλάτια ».

"Ετσι εἶπε κι ὅλοι παίνεψαν τὰ λόγια τοῦ Εὐρύλοχου.

300

Τότε εἶδα πιὰ τί συμφορὲς μᾶς είχε γράψει ἡ μοίρα,

κι ἔτσι δυὸ λόγια πεταχτὰ τ' ἀπάντησα καὶ τοῦ 'πα:

"Μὲ βιάζετε ἔτσι, Εὐρύλοχε, γιατὶ ἔμεινα μονάχος.

Μόν' ἔλα τώρα ἀμῶστε μου τὸν πιὸ μεγάλον δρόκο,

305

κοπάδι ἀνίσως λάχουμε βοδιῶν ἡ καὶ προβάτων,

πῶς μήτε βόδι μήτε ἀρνὶ κανεὶς δὲ θὰ σκοτώσῃ,

ἀπ' ἀσύλογιστὰ τυφλή, μόν' ἡσυχα περάστε

μὲ τὶς θροφές ποὺ πήραμε ἀπ' τὴ θεὰ τὴν Κίρκη ».

"Ετσι εἶπα κι ὅλοι ὀρκίστηκαν καθὼς τοὺς τὸ ζητοῦσα.

Κι ὅταν πιὰ τέλος ἀμωσαν καὶ τέλεψαν τὸν δρόκο,

310

ἀράξαμε τὸ γλήγορο καράβι στὸ λιμάνι,

κοντὰ σὲ δροσερὸ νερὸ κι οἱ ναῦτες βγῆκαν ὅξω

κι ἐκεῖ τραπέζι ἑτοίμασαν καὶ μ' ὅρεξη δειπνοῦσαν.

Κι ἔπειτα πιὰ ἀφοῦ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,

- θυμήθηκαν τοὺς ποθητοὺς συντρόφους καὶ θρηνοῦσαν
δσους μᾶς πῆρε κι ἔφαγε ἡ Σκύλλα ἀπ' τὸ καράβι.
Κι ἔκει ποὺ πικροκλαίγανε ὑπνος γλυκὸς τοὺς πῆρε.
Κι ὅταν ἡ νύχτα τσάκιζε καὶ τ' ἄστρα τρεμοσβήναν,
ἀγέρα σήκωσε σφοδρὸν ὁ συγνεφοσυνάχτης
μ' ἀνεμοζάλη φοβερὴ καὶ σκέπτασε μὲ νέφια
στεριὰ μαζὶ καὶ θάλασσα ποὺ θάμπωσαν τὰ οὐράνια.
Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρευμένη Αὔγούλα,
σύραμε στὴ βαθιὰ σπηλιὰ τὸ φτερωτὸ καράβι.
Λημέρι καὶ χορότοπο εἶχαν ἔκει οἱ Νεράιδες
κι ἔκει συγκάλεσα βουλὴ κι ἔτσι εἶπα στοὺς συντρόφους:
« Παιδιά, μὲς στὸ καράβι μᾶς ϕωμὶ κρασὶ δὲ λείπει,
λοιπὸν ἂς μὴν ἀπλώσουμε στὰ βόδια, μὴν χαθοῦμε,
γιατὶ εἶναι φοβεροῦ θεοῦ, τοῦ "Ηλιου, ἀρνιὰ καὶ βόδια,
ποὺ ὅλα τὰ βλέπει ἀπὸ ψηλὰ κι ἀκούει ὅλα τὰ πάντα ». 325
- "Ετσι εἶπα καὶ κατάπειθα τὴν ἄφοβη ψυχὴ τους.
Κι ὡς ἔνα μήνα ἀγύριστη πάντα Νοτιὰ φυσοῦσε,
μηδ' ἄλλος ἔπαιρνε καιρός, δῶσ' του Νοτιὰ-Σιρόκος.
Κι ἐνόσω κόκκινο κρασὶ δὲν ἔλειπε ἡ προσφάγι,
στὰ βόδια δὲν ἀπλώνανε, μὴν τ' ἀκριβοπλερώσουν.
Μὰ σὰ σωθήκανε οἱ θροφὲς ὅλοτελα, ὅσες εἶχαν,
τότε ἀπ' ἀνάγκη γύριζαν κυνήγι ἀναζητώντας,
ψάρια, πουλιά, ὅτι τύχαινε στὰ χέρια τους νὰ πέσῃ.
Τράβηξα τότε πιὸ βαθιὰ μὲς στὸ νησὶ μονάχος,
τοὺς τρισμακάριστους θεοὺς νὰ τοὺς παρακαλέσω,
ἴσως μοῦ δεῖξῃ ἡ χάρη τους τὸ δρόμο νὰ γυρίσω. 340
- Κι ὅταν, γυρνώντας στὸ νησὶ, ἀλάργα ἀπ' τοὺς συντρόφους,
πῆγα σὲ τόπο ἀπάνεμο, τότε ἔνιψα τὰ χέρια
καὶ στοὺς θεοὺς δεήθηκα ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
κι ἔκεινοι στὰ ματόκλαδα γλυκὸ μοῦ χύσκαν ὑπνο. 345
- Τότε ὁ Εὔρυλοχος τυφλὰ δασκάλεψε τοὺς ἄλλους.
« Ἀδέρφια, ἀκοῦστε τὶ θὰ πῶ, κι ἀς εἶστε λυπημένοι.
"Ολοι πικροὶ εἶναι οἱ θάνατοι στοὺς δύστυχους ἀνθρώπους,
μα πιὸ πικρὸς δὲ βρίσκεται, νὰ σβήσης ἀπ' τὴν πείνα.
Μόν' ἔλα, ἐμπρός, ἀς πιάσουμε τὰ πιὸ καλὰ γελάδια
τοῦ Ηλιου κι ἀς τὰ σφάξουμε στοὺς ἀθανάτους ὅλους. 350

Κι ἀν πᾶμε στὴν πατρίδα μας μὲ τὸ καλό, στὸ Θιάκι,
δμορφο χτίζουμε ναὸ τ' οὐρανοιδρόμου "Ηλιου
καὶ τάματα τοῦ στέλνουμε πολλὰ καὶ ποὺ ν' ἀξίζουν.

Μὰ γιὰ τὶς δρθοκέρατες γελάδες ἀν θυμώση,
καὶ θέλη τὸ καράβι μας νὰ σπάσῃ, μὲ τὴ γνώμη
κι ὅλων τῶν ἄλλων τῶν θεῶν, καλύτερά μου τὸ χω
ρουφώντας ἄρμη νὰ χαθῶ στὸ κύμα μιὰ γιὰ πάντα,
παρὰ νὰ λιώνω ἀδιάκοπα σ' αὐτὸ τὸ ἐρημονήσι».

"Ἐτσι εἶπε κι ὅλοι παίνεψαν τὰ λόγια τοῦ Εύρυλόχου.

Κι εὔτὺς τοῦ "Ηλιου ἀρπάζανε τὰ πιὸ δμορφα γελάδια,
ἀπὸ κοντά—γιατὶ σιμὰ βοσκοῦσαν στὸ καράβι

τὰ παχουλά, στροφόποδα καὶ κουτελάτα βόδια.—

Κι ἀφοῦ τὰ περικύλωσαν, τὴν προσευχὴ τους κάνουν,
φύλακ χλωρὰ ψηλόκορφης βελανιδιᾶς μαδώντας,
γιατὶ ἔλειπε ἀπ' τ' ἀνάφρυδο καράβι τ' ἀσπροκρίθι.

Σὰν ἔκαμαν τὴν προσευχὴ, τὰ σφάζουν καὶ τὰ γδέρνουν
κι ἔπειτα κόβουν τὰ μηριὰ καὶ τὰ διπλοτυλίγουν
μὲ σκέπη, κι ἄλλα ἀπὸ παντοῦ βάλανε ὡμὰ κομμάτια.

Κι ἀφοῦ δὲν εἶχανε κρασὶ γιὰ νὰ τὰ περιχύσουν,
ἔχουν στὰ σφαχτὰ νερὸ ἥψενανε τὰ σπλάχνα.

Καὶ τὰ μηριὰ σὰν κάηκαν κι ἔφαγαν τὰ γλυκάδια,
λιανίζουν τ' ἄλλα κρέατα καὶ τὰ περνοῦν στὶς σοῦβλες.

Τότε κι ὁ ὄπνος ὁ βαθὺς μοῦ πέταξε ἀπ' τὰ μάτια
καὶ κίνησα γιὰ τὸ γοργὸ καράβι στ' ἀκρογιάλι.

Κι ὅταν στ' ἀψήλοκέφαλο καράβι εἶχα ζυγώσει,
μὲ χτύπησε ὁ ζεστὸς καπνὸς τοῦ πάχους ποὺ καιγόταν
κι ἀπ' τὴν καρδιὰ ἀναστέναξε καὶ στους θεοὺς εὐχόμουν.
«Δία πατέρα, κι οἱ λοιποὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι.

Γιὰ συμφορά μου στὸ βαθὺ μὲ ρίξατε τὸν ὄπνο,
κι ἀσεβῇ σκέφτηκαν δουλειὰ νὰ κάμουν οἱ συντρόφοι».

Κι ἔτρεξε εὔτὺς ἡ Λαμπετώ, μὲ τὸ συρτὸ φουστάνι,
μαντατοφόρα γλήγορη, στὸν "Ηλιο νὰ μηνύσῃ
πῶς τοῦ 'σφαξαν τὰ βόδια του' κι δ Ὁ "Ηλιος θυμωμένος
τοὺς ἀθανάτους φώναξε καὶ τοὺς παρακαλοῦσε·

«Δία πατέρα, κι οἱ λοιποὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
πλερῶστε ἐσεῖς τοὺς ἀσεβούς συντρόφους τοῦ Δυσσέα,

355

360

365

370

375

380

385

ποὺ τὰ γελάδια μοῦ· σφαξαν, ποὺ μὲ χαρὰ θωροῦσα
στὸν οὐρανὸν ὅταν πήγαινα τὸν ἀστροστολισμένο,
καὶ πίσω πάλε ὅταν στὴ γῆς γυρνοῦσα ἀπ' τὸ οὐράνια.
Καὶ τῶν βοδιῶν τὴν πλερωμή, ποὺ πρέπει, ἂν δὲ μοῦ δώσουν
θὰ πάω στὸν "Αδη νὰ χωθῶ καὶ στοὺς νεκροὺς νὰ φέγγω".

390

Κι ὁ Δίας τότε ἀπάντησε διηγηματικής

"Ηλιε μου, λάμπε στοὺς θεοὺς καὶ στοὺς θνητοὺς στὸν κόσμο,
κι ἐγὼ μ' ἀστροπελέκι μου—στὸ τάζω—φλογισμένο
νὰ σπάσω τὸ καράβι τους στὴ μέση τοῦ πελάγου".

395

Αὐτὰ κι ἀπ' τὴ λαμπρόμαλλη τὴν Καλυψώ εῖχα ἀκούσει
κι ἔκεινη τὰ 'χε ἀπ' τὸν Ἐρμῆ τὸ φτερωτὸ ἀκουσμένα.

Σὰν πῆγα κάτω στὸ γιαλὸ καὶ βρῆκα τὸ καράβι,
ὅλους σειρά τοὺς μάλωνα, μηδὲ εἶχε θεραπεία
καμιὰ νὰ βροῦμε. Τώρα πιὰ χαλάστηκαν τὰ βόδια.

400

Τέρατα τότες οἱ θεοὶ μᾶς δείχγουν. Τὰ τομάρια
σερνόντανε, καὶ μούγγιριζαν τὰ κρέατα στὶς σούβλες
ψητὰ κι ὡμά, ἀπαράλαχτα τὰ βόδια δπως μουγγιρίζουν.
Τότε ἔξι μέρες ἔτρωγαν οἱ ποθητοὶ συντρόφοι,
τοῦ "Ηλιου τὰ πεντάμορφα γελάδια πού 'χαν κλέψει".

405

Κι ὅταν ὁ Δίας ἔφεξε τὴν ἔβδομη τὴ μέρα,
ἔπαψε ἀμέσως νὰ φυσᾶ δὲνεμος μὲ λύσσα,
καὶ στὸ καράβι μπήκαμε, στὸ πέλαγο νὰ βγοῦμε,
τ' ἀσπρὰ πανιὰ στηκώνοντας στ' ὄλορθο του κατάρτι.

410

Κι ὅταν πιὰ πίσω τὸ νησὶ τ' ἀφήσαμε, μήτ' ἄλλη
καμιὰ στεριὰ φαινότανε, μόνο γιαλὸς κι οὐράνια,
τότε ἔνα μαῦρο σύγνεφο στὸ βαθουλὸ καράβι.

Ἄπλωσε ὁ Δίας κι ὁ γιαλὸς σκοτείνιασε ὅλος κάτω.

"Ωρα πολλὴ δὲν ἔτρεχε στὸ κύμα τὸ καράβι,
γιατὶ ἥρθε εὔτὺς ὁ Ζέφυρος, φριχτὰ λυσσομανώντας,
κι ἔσπασε ἡ μπόρα καὶ τὰ δυὸ τοῦ καραβιοῦ τὰ ξάρτια
κι ἔπεισε πίσω. Τ' ἄρμενα χυθήκανε στ' ἀμπάρι.

415

Καὶ τὸ κατάρτι χτύπησε στοῦ καραβιοῦ τὴν πρύμη,
τοῦ κυβερνήτη τὴν κορφή, καὶ τοῦ 'καμε δλα λιῶμα
τῆς κεφαλῆς τὰ κόκαλα κι ἔπεισε μὲς στὸ κύμα
σὰ βουτηχτῆς δένστυχος καὶ πέταξε ἡ ψυχή του.
Κι ἔξαφνα ὁ Δίας βρόντησε καὶ τὸ γοργὸ καράβι

420

μὲς ἀστροπελέκι χτύπησε καὶ τὸ συντάραξε ὅλο
καθὼς τὸ βρῆκε ὁ κεραυνὸς καὶ γέμισε ὅλο θειάφι.

Κι ἀπ' τὸ καράβι πέσανε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι,
καὶ γύρω του παράδερναν στὸ κύμα σὰν κουροῦνες,
κι ἄχ, ὁ θεὸς τοὺς στέρησε τὴν ποθητὴ πατρίδα.

Κι ἐγώ στὸ πλοϊο γύριζα ώστου ἡ τρικυμία
ἀπ' τὴν καρίνα τὰ πλευρὰ ἔκειρφωσε καὶ τότε
ἔνταραμενο παράδερνε στ' ἀφροντυμένο κύμα,
καὶ τὸ κατάρτι σύριζα τοῦ τὸ σπασε ἀπὸ κάτω.
"Ομως βαστοῦσε ἀπάνω του γερὸς ἀκόμα ὁ στάντζος,
στριφτὸς ἀπὸ βουδόπετσο. Κατάρτι καὶ καρίνα
τὰ δεσσα καὶ τὰ δυὸ μαζὶ καὶ κάθισα ἀπὸ πάνω,
καὶ μ' ἔδερναν στὴ θάλασσα οἱ μπόρες τῶν ἀνέμων.

Τότε ἔπαψε πιὰ νὰ φυσᾶ ὁ Ζέφυρος μὲ λύσσα
καὶ ἀμέσως γύρισε Νοτιά, σὲ πόνους νὰ μὲ ρίξῃ,
πάλε τὴ μαύρη Χάρυβδη νὰ τὴν ἔχαναπεράσω.

'Ολονυχτίς παράδερνα κι ὅταν ὁ ἥλιος βγῆκε,
στῆς Σκύλλας καὶ τῆς Χάρυβδης τὸ βράχο πῆγα πάλε.

Ρούφηξε τότε ἡ Χάρυβδη τῆς θάλασσας τὸ κύμα
κι ἐγὼ ἀπ' τὰ κλώνια ἀρπάχτηκα ψηλῆς δρυᾶς, ἀνάερα
πηδώντας, καὶ κρεμάστηκα σὰν νυχτερίδα· οὕτ' εἶχα
ποῦ νὰ σταθοῦν τὰ πόδια μου καὶ ποῦ νὰ τ' ἀκουμπήσω,
γιατὶ ἦταν πέρα οἱ ρίζες της καὶ τὰ χοντρὰ κλωνάρια

ποὺ ἴσκιώνανε τὴ Χάρυβδη, κι ἐκεῖνα ἦταν ἀλάργα.

Γερὰ ἀπὸ κεῖ κρατήθηκα ώστου νὰ ξεράση
ξοπίσω πάλε ἡ Χάρυβδη καρίνα καὶ κατάρτι.

Κι ἐκεῖ ποὺ τὰ περίμενα βγήκανε ἀργά μπροστά μου.

Καὶ σὰν τὴν ὥρα ποὺ γυρνᾶ στὸ σπίτι νὰ δειπνήσῃ

ὁ δικαστής ἀφήνοντας τὴν ἀγορά, ποὺ δίκες

ἐκεῖ πολλὲς ξεδιάλυνε ἀνθρώπων ποὺ χρινόνταν,

τὴν ὥρα ἐκείνη ξέρασε κι ἡ Χάρυβδη τὰ ζύλα.

Χέρια καὶ πόδια ἀπόλυσα κι ἐγώ πιὰ στὸν ἀρέα,

κι ἔπεσα μὲς στὴ θάλασσα, λίγο κοντὰ στὰ ζύλα,

κι ἔκατσα ἀπάνω κάνοντας κουπιὰ τὰ δυό μου χέρια.

"Ομως τὴ Σκύλλα, τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας,
δὲν ἄφησε νὰ ξαναϊδῶ. Σωμὸ δὲ θά 'χα τότε.

Μέρες ἐννιὰ παράδερνα καὶ τὴ δεκάτη νύχτα
στῆς Ὀγυγίας τὸ νησὶ μὲ πῆγαν οἱ οὐράνιοι,
ποὺ κατοικοῦσε ἡ Καλυψὼ μὲ τὶς λαμπρὲς πλεξοῦδες,
θεὰ πανώρια, φοβερή, ποὺ σὰ θητὴ μιλοῦσε.
Μὲ φίλευς καὶ μ' ἔθρεφε—μὰ τί νὰ τὰ ἴστορήσω;
Ψές τὰ ἀλεγα στὸ σπίτι σου καὶ στὸ πιστό σου ταΐρι.
Μήτε μ' ἀρέσει δυὸ φορὲς νὰ ξαναλέω τὰ ἵδια.

460

465

N

"Ετσι εἶπε κι ὅλοι ἀπόμειναν χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλουν
κι ἥταν σὰ νὰ μαγεύτηκαν μὲς στὸ ἴσκιερὸ παλάτι.

Τότε ὁ Ἀλκίνος ἀρχισε σὲ λίγο κι ἔτσι τοῦ 'πε:

« Μιὰ κι ἥρθες στὸ χαλκόστρωτο παλάτι μου, Δυσσέα,
Θαρρῷ πῶς στὴν πατρίδα σου μπρὸς πίσω θὰ γυρίσης,
χωρὶς πιὰ νὰ τυραγνιστῆς, ἀν καὶ πολλὰ ἔχεις πάθει.
Καὶ στὸν καθένα χωριστὰ τοὺς ἄλλους ἔτσι ὁρίζω,
ποὺ τὸ κρασί μου πίνετε φλογάτο, γεροντίσιο,
κι ἀκοῦτε τὸν τραγουδιστὴ στ' ἀρχοντικό μου σπίτι.

Βαλμένα στὸ καλόξυστο σεντούκι εἶναι τοῦ ξένου
τὰ ροῦχα καὶ τὸ μάλαμα τὸ καλοδουλεμένο
κι ὅσα ἄλλα δῶρα τοῦ 'φεραν οἱ πρόκριτοι Φαιάκοι.

Μὰ ἐλᾶτε νὰ τοῦ δώσουμε λεβέτι καὶ τριπόλι
μεγάλο, ἀπὸ 'να καθενείς, κι ἀπ' τὸ χωρὶὸ κατόπι
παιάρνουμε ἐμεῖς τὴν πλερωμή, συνάζοντάς τη ἀπ' ὅλους,
γιατὶ ἔνας μόνος σὰ βαρὺ τὸ χάρισμα νὰ κάμη».

"Ετσι ὁ Ἀλκίνος μίλησε κι ἀρέσει ὁ λόγος σ' ὅλους.

Καὶ τότε σπίτι κίνησαν καὶ πῆγαν νὰ πλαγιάσουν.

Σὰν ἥρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρευμένη Αὔγουλα,
τοῦ πῆγαν τὰ πολύτιμα λεβέτια στὸ καράβι.

Κι ὅλα μὲ τάξη τὰ 'βαλε ὁ λατρευτὸς Ἀλκίνος
κάτω ἀπ' τοὺς μπάγκους, μπαίνοντας ὁ ἕδιος στὸ καράβι,
κι ἔτσι ποὺ σὰν τραβοῦν κουπὶα οἱ ναῦτες νὰ μὴ μπλέκουν.

Στ' Ἀλκίνου πῆγανε ἔπειτα κι ἐτοίμασαν τραπέζι.

Κι αὐτὸς στὸ μαυροσύγνεφο τοῦ Κρόνου γή το Δια,
τὸ βασιλιὰ γῆς κι οὐρανοῦ, τοὺς ἔσφαξε ἔνα βόδι.

Καὶ τὰ μηριὰ σὰν κάηκαν, ἀρχοντικὸ τραπέζι

έτοιμασαν καὶ μὲ χαρὰ καθίσανε νὰ φᾶνε.
Κι ὁ θεϊκὸς τραγουδιστὴς Δημόδοκος στὴ μέση τοὺς τραγουδῦσε, ποὺ δ λαὸς περίσσια τὸν τιμοῦσε.

Τότε δ Δυσσέας ἔστρεφε συχνὰ τὴν κεφαλή του στὸν ἥλιο, ἀπ' τῇ λαχτάρᾳ του πότε νὰ βασιλέψῃ, γιατὶ ἤθελε νὰ φύγῃ πιά. Κι ὡς λαχταρᾶ τὸ δεῖπνο ζευγάς, ποὺ κοκκινότριχο ζευγάρι ὅλη μέρα τραβάει τ' ἀλέτρι στὸ βαθὺ χωράφι καὶ κοιτάζει χαρὰ γεμάτος ποὺ τὸ φῶς βασίλεψε τοῦ ἥλιου νὰ πάη στὸ σπίτι γιὰ φαγὶ καὶ τοῦ λυγοῦν τὰ πόδια, ἔτσι τὸν ἥλιο μὲ χαρὰ θωροῦσε κι ὁ Δυσσέας νὰ βασιλέψῃ κι εἶπε εὔτὺς στοὺς ναυτικοὺς Φαιάκους καὶ στὸν Ἀλκίνο πιὸ πολὺ, σ' αὐτὸν γυρνώντας πρῶτα «Ἀφέντη Ἀλκίνο, λατρευτὲ κι ἀπ' ὅλους παινεμένε, σὰ δεηθῆτε στεῦλτε με, νὰ ζῆτε, στὴν πατρίδα.

«Οσα μοῦ ζήτας ἡ καρδιὰ τελέψανε ὅλα τώρα, δῶρα ἀκριβὰ καὶ συνοδειά, ποὺ σὲ καλὸ ἄς τὰ βγάλουν οἱ ἐπουράνιοι καὶ γερούς στὸ σπίτι μου εἴθε νὰ ἕρω τὸ ταίρι μου τὸ λατρευτὸ κι ὅσους ποθεῖ ἡ καρδιά μου. Καὶ σεῖς ἐδῶ ποὺ μένετε, καλόκαρδοι εἴθε πάντα νὰ ζῆτε μὲ τὰ ταίρια σας καὶ τ' ἀκριβὰ παιδιά σας, κι ἄς σᾶς χαρίσουν οἱ θεοὶ κάθε χαρὰ ποὺ ὑπάρχει καὶ τὴν πατρίδα σας κακὸ ποτὲ νὰ μὴν τῇ λάχη».

“Ἐτσι εἶπε, κι ὅλοι παίνεσαν καὶ νὰ τὸν στείλουν εἶπαν τὸν ξένο στὴν πατρίδα του ποὺ γνωστικὰ μιλοῦσε. Τότε στὸν κράχτη ὁ δυνατὸς Ἀλκίνος ἔτσι τοῦ 'πε· «Ποντόνα, κέρνα μας κρασὶ καὶ μοίρασέ μας σ' ὅλους καὶ ὅταν στὸν παντοδύναμο τοῦ Κρόνου γιὸ τὸ Δία πρησευχθοῦμε, ἄς στείλουμε στὸν τόπο του τὸν ξένο».

“Ἐτσι εἶπε, καὶ γλυκὸ κρασὶ τοὺς κέρασε ὁ Ποντόνας καὶ στὸν καθένα μοίρασε πηγαίνοντας κοντά τους ἔσταζαν ὅλοι στοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια, ἀπ' τὰ θρονιὰ ποὺ κάθουνταν. Σηκώθη κι ὁ Δυσσέας καὶ στὴν Ἀρήτη δίχερο τῆς ἔδωσε ποτήρι κι ἔτσι μὲ λόγια φτερωτὰ τὴν ἀποχαιρετοῦσε· «Νὰ χαίρεσαι, βασίλισσα, ὅσο νὰ ζῆς κι ὡσέτου

γεράσης κι ἔρθη ὁ θάνατος πού ναι τοῦ ἀνθρώπου ἡ μοίρα.

Σ' ἀφήνω γειά. Κι ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, τὰ παιδιά σου
καὶ τὸ λαὸ νὰ χαίρεσσαι καὶ τὸν ἀφέντη 'Αλκίνο». 65

"Ἐτσι εἶπε κι ἔφυγε ἔπειτα, περνώντας τὸ κατώφλι,
κι ἔνα του κράχτη ὁ δύνατος 'Αλκίνος ὁδηγό του
τοῦ ὀδωσε γιὰ τὸ γλήγορο καράβι στ' ἀκρογιάλι.
Τρεῖς παρακόρες ἔστειλε μαζὶ του κι ἡ 'Αρήτη,
κι ἡ μιὰ φλοκάτα νιόπλυτη βαστοῦσε καὶ χιτώνα. 70
Στὴ δεύτερη εἶπε τὸ κλειστὸ σεντούκι νὰ σηκώνῃ
κι ἡ τρίτη κόκκινο κρασὶ καὶ θρόφιμα κρατοῦσε.
Σὰν ἥρθαν κάτω στὸ γιαλὸ καὶ βρῆκαν τὸ καράβι,
στὰ χέρια τους τὰ δέχτηκαν οἱ ξακουστοὶ περάτες
κι ὅλα, κρασὶ καὶ θρόφιμα, τὰ κουβαλοῦσαν μέσα. 75
Καὶ τοῦ Δυσσέα ἑτοίμασαν σεντόνι κι ἀντρομίδα,
στῆς πρύμης τὸ κατάστρωμα γλυκὸν ὑπνο νὰ πάρη.
Μπῆκε ὁ Δυσσέας ἔπειτα καὶ πλάγιασε στὴν πρύμη
ἥσυχα. Μπήκανε κι αὐτοὶ καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους 80
σειρὰ καὶ λύσαν τὸ σκοινὶ ὅξω ἀπ' τὸν τρύπιο βράχο
κι ἐμπρὸς τὰ πίσω γέρνοντας τὴ θάλασσα σκορποῦσαν
κι ὑπνος γλυκὸς χυνόντανε στὰ μάτια τοῦ Δυσσέα,
ὑπνος βαθὺς, ἀσάλευτος, λὲς κι ἔμοιαζε θανάτου.
Πῶς τρέχουν τέσσερα ἄλογα ζεμένα, δρομοῦν στὸν κάμπο
μεμιᾶς ὅταν ἀπάνω τους τὸ καμιτσὶ χτυπήσῃ 85
κι ἀνάερα λὲς σηκώνονται, γοργὰ τὸ δρόμο παίρνουν,
ἔτσι ἡ ψυχὴ τοῦ καραβιοῦ σηκώνονταν, ἡ πρύμη,
καὶ πίσω ἀφροστεφάνωτο τὸ κύμα τὸ χτυποῦσε
τοῦ πολυτάραχου γιαλοῦ, πελώριο, φουσκωμένο,
κι ἔκοβε δρόμο ἀτράνταχτο, ποὺ μήτε τὸ γεράκι
στὸ δρόμο δὲ θὰ τὸ φτανε τὸ πὺ διοργάνωτο ὅρνιο. 90
"Ἐτσι ἔτρεχε γοργότρεχο στῆς θάλασσας τὸ κύμα,
φέρνοντας ἀντραὶ σόβαρο μὲ τοὺς θεοὺς στὴ γνώση
πού πιε φαρμάκια ἀρίψηντα πρωτύτερα ἡ καρδιά του
περνώντας πικροθάλασσες καὶ μάχες καὶ πολέμους. 95
Τώρα κοιμότανε ἥσυχος τὰ πάθια του ξεχνώντας.

"Ως βγῆκε τ' ἀστρο δόλόλαμπρο πόρχεται ἔκεινο πρῶτο
τὸ φῶς τῆς νυχτογέννητης Αύγούλας νὰ μηνύσῃ,

ζύγων τότε στὸ νησὶ τ' ἀφρόχαρο καράβι.

"Ἐνα λιμάνι βρίσκεται, τοῦ Φόρκυνα, στὸ Θιάκι, 100

τοῦ γέρου τοῦ θαλασσινοῦ καὶ δύὸ προβάλλουν κάβοι
ἀπότομοι στοῦ λιμανιοῦ γυρμένοι ἐμπρὸς τὸ ἔμπα,
ποὺ δέξα κρατοῦν τῶν δυνατῶν ἀνέμων τ' ἄγριο κύμα
καὶ μέσα τὰ καμαρωτά καράβια πᾶν καὶ μένουν
στ' ἀραξούριοι σὰν ἐρθοῦν, χωρὶς σκοινιὰ νὰ δέσουν.

"Ἔχει κι ἐλιὰ στενόφυλλη στοῦ λιμανιοῦ τὸ βάθος 105

καὶ μιὰ κοντά της θαμπερὴ σπηλιὰ γεμάτη χάρες,
πανάγιος τόπος τῶν Ξωθιῶν ποὺ τὶς καλοῦν Νεράιδες.

'Ἐκεῖ κροντήρια βρίσκονται καὶ πέτρινα πιθάρια
ποὺ πᾶν μέσα οἱ μέλισσες καὶ πλάθουν τὶς κηρῆθρες. 110

Κι ἔχει πετρένιους ἀργαλειοὺς μεγάλους, ποὺ οἱ Νεράιδες
φαίνουν θαλασσογάλανα πανιά, νὰ βλέπης θάμα.

Τρέχουν ἀστέρευτες πηγές, κι ἔχει ἡ σπηλιὰ δύὸ πόρτες,
μιὰ πρὸς τὸ μέρος τοῦ βσριᾶ ποὺ κατεβαίνει ὁ κόσμος
καὶ μιὰ ἄλλη κατὰ τὸ νοτιά γιὰ τοὺς θεούς κι οὕτ' ἄλλος
περνᾷ θυητός, μόν' τῶν θεῶν ὁ δρόμος εἶναι ἐκεῖθε. 115

'Ἐκεῖ ἥρθαν τότε ξέροντας τὸ μέρος κι ἀπὸ πρῶτα.

'Ως τὸ μισὸ δέξα καθίσε στὴν ἄμμο τὸ καράβι:
καθὼς ἐρχότανε μ' ὄρμή. Τόσο γερὰ τραβοῦσαν
οἱ λαμνοκόποι τὰ κουπιά. Καὶ στὴ στεριά πηδώντας
πήρανε πρῶτα ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι τὸ Δυσσέα
μὲ τὸ σεντόνι σηκωτὰ καὶ τὴ λευκὴ ἀντρομίδα
κι ὅπως βαθιὰ κοιμότανε τὸν ξάπλωσαν στὴν ἄμμο,
κι ὑπτερα πῆγγαν κι ἔφεραν τὰ δῶρα τῶν Φαιάκων
ὅσα τοὺς φάντισε ἡ θεὰ Παλλάδα νὰ τοῦ δάσουν. 125

Κοντά στὴ ρίζα τῆς ἐλιᾶς σωρὸ τὰ βάλανε ὄλχ
δέξα ἀπ' τὸ δρόμο, μήν τυχὸν κανεὶς ἀπ' τοὺς διαβάτες
ποὺν ὁ Δυσσέας σηκωθῆ, τὰ ἴδη καὶ τοῦ τὰ κλέψη,
κι ἀμέσως πίσω γύρισαν γιὰ τὴν πατρίδα πάλε.

"Ομως τῆς γῆς ὁ Σαλευτῆς δὲν ξέχασε ἀπὸ πρῶτα 130

ὅσες φοβέρες ἔκαμε τοῦ ἵσσοθεου Δυσσέα
κι ἔτσι δοκίμαζε νὰ ἴδη τὴ γνώμη καὶ τοῦ Δία.
« Δία πατέρα, δίγως πιὰ τιμὴ θὰ καταντήσω
μὲς στοὺς ἀθάνατους θεούς, ἀφοῦ οἱ θυητοὶ Φαιάκοι

δὲ μὲν ψηφοῦν, ἀν καὶ κρατοῦν ἀπ' τὴ δική μου φύτρα.

135

'Αλήθεια, τώρα τό 'λεγα, πικρὰ σὰν πιτῆ φαρμάκια,
νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του μιὰ μέρα πιὰ ὁ Δυσσέας.

Μὰ νὰ τοῦ σβήσω ὀλότελα τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα
σκοπὸ δὲν εἶχα ἀφοῦ ἀπ' ἀρχῆς τὸν ὅρισες ὁ Ἰδιος.

Μὰ ἐνῶ βαθὺα κοιμόντανε τὸν πήγανε στὸ Θιάκι

140

μ' ἔνα καράβι γρήγορο τὴ θάλασσα περνώντας
κι ἀπειρα δῶρα τοῦ 'δωσαν, λεβέτια καὶ χρυσάφι
μὲ τὸ σωρὸ καὶ πανικὰ πολλὰ καλοφασμένα
ὅσα ποτὲ δὲ θά 'παιρνε κι ὁ Ἰδιος ἀπ' τὴν Τροία
στὸ μερδικό του λάφυρα κι ἀν ἄβλαβος γυρνοῦσε ».

145

Κι ὁ Δίας τότε ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυνάχτης·

« "Ωχου, τί λόγο, ἀνίκητε, ποὺ μοῦ 'πες, κοσμοσείστη.

"Οχι, οἱ θεοὶ δὲ σ' ἀψηφοῦν μηδὲ τολμᾶ κανένας
τὸν πιὸ μεγάλο, πιὸ τρανό, νὰ τὸν καταφρονέσῃ.

Μὰ ἀν σ' ἀψηφᾶ κανεὶς θνητός, στὴν τόλμη του θαρρώντας,
πάντα ἀπ' τὸ χέρι σου περνᾶ στερνὰ νὰ τὸν πλερώσῃς.

150

"Οπως τὸ θέλεις κάμε το κι ὡς τὸ ποθεῖ ἡ καρδιά σου ».

Τότε στὸ Δία ἀπάντησε ὁ σείστης Ποσειδώνας·

« Ναι, μαυροσύγνεφε ὡς τὸ λέει θὰ τὸ 'κανα κι ἀμέσως.

155

Μὰ πάντα ἐσένα σέβομαι καὶ τὸ θυμό σου τρέμω.

Καὶ τώρα θέλω τ' ὅμορφο καράβι τῶν Φαιάκων
μὲς στὸ γεράνιο πέλαγος νὰ σπάσω, δταν γυρίζη,
νὰ πάψουν πιὰ νὰ προβοδοῦν ἀνθρώπους σὲ ταξίδια,
καὶ γύρω μὲν ψηλὸ βουνὸ τὴν πόλη τους νὰ κλείσω ».

160

Κι ὁ Δίας τότε ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυνάχτης·

« "Ετσι, ἀδερφέ, θαρρῶ κι ἔγω καλύτερο πῶς εἶναι.

Τὴν ὥρα ποὺ ὅλος ὁ λαὸς θὰ βλέπουν ἀπ' τὴν πόλη
μὲ τὰ κουπιά του νά 'ρχεται, κάμε το βράχο ἀμέσως
κοντὰ στὴ γῆ μὲ γρήγορο καράβι ποὺ νὰ μοιάζῃ,
ποὺ νὰ τὸ βλέπουν ἔπειτα καὶ νὰ σαστίζῃ ὁ κόσμος,
καὶ κλείσε μὲν ψηλὸ βουνὸ τὴν πόλη τους τριγύρω ».

165

Καὶ τότε αὐτὸ σὰν ἄκουσε ὁ σείστης Ποσειδώνας

γιὰ τὴ Σχερία κίνησε τὴ χώρα τῶν Φαιάκων.

Καθότανε ὅσο πόφτασε τ' ἀφρόχαρο καράβι
σὲ λίγο, τρέχοντας γοργά. Κι ἀφοῦ κοντά του πῆγε

170

τό καμε βράχο και βαθιά τὸ ρίζωσε χτυπώντας
μὲ τὶς παλάμες τῶν χεριῶν κι ἔφυγε αὐτὸς ἀλάργα.

Καὶ μεταξύ τους ἔλεγαν κουβέντες οἱ Φαιάκοι,
οἱ ξακουστοὶ θαλασσινοὶ καὶ μακρολαμποκόποι.

Κι ἔτσι ἔνας τότε μίλησε στὸ διπλανὸ γυρνώντας·

«Ὦ θεέ μου, ποιός σταμάτησε τὸ φτερωτὸ καράβι
στὸ πέλαγο, δῆπως ἔτρεχε; Τώρα φαινόντανε ὅλο ». 175

“Ετοι εἶπε, μὰ δὲν τά ἔεραν αὐτὰ πῶς εἶχαν γίνει.

Τότε δὲ Ἀλκίνοος ἀρχισε κι ἔτσι εἶπε δυό του λόγια·

“Ἄχ, νά τα, βγαίνουν τὰ παλιὰ τῆς μοίρας τὰ γραμμένα,
ποὺ μοῦ λέγε ὁ πατέρας μου, πώς εἶναι θυμωμένος

μὲ μᾶς τῆς γῆς ὁ σαλευτής, γιατὶ γινόμαστε ὅλων
καλοπροσίρετοι ὀδηγοί. Κι ἔλεγε πώς μιὰ μέρα

Θὰ σπάσῃ ἔνα πεντάμορφο καράβι τῶν Φαιάκων
ἀπὸ ταξίδι ὅταν γυρνᾶ μὲς στὸ γεράνιο κύμα

καὶ γύρω μὲ ψηλὸ βουνὸ τὴν πόλη μας θὰ κλείσῃ.

‘Ο γέρος ἔτσι τά λέγε, καὶ νά, ἀληθεύουν ὅλα.

“Ας πάψουν τὰ ταξίδια αὐτὰ τοῦ καθενὸς ποὺ φτάση
στὴν πόλη μας, κι ἀς σφάξουνε τ’ ἀφέντη Ποσειδώνα
δώδεκα ταύρους διαλεχτούς, λίσας καὶ μᾶς πονέσῃ
καὶ δὲ μᾶς κλείσῃ μὲ ψηλὸ βουνὸ τὴν πόλη γύρω ».

Εἶπε κι αὐτοὶ φοβήθηκαν κι ἐτοίμασαν τοὺς ταύρους.

“Ετοι δρθιοὶ γύρω στὸ βώμὸ τοῦ ἀφέντη Ποσειδώνα
εὐχόντανε ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ καὶ πρόκριτοι Φαιάκοι.

Ξύπνησε στὴν πατρίδα του τότε δὲ θεϊκὸς Δυσσέας,

μὰ δὲν τῇ γνώρισε, ἐπειδὴ φευγάτος ἦταν χρόνια
καὶ γύρω ὁμίχλη σκόρπισε πυκνὴ ἡ θεὰ Παλλάδα

γιὰ νὰ τὸν κάμη ἀγνώριστο καὶ νὰ τὸν ὄδηγήσῃ
μήπως τὸν δῆῃ γυναικα του κι οἱ φίλοι κι οἱ πολίτες

πρὶν ὅλα πρῶτα τ’ ἄδικα πλερώσῃ στοὺς μνηστῆρες. 200

Γι’ αὐτὸ ὅλα τώρα ἀλλιώτικα στὰ μάτια του φαινόνταν,
τὰ μονοπάτια τ’ ἀνοιχτά, τὰ βολικὰ λιμάνια

κι οἱ βράχοι γύρω οἱ κρεμαστοὶ καὶ τ’ ἀνθισμένα δέντρα.

Πετιέται δρθὶς καὶ στάθηκε κι ἔβλεπε τὴν πατρίδα
κι εὐτὺς βαριὰ ἀναστέναξε καὶ μ’ ἀνοιχτὲς παλάμες

τὰ δύο μηριά του χτύπησε κι ἔτσι ἔλεγε θρηνώντας.

175

180

185

190

195

200

205

- « "Ωχου, σὲ ποιῶν νὰ βρέθηκα τὴ χώρα ἀνθρώπων πάλε ;
 "Αγριοι εἰναι τάχα καὶ κακοὶ καὶ δίκιο δὲν κατέχουν
 η νὰ φοβοῦνται τοὺς θεοὺς καὶ ν' ἀγαποῦν τοὺς ξένους ;
 Ποῦ πάω αὐτοὺς τοὺς θησαυρούς κι ἐγὼ ποῦ παραδέρνω ;
- "Ας τὰ χαιρόντανε ὅλα αὐτὰ καλύτερα οἱ Φαιάκοι
 καὶ γὼ σὲ βασιλιαὶ τρανοῦ θὰ πήγαινα ἄλλου χέρια
 νὰ μὲ φιλέψῃ καὶ στερνὰ στὸ Θιάκι νὰ μὲ στείλη.
 Τώρα ποῦ νὰ τὰ βάλω αὐτὰ κι ἐγὼ δὲν καλοξέρω,
 μήτε κι ἐδῶ θὰ τ' ἀφηνα, γιατὶ θὰ μοῦ τὰ κλέψουν.
- "Ωχου, δὲν τὸ ἔκριναν καλὰ μήτε ἡζεραν τὸ δίκιο
 οἱ ἀρχηγοὶ καὶ πρόκριτοι Φαιάκοι ποὺ μὲ πῆγαν
 σὲ ξένον τόπο κι ἔλεγαν πῶς θὰ μὲ πᾶν στὸ Θιάκι,
 μὰ νά, τὸ λόγο ἀθέτησαν. 'Ο σπλαχνικὸς δ Δίας
 ἀς τοὺς πλερώση ποὺ τὴ γῆς ἀπ' τὰ οὐράνια βλέπει
 καὶ κάθε φταιχτη τιμωρεῖ. Μόν' ἔλα ἀς τοὺς μετρήσω
 τοὺς θησαυρούς μου, γιὰ νὰ ἰδῶ κανένα μὴ μοῦ πῆραν
 στὸ βαθούλῳ καράβι τους κι ἐδῶθε πᾶνε οἱ ἄλλοι ».
- Εἶπε καὶ τὰ πεντάμορφα τριπόδια καὶ λεβέτια
 μετροῦσε καὶ τὸ μάλαμα καὶ τὰ καλοφτιασμένα
 πανιὰ κι ἀπ' ὅλα τίποτε δὲν ἔλειπε. Καὶ τότε
 ἔκλαιγε στὴν πατρίδα του καὶ σέρνονταν στὴν ἁμιο
 τοῦ πολυτάραχου γιαλοῦ πικρὰ θρηνολογώντας.
 Κι ἥρθε κοντά του ἡ Ἀθηνᾶ μὲ νιὸ βοσκὸ παρόμουι
 ποὺ σὰν τὰ βασιλόπουλα κορμὶ εἶχε χαιδεμένο.
- Φοροῦσε καλοκάμωτη διπλὴ στοὺς ὄμους κάπα
 καὶ δυὸ στ' ἀφράτα πόδια της σαντάλια καὶ κρατοῦσε
 κοντάρι. Χάρηκε δ θεϊκὸς Δυσσέας σὰν τὴν εἰδὲ
 κι εύτὺς κοντά της ἔτρεξε κι ἔτσι εἶπε μὲ λαχτάρα·
- « "Ω φίλε, ποὺ στὴ χώρα αὐτὴ σὲ πρωτοβρίσκω ἐσένα,
 γειά σου, καὶ μ' ἀπονη καρδιὰ μὴ μὲ δεχτῆς, μον' ἔλα
 σῶσε κι ἐμένα κι ὅλα αὐτά. Στὰ πόδια σου προσπέφτω
 καὶ σὰν ἀθάνατο θεό τὴ χάρη σου γυρεύω.
 Καὶ τοῦτο ξήγα μου σωστὰ καλὰ νὰ καταλάβω.
- Ποιός τέπος εἰναι αὐτὸς ἐδῶ ; Ποιοὶ κατοικοῦν στὴν πόλη ;
 Νησὶ μὴν εἰναι ξέφαντο ἡ κάβος ποὺ προβάλλει
 ἀπὸ πολύκαρπη στεριὰ κι ὡς στὸ γιαλὸ ὅξω φτάνει ; »

Τότε ἡ κουκουβαγιόθωρη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·
« Ἀνθρωπος, ξένε, θά 'σαι ἀπλὸς ἢ θά 'ρχεσαι ἀπ' ἀλάργα
γι' αὐτὴ τῇ χώρᾳ ἐνῷ ρωτᾶς ποὺ ἀνάκουστη, δὲν εἶναι.

Χιλιάδες κι ὅσοι κατοικοῦν ὅπου ἀνατέλλει ὁ ἥλιος
τὴν ξέρουν κι ὅσοι κάθονται πίσω στὴ μαύρῃ δύσῃ.

Δρόμους δὲν ἔχει ἀμαξωτούς, βραχόσπαρτη εἶναι χώρα,
ὅμως δὲν εἶναι κι ἀκαρπη, μεγάλη κι ἀς μήν εἶναι.

Καὶ στάρι βγάζει πληθερὸ καὶ τὸ κρασὶ περίσσιο,
κι ὅλο τὴ λούζουν οἱ βρογές κι οἱ λαμπερὲς δροσοῦλες.

Γίδια καὶ βόδια θρέφονται κοπάδια στὶς βοσκές της
κι ἔχει λογῆς λογῆς δεντρὰ κι ἀστέρευτες ποτίστρες.

Γι' αὐτὸ τὸ Θιάκι ἀκούστηκε καὶ μὲς στὴν Τροία, ξένε,
ποὺ καθὼς λένε βρίσκεται ἀλάργα ἀπ' τὴν Ἑλλάδα ».

Εἶπε καὶ χάρηκε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας
τὰ πατρικά του χώματα, ὡς ἡ θεὰ Παλλάδα,
μπροστά του τὰ φανέρωσε, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.

Κι εὐτὺς μὲ λόγια πεταχτὰ τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε,
μὰ γύρισε τὰ λόγια του, δὲν εἶπε τὴν ἀλήθεια,
πάντα βουλὴ πολύκερδη στὸ νοῦ του ἀναμετρώντας·

« Ναί, γιὰ τὸ Θιάκι μάθαινα καὶ στὴν πλατιὰ τὴν Τροία
ἀλάργα, ἀπάνω στοὺς γιαλούς, καὶ τώρα μόλις ἥρθα
μ' αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς θησαυροὺς κι ἀκόμα κι ἄλλους τόσους
γιὰ τὰ παιδιά μου ἀφήνοντας κλεφτάτα πῆρα δρόμο,

γιατὶ ἐκεὶ κάτω σκότωσα τὸ γιὸ τοῦ Ἰδομενέα
τὸ φτεροπόδη Ὁρσίλοχο ποὺ στὴν πλατιὰ τὴν Κρήτη

ὄλους περνοῦσε τρέχοντας τοὺς σιτοφάγους ἀντρες,
γιατὶ ζητοῦσε ἀπ' ὅλα αὐτὸς τὰ λάφυρα τῆς Τροίας
νὰ μὲ στερήσῃ, ποὺ γι' αὐτὰ πλῆθος κι ἐγώ φαρμάκια

ἥπια περνώντας θάλασσες καὶ μάχες καὶ πολέμους,
γιατὶ στὴν Τροία παραγιὸς δὲν τό 'χα τῆς τιμῆς μου

νὰ γίνω στὸν πατέρα του, μόν' κεφαλὴ ἥμουν σ' ἄλλους
Κι ἔτσι καθὼς κατέβαινε στὴ χώρα ἀπ' τὸ χωράφι,
μ' ἔνα κοντάρι χάλκινο τὸν ἀφησα στὸν τόπο

κοντὰ στὸ δρόμο, σταίνοντας καρτέρι μ' ἔνα φίλο.
Σκέπαζε ἡ νύχτα σκοτεινὴ τὸν οὐρανὸ ἀπὸ πάνω,

ποὺ μήτε αὐτὸς μᾶς γνώρισε μήτε ψυχὴ μᾶς εἶδε.

245

250

255

260

265

270

275

- Κι ἀφοῦ τὸν ξάπλωσα στὴ γῆ μὲ τὸ σκληρὸ μαχαίρι,
κατέβηκα στοὺς Φοίνικες καὶ βρῆκα στ' ἀκρογιάλι
καὶ πρόσπεσα στὰ πόδια τους δίνοντας πλούσια δῶρα
καὶ τοὺς ζητοῦσα νὰ μὲ πᾶν στὴν Πύλο νὰ μὲ βγάλουν,
ἡ στὴ θεῖκιλ τὴν "Ηλιδα ποὺ οἱ Ἐπειγοὶ δρίζουν.
Μὰ ἔθελα ἐκεῖθε ἡ δύναμη τοὺς ξόριασε τοῦ ἀνέμου,
γιατὶ δὲν εἶχανε σκοπὸ αὐτοὶ νὰ μ' ἀπατήσουν. 280
- Κι ἐκεῖθε παραδέρνοντας φτάσαμε ἐδῶ τὴ νύχτα,
καὶ στὸ λιμάνι μπήκαμε γοργὸ λαμπνοκοπώντας
δίχως νὰ φᾶμε μιὰ μπουκιά, κι ἀς εἶχαμε ἄγρια πείνα,
μόν' ἔτσι ξεμπαρκάραμε νὰ κοιμηθοῦμε λίγο. 285
- "Τυνος γλυκὸς μὲ πῆρε εὔτυς κομμένὸν ἀπ' τὸν κόπο,
κι αὐτοὶ τὸ βιός μου βγάζοντας ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι
κοντά μου ἐκεῖ ποὺ πλάγιαζα τὸ βάλωνε στὴν ἄμμο. 290
- Κι ἐπειτα στὴν καλόχτιστη τὰ πρύμισαν Σιδώνα,
κι ἐγὼ μονάχος ἔμεινα μὲ τὴν καρδιὰ καμένη ».
- Εἶπε, καὶ χαμογέλασε ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλάδα
καὶ τρυφερὰ τὸν χάιδεψε, μοιασμένη μὲ γυναικά
πανώρια, λυγερόκορμη καὶ στὶς δουλειὲς τεχνίτρα,
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ κάνει κράζοντάς τον. 295
- « Σοφὸς καὶ τετραπέρατος θά ἕναι ὅποιος σὲ περάσῃ
στὰ χίλια σου τεχνάσματα, θεὸς κι ἂν εἰναι ἀκόμα. 300
- Καημένε, πολυμήχανε καὶ μάστορη στοὺς δόλους,
μήτε μὲς στὴν πατρίδα σου τὶς πονηριὲς δὲν παύεις
κι δσα ψευτόλογα ἀγαπᾶς ἀπὸ γεννησιμιό σου.
- Μόν' ἔλα, αὐτὰ ἀς τ' ἀφήσουμε, τὸ ξέρουμε κι οἱ δυό μας
ποιὸ μᾶς συμφέρνει, ἀφοῦ καὶ σὺ ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους
ὅ πρῶτος εἰσαι στὴ βόυλὴ καὶ στὴ ρητοροσύνη,
κι ἐγὼ γιὰ τὴ σοφία μου καὶ τὴν πολλή μου γνώση
στὸν οὐρανὸ φημίζομαι στοὺς ἀθανάτους ὅλους. 305
- Μὰ μήτε ἔσù δὲ γνώρισες τὴν Ἀθηνᾶ Παλλάδα,
τὴ θυγατέρα τοῦ Διός, ποὺ παραστέκω πάντα
κοντά σου σ' ὅλες τὶς δουλειὲς καὶ σ' ὅλα σὲ προσέχω,
καὶ τοὺς Φαιάκους ἔκαμα νὰ σ' ἀγαπήσουν ὅλοι. 310
- Τώρα πάλε ἔφτασα κι ἐδῶ βουλὴ μαζί σου νά 'βρω
νὰ κρύψω αὐτοὺς τοὺς θησαυρούς, ποὺ οἱ ξακουστοὶ Φαιάκοι

σοῦ δώσανε ὅταν ἔφευγες μὲ φώτισῃ δική μου,
καὶ νὰ σοῦ πῶ ὅσα βάσανα γραφτὸ εἶναι νὰ περάσῃς
στ' ἀρχοντικὸ τὸ σπίτι σου. Μὰ ἄντεχε, θὲς δὲ θέλεις,
καὶ σὲ κανένα νὰ μὴν πῆς, εἴτε ἀντρα εἴτε γυναίκα,
γιατὶ ἥρθες ἀπ' τὴν ξενιτιά, μόν' πίνε τὰ φαρμάκια
σωπαίνοντας κι ὑπόμενε τὶς προσβολές τῶν ἄλλων ».

315

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἰπε·
« Δύσκολα δύνεται, θεά, θνητὸς νὰ σὲ γνωρίσῃ,
κι ἀς εἶναι ὁ πιὸ πολύπειρος. Γιατὶ καὶ σ' ὅλα ἀλλάζεις.
Μὰ ἀλήθεια αὐτὸ δὲν τὸ ξεχνῶ πῶς μὲ πονοῦσες πρῶτα,

320

ἐνόσω πολεμούσαμε οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία.
Μὰ τοῦ Πριάμου τὸ ψηλὸ σὰν πήραμε τὸ κάστρο
καὶ στὰ καράβια μπήκαμε — θεὸς λέσ μᾶς σκορποῦσε —
δὲ σ' εἶδα πιὰ στὰ μάτια μου, τοῦ Δία θυγατέρα,
μήτε μὲς στὸ καράβι μου κατάλαβα πῶς μπῆκες
νὰ μὲ φυλάξῃ ἡ χάρη σου ἀπ' τὰ πολλά μου πάθια.
Μόν' πάντα μὲς στὰ στήθια μου καρδιά καμένη κλειώντας

325

γυρνοῦσα δόσο ποὺ μ' ἔσωσαν ἄλλοι θεοὶ ἀπ' τὸ χάρο,
ώσότου μὲς στὴν καρπερὴ πατρίδη τῶν Φαιάκων
μὲ ψύχωσαν τὰ λόγια σου κι ἡ ἵδια μ' ὁδηγοῦσες.
Καὶ τώρα στὸν πατέρα σου τὸ Δία σὲ ξορκίζω,

335

γιατὶ θαρρῶ στὸ ξέφαντο τὸ Θιάκι πῶς δὲν ἥρθα,
μόν' σ' ἄλλους τόπους τριγυρνῶ καὶ θὲς νὰ μὲ γελάσης,
θεά, μ' αὐτὰ ποὺ μοῦ λαλεῖς, τὸ νοῦ μου νὰ πλανέσης.
"Αχ, πές μου, ἀλήθεια, ἀν ἔφτασα στὴν ποθητὴ πατρίδα ».

340

Κι ἡ λιοπερίχυτη Ἀθηνᾶ τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·
« Τέτοια ἐσύ γνώμη μέσα σου πάντα φύλαξ κλεισμένη,
γι' αὐτὸ κι ἐγὼ στὶς συμφορὲς μονάχο δὲ σ' ἀφήνω,
γιατὶ ἔξυπνος καὶ συνετὸς καὶ στοχασμένος είσαι.
"Αν ἄλλος ἀπ' τὴν ξενιτιά γυρνοῦσε, μὲ λαχτάρα
θά 'τρεχε τὴ γυναίκα του νὰ ἴδῃ καὶ τὰ παιδιά του
στὸ σπίτι του. Μὰ ἀκόμα ἐσύ δὲ θέλεις νὰ ρωτήσης,
μόν' θέλεις τὴ γυναίκα σου νὰ δοκιμάσῃς πρῶτα,
ποὺ κάθεται στὸ σπίτι σου κλεισμένη καθὼς πάντα,
κι οἱ μέρες της περνοῦν πικρές, τὶς νύχτες δάκρυα χύνει.
"Εγὼ δύμας πάντα πίστευα καὶ τό 'λεγα στὸ νοῦ μου

345

350

πώς θὰ γυρίσης, όλους σου σὰ χάσης τοὺς συντρόφους.
Μὰ μὲ τὸν πατρικὸ μου θειό, τὸ σείστη Ποσειδώνα,
δὲν ἥθελα καὶ νὰ πιαστῶ, ποὺ. πάθος σου κρατοῦσε
γιατὶ τὸ γιό του τύφλωσες ποὺ ἀγαπητὸ τὸν εἶχε.

Μόν' ἔλα τώρα νὰ πειστῆς τὸ Θιάκι νὰ σου δεῖξω. 355

Νά τοῦ θαλάσσιου γέροντα Φόρκυνα τὸ λιμάνι.

Νά κι ἡ στενόφυλλῃ ἐλιὰ στοῦ λιμανιοῦ τὸ βάθος.

Κοντά της εἶναι κι ἡ βαθιὰ σπηλιὰ γεμάτη χάρες,
πανάγιος τόπος τῶν Ξωθιῶν ποὺ τὶς καλοῦν Νεράιδες.

Κι αὐτὴ εἶναι ἡ θολωτὴ σπηλιὰ ποὺ πήγαινες κι ὁ ἔδιος
καὶ στὶς Νεράιδες ἔκανες ἀρχοντικές θυσίες. 360

Κι αὐτὸς εἶναι ἔκει τὸ Νήριτο, τὸ δασοφούντωμένο ».

Ἐίπε, καὶ σκόρπισε ἡ θεὰ τὴν καταχνιὰ κι ὁ τόπος
ἔδειξε, κι ἀναγάλλιασε ὁ δύστυχος Δυσσέας
πόβλεπε τὴν πατρίδα του κι ἔσκυψε καὶ φιλοῦσε 365
τὸ καρπερὸ τὸ χῶμα της καὶ στὰ ψηλὰ οὐράνια,
σηκώνοντας τὰ χέρια του εὐχόνταν στὶς Νεράιδες:
« Καλές Νεράιδες, τοῦ Διὸς κοπέλες, ἄχ! ποτέ μου
δὲν τό λπιζα πώς θὰ σᾶς δῶ κι οἱ προσευχές μου τώρα
ἀς εἶναι καλοπρόσδεχτες. Καὶ δῶρα σὰν καὶ πρῶτα 370
θὰ σᾶς προσφέρω, ἀν τοῦ Διὸς ἡ πλουτοδότρα κόρη
ζωὴ μ' ἀφήση νὰ χαρῶ, τὸ γιό μου ἀν μοῦ φυλάξῃ ».

Κι ἡ λιοπερίχυτη Ἀθηνᾶ τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα.

« Θάρρος, καὶ μὴ χολιᾶς γι' αὐτά, στὸ νοῦ σου μὴν τὰ βάζης.
Κι ἔλα, ἀς μὴ χάνουμε καιρό, μὲς στῆς σπηλιᾶς τὸ βάθος 375
νὰ βάλουμε τοὺς θησαυρούς, ἀνέγγιχτοι νὰ μείνουν,
κι ἔπειτα ἀς λογαριάσουμε τὸ πιὸ καλὸ νὰ γίνη ».

Είπε καὶ μπῆκε στὴ σπηλιὰ τὴ θαμπερὴ ἡ Παλλάδα,
κρύφτρα γυρεύοντας νὰ βρῆ. Κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας
κοντά της ὅλα τὰ φέρνε τὰ δῶρα τῶν Φαιάκων, 380
μάλαμα καὶ σκληρὸ χαλκὸ καὶ ὡριφασμένα ροῦχα.
Τὰ τοποθέτησε ὅμορφα κι ἔβαλε μπρὸς στὴν πόρτα
πέτρα μεγάλη ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.
Στὴ ρίζα τότε τῆς ἐλαῖς καθίσανε κι οἱ δύο τους 385
καὶ μελετοῦσαν τὴ σφαγὴ τῶν ἀτροπων μνηστήρων.
Κι ἀρχισε πρώτη ἡ λαμπερὴ θεὰ Παλλάδα κι εἴπε:

« Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
σκέψου πῶς τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες θὰ ξεκάμης
ποὺ κυβερνοῦν τὸ σπίτι σου τρεῖς χρόνους καὶ γυρεύον
μὲ δῶρα ν' ἀποχτήσουν τὸ ἴσθιθέ σου ταῖρι.

390

Μὰ γιὰ τὸ γυρισμό σου αὐτὴ θρηγώντας νύχτα μέρα
ὅλους μ' ἐλπίδες τοὺς πλανᾶ κι ὑπόσχεται καὶ στέλνει
παραγγελίες καὶ ξεγελᾶ κι ὁ νοῦς της ἄλλα βάζει ».

Τότε ἔτσι ὁ βαθυστόχαστος ἀπάντησε ὁ Δυσσέας:
« Ἀχ, σὰν τ' Ἀτρέα κι ἐγὼ τὸ γιὸ τοῦ βασιλιά Ἀγαμέμνου
ἔμελλα μὲς στὸ σπίτι μου ν' ἀδικοθανατήσω
ἄν δλα δὲ μοῦ τὰ λέγεις, θεά, νὰ μὲ φωτίσῃς.

395

Μόν' ἔλα πλέξε τὴ βουλὴ τὸ πῶς θὰ τοὺς πλερώσω
καὶ στάσου ἄτη σου δίπλα μου, παλικαρίσιο θάρρος
νὰ χύνης μὲς στὰ στήθια μου καθὼς ὅταν τῆς Τροίας
μαζὶ ξεθεμελιώσαμε τὶς ἀσπρες πολεμίστρες.

400

« Αχ, ἔτσι ἀν μοῦ παράστεκες λιοθώρητη, βοηθώντας,
καὶ μὲ τρακόσους δύνομαι νὰ πολεμήσω ἄντρες
μαζὶ σου, σεβαστὴ θεά, στὴ χάρη σου θαρρώντας ».

405

Τότε κι ἡ λιοπερίχυτη θεὰ Ἀθηνᾶς τοῦ λέει:
« Κοντά σου θὰ μαι πρόθυμα, στιγμὴ δὲ θὰ μὲ χάσῃς.
δὲ θὰ χαῖθω ἀπ' τὰ μάτια σου κι ὅταν θ' ἀρχίσῃ ἡ μάχη
καὶ τὸ στρωμένο πάτωμα θαρρῷ πῶς θὰ λερώσουν
μ' αἴματα καὶ μυσλὸ πολλοὶ γαμπροὶ ποὺ τρῶν τὸ βιός σου.
Μόν' ἔλα τώρα ἀγνώριστο στοὺς ἄλλους νὰ σὲ κάμω.

410

Θὰ σου ζαρώσω τὸ πετσὶ στὸ λυγερὸ κορμί σου
καὶ θὰ χαλάσω τὰ σγουρὸ μαλλιά τῆς κεφαλῆς σου
καὶ θὰ σὲ ντύσω φτωχικά, νὰ σὲ σιχαίνουνται ὅλοι.

Τ' ἀχτιδοβόλα μάτια σου ποὺ λάμπουν θὰ θαμπώσω,
ἀσκημος ἔτσι νὰ φανῆς καὶ στοὺς μνηστῆρες ὅλους,
στὸ ταίρι σου ἡ στὸ παιδὶ ποὺ τ' ἀφησεις στὸ σπίτι.

415

Καὶ πρῶτα τὸ χοιροβοσκὸ νὰ τρέξης ν' ἀνταμώσῃς,
ποὺ στὰ θρεφτά του ἐπιστατεῖ καὶ σὲ πονεῖ ἡ καρδιά του
καὶ τὸ παιδὶ σου ποὺ ἀγαπᾶ καὶ τὸ πιστό σου ταίρι.

Σιμὰ στοὺς χαίρους θὰ τὸν βρῆς νὰ κάθεται, ποὺ βόσκουν
κοντὰ στὴν Κορακόπετρα στὴν Ἀρετούσα βρύση,
καὶ τρῶν βελάνια πληθερά, νερὸ καθάριο πίνουν,

420

ποὺ φέρνουν τὸ γυαλιστερὸ τὸ πάχος στὰ γουρούνια...
Μεῖνε κοντά του κι ὅσα θές νὰ μάθης ξέταξέ τον,
ώσότου στὴν καλότσουπρη νὰ πάω ἐγὼ τὴ Σπάρτη
νὰ κράξω τὸν Τηλέμαχο τὸ γίόνα σου, Δυσσέα,
ποὺ μὲς στὴ Λακεδαίμονα γιὰ τὸ Μενέλαο πῆγε ». 425

Κι ἀπάντησε ὁ βαθύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
« Πῶς δὲν τοῦ τὰ λεγεις, θεά, ποὺ τὰ γνωρίζεις ὅλα;
« Ή γιὰ νὰ πίνη τὰ πικρὰ φαρμάκια αὐτὸς γυρνώντας,
γυρνώντας μὲς στὶς θάλασσες κι ἄλλοι νὰ τρῶν τὸ βιός του; » 430

Κι εὐτὺς ἡ λιοπερίχυτη θεά Παλλάδα τοῦ 'πε·
« Γι' αὐτὸν μὴ νοιάζεσαι πολὺ, ἐγὼ τὸν ὀδηγοῦσσα
ἔκει νὰ φτάσῃ, κι δύνομα μεγάλο ν' ἀποχήσῃ.
Μήτε νὰ πῆς κακοπερνᾶ, μόν' ἡσυχος στὸ σπίτι
τοῦ γιοῦ τ' Ατρέα κάθεται κι δ, τι ζητήσῃ τὸ χει. 435
Ναί, μὰ καρτέρι τοῦ στησαν οἱ νιοὶ μ' ἔνα καράβι
νὰ τὸν χαλάσουν θέλοντας, πρὶν φτάσῃ στὴν πατρίδα,
μὰ δὲ θὰ γίνη ή χάρη τους, θαρρῶ, κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες
θὰ φάη τὸ χῶμα ἀτί τοὺς γαμπρούς ποὺ καταλοῦν τὸ βιός σου ». 440

« Ετσι εἶπε καὶ τὸν ἄγγιξε μ' ἔνα ραβδὶ ἡ Παλλάδα.
Τ' ὥραιο του δέρμα ζάρωσε στὸ λυγερὸ κορμί του
καὶ τὰ σγουρά του χάλασε μαλλιὰ τῆς κεφαλῆς του
καὶ γέρου τοῦ βαλε πετσὶ σ' ὅλο τὸ σῶμα ἀπάνου,
καὶ θάμπωσαν τὰ μάτια του ποὺ πρὶν λαμποκοποῦσαν
κι ἄλλο τοῦ φόρεσε παλιὸ κουρέλι καὶ χλαμύδα
τρύπες γεμάτη, λιγδερὴ καὶ μαυροκαπνισμένη
καὶ μιὰ προβιτὶ γοργοῦ ἐλαφιοῦ τοῦ ρίχνει μαδημένη.
Στὸ χέρι τοῦ δωσε ραβδὶ καὶ μιὰ σακούλα τρύπια
παλιά, πού χε στὶς ἄκρες τῆς ἔνα σκοινὶ στριψμένο. 445
450

« Ετσι εἶπαν, καὶ χωρίστηκαν καὶ πῆγε ἡ Παλλάδα
στὴν πλούσια Λακεδαίμονα τὸ γιό του ν' ἀνταμώσῃ.

Ξ

Κι αὐτὸς γοργὰ τ' ἀνώμαλο τὸ μονοπάτι ἀνέβη
ἀπ' τὸ λιμάνι, κι ἔφτασε κορφὴ κορφὴ σὲ μέρος

ποιλύδεντρο, δπου τοῦ ἔλεγε ἡ Ἀθηνᾶ Παλλάδα
πῶς θά ’βρη τὸ χοιροβοσκό, ποὺ πιὸ πιστὰ ἀπ’ τοὺς ἄλλους,
ποὺ ’χε ὁ Δυσσέας δούλους του, πνονῦσε αὐτὸς τὸ βίος του.

5

Τὸν βρῆκε ποὺ καθόντανε στὸ πρόσπιτο καὶ γύρω
ἥταν χτισμένη αὐλὴ ψηλὴ σὲ ζέφαντη κορφούλα,
αὐλὴ μεγάλη κι ὅμορφη κι ὀλόγυρα κλεισμένη,
πόχτισε ὁ ἔδιος ὁ βοσκὸς γιὰ τὰ θρεφτὰ τοῦ ἀφέντη
— κι οὔτε ἡ κυρά του τό ἔερε μῆδ’ ὁ γερο - Λαέρτης —

10

ὅλο μὲ πέτρες κυλιστές κι ἀγριαπιδές φραγμένη.

Κι ἐμπήξε ἀπόξω στὴ σειρὰ πολλὰ πυκνὰ παλούκια
σὲ κάθε μέρος, κόβοντας βελανιδιᾶς τὴ φλούδα.

Μές στὴν αὐλὴ εἶχε δώδεκα χτισμένες χοιρομάντρες,
κοντὰ βαλμένες στὴ σειρά, γιατάκια γιὰ τοὺς χοίρους,
κι ἀπὸ πενήντα καθεμιὰ χωροῦσε χοιρομάντρα
γουροῦνες χαμοκύλιστες, μανάδες ποὺ γενγοῦσαν.

15

Τ’ ἀρσενικά, λιγότερα, κοιμόντανε ὅλα ἀπ’ ὅξω.
Αὐτὰ βαλμένες στὴ σειρά, γιατάκια γιὰ τοὺς χοίρους,
ποὺ τοὺς τὰ πήγαινε ὁ βοσκός, διαλέγοντας ἀπ’ ὅλα
τὸ πιὸ παχύτερο θρεφτό. Κι ἥταν τραχόσια ἔξήντα.

20

Κοντά τους τέσσερα σκυλιά, ὅμοια θεριά, φυλοῦσαν,
ποὺ τὰ ὁθρεψε ὁ χοιροβοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης.
Ταΐριαζε ἐκεῖ στὰ πόδια του τσαρούχια, ἔνα ἀργασμένο
τομάρι κόβοντας βοδιοῦ. Οἱ τρεῖς βοσκοὶ εἶχαν φύγει
καὶ πῆγαν ἀλλοὶ ἀπ’ ἀλλοῦ τοὺς χοίρους νὰ βοσκήσουν.
Τὸν τέταρτο τὸν ἔστειλε στὴ χώρα, ἔνα θρεφτάρι
νὰ φέρῃ στοὺς ξετσίπωτους μνηστῆρες ἀπ’ ἀνάγκη,
γιὰ νὰ χορτάσουν τὴν καρδιὰ μὲ κρέας, σφάζοντάς το.

25

Κι ἀξαφνα τὰ μαντρόσκυλα σὰν εἶδαν τὸ Δυσσέα
τοῦ ρίχτηκαν γαβγίζοντας, κι ἐκεῖνος μ’ ἔξυπνάδα
κάθισε κάτω, πέταξε καὶ τὸ ραβδὶ ἀπ’ τὸ χέρι.

30

Τότε ἀσκημα στὴ μάντρα του κοντὰ θὰ τὰ περνοῦσε,
μόν’ ἔτρεξε ὁ χοιροβοσκὸς σὰν ἀστραπὴ στὴν πόρτα
— τοῦ ’πεσε κι ἀπ’ τὰ χέρια του στὸ χῶμα τὸ τομάρι —
κι ἐδῶθε ἐκεῖθε τὰ σκυλιὰ τὰ ’διωξε μὲ φοβέρες,
πέτρες πυκνὲς πετώντας τους, κι ἔτσι εἴπε στὸ Δυσσέα:
« Γέρο, ἀπὸ λίγο τὰ σκυλιὰ νὰ σὲ καταξεσκοῦσαν,

35

τότε μπροστά θὰ μ' ἔστρωνες μὲ τὰ ξεφωνητά σου,
μὰ φτάνουν δσες οἱ θεοὶ μοῦ δώσανε ἄλλες πίκρες. 40
Γιατὶ ὅλο κλαίω καὶ θρηνῶ τὸ θεϊκό μου ἀφέντη
καὶ γι' ἄλλους θρέφω τὰ παχιὰ θρεφτὰ νὰ τοῦ τὰ τρῶνε.
Κι ἐκεῖνος κάπου τὸ ψωμὶ θὰ λαχταρᾶ, σὲ χῶρες
γυρίζοντας ἀλλόγλωσσων ἀνθρώπων, ἃν ως τώρα
θρίσκεται ἀκόμα στὴ ζωή, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου ἃν βλέπη. 45
Μόν' ἔλα, γέρο, ἀκλούθα με νὰ πᾶμε στὸ καλύβι,
κι ἐκεῖ μοῦ λές, σὰν φᾶς ψωμί, καὶ πῆγς ἔνα ποτήρι,
πόθε εἰσαι καὶ τί βάσανα σὲ βρῆκαν στὴ ζωή σου ».

Εἶπε, καὶ πρῶτος ὁ βοσκὸς μὲς στὸ καλύβι μπῆκε,
καὶ τὸν Δυσσέα μπάζοντας τὸν ἔβαλε νὰ κάτση, 50
πυκνὰ κλαδὶσ σὰν τοῦ στρωσε καὶ ξάπλωσε ἀπὸ πάνω
πυκνόμαλλου ἀγριογιδιοῦ, προβιάσ γιουρή, μεγάλη,
ποὺ ἀπάνω αὐτὸς κοιμόντανε. Καὶ χάρηκε ὁ Δυσσέας,
γιατὶ τὸν καλοδέχτηκε, καὶ τοῦ 'πε κράζοντάς τον·
« 'Ο Δίας, ξένε, κι οἱ λοιποὶ θεοὶ νὰ σοῦ τὰ δώσουν,
ὅσα ποθεῖς, ποὺ φιλικὰ μὲ δέχτηκες ἐμένα ».

Τότε, Εὔμαρις χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
« Δὲν τὸ 'χω, γέρο, σὲ καλὸ τὸν ξένον ν' ἀψηφήσω,
χειρότερός σου κι ἃν ἐρθῃ. Γιατὶ σταλτοὶ ἀπ' τὸ Δία
είναι ὅλοι οἱ ξένοι καὶ οἱ φτωχοί. Τὸ δόσιμό μας λίγο
μὰ πρόσχαρο. Γιατὶ εἴναι αὐτὸ τὸ ριζικὸ τῶν δούλων,
ποὺ ὅλο φοβοῦνται, ἀφεντικὰ παινούρια σὰν ὅρίζουν. 60
Μὰ νά, οἱ θεοὶ τοῦ κλείσανε τὸ γυρισμό του ἐκείνου,
ποὺ θὰ μ' ἀγάπας γκαρδιακά, θὰ μοῦ 'δινε καὶ χτῆμα
καὶ σπίτι καὶ κληρονομιά κι ὅμορφη γυναικούλα,
ὅσα σὲ δοῦλο του πιστὸ καλὸς ἀφέντης δίνει, 65
ποὺ τυραγνίστηκε γι' αὐτὸν καὶ τὴ δουλειά του ὠστόσο
τοῦ τὴ βλογήσανε οἱ θεοί. "Ετσι ἡ δουλειά που κάνω
στὰ δυό μου χέρια πρόκοψε. Γι' αὐτό, χαρὰ σὲ μένα,
ἀνίσως ὁ ἀφέντης μου στὸ σπίτι του γυρήνυσε. 70
Μὰ χάθηκε. Εἴθε σύρριζα τὸ γένος τῆς 'Ελένης
ἔτσι νὰ σβήσῃ, πόστειλε πλῆθος ψυχὲς στὸν "Αδη.
Γιατὶ κι αὐτὸς γιὰ τὴν τιμὴ τοῦ γιοῦ τ' 'Ατρέα πῆγε
στὴν Τροία τὴν πλατύδρομη νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς Τρῷες ».

Εἶπε, κι ἀμέσως ἔσφιξε μὲ ζώνη τὸ χιτώνα
καὶ κίνησε γιὰ τὸ μαντρὶ ποὺ κλειοῦσε χοίρων φάρες.
Δυὸ πῆρε ἐκεῖθε κι ἔσφαξε κι εὐτὸς τοὺς καψαλίζει
καὶ τοὺς κομμάτιασε ἔπειτα καὶ τοὺς περνᾶ στὶς σοῦβλες.

Κι ὅλα σὰν καλοφήθηκαν τὰ πῆγη τοῦ Δυσσέα,
ζεστὰ στὶς σοῦβλες, μὲ λευκὸ πασπαλισμένα ἀλεύρι.

Γλυκὸ κρασὶ τοῦ κέρασε σ' ἔνα καυκί, κι ὁ ἔδιος
κάθισε τότε ἀγνάντια του καὶ τοῦ ἐπειδή πειράζοντάς τον·
« Κόπιασε, ξένε, χοιρινὸ νὰ φᾶς ποὺ τρῶν κι οἱ δοῦλοι.
Ομως τὰ τρυφερὰ θρεφτὰ τὰ τρῶν αὐτοὶ οἱ μνηστῆρες,

δίχως νὰ νιώθουν ἡ σπλαχνιὰ ἡ θεοῦ φόβο νά 'χουν.
Μὰ οἱ τρισμακάριστοι θεοὶ τ' ἄδικο δὲν τὸ θέλουν,
παρὰ τὸ δίκιο τὸ τιμοῦν καὶ τὶς καλὲς τὶς πράξεις.
Κι ἀσπλαχνοὶ κλέφτες ποὺ πατοῦν τὶς ξένες πολιτεῖες
καὶ δώσῃ ὁ Δίας πλιάτσικα νὰ κάμουν, καὶ ξοπίσω
γυρίζουν στὴν πατρίδα τους μὲ φορτωμένα πλοῖα,

κι αὐτοὶ περίσσια μέσα τους τὴν θεία δίκη τρέμουν.
Μὰ αὐτοὶ οἱ μνηστῆρες θά 'μαθαν πῶς χάθηκε ὁ ἀφέντης
ἡ θ' ἄκουσαν φωνὴ θεοῦ, γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὸ θέλουν
γάμο νὰ κάμουν μὲ τιμὴ ἡ σπίτι τους νὰ πᾶνε,
μόν' ἥσυχοι δίχως σπλαχνιὰ καὶ πόνο τρῶν τὸ βιός του.

Γιατὶ δὲ σφάζουν ἔνα ἡ δύο, τὶς μέρες πόχει ὁ χρόνος,
καὶ τὸ κρασὶ ἀλογάριαστο τὸ βγάζουν καὶ τὸ πίνουν.
Κι ἥταν τὸ βιός του ἀμέτρητο. Τόσο κανεὶς ἀφέντης

ἄλλος δὲν τό 'χει στὴ στεριά τὴ μαύρη, οὔτε στὸ Θιάκι,
κι ἀν σμίξης εἴκοσι μαζί, τὰ πλούτη του δὲν κάνεις.

Θὰ λογαριάσω νὰ τὸ ἴδης. Στοὺς κάμπους πέρα βόσκουν
κοπάδια δώδεκα βοδιῶν, προβάτων ἄλλα τόσα,

κι ὡς τόσα χοίρων ναὶ γιδιῶν πλατιὰ κοπάδια ἀκόμα,
ποὺ τοῦ τὰ βόσκουν μισθωτοὶ κι ἄλλοι βοσκοὶ δικοὶ του.

Κι ἐδῶ ὅλα ὡς ἔντεκα γιδιῶν πλατιὰ κοπάδια θά 'χη,
ποὺ τὰ προσέχουν πιστικοὶ νὰ βόσκουν στ' ἀκροβούνια.

Καὶ πᾶσα μέρα ἔνα σφαχτὸ τοὺς κουβαλᾶ ὁ καθένας,
ἀπ' ὅλα τὸ καλύτερο, ποὺ θρέψει στὸ κοπάδι

Κι ἐγώ φυλάω αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς χοίρους καὶ προσέχω
καὶ τὸ καλύτερο θρεφτὸ διαλέγω καὶ τοὺς στέλνω ».

75

80

85

90

95

100

105

110

Εἶπε, κι ἐκεῖνος μ' ὅρεξη, χωρὶς μᾶλιά νὰ βγάζῃ,
ἔτρωγε κι ἔπινε ἀρπαχτά, τὸ φόνοτῶν μνηστήρων
στὸ νοῦ του λογαριάζοντας. Σὰ χόρτασε νὰ τρώγῃ,
τοῦ δ' ὀδωσε ἔνα καυκὶ κρασὶ γεμάτο; ποὺ κι ὁ Ἰδιος
ἔπινε, καὶ τὸ δέχτηκε μετὰ χαρᾶς ἐκεῖνος,
κι ἔτσι μὲ λόγια φιλικὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ πε·
«Ω φίλε, ποιός σ' ἀγύρασε, δίνοντας βιός δικό του,
ἔτσι μεγάλος κι ἀρχοντας καθώς τὸν παρασταίνεις;
Λέσ χάθηκε γιὰ τὴν τιμὴ κι αὐτὸς τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα.
Πέρ μου, μπορεῖ νὰ γνώρισα κι ἐγὼ ἔναν τέτοιον κάπου.

115

Τὸ δέρει ὁ Δίας κι οἱ λοιποὶ θεοὶ πώς δὲ θὰ κρύψω

120

τὴν εἰδῆση, ἀν τὸν ἔβλεπα, γιατὶ εἴδα πλῆθος τόπους ».

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ βοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης·
«Κανεὶς πιά, γέρο, που γι' αὐτὸν μαντάτα ἐδῶ μᾶς φέρνει,
μήτε καὶ τὴ γυναίκα του, μηδὲ τὸ γιό του πείθει,

125

μόν' ἔτσι φέματα κολνοῦν, περαστικοὶ διαβάτες,
πόχουν ἀνάγκη ἀπὸ φωμὶ καὶ τὴν ἀλήθεια κρύβουν.

Κι ὅποιος στὸ Θιάκι ζήτουλας ἐρθῆ νὰ διακονέψῃ,
πάσι στὴν κυρά μου καὶ πλαστὰ τῆς φτιάνει παραμύθια,
κι αὐτὴ τὸν καλοδέχεται καὶ τὸν φιλεύει ἀπ' ὅλα

130

καὶ κάθεται καὶ τὸν ρωτᾷ καὶ δάκρυα μαῦρα χύνει,
ώς πρέπει σ' ὅποια τῆς χαθῆ τὸ ταίρι της στὰ ξένα.

Εὔκολα, γέρο, θά πλαθεῖς, καὶ σὺ καμιὰ ιστορία,
ἀν ροῦχα σοῦ δινε κανέίς, χλαμύδα καὶ χιτώνα.

Μὰ τώρα ἐκείνου τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ γοργόφτερα δρυνια
θὰ τοῦ γδαραν τὰ κόκαλα καὶ θά σβησε ἡ ζωὴ του,
ἡ ψάρια θὰ τὸν ἔφαγαν στὰ πέλαγα κι ἡ ἄμμο
σωρὸς στὶς ἄκρες τοῦ γιαλοῦ τὰ κόκαλά του χώνει.

135

«Ἐτσι μπορεῖ νὰ χάθηκε, καὶ σ' ὅλους τοὺς δικούς του
ἄφησε πίκρες πίσω του καὶ πιὸ πολὺ σὲ μένα.

140

Γιατὶ ποτέ μου δὲ θὰ ίδω τέτοιον γλυκὸν ἀφέντη
σ' ὅλο τὸν κόσμο, κι ἀν ἐρθῶ στὸ σπίτι τῶν γονιῶν μου,
ὅπου γεννήθηκα κι ἐγὼ καὶ μ' ἔθρεψαν μὲ χάδια.

Μὰ τόσο δὲν πονῶ γι' αὐτούς, κι ἀς νιωθώ μιὰ λαχτάρα
νὰ φτάσω στὴν πατρίδα μου καὶ νὰ τοὺς δῶ στὰ μάτια.

145

Μὰ τοῦ Δυσσέα μ' ἔκαψε, ποὺ χρόνια λείπει, ὁ πόθος.

Καὶ τ' ὅνομά του σέβομαι νὰ πῶ, κι ἐδῶ ἀς μὴν εἶναι.

— Γιατὶ μ' ἀγάπαε περισσά καὶ μὲ ψυχοπονοῦσε.—

Μόν' ἀδελφό μου τὸν καλῶ κι ἀς εἶναι τόσο ἀλάργα ». 150

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας:

« "Ω φίλε, τ' ὅχι ἀφοῦ κρατᾶς καὶ λές πώς πιά δὲ θά 'ρθη
κι ἀπιστη πάντα τὴν καρδιὰ τὴν ἔχεις μὲς στὰ στήθια,
ἔτσι στὴν τύχη δὲ μιλῶ, μόν' ὄρκο νὰ σοῦ κάμω
πώς ὁ Δυσσέας ἔρχεται. Κι εὐτὸς ἄμα πατήσῃ
τὸ πόδι του στὸ σπίτι σου τὰ συγχαρήκια δῶσ' μου,
— μ' ὅμορφα ροῦχα ντύσε με, χλαμύδα καὶ χιτώνα — 155
μὰ πρὶν δὲν παίρνω τίποτε κι ἀς ἔχω τόση ἀνάργη.

Γιατὶ μισῶ ὅσο μισητὴ μοῦ 'ναι ἡ μπασιὰ καὶ τ' "Αδη
ὅποιον τὰ φέματα ἀγαπᾷ γιατὶ τὸν σπρώχνει ἡ φτώχεια.
"Ας εἶναι πρῶτα ἀπ' τοὺς θεούς ὁ Δίας μάρτυράς μου,
καὶ τὸ ψωμὶ ποὺ μοῦ 'δωσεις καὶ τοῦ σοφοῦ Δυσσέα
ἡ στιὰ ποὺ μὲ φιλοξενεῖ, πώς ἔτσι θὰ τελέψουν
ὅλα καθὼς σοῦ τὰ μιλῶ. Σ' αὐτὸν τὸ χρόνο ἀπάνω
θὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του μὲ τὸ καλὸ δυσσέας,
— ὅταν ὁ μήνας κλείση αὐτὸς κι ὅταν ἀρχίσῃ ὁ ἄλλος, — 160
θὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του καὶ θὰ τοὺς τιμωρήσῃ,
ὅσους τὸ ταίρι του ἀψηφοῦν καὶ τὸ λεβέντη γιό του ».

Τότε, Εύμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες:

« Τὰ συγχαρήκια μήτε ἔγω, παππού, θὰ σοῦ χαρίσω,
μήτε δυσσέας θά 'ρθη πιά. Μόν' πίνε δίχως ἔγνοια,
κι ἄλλη κουβέντα ἀς πιάσουμε κι αὐτὰ μὴ μοῦ θυμίζης.
Γιατὶ βαθιὰ στὰ στήθια μου πληγώνεται ἡ καρδιά μου,
τὸν ξακουσμένο ἀφέντη μου κανεὶς σὰν μοῦ θυμίση.

Τοὺς ὄρκους ἀς ἀφήσουμε, κι εἴθε δυσσέας νά 'ρθη,

ὅπως κι ἔγω κι ἡ φρόνιμη τὸ θέλει ἡ Πηνελόπη 170

κι ὁ θεῖκὸς Τηλέμαχος κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης.

Τώρα πάλι ἀπαυτα θρηνῶ γιὰ τὸ λεβέντη γιό του,

τὸν ἀκριβὸ Τηλέμαχο, ποὺ σὰ μικρὸ φιντάνι

μὲ τοῦ θεοῦ τὴ δύναμη μεγάλωσε μὲ χάδια

κι ἔλεγα πώς χειρότερος στὸν κόσμο δὲ θὰ γίνη

ἀπ' τὸ γονιό του στὸ κορμὶ καὶ στὴ λεβέντικη ὅψη.

Κάποιος θεὸς εἴτε ἀνθρωπὸς τοῦ γύρισε τὸ νοῦ του

καὶ πάει γιὰ τὸν πατέρα του νὰ μάθη μὲς στὴν Πύλο.

Σ' αὐτὸν καρτέρι τοῦ 'στησαν οἱ μιστοὶ μνηστῆρες,
ὅταν γυρίζῃ σπίτι του, γιὰ νὰ χαθῇ ἀπ' τὸ Θιάκι

185

ὅλο τὸ γένος ἄχναρο τοῦ ἴσοθεου 'Αρκεισίκη.

Μόν' ἀξ ἀφήσουμε κι αὐτὸν ἂν θὰ σωθῇ, θὰ πάθη,
κι εἴθε ν' ἀπλώσῃ ἀπάνω του τὸ χέρι ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου.

Κι ἔλα πιά, γέρο, νὰ μοῦ πῆς καὶ σὺ τὰ βάσανά σου.

Καὶ τοῦτο ἔγγα μου σωστά, καλά νὰ καταλάβω.

190

Ποιός εἰσαι, ποιός ὁ τόπος σου; Πόθε γονοκρατιέσαι;

Μὲ τί καράβι ἥρθες ἐδῶ; Πῶς σ' ἔφεραν οἱ ναῦτες
στὸ Θιάκι; Ποιά παινεύονταν πώς ξήταν παλικάρια;

Γιατὶ θαρρῶ περπατηχτὸς στὸ Θιάκι πώς δὲν ἥρθες».

Κι ἀπάντησε δὲ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·

195

«Μετὰ χαρᾶς σου ὅλα σωστὰ θὰ σου τὰ πῶς ὅπως εἶναι·

"Ἄν εἴχαμε γιὰ κάμποσσο καιρὸ μὲς στὸ καλύβι
γλυκὸ κρασὶ καὶ φαγητὰ νὰ τρῶμε μ' ἡσυχία,

κι ἄλλοι νὰ τρέχουν στὴ δουλειά, κι ὀλόκληρο ἔνα γρόνο.

νά 'λεγα, δὲ θὰ τέλευαν τὰ πάθια τὰ δικά μου,

200

ὅσα μοῦ τύχανε σωρὸς ἀπὸ θεῶν κατάρα.

Παινιέμαι πώς κατάγομαι ἀπ' τὴ μεγάλη Κρήτη

κι εἴμαι πατέρα πλούσιου γιός. Κι ἄλλους πολλοὺς στὸ σπίτι
μὲ τὴ γυναίκα του ἔκαμε γιούς γνήσιους ὁ γονιός μου,

μὰ ἐμένα μάνα ἀγοραστὴ μὲ γέννησε μιὰ σκλάβα, 205

ὅμως σὰν τ' ἄλλα του παιδιά τὰ γνήσια μ' ἀγαποῦσε,
ὁ Κάστορας τοῦ 'Υλάκη ὁ γιός, γιατὶ παινιέμαι ἐκείνου

πώς εἴμαι γιός, ποὺ σὰ θεὸ στὴν Κρήτη τὸν τιμοῦσαν
γιὰ τὰ πολλά του τ' ἀγαθά καὶ τοὺς λεβέντες γιούς του.

Καὶ σὰν τὸν πῆρε ἡ μοίρα του στὸν ἄχαρο τὸν "Αδη," 210

τὸ βιός του τότε μοίρασαν οἱ παινεμένοι γιοί του
καὶ σ' ὅλα βάλανε λαχνό, μὰ λιγοστὰ σὲ μένα

μοῦ δώσανε στὴ μοιρασιὰ κι ἔνα του σπίτι μόνο.

'Εγὼ ὅμως βρῆκα ταῖρι μου μιὰ νοικοκυροπούλα, 215

ἀπ' τὴν πολλή μου λεβεντιά, γιατὶ δειλὸς δὲν ἤμουν
μήτε ἔνας φυγοπόλεμος. Πᾶν τώρα, σβήσανε ὅλα!

Μὰ βλέποντας τὴν καλαμιὰ βρίσκεις θαρρῶ τὸ στάχυ,

Γιατὶ μεγάλες συμφορὲς μοῦ δέρνουν τὸ κεφάλι.

- 'Αλήθεια, μοῦ δῶσαν καρδιὰ ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ "Αρης
καὶ τόλμη. Κι ὅταν ἔσταινα καρτέρι μὲ τοὺς πρώτους,
τὸ χάρο μαγειρέύοντας μαζί τους τὸν δχτρῶν μαξ,
ποτέ της δὲ λογάριασε τὸ θάνατο ἡ καρδιά μου,
μόν' πάντα ἀπ' ὅλους ἔτρεχα μπροστά μὲ τὸ κοντάρι
κι ἄλλοι τοῦ ὀχτροῦ ποὺ πιὸ γοργὸς δὲν τύχαινε ἀπὸ μένα !
Τέτοιος στὶς μάχες στάθηκα. "Ομως νὰ μὴν τ' ἀκούσω
χωράφια καὶ νοικοκυριὰ ποὺ θρέφουν παλικάρια,
μόν' τὰ καράβια μὲ κουπιὰ νυχτόημερα ἀγαποῦσα
καὶ μάχες καὶ οκαλόξυστα κοντάρια καὶ σάτες
πικρές; ποὺ κρύος τάρταρος γι' ἄλλους ἀνθρώπους εἶναι.
Μὰ ἐγώ, ὅσα μοῦ βαλε δὲθος στὸ νοῦ μου, αὐτὰ ποθοῦσα. 220
Γιατὶ στὸν ἔνα μιὰ δουλειά, στὸν ἄλλον ἄλλη ἀρέσει.
Καὶ πρὶν νὰ πᾶνε οἱ Ἀχαιοὶ τὴν Τροία νὰ πατήσουν,
ἐννιὰ φορὲς ἀρχήγεψα στοὺς κλέφτες καπετάνιος
καὶ μὲ καράβια φτερωτὰ πατοῦσα ξένες χῶρες
κι ἔκανα πλιάτσικα ἀπειρα κι ἔπαιρνα ἀπ' ὅλα πλῆθος
κι ἄλλα στερνὰ μὲ τὸ λαχνό. Τὸ σπίτι εύτυς πλουτοῦσε
καὶ δυνατός καὶ σεβαστός στὴν Κρήτη καταντοῦσα. 230
Μὰ τὸ πικρὸ ταξίδι αὐτό, πόφαγε πλῆθος κόσμου,
τοῦ Κρόνου δὲ βροντολάλος γιὸς σὰν τὸ βαλε σιὸ νοῦ του
πῆρα κι ἐγώ τότε φωτιὰ μὲ τὸν Ἰδομενέα,
νὰ πάμε μὲ τὰ γρήγορα καράβια γιὰ τὴν Τροία. 240
Κι οὐδ' ἦταν τρόπος ν' ἀρνηθῆς ποὺ τ' ἀπαιτοῦσε δὲ κόσμος.
Καὶ πολεμούσαμε κλειστὰ ἐννιὰ ἔκει κάτω χρόνια.
Στὰ δέκα ἀπάνω κάψαμε τὸ κάστρο τοῦ Πριάμου
καὶ στὰ καράβια μπήκαμε νὰ πάμε στὴν πατρίδα. 245
Μὰ λές μᾶς σκόρπισε δὲ θεός. Τότε στὸν ἔρμοι ἐμένα
μοῦ γραψε κι ἄλλες συφορὲς δὲ βροντολάλος Δίας.
Γιατὶ ἔνα μήνα χάρηκα μονάχα τὰ παιδιά μου,
τὸ ταίρι μου τὸ λατρευτὸ καὶ τὸ νοικοκυριό μου.
Καὶ πάλε μοῦ λεγε ἡ καρδιὰ καράβια ν' ἀρματώσω
καὶ μὲ συντρόφους διαλεχτούς στὴν Αἴγυπτο νὰ φύγω. 250
Ἐννιὰ καράβια ἀρμάτωσα κι ὅλοι μὲ θάρρος ἥρθαν.
Τότε ἔξι μέρες οἱ πιστοὶ συντρόφοι μου γλεντοῦσαν
κι ἐγώ σφαχτὰ ἀλογάριαστα τοὺς ἔβαλα νὰ κάμουν

πρῶτα θυσία στοὺς θεούς καὶ στὸ τραπέζι νά χουν.

255

Τὴν ἔβδομη μπαρκάραμε κι ἀπ' τὴν πλατιὰ τὴν Κρήτη
όλόπτρυμα ἀρμενίζαμε μ' ὅμορφο βοριαδάκι
κυλώντας μὲ τὰ κύματα. Κι οὔτε ἔνα μου καράβι
δὲν ἔπαθε, μόν' ἀβλαβαὶ κι δῆλοι γερὰ τραβοῦσαν
καὶ τὰ ὁδηγοῦσε ὁ ἄνεμος μὲ τοὺς ἀρμενιστάδες.

260

Τὴν πέμπτη μέρα φτάσαμε στ' ἀφρότρεχο ποτάμι,
τὸ Νεῖλο, κι ἐκεὶ δέσαμε τ' ἀνάφρυδα καράβια.

Ἄμεσως τότε πρόσταξα τοὺς ποθητοὺς συντρόφους
κοντὰ στὰ πλοῖα νά σταθοῦν, σ' αὐτὰ τὸ νοῦ τους νά χουν,
κι εἴπα νά βάλουνε σκοπούς κατάκορφα στὶς ράχες.

265

Μὰ ἐκεῖνοι, ἀπὸ παλικαριά κι ἀπὸ κακή τους γνώμη,
τῶν Αἰγυπτίων κάψανε τὰ καρπερὰ χωράφια
καὶ πῆραν τὶς γυναικεὶς τῶν καὶ τὰ μικρὰ παιδάκια
κι δῆλους τοὺς ἄντρες σκότωσαν. Μὰ στὴ στιγμὴ στὴ χώρα
ἔφτασε καὶ τ' ἀλαλητό. Κι ἀκούγοντας τοὺς θρήνους
πλακώσανε δῆλοι τὴν αὐγὴ κι ὁ κάμπος γέμισε δῆλος
ἀπὸ πεζούς κι ἀπ' ἄλογα κι ἀπ' τοῦ χαλκοῦ τὴ λάμψη.
Καὶ τότε ὁ κεραυνόχαρος ὁ Δίας στοὺς συντρόφους
ἔριξε ἀβάσταχτη φυγὴ κι οὔτε ἔμεινε κανένας
ν' ἀντισταθῇ. Γιατὶ ὁ χαμός τοὺς εἶχε δόλοῦθε ζώσει.

270

Πολλοὺς ἐκεὶ μοῦ σκότωσαν μὲ χάλκινα κοντάρια
κι ἄλλους ποὺ πῆραν ζωντανούς νὰ τοὺς κρατήσουν σκλάβους.
Κι ὁ Δίας τότε μοῦ βαλε τὴ σκέψη αὐτὴ στὸ νοῦ μου.
— "Αχ ! εἴθε ἐκεὶ στὴν Αἴγυπτο νὰ μ' ἔπαιρνε κι ὁ χάρος,
γιατὶ ξοπίσω συμφορές μὲ καρτεροῦσαν κι ἄλλες.—

280

Βγάζω τὴν καλοκάμωτη τὴν περικεφαλαία
καὶ τὴν ἀσπίδα πέταξα στὴ γῆ καὶ τὸ κοντάρι
κι ἔτρεξα ἐμπρὸς στοῦ βασιλιᾶ τ' ἀμάξι καὶ φιλοῦσα
τὰ πόδια του, κι ὁ βασιλιάς μὲ γλίτωσε ἀπ' τὸ χάρο.
κι ἀφοῦ στ' ἀμάξι μ' ἔβαλε νὰ κάτσω, στὸ παλάτι
μὲ πῆρε καὶ στὴ γῆς βροχὴ τὰ δάκρυα μου κυλοῦσαν.
Χιλιάδες τότε ἀπάνω μου χυμοῦσαν λυσσασμένοι
μὲ τὰ κοντάρια, θέλοντας κομμάτια νὰ μὲ κάμουν.
Μὰ ἐκεῖνος τοὺς ἐμπόδιζε, γιατὶ εἶχε μές στὸ νοῦ του
τοῦ γιοῦ τοῦ Κρόνου τὸ θυμό, τοῦ φιλοξένου Δία,

285

290

ποὺ τὰ παράνομα μισεῖ. Ἐφτὰ ἐκεῖ κάτω χρόνια
ἔμεινα, βιὸς συνάζοντας μέσα στοὺς Αἰγυπτίους,
γιατὶ μοῦ δίνανε δλοὶ τους. Στὸν δύδοο τὸ χρόνο
ἡθε ἔνας κάποιος Φοίνικας, ξεγελαστής τοῦ κόσμου
κι ἀπατεώνας, ποὺ πολλοὺς τοὺς ἔβαλε στὸ χέρι,
καὶ τὰ μυαλὰ μοῦ σήκωσε νὰ πᾶμε στὴ Φοίνικη,
ὅπου κι ἀμπελοχώραφα καὶ σπίτια εἶχε δικά του.

295

Ἐκεῖ μαζὶ του κάθισα δλάκερο ἔνα χρόνο.
Κι ὅταν στὸ ιέλος ἔφταναν οἱ μέρες μὲ τοὺς μῆνες
καὶ κλειοῦσε ὁ χρόνος κι ἐποχὴ ἔσανάρχιε ἄλλη πίσω,
μὲ πῆρε στὸ καράβι του νὰ πᾶμε στὴ Λιβύα,

300

τάχα πῶς θὰ φορτώσουμε, χίλιες ψευτιές κολνώντας,
μὰ γιὰ νὰ μὲ πουλήσῃ ἐκεῖ, χρήματα νὰ κερδίσῃ.

Καὶ πῆγα θέλοντας καὶ μή, καὶ μυρωδιὰ ἀς τὰ πῆρα.

Μ' ὅμορφο ἀρμένιε βοριὰ καὶ πρύμο τὸ καράβι
μακριὰ ἀπ' τὴν Κρήτη. Μὰ χαμὸ τοὺς μελετοῦσε ὁ Δίας.

305

Κι ὅταν πιὰ πίσω ἀφήσαμε τὴν Κρήτη, μήτε ἄλλη
καμιὰ στεριὰ φαινόντανε, μόνο γιαλὸς κι οὐράνια,
τότε ἔνα μαῦρο σύγνεφο, στὸ βαθουλὸ καράβι
ἄπλωσε ὁ Δίας κι ὁ γιαλὸς σκοτείνιασε δλος κάτω.

310

Κι ἀξαφνα ὁ Δίας βρόντηξε καὶ τὸ γοργὸ καράβι
μ' ἀστροπελέκι χτύπησε καὶ τὸ συντάραξε δλο
καθὼς τὸ βρῆκε ὁ κεραυνὸς καὶ γέμισε δλο θειάφι.

Κι ἀπ' τὸ καράβι πέσανε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι.

Καὶ γύρω του παράδερναν στὸ κύμα σὰν κουροῦνες
κι ἄχ, ὁ θεὸς τοὺς στέρησε τὴν ποθητὴ πατρίδα.

315

Μὰ τότε ἡ χάρη τοῦ Διός, μὲς στὴν ἀπελπισιά μου,
ἔνα κατάρτι μοῦ στειλε μεγάλο ἀπ' τὸ καράβι
καὶ τό φερε στὰ χέρια μου, γιὰ νὰ σωθῶ ἀπ' τὸ χάρο.

Πιάστηκα ἀπάνω κι οἱ βαριές μὲ δέρνανε οἱ φουρτοῦνες.

320

Μέρες ἐννιὰ παράδερνα. Τὴ δέκατη πιὰ νύχτα
μὲ πῆγαν τ' ἀγριὰ κύματα στῶν Θεσπρωτῶν τὴ χώρα.

Ἐκεῖ μὲ πῆρε ὁ Φείδωνας ὁ βασιλιὰς τοῦ τόπου
νὰ μὲ νοιαστῇ φιλόξενα. "Ἐνας λεβέντης γιός του
μὲ τράβηξε ἀπ' τὸ χέρι μου καὶ μ' ἔφερε στὸ σπίτι,
κατάκοπο ἀπ' τὴν κούραση κι ἀπ' τῆς αὐγῆς τὸ κρύο,

325

κι ἔκει μὲροῦχα μ' ἔντυσε, χλαμύδα καὶ χιτώνα.

'Εκεῖ σὰν ἥμουν ἔμαθα γιὰ τὸ Δυσσέα. 'Ο ἕδιος
ό βασιλιάς μοῦ τό λεγε ποὺ τὸν φιλοξενοῦσε,
ὅταν γυρνοῦσε στὴ γλυκιὰ πατρίδα του νὰ φτάσῃ.

Μοῦ 'δειξε καὶ τοὺς θησαυροὺς ποὺ σύναξε ὁ Δυσσέας,
χαλκό, χρυσάφι, σίδερο δυσκολοδουλεμένο,
ποὺ ἀκόμα καὶ τὴ δέκατη θὰ θρέφων γενιά του.

Τόσο πολὺ ἤτανε τὸ βιὸς ποὺ πῆγε στὸ παλάτι.

Γιὰ τὴ Δωδώνη μοῦ λεγε πώς ἔφυγε ὁ Δυσσέας,
ἀπ' τὸν ψηλόκορμο τὸν δρὺν τὸ θέλημα ν' ἀκούσῃ
τοῦ Δία, πῶς θὰ πήγαινε στὸ καρπερὸ τὸ Θιάκι,
πόλειπτε χρόνια, ἂν φανερὰ εἴτε κρυφὰ θὰ φτάσῃ.

Στάζοντας στὸ παλάτι του δρκίζονταν μπροστά του,
πῶς τὸ καράβι ρίξανε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι
κι ὅλοι ἔστιμοι ἤταν στὴν γλυκιὰ πατρίδα νὰ τὸν πᾶνε.

Μὰ ἐμένα μ' ἔστειλε πιὸ πρίν, γιατὶ ἔτυχε καράβι
τῶν Θεοπρωτῶν στὸ καρπερὸ Δουλίχι νὰ πηγαίνη.

Στὸ βασιλιὰ τὸν "Ακαστο τοὺς εἶπε νὰ μὲ φέρουν,
ὅμως αὐτοὶ μελέτησαν κακὴ βουλὴ γιὰ μένα,
γιὰ νὰ τὰ πιὼ τὰ πιὸ πικρὰ τοῦ κόσμου τὰ φαρμάκια.

Κι ὅταν μεσοπελάγωσε τ' ἀφρόχαρο καράβι,
εὔτὺς στὸ νοῦ τους ἔβαλαν τὴν δρφα τῆς σκλαβιᾶς μου.

Μὲ γδύνουν καὶ μοῦ πήρανε χλαμύδα καὶ χιτώνα
κι ἄλλα ἀποφρία μοῦ 'δωσαν νὰ βάλω καὶ χιτώνα
κουρελιασμένον, νὰ τα, αὐτὰ ποὺ τὰ θωρεῖς κι ὁ ἕδιος.

Κατὰ τὸ βράδυ φτάσαμε στ' ἀγναντερὸ τὸ Θιάκι.

Τότε σφιχτὰ μὲ δέσανε μὲς στὸ γερὸ καράβι
μ' ἔνα καλόστριφτο σκοινὶ καὶ στὴ στεριὰ πηδώντας
εὔτὺς τραπέζι ἔτοιμασαν στὴν ἀμμουδιὰ νὰ φάνε.

Μὰ τὰ δεσμὰ οἱ ἀθάνατοι μοῦ λύσανε σὲ λίγο.

Καὶ τὰ κουρέλια δένοντας τριγύρω στὸ κεφάλι νόρη τὸν ποταμὸν
κατέβηκα ἀπ' τὸ σκαλιστὸ τιμόνι καὶ τὸ στήθος
στὴ θάλασσα τὸ σύμωσα κι ἔπλεγα κολυμπώντας

κι ἀμέσως δέξω βρέθηκα ἀλάργα ἀπ' τ' ἀκρογάλι.

Σ' ἔνα λαγκάδι ἀνέβηκα πικνό, δροσολουσμένο
καὶ τρύπωσα ζαρώνοντας, κι αὐτοὶ παντοῦ γυρνοῦσαν

330

335

340

345

350

355

360

φυσώντας τὰ ρουθούνια τους. "Ομως πιὸ πέρα λίγο
νὰ φάξουν βαρεθήκανε καὶ στὸ βαθὺ καράβι
πίσω νὰ πᾶνε κίνησαν, καὶ μ' ἔκρυψαν ἐμένα
εὔκολα οἱ ἀθάνατοι καὶ μ' ἔφεραν στὴ μάντρα
ἀνθρώπου μὲ καλὴ καρδιά. Γραφτὸ νὰ ζήσω ἀκόμα ».

365

Τότε, Εῦμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες.
« "Αμοιρε ζένε, τὴν καρδιὰ μοῦ μάτωσες στὰ στήθια,
καθὼς μοῦ τά 'πες ὅλα αὐτὰ τὰ πικροβάσανά σου.

370

Μὰ παραμύθια τὰ θαρρῶ καὶ μήτε τὰ πιστεύω,
ὅσα γιὰ τὸν ἀφέντη μου Δυσσέα μοῦ 'πες τώρα.

Τί θέλεις γέρος ἀνθρώπος καὶ λές ψευτιές τοῦ κάκου;

375

Τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀφέντη μοὺ κι ἐγὼ τὸν ξέρω ὁ Ἰδιος,
ποὺ τὸν μισήσανε οἱ θεοὶ ἀπ' τὴν καρδιά τους ὅλοι
καὶ δὲν τοῦ πῆραν τὴ ζωὴ σὰν πολεμοῦσε Τρῶες
ἢ σὰν ἀπόδωσε ἡ σφαγὴ στὰ χέρια τῶν δικῶν του.

Τότε οἱ Παναχαιοὶ ψήλῳ θὰ τοῦ 'σταιναν μνημούρι
καὶ πίσω δόξα θ' ἀφηγε μεγάλη τοῦ παιδιοῦ του.

Μὰ τώρα αὐτὸν ἀδήξαστα τὸν ἄρπαξαν οἱ Λάμιες,
κι ἐγὼ ἐδῶ πάντα ἀπόμερα μὲ τὰ γουρούνια μένω,
μήτε πηγαίνω στὸ χωριό, ἔξὸν ἂν μὲ καλέση
ἢ Πηνελόπη, ὅταν ἐρθοῦν κάποια ἀπ' ἀλλοῦ μαντάτα.

380

"Ολοι τὸ καθετὶ ρωτοῦν καὶ τὸ συχνοξετάζουν
κι ἄλλοι γιὰ τὸν ἀφέντη κλαῖν, ποὺ χρόνια Ζῆ στὰ ζένα
κι ἄλλοι τὸ χαίρονται καὶ τρῶν ἀπλέρωτα τὸ βιός του.

385

'Ἐγὼ δόμας μήτε τὰ ρωτῶ, μήτε νὰ μάθω θέλω,
ἀφότου κάποιος Αἴτωλὸς μὲ γέλασε, ποὺ φόνο
σὰν ἔκαμε καὶ γύρισε παντοῦ σ' ὅλο τὸν κόσμο,
ἥρθε καὶ στὸ καλύβι μου καὶ τὸν φιλοξενοῦσα.

390

Στοῦ Ἰδομενέα μοῦ 'λεγε τὸ σπίτι πώς τὸν εἶδε
στὴν Κρήτη, τὰ καράβια του τ' ἀνεμοτσακισμένα
νὰ φτιάνῃ καὶ θά, ῥχόντανε τὸ καλοκαΐρι ἔκεινο
ἢ μέσα στὸ χινπάρωρο μὲ πλούτη φορτωμένος
καὶ τοὺς πιστοὺς συντρόφους του. Καὶ σύ, καημένε γέρο,
μὴ θέλεις ψέματα νὰ λέσε γιὰ νὰ μὲ καλοπιάσῃς.
Δὲ σὲ φιλοξενῶ γι' αὐτό, παρὰ γιατὶ φοβοῦμαι
τὸ Δία τὸ φιλόξενο καὶ σὲ λυποῦμαι ἐσένα ».

395

- Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·
 « Ἀπιστη δόλότελα καρδία μέσα στὰ στήθια κρύβεις.
 Τοῦ κάκου, κι ἀν ὄρκίστηκα, δὲ θέλεις νὰ πιστέψῃς.
 Μόν' ἔλα τώρα δὲς κάμουμε μιὰ συμφωνία οἱ δυό μας,
 κι ἀς εἶναι ἀπὸ ψηλὰ οἱ θεοὶ μαρτύροι οἱ ἐπουράνιοι.
 Ἀνίσως ὁ ἀφέντης σου στὸ σπίτι του γυρίση
 χιτώνα τότε δῶσε μου νὰ βάλω καὶ χλαμύδα
 καὶ στὸ Δουλίχι στεῦλε με ποὺ λαχταρῶ νὰ φτάσω.
 Ἀνίσως δμως δὲν ἐρθῆ, καθὼς σὲ βεβαιώνω,
 τοὺς δούλους βάλε ἀπὸ ψηλὴ κορφὴ νὰ μὲ γκρεμίσουν,
 γιὰ νὰ φοβᾶται ἄλλος φτωχὸς νὰ ᾧθῇ νὰ σὲ γελάσῃ ». 400
- Κι ὁ θεῖκὸς χοιροβοσκὸς τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Κι ἔτσι πιά, ξένε, δόξα ἐγώ καὶ φήμη θ' ἀποχτήσω
 καὶ σήμερα καὶ στὰ στερνά, παντοῦ σ' ὅλο τὸν κόσμο,
 ἀφοῦ σὲ φιλοξένησα στὸ φτωχικό μου πρῶτα,
 μοῦ ᾧθε ἔπειτα κι ἡ ὅρεξη νὰ σὲ γκρεμοτσακίσω.
 Τότε τὸ Δία μὲ χαρὰ θὰ τὸν παρακαλοῦσα. 410
- Καιρὸς πιὰ τώρα γιὰ φαῖ. Εἴθε γοργὰ οἱ συντρόφοι
 νά ῥχονταν μιὰ μπουκιὰ ψωμὶ νὰ φᾶνε στὸ καλύβι ». 415
- Σὰν τέτοια οἱ δυό τους λέγανε μιλώντας μεταξύ τους.
 Σὲ λίγο φτάσανε οἱ βοσκοὶ, τοὺς χοίρους σαλαγώντας,
 καὶ στὸ μαντρὶ τοὺς ἔκλεισαν νὰ κοιμηθοῦν κι ὅλοϋθε
 μεγάλη ἀντάρα ἀκούγονταν μαντριζομένων χοίρων.
 Κι ὁ θεῖκὸς χοιροβοσκὸς ἔτσι εἶπε στοὺς συντρόφους·
 « Φέρτε τὸ πιὸ καλὸ θρεφτὸ νὰ σφάξω γιὰ τὸν ξένο
 καὶ νὰ καλοπεράσουμε κι ἐμεῖς ποὺ πᾶσα μέρα
 σακατεύδμαστε γι' αὐτὰ τ' ἀσπρόδοντα γουρούνια,
 κι ἄλλοι μᾶς τρῶν ξεκούραστα τὸν κόπο τὸ δικό μας ». 420
- « Ετσι εἶπε καὶ μὲ τὸν μπαλτὰ πιάνει καὶ σκίζει ξύλα.
 Κι οἱ ἄλλοι ἔνα πεντάχρονο παχὺ θρεφτάρι φέρνουν
 καὶ στὸ βωμὸ τὸ στήσανε. Ποτὲ τοὺς ἀθανάτους
 δὲν ξέχανε ὁ χοιροβοσκός, γιατὶ πολλὴ εἶχε πίστη. 425
- Κι ἀρχισε τρίχες στὴ φωτιὰ νὰ ρίχνῃ ἀπ' τὸ κεφάλι
 τ' ἀσπρόδοντου τοῦ γουρουνιοῦ καὶ στοὺς θεοὺς εὔχόνταν,
 στὸ σπίτι του ὁ πολύσοφος Δυσσέας νὰ γυρίσῃ.
 Τότε μιὰ σκίζα παίρνοντας βελανιδιᾶς, ποὺ κάτω

τὴν εἶχε ἀφήσει σκίζοντας, χτύπησε τὸ γουρούνι
κι εὗτνς στὸ τόπο τ' ἄφησε. Τὸ σφάζουν τότε οἱ ἄλλοι
κι ἀμέσως τὸ καψάλισαν καὶ τὸ ὕαμαν κομμάτια.

435

Τότε ἔκοβε ὁ χοιροβοσκός ἀπ' τὸ πάχυ θρεφτάρι
ώμακ κομμάτια, ἀρχίζοντας ἀπ' ὅλα του τὰ μέρη,
καὶ τὰ ὕβαζε ἄλλα στὴ φωτιά, πασπαλισμένα ἀλεύρι,
κι ἄλλα σὰν τὰ κομμάτιασαν τὰ πέρασαν στὶς σοῦβλες,
τὰ ψήσανε ὅμορφα ὅμορφα κι ἀπ' τὴ φωτιά τὰ βγάζουν
κι ὅλα σὲ δίσκους τὰ ὕβαλαν. Κι ὅρθος νὰ τὰ μοιράσῃ
σηκώθηκε ὁ χοιροβοσκός, γιατὶ ἤξερε τὴν τάξη.

440

*Εφτὰ χωρίζει μερδικὰ μοιράζοντας τὸ χρέας.

445

Γιὰ τὶς Νεράιδες ἔταξε μὲ προσευχές τὸ πρῶτο.

Τὸ δεύτερο γιὰ τὸν Ἐρυμῆ, τῆς Μαίας γιό, καὶ τ' ἄλλα
τὰ μοίρασε τοῦ καθενός. Καὶ τὸ θεῖκὸ Δυσσέα
τὸν τίμησε μ' ὀλόκληρα τὰ πάκια ἀπ' τὸ θρεφτάρι
τ' ἀσπρόδοντο, καὶ γλύκανε τοῦ βασιλιά τὰ σπλάχνα.
Κι ἔτσι εἶπε ὁ βαθυστόχαστος Δυσσέας κράζοντάς τον·
« Εὔμαιε, ὅπως σ' ἀγάπησα νὰ σ' ἀγαπήσῃ ὁ Δίας,
ποὺ μ' ὅλα τ' ἀγαθὰ τιμᾶς τὸν καταφρονεμένο ».

450

Τότε, Εὔμαιε, χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
« Καημένε, ἀπ' τὸ βρισκούμενο φάγε νὰ ψυχοπιάσης.

455

Τό νὰ μᾶς δίνουν οἱ θεοὶ καὶ μᾶς ἀρνιοῦνται τ' ἄλλο,
καθώς τὸ θέλει ἡ χάρη τους, γιατὶ τὰ δύνονται ὅλα ».

Ἐίπε καὶ ρίχνει στὴ φωτιά γιὰ τοὺς Οὐράνιους πρῶτα
καὶ μαῦρο στάζοντας κρασὶ πρόσφερε τοῦ Δυσσέα
ποὺ δίπλα του καθόντανε. Μοίρασε κι ὁ Μεσαύλης
ψωμιά, ποὺ δοῦλο του ὁ βοσκός τὸν πῆρε ἀπ' τοὺς Ταφιῶτες
— κι οὕτε ἡ κυρά του τὸ ἔερε μηδ' ὁ γερο-Λαέρτης —
σὰν ἔλειπε ὁ ἀφέντης του δίνοντας βιός δικό του.

460

Τότε ὅλοι σ' ἔτοιμα ἀπλωναν φαγιά στρωμένα ἐμπρός τους.
Καὶ τέλος πιὰ σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
πῆρε ὁ Μεσαύλης τὰ ψωμιά, κι ἔτσι ὅλοι πιὰ χορτάτοι
ἀπὸ ψωμὶ κι ἀπὸ ψητὸ πήγαιναν νὰ πλαγιάσουν.

465

Κακὴ ἥρθε νύχτα, ἀφέγγαρη κι ἔβρεχε πάντα ὁ Δίας
καὶ βροχερὸς ὁ Ζέφυρος φυσοῦσε ἀγριεμένα.
Τότε ὁ Δυσσέας τὸ βοσκὸ δοκίμαζε, ἂν θὰ βγάλη

470

- τὴν κάπα του νὰ τοῦ 'δινε, ἢ θὰ παρακινοῦσε
κανένα ἀπ' τοὺς συντρόφους του, ἀφοῦ τὸν πόνεσε ἔτσι·
« Ἀκοῦστε με, Εὔμαιε καὶ σύ, κι ὅλοι οἱ λοιποὶ συντρόφοι.
Κάτι παλιά μου θὰ σᾶς πῶ. Μὰ τὸ κρασὶ τὸ ἔρμο
μὲ σπρώχνει ποὺ τὸν πιὸ γερὸ στὸ νοῦ τὸν καταφέρνει 475
νὰ τραγουδᾶ καὶ νὰ γελᾶ καὶ τὸ χορὸ νὰ πιάνη,
νὰ λέη καὶ λόγια ποὺ κρυφὰ καλύτερα νὰ μένουν.
Μὰ δὲ θὰ τὰ κρατήσω πιά, μιὰ κι ἄνοιξα τὸ στόμα.
Εἴθε ἔτσι νά 'μουν τώρα νιὸς καὶ νά 'μουν παλικάρι 480
σὰν τὸν καιρὸ ποὺ σταίναμε καρτέρι μὲς στὴν Τροία
μὲ τὸ Δυσσέα καὶ τὸ γιὸ τ' Ατρέα τὸ Μενέλαιο
ποὺ στρατηγοῦσαν κι ἀρχηγὸ πῆραν κι ἐμένα τρίτον.
Κι ὅταν στὴν πόλη φτάσαμε καὶ στὸ ψηλό της κάστρο,
τριγύρω στὰ πυκνὰ κλαδιά, στὸ βοῦρκο, στὰ καλάμια, 485
χωμένοι στὶς ἀσπίδες μας λαγιάσαμε κι ἡ νύχτα
ἡρθε ὅπως ἔπεσε ὁ βοριάς κακὴ καὶ παγωμένη
κι ἔπεφτε ἀπάνω μας ψυχρὸ σὰν παγωνιὰ τὸ χιόνι
καὶ στὶς ἀσπίδες ἔπηζε τὸ κρούσταλλο τριγύρω.
Μαζί τους είχανε οἱ λοιποὶ καὶ κάπες καὶ χιτῶνες 490
κι ἥσυχα κοιμηθήκανε χωμένοι στὶς ἀσπίδες.
Μὰ ἔγώ τὴν κάπα μου ἀφησα στοὺς ἄλλους μου συντρόφους
τρελά, γιατὶ δὲν τὸ 'λεγα πὼς θὰ ξεπάγιαζα ἔτσι
καὶ πῆγα μόνο μὲ λευκὸ χιτώνα καὶ μ' ἀσπίδα.
Κι ὅταν ἡ νύχτα τέλευε κι ἥταν γερμένη ἡ πούλια, 495
τότε ἔτσι τοῦ Δυσσέα μιλῶ ποὺ λάγιαζε κοντά μου,
σκουντώντας μὲ τὸν ἄγκωνα κι ἄκουσε αὐτὸς ἀμέσως·
« Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
πάει πιὰ δὲ θὰ ξημερωθῶ. Μὲ τσάκισε τὸ κρύο.
'Η μοίρα μου μὲ τύφλωσε τὴν κάπα μου ν' ἀφήσω 500
κι ἥρθα μὲ τὸ χιτώνα ἐδῶ. Τώρα σωμὸ δὲν ἔχει ».
Εἶπα κι ἀμέσως ἔκαμε τὴ σκέψη αὐτὴ στὸ νοῦ του,
ώς ἥταν πρῶτος στὴ βουλὴ καὶ στὸ κοντάρι πρῶτος,
κι ἔτσι μὲ σιγανὴ φωνὴ μοῦ μίλησε καὶ μοῦ 'πε·
« Σώπαινε τώρα μὴν τυχὸν ἄλλος κανεὶς σ' ἀκούσῃ ». 505
Κι ἔτσι εἶπε, τὸ κεφάλι του στὸν ἄγκωνα ἀκουμπώντας·
« Ἀκοῦτε, ἀδέρφια, νὰ σᾶς πῶ τὸ τί εἶδα στ' ὄνειρό μου.

”Ηρθαμε ἀλάργα ἀπ' τὰ γοργὰ καράβια, μόν' ἀς τρέξῃ
κάποιος στὸν Ἀγαμέμνονα νὰ πῆ, τὸν ἀρχηγό μας,
νὰ στείλη κι ἄλλη δύναμη νὰ φτάσῃ ἀπ' τὴν ἀρμάδα».

”Ετσι εἶπε καὶ σηκώθηκε τοῦ Ἀντραίμου ὁ γιὸς ὁ Θόας
ἀπάνω ἀμέσως, κι ἔβγαλε τὴν ἄλική του κάπα
καὶ γιὸ τὰ πλοῖα τράβηξε. Κι ἐγὼ στὴν κάπα ἔκεινου
χαρούμενα τυλίχτηκα κι ἔφεγγε πιὰ ἡ Αὔγούλα.

”Ετσι εἴθε νά 'μουν τώρα νιὸς καὶ νά 'χα τὴν ἀντρειά μου.
Κάποιος βοσκὸς θὰ μοῦ 'δινε στὴ μάντρα ἐδῶ μιὰ κάπα
ἔτσι ἀπ' ἀγάπη καὶ τιμὴ σὲ τέτοιο παλικάρι.

Μὰ τώρα πιὰ δὲ μὲ ψηφοῦν, γιατὶ φορῶ κουρέλια».

Τότε, Εὔμαιες χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
“Γέρο μου, ὁ λόγος σου σωστὸς καὶ δὲ θὰ πάγ τοῦ κάκου.
Γιὰ ἀπόψε κάπα θὰ βρεθῇ κι ὅ, τι ἄλλο ἀπ' δσα πρέπουν
στὸν ξένο τὸν ταλαίπωρο στὰ χέρια μας ἀν πέση.

Μὰ πάλε τὰ κουρέλια σου θὰ βάλης ἡμα φέξη
γιατὶ δὲν ἔχουμε πολλοὺς χιτῶνες μήτε κάπες
ἐδῶ νὰ συναλλάζουμε. Καθεὶς ἀπό 'ναν ἔχει.
(Κι ὅταν τ'¹ ἀγαπητὸ παιδὶ γυρίσῃ τοῦ Δυσσέα
αὐτὸς χιτώνα νὰ ντυθῆσ καὶ κάπα θὰ σοῦ δώσῃ
κι ὅπου σοῦ λαχταράει ἡ καρδιὰ νὰ φτάσης θὰ σὲ στείλη»).

”Ετσι εἶπε καὶ σηκώθηκε καὶ τοῦ 'στρωσε κρεβάτι
κοντὰ στὸ τζάκι κι ἔριξε γιδοπροβιές ἀπάνω.
’Εκεὶ ὁ Δυσσέας πλάγιασε καὶ μὲ σγουρὴ μεγάλη
μιὰ κάπα του τὸν σκέπασε πού 'χε νὰ συναλλάζῃ
καὶ τὴν φοροῦσε ὅταν βαρύς ἐρχόντανε χειμώνας.

’Εκεὶ κοιμήθηκε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας καὶ κοντά του
κοιμήθηκαν οἱ ἄλλοι νιοί. ”Ομως δὲν πήγαινε ὕπνος
στὸν Εὔμαιο ἔκει νὰ κοιμηθῇ, ἀλάργα ἀπ' τὰ γουρούνια,
κι δέξω νὰ βγῇ ἔτοιμάζουνταν. Καὶ χάρηκε ὁ Δυσσέας
ποὺ τοῦ πονοῦσε ἔτσι τὸ βιὸς κι ἀς ἔμενε στὰ ξένα.

Στοὺς δύμους πρῶτα κρέμασε τὸ κοφτερὸ σπαθί του
γύρω, καὶ φόρεσε σγουρὴ ἀνεμοδιώχτρα κάπα
καὶ μὲ προβιά τυλίχτηκε παχιοῦ μεγάλου τράγου.
Πῆρε στὸ χέρι μυτερὸ κοντάρι, ἀντρῶν καὶ σκύλων
ξεπλερωτή, καὶ πήγαινε νὰ κοιμηθῇ μονάχος

στὸ μέρος ποὺ κοιμάντανε τ' ἀσπρόδοντα γουρούνια
κάτω ἀπὸ βράχο θολωτό, ὅπου βοριάς δὲν πιάνει.

Ο

Στὴν πλούσια Λακεδαιμονα πῆγε ἡ θεὰ Παλλάδα
στὸ γιὸ τοῦ μεγαλόψυχου Δυσσέα νὰ θυμίσῃ
καιρὸς πῶς εἶναι στὴ γλυκὶα πατρίδα νὰ γυρίσῃ.
Καὶ βρῆκε ἐκεῖ τοῦ Νέστορα τὸ γιό καὶ τοῦ Δυσσέα
στὸ πρόσπιτο τοῦ ξακουστοῦ Μενέλαιου νὰ κοιμοῦνται. 5
“Τύνος βαθὺς τοῦ Νέστορα τὸ γιὸ τὸν εἶχε πάρει,
ὅχι δμως τὸν Τηλέμαχο, μόν' ὅλο ἀνακυλοῦσε
τὴν ἔγνοια τοῦ πατέρα του μέσα στὴ μαύρη νύχτα.
Κοντά του πάει καὶ στάθηκε κι ἔτσι ἡ Παλλάδα τοῦ 'πε·

« Δὲν κάνει πιά, Τηλέμαχε, στὶς ξενιτιές νὰ τρέχης,
τὰ κτήματά σου ἀφήνοντας κι ἔτσι ἀπονους ἀνθρώπους
στὸ σπίτι σου, μὴ σοῦ τὸ φᾶν μοιράζοντας τὸ βιός σου
καὶ τὸ ταξίδι ἀνώφελο ποὺ κάνεις καταντήσῃ. 10

Μόν' ζήτα ἀπ' τὸ βροντόφωνο Μενέλαιο νὰ σὲ στείλη
νὰ βρῆς ἀκόμα σπίτι σου τὴν ἀκριβή σου μάνα. 15

Γιατὶ τῆς λὲν τ' ἀδέρφια της κι ὁ γέρος της πατέρας
νὰ πάρη τὸν Εύρυμαχο, ποὺ τοὺς μνηστῆρες ὅλους
περνᾶ στὰ δῶρα κι ἔδωσε χιλιάδες γαμοπροίκια,
μὴ σοῦ τὸ ἀδειάση φεύγοντας τὸ σπίτι σου ἄθελά σου. 20

Γιατὶ τὴν ξέρεις τὴν καρδιὰ πῶς εἶναι τῆς γυναικίας.
Τὸ σπίτι ἐκείνου προσπαθεῖ νὰ τ' ἀρχονταίνῃ μόνο
ποὺ θὰ τὴν πάρη, καὶ ξεχνᾶ τὰ πρῶτα τὰ παιδιά της
καὶ μήτε πιὰ τὸν νοιάζεται τὸν πεθαμένον ἄντρα. 25

Κι ἐκεῖ σὰν ἔρθης φρόντισε νὰ πῆς τὸ μυστικό σου
σ' δποια ἀπ' τὶς δοῦλες φαίνεται πιστότερη πῶς εἶναι,
ώσότου δώσουν οἱ θεοὶ πιστὸ νὰ κάμης ταίρι. 30

Κι ἔνα ἄλλο λόγο θὰ σοῦ πῶ καὶ βάλ' τον μὲς στὸ νοῦ σου.
Καρτέρι σοῦ 'χουν ἔτοιμο οἱ πιὸ τρανοὶ μνηστῆρες,
ἀνάμεσα στὴ βραχωτὴ τὴ Σάμη καὶ στὸ Θιάκι,
νὰ σὲ χαλάσουν θέλοντας πρὶν φτάσης στὴν πατρίδα. 35

Μὰ δὲ θὰ γίνη ἡ χάρη τους, κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες πρῶτα
κάποιον θὰ φάνη ἡ μαύρη γῆς, ποὺ καταλοῦν τὸ βίος σου.

Μόν' κράτα ἀλάργα ἀπ' τὰ νησιὰ τὸ φτερωτὸν καράβι
κι ὅλο τὴν νύχτα ἀρμένιζε. Κι ἔνα ἀεράκι πρύμο
πίσω θὰ στείλη ἔνας θεὸς ποὺ σὲ φυλάει, σὲ σώζει.

35

Κι δταν στὸ Θιάκι φτάσης πιά, στὸ πρῶτο του ἀκρογιάλι,
στεῖλε μὲ τοὺς συντρόφους σου στὴν χώρα τὸ καράβι
καὶ πάνε τὸ χοιροβοσκὸν νὰ πρωτοβρῆς στὴ μάντρα,
ποὺ στὰ θρεφτά σου ἐπιστατεῖ καὶ σὲ πονεῖ ἡ καρδιά του.
πέρασε ἐκεῖ ὡὴ νύχτα σου καὶ στεῖλε τον στὴν χώρα
στὴ συνετὴ μητέρα σου τὴν εἰδῆση νὰ φέρη,
πῶς ἀπ' τὴν Πύλο γύρισες καὶ πῶς γερδὸς τῆς ἤρθες».

40

«Ἐτσι εἶπε κι ἔψυγε ἡ θεὰ γιὰ τὰ ψῆλὰ τὰ οὐράνια
κι αὐτὸς τὸ γιὸ τοῦ Νέστορα τὸν σήκωσε ἀπ' τὸν ὕπνο,
σκουντώντας μὲ τὸ πόδι του, κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ ἑπε.
«Ἐύπνα καὶ ζέψε γρήγορα, Πεισίστρατε, στ' ἀμάξῃ
τ' ἄλογα τὰ μονόνυχα νὰ κόβουμε πιὰ δρόμο».

45

Πάλε ὁ Πεισίστρατος, ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα, τοῦ κάνει.

«Τηλέμαχε, δὲ γίνεται κι ἀς βιάζη τὸ ταξίδι,
τὴν νύχτα τὴν τρισκότεινη νὰ φύγουμε. Σὲ λίγο
θὰ γλυκοφέξῃ ἡ χαραυγή. Καὶ μεῖνε ὅσο νὰ φέρη
ὁ μαχητὴς τ' Ἀτρέα γιός, ὁ ξακουστὸς Μενέλαος,
τὰ δῶρα του καὶ πρόσχαρα μᾶς ἀποχαιρετήσῃ.
Γιατὶ στὸν κόσμο ὅσο νὰ ζῇ θυμᾶται ὁ κάθε ξένος
τὸν ἀντρα τὸ φιλόξενο ποὺ δείγνει καλοσύνη».

50

«Ἐτσι εἶπε κι ἡ χρυσόθρονη πρόβαλε εύτυς ἡ Αύγούλα.
Τότε ἤρθε κι ὁ βροντόφωνος Μενέλαος καὶ τοὺς ἤβρε,
τὸ πλάι τῆς ὁμορφόμαλλης ἀφήνοντας Ἐλένης.

55

Κι ὅπως τὸν εἶδε ὁ ἀκρίβδες γιὸς τοῦ Δυσσέα ἐμπρός του,
φόρεσε ἀμέσως βιαστικὰ τὸν κεντητὸν χιτώνα
καὶ τὴ βαριὰ φλοκάτα του στὶς ἀντρειωμένες πλάτες,
καὶ πρὸς τὴν πόρτα τρέχοντας στάθηκε ἐκεῖ καὶ τοῦ ἑπε.
«Θεόθρεψε τ' Ἀτρέα γιέ, Μενέλαε πολεμάρχη,
καιρὸς πιὰ τώρα στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ μὲ στείλης.
Γιατὶ ἡ καρδιά μου λαχταρᾶ στὸ σπίτι μου νὰ φτάσω».

60

Τότε ἔτσι κι ὁ βροντόφωνος Μενέλαος τ' ἀπαντοῦσε·

65

« Ἀφοῦ ζητᾶς, Τηλέμαχε, νὰ φύγης, δὲν τὸ κάνω
νὰ σὲ κρατήσω ἐδῶ πολὺ. Τὸν κατακρίνω πάντα
τὸν δυτρα τὸ φιλόξενο ποὺ κι ἀγαπάει περίσσια
καὶ ποὺ περίσσια ὀχτρεύεται. Μ' ἀρέσει σ' ὅλα ἡ τάξη. 70
"Ιδιο νὰ λές στὸν ξένο σου νὰ φύγῃ, ἂν δὲν τὸ θέλη
κι ἔδιο κακὸ νὰ τὸν κρατᾶς σὰ βιάζεται νὰ φύγῃ.
Τὸν ξένο πόχεις ν' ἀγαπᾶς, κι ἂν θέλη, νὰ τὸν στέλνης.
Μόν στάσου ὅσο στ' ἀμάξι σου τὰ δῶρα νὰ σοῦ φέρω,
δῶρα πανώρια, νὰ τὰ ἰδῆς κι ὁ ἴδιος μὲ τὰ μάτια,
κι ὅσο νὰ πῶ τῶν γυναικῶν τραπέζι νὰ ἑτοιμάσουν
στὸ σπίτι, κι ὅλα τὰ καλὰ ποὺ βρίσκονται νὰ βάλουν. 75
Φέρνει χαρὰ καὶ δύναμη καὶ γιὰ καλό μας εἶναι
σὰ φᾶμε νὰ τραβήξουμε σὲ μακρινὸ ταξίδι.
Κι ἂν στὴν Ἐλλάδα ἔχης σκοπὸ νὰ πάς καὶ μέσα στ' Ἀργος,
ὅπως καὶ νά 'ναι θ' ἀκλουθῶ κι ἀλόγατα θὰ ζέψω
καὶ θὰ σοῦ γίνω ἐγώ ὀδηγὸς στὶς χῶρες ποὺ θὰ πᾶμε. 80
Δὲ θὰ μᾶς διώξῃ ἐκεῖ κανεὶς μ' ἔτσι ἀδειανὰ τὰ χέρια,
μόν' θὰ μᾶς δώσῃ ἡ χάλκινο τριπόδι, εἴτε λεβέτι,
ἢ δυὸ μουλάρια ἢ καὶ χρυσὸ νὰ πάρουμε ποτήρι». 85

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
« Θεόθρεφτε τ' Ἀτρέα γιὲ κι ὄπλαρχηγὲ Μενέλαε,
θέλω πιὰ νά 'ρθω σπίτι μου. Γιατὶ μήδ' ἐπιστάτη
δὲν ἀφησα ὅταν ἔφυγα στὰ κτήματά μου ἀπάνου,
μήπως ἐνῶ τὸν ἀκριβὸ πατέρα μου γυρεύω,
χαθῶ κι ὁ ἴδιος ἢ χαθῆ κειμήλιο ἀπ' τὸ σπίτι». 90

Σὰν ἄκουσε ὁ βροντόφωνος Μενέλαος τέτοιο λόγο,
ἀμέσως τὴ γυναίκα του προστάξει καὶ τὶς δοῦλες
τραπέζι, ἀπ' ὅλα τὰ καλά, στὸ σπίτι νὰ ἑτοιμάσουν.
Τότε ἥρθε κι ὁ Ἐτεωνιάς τοῦ Βόηθου ὁ γιός, ξυπνώντας
ἀπ' τὸ κρεβάτι του, γιατὶ δὲν κατοικοῦσε ἀλάργα. 95
Τὸν πρόσταξε τ' Ἀτρέα ὁ γιὸς φωτιὰ νὰ πάν ν' ἀνάψη
νὰ βάλῃ κρέας νὰ ψηθῇ. Κι ἄκουσε αὐτὸς ἀμέσως.
Κι ὁ ἴδιος στὴν εὐώδιαστὴ κατέβηκε ἀποθήκη,
κι ὁ Μεγαπένθης πήγαινε μαζί του κι ἡ Ἐλένη. 100
Σὰν ἥρθε ἐκεῖ ποὺ βρίσκονταν κρυμμένοι οἱ θησαυροὶ του
πῆρε ποτήρι δίχερο στὰ χέρια ὁ γιὸς τ' Ἀτρέα

κι ἔνα ἀσημένιο πρόσταξε κροντήρι ὁ Μεγαπένθης
νὰ πάρῃ. Τὰ σεντούκια της ἄνοιξε κι ἡ Ἐλένη
πού 'χε κεντίδια ἀφρόπλεχτα, δουλειὰ ἀπ' τὰ δυό της χέρια.

"Ἐνα ἀπὸ κεῖνα διάλεξε ἡ θεϊκιδ γυναίκα,
πού 'ταν στὰ ξόμπλια πιὸ δύμορφο κι ἀπ' ὅλα πιὸ μεγάλο,
ἄστρο στὴ λάμψη κι ἥτανε βαθμένο κάτω κάτω.
Πιὸ πέρα τότε κίνησαν τὶς κάμαρες περνώντας

καὶ βρῆκαν τὸν Τηλέμαχο κι ἔτσι ὁ Μενέλαος τοῦ 'πε·
«Τηλέμαχε, ὅπως μελετᾶς στὸ νοῦ τὸ γυρισμό σου,
ἔτσι ἀς τὰ φέρη ὁ βροντερὸς τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ὁ Δίας.

Κι ἀπ' ὅσα ἔχω πολύτιμα στὸ σπίτι θὰ σου δώσω
ὅ, τι εἶναι τ' ὁ δύμορφότερο καὶ πιὸ πολὺ ποὺ ἀξίζει.

"Ἐνα κροντήρι σκαλιστὸ θὰ σὲ φιλοδωρήσω,
ὅλο ἀπ' ἀσήμι μὲ χρυσὸ τὰ χείλη του δεμένα,
δουλειὰ τοῦ Ἡφαίστου. 'Ο Φαίδιμος μοῦ τό δῶσε ὁ λεβέντης,
τῶν Σιδωνῶν ὁ βασιλιάς, στὸ σπίτι του ὅταν πῆγα
στὸ γυρισμό μου. Τώρα αὐτὸ θὰ σου τὸ κάμω δῶρο».

Ἐπει καὶ τοῦ δῶσε ἔπειτα τὸ δίχερο ποτήρι.

Κι ὁ Μεγαπένθης τοῦ βαλε μπροστά του τὸ κροντήρι.

"Ηρθε κι ἡ ροδομάγουλη Ἐλένη, μιά της μπόλια
κρατώντας στὰ δυὸ χέρια της κι ἔτσι μὲ χάρη τοῦ 'πε·
«Αὐτὸ κι ἐγὼ τὸ δῶρο μου, παιδί μου, σου χαρίζω,
πάντα ἀπ' τὰ χέρια ἀνάμνηση νὰ τὸ χῆς τῆς Ἐλένης,
στὴν ποθητὴ τοῦ γάμου σου τὴν ὥρα, νὰ τὸ βάλης
στὸ ταίρι σου. Κι ἀς τὸ φυλάχη στὸν πύργο της ὡς τότε
ἡ λατρευτὴ μανούλα σου. Κι ἀμποτε στὴν πατρίδα,
στ' ἀρχοντικὸ τὸ σπίτι σου χαρούμενος νὰ φτάσης».

Ἐπει κι ἔκεινος μὲ χαρὰ στὰ χέρια του τὸ πῆρε.

Κι ὁ μαχητὴς Πεισίστρατος στ' ἀμάξι τά βαλε ὅλα
μὲς στὸ κουτὶ καὶ θάμαζε τὰ μάτια του νὰ βλέπουν.

Τότε ὁ ξανθὸς τ' Ἀτρέα ὁ γιὸς τοὺς πῆρε στὸ παλάτι
καὶ σὲ σκαμνιὰ καὶ σὲ θρονιὰ τοὺς ἔβαλε νὰ κάτσουν.

Μιὰ παρακόρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγήνι
νερὸ τοὺς χύνει νὰ νιφτοῦν σ' ἔνα ἀσημένιο τάσι
κι ἐμπρός, τοῦ μάκρου, σκαλιστὸ τοὺς ἔστρωσε τραπέζι.
Ψωμιὰ τοὺς ἔφερε ἔπειτα κι ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα,

105

110

115

120

125

130

135

κι ἄλλα προσφάγια πληθερά μετὰ χαρᾶς ὅτι είχε.

Κι ὁ γιὸς τοῦ Βόγθου κόβοντας σὲ μερδικὰ τὸ κρέας
τοὺς μοίρασε καὶ τὸ κρασὶ κερνοῦσε ὁ Μεγαπένθης.

Κι αὐτὸι στὰ ἔτοιμα ἀπλωνῶν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.

Κι ἔπειτα πιὰ σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
ζέψανε ἀμέσως τ' ἄλογα κι ἀνέβηχαν στ' ἀμάξι,
κι ὅξω ἀπ' τ' ἀχόλαστο λιακὸ κι ἀπ' τ' αὐλοπόρτι βγῆχαν.

Ἡρθε σὲ λίγο κι ὁ ξανθὸς Μενέλαος, στὸ δεξὶ του
κρατώντας μελιστάλαχτο κρασί, σ' ἕνα ποτήρι
χυρού, νὰ στάξουν στοὺς θεοὺς προτοῦ νὰ ξεχινήσουν.

Στάθηκε στ' ἄλογα μπροστὰ κι ἔτσι εἶπε χαιρετώντας:

« Κοπιάστε στὸ καλό, παιδιά, καὶ νὰ μοῦ χαιρετᾶτε
τὸ Νέστορα, ποὺ στάθηκε σὲ μένα σὰν πατέρας,
ἐνόσω πολεμούσαμε οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:

« Μετὰ χαρᾶς, ὅπως τὰ λέσ, θεόθρεφτε Μενέλαε,
σὰν πᾶμε θὰ τοῦ φέρουμε τὰ χαιρετίσματά σου.

Εἴθε κι ἐγὼ μὲ τὸ καλὸ στὸ Θιάκι νὰ γυρίσω
καὶ νά 'βρω τὸν πατέρα μου Δυσσέα μὲς στὸ σπίτι,
καὶ πόση ἀγάπη νὰ τοῦ πῶ πῶς βρῆκα ἐγὼ κοντά σου
καὶ πόσα δῶρα μοῦ 'δωσες πολύτιμα νὰ φέρω ».

Ἐτσι ὅπως εἶπε, ἔνας ἀιτὸς δεξιὰ γοργοπετοῦσε,
ἀιτός, ποὺ 'χε στὰ νύχια του λευκὴ μεγάλη χήνα
σπιτοθρεμμένη κι ἡμερη καὶ μὲ φωνὲς ξοπίσω
γυναῖκες κι ἀντρες ἔτρεχαν. Κι ὡς ζύγωσε κοντά τους,
βουτάει δεξιά τους στ' ἄλογα μπροστὰ καὶ μ' ἀναγάλλια
τὸν εἶδαν καὶ τοὺς ἔγιανε μέσα ἡ καρδιὰ στὰ στήθια.

Κι ὁ μαχητὴς Πεισίστρατος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε:

« Κρίνε, θεόθρεφτε ἀρχηγὲ Μενέλαε, ἂν τὸ σημάδι
μᾶς τὸ 'δειξε ὁ θεὸς γιὰ μᾶς ἡ γιὰ τὴν ἀφεντιά σου ».

Εἶπε κι ὁ πολεμόχαρος Μενέλαος συλλογιοῦνταν,
πῶς νὰ τὸ κρίνῃ ἀλάθευτα καὶ νὰ τὸ ξεδιαλύνῃ.

Μὰ πρόλαβε ἡ πεντάμορφη Ἐλένη καὶ τοὺς εἶπε:

« Ἀκοῦστε νὰ μαντέψω ἐγώ, καθὼς μὲς στὴν καρδιά μου
τὰ φέρνουν οἱ ἀθάνατοι κι ὅπως θαρρῶ θὰ γίνουν.

Τὴν χήνα ὡς ἄρπαξε ὁ ἀιτὸς τὴν σπιταναθρεμμένη,

145

150

155

160

165

170

χυμώντας μέσα ἀπ' τὸ βουνό, ὅπου εἶχε τὴ φωλιά του,
ἔτσι δὲ Δυσσέας συμφορὲς πολλὲς ἀφοῦ περάση
στὰ ξένα, θά 'ρθη σπίτι του κι ἐκδίκηση θὰ πάρη.
Μπορεῖ καὶ νά 'ρθε, θάνατο νὰ πλέκη στοὺς μνηστῆρες».

Κι δὲ σύνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
«Ο Δίας νὰ τὰ δώσῃ αὐτά, δὲ βροντολάος ἄντρας
τῆς "Ηρας. Τότε σὰ θεὰ θὰ σὲ λατρεύω αἰώνια».

Εἶπε καὶ τ' διλογα χτυπᾶ νὰ τρέξουν καὶ πετοῦσαν
γοργὰ τὴν πόλη σκιζοντας καὶ χύθηκαν στὸν κάμπο.
Κι δὴ τὴν μέρα τὸ ζυγὸ στὸν τράχηλό τους σειοῦσαν.

Κι δὲ ἥλιος πιὰ βασίλεψε κι ἴσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι
καὶ στὶς Φηρὲς σταμάτησαν στοῦ Διοκλῆ τὸ σπίτι
κι ἐκεῖ τὴν νύχτα πέρασαν καὶ τοὺς φιλοξενοῦσε.

Σὰν ἥρθε δὲ ροδοδάχτυλη νυχτοθρευμένη Αὔγούλα,
ζέψανε πάλε τ' ἄλογα κι ἀνέβηκαν στ' ἀμάξι

καὶ βγῆκαν ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ κι ἀπ' τ' αὐλοπόρτι.
Χτυπᾶ νὰ τρέξουν τ' ἄλογα καὶ πρόθυμα πετοῦσαν

κι εὐτὺς σὲ λίγο φτάσανε στῆς Πύλου τ' ὅρθιο κάστρο.
Τότε ἀρχίσε δὲ Τηλέμαχος καὶ στὸν Πεισίστρατο εἶπε:

«Τί μοῦ 'ταξες, Πεισίστρατε, τὸ λόγο μου νὰ κάμης;
Φίλοι πατροπαράδοτοι λεγόμαστε ἀπὸ χρόνια

κι εἴμαστε συνομήλικοι καὶ ἐδὲ ταξίδι τοῦτο

θὰ μᾶς ἐνώσῃ πιὸ πολὺ. 'Αλάργα ἀπ' τὸ καράβι
μὴ μὲ τραβᾶς, θεόθρεψτε, μόν' ἔλα ἐδῶ ἀφησέ με,

μὴ μὲ κρατήση σπίτι του δὲ γέρος σου ἀθελά μου

νὰ μὲ φιλοξενήσῃ ἐκεῖ κι ἀνάγκη εἶναι νὰ φεύγω».

Εἶπε κι δὲ γιὸς τοῦ Νέστορα κυκλόφερνε στὸ νοῦ του
πῶς νὰ τοῦ κάμη τάζοντας τὴ χάρη ποὺ ζητοῦσε.

Κι ἐκεῖ ποὺ συλλογίζονταν καλύτερό του βρῆκε,
νὰ στρέψῃ τ' ἀτια στὸ γοργὸ καράβι, στ' ἀκρογιάλι.

Πῆρε ἀπ' τ' ἀμάξι κι ἔβαλε τὰ δώρα μὲς στὴν πρύμνη,
χρυσὰ ποτήρια καὶ σκουτιὰ ποὺ τοῦ δῶσε δὲ Μενέλαος,
κι ἔτσι τὸν παρακίνησε μὲ πεταχτά του λόγια.

«Ἀνέβα τώρα μὴν ἀργῆς, καὶ τοὺς συντρόφους πάρε,
προτοῦ νὰ φτάσω σπίτι μου κι ὅλα τὰ μάθη δὲ γέρος.

Γιατὶ τὸ ξέρω αὐτὸ καλὰ κι οὔτε ἀπ' τὸ νοῦ μου βγαίνει,

175

180

185

190

195

200

205

210

ώς ἔχει ἀράθιμη ψυχή, δὲ θὰ σ' ἀφήσῃ ἐκεῖνος,
μόν' θά ῥηθί ἐδῶ στὸ σπίτι του νὰ σὲ καλέσῃ ὁ ἔδιος
κι ἔτσι θαρρῶ πὼς ἀπρακτος δὲ θὰ γυρίσῃ πίσω.
Γιατὶ πολὺ θὰ θύμωνε ἂν δὲν τὸ κάμη ὠστόσο».

215

Εἶπε καὶ τὰ καλότριχα τ' ἀλόγατα χτυποῦσε
πίσω στὴν Πύλο κι ἔφτασε γοργά μὲς στὸ παλάτι.
Πρόσταξε κι ὁ Τηλέμαχος κι ἔτσι εἶπε στοὺς συντρόφους «
« Παιδιά, ἑτοιμάστε τ' ἄρμενα στὸ μελανὸν καράβι
κι ἐμπρός, ἃς μπαίνουμε κι ἐμεῖς νὰ κόβουμε πιὰ δρόμο».

220

« Ετσι εἶπε κι ὅλοι ὑπάκουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν
κι εὐτὺς ἀπάνω ἀνέβηκαν καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους.

« Ετσι ἔκανε κι εὐχόντανε, καὶ στὴ θεὰ Παλλάδα
θυσία πρόσφερε ἔπειτα στοῦ καραβιοῦ τὴν πρύμνη.
Τότε ἔνας ζένος ἔφτασε φυγόδικος ἀπ' τ' Ἄργος,
μάντης ποὺ σκότωσε ἄνθρωπο. Τὸ γένος του βαστοῦσε
ἀπ' τὸ Μελάμποδα, ποὺ πρὶν στὴν ἀρνοθρέψτρα Πύλο
καθόνταν, πρῶτος ἄρχοντας μὲς στοὺς Πυλιῶτες ὅλους.
« Επειτα ἔνιτεύτηκε, πατρίδα παρατώντας,
ἀλάργα ἀπ' τὸν τρανὸν τῆς γῆς ἀφέντη τὸ Νηλέα,
ποὺ τ' ἀγαθῶ του στανικῶς τοῦ τὰ κρατοῦσε χρόνια,
κι ὡς τότε ἐκεῖνος ἔμενε στὸν πύργο τοῦ Φυλάκη,
κλεισμένος σὲ βαριὰ δεσμὰ καὶ βάσανα μεγάλα,
γιὰ τοῦ Νηλέα τ' ὅμορφο κορίτσι καὶ μιὰ τύφλα
βαριά, ποὺ τοῦ 'φερε ἡ φριχτὴ Κατάρα στὸ μυαλό του.

225

Γλίτωσε ὠστόσο κι ἔφερε στὴν Πύλο ἀπ' τὴ Φυλάκη
τὰ βόδια τὰ μουγγόφωνα, καὶ τὸ θεϊκὸ Νηλέα
πλέρωσε καὶ τὴν κόρη του τὴν πῆγε τοῦ ἀδερφοῦ του
κι ὁ ἔδιος ἔνιτεύτηκε στ' ἀλογοβόσκητο Ἄργος.
Γιατὶ ἔτσι τοῦ 'χε ἡ μοίρα του γραφτό, νὰ κατοικήσῃ
στ' Ἄργος καὶ στὸν Ἀργίτικο λαὸν νὰ βασιλέψῃ.
« Εκεὶ παντρεύτηκε ἔπειτα κι ἔχτισε ψηλὸ σπίτι
κι ἔκαμε δύο λεβέντες γιούς, τὸ Μάντιο κι Ἀντιφάτη.
« Ο Ἀντιφάτης ἔκαμε τὸ δυνατὸ Ὁϊλέα
κι αὐτὸς τὸν Ἀμφιάραο ξεσηκωτὴ πολέμων,
ποὺ ξέχωρα δὲ Ἀπόλλωνας κι ὁ ἀσπιδάτος Δίας
τὸν ἀγαποῦσαν μὲ λογῆς ἀγάπη, μὰ στὸ τέλος

240

235

245

τῶν γηρατειῶν δὲν ἔφτασε. Χάθηκε μὲς στὴ Θήβα
ἀπὸ γυναίκεια ἕαγορά. Κι ἔκαμε δυὸ λεβέντες
γιούς, τὸν Ἀλκμάκι κι Ἀμφίλοχο. Τὸν Πολυφείδη πάλε
γέννησε γιό του ὁ Μάντιος καὶ δεύτερο τὸν Κλεῖτο.

Τὸν Κλεῖτο του ἡ χρυσόθρονη τὸν ἄρπαξε ἡ Αύγούλα
γιὰ τὴ μεγάλη του ὁμορφιὰ μὲ τοὺς θεοὺς νὰ μείνη.

250

Μάντη κι ὁ Φοῖβος ἔκαμε τὸν Πολυφείδη, πρῶτο
στὸν κόσμο, ἀφότου ὁ θάνατος τὸν Ἀμφιάραο πῆρε.

Μὲ τὸ γονιό του μάλωσε καὶ στὴν Ὑπερησία
πῆγε κι ἔκει προφήτευε στοὺς ἄλλους τοὺς ἀνθρώπους.

255

Ἐκείνου γιός του ἦταν αὐτὸς ποὺ στὸν Τηλέμαχο ἤρθε
μπροστὰ καὶ Θεοκλύμενο τοῦ λέγαν τ' ὄνομά του.

Τὸν ἥβρε ἔκει παράκληση νὰ κάνῃ στ' ἀκρογιάλι
στάζοντας, κι ἔτσι τοῦ λέγε μὲ πεταχτά του λόγια.

260

«Ω, φίλε, ἀφοῦ σ' ἀπάντησα στὴν ὥρα τῆς θυσίας,
σ' ὄρκίζω στὰ θυμιάματα, στὴν πίστη, στὴ ζωὴ σου,
καὶ στοὺς πιστοὺς συντρόφους σου ποὺ σ' ἀκλουθοῦν ξοπίσω,
τὴν πᾶσα ἀλήθεια μίλα μου, γι' αὐτὸ ποὺ θὰ ρωτήσω.
Ποιός εἰσαι; Ποιός ὁ τόπος σου, Πῶς λέγονται οἱ γονιοί σου;

265

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε.

«Ἐένε, μετὰ χαρᾶς αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ δπως εἶναι.

Τὸ Θιάκι ἔχω πατρίδα μου, πατέρα τὸ Δυσσέα,

ποὺ εἴθε νὰ ζοῦσε. Μὰ πικρὸς χαμός τὸν βρῆκε τώρα.

Γι' αὐτὸ συντρόφους διάλεξα καὶ μελανὸ καράβι

270

κι ἥρθα νὰ μάθω, ποὺ καιρούς οἱ ξενιτιές τὸν τρῶνε».

Τότε εἶπε ὁ Θεοκλύμενος, θεόμορφος στὴν ὅψη.

«Ἐτσι ἔφυγα ἀπ' τὸν τόπο μου κι ἐγὼ ποὺ σκότωσα ἀντρα
ντόπιο, μὲ συγγενεῖς πολλούς στ' ἀλογοβόσκητο Ἀργος,
κι ἀδέλφια ποὺ λογίζονται τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι.

275

Σὰ γλίτωσα ἀπ' τὸ θάνατο κι ἀπ' τὴν πικρή μου μοίρα

ἔφυγα, ἀφοῦ στὶς ξενιτιές γραφτό μου εἶναι νὰ τρέχω.

Μὰ σὲ ξορκίζω, πάρε με μαζί σου στὸ καράβι,
γιατὶ ἔρχονται ξοπίσω μου, θαρρῶ, νὰ μὲ σκοτώσουν».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε.

280

«Δὲ θὰ σὲ διώξω, ἀφοῦ ζητᾶς μὲ τὸ καράβι νὰ ρθης.

Ἐμπα. Μὲ τὸ βρισκούμενο θὰ σὲ φιλοξενήσω».

"Ετσι εἶπε καὶ τὸ χάλκινο τοῦ πῆρε τὸ κοντάρι
καὶ δίπλα στὸ κατάστρωμα τοῦ καραβιοῦ τ' ἀφῆκε.

'Ανέβηκε ἔπειτα κι αὐτὸς καὶ κάθισε στὴν πρύμνη
κι εἶπε στὸ Θεοκλύμενο κοντά του νὰ καθίσῃ.

Τότε εἶπε τοῦ Δυσσέα ὁ γιὸς στοὺς ναῦτες, νὰ βολέψουν
τ' ἄρμενα κι ὅλοι πρόθυμα τὴν προσταγή του ἀκοῦνε.

Κι ἀμέσως σήκωσαν ὀρθὸ τὸ λάτινο κατάρτι
καὶ τὸ βαλαν, σηκώνοντας, στὸ τρύπιο μεσοστύλι.

Τὰ ξάρτια δέσανε ἔπειτα καὶ τὸ πανὶ σηκώνουν
μὲ τὰ καλόστριφτα λουριὰ κι ἔνα ἀεράκι πρύμο
ποὺ ὅρμητικὸ φυσομανάει τοὺς ἔστειλε ἡ Παλλάδα
γοργὰ τὴν πικροθάλασσα νὰ σκίσῃ τὸ καράβι,
κι ἀπ' τοὺς Κρουνούς περάσανε κοντὰ κι ἀπ' τὴ Χαλκίδα.

"Ο ἥλιος πιὰ βασίλεψε κι ἰσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι
καὶ τὸ καράβι στὶς Φεές τὸ σίμωσε τ' ἀέρι
καὶ τὸ 'φερε στὴν "Ηλιδα ποὺ οἱ Ἐπειγοὶ ὅρίζουν.
Καὶ κεῖθε πάλε τό 'στριψε στὰ μυτερὰ νησάκια,
κι ἀν θὰ σωθῇ λογάριαζε στὸ νοῦ του ἡ θὰ τὸν πιάσουν.

Μὲς στὸ καλύβι κι ὁ βοσκὸς μὲ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα
δειπνοῦσαν καὶ κοντὰ σ' αὐτοὺς καὶ τὰ κοπέλια τ' ἄλλα.
Καὶ τέλος πιὰ σὰ χόρτασαν καλὰ τὸ φαγοπότι
εἶπε ὁ Δυσσέας στὸ βοσκό, γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσῃ,
πρόσχαρα ἀκόμα ἀν στὸ μαντρὶ θὰ τοῦ 'λεγε νὰ μείνη
νὰ τὸν φιλεύῃ ἡ θὰ τοῦ πῆ στὴ χώρα νὰ τραβήξῃ."

«'Ακοῦστε με, Εῦμαιε καὶ σὺ κι ὅλοι οἱ λοιποὶ συντρόφοι.
Στὴ χώρα θέλω τὴν αὐγὴ νὰ πάω νὰ διακονέψω,
νὰ μὴ σᾶς δίνω πιὸ πολὺ ἀν μείνω ἀκόμα βάρος.

Τὴ συμβουλή σου δῶσε μου κι ἔνα καλὸ ὀδηγὸ σου
νὰ μ' ὀδηγήσῃ, κι ἔπειτα μονάχος ἀπ' ἀνάγκη
θὰ φέρω γύρα τὸ χωριὸ γιὰ ἔνα ξερὸ κομμάτι
κι ἔνα καυκί. Θὰ πεταχτῶ καὶ στοῦ Δυσσέα τὸ σπίτι
τὴν εἰδηση στὴ συνετὴ νὰ πάω τὴν Πηγελόπη,
θὰ σμίξω καὶ τοὺς ἀτροποὺς μνηστῆρες, ἶσως κάτι
μοῦ δώσουν νὰ ψυχοπιαστῶ ποὺ τὰ 'χουν ὅλα πλήθια,
καὶ στὴ στιγμὴ κάθε δουλειὰ ποὺ θέλουν θὰ τοὺς κάμω.
Κι ἔνα ἄλλο θέλω νὰ σοῦ πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.

285

290

295

300

305

310

315

"Ας ἔχη χάρη ὁ φτερωτὸς Ἐρμῆς ὁ στρατηλάτης,
ποὺ στῶν ἀνθρώπων τὶς δουλειές τιμὴ καὶ δόξα δίνει,
στὴ σβελτοσύνη ἄλλος κανεὶς δὲ μὲ περνᾶ στὸν κόσμο,
φωτιὰ ν' ἀνάψω στὴ στιγμή, ζερὰ νὰ σκίσω ξύλα,
νὰ κομματιάσω τὸ σφαχτό, νὰ ψήσω, νὰ κεράσω,
δουλειές ποὺ κάνουν οἱ φτωχοὶ στοὺς ἀρχοντοθρευμένους ».

320

'Ο λόγος κακοφάνηκε στὸν Εὔμαιο κι ἔτσι τοῦ 'πε.
« "Ωχου μου, ζένε, αὐτὴ ἡ βουλὴ πῶς σοῦ 'ρθε στὸ κεφάλι;
Ζητᾶς τὸ γληγορότερο τὸ θάνατό σου νά 'βρης,
ἐνῶ γυρεύεις νά χωθῆς στὸν κύκλο τῶν μνηστήρων,
ποὺ φτάνει ἡ περηφάνια τους στὰ σιδερένια οὐράνια.

325

Δὲν εἶναι τέτοιοι οἱ παραγιοὶ πόχουν αὐτοὶ κοντά τους,
μόν' εἶναι νιοὶ μ' ἀρχοντικοὺς χιτῶνες καὶ χλαμύδες,
ποὺ στάζει μόσκο ἡ κόμη τους, τὸ πρόσωπό τους λάμπει.
"Έχουν μπροστά τους σκαλιστὰ τραπέζια φορτωμένα
ψωμιά, κρασία καὶ κρέατα. Μόν' μεῖνε. Δὲ μᾶς δίνεις
κανένα βάρος καὶ σ' ἐμὲ καὶ στοὺς λοιποὺς συντρόφους.

330

Κι ἔδω τ' ἀγαπητὸ παιδὶ σὰν ἔρθη τοῦ Δυσσέα,
αὐτὸς χλαμύδα κι ὅμορφο χιτώνα θὰ σὲ ντύσῃ
καὶ θὰ σὲ στείλη ὅπου ποθῇ νὰ φτάσῃ ἡ καρδιά σου ».

335

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας.
« "Ετσι ὅπως, Εὔμαιε, σ' ἀγαπῶ νὰ σ' ἀγαπήσῃ ὁ Δίας,
ποὺ κι ἀπ' τὴ γύρα μ' ἔσωσες κι ἀπ' τὴν πικρή μου ἀνάγκη.
Χειρότερο ἀπ' τὴ διακονία δὲ βρίσκεται στὸν κόσμο.

340

Γι' αὐτὴ τὴν ἔρμη τὴν κοιλιὰ πολλὰ τραβᾶ ὁ καθένας
ποὺ τὸν πλακώνουν συμφορές καὶ βάσανα κι ἀνάγκες.

Καὶ τώρα ἀφοῦ μὲ κράτησες ὅσο νὰ φτάσῃ ἐκεῖνος,
Ζητῷ μιὰ χάρη νὰ μοῦ πῆς γιὰ τοῦ Δυσσέα τὴ μάνα
καὶ τὸν πατέρα ποὺ ἀφῆσε στῶν γηρατειῶν τὴ στράτα,
ἄν εἶναι ἀκόμα στὴ ζωὴ κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου,
ἢ πέθαναν καὶ βρίσκονται μὲς στ' "Ἄδη τὰ λημέρια ».

345

Κι ἀπάντησε ὁ χοιροβοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης.
« Μετὰ χαρᾶς σου, ζένε, αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ὅπως εἶναι.

350

Ζῆ δὲ Λαέρτης καὶ συχνὰ παρακαλεῖ τὸ Δία

νὰ σβήσῃ πιὰ στὸ σπίτι του κι ἡ ἄχαρη ζωὴ του.

Γιατὶ τὸ γιό του κλαίει πικρὰ ποὺ οἱ ξενιτιές τὸν τρῶν

- καὶ τὴν πιστὴ γυναίκα του, ποὺ τοῦ ἔκαψε τὰ σπλάχνα
διθάνατός της, κι ἀκαιρα γεράματα τὸν βρῆκαν. 355
Πέθανε ἡ ἔρμη ἀπ' τὸν καημὸν τοῦ ἔξακουσμένου γιοῦ της,
μὲ θάνατο πολύπικρο, ποὺ νὰ μὴ ἴδῃ παρόμοιο
κανεῖς ἐδῶ ὅποιος μ' ἀγαπᾶ καὶ τὸ καλὸ μου θέλει.
Κι ἐνόσω ἀκόμα ζοῦσε αὐτή, μ' ὅση κι ἀν εἴχε λύπη,
τὸ ἔχα χαρὰ νὰ τὴ ρωτῶ, τὴ γνώμη της νὰ παίρνω,
γιατὶ μ' ἀνάθρεψε μαζί μὲ τὴ στερνή της κόρη
Κτιμένη, τὴ βεργόλιγνη μὲ τὸ συρτὸ φουστάνι·
μαζί της μὲ μεγάλωσε κι ἔτσι ὅμοια μ' ἀγαποῦσε.
Κι ὅταν πιὰ φτάσαμε κι οἱ δύο στὴν ποθητή μας νύτη,
στὴ Σάμη ἐκείνη πάντρεψαν καὶ πῆραν πλούσια δῶρα,
κι ἐμένα, ἀφοῦ μοῦ χάρισε χλαμύδα καὶ χιτώνα,
κι ἔνα ζευγάρι μοῦ δώσε τσαρούχια νὰ φορέσω,
μ' ἔστειλε δῶ στὴ μάντρα της. Καὶ πάντα μ' ἀγαποῦσε.
Τώρα μοῦ λείψανε δλα αὐτά. Μὰ τὴ δουλειὰ ποὺ κάνω
μοῦ τὴ βλογήσανε οἱ θεοὶ κι ἀπ' δλα ἐδῶ ποὺ βλέπεις
ἔφαγα κι ἤπια κι ἔδωσα καὶ στοὺς σεβάσμιους ξένους.
Μὰ ἀπ' τὴν κυρά μου προσταγὴ δὲν παίρνεις μήτε λόγο
καλόν, ἀφότου συμφορὰ μεγάλη ἥρθε στὸ σπίτι,
οἱ ἄντρες οἱ ξετσίπωτοι. Κι ἔχουν ἀνάγκη οἱ δοῦλοι
γιὰ καθετὶ νὰ τῆς μιλοῦν, τὴ γνώμη της νὰ παίρνουν,
νὰ φᾶν νὰ πιοῦνε κι ἔπειτα νὰ πάρουν στὸ χωράφι
ἀπ' ὅσα γιαίνουν τὴν καρδιὰ τῶν παραγιῶν στὰ στήθια». 375
Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
«Ἄχ, Εὔμαρε χοιροβοσκέ, πόσο μικρὸς ἀκόμα 380
ἀπ' τὴν πατρίδα μίσεψες κι ἀπ' τοὺς γονιούς σου ἀλάργα.
Μόν' ἔλα, ξήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου,
ἄν πάρθηκε ἡ πλατύδρομη πατρίδα σου, δπου ζοῦσε
ὅ σεβαστός πατέρας σου κι ἡ λατρευτή σου μάνα,
ἡ σ' ἔτυχαν ἀπόμακρα στοὺς χοίρους καὶ στὰ βόδια
κλέφτες καὶ στὰ καράβια τους σὲ πῆραν καὶ στὸ σπίτι
αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου σ' ἔφεραν μὲ βίδις νὰ σ' ἀγοράσῃ». 385
Κι ἀπάντησε ὁ χοιροβοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης·
«Ξένε, γι' αὐτὰ σὰ μὲ ρωτᾶς καὶ θέλεις νὰ τὰ μάθης,
κάτσε ν' ἀκοῦς ἀμίλητα καὶ τὸ κρασί σου πίνε. 390

Οι νύχτες είναι ἀτέλειωτες. Ἔχει ὥρα γιὰ τὸν ὑπνο
κι ὥραν ν' ἀκοῦς καὶ νὰ χαρῆς. Μήτε καὶ πρὶν τῆς ὥρας
πρέπει νὰ πέσης. Κι ὁ πολὺς ὁ ὄντος κούραση είναι.
Κι ἂν ἄλλος νύσταξε ἀπὸ σᾶς καὶ θέλη νὰ πλαγιάσῃ,
ἄς σύρη. Καὶ τὴν χαραυγὴν σὰ φάη καὶ ψυχοπιάσῃ,
πηγαίνει τὸ βασιλικὸν κοπάδι νὰ βοσκήσῃ.

395

Κι ἐδῶ μὲς στὸ καλύβι ἐμεῖς οἱ δυὸ φαγοποτώντας,
τὰ περασμένα βάσανα χαρούμενοι θὰ λέμε.

Γιατὶ καθένας χαίρεται κατόπι καὶ στὶς πίκρες,
ὅποις περάση συμφορές καὶ ποὺ γυρίσῃ κόσμο.

400

Κι ἄκου γ' αὐτὰ ποὺ μὲ ρωτᾶς καὶ μὲ συχνοξετάζεις.

Συρία λένε ἔνα νησί, — ἀν τὸ 'χης ἀκουστά σου —
στὴν Ὁρτυγία πὶ φηλὰ στὸ γύρισμα τοῦ ἥλιου,
ὄχι πυκνοκατοίκητο, μὰ καρποφόρο μέρος,
βοσκότοπος, πολύσταρο μ' ἀμπέλια καὶ κοπάδια.

405

Πείνα ποτὲ δὲν ἔπεσε στὴν χώρα μήτε ἀρρώστια
κακή, ποὺ τοὺς ταλαίπωρους θερίζει τοὺς ἀνθρώπους.
Μὰ σὰ γεράσουν τῶν θηνητῶν οἱ φάρες τότε ὁ Φοῖβος

410

θά 'ρθη ὁ ἀργυροδέξαρος κι ἡ "Ἄρτεμη μαζί του
καὶ μὲ πυκνὲς σαΐτες τους τοὺς γλυκοθανατώνουν.

Δυὸ πολιτεῖες είναι ἔκει κι ὄλα σὲ δυὸ μοιράζουν
κι εἴχανε τὸν πατέρα μου κι οἱ δυὸ γιὰ βασιλιά των,
τὸν Κτήσιο τοῦ Ὄρμένου γιό, μὲ τοὺς θεούς παρόμοιο.

Τότε ἥρθαν Φοίνικες ἔκει θαλασσοζακουσμένοι
κλέφτες, παιγνίδια φέρνοντας χιλιάδες στὸ καράβι.

415

Στὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου μιὰ Φοινικιώτισσα ἤταν
ὅμορφη, μεγαλόσωμη καὶ στὶς δουλειές τεχνίτρα.

Κι ἔκεινη τὴν ἔελόγιασαν οἱ Φοίνικες οἱ πλάνοι
καὶ κάποιος, ἔκει πόπλυνε κοντὰ στὸ τρεχαντήρι,
πρῶτος μαζί της πλάγιασε στὸ στρῶμα τῆς ἀγάπης,
ποὺ τὰ μυαλὰ τῶν θηλυκῶν τὰ κάνει αὐτὸ νὰ στρίψουν
κι ἄς είναι πρῶτα φρόνιμα. Τὴν ρώτησε κατόπι
ποιά νά 'τανε ἡ πατρίδα της καὶ πῶς τὴ λὲν τὴν ἴδια,
κι ἔκεινη τοῦ φανέρωσε τὸ πατρικό μου σπίτι·

420

« Παινιέμαι ἀπ' τὴν πολύχαλκη πῶς εἰμαι τὴ Σιδώνα,
κόρη τοῦ Ἀρύβαντα, μὲ βιδὸς ποὺ μετρημὸ δὲν είχε.

425

“Ομως Ταφιῶτες μ' ἄρπαξαν κουρσάροι, ἐνῶ γυρνοῦσα
ἀπ' τὸ χωράφι καὶ σ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἔδω τὸ σπίτι
μ' ἔφεραν καὶ μ' ἀγόρασε μὲ βιὸς ὅσο, ζητοῦσαν ».

Κι αὐτὸς ποὺ πλάγιασε κρυψά μαζί της εἶπε πάλε· 430
« Τώρα μ' ἔμας δὲν ἔρχεσαι νὰ πάμε στὴν πατρίδα,
τὸ πατρικὸ παλάτι σου νὰ ίδης καὶ τοὺς γονιούς σου ;
Γιατὶ εἶναι ἀκόμα στὴ ζωὴ κι ὑπέρπλουτους τοὺς λένε ».

Τότε ἡ γυναίκα ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε μὲ δυὸ λόγια· 435
« Κι αὐτὸ θὰ γίνη, ἂν θέλετε νὰ μ' ὀρκιστῆτε, ναῦτες,
πῶς θὰ μὲ φέρετε ἀβλαφτῇ ξοπίσω στὴν πατρίδα ».

“Ετσι εἶπε κι ὅλοι ὀρκιστηκαν καθὼς αὐτὴ ζητοῦσε.
Καὶ τέλος ὅταν ἄμωσαν καὶ τέλεψαν τὸν δρόκο,
πάλε ἡ γυναίκα μίλησε κι ἔτσι εἶπε μὲ δυὸ λόγια·
« Σωπᾶτε τώρα καὶ κανεὶς ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους 440
μὴ μοῦ μιλήσῃ ὅταν μὲ ίδη στὸ δρόμο ἥ καὶ στὴ βρύση,
μήν τρέξῃ κάποιος καὶ τὸ πῆγ τοῦ γέρου στὸ παλάτι
κι αὐτὸς τὰ πάρη μυρωδιὰ καὶ πιάση καὶ μὲ δέση
κι ὕστερα στοχαστῇ γιὰ σᾶς πῶς νὰ σᾶς καταστρέψῃ.
Κρατᾶτε το ὅλοι μυστικό, μὲ βιάση πάρτε δῶστε. 445
Κι ὅταν πιὰ τὸ καράβι σας γεμίστε ἀπὸ πραμάτειες
ἄς τρέξῃ κάποιος νὰ μοῦ πῆγ τὴν εἰδῆση στὸ σπίτι.
Κι ἔγω θὰ φέρω μάλαμα στὰ χέρια μου ὅσο πέση
κι ἄλλον ἀκόμα πρόθυμα θὰ σᾶς μετρήσω ναῦλο.
Γιατὶ τὸ βασιλόπουλο μὲς στὸ παλάτι θρέφω, 450
κι εἶναι ἔξυπνο καὶ δίπλα μου τρέχει κι αὐτὸ ὅταν βγαίνω.
Μετὰ χαρᾶς στὸ φτερωτὸ καράβι θὰ τὸ φέρω
καὶ θὰ χετεῖ ὅφελος πολύ, θὰ πάρετε χιλιάδες,
ὅπου κι ἀν τὸ πουλήσετε σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους ».

“Ετσι εἶπε κι ἔφυγε ἔπειτα γιὰ τ' ὅμορφο παλάτι, 455
κι ἐκεῖνοι χρόνο ὀλόκληρο καθίσαντε κοντά μας
καὶ βιὸς σωρὸ φορτώσαντε τὸ βαθουλὸ καράβι.
Κι ὅταν πιὰ τέλος φόρτωσαν καὶ θέλαντε νὰ φύγουν
μαντατοφόρο στείλαντε νὰ φτάση στὴ γυναίκα.
Κι ἐκεῖ ἤρθε ἔνας πολύτεχνος στὸ πατρικὸ μου σπίτι 460
μ' ἔνα γιορντάνι ὀλόχρυσο, μὲ κεχριμπάρια ἀπάνω.
Κι οἱ δοῦλες μὲ τὴ μάνα μου τὸ πήραντε στὰ χέρια,

τό 'βλεπαν, τό πασπάτευαν καὶ τὴν τιμὴν ρωτοῦσαν:

Τότε τῆς ἔγνεψε κρυφὰ καὶ στὸ βαθὺ καράβι

ἔφυγε ἀφοῦ τῆς ἔγνεψε. Τότε κι αὐτὴ ἀπ' τὸ χέρι
μὲ πῆρε κι ὅξω βγήκαμε ἀπ' τὸ φηλὸ παλάτι.

465

Καὶ βρῆκε μὲς στὸ πρόσπιτο ποτήρια καὶ τραπέζια,
πού 'ταν γιὰ τοῦ πατέρα μου στρωμένα τοὺς συμβούλους.

Εἶχανε πάει γιὰ τὴ βουλὴ στὴ σύνοδο νὰ κάτσουν.

Τρία ποτήρια πῆρε εὔτυς καὶ τά 'χωσε στὸν κάρφο,
κι ἐγὼ ἔσπισα, ἀστόχαστο παιδί, τὴν ἀκλουθοῦσα.

470

Κι ὁ ἥλιος πιὰ βασίλεψε κι ἴσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι
ὅταν τρεχάτοι φτάσαμε στὸ ξακουστὸ λιμάνι
πού 'ταν τὸ καλοθάλασσο καράβι τῶν Φοινίκων.

Κι ἀφοῦ μὲ 'μᾶς ἀνέβηκαν κι ἐκεῖνοι στὸ καράβι,
τραβούσανε στὸ πέλαγος μ' ἔνα ἀεράκι πρύμο.

475

"Εξ μέρες ἀρμενίζαμε, ἀπαυτα νύχτα μέρα.

Κι ὁ Δίας σὰν ξημέρωσε τὴν ἔβδομη πιὰ μέρα,

ἡ σαιτεύτροι ἡ "Αρτεμη χτύπησε τὴ γυναίκα
καὶ βούτηξε ὅπως ἔπεσε, σὰ γλάρος, μὲς στὴ γλάστρα.

480

Στὴ θάλασσα τὴν πέταξαν τὰ ψάρια νὰ τὴ φᾶνε
κι ἔμεινα ἐγὼ μονάχος μου μὲ τὴν καρδιὰ καμένη.

Στὸ Θιάκι κύτους τοὺς ἔφερε τὸ κύμα καὶ τ' ἀέρι,
καὶ βιùς δικό του δίνοντας μ' ἀγόρασε ὁ Λαέρτης.

"Ἐτσι εἴδανε τὰ μάτια μου αὐτὴ τὴ χώρα, ξένε ».

485

Τότε ἔτσι ὁ θεογέννητος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας:

"Αχ, Εῦμαιε, πόσο λύπησες στὰ στήθια τὴν καρδιὰ μου,
καθὼς μοῦ τὰ 'πες ὅλα αὐτὰ τὰ πάθη ποὺ σὲ βρῆκαν.

"Ομως κοντὰ στὶς συμφορές σοῦ 'δωσε ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
κι ἔνα καλό, ποὺ σ' ἔριξε σὲ σπλαχνικὸν ἀφέντη

490

κι ὅλα σοῦ τὰ 'χει πληθερά, φατ, κρασί, ὅ,τι θέλεις
καὶ ζῆς χαρούμενη ζωή. Ἔγὼ ὅμως παραδέρνω
σὲ ξένες γῶρες ἄπειρες κι ἐδῶ πάλι ήρθα ξένος ».

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μυλώντας μεταξύ τους

κι οὕτε κοιμήθηκαν πολύ, μόν' ὑπνο λίγο πήραν,
γιατὶ ἡ καλόθρονη Αύγη δὲν ἄργησε νὰ φέξῃ.

495

Αὐτὴ τὴν ὥρα τὰ πανιὰ τοῦ Τηλεμάχου οἱ ναῦτες
δίπλωναν στὴν ἀκρογιαλὰ κι ἔβγαλαν τὸ κατάρτι

καὶ τὸ καράβι λάμνοντας στ' ἀραιῶβόλι φέρονυν.

Κι δέω τὰ βάρια ρίχνουνε καὶ δένουν τὴν πρυμάτσα
κι δέω κι ἐκεῖνοι βγήκανε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.

500

Κι ἐκεῖ νὰ φᾶνε ἑτοίμασαν, γλυκὸ κρασὶ κερνοῦσαν.

Κι ἔπειτα πιὰ σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι
ὅ συνετὸς Τηλέμαχος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·

«Τώρα στὴ χώρα φέρτε ἐσεῖς τὸ μελανὸ καράβι
κι ἐγὼ θὰ τρέξω τοὺς βοσκούς νὰ ἴδω καὶ τὰ χωράφια.

505

Θά ῥθω τὸ βράδυ, μιὰ ματιὰ σὰ ρίξω στὶς δουλειές μου,
καὶ γιὰ τὸ ποδοκόπι σας σὰ φέξη θὰ σᾶς κάμω
καλὸ τραπέζι μὲ ψητὰ καὶ μὲ γλυκὸ μοσχάτο ».

Τότε εἶπε ὁ Θεοκλύμενος, θεόμορφος στὴν ὅψη·

«Παιδὶ μου, ποῦ θὰ πάω ἐγώ ; Σὲ τίνος θὰ κονέψω
τὸ σπίτι, ἀπ' ὅσους κυβερνοῦν τὸ βραχωμένο Θιάκι ;
Ίσια νὰ πάω στὴ μάνα σου καὶ στὸ δικό σου σπίτι ;»

510

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

«Ἄλλη φορὰ θὰ σ' ἔπαιρνα στὸ πατρικὸ μου σπίτι.

Κι οὔτε μᾶς λείπει τίποτες ἀπ' ὅσα θέλει ὁ ζένος.

515

Μὰ σὲ κακό σου αὐτὸ θὰ βγῆ, γιατὶ κι ἐγὼ θὰ λείπω
κι ἡ μάνα μου δὲ θὰ σὲ ἴδῃ. Γιατὶ συχνὰ δὲ βγαίνει
μὲς στὸ παλάτι, οἱ ἀτροποὶ μνηστῆρες νὰ τὴ βλέπουν
μόνο στ' ἀνώι της κάθεται μακριὰ ἀπ' αὐτοὺς καὶ φαίνει.

Μὰ θὰ σὲ στείλω ἄλλοι νὰ πᾶς στὸ σπίτι του νὰ μείνης,
στὸ φημισμένο Εύρυμαχο, γιὸ τοῦ γερο-Πολύβου,
ποὺ σὰ θεό τους οἱ Θιακοὶ τὸν ἔχουν σὰν τὸν βλέπουν.

Γιατὶ εἰναι ὁ πιὸ καλύτερος, κι αὐτὸς προπάντων θέλει
τὴ μάνα μου καὶ τὴν ἀρχὴ νὰ πάρῃ τοῦ Δυσσέα.

Μὰ αὐτὰ τὰ ξέρουν οἱ Θεοὶ ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια,
ἄν πριν τοῦ γάμου θάνατος πικρὸς δὲν τοὺς ἀρπάξῃ ». 525

Εἶπε καὶ πέταξε δέξαφνα πρὸς τὰ δεξιὰ ἔνα δρυιο,
γεράκι, τοῦ Ἀπόλλωνα γοργὸς μαντατοφόρος.

Βαστοῦσε μὲ τὰ νύχια του ἔνα ἄγριο περιστέρι
καὶ τοῦ μαδοῦσε τὰ φτερὰ καὶ τὰ σκορποῦσε κάτω,
τοῦ Τηλεμάχου ἀνάμεσα καὶ τοῦ τρεχαντηριοῦ του.

530

Τὸν πῆρε ὁ Θεοκλύμενος, ἀλάργα ἀπ' τοὺς συντρόφους,
καὶ τοῦ σφίξε τὸ χέρι του κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε·

« Ἀπ' τὸ Θεό, Τηλέμαχε, τ' ὅρνιο δεξιὰ πετοῦσε.
Κι ώς τό εἰδα, τὸ κατάλαβα πώς ἦτανε σημάδι.
"Άλλη βασιλικότερη δὲν εἶναι ἀπ' τὴ γενιά σου
σ' ὅλο τὸ Θιάκι. Αἰώνια σεῖς οἱ βασιλιάδες θά 'στε ». 535

Κι ὁ συνετός Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε.
« Ἀμποτε, ξένε, δύ λόγος σου αὐτός καὶ ν' ἀληθέψῃ.
Τότε θά ιδῆς τὴ γνώμη μου καὶ πλήθος θά σου δώσω
δῶρα ποὺ νὰ τὰ βλέπουνε καὶ νὰ σὲ μακαρίζουν ». 540

Κι εὔτυς τὸν Πείραιο φώναξε, πιστό του φίλο, κι εἶπε.
« Γιὲ τοῦ Κλυτία, πιὸ ποὺ ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους
στὴν Πύλο δσοι μ' ἀκιλούθησαν, τὴ γνώμη ἐσύ μοῦ κάνεις.
Πάρε τὸν ξένο σπίτι σου γιὰ τὴ δική μου χάρη
κι δσο ποὺ νὰ ῥθω τίμα τον καὶ φιλοξένησέ τον ». 545

Κι ὁ ξακουστός κονταριστῆς ὁ Πείραιος ἔτσι τοῦ 'πε.
« Οσον καιρό, Τηλέμαχε, θέλεις ἐδῶ νὰ μείνη,
ἐγὼ θὰ τὸν φιλοξενῶ καὶ θά 'χη ὅ,τι θελήσῃ ». 550

Εἶπε κι εὔτυς ἀνέβηκε στὸ τρεχαντήρι κι εἶπε
καὶ στοὺς συντρόφους ν' ἀνεβοῦν καὶ τὰ σκοινιὰ νὰ λύσουν.
Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπήκανε καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους.
Τότε ἔβαλε ὁ Τηλέμαχος τὰ δυὸ ὄμορφα σαντάλια
καὶ πῆρε τὸ χαλκόμυτο πολεμικὸ κοντάρι
ἀπ' τὸ καράβι. Λύσανε κι οἱ ναῦτες τὶς πρυμάτσες
καὶ στὸ γιαλὸ σὰν τό 'συραν τραβοῦσαν γιὰ τὴ χώρα, 555
ώς πρόσταξε ὁ Τηλέμαχος, γιὸς τοῦ θεῖκοῦ Δυσσέα.
Κι ἐκεῖνος, δρόμο κόβοντας, πεζὸς στὴ μάντρα πῆγε
ὅπου χιλιάδες στάλιζαν ἀμέτρητες οἱ χοῖροι,
ποὺ βόσκαε ὁ πιστός βοσκὸς μὲ τὴν καλὴ τὴ γνώμη. 560

Π

Μὲ τὸ Δυσσέα κι ὁ καλὸς βοσκὸς μὲς στὸ καλύβι
ἄναψαν τὴν αὐγὴ φωτιὰ κι ἐτοίμασαν νὰ φᾶνε,
κι δξω τοὺς ἄλλους ἔστειλαν βοσκούς μὲ τὸ κοπάδι.
Καὶ τ' ἀλυχτάδικα σκυλιὰ κουνοῦσαν τὴν ούρά τους,
ώς πρόβαλε ὁ Τηλέμαχος, χωρὶς νὰ τὸν γαβγίζουν. 5
Εἶδε ὁ Δυσσέας τὰ σκυλιὰ ποὺ τὴν ούρά τους σειοῦσαν,

κι ἁκουγε γύρω του ποδιῶν πατήματα πού ἀχοῦσαν
κι εὐτὺς στὸν Εὔμαιο μίλησε μὲ πεταχτά του λόγια:
«Εὔμαιε, ἐδῶ θὰ σοῦ ῥχεται κανένας σύντροφός σου
ἢ κάποιος γνώριμος, γιατὶ δὲν ἀλυχτοῦν οἱ σκύλοι
καὶ μόνο τὴν οὐρὰ κουνοῦν. Νά, τὰ πατήματα, ἄκου». 10

Τὸ λόγιο δὲν ἀπόσωσε καὶ πρόβαλε στὴν πόρτα
τ' ἀγαπημένο του παιδί, κι ἀπάνω σαστισμένος
πετάχτηκε ὁ χοιροβοσκός καὶ τοῦ 'πεσε ἀπ' τὰ χέρια
ἢ τσότρα πόβαζε κρασὶ μοσχάτο καὶ κερνοῦσε. 15
Καὶ στὸν ἀφέντη του κοντὰ πετώντας, τοῦ φιλοῦσε
τὰ χέρια, τὸ κεφάλι του καὶ τὰ γλυκά του μάτια,
χύνοντας δάκρυα φλογερά. Κι ὅπως σφιχταγκαλιάζει
κάθε πατέρας μὲ χαρὰ τὸ γιό του, ποὺ γυρίση
πέρα ἀπὸ τόπους μακρινούς τὸ δέκατο τὸ χρόνο, 20
στερνό του γιό, μονάκριβο, πού 'πιε γι' αὐτὸν φαρμάκια,
ἔτσι τὸ θεοπρόσωπο Τηλέμαχο φιλοῦσε
κι ὁ θεϊκὸς χοιροβοσκός σφιχταγκαλιάζοντάς τον,
τὸ χάρο σὰ νὰ ξέψυγε, κι ἔτσι μὲ δάκρυα τοῦ 'πε.
«Γλυκό μου φῶς, Τηλέμαχε, ἄχ, ηρθες πιά. Ποτέ μου 25
δὲν τό 'λεγα πῶς θὰ σὲ ίδω, ἀφότου γιὰ τὴν Πύλο
μὲ τὸ καράβι μίσεψες. Μὰ κόπιασε ἔλα μέσα,
ἀγαπημένο μου παιδί, νὰ σὲ χαρῆ ἢ καρδιά μου,
ποὺ στὴν πατρίδα γύρισες κι εἶσαι κοντά μου τώρα.

Γιατὶ συχνὰ δὲν ἔρχεσαι στὸ κτῆμα, στοὺς βοσκούς σου, 30
μόν' μὲς στὴ χώρα κάθεσαι. "Ετσι ἡ καρδιά σου θέλει,
τὴ διαστρεμμένη συντροφιὰ νὰ βλέπης τῶν μνηστήρων".

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
«Μετὰ χαρᾶς σου, παππουλή. 'Εδῶ κι ἔγὼ γιὰ σένα
ηρθα νὰ ίδω τί γίνεσαι καὶ νὰ μοῦ πῆς, ἀν' μένη
στὸ σπίτι ἀκόμα ἡ μάνα μου ἢ τὴν παντρεύτηκε ἀλλος, 35
καὶ κάπου τοῦ πατέρα μου Δυσσέα τὸ κρεβάτι
ἀστρωτο μένη καὶ πυκνές ἀράχνες τὸ σκεπάζουν».

Κι ἀπάντησε ὁ χοιροβοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης:
«Ναί, ἔκεινη μὲ πιστὴ καρδιὰ στ' ἀρχοντικό σου μένει, 40
κι οἱ νύχτες της περνοῦν πικρὲς κι οἱ μέρες της θλιψμένες».

"Ετσι εἶπε καὶ τὸ χάλκινο τοῦ πῆρε τὸ κοντάρι.

Μπῆκε κι αὐτός, τὸ πέτρινο κατώφλι δρασκελώντας, ^{τοῦ} ἀγυπατὸν εἰ
κι ἔτσι τοῦ παραχώρησε τὸν τόπο τοῦ ὁ Δυσσέας,
μὰ δὲ γιος του τὸν σταμάτησε καὶ τοῦ ἐπειράζοντάς τον^{τοῦ} λαοῦ 45
«Κάτσε ἐσύ, ξένε. Ἐμεῖς κι ἄλλοι νὰ κάτσουμε θὰ βροῦμε
στὴ στάνη. Πρόθυμος κι αὐτός ποὺ τὸ σκαμνί θὰ φέρη ». τοῦ αὐτοῦ τοῦ

“Ἐτσι σὰν τοῦ ἐπειράζοντας, γύρισε καὶ κάθισε ὁ Δυσσέας.

Καὶ στὸν Τηλέμαχο ὁ βοσκὸς χαμόκλαδα τοῦ στρώνει αὐτοῦ τοῦ
κι ἔριξε ἀπάνω τους προβιές, καὶ πῆγε ἐκεῖ νὰ κάτση. τοῦ αὐτοῦ 50
Τότε σοφρὰ τοὺς ἔστρωσε μὲ κρέατα ψημένα, τοῦ αὐτοῦ τοῦ
ἀπ' ὅλα ποὺ περίσσεψαν κι εἶχε ἀπ' τὴν πρώτη μέρα τοῦ αὐτοῦ τοῦ
καὶ κουβαλοῦσε τὰ ψωμιά μὲς στὰ πανέρια πλήθος τοῦ αὐτοῦ τοῦ
κι ἔνα κρασὶ γλυκόπιοτο μὲ τσότρα τοὺς κερνοῦσε, τοῦ αὐτοῦ τοῦ
κι ἔπειτα κάθισε κι αὐτός ἀντίκρυ στὸ Δυσσέα. τοῦ αὐτοῦ τοῦ 55

Κι ὅλοι στὰ ἔτοιμα ἀπλωναν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους. τοῦ αὐτοῦ
Καὶ τέλος ἀφοῦ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι, τοῦ αὐτοῦ τοῦ
πρωτάρχισε ὁ Τηλέμαχος κι ἔτσι εἶπε τοῦ Εὔμαλου τοῦ αὐτοῦ τοῦ
«Παππούλη, πόθε κόπιασε κοντά σου αὐτός ὁ ξένος ; τοῦ αὐτοῦ τοῦ
Στὸ Θιάκι πῶς τὸν ἔφεραν οἱ ναῦτες ; Ποιοί κι αὐτοὶ ἦταν ; τοῦ αὐτοῦ τοῦ 60
Γιατὶ πεζὸς ἐδῶ, θαρρῶ, δὲ θὰ μποροῦσε νὰ ἥρθῃ ». τοῦ αὐτοῦ τοῦ

Τότε, Εὔμαιε, χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες· τοῦ αὐτοῦ τοῦ
«Τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σου πῶ μετὰ χαρᾶς, παιδί μου. τοῦ αὐτοῦ τοῦ
'Απ' τὸ μεγάλο τὸ νησὶ κατάγεται, τὴν Κρήτη, τοῦ αὐτοῦ τοῦ
καὶ λέει πῶς πέρασε πολλὲς ἀνθρώπων πολιτείες, τοῦ αὐτοῦ τοῦ 65
γιατὶ ἦταν ἔτσι τὸ γραφτὸ τῆς μοίρας του νὰ πάθη. τοῦ αὐτοῦ τοῦ
'Απὸ καράβι Θεσπρωτῶν κρυφὰ φευγάτος ἥρθε τοῦ αὐτοῦ τοῦ
στὴ στάνη μου, καὶ τώρα αὐτὸν θὰ σου τὸν παραδώσω. τοῦ αὐτοῦ τοῦ
Κάμε δπῶς θέλεις. Εὔχεται στὰ χέρια σου νὰ πέση ». τοῦ αὐτοῦ τοῦ

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε τοῦ αὐτοῦ τοῦ 70
«Εὔμαιε, αὐτός δὲ λόγος σου μοῦ πίκρανε τὰ σπλάχνα.
Τὸν ξένο πῶς στὸ σπίτι μου νὰ τὸν φιλοξενήσω ; τοῦ αὐτοῦ τοῦ
Παιδί εἶμαι ἐγὼ καὶ δὲ βαστοῦν τὰ δυό μου χέρια ἀκόμα, τοῦ αὐτοῦ τοῦ
ἄν τὸν πειράξῃ ἄλλος κανείς, βοήθεια νὰ τοῦ δώσω. τοῦ αὐτοῦ τοῦ
Κι ἡ μάνα μου στὰ στήμια της δυὸ γνῶμες ἀναδένει, τοῦ αὐτοῦ τοῦ 75
ἐδῶ μαζί μου ἂν θὰ σταθῇ νὰ κυβερνᾷ τὸ σπίτι, τοῦ αὐτοῦ τοῦ
τὸν ἄντρα της σεβούμενη καὶ τὴν ντροπὴ τοῦ κόσμου, τοῦ αὐτοῦ τοῦ
ἡ ν' ἀκλούθηση δποιον βρεθῆ τῶν Ἀχαιῶν ὁ πρῶτος τοῦ αὐτοῦ τοῦ

ἀπ' τοὺς μνηστῆρες, κι ἀκριβά θὰ τῆς χαρίση δῶρα.
"Ομως τὸν ξένο, μιὰ φορὰ ποὺ βρέθηκε κοντά σου,
μ' ὅμορφο θὰ τὸν ντύσω ἐγώ χιτώνα καὶ χλαμύδα
καὶ θὰ τοῦ δώσω δίστομο σπαθί καὶ δυὸ σαντάλια
καὶ θὰ τὸν στείλω ὅπου ποθεῖ καὶ τὸ ζητᾶ ἡ καρδιά του,
κι ἂν θέλης, στὸ καλύβι σου νὰ τὸν φιλοξενήσῃς.

Καὶ θὰ τοῦ στείλω ροῦχα ἐδῶ καὶ τὴ θροφὴ ποὺ θέλει,
νὰ μὴν τὸν ἔχης βάρος σου καὶ σὺ καὶ τὰ κοπέλια.
Μὰ ἔκει δὲ θὰ τὸν ἀφηνα μὲ τοὺς μνηστῆρες νά 'ρθη.
γιατὶ εἶναι αὐτοὶ κακότροποι, πολὺ χωριάτες ὄλοι,
μήπως τὸν βρίσουν καὶ βαριὰ θὰ λυπηθῇ ἡ καρδιά μου.
Κόπος ὁ ἔνας τοὺς πολλούς, κι ἃς εἶναι παλικάρι,
νὰ καταφέρη, ἀφοῦ πολὺ ἀνώτεροι εἶναι ἑκεῖνοι ».

Τότε ἔτσι μίλησε ὁ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας:
« "Ω, φίλοι, ἀφοῦ μαθέτε κι ἐγώ ταιριάζει νὰ μιλήσω,
μοῦ κάψατε ἔτσι τὴν καρδιά, ν' ἀκούγω αὐτὰ ποὺ λέτε
πῶς κάνουν οἱ ξετίπωτοι μνηστῆρες στὸ παλάτι,
χωρὶς ν' ἀκοῦν τὴ γνώμη σου, τέτοιος λεβέντης ποὺ εἰσαι.
Πέξ μου, τὸ θέλεις καὶ βαστᾶς ἡ μήπως μὲς στὴ χώρα
σ' ὀχτρεύεται ὄλος ὁ λαός, φωνὴ θεοῦ ὀκλουθώντας;
"Η μήπως μὲ τ' ἀδέρφια σου μαλώνεις, ποὺ στὴ μάχη
σ' αὐτοὺς καθένας πέφεται, μ' ὅση διχόνια ἀν ἔχη.
"Αχ, ἔτσι νά 'μουν τόσο νιός, δοσ τὸ λέει ἡ καρδιά μου,
ἡ νά 'μουν γιὸς τοῦ μαχητῆ Δυσσέα, εἴτε δὲ τὸς
νά 'ρχότανε ἀπ' τὴν ξενιτιά,—γιατὶ ἔχει ἀκόμα ἐλπίδα —
κι ἃς μοῦ τὸ κόψη χέρι ὀχτροῦ ἀμέσως τὸ κεφάλι,
ἀν δὲ γινόμουν συφορὰ πικρὴ σ' ἑκείνους ὄλους,
ἀν ἔβαζα τὸ πόδι μου στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα.
Κι ἀν πάλε ἐμένα μόνο μου μὲ δάμαζε τὸ πλῆθος,
θὰ προτιμοῦσα σπίτι μου νὰ πέσω σκοτωμένος,
παρὰ τὶς βάρβαρες δουλειές αὐτὲς νὰ βλέπω πάντα,
τοὺς ξένους νὰ μὴ σέβουνται κι ἐδῶ κι ἔκει νὰ σέρνουν
τὶς παρακόρες ἀπρεπα στὶς ὅμορφες τὶς σάλες,
νὰ κατεβάζουν τὸ κρασί καὶ νὰ περιδρομάζουν
ἀχόρταγα κι ἀτέλειωτα, γιὰ μιὰ δουλειὰ χαμένη ».
Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε κι ἔτσι εἶπε

«Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ὅπως εἶναι. μνήση νότια μακριά 115
Μήτε ὁ λαὸς μ' ὀχτρεύεται καὶ τὸ κακό μου θέλει, μνήση νότια μακριά
μήτε καὶ μὲ τ' ἀδέρφια μου μαλώνω, ποὺ στὴ μάχη ὅπῃσθι αρσοῦντο μνήση νότια μακριά
σ' αὐτοὺς καθένας πέφεται, μ' ὅστη διχόνοια ἀν ἔχη. μνήση νότια μακριά

Μὰ νά, μονόκλωνη ὄρισε τὴ γενεὰ μου ὁ Δίας. μνήση νότια μακριά

Μόνο του γιὸς ὁ Ἀρκείσιος ἔκαμε τὸ Λαέρτη, μνήση νότια μακριά 120
μονάχο πάλε γέννησε κι ἐκεῖνος τὸ Δυσσέα, μνήση νότια μακριά
κι ἔξαλλου ἐμένα μ' ἀφῆσε μοναχογιὸ δύσσεας μνήση νότια μακριά
στὸ σπίτι, οὐδὲ μὲ κάρηκε. Τώρα γι' αὐτό, χιλιάδες μνήση νότια μακριά
μπῆκαν δύτροι στὸ σπίτι μου ποὺ τὸ κακό μου θέλουν. μνήση νότια μακριά

Γιατὶ ὅσοι ὄριζουν στὰ νησιὰ κι ἀπ' ὅλους εἶναί οἱ πρῶτοι, μνήση νότια μακριά 125
στὴ δασωμένη Ζάκυνθο, στὴ Σάμη, στὸ Δουλίχι, μνήση νότια μακριά
κι ὅσοι εἶναι ἀρχοντογέννητοι στὸ βραχωμένο Θιάκι, μνήση νότια μακριά
τόσοι ζητοῦν τὴ μάνα μου καὶ καταλοῦν τὸ βιός μου. μνήση νότια μακριά

Κι ἐκείνη αὐτὸ τὸν ἄχαρο τὸ γάμο μήτε ἀρνιέται, μνήση νότια μακριά 130
μήτε μπορεῖ νὰ παντρευτῇ. Κι ἔτσι ὅλοι αὐτοὶ μοῦ σβήνουν μνήση νότια μακριά
τὸ σπίτι μου καὶ σύντομα κι ἐμένα θὰ χαλάσουν.

«Ομως στὸ χέρι τῶν θεῶν εἶναι ὅλα, ἀν θὰ τελέψουν. μνήση νότια μακριά

Μόν' τρέχα τώρα γλήγορα νὰ πῆς στὴν Πηγελόπη, μνήση νότια μακριά
πῶς ἀπ' τὴν Πύλο γύρισα καὶ πῶς γερδὸς τῆς ἥρθα. μνήση νότια μακριά

Ἐγὼ θὰ καρτερέψω ἐδῶ, κι ἐμπρὸς τὰ πίσω νὰ ὑθης, μνήση νότια μακριά 135
μόνο σ' αὐτή, τὴν εἰδηση νὰ πῆς, χωρὶς ν' ἀκούση
ἄλλος κανείς, γιατὶ πολοὶ τὸ θάνατό μου θέλουν».

Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες: μνήση νότια μακριά

«Τὰ ξέρω, τὰ στοχάζομαι, καθὼς τὰ λές τὰ κρίνω. μνήση νότια μακριά

Μόν' ἔλα πές μου τώρα αὐτό, νὰ ξέρω τί θὰ κάμω, μνήση νότια μακριά 140
μὰ καὶ καλὴ στὸν ἀμοιρο Λαέρτη ἀν πρέπει νὰ ὑθω μνήση νότια μακριά
μαντατοφόρος, ποὺ καχημούς κι ἀν εἴχε γιὰ τὸ γιό του, μνήση νότια μακριά
κοίταζε ὡς τόσο τὶς δουλειές καὶ μὲ τοὺς δούλους πάντα μνήση νότια μακριά
ἔτρωγε σπίτι κι ἔπινε σὰν ἥθελε ἡ καρδιά του. μνήση νότια μακριά

Μὰ τώρα, ἀφότου μίσεψες στὴν Πύλο μὲ καράβι, μνήση νότια μακριά 145
ψωμὶ μπουκιὰ δὲν ἔφαγε, κρασὶ δὲν ἤπιε στάλα, μνήση νότια μακριά
καὶ πάντα κλαίει καὶ δέρνεται καὶ τὸ κορμί του λιώνει». μνήση νότια μακριά

Κι δ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε: μνήση νότια μακριά

«Σκληρό, μὰ ἀς τὸν ἀφήσουμε, τὰ σπλάχνα μας κι ἀν καῖνε. μνήση νότια μακριά

Εἴθε ὅλα νὰ τὰν στῶν θητῶν τὸ χέρι. Πρῶτα πρῶτα μνήση νότια μακριά 150

τὸν ἀκριβὸν πατέρα μου θὰ φέρναμε ἀπ' τὰ ξένα.^{οὐδὲν δὲ τοῦτο εἰπεῖν} Μὰ ἐσύ σὰν πᾶς τὴν εἰδησην, τρεχάτος ἔλα πίσω κι ἀπ' τὰ χωράφια μήνη περνᾶς τὸ γέρο ν' ἀνταμώσης. Κι ἔξον ἀπ' τὴν μητέρα μου, στὴν οἰκονόμα πές τα κρυφά, καὶ θὰ φροντίσῃ αὐτὴ πῶς νὰ τὰ μάθη διγέρος ». 155

“Ἐτοι εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκός τὰ δυὸ σαντάλια πῆρε καὶ τὰ δεσε στὰ πόδια του καὶ τράβηξε στὴ χώρα. Δὲν ξέφυγε τῆς Ἀθηνᾶς πῶς κίνησε ἀπ' τὴν μάντρα ὁ Εὔμαιος κι ἤρθε κοντά, παρόμοια μὲ γυναικα πανώρια, μεγαλόσωμη καὶ στὶς δουλειές τεχνίτρα. Στὴν πόρτα ἀντίκρου στάθηκε καὶ στὸ Δυσσέα ἐφάνη κι οὔτε ἔνιωσε ὁ Τηλέμαχος, μήτε τὴν εἰδὲ ἐμπρός του. Γιατὶ οἱ θεοὶ δὲ φαίνονται καθάρια στὸν καθένα. Μόνο ὁ Δυσσέας τὴν ἔβλεπε κι οἱ σκύλοι, οὐδὲ γαβγίζαν, μον' στὴν γωνιὰ ζαρώσανε τῆς στάνης φοβισμένοι. Τοῦ γνεψε μὲ τὰ μάτια τῆς, κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας κατάλαβε κι ἐβγῆκε εὐτὺς ἀπ' τὸ καλύβι του δέξιων, στὸ μαντροτοίχι τῆς αὐλῆς, καὶ στάθηκε μπροστά της. Κι ἔτοι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ μίλησε ἡ Παλλάδα: « Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα, στὸ γιό σου τώρα νὰ τὰ πῆς καὶ μήν τοῦ τὰ σκεπάζης, κι ἀφοῦ ἐτοιμάστε θάνατο στοὺς ἄτροπους μνηστῆρες, νὰ πάτε στὴν περίφημη τὴ χώρα. Δὲ θ' ἀργήσω κι ἔγώ κοντά σας νὰ βρεθῶ, γιατὶ διψῶ ἀπὸ μάχη ». 170

Ἐλπε καὶ μὲ χρυσὸ δραδί τὸν ἄγγιξε ἡ Παλλάδα. Καὶ πρῶτα ἀφοῦ μὲ νιόπλυτη χλαμύδα καὶ χιτώνα τὸν ἔντυσε, τοῦ στόλισε τὸ σῶμα μὲ τὴ νιότη. Μελαχρινὸς πάλι ἔγινε, τοῦ γέμισε ἡ θωριά του, καὶ μαύρισαν τὰ γένια του στὸ πρόσωπό του γύρω. Αὐτὰ σὰν ἔκαμε ἡ θεὰ χάθηκε, κι ὁ Δυσσέας μὲς στὸ καλύβι γύρισε. Κι ὅπως τὸν εἰδὲ διγός του, σάστισε καὶ τὸ πρόσωπο γύρισε ἀλλοῦ ἀπὸ φόβο, θεός μήν εἶναι. Μίλησε στὸ τέλος μὲ δυὸ λόγια: « Ξένε, ἀπὸ πρὶν ἀλιώτικος μοῦ φάνηκες μπροστά μου. Αλλα φορέματα φορεῖς, κι ἄλλη ἔγινε ἡ θωριά σου. Θά σαι θεός ποὺ κάθεσαι μὲς στὰ πλατιὰ τὰ ούρανια. 185

Κάμε ἔλεος, θὰ σοῦ δώσουμε σφαχτά ποὺ νὰ σ' ἀρέσουν μετονομασία μέμφει λέγεται
καὶ δῶρα χρυσοσκάλιστα. Σπλαχνίσου μας, θέε μου ». τὸ τέλος τῆς ἀνταπόκρισης

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας· αὐτὸν γράψαμε ἡρῷον
« Θεὸς δὲν εἴμαι· μὲν θεὸς γιατὶ μὲ προσομοιάζεις; τοῦ γάρ τοῦ τοῦ τοῦ
μόν' εἴμαι ἐγώ δ' πατέρας σου, ποὺ πάντα κλαῖς γιὰ μένα,
καὶ προσβολές ὑπόφερες κι ἥπιες πολλὰ φαρμάκια ». τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ

Εἶπε καὶ γλυκοφίλησε τὸ γιό του, κι ἀπ' τὰ μάτια τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
τὰ δάκρυα τοῦ πεφταν στὴ γῆς, ποὺ πρὶν τὰ συγκρατοῦσε. τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
Πάλε ὁ Τηλέμαχος, — γιατὶ δὲν πείθουνταν ἀκόμα τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
πῶς ξῆτανε δ' πατέρας του — τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε· τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
« Δὲν εἰσαι σὺ δ' πατέρας μου, παρὰ τὸ δίχως ἄλλο τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
κάποιος θεὸς μὲ ξεγελᾶ, γιὰ νὰ λυποῦμαι ἀκόμα. τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
Γιατὶ δὲ δύνεται ἀνθρωπὸς θνητὸς αὐτὰ νὰ πλάσῃ τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
στὸ νῦν του, ἐκτὸς ἀθάνατος θεὸς στὴ γῆς ἢν ἔρθη, τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
εὔκολα ἢν θέλη, δύνεται νὰ κάμηνοις ἢ γέρους. τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
Γέρος προτοῦ φαινόσουνα καὶ φτωχικὰ φοροῦσες, τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
μὰ τώρα μοιάζεις μὲ θεούς ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια ». τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε Δυσσέας· τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
« Μπροστά σου τὸν πατέρα σου, Τηλέμαχε, ἐνῶ βλέπεις, τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
δὲ σοῦ ταιριάζει ν' ἀπορῆς καὶ νὰ παραθαμάζης. τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
Γιατὶ δὲ θά ῥθη ἐδῶ κανεὶς ἄλλος ποτὲ Δυσσέας, τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
μόν' εἴμαι ὁ Ἰδιος, ποὺ καιροὺς παράδερνα στὰ ξένα τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
καὶ στὴν πατρίδα γύριστα τὸν εἰκοστὸ πιὰ χρόνο. τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
Τῆς νικηφόρας Ἀθηνᾶς εἶναι κι αὐτὸ τὸ θάμα, τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
ποὺ μ' ἔκαμε δύος ξθέλε, γιατὶ τὰ δύνεται δλα,
πότε νὰ φαίνουμαι ἀνθρωπὸς φτωχὸς ποὺ ζητιανεύω,
καὶ πότε νιδὸς ποὺ στὸ κορμὶ φορῶ πανώρια ροῦχα. τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
Εὔκολα δύνονται οἱ θεοὶ ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια
νὰ τὸν δοξάσουν τὸ θνητὸ καὶ νὰ τὸν ταπεινώσουν ». τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ

Εἶπε καὶ κάθισε. Κι εύτυς τὸν ξακουστὸ γονιό του
ἀγκαλίασε ὁ Τηλέμαχος καὶ ξέσπασε στὸ κλάμα. τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
Τοὺς πῆρε τότε καὶ τοὺς δυὸ δό πόθος νὰ θρηνήσουν,
κι ἔκλαιγαν μὲ πικροὺς λυγμούς, δοσ δὲν κλαῖν τὰ δρνια,
θαλάσσοπούλια ἢ σταύραετοι κυρτόνυχοι, ποὺ ἀρπάξαν τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ
ἀπ' τὴ φωλιὰ τ' ἀφτέρωτα πουλιά τους οἱ χωριάτες.
“Ετσι ποτάμι χύσανε κι αὐτοὶ τὰ μαῦρα δάκρυα.

Κι ό ήλιος θά βασίλευε κι άκόμα θά θρηνοῦσαν,
μὰ μίλησε ό Τηλέμαχος καὶ στὸν πατέρα του εἶπε·
« Μὲ τί καράβι σ' ἔφεραν, πατέρα ἀγαπημένε, 225
στὸ Θιάκι οἱ ναῦτες; Ποιοὶ κι αὐτοὶ παινεύονταν πώς εἶναι;
Γιατὶ θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ θὰ μποροῦσες νά 'ρθης».

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ό θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας·
« Τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σου πῶ μετὰ χαρᾶς, παιδὶ μου. 230
Στὸ Θιάκι οἱ κοσμοξάκουστοι μὲ φέρανε οἱ Φαιάκοι,
ποὺ κάθε ξένο προβοδοῦν, στὰ χέρια τους ἄν πέση.
Καὶ μὲ καράβι γλήγορο, βαθιὰ ἀποκοιμισμένον,
μὲ φέρανε ἀπ' τὰ πέλαγα καὶ μ' ἀφησαν στὸ Θιάκι,
καὶ δῶρα μοῦ ὀδωκαν λαμπρά, χαλκό, χρυσάφι, ροῦχα,
ποὺ σὲ σπηλιά, ἀπὸ φώτιση θεοῦ, κρυμμένα τά 'χω. 235
Καὶ τώρα ἐδῶ μὲ τὴ βαυλὴ πάλι ἥρθα τῆς Παλλάδας,
γιὰ νὰ σκεφτοῦμε οἱ δυὸ μαζὶ τὸ φόνο τῶν ὅχτρῶν μας.
Μόν' ἔλα τώρα, ἀρίθμησε σὲ μένα τοὺς μνηστῆρες,
νὰ μάθω πόσοι νά 'ναι αὐτοὶ καὶ ποιός καθένας εἶναι. 240
Κι ὕστερα στὴν ἀτρόμητη καρδιά μου θὰ μετρήσω,
μονάχοι ἄν θὰ μπορέσουμε, οἱ δυό μας δίχως ἄλλους,
νὰ πολεμήσουμε μ' αὐτοὺς ἢ θέλουμε βοήθεια».

Κι ό συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε κι ἔτσι εἶπε·
« Πάντα ἄκουγα, πατέρα μου, τὸ ξακουστὸ ὄνομά σου,
πώς εἶσαι πρῶτος στὸ σπαθὶ καὶ στὴ σοφὴ τὴ γνώμη. 245
Μὰ λόγο μοῦ ξεστόμισες μεγάλο, ποὺ τρομάζω.
Δυὸ μόνοι μ' ἄλλους πιὸ πολλοὺς πῶς θὰ τὰ βγάλουν πέρα;
Δὲν εἶναι μιά, δὲν εἶναι δυὸ δεκάδες οἱ μνηστῆρες,
μόν' εἶναι ἀκόμα πιὸ πολλοί, κι ἄκου νὰ τοὺς μετρήσω.
'Απ' τὸ Δουλίχι διαλεχτοὶ πενήντα δυὸ λεβέντες, 250
μ' ἔξι μαζὶ τους παραγιούς. Κι δσοὶ ἥρθαν ἀπ' τὴ Σάμη,
εἶναι ὅλοι εἴκοσι τέσσερεις. Κι εἴκοσι βάλε ἀκόμα,
ὅσοι ἥρθαν ἀπ' τὴ Ζάκυνθο, καὶ δώδεκα ἀπ' τὸ Θιάκι,
ἀτρόμητοι ὅλοι στὴν καρδιά. Κι ό Μέδοντας ὁ κράχτης,
κι ό θεϊκὸς τραγουδιστής, πόχουν κι αὐτοὶ μαζὶ τους 255
δυὸ παραγιούς, στὸ μοίρασμα τῶν φαγητῶν τεχνίτες.
Σ' ὅλους ἔκείνους μαζωχτούς ἄν βγοῦμε ἐμεῖς μπροστά τους,
ὅτι σου κάμανε, πικρὰ κι ἀδρὰ θὰ τὸ πληρώσης.

Μὰ σκέψου, ἂν κάποιον δύνεται βοηθὸν νὰ βάλῃ ὁ νοῦς σου,
νὰ μᾶς βοηθήσῃ πρόθυμα καὶ μ' ὅλη τὴν καρδιά του ».

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ θεῖκός πολύπαθος Δυσσέας:
« Θὰ σοῦ τὸ πῶ μετὰ χαρᾶς καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης,
καὶ σκέψου ἂν μόνη ἡ Ἀθηνᾶ μὲ τὸ μεγάλο Δία
Θὰ μᾶς βοηθήσουν, ἡ βοηθὸν ἄλλον νὰ βάλῃ ὁ νοῦς μου ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
« Καλοὶ εἰναι ἐκεῖνοι οἱ δυὸς βοηθοί, ποὺ ὀνόμασες, πατέρα,
ποὺ κάθονται στὰ σύγνεφα φηλά, καὶ τοὺς ἀνθρώπους
ὅλου τοῦ κόσμου κυβερνοῦν καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους ».

Πάλε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεῖκός πολύπαθος Δυσσέας:
« Ναί, δὲ θ' ἀργῆσουν νὰ βρεθοῦν στὴ μάχη, καὶ θὰ δοῦμε
ὅταν πιαστοῦμε ἐμεῖς οἱ δυὸς μὲ τοὺς λοιποὺς μνηστῆρες
ποιός θὰ νικήσῃ. Τώρα σύ, τὸ γλυκοχαραμέρι
στὸ σπίτι πήγαινε, νὰ βρῆς τοὺς ἀτροπους μνηστῆρες.
Τοσταρέα ἐμένα κι ὁ βοσκὸς στὴ χώρα θὰ δίηγήσῃ,
παρόμοιο μ' ἔνα δύστυχο καὶ ψωμοζήτη γέρο. 275
Κι ἀν μὲ προσβάλουν σπίτι μου, μὲς στὴν καρδιά σου βάστα
κλεισμένη τὴν ὑπομονὴ κι ἐγὼ ἀς κακοπαθαίνω.

Κι ἀν ἀπ' τὴν πόρτα μὲ κλωτσιές στὸ δρόμο μὲ πετάξουν,
ἢ μὲ σατίτες μὲ χτυποῦν, ὑπόφερε νὰ βλέπης.

Μόνο μὲ λόγια σου γλυκὰ νὰ τοὺς μιλᾶς, νὰ πάψουν
τὶς τρέλες. « Ομως δὲ θ' ἀκοῦν, γιατὶ τοὺς ζώνει ὁ χάρος. 280
Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ καὶ σὺ στὸ νοῦ νὰ τὸ χης. 285
Τὴν ὥρα ποὺ ἡ πολύβουλη Παλλάδα μὲ φωτίσῃ,
θὰ γνέψω μὲ τὰ μάτια μου κι ἅμα τὸ καταλάβης,
ὅσα κι ἀν βρίσκονται ἀρματα στὸ σπίτι νὰ συνάξῃς 290
καὶ νὰ τὰ βάλης στὸ ψήλο κελλάρι, μὲς στὸ βάθος
καὶ τοὺς μνηστῆρες μὲ γλυκὰ ν' ἀποκοιμίζης λόγια, 295
τὰ σὲ ρωτοῦν γιὰ τ' ἀρματα καὶ θέλουν νὰ τὰ βλέπουν.
« Ἀπ' τὸν καπνὸ τὰ σήκωσα, γιατὶ δὲν ἦταν ὅμοια 300
ὡς τ' ἀφησε ὁ πατέρας μου σὰν πῆγε γιὰ τὴν Τροία, 305
μόν' ἔχασαν τὴ λάμψη τους ἀπ' τοῦ καπνοῦ τὴν ἄχνα. 310
Κι ἔνα ἄλλο δίας μοῦ βαλε στὸ νοῦ μου πιὸ μεγάλο,
μὴ χτυπηθῆτε, ἀν ἔξαφνα πιαστῆτε ἀπὸ μεθύσι, 315
καὶ τὸ τραπέζι μολευτῆ κι ὁ γάμος ἀπ' τὸ αἷμα,

γιατὶ καθένα τὸν τραβᾶ μονάχο τὸ μαχαίρι». 295

Ν' ἀφήσης μόνο δυὸς σπαθιὰ γιὰ μᾶς καὶ δυὸς κοντάρια,
κι ἀσπίδες δυὸς ν' ἀρπάξουμε στὰ χέρια ὅταν χυθοῦμε
ἀπάνω τους. Καὶ στὰ στερνὰ τοὺς ἄτσαλους μνηστῆρες
θὰ τοὺς τυφλώσῃ ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ βαθυγνώστης Δίας.

Κι ἔνα ἄλλο ἀκόμα θὰ σοῦ πῶ, καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσῃς. 300

"Ἄν εἰσαι ἀλήθεια γιός μου ἐσὺ κι ἀπ' τὸ δικό μου τὸ αἷμα,
νὰ μὴν τὸ μάθη ἄλλος κανεὶς, πῶς γύρισα στὸ Θιάκι,
ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ, μήτε ὁ γερο-Λαέρτης
μήτε ὁ θεῖκός χοιροβοσκός, μήτε κι ἡ Πηνελόπη.

Καὶ μόνοι οἱ δυὸς νὰ μάθουμε τῶν γυναικῶν τὴ γνώμη,
κι ἀπ' τοῦ σπιτιοῦ τοὺς παραγιοὺς νὰ ἴδουμε ποιός ἀκόμα.
μᾶς σέβεται καὶ μᾶς τιμᾶ καὶ ποιός δὲ μᾶς φοβᾶται
καὶ μήτε ἔσενα δὲν ψηφᾶ, ἀν καὶ μεγάλος εἴσαι».

Τότε ἔτσι ὁ ἀκριβός του γιὸς τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε·
«Κι ἄλλη φορά, πατέρα μου, θὰ ἰδης ἂν ἔχω κρίση,
γιατὶ κι ἐγὼ ἀσυλλόγιστο δὲν ἔχω τὸ κεφάλι.

"Ομως αὐτὸς καὶ γιὰ τοὺς δυὸς δὲ βρίσκω ἐγὼ πῶς εἴναι
ἀφέλιμο. Γιά σκέψου το. Γιατὶ ἔτσι δίχως λόγο,
θὰ καθέσαι ἀπραγος καιρὸς νὰ προσπαθῇς νὰ μάθης,
κι ἥσυχα αὐτὸς θὰ καταλοῦν δίχως σπλαχνιὰ τὸ βιός σου.

Μὰ τὶς γυναικες σύμφωνος κι ἐγὼ νὰ δοκιμάσῃς,
ποιές τὸ ψωμί σου δὲν τιμοῦν καὶ ποιές δὲν ἔχουν κρίμα.
"Ομως τοὺς ἄντρες περιττό, ἀπ' τὸ 'να σπίτι στ' ἄλλο,
νὰ δοκιμάζουμε. "Ολα αὐτὰ μποροῦν στερνὰ νὰ γίνουν,
σημάδι ἂν ἔχης φανερὸ τοῦ ἀσπιδοφόρου Δία». 315

Τὴν ὥρα πόλεγαν αὐτά, μιλώντας μεταξύ τους,
ἔμπαινε τὸ καλόχτιστο καράβι μὲς στὸ Θιάκι,

πόφερε τὸν Τηλέμαχο καὶ τοὺς συντρόφους του ὅλους
μέσα ἀπ' τὴν Πύλο. Στὸ βαθὺ σὰν μπήκανε λιμάνι
σύρανε πρῶτα στὴ στεριὰ τὸ μελανὸ καράβι 325

καὶ τ' ἄρμενά του βγάλανε οἱ ψυχωμένοι ναῦτες,
καὶ στοῦ Κλυτία πήγανε τὰ πανωραϊα δῶρα.

Τότε ἔνα κράχτη στείλανε στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα,
τὴν εἰδηση στὴ συνετὴ νὰ πῆ τὴν Πηνελόπη,
πῶς στάθηκε ὁ Τηλέμαχος στὸ ξοχικό του κτῆμα 330

κι ἔστειλε τὸ καράβι πρὶν νὰ φτάσῃ στὸ λιμάνι,
τῆς λατρευτῆς βασίλισσας μὴ φοβηθῆ ἡ καρδιά της,
καὶ χύσῃ δάκρυα τρυφερά. Τὴν ἔδια ὥρα πῆγαν
ὅ κράχτης κι ὁ χοιροβοσκός τὴν εἰδηση τὴν ἔδια
νὰ φέρουν στὴ βασίλισσα. Σὰν μπῆκαν στὸ παλάτι
ὅ κράχτης ἔτσι φώναξε μπροστά στὶς παρακόρες·
«Ἐφτασε ὁ ἀκριβός σου γιός, βασίλισσα, ἀπ' τὴν Πύλο». 335
Κοντά της πῆγε κι ὁ βοσκός κι εἶπε στὴν Πηγελόπη
ὅσα τὸν ἔστειλε νὰ πῆ τ' ἀγαπητὸ παιδί της.
Κι ὅταν πιστὰ τὴν προσταγὴ τὴν τέλεψε, ὅπως ἦταν
ἀφησε μέγαρα κι αὐλὲς καὶ στὸ μαντρί του πῆγε. 340

Μὰ τῶν μνηστήρων χάλασε μέσα ἡ καρδιὰ ἀπ' τὴ λύπη
κι ἀπ' τὸ παλάτι βγαίνοντας, τὸ μακροτοίχι πῆραν
ποὺ ἔχει ἡ αὐλή, καὶ κάθισαν ἐκεῖ, μπροστά στὶς πόρτες.
Τότε ἄρχισε ὁ Εύρυμαχος γιὸς τοῦ Πολύβου κι εἶπε·
«Θρασά ὁ Τηλέμαχος δουλειὰ κατόρθωσε μεγάλη,
τέτοιο ταξίδι, κι εἴπαμε πώς δὲν τὰ βγάζει πέρα.
Μὰ ἐλᾶτε τώρα ἀς ρέουμε τὸ πιὸ καλὸ καράβι
στὴ θάλασσα κι ἀς βάλουμε τεχνίτες λαμνοκόπους,
νὰ ποῦν στοὺς ἄλλους γλήγορα ξοπίσω νὰ γυρίσουν». 350

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, κι εἶδε μὲς στὸ λιμάνι,
ώς ἔστρεψε ὁ Ἀμφίνομος, τὸ μελανὸ καράβι,
ποὺ τὰ πανιά του μάζωναν καὶ τὰ κουπιὰ βαστοῦσαν.
Χάρηκε μέσα του ἡ καρδιὰ κι ἔτσι εἶπε στοὺς συντρόφους·
«Τί θέλουμε νὰ στείλουμε μαντάτο; Νά τους, ἥρθαν.
Εἴτε ὁ θεὸς τοὺς φώτισε εἴτε εἶδανε μονάχοι
τ' ἄλλο καράβι νὰ περνᾷ, μὰ κόπος νὰ τὸ φτάσουν». 355

Ἐτσι εἶπε καὶ σηκώθηκαν καὶ πῆγαν στ' ἀκρογιάλι
καὶ στὴ στεριὰ τραβήξαν τὸ μελανὸ καράβι
καὶ πῆραν ὅλα τ' ἄρμενα οἱ ψυχωμένοι ναῦτες.
Τότε ὅλοι γιὰ τὴ σύνοδο κινοῦσαν μάζωμένοι
κι οὔτε ἄλλον ἀφήσαν ἐκεῖ νὰ κάτση, νιὸς ἡ γέρος.
Κι ἔτσι ὁ Ἀντίνος ἄρχισε, ὁ γιὸς τοῦ Εύπειθη, κι εἶπε·
«Ἄχ, οἱ θεοὶ τὸν γλίτωσαν ἀλάθευτα ἀπ' τὸ χάρο.
Τὴ μέρα βάζαμε σκοποὺς στ' ἀγερικὰ ἀκρωτήρια,
ποὺ ἀδιάκοπα συνάλλαζαν. Κι ὅταν βουτοῦσε ὁ ἥλιος 360

ποτὲ τὴν νύχτα στὴ στεριὰ δὲν κλείσαμε τὸ μάτι, ἐνδόπιον εἰρηνικὸν τὸ μόνον πάντα μὲς στὴ θάλασσα μὲ τὸ γοργὸν καράβι
ἔδω κι ἔκει ἀρμενίζαμε, προσμένοντας νὰ φένη,
τοῦ Τηλεμάχου τὴ ζωὴ ζητώντας στὸ καρτέρι 370
νὰ πάρουμε, ὅταν ἔφτανε. «Ομως αὐτὸν ὡς τόσο
κάποιος θεὸς τὸν γλίτωσε νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα.
Μὰ ἔλατε νὰ σκεφτοῦμε ἔδω τὸ θάνατό του τώρα,
κι οὔτε νὰ μᾶς γλιτώσῃ πιά. Γιατὶ δὲν ἔχει ἐλπίδα,
ἐνόσω θά 'ναι ζωντανός, νὰ βρῆ ἡ δουλειά μας ἄκρη. 375
Γιατὶ εἶναι ἔκεινος φρόνιμος, στὴ γνώση κατεχάρης,
καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ λαοῦ δὲν ἔχουμε ὅπως πρῶτα.
Μὰ ἔλατε, πρὶν σὲ σύνοδο τοὺς Ἀχαιοὺς καλέση.
Γιατὶ κι αὐτὸν ὁ Τηλέμαχος θαρρῶ δὲ θ' ἀμελήσῃ,
μόνον θὰ βαστάξῃ τὸ θυμὸν καὶ σ' ὅλους θὰ κηρύξῃ,
πῶς σκάβουμε τὸ λάκκο του καὶ γλίτωσε μὲ κόπο. 380
Κι αὐτοὶ ἀν ἀκούσουν τ' ἀνομο τὸ ἔργο, θὰ μᾶς βρίσουν
κι ἄλλο θὰ πάθουμε κακό, κι ἵσως ἀπ' τὴν πατρίδα
μᾶς διώξουν καὶ τῆς ξενιτιᾶς θὰ πάρουμε τὴ στράτα.
Ἐμπρός, νὰ τὸν προφτάσουμε στὸ δρόμο ἡ στὰς χωράφια, 385
μακριὰ ἀπ' τὴν πόλη. Κι ἔπειτα μοιράζουμε τὸ βιός του
καὶ τὸ παλάτι ἀφήνούμε στὴ μάνα του νὰ τὸ 'χη
μ' δροιον τὴν πάρη. Κι ἀν αὐτὸς δὲ σᾶς ἀρέση ὁ λόγος
καὶ θέλετε ὁ Τηλέμαχος νὰ ζῆ καὶ τ' ἀγαθά του
τὰ πατρικὰ νὰ χαίρεται, ἃς πάψουμε πιὰ τότε 390
νὰ συναζόμαστε δῆλοι ἔδω, τὸ σπίτι του νὰ τρῶμε.
Μόνον ἀπ' τὸ σπίτι του ὁ καθεὶς τὰ δῶρα τοῦ ἀρραβώνα.
Ἄς φέρη κι ἃς διαλέξῃ αὐτὴ νὰ παντρευτῇ στὸ τέλος
ὅποιον τῆς φέρη πιὰ πολλὰ κι ὅποιον τῆς γράφη ἡ μοίρα».

«Ετοι εἶπε κι δῆλοι ἀπόμειναν χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλουν. 395
Τότε ἀρχισε ὁ Ἀμφίνομος, λεβέντης γιὸς τοῦ Νίσου,
πού 'ρθε ἀπ' τὸ χορταρόστρωτο, τὸ κάρπερό Δουλίχι,,
ὅλων τῶν ἄλλων ἀρχηγός, καὶ τὰ γλυκά του λόγια
στὴν Πηγελόπη ἀφέσανε κι ἥταν καλὴ ἡ καρδιά του.
Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε· 400
«'Αδέλφια, τὸν Τηλέμαχο ἐγὼ δὲν τὸν σκοτώνω.
Στὸ γένος τὸ βασιλικό, κακὸ νὰ βάλης χέρι.

Μὰ ἀς δοῦμε πρῶτα τῶν θεῶν τὴ γνώμη, κι ἀν τὸ στέργουν
αὐτὸν νὰ γίνη οἱ δρισμοὶ τ' ἀσπιδοφόρου Δία,
κι ἐγὼ τοῦ παίρνω τὴ ζωὴ κι ὅλους τοὺς ἄλλους σπρώχνω. 405
Μὰ ἀν δὲν τὸ θέλουν οἱ θεοί, προτείνω νὰ μὴ γίνη ».

Ἐίπε καὶ σ' ὅλους ἄρεσε ὁ λόγος τοῦ Ἀμφινόμου,
κι εὐτὺς νὰ πᾶνε κίνησαν στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα
καὶ σὲ θρονιὰ καθίσανε, σὰν ἥρθαν, σκαλισμένα.

Τότε ἄλλο βρῆκε ἡ φρόνιμη νὰ κάμη ἡ Πηγελόπη· 410
στοὺς φαντασμένους νὰ φανῇ κι ἀστόχαστοὺς μνηστῆρες,
γιατὶ ἔμαθε στὸν πύργο τῆς τὸν κίνδυνο τοῦ γιοῦ τῆς.
Ἐτρεξε ὁ κράχτης Μέδοντας κι ὅσα ἤκουσε τῆς τὰ 'πε.
Καὶ κίνησε ἀπ' τὸν πύργο τῆς μὲ παρακόρες ἄλλες.
Κι ὡς ἔφτασε ἡ ἀσύγκριτη γυναῖκα στοὺς μνηστῆρες, 415
κοντὰ στῆς καλοκάμωτης σκεπῆς τὸ στύλο ἐστάθη,
σκεπάζοντας τὰ μάγουλα μὲ τὴ λαμπρή τῆς μπόλια,
καὶ στὸν Ἀντίνοο μίλησε μὲ θυμωμένα λόγια:
« Ἀντίνο, κακοστόχαστε καὶ ψηλοφαντασμένε,
στὸ Θιάκι πρῶτο σ' ἔχουνε στοὺς λόγους καὶ στὴ γνώση 420
μὲς στοὺς συνηλικιῶτες σου, μὰ σὺ δὲν εἰσαι τέτοιος.

Τρελέ, γιατὶ τὸ θάνατο τοῦ Τηλεμάχου θέλεις,
καὶ τοὺς ἴκετες δὲν ψηφᾶς, ποὺ τοὺς φυλάει ὁ Δίας;
Μεγάλο κρίμα τὸ κακὸ νὰ μελετᾶς στὸν ἄλλο.

« Ή δὲν τὸ ξέρεις πῶς ἐδῶ, μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια, 425
μᾶς πρόσπεσε ὁ πατέρας σου, ποὺ τὸ λαὸ ἐφοβήθη
τοῦ τόπου του, γιατὶ ἔβλαψε, μ' ἄλλους ληστὲς Ταφιῶτες,
τοὺς Θεσπρωτούς, ποὺ φίλοι μας καὶ σύμμαχοι μας ἦταν;
Νὰ τὸν σκοτώσουν ηθελαν κι ὅλους τοὺς θησαυρούς του
νὰ τοὺς χαροῦν, μὰ ἀντίκοψε ὁ ἀντρας μου ὁ Δυσσέας. 430

Τώρα τὸ σπίτι ἐκείνου τρῶς ἀπλέρωτα καὶ θέλεις
νὰ πάρης τὴ γυναῖκα του, τὸ γιό του νὰ σκοτώσῃς,
καὶ μοῦ ματώνεις τὴν καρδιά. Μὰ πάψε πιὰ κι ὁ Ἄδιος,
κι ὅλους τοὺς ἄλλους πρόσταξε συντρόφους σου νὰ πάψουν ».

Τότε ὁ Εύρύμαχος ὁ γιὸς τῆς εἶπε τοῦ Πολύθου· 435
« Ὡ, Πηγελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
θάρρος καὶ τέτοια μὲς στὸ νοῦ καθόλου μὴν τὰ βάζης.
Δὲ βρίσκεται, οὕτε θὰ βρεθῇ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ὁ ἀντρας

- ποὺ ἀπάνω στὸν Τηλέμαχο τὸ χέρι του θ' ἀγγίξη,
ὅσο ποὺ νὰ 'μαι ζωντανὸς κι ἔχω ἀνοιχτὰ τὰ μάτια. 440
Γιατὶ τὸ λέγω φανερά, καὶ νὰ τὸ ἰδῆς, θὰ γίνη.
Τὸ μαῦρο του αἷμα στὴ στιγμὴ θὰ βάψῃ τὸ σπαθί μου,
γιατὶ κι ἐμένα κάθιζε στὰ γόνατά του ἀπάνω
πολλὲς φορὲς ὁ πορθητής Δυσσέας καὶ στὰ χέρια
μοῦ 'βαζει κρέας καὶ κρασὶ στὰ χείλη μου βαστοῦσε. 445
Γιὰ τοῦτο τὸν Τηλέμαχο πιὸ παραπάνω ἀπ' ὅλους
τοὺς φίλους μου τὸν ἀγαπῶ καὶ χάρο ἄς μὴ φοβᾶται
ἀπ' τοὺς μηνηστῆρες. Τὸ γραφτὸ κανεὶς δὲν τὸ ξεφεύγει ». 450
"Ετσι εἶπε θάρρος δίνοντας, μὰ τοῦ 'σκαβε τὸ λάκκο.
Κι ἡ Πηνελόπη ἀνέβηκε στὸ μαρμαροχιτισμένο
ἀνώι κι ἐκεῖ τὸν ἄντρα της θρηνοῦσε τὸ Δυσσέα,
ώσότου στὰ ματόκλαδα τῆς ἀπλωσε ἡ Παλλάδα
ūπνο γλυκὸ νὰ κοιμηθῇ. Κατὰ τὸ βράδυ βράδυ
ἔφτασε κι ὁ χοιροβοσκὸς καὶ βρῆκε τὸ Δυσσέα,
ποὺ μὲ τὸ γιό του ἑτοίμαζαν νὰ φᾶνε, ἔνα θρεπτάρι
σὰν ἔσφαξαν χρονιάρικο. Τότε ἡ θεὰ Παλλάδα
πῆγε σιμὰ καὶ μὲ ραβδὶ χτυπώντας τὸ Δυσσέα
γέρο ξανὰ τὸν ἔκαμε καὶ παλιωμένα ροῦχα
τὸν ἔντυσε, μήπως τὸν δῆ καὶ τὸν γνωρίσῃ ἀμέσως
ὁ θεϊκὸς χοιροβοσκὸς καὶ πάη στὴν Πηνελόπη 460
νὰ τῆς τὸ πῆ καὶ μέσα του χρυφὸ δὲν τὸ κρατήσῃ.
- Καὶ πρῶτος ὁ Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε:
« Ἡρθεις, καλότυχε Εὔμαιε; Τί λένε μὲς στὴ χώρα;
'Απ' τὸ καρτέρι γύρισαν οἱ δολεροὶ μηνηστῆρες,
ἡ στὴν πατρίδα νὰ 'ρχουμαι παραφυλοῦν ἀκόμα; » 465
Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες:
« "Εννοια δὲν εἶχα, τὸν καιρὸ νὰ χάνω μὲς στὴ χώρα
αὐτὰ νὰ κάτσω νὰ ρωτῶ. Πιὸ σύντομα ποθοῦσα
νὰ κάμω τὴν παραγγελιὰ καὶ πίσω νὰ γυρίσω.
Κράχτης ἀπ' τοὺς συντρόφους σου, γοργὸς μαντατοφόρος 470
μὲ βρῆκε καὶ στὴ μάνα σου τὴν εἰδῆση εἶπε πρῶτος.
Κι ἔνα ἄλλο ξέρω νὰ σοῦ πῶ ποὺ τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια.
Ψηλὰ ἀπ' τὴ χώρα, στοῦ 'Ερμῆ τὸ λόφο, ὅπως ἐρχόμουν,
εῖδα καράβι γλήγορο νὰ μπαίνη στὸ λιμάνι

κόσμο γεμάτο κι ήτανε μ' ἀσπίδες φορτωμένο
καὶ μὲ κοντάρια δίστομα. Κι ἔβαλα μὲς στὸ νοῦ μου
αὐτὸι πῶς θά 'ναι, μὰ μπορεῖ νὰ κάνω πάλε λάθος ».

Ἐτσι εἶπε κι ὁ Τηλέμαχος στὰ μάτια τὸ Δυσσέα
χαμογελώντας κοίταξε, χρυφὰ ἀπ' τὸ χοιροτρόφῳ.

Καὶ τὶς δουλειές σὰν τέλεψαν κι ἐτοίμασαν τραπέζια
τρῶν, καὶ δὲ λείπει τίποτε, ποὺ νὰ ζητᾶ ἡ καρδιά τους.
Καὶ τέλος ἀμα χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
νὰ κοιμηθοῦν θυμήθηκαν, ὅπνο γλυκὸ νὰ πάρουν.

475

480

P

Σὰν ἥρθε· ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρευμμένη Αὔγούλα,
τότε ἔδεσε στὰ πόδια του τὰ δυὸ δμορφα σαντάλια
ὅ συνετὸς Τηλέμαχος, γιὺς τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα,
καὶ πῆρε τὸ κοντάρι του, ποὺ τοῦ ῥχονταν στὴ χούφτα,
νὰ πάνη στὴ χώρα, κι εἶπε εὐτὺς δυὸ λόγια στὸ βοσκό του·
« Παππού, θὰ τρέξω νὰ μὲ ἰδῃ κι ἡ μάνα μου στὴ χώρα,
ποὺ δὲ θὰ πάψη νὰ θρηνῇ καὶ νὰ μοιρολογιέται,
προτοῦ μὲ ἰδοῦν τὰ μάτια της. Κι αὐτὰ σὲ σένα ὅρίζω.
Νὰ πάνη στὴ χώρα ὁδήγα τον τὸν ἄμοιρο τὸν ξένο
νὰ διακονέψη ἐκεῖ φωμί. Καθένας θὰ τοῦ δώσῃ
σταρόψωμο κι ἔνα καυκί. Κι οὕτε μπορῶ μονάχος
ὅλο τὸν κόσμο νὰ πονῶ πόχω κακημούς δικούς μου.
Κι ἀνίσως τοῦ κακοφανῆ, κακὸ δικό του θά 'ναι.
Σ' ἐμένα ἀρέσει ξάστερα νὰ λέω τὴν πᾶσσα ἀλήθεια ».

5

10

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
« Νὰ μὲ κρατήσουν μήτε ἔγω, παιδί μου, δὲν τὸ θέλω.
Κάλλιο συμφέρει τοῦ φτωχοῦ στὴ χώρα νὰ ζητεύῃ
παρὰ στοὺς κάμπους. Ὡς ποθεῖ καθένας θὰ μοῦ δώσῃ.
Γιατὶ δὲν εἴμαι πιὰ παιδί νὰ κάθουμαι στὶς μάντρες
κι ἐδῶ νὰ κάνω τὶς δουλειές ποὺ θὰ μοῦ πῆ ὁ τσοπάνης.
Πήγαινε ἐσύ, κι ως δρισες, αὐτὸς θὰ μ' ὁδηγήσῃ,
σὰν ἀμολήσω στὴ φωτιά κι ἀφοῦ ζεστάνη ἡ μέρα.
Γιατὶ εἶναι τρύπια ὅσα φορῶ καὶ θὰ μὲ κάψῃ ἡ πάχνη,
κι ἀκουσα πρὶν ποὺ λέγατε πῶς εἶναι ἀλάργα ἡ χώρα ».

15

20

"Ετοι εἶπε, κι ό Τηλέμαχος ἀπ' τὸ καλύβι βγῆκε
καὶ πήγαινε κοφτὰ κοφτά, στὸ νοῦ του τῶν μνηστήρων
βάζοντας ὅλο τὸ κακό. Σὰν ἥρθε στὸ παλάτι,
ἔστησε τὸ κοντάρι του σὲ μιὰ φηλὴ κολόνα
καὶ μπῆκε εὐτὺς τὸ πέτρινο κατώφλι δρασκελώντας.

25

"Η βάγια τότε Εύρυκλεια τὸν εἶδε ἀπ' ὅλες πρώτη,
τὴν ὄρα ποὺ ἔστρωνε προβιές στοὺς σκαλισμένους θρόνους,
κι ἐμπρός του ἀμέσως ἔτρεξε στὰ δάκρυα βουτημένη.

30

Τριγύρω του συνάχτηκαν κι οἱ ἄλλες παράκορες
καὶ τοῦ φιλοῦσαν μὲν χαρές τοὺς ὄμους, τὸ κεφάλι.

35

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη ἀπ' τὸν ὄντα της βγῆκε,
παρόμοια μὲ τὴν "Αρτεμη καὶ τὴ χρυσὴ Ἀφροδίτη,
κι ἀγράλιασε μὲ κλάματα τ' ἀγαπητὸν παιδί της,
καὶ φίλας τὸ κεφάλι του καὶ τὰ γλυκά του μάτια

40

κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'λεγε στὰ δάκρυα βουτημένη.
«Γλυκό μου φῶς, Τηλέμαχε, ἄχ, ἥρθες πιὰ κι ἡ ἔρμη
δὲν τὸ 'λπιζα πῶς θὰ σὲ ἰδῶ, ἀφ' ὅτου μὲ καράβι
κρυφὰ στὴν Πύλο μίσεψες χωρὶς τὸ θέλημά μου,
ἀκουσμα γιὰ τὸν ἀκριβὸ πατέρα σου νὰ μάθης.

Μόν' ἔλα τώρα πές μου αὐτά, τὰ μάτια σου ὅπως τὰ εἰδαν.

45

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:

"Μή θὲς νὰ κλάψω, μάνα μου, τὰ σπλάχνα μὴ μοῦ σφάξης,
ποὺ μόλις ἀπ' τὸ θάνατο τὴ γλίτωσα μὲ κόπο.

Μόν' πήγαινε: κι ἀφοῦ λουστῆς καὶ καθάρᾳ φορέσης,
στ' ἀνώι ἀπάνω βγαίνοντας μὲ τὶς πιστές σου δοῦλες,
τάξεις νὰ κάμης στοὺς θεοὺς σωστές βοδιῶν θυσίες,
ἴσως θελήσῃ τ' ἀδικα ν' ἀνταποδώσῃ ὁ Δίας.

50

Κι ἐγὼ θὰ πάω στὴν ἀγορὰ τὸν ξένο νὰ καλέσω,
ποὺ σὰν ξεκίνησα νὰ ρθῶ, ἀκλούθησε μαζί μου.

Μὲ τοὺς πιστοὺς συντρόφους μου τὸν ἔστειλα στὴ χώρα,
καὶ τοῦ Πειριχίου σύστησα νὰ τὸν φιλοξενήσῃ
στὸ σπίτι του, μὲ σεβασμὸ κι ἀγάπη, ὅσο νὰ φτάσω ».

55

"Ετοι εἶπε, καὶ δὲν πέταξαν τὰ λόγια του χαμένα.

Σὰ λούστηκε καὶ φόρεσε καθάρια στὸ κορμί της,
ἔταξε σ' ὅλους τοὺς θεοὺς σωστές βοδιῶν θυσίες,
ἴσως θελήσῃ τ' ἀδικα ν' ἀνταποδώσῃ ὁ Δίας.

60

Βγῆκε δέω κι ό Τηλέμαχος κρατώντας τὸ κοντάρι
καὶ δυὸ σκυλιὰ ἔσπισσα του τὸν ἀκλουθοῦσαν ἄσπρα,
κι ἡ Ἀθηνᾶ μὲ θεῖκιὰ τὸν περιχοῦσε χάρη
κι ὅλο τὸ πλῆθος θάμαζε σὰν εἰδαν νὰ προβάλῃ.

Συνάχτηκαν τριγύρω του κι οἱ ἄτροποι μνηστῆρες
καὶ λόγια τοῦ ἐλεγαν γλυκά, μὰ τοῦ ἀκαβάν τὸ λάσκο. 65

Ἐκεῖνος ὅμως ἄφησε γοργὰ τὴ συντροφιά τους
καὶ πῆγε ἐκεῖ ποὺ κάθονταν οἱ πατρικοί του φίλοι,
ὁ Μέντορας κι ό Ἀντιφος κι ό γερο-Ἀλιθέρσης,
κι ἐκεῖ μαζί τους κάθισε κι ἐκεῖνοι τὸν ρωτοῦσαν. 70

Κι ό ξακουστὸς κονταριστής ό Πείραιος ἥρθε τότε
στὴν ἀγορά, διαβαίνοντας τὴ χώρα μὲ τὸν ξένο.

Κι οὔτε ἄργησε ό Τηλέμαχος νὰ πεταχτῇ μπροστά του.
Μ' ἄρχισε πρὶν ό Πείραιος κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ πε·
« Στεῖλε τὶς δοῦλες σπίτι μου, Τηλέμαχε, νὰ πάρουν
τὰ δῶρα ποὺ σου χάρισε ό ξακουστὸς Μενέλαος ». 75

Κι ό συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Δὲν ξέρω ἀκόμα αὐτὴ ἡ δουλειά πῶς θὰ τελέψη, Πείραιε,
ἀν οἱ μνηστῆρες σπίτι μου μὲ δόλο μὲ σκοτώσουν
κι ὅλα κατόπι μοιραστοῦν τὰ πατρικὰ ἀγαθά μου.
Ἄντι γι' αὐτούς, καλύτερα νὰ τὰ χαρῆς ό δίδιος. 80

Κι ἀν φέρω στὸ κεφάλι τους ἐγὼ σφαγή καὶ χάρο,
μὲς στὴ χαρὰ χαρούμενος στὸ σπίτι μοῦ τὰ φέρνεις ».

Εἶπε, καὶ πῆρε σπίτι του τὸν ἀμοιρο τὸν ξένο.
Καὶ στὸ καλοκατοίκητο σὰν ἥρθαν τὸ παλάτι,
ρίζανε ἀπάνω στὰ θρονιὰ καὶ στὰ σκαμνιὰ τὶς κάπες
καὶ πῆγαν στὰ καλόξυστα λουτρὰ γιὰ νὰ λουστοῦνε.
Κι οἱ δοῦλες σὰν τοὺς ἔλουσαν, τοὺς ἔτριψαν μὲ λάδι
καὶ μὲ σγουρές τοὺς ἔντυσαν χλαμύδες καὶ χιτῶνες
καὶ βγῆκαν τότε ἀπ' τὸ λουτρὸ καὶ στὰ θρονιὰ καθίσαν.
Μιὰ παρακόρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγήνι
νερὸ τοὺς χύνει νὰ νιφτοῦν σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνη
κι ἐμπρὸς τοῦ μάκρου σκαλιστὸ τοὺς ἔστρωσε τραπέζι.
Ψωμιὰ τοὺς ἔφερε ἔπειτα κι ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα
κι ἄλλα προσφάγια πληθερὰ μετὰ χαρᾶς ὅ,τι εἶχε.
Αγνάντια του κι ἡ μάνα του σ' ἔνα σκαμνὶ καθόνταν,

στὸ στύλο ἀπάνω ἀκουμπιστή, ψιλὸν νὰ νέθη ἀδράχτι.
 Κι αὐτοὶ στὰ ἔτοιμα ἀπλωναν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.
 Καὶ τέλος ἀφοῦ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
 ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε· 100
 « Στ' ἀνώι ἐγώ, Τηλέμαχε, καιρός μου εἶναι ν' ἀνέβω,
 νὰ γείρω στὸ κρεβάτι μου τὸ πολυστεναγμένο,
 ποὺ νύχτα μέρα μὲ πικρὰ τὸ βρέχω δάκρυα, ἀφότου
 πῆγε στὴν Τροία μὲ τοὺς γιοὺς τ' Ἀτρέα κι ὁ Δυσσέας.
 Μήτε σοῦ βάσταξε ἡ καρδιά, πρὶν ἔρθουν οἱ μνηστῆρες 105
 σ' αὐτὸ τὸ μέρος, νὰ μοῦ πῆς, ἀν ἀκουσες, κι ἐμένα
 κάποιο γιὰ τοῦ πατέρα σου τὸ γυρισμὸ μαντάτο ». ποὺ μέση νέτη

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Μετὰ χαρᾶς σου, μάνα μου, θὰ πῶ τὴν πᾶσα ἀλήθεια.
 Στὴν Πύλο καὶ στὸ Νέστορα τὸ βασιλιά της πῆγα, 110
 καὶ μὲ χαρὰ μὲ δέχτηκε μὲς στὸ ψηλὸ παλάτι
 καὶ καρδιακὰ μὲ φίλεψε, καθὼς γονιὸς τὸ γιό του,
 ποὺ μὲ τὰ χρόνια τὰ πολλὰ γυρίση πιὰ ἀπ' τὰ ξένα.
 « Ετσι κι αὐτὸς μὲ δέχτηκε μὲ τοὺς λεβέντες γιούς του.
 « Οσο γιὰ τὸν ἀτρόμητο πατέρα μου Δυσσέα, 115
 ἔλεγε πῶς δὲν ἀκουσε κανένα ποὺ νὰ ξέρῃ
 ζῆ πέθανε. Καὶ μ' ἔστειλε στὸν ξακουστὸ Μενέλαο,
 μὲ ἀμάξι καλοκάρφωτο καὶ μ' ἄλογα δικά του.
 « Εκεῖ εἰδα τὴν Ἀργίτισσα Ἐλένη, ποὺ γιὰ κείνη
 Τρῶες κι Ἀργίτες ἔπαθαν ἀπὸ θεῶν κατάρα. 120
 Κι ὁ βοερὸς τ' Ἀτρέα γιὸς μὲ ρώτησε κατόπι
 στὴν πλούσια Λακεδαίμονα γιὰ ποιά μου ἀνάγκη πῆγα,
 κι ἐγὼ τοῦ τὰ δηγήθηκα, τὴν πᾶσα ἀλήθεια τοῦ 'πα.
 Καὶ τότε αὐτὸς ἀπάντησε μὲ φτερωτά του λόγια·
 « Ὡχου, σὲ ποιοῦ λιοντάκαρδον παλικαρᾶ τὸ στρῶμα 125
 θέλουν νὰ πᾶν νὰ κοιμηθοῦν τέτοια κορμιὰ χαμένα.
 Πῶς, σὰν κοιμήσῃ στὴ φωλιὰ τοῦ λιονταριοῦ ἡ λαφίνα
 τὰ δυό της βυζαντιάρικα νιογέννητα λαφάκια,
 πάξει νὰ βοσκήσῃ σὲ πλαγιές καὶ λογγωμένα δάση,
 κι ἀξαφνα τρέχει τὸ θερὶο καὶ μπαίνει στὴ φωλιὰ του 130
 κι ἀσπλαχνα φέρνει καὶ στὰ δυὸ λαφόπουλα τὸ χάρο,
 ἔτσι ὁ Δυσσέας καὶ σ' αὐτοὺς πικρὴ σφαγὴ θὰ φέρη.

"Αν τέτοιος ήταν, Δία μου, καὶ σὺ Ἀθηνᾶ καὶ Ἀπόλλο, τὸ οὖν τὸ ὅπως στὴ Λέσβῳ μιὰ φορὰ τὴν ὁμορφοχτισμένην πάλαιψε ἀπὸ φιλότιμο μὲ τὸν Φιλομηλείδην, τοιούτην δοσθεῖσαν 135 καὶ κατὰ γῆς τὸν ἔστρωσε κι οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν, μαρνάσσεις ἐργάσαντες· ἔτσι δὲ Δυσσέας μιὰ νὰ ἰδῃ στὰ μάτια τοὺς μνηστῆρες, ὅπου τοῦτο τοῦ ὄλοι λιγόζωι θὰ γινοῦν καὶ πικροπαντρεμένοι. Ταῦτα τοῦτο μαλακόν
Κι ὅσο γι' αὐτὰ ποὺ μὲ ρωτᾶς καὶ μοῦ ζητᾶς νὰ μάθης, λέγω σαχαρόν
ἄλλο ἀπ' ἀλήθεια δὲ θὰ πῶ, μήτε θὰ σὲ γελάσω, 140
κι ἀπ' ὅσα μοῦ 'πε ὁ ἀψευτος ὁ πελαγίσιος γέρος, σεμαντεύοντας
δὲ θὰ σκεπάσω τίποτε, μιὰ λέξη δὲ θὰ κρύψω.
Τὸν εἶδε, μοῦ 'πε, σὲ νησὶ δάκρυα πικρὰ νὰ χύνῃ, πιστὸν τὸν αποτελε
μὲς στῆς νεράιδας Καλυψώς τὸ σπίτι, ποὺ ἀθελά του διένοντας
τὸν ἐμποδίζει, οὕτε μπορεῖ νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα, 145
γιατὶ δὲν ἔχει μὲ κουπιὰ καράβι μήτε ναῦτες
στὰ στήθια ἀπάνω τὰ πλατιὰ νὰ φύγῃ τοῦ πελάγου». Εἰ τοι διέργει
"Ἐτσι ἔλεγε ὁ κονταριστῆς τ' Ἀτρέα ὁ γιὸς Μενέλαος.
"Εμαθα αὐτὰ καὶ γύρισκα καὶ μ' ἔνα ἀέρι πρύμο
μὲ στείλανε οἱ ὀθάνατοι στὴν ποθητή πατρίδα".
150

"Ἐτσι εἶπε, καὶ τῆς μάτωσε στὰ στήθια τὴν καρδιά της. Τότε εἶπε ὁ Θεοκλύμενος, θεόμορφος στὴν δύψη « Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα, 155
δὲν ξέρει ἐκεῖνος καθαρά. Τὰ λόγια μου ν' ἀκούσης. Μιὰ προφητεία θὰ σοῦ πῶ καὶ δὲ θὰ τὴ σκεπάσω.
"Ἄς είναι πρῶτα ἀπ' τοὺς θεοὺς δίλιξ μάρτυράς μου, 160
καὶ τοῦ Δυσσέα τὸ ψωμὶ κι ἡ στιά ποὺ ἐδῶ προσπέφτω,
πῶς δὲ Δυσσέας βρίσκεται στὴν πατρική του χώρα, εἰκὲλλα μανιόλατο
εἴτε γυρίζει ἢ κάθεται καὶ τὶ δύνομα ξετάζει
αὐτὰ καὶ θάνατο πικρὸ γιὰ τοὺς μνηστῆρες πλέκει. Τέτοιο σημάδι
γνώρισκα μὲς στὸ γοργὸ καράβι 165
κι ἀμέσως στὸν Τηλέμαχο τὸ ἔγγησα ἀπὸ τότε».

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
"Αμποτε, ξένε, ὁ λόγος σου αὐτὸς καὶ ν' ἀληθέψῃ.
Τότε θὰ ἴδης τὴ γνώμη μου καὶ πόσα θὰ σοῦ δώσω
δῶρα, ποὺ νὰ τὰ βλέπουνε καὶ νὰ σὲ μακαρίζουν".
Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους.
Μπρὸς στὸ παλάτι τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα κι οἱ μνηστῆρες
170

- μὲ δίσκους διασκέδαζαν καὶ ρίγνανε κοντάρια
σὲ γῆς στρωμένη, ὅπου καὶ πρίν, γεμάτοι περηφάνια.
Σὰν ἤρθε ἡ ὥρα τοῦ φασιοῦ κι ὀλοῦθε ἀπ' τὰ χωράφια
γυρίζανε μὲ τοὺς βοσκούς, σὰν πρῶτα, τὰ κοπάδια,
τότε τοὺς εἶπε ὁ Μέδοντας, ποὺ μόνος ἀπ' τοὺς κράχτες
τοὺς ἄρεσε καὶ κάθονταν μαζὶ τους στὸ τραπέζι· 170
- « Ἀφοῦ χαρήκαμε, παιδιά, μὲ τοὺς ἀγῶνες ὅλοι,
έλατε μὲς στὸ σπίτι πιὰ νὰ φᾶμε καὶ κομμάτι.
Πιὸ κάλλιο εἶναι στὴν ὥρα του νὰ μπαίνῃ τὸ τραπέζι.
Εἶπε, κι αὐτοὶ σηκωθηκαν κι δημώς τοὺς εἶπε κάνουν.
- Καὶ στὸ καλοκατοίκητο σὰν ἤρθαν τὸ παλάτι,
ρίξανε ἀπάνω στὰ σκαμνιὰ καὶ στὰ θρονιὰ τὶς κάπες
καὶ σφάξανε μεγάλα ἀρνιὰ καὶ γίδες ὅλο πάχος,
κι ἔνα μοσχάρι κοπαδιοῦ κι ὀλόπαχα γουρούνια,
καὶ τὸ τραπέζι ἐτοίμασαν. Τὴν ὥρα αὐτὴ ἀπ' τὴ μάντρα
σηκωθῆκε ὁ χοιροβοσκὸς μὲ τὸ Δυσσέα νά ’ρθουν;
στὴ χώρα. Κι ἀρχισε ὁ βοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης· 180
- « Θέλεις πιά, ξένε, σήμερα στὴ χώρα νὰ τραβήξης,
ώς πρόσταξε ὁ ἀφέντης μου. Μὰ ἐγὼ θὰ προτιμοῦσα
ἔδω στὴ στάνη φύλακα ξοπίσω νὰ σ’ ἀφήσω.
- Μὰ σέβομαι τὸ λόγο του, μὴ μὲ μαλώση τρέμω
στερνά. Κι εἶναι τὸ μάλωμα βαρὺ τοῦ κάθε ἀφέντη. 190
- Μόν’ ἔλα ἀς πᾶμε. Τσάκισε πολὺ πιὰ τώρα ἡ μέρα
κι ὅταν βραδιάσῃ, τσουχτερὸ θὰ σοῦ φανῆ τὸ κρύο ».
- Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ ’πε·
« Τὸ ξέρω, τὸ στοχάζομαι. Καθώς τὸ λές τὸ κρίνω.
Μόν’ ἀς πηγαίνουμε, καὶ σὺ γίνε ὁδηγὸς στὸ δρόμο. 195
- Καὶ δῶσ’ μου, ἀν κάπου βρίσκεται, κομμένο ἔνα ματσούκι
γιὰ ν’ ἀκουμπῶ, γιατὶ κακὸς εἶπες πῶς εἶναι ὁ δρόμος ».
- “ Ετσι εἶπε καὶ στὸν ὅμο του κρέμασε μὰ σακούλα
τρύπες γεμάτη, μὲ σκοινιὰ νὰ τὴν κρεμνᾶ στὶς ἄκρες.
Κι ἔνα ματσούκι ὁ Εὔμαιος τοῦ δίνει ποὺ ζητοῦσε
κι ἔφυγαν. Πίσω τὰ σκυλιὰ μὲ τ’ ἄλλα τὰ κοπέλια
μεῖναν τὴ μάντρα νὰ φυλοῦν. Κι ὁ Εὔμαιος ὁδηγοῦσε
στὴ χώρα τὸν ἀφέντη του μὲ γέρο φτωχὸν ὅμοιο,
ντυμένο μὲ παλιόρουχα, ποὺ στὸ ραβδὶ ἀκουμποῦσε. 200

- Κι ὅταν οἱ δυό, τ' ἀνώμαλο περνώντας μονοπάτι,
στὴ χώρα φτάσανε κοντά, στὴ μαρμαρένια βρύση,
τοῦ Ἰθάκου, τοῦ Πολύκτορα καὶ τοῦ Νηρίτου κτίσμα,
ὅθε ἔπαιρναν τ' ἀφρότρεχο νερό τῆς οἱ πολίτες,
κι εἶχε ὄλο ἀπὸ νερόχαρες λεῦκες τριγύρω δάσος,
ὅλοῦθε κυκλογύριστο, καὶ τὸ νερὸ τὸ κρύο
ψηλὰ ἀπ' τὸ βράχο ἀνάβρυζε, καὶ τῶν Ξωθιῶν πιὸ πάνω²¹⁰
εἶχε βωμό, ποὺ κάνανε θυσίες οἱ διαβάτες,
ἐκεῖ ὁ Μελάνθιος, ὁ γιὸς τοὺς βρῆκε τοῦ Δολίου,
ποὺ στοὺς μνηστῆρες πήγαινε βιτοῦλες διαλεγμένες
νὰ φᾶνε, κι εἶχε δυὸ βοσκοὺς μαζί του ποὺ ἀκλουθοῦσαν.²¹⁵
- Κι ὅπως τοὺς εἶδε, μ' ἀπρεπα καὶ μὲ πικρά του λόγια
τοὺς ἀποπῆρε, κι ἔβραζε ἀπὸ θυμὸ ὁ Δυσσέας.
«Νά, τώρα δὰ ταιριάσατε κι οἱ δυό σας οἱ χαμένοι,
ώς σμίγει πάντοτε ὁ θεδὸς τὸν δμοιο μὲ τὸν δμοιο.
- Κι αὐτὸν τὸ χάρτη ποῦ τὸν πᾶς, χοιροβοσκὲ χαμένε,²²⁰
τὸ ζήτουλα τὸ βαρετὸ καὶ τὸν τσανακογλύφη,
στοὺς παραστάτες νά ῥχεται τὶς πλάτες του νὰ τρίβη,
νὰ ζητιανεύῃ μπουκωσιές, ὅχι σπαθιὰ ἢ λεβέτια;
Δῶσ' τον σ' ἐμένα φύλακα στὴ στάνη νὰ τὸν ἔχω,
νὰ μοῦ σαρώνη τὸ μαντρί, χλωρὸ κλαρὶ νὰ φέρνη²²⁵
στ' ἀρνιά, καὶ τσίρο πίνοντας χοντρὰ μηριὰ νὰ κάμη.
Μὰ τώρα ποὺ κακόμαθε, ποῦ πιὰ δουλειὰ νὰ πιάση,
μόν' θὰ τ' ἀρέση στὸ χωρὶὸ νὰ τρέχῃ ζαρωμένος,
νὰ βόσκη μὲ τὴ ζητιανὶα τὴν ἀπατη κοιλιὰ του.
- Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σου πῶ, καὶ νὰ τὸ ἰδῆς, θὰ γίνη.²³⁰
- “Αγ στὸ παλάτι τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα αὐτὸς πατήση
βροχὴ θὰ τοῦ ῥθουν τὰ σκαμνιὰ στὴν κεφαλή του ἀπάνω
καὶ θὰ τοῦ σπάσουν τὰ πλευρὰ σὰν τὸν χτυποῦν οἱ ἄντρες».
- “Ἐτσι εἴπε καὶ γερὴ κλωτσιὰ τοῦ δίνει στὰ νεφρά του
περνώντας. Μὰ δὲ σείστηκε ὁ τολμηρὸς Δυσσέας²³⁵
μήτε ἀπ' τὸ δρόμο σάλεψε. Κι ἀνάδευε στὸ νοῦ του,
ἢ νὰ σηκώσῃ τὸ ραβδὶ νὰ τὸν ξαπλώσῃ κάτω,
ἢ σηκωτόνε κατὰ γῆς στὶς πέτρες νὰ τοῦ δώσῃ
νὰ λιώσῃ τὸ κεφάλι του. Μὰ βάσταξε ἡ καρδιά του.
- Τὸν ἄλλον ὁ χοιροβοσκὸς τὸν ἔβριζε μπροστά του²⁴⁰

καὶ στὸ θεὸ τὸν ἔριχνε σηκώνοντας τὰ χέρια·
 «Νεράιδες βρυσογέννητες, τοῦ Δία θυγατέρες,
 καμιὰ βολὰ ἀν σᾶς ἔκαψε παχιὰ μηριὰ ὁ Δυσσέας
 τράγων κι ἄρνιῶν, ξακοῦστε τὸν τώρα μου αὐτὸ τὸν πόθο.

“Ἄς ἔρθη κι ὁ Δυσσέας πιά, ὁ Δίας ἀς τὸν φέρη. 245
 Τότε ὅλα τὰ στολίδια σου θὰ σου χαλοῦσε ἐκεῖνος,
 ποὺ κορδωμένος τὰ φορεῖς καὶ τριγυρνᾶς τῇ χώρᾳ,
 κι ἀφήνεις σὲ κακούς βοσκούς τ' ἄρνιὰ νὰ τὰ ψοφήσουν».

Κι ἀπάντησε ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος κι εἶπε πάλε·
 «Μωρὲ δά, τὸ λυσσιάρικο σκυλὶ τί ξεστομίζει,
 ποὺ δέξω ἀπ' τὸ Θιάκι μιὰ φορὰ θὰ πάω νὰ τὸν πουλήσω
 μ' ἔνα καράβι γλήγορο τὴν τύχη μου νὰ κάμω.
 Εἴθε ὁ ἀργυροδέξαρος ὁ Φοῖβος ὡς τὸ βράδυ
 ἔτσι καὶ τὸν Τηλέμαχο νὰ πάρη, ἢ κι οἱ μνηστῆρες
 νὰ τὸν σκοτώσουν σπίτι του, καθὼς καὶ τοῦ Δυσσέα
 τοῦ 'σβησε μὲς στὶς ξενιτίες τοῦ γυρισμοῦ τῇ μέρᾳ». 255

“Ἐτσι εἶπε, καὶ τοὺς ἄφησε νὰ περπατοῦν ἀγάλια
 κι ἐκεῖνος πῆγε γλήγορα στοῦ βασιλιᾶ τὸ σπίτι.
 Κι ὡς μπῆκε μέσα κάθισε μαζὶ μὲ τοὺς μνηστῆρες,
 ἀγνάντια στὸν Εύρυμαχο ποὺ ξέχωρα ἀγαποῦσε. 260

Μπροστά του οἱ δοῦλοι μερδικὸ τοῦ δώσανε ἀπὸ κρέας
 κι ἡ σεβαστὴ κελάρισσα ψωμὶ νὰ φάῃ τοῦ φέρνει.
 Τότε ἔφτασε ὁ χοιροβοσκὸς μὲ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα
 καὶ στάθηκαν, ὡς ἄκουσαν ἀχὸ γλυκιᾶς κιθάρας.
 'Ο Φήμιος ἤταν π' ἀρχιζε σ' αὐτοὺς νὰ τραγουδήσῃ. 265

Κι ἔτσι εἶπε στὸ χοιροβοσκό, τὸ χέρι πιάνοντάς του·
 «Αὕτα τὰ σπίτια τὰ ψηλὰ θά 'ναι, Εὔμαιε, τοῦ Δυσσέα.
 Τὰ ξεχωρίζεις εύκολα καὶ σὲ χιλιάδες μέσα.

Τό 'να μὲ τ' ἄλλο κολλητά, καὶ τοιχογυρισμένη
 ὅλη ἡ αὐλὴ καὶ δίφυλλες καλόφτιαστες οἱ πόρτες.
 Κανένας δὲν μπορεῖ θνητὸς νὰ τὰ καταφρονέσῃ.
 Κι ἄντρες θαρρῶ πῶς κάθονται πολλοὶ καὶ τρῶνε μέσα,
 γιατὶ καὶ τσίκνα μοῦ 'ρχεται καὶ μιὰ κιθάρα παίζει,
 ποὺ κι οἱ θεοὶ συντρόφισσα τὴν εἶπαν στὸ τραπέζι». 270

Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
 «Καλὰ τὸ βρῆκες. Καθετὶ στοχαστικὰ τὸ κρίνεις.

Μόν' ἔλα νὰ σκεφτοῦμε ἐδῶ τί θ' ἀπογίνη τώρα.
 Ὑμπα μὲς στ' ὄμορφόχτιστο παλάτι πρῶτος μέσα,
 καὶ στοὺς μυηστῆρες τρύπωσε, κι ἐγὼ θὰ μείνω πίσω.
 "Η, κι ἂν τὸ θέλης, στάσου ἐδῶ κι ἐγὼ πηγαίνω πρῶτος. 280
 Μὰ μήν ἀργῆς δᾶν πολύ, κανεὶς μὴ σὲ προσβάλῃ
 ἢ σὲ χτυπήσῃ ὅταν σὲ ιδῇ. Νά 'χης σ' αὐτὸ τὸ νοῦ σου".

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας.
 « Τὰ ξέρω. Τὰ κατάλαβα. Καθὼς τὰ λές τὰ κρίνω. 285
 Πήγαινε πρῶτος σὺ μπροστά κι ἐγὼ θὰ μείνω πίσω.
 Κι ἀπὸ πληγὲς καὶ κονταρές ἀμάθητος δὲν εἴμαι.
 Βαστᾶ ἡ καρδιά μου κι ἔπαθα πολλὰ δεινὰ στὸν κόσμο,
 στὶς μάχες καὶ στὰ πέλαγα. Κι αὐτὸ μὲς στ' ἀλλα ἀς ἔρθη.
 "Ομως τὴ λύσσα τῆς κοιλιᾶς δὲ δύνεσαι νὰ κρύψης,
 ποὺ φέρνει ἡ ἔρμη βάσανα χιλιάδες στοὺς ἀνθρώπους 290
 καὶ ποὺ γι' αὐτὴ ἀρματώνονται τὰ φτερωτὰ καράβια
 καὶ στοὺς ἀστέρευτους γιαλοὺς ὄχτροὺς πᾶνε νὰ βλάψουν".

Κι ἔκει ποὺ τέτοια λέγανε μιλώντας μεταξύ τους,
 τέντωσε δλόρθα ἔνα σκυλὶ τ' αὐτιὰ καὶ τὸ κεφάλι,
 καθὼς πεσμένο κείτουνταν, ὁ "Ἄργος τοῦ Δυσσέα, 295
 ποὺ μιὰ φορὰ τ' ἀνάθρεφε μόναχος, μὰ στὴν Τροία
 ἔφυγε πρὶν νὰ τὸ χαρῆ. Καὶ πρῶτα οἱ νιοὶ τὸ παῖρναν
 λαγούς, ζαρκάδια, ἀγριόγιδα νὰ κυνηγοῦν, μὰ τώρα
 παρατημένο κείτουνταν, σὰν ἔφυγε ὁ ἀφέντης,
 στὴν κοπριά, πού 'ταν σωρὸς χυμένη ἐμπρὸς στὶς πόρτες 300
 βοδιῶν μαζὶ καὶ μουλαριῶν, ποὺ σήκωναν οἱ δοῦλοι
 καὶ τὸ μεγάλο κόπριζαν μετόχι τοῦ Δυσσέα.
 'Έκει κι ὁ "Ἄργος κοίτουνταν τσιμπούρια φορτωμένος.
 Καὶ τότε, δπως μυρίστηκε κοντά του τὸ Δυσσέα,
 κούνησε λίγο τὴν οὐρά, κατέβασε τ' αὐτιά του, 305
 δόμως δὲν εἶχε ἀνάκαρα νὰ τρέξῃ πιὰ κοντά του.
 "Εστρεψε ἔκεινος τότε ἀλλοῦ καὶ σφούγγισε ἔνα δάκρυ,
 χωρὶς νὰ νιώσῃ δ Εὔμαιος, κι ἀξαφνα ρώτησε ἔτσι.
 « Δέξ, Εὔμαιε, θαυμαστὸ σκυλὶ μὲς στὴν κοπριά πεσμένο !
 "Ομορφο πόχει τὸ κορμί, μὰ αὐτὸ καλὰ δὲν ξέρω 310
 ἀν εἶναι τόσο γλήγορο, καθὼς πεντάμορφο εἶναι,
 τ', τάχα νά 'ναι ἔνα σκυλὶ σπιτίσιο ποὺ οἱ ἀφέντες

έτσι γιὰ λοῦσο συνηθοῦν στὰ σπίτια τους νὰ θρέφουν».

Τότε, Εύμαιες χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες· «Τ' ἀφέντη μου εἶναι τὸ σκυλὶ ποὺ χάθηκε στὰ ξένα.» 315

«Ἄν εἶχε τέτοιο τὸ κορμὶ κι ὅλες τὶς ἄλλες χάρες, ως τ' ἀφῆσε ὅταν ἔφυγε καὶ πήγε γιὰ τὴν Τροία, θὰ θάμαζες τὸ θάρρος του, καὶ τὴν γρηγοροσύνη.»

Γιατὶ ποτὲ δὲν τοῦ 'ψυγε, μὲς στὸ βαθὺ λαγκάδι, τ'. ἀγρίμι πόστρωνε μπροστά, κι ἥταν νὰ ψάχνῃ πρῶτο.» 320

Τώρα τὸ βρῆκαν συμφορές, κι ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα τοῦ χάθηκε ὁ ἀφέντης του κι οἱ ἀπονες γυναῖκες δὲν ἔχουν πιὰ τὴν ἔννοια του. Κι οἱ δοῦλοι ἄχ! μιὰ ποὺ χάσουν οἱ βασιλιάδες τὴν ἀρχή, ξεχνοῦν πιὰ κάθε χρέος.

Γιατὶ τὸν γδύνει ἵπ' τὴν μισῆ ὁ βροντολάος Δίας 325
ἄξια του τὸν ἀνθρωπο, σκλαβιὰ ποὺ τὸν πλακώσῃ».

Εἶπε καὶ στὸ καλόχιτστο παλάτι μπῆκε μέσα κι ὀλόσισια πήγαινε νὰ βρῇ τοὺς ἀτροπους μνηστῆρες.

Τὸν "Αργὸ τότε τοῦ πικροῦ θανάτου βρῆκε ἡ μοίρα ώς εἶδε τὸ Δυσσέα εὔτυς τὸν εἰκοστὸ πιὰ χρόνο.» 330

Πρῶτος ὁ θεοπρόσωπος Τηλέμαχος τὸν εἶδε τὸ θεῖκὸ χοιροβοσκὸ νὰ μπαίνῃ στὸ παλάτι κι ἀμέσως μ' ἔνα γνέψιμο τὸν φώναξε κοντά του.

Κι αὐτός, τηρώντας γύρω του, ἔνα ἀδειο σκαμνὶ πῆρε, ποὺ κάθονταν ὁ μοιραστής καὶ σ' ὅλους τοὺς μνηστῆρες, 335 ποὺ στὸ παλάτι τρώγανε, τοὺς μοίραξε τὸ κρέας.

Στοῦ Τηλεμάχου τὸ βαλε ἀγνάντια τὸ τραπέζι κι ἀπάνω κάθισε ἔπειτα. Κι ἀπ' τὸ πανέρι ὁ κράχτης πῆρε ψωμὶ καὶ τοῦ ὀδωσε κι ἔνα κομμάτι κρέας.

Ἐσπίσω του ἥρθε κι ὁ θεῖκὸς Δυσσέας στὸ παλάτι 340
ὅμοιος μὲ γέρο ζήτουλα ποὺ στὸ ραβδὶ ἀκουμποῦσε καὶ στὸ κορμὶ του λιγδερὰ φορέματα φοροῦσε.

Μέσα ἀπ' τὶς πόρτες κάθισε στὸ φράξινο κατώφλι,
σὲ παραστάτη γέρνοντας κυπαρισσένιο ἀπάνω,

ποὺ ξυλουργὸς τὸν σκάλισε μὲ τέχνη ισιώνοντάς τον. 345
Καὶ τὸ βοσκὸ ὁ Τηλέμαχος σὰν ἔκραξε κοντά του,

ἀκέριο πῆρε ἔνα ψωμὶ ἀπ' τ' ὅμορφο πανέρι
καὶ κρέας ὅσο οἱ χοῦφτες του σμιχτὲς χωροῦσαν, κι εἶπε·

« Πάρε, στὸν ξένο δῶσ' τα αὐτὰ καὶ πές του στοὺς μνηστῆρες νὰ πάγι κοντὰ μὲ τὴ σειρὰ νὰ ζητιανέψῃ ἀπ' ὅλους. 350
“Οποιος σὲ ἀνάγκη βρίσκεται ντροπή δὲν πρέπει νά 'χη».

“Ἐτσι εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκός σὰν ἄκουσε τὸ λόγο, κοντά του πάει καὶ στάθηκε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε·
“Ξένε, ὁ Τηλέμαχος αὐτὰ σοῦ δίνει καὶ προστάζει
ἀπ' τοὺς μνηστῆρες στὴ σειρὰ νὰ ζητιανέψῃς ὅλους. 355
“Οποιος ζητιάνος γίνεται, ντροπή δὲν πρέπει νά 'χη».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·
“Κάθε εὐτυχία, Δία μου, τοῦ Τηλεμάχου δῶσ’ του,
κι ὅσα ἡ καρδιά του λαχταρά δλα δεξιά του φέρ' τα».

“Ἐτσι ἔπει καὶ τὰ δέχτηκε στὶς χοῦφτες του κι ἀπάνω 360
τὰ 'βαλε στὴ σακούλα του, μπροστὰ στὰ δυό του πόδια.
Κι ἔτρωγε ἐνόσω ὁ ξακουστὸς τραγουδιστῆς τραγούδας.
Κι ὅταν ἐκεῖνος ἔπαψε, κι αὐτὸς εἶχε ἀποφάγει,
τότε οἱ μνηστῆρες ἔκαμαν βοή μὲς στὸ παλάτι. 365
“Εφτασε δίπλα κι ἡ θεὰ Παλλάδα στὸ Δυσσέα
κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες τοῦ 'λεγε κομμάτια νὰ γυρέψῃ,
νὰ μάθῃ ποιοί πονόψυχοι καὶ ποιοί κακόγνωμοι ἥταν.
Μὰ κι ἔτσι οὔτε ἔνα ἀπ' τὴ σφαγὴ δὲν ἥταν νὰ γλιτώσῃ.
Κι ἀρχισε τότε ἀπὸ δεξιά κι ἀπ' τὸν καθένα ζήτας,
σ' ὅλους τὸ χέρι ἀπλώνοντας, σὰ νά 'ταν μαθημένος. 370
Κι αὐτοὶ πονώντας τοῦ 'διναν καὶ τὸν παρατηροῦσαν
κι ἐρώτα ἔνας τὸν ἄλλονε ποιός ἥταν καὶ πόθε ἥρθε.
Τότε ἀρχισε ὁ γιδοβοσκός Μελάνθιος καὶ τοὺς εἶπε·
“'Ακοῦστε με, τῆς ξακουστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
γι' αὐτὸ τὸν ξένο νὰ σᾶς πῶ. Πρωτύτερα τὸν εἶδα 375
νὰ 'ρχεται, κι ὁ χοιροβοσκός ἐδὼ τὸν δόδηγοῦσε,
ὅμως δὲν ξέρω κι ἀπὸ ποῦ νὰ τοῦ κρατάη ἡ σκούφια».

Τότε ἔτσι τὸ χοιροβοσκὸ τὸν ἔβρισε ὁ 'Αντίνος·
“Χοιροβοσκὲ μὲ τ' ὄνομα, τί σοῦ 'ρθε καὶ στὴ χώρα
τὸν ἔφερες; Δὲν ἔφθανε τὸ πλῆθος τῶν ζητιάνων
ποὺ μᾶς φορτώνονται ὅλοι ἐδὼ φτωχοί, τσανακογλύφτες;
“Η δὲ σὲ νοιάζει ποὺ τὸ βιός τ' ἀφεντικοῦ σου τρῶνε
ἐδὼ ὅσοι φτάνουν κι ἔκραξες κι αὐτὸν ἀκόμα νά 'ρθη;»
Τότε, Εὔμαρε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·

« Ἀντίνο, δὲ μιλᾶς σωστὰ κι ἀς εἶσαι ἀρχοντοπαίδι. 385
 Ποιός ζήτησε ἀπ' ἄλλου ποτὲ νὰ προσκαλέσῃ ξένο,
 ἐκτὸς ἂν εἴναι χρήσιμος γιὰ τὸ κοινὸ τεχνίτης,
 ἄνθρωπος μάντης ἢ γιατρὸς ἢ κονταριῶν ἐργάτης
 ἢ καὶ θεῖκὸς τραγουδιστὴς ποὺ μᾶς διασκεδάζει;
 Αὐτοὺς μονάχα κι ἀπ' τῆς γῆς τὰ πέρατα φωνάζουν,
 δύμως φτωχὸ δὲν προσκαλεῖ κανεὶς γιὰ τὸ κακό του.

Μὰ πάντα, ἀπ' ὅλους τοὺς λοιποὺς μνηστῆρες, στοῦ Δυσσέα
 τοὺς δούλους εἶσαι ὁ πιὸ σκληρὸς καὶ πιὸ πολὺ σὲ μένα.
 Κι ἐγώ ἔνα τό χω, φτάνει μου νὰ ζῆ μὲς στὸ παλάτι
 ἢ Πηγελόπη ἢ φρόνιμη κι ὁ γιός της ὁ θεόμοιος ». 390

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
 « Σώπαινε τώρα καὶ μ' αὐτὸν πολλὰ μὴν ἔχης λόγια.
 Τό χει ὁ Ἀντίνος φυσικὸ μὲ λόγια νὰ προπαίρνη
 σκληρὰ καὶ νὰ παρακινῇ σ' αὐτὸ κι ὅλους τοὺς ἄλλους ». 395

Καὶ στὸν Ἀντίνο γύρισε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε· 400
 « Ἀντίνο, ἀλήθεια σὰ γονιὸς καὶ σὺ πονεῖς ἐμένα
 καὶ λές τοῦ ξένου στὴ στιγμὴ νὰ φύγῃ ἀπ' τὸ παλάτι,
 μὲ λόγο σου προσταχτικό. Θὰ σ' τὸ γνωρίζω χάρη.
 Μὴ φοβηθῆς τὴ μάνα μου μήτε ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους,
 ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται τοῦ θεῖκοῦ Δυσσέα. 405
 "Ομως στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς τέτοιο σκοπὸ δὲν ἔχεις.
 Νὰ τρῶς δὲν διοις προτιμᾶς, παρὰ νὰ δώσης σ' ἄλλον».

Πάλε σ' αὐτὸν ἀπάντησε κι ἔτσι ὁ Ἀντίνος εἶπε·
 « Τηλέμαχε, πολυλογά, σκαρτάδε, τί φωνάζεις;
 "Αν ὅλοι τόσο τοῦ 'διναν μὲ τὴ σειρὰ οἱ μνηστῆρες,
 δὲ θά χε ἀνάγκη σπίτι σου τρεῖς μῆνες νὰ πατήσῃ ». 410

« Ετσι εἶπε κι ἔσυρε σκαμνὶ ἀπ' τὸ τραπέζι κάτω,
 ὅπου, σὰν ἔτρωγε, ἔβαζε τὰ παχουλά του πόδια.
 Κι ὅλοι τοῦ δώσανε οἱ λοιποί, καὶ μὲ ψωμιὰ καὶ κρέας
 γέμισαν τὴ σακούλα του. Κι ὡς ἔμελλε νὰ στρέψῃ
 πρὸς τὸ κατώφλι, τὰ φαγιὰ νὰ φάγη αὐτὰ ποὺ πῆρε,
 πρὸς τὸν Ἀντίνο γύρισε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε· 415
 « Ἀφέντη, δῶσ' μου. 'Ο πιὸ στερνὸς δὲ δείχνεις ἀπ' τοὺς ἄλλους,
 κι ἔτσι δέπως μοιάζεις βασιλιά, ὁ πρῶτος θά 'σαι ἀπ' ὅλους.
 Γι' αὐτὸ κι ἀπ' ὅλους πιὸ πολὺ ταιριάζει νὰ μοῦ δώσης. 420

Κι ἐγώ στὰ πέρατα τῆς γῆς θὰ λέω γιὰ τ' ὄνομά σου.
 Καμιά βολὰ ἥμουν ἄρχοντας κι ἐγώ καὶ κατοικοῦσα
 σὲ πλούσιο σπίτι κι ἔδινα συχνὰ κάθε ζητιάνου,
 ὅποιος κι ἀν ἦταν πρόθυμα κι ὅποια κι ἀν εἶχε ἀνάγκη.
 Καὶ σκλάβους εἶχα ἀμέτρητους κι ἄλλα ἀγαθὰ περίσσια,
 πόχουν αὐτοὶ ποὺ καλοζοῦν κι ὑπέρπλουτους τοὺς λένε. 425
 Μὰ δὲ Δίας ὅλα τὰ 'σβησε. Τὸ θέλημά του ἂς γίνη,
 ποὺ μ' ἄλλους κοσμογύριστους μὲ σήκωσε κουρσάρους
 νὰ πάω μαζὶ στὴν Αἴγυπτο γιὰ νὰ χαθῶ ἔτσι ἀλάργα.
 Στὸ Νεῦλο πῆγα κι ἔδεσα τ' ἀνάφρυδα καράβια,
 κι ἀμέσως τότε πρόσταξα τοὺς θαρρετοὺς συντρόφους
 στὰ πλοῖα νὰ σταθοῦν κοντά, σ' αὐτὰ τὸ νοῦ τους νὰ 'χουν,
 κι εἴπα νὰ βάλουν καὶ σκοποὺς κατάκορφα στὴν ράχη. 430
 Κι ἔκεινοι ἀπὸ παλικαριὰ κι ἀπὸ κακή τους γνώμη
 τῶν Αἴγυπτίων κάψανε τὰ καρπερὰ χωράφια 435
 καὶ πῆραν τὶς γυναικεῖς τους καὶ τὰ μικρὰ παιδάκια
 κι ὅλους τοὺς ἄντρες σκότωσαν. Μὰ στὴ στιγμὴ στὴ χώρα
 ἔφτασε καὶ τ' ἀλαλητὸ. Κι ἀκούγοντας τοὺς θρήνους,
 πλακώσανε ὅλοι τὴν αὐγὴ κι ὁ κάμπος γέμισε ὅλος
 ἀπ' ἄλογα κι ἀπὸ πεζοὺς κι ἀπ' τοῦ χαλκοῦ τὴν λάμψη. 440
 Καὶ τότε δὲ κεραυνόχαρος δὲ Δίας στοὺς συντρόφους
 ἔριξε ἀβάσταχτη φυγή, κι οὕτε ἔμεινε κανένας
 ν' ἀντισταθῇ. Γιατὶ χαμός τοὺς εἶχεν ὅλους ζώσει.
 Πολλοὺς ἔκει μοῦ σκότωσαν μὲ χάλκινα κοντάρια
 κι ἄλλους μοῦ πῆραν ζωντανοὺς νὰ τοὺς κρατήσουν σκλάβους. 445
 Σὲ ξένο ἐμένα μ' ἔδωσαν στὴν Κύπρο νὰ μὲ φέρη,
 στὸ Διμήτορα, τοῦ 'Ιάσου γιό, τὸ βασιλιὰ τῆς Κύπρου.
 Κι ἔρχομαι ἔκειθε τώρα ἐδῶ πολυβασανισμένος».

Τότε σ' αὐτὸν ἀπάντησε κι ἔτσι δὲ 'Αντίνος εἶπε:
 « Ποιά μοίρα αὐτὸν τὸ βάσανο μᾶς τὸ 'φερε μπροστά μας
 κακὴ πληγὴ τοῦ φαγητοῦ; Στὴ μέση στάσου ὅπου εἰσαι,
 ἀλάργα ἀπ' τὸ τραπέζι μου, μήπως στὴν ὥρα φτάσης
 μὲς στὴν πικρὴ τὴν Αἴγυπτο καὶ μὲς στὴν Κύπρο πάλε,
 γιατὶ εἰσαι ἔνας ἀδιάντροπος καὶ βαρετὸς ζητιάνος.
 "Ολους τοὺς παίρνεις στὴ σειρὰ κι ἀψήφιστα σοῦ δίνουν,
 γιατὶ δὲν ἔχουν καὶ σπλαχνιὰ τὰ ξένα νὰ χαρίζουν 455

κι ὅλα ὁ καθένας πληθερά τὰ βρῆκε ἐδῶ νὰ τά 'χη».

Παραμερώντας κι ὁ σοφὸς Δυσσέας ἔτοι τοῦ 'πε'
«'Οιμέ, κοντὰ στὴν ὄμιορφιὰ δὲν ἔχεις κι ἔδια γνώση.
Κι ἀλάτι ἐσύ ἀπ' τὸ σπίτι σου φτωχοῦ δὲ θὰ τοῦ δώσης,
ποὺ κάθεσαι στὰ ζένα ἐδῶ καὶ δὲ βαστᾶ ἡ ψυχή σου
νὰ μὲ φιλέψῃς μιὰ μπουκιὰ ψωμὶ ποὺ πλήθιο τό 'χεις». 460

Εἶπε κι ἀκόμα πιὸ βαριὰ τοῦ θύμωσε ὁ Ἀντίνος,
κι ἀφοῦ τὸν κοίταξε λοξὰ τοῦ κάνει μὲ δυὸ λόγια:
«Θαρρῶ γερὸς πῶς δὲ θὰ βγῆς πιὰ τώρα ἀπ' τὸ παλάτι,
ἀφοῦ τὴ γλώσσα σου πετᾶς γιὰ νὰ μᾶς βρίσης κιόλας» 465

Εἶπε κι ἀρπάζει ἔνα σκαμνὶ καὶ τὸν χτυπᾶ στὴν πλάτη,
κατὰ τὸν ὕμιο τὸ δεξῖ. Μὰ στάθηκε ὁ Δυσσέας
σὰν τὸ κοτρόνι ἀσάλευτος, κι ἀς πέτυχε ὁ Ἀντίνος,
κι ἄφωνος, μέσα βράζοντας, κουνοῦσε τὸ κεφάλι. 470

Πῆγε ἔπειτα καὶ κάθισε στῆς πόρτας τὸ κατώφλι,
κρατώντας τὴ σακούλα του γεμάτη καὶ τοὺς εἶπε:
«Ἀκοῦστε με, τῆς ξακουστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
γιὰ νὰ σᾶς πῶ ὅσα μέσα μου μοῦ λέει ἡ καρδιά στὰ στήθια.
"Οχι, δὲν ἔχει ὁ ἀνθρώπος παράπονο οὔτε λύπη,
σὰ χτυπηθῇ κοιτάζοντας τὸ βιός του νὰ γλιτώσῃ,
τὶς ἀσπρες προβατίνες του, εἴτε βοδιῶν κοπάδι.
Μὰ ἐμένα δὲν θάντος χτύπησε γιὰ τὴν κοιλιὰ τὴν ἔρμη,
ποὺ στοὺς θνητοὺς πολλὰ δεινὰ φέρνει ἡ καταραμένη.
"Ομως κατάρες καὶ θεοὺς γιὰ τοὺς φτωχοὺς ἀν ἔχη,
πρὶν ἀπ' τὸ γάμο ὁ θάνατος ἀς πάρη τὸν Ἀντίνο». 480

Τότε ἔτοι καὶ τοῦ Εὐπείθη ὁ γιδὸς τ' ἀπάντησε ὁ Ἀντίνος:
«"Ησυχα, ξένε, κάθισε νὰ τρῶς ἡ σ' ἄλλους πάνε,
μῆπως οἱ νιοὶ μ' αὐτὰ ποὺ λές σὲ σύρουν ἀπ' τὰ πόδια,
κι δξω βρεθῆς κατάδρομα καὶ τὸ κορμί σου γδάρουν». 485

«Ἐτσι εἶπε κι ὅλοι θύμωσαν βαριὰ μὲ τὸν Ἀντίνο,
κι ἔτσι ἔνας φαντασμένος νιὸς τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε:
«Καλὸ δὲν ἦταν τὸ φτωχὸ ζητιάνο νὰ χτυπήσης.
Γιατὶ μπορεῖ κάποιος θεὸς ἀπ' τοὺς οὐράνιους νὰ 'ναι.
Συχνὰ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ μ' ἀνθρώπους ξένους μοιάζουν,
κι ἀλλάζουν ἀπειρες μορφὲς καὶ τριγυρνοῦν τὶς χῶρες
καὶ βλέπουν ὅλα τ' ἀδικα καὶ τοὺς καλοὺς τοὺς νόμους». 490

- "Ετσι εἶπαν, μὰ δὲν πρόσεχε στὰ λόγια τῶν μνηστήρων.
Τὸ χτύπημα ὁ Τηλέμαχος κατάκαρδα τὸ πῆρε,
ὅμως δὲν ἔσταξε στὴ γῆς τὸ δάκρυ του ἀπ' τὰ μάτια
κι ἄλαλος, μέσα βράζοντας, κουνοῦσε τὸ κεφάλι. 495
- Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη, σὰν ἔφτασε στ' αὐτιά της
πώς τὸ ζητιάνο χτύπησαν, ἔτσι στὶς δοῦλες εἶπε·
« "Ετσι κι ἐσένα, ὁ λαμπερὸς νὰ σὲ χτυπήσῃ ὁ Φοῖβος ». 500
Τότε ἔτσι κι ἡ κελάρισσα τῆς εἶπε ἡ Εύρυνόμη·
« "Αν πιάσουν οἱ κατάρες μας, τότε ἀπ' αὐτοὺς κανένας
νὰ ιδῇ τὴ ροδοδαχτυλη Αὔγη δὲ θὰ προφτάσῃ ». 505
Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τῆς μίλησε ἔτσι πάλε·
« "Ολοι εἰναι ὅχτροι, γερόντισσα, ἀφοῦ κακὸ μᾶς θέλουν,
μὰ κι ὁ Ἀντίνος πιὸ πολὺ ποὺ μαῦρο χάρο μοιάζει. 510
"Ηρθε ἔνας ξένος δύστυχος στὸ σπίτι, κι ἀπ' ἀνάγκη
γυρίζει καὶ ψωμοζητεῖ, κι ὅλοι οἱ λοιποὶ τοῦ δῶσαν,
κι αὐτὸς στὴν ἀκρη μὲ σκαμνὶ τὸν χτύπησε στὸν ὅμο ». 515
Αὐτὰ μιλοῦσε ἀνάμεσα στὶς δοῦλες καθισμένη
μὲς στὸν ὄντα τῆς. Κι ἔτρωγε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας.
Κοντά της τὸ χοιροβοσκὸ προσκάλεσε καὶ τοῦ 'πε·
« Καλέ μου Εὔμαιε, πήγαινε τὸν ξένο νὰ μοῦ φέρης
ἔδω νὰ τὸν καλοδεχτῶ καὶ νὰ τὸν ἀρωτήσω,
κάπου γιὰ τὸν ἀδάμαστο Δυσσέα ἀν ἔχη μάθει
ἡ κι ἀν τὸν εἶδε. Μ' ἀνθρωπο κοσμοφερμένο μοιάζει ». 520
Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τῆς εἶπες μὲ δυὸ λόγια·
« Νὰ σώπαιναν πρὸς χάρη σου, βασίλισσα, οἱ μνηστῆρες,
θὰ σου ἀναγάλλιαζε ἡ καρδιὰ ὅσα μιλᾶ ν' ἀκούσης.
Τὸν εἶχα στὸ καλύβι μου τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες.
Σὲ μένα πρῶτο πρόσπεσε φευγάτος ἀπ' τὸ πλοῖο,
μὰ δὲν τὰ πρόφτασε νὰ πῆ τὰ πάθια ποὺ τὸν βρῆκαν. 525
Κι ὡς βλέπεις τὸν τραγουδιστή, ποὺ ἀπ' τὸ θεὸ ἔχει χάρη
νὰ τραγουδᾶ τὰ πόθητὰ τραγούδια στοὺς ἀνθρώπους,
κι ὅλοι ὅσοι ἀκοῦν ποὺ τραγουδᾶ, στὰ μάτια τὸν κοιτάζουν,
ἔτσι κι αὐτὸς μὲ λίγωνε σὰν ἥταν στὸ καλύβι.
- Κι ἔλεγε φίλος πατρικὸς πώς ἥταν τοῦ Δυσσέα
καὶ πώς στὴν Κρήτη κατοικεῖ, τοῦ Μίνου τὴν πατρίδα,
κι ἔφτασε ἐκεῖθε τώρα ἔδω μὲ βάσανα κυλώντας

καὶ λέει κοντὰ πώς ἀκουσει γιὰ τὸ θεῖκὸ Δυσσέα,
σὰν ἔφτασε στῶν Θεσπρωτῶν τὴν καρπερὴν πατρίδα,
πώς ζῆ καὶ φέρνει θησαυροὺς στὸ σπίτι του μεγάλους ». 530

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Πήγαινε πέξ του νά 'ρθη ἐδῶ γιὰ νὰ τὰ πῆ μπροστά μου.
Κι ἔκεινοι δὲς παιζούν ἡ μπροστά στὶς πόρτες καθισμένοι
ἢ μὲς στὸ σπίτι, ἀφοῦ καημούν δὲν ἔχουν μὲς στὰ στήθια. 535
Γιατὶ ὅλο μένει ἀπείραχτο στὸ σπίτι τους τὸ βιός τους,
τὸ στάρι, τὸ γλυκὸ κρασί, νὰ τὰ 'χουν οἱ δικοὶ τους,
κι ἐδῶ ὅλη μέρα κάθονται στὸ σπίτι μου καὶ τρῶνε
δαιμάλια σφάζοντας κι ἀρνιὰ καὶ γίδες ὅλο πάχος
καὶ πίνουν τὸ λαμπρὸ κρασί χωρὶς νὰ τὸ χορτάινουν, 540
κι ἔτσι ὅλα σβήνουν ἀπόνα, γιατὶ δὲ βρίσκεται ἀντρας
σὰν τὸ Δυσσέα τὴν δργὴν νὰ διώξῃ αὐτὴ ἀπ' τὸ σπίτι.
Κι ἀν ἔρθη ἔκεινος μιὰ φορὰ στὴν πατρική του χώρα,
θὰ τοὺς πλερώσῃ τ' ἄδικα στὴν ὥρα μὲ τὸ γιό του ».

“Ετσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος φτερνίστηκε μὲ κρότο
ποὺ ὅλο τὸ σπίτι ἀντίχησε. Γέλασε ἡ Πηνελόπη,
κι ἔτσι εἶπε εὔτὺς στὸν Εὔμαιο μὲ πεταχτά τῆς λόγια·
« Τρέχα, τὸν ξένο φώναξε καὶ φέρ' τονε μπροστά μου.
Δὲν εἰδες πώς φτερνίστηκε στὰ λόγια ποὺ εἶπα διγός μου;
Δηλοῦ πώς χάρος ἀσφαλτος θὰ λάχη τοὺς μνηστῆρες, 550
ὅλους σειρὰ κι ἀπ' τὸ γραφτὸ κανεὶς δὲ θὰ γλιτώσῃ.
Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ καὶ νὰ μοῦ τὸ θυμᾶσαι.
“Αν καταλάβω πώς αὐτὸς ὅλα τὰ λέει ἀλήθεια,
θὰ τόνε ντύσω μ' ὅμορφη χλαμύδα καὶ χιτώνα ».

“Ετσι εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς ἔτρεξε εὔτὺς καὶ πῆγε
κι ἔκει μπροστά του στάθηκε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε·
« Ξένε πατέρα, ἡ φρόνιμη σὲ θέλει ἡ Πηνελόπη.
Μέσα ἡ καρδιά της τὴν καλεῖ, μ' ὅση κι ἀν ἔχῃ λύπη,
νὰ μάθῃ γιὰ τὸν ἀντρα τῆς. Κι ἀν δῆ πώς εἶναι ἀλήθεια
αὐτὰ ποὺ θὰ τῆς δηγηθῆς, χιτώνα καὶ χλαμύδα 560
θὰ σοῦ φορέσῃ, ποὺ πολλὴ μεγάλη ἀνάγκη τὰ 'χης,
καὶ στὸ χωριὸ γυρεύοντας κομμάτια, τὴν κοιλιά σου
θὰ τὴ γεμίσης κι ὁ καθεὶς θὰ δώσῃ ὅ,τι θελήσῃ ». 100
Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας·

« Θά τρεχα ἀμέσως, Εὔμαιε, νὰ πῶ τὴν πᾶσα ἀλήθεια στὴν Πηγελόπη, φρόνιμη τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα.

565

Γιατὶ μαζὶ του πέρασα τοὺς πόνους καὶ τοὺς ξέρω.

“Ομως τὸ πλῆθος τῶν κακῶν φοβοῦμαι τῶν μνηστήρων, ποὺ φτάνει ἡ ἀδικία τους στὰ σιδερένια οὐράνια.

Γιατὶ καὶ τώρα δταν αὐτός, στὸ σπίτι ἐνῶ γυρνοῦσα, μὲ χτύπησε καὶ πόνεσα, χωρὶς κακὸν νὰ κάμω, κανεῖς, μήτε ὁ Τηλέμαχος μὲ γλίτωσε μήτε ἄλλος.

570

Στὴν Πηγελόπη πήγαινε νὰ πῆς νὰ περιμένῃ, στὸν πύργο της, κι ἀς βιάζεται, ὅσο νὰ δύση ὁ ἥλιος.

Κοντὰ ἀς μὲ κάτση στὴ φωτιὰ κι ἀς μὲ ρωτήση τότε πότε θὰ φτάσῃ ὁ ἄντρας της. Ροῦχα φορῶ κουρέλια καθὼς τὸ ξέρεις. Πρώτη ἀρχὴ σὲ σένα ίκέτης ἥρθα ».

575

“Ἐτσι εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς κίνησε πίσω πάλε, κι ὡς τὸ κατώφλι πέρασε τοῦ λέει ἡ Πηγελόπη·

“Εὔμαιε, δὲν τὸν ἔφερες. Τί σκέφτηκε ὁ ζητιάνος;

580

Κανένα μὴ φοβήθηκε ἢ ντρέπεται στὸ σπίτι

νά ’ρθη σ’ ἐμένα; ‘Ο ντροπαλὸς ζητιάνος δὲν ἀξίζει ».

Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τῆς εἶπες μὲ δυὸ λόγια·

“Σωστὰ μιλᾶ. Καθένας μας θά ’βαζε αὐτὸ στὸ νοῦ του, μὴν ἔβρη ἀπ’ τοὺς περήφανους μνηστῆρες τὸν μπελά του. Μόν’ κάμε, λέει, ὑπομονὴ ὅσο νὰ δύση ὁ ἥλιος.

585

Αὐτὸ καὶ σένα πιὸ πολύ, βασίλισσα, συμφέρει, μόνη τὸν ξένο νὰ ρωτᾶς καὶ μόνη σου ν’ ἀκούσης».

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τ’ ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

“Δὲν ἔχει ὁ ξένος ἀδικο τὸ τί μπορεῖ νὰ γίνη.

590

Γιατὶ στὸ γένος τῶν θνητῶν δὲν ἔχει ἄλλους ἀνθρώπους ἔτσι χωριάτες σὰν κι αὐτοὺς ποὺ στὸ κακὸ εἰναι ὁ νοῦς των».

“Ἐτσι μιλοῦσαν κι ἔπειτα στὸν κύκλο τῶν μνηστήρων πήγε ὁ θεϊκὸς χοιροβοσκὸς σὰν τῆς τὰ ξήγγησε ὅλα.

Κι ἔτσι εἶπε στὸν Τηλέμαχο μὲ πεταχτά του λόγια, σκύβοντας τὸ κεφάλι του νὰ μὴν ἀκούσουν ἄλλοι·

595

“Παιδί μου, θὰ πηγαίνω πιὰ τοὺς χοίρους νὰ φυλάξω καὶ κεῖνα πόχω στὸ μαντρί, ζωὴ σου καὶ ζωὴ μου.

Φρόντισε σὺ γιὰ τ’ ἄλλα ἐδῶ. Τὸν ἔαυτό σου πρῶτα πῶς νὰ φυλάξης κοίταξε καὶ πρόσεξε μὴν πάθης,

600

γιατὶ πολλοὶ ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς ἔχουν κακὸ στὸ νοῦ τους,
ποὺ δὲ Δίας ἀς τοὺς ἐπαιρνε προτοῦ κακὸ μᾶς λάχη ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
«Ἄς γίνη κι ἔτσι, γέρο μου. Πήγαινε σὰ βραδιάσῃ
κι ἔρχεσαι πάλε τὴν αὐγὴ καλὰ σφαγτὰ νὰ φέρης. 605
Γιὰ τ' ἄλλα ἔδω οἱ ἀθάνατοι κι ἔγώ θὰ τὰ φροντίσω ». Γιατὶ τὸν αὐτὸν οὐδὲν τοιαῦτα.

Εἶπε, καὶ σ' ὅμορφο σκαμνὶ κάθισε ἔκεινος πάλε.
Καὶ μὲ φαγὶ καὶ μὲ πιοτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά του
νὰ πάνη στοὺς χοίρους κίνησε κι ἀφῆσε αὐλές καὶ σπίτια
γεμάτα ἀπ' τοὺς ὄμόδειπνους ποὺ τὸ χορὸ εἶχαν πιάσει 610
καὶ μὲ τοαγούδια χαίρουνταν. Γιατὶ εἶχε φτάσει ἡ νύχτα.

Σ

Τότε ἥρθε ἔνας πασίγνωστος ζητιάνος, ποὺ στὸ Θιάκι
ζητοῦσε, κι ἄλλος δεύτερος πιὸ λαίμαργος δὲν ἦταν,
ἀχόρταγα νὰ φάη νὰ πιῇ. Κι οὕτε εἶχε ἀπάνω σάρκα
μήτε ζωή, κι ἀς ἔδειχνε τρανὴ ἡ κορμοστασιά του.
Τὸν εἶπε Ἀρναῖο ἡ μάνα του ἀπὸ γεννησιμό του, 5
μὰ τὰ παιδιά μὲς τὸ χωριὸ τόνε φωνάζανε "Ἴρο,
γιατὶ ἔτρεχε, ὅπου τοῦ 'λεγαν, μηνύματα νὰ φέρη.
Σὰν ἥρθε ἔκει, ἀπ' τὸ σπίτι του ἔδιωχνε τὸ Δυσσέα
κι ἔτσι ὅλο τὸν ἀπόπαιρνε μὲ θυμωμένα λόγια:
«Φεύγα ἀπ' τὴν πόρτα, κνώδαλο, νὰ μὴ σὲ ποδοσύρω. 10
Δὲ βλέπεις πῶς μοῦ κάνουνε τὸ μάτι νὰ σὲ διώξω;
Ἐγὼ ὅμως τὸ 'χω σὲ ντροπή. Μόν' σήκω, μὴν πιαστοῦμε ». Γιατὶ τὸν αὐτὸν οὐδὲν τοιαῦτα.

Τότε λοξὰ τὸν κοίταξε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ 'πε.
«Καημένε, ἔγώ δὲ σ' ἔβλαψα, κακὸ δὲ σοῦ 'πα λόγο,
μήτε ζηλεύω ἂν πιὸ πολλὰ κανεῖς σὲ σένα δώση. 15
Νά, τὸ κατώφλι καὶ τοὺς δυὸ μᾶς παίρνει, κι οὕτε πρέπει
στὰ ξένα νὰ βαρυγνωμᾶς, κι εἰσαι, θαρρῶ, ζητιάνος
καθὼς κι ἔγώ, κι ἀπ' τοὺς θεοὺς τὸ πλοῦτος καρτεροῦμε.
Μὰ νὰ πιαστοῦμε μὴ ζητᾶς στὰ χέρια, μὴ μ' ἀνάψης
καὶ σοῦ τὰ βάψω μ' αἷματα τὸ στήθος καὶ τὰ χείλια, 20
κι ἀς εἴμαι γέρος. Κι αὔριο πιὰ τὴν ήσυχία μου θά 'βρω.
Γιατὶ θαρρῶ πῶς δεύτερη φορὰ δὲ θὰ τὸ κάμης,

έδω στὸ σπίτι τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα νὰ γυρίσης ».

Τότε ἔτσι τοῦ 'πε μὲ θυμὸν κι ὁ 'Ιρος ὁ ζητιάνος' 25
 « Μωρέ, γιὰ ίδητε ἡ γλῶσσα του τοῦ φωνακλᾶ πῶς τρέχει,
 σὰν τῆς γριᾶς τῆς καμινοῦς, ποὺ μιὰ νὰ φάη θὰ λιώσῃ,
 κι ἀπ' τὶς μασέλες καταγῆς τὰ δόντια του θὰ πέσουν,
 σὰν τῆς γουρούνας ποὺ χαλᾶ, σὰ βόσκη, τὰ σπαρμένα.
 'Ανασκούμπωσου τὸ λοιπὸν κι αὐτοὶ νὰ μᾶς γνωρίσουν
 στὸ ξύλο. Βρὲ παλιόγερε, μὲ νὺ πῶς θὰ τὰ βάλης ; » 30

"Ετσι κι οἱ δύο τους μ' ὅλη τους μαλώνανε τὴ λύσσα
 μπροστὰ στὶς πόρτες τὶς ψηλές, στὸ σκαλιστὸ κατώφλι.
 Σὰν ἄκουσε ποὺ μάλωναν ὁ λατρευτὸς 'Αντίνος
 μ' ὅρεξη χθυμογέλασε κι ἔτσι εἶπε στοὺς μνηστῆρες·
 « Μωρέ, ἔνα τέτοιο ἄλλη φορὰ δὲν ἔτυχε νὰ ίδοῦμε.
 Τί γλέντι πόστειλε ὁ θεὸς μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι.
 Μαλώνουν καὶ φαγώθηκαν ὁ ξένος μὲ τὸν 'Ιρο
 κι εἶναι στὰ χέρια νὰ πιαστοῦν. Μὰ ἐλᾶτε, ἀς μὴν ἀργήσουν ». 35

"Ετσι εἶπε, καὶ πετάχτηκαν σκασμένοι ὅλοι στὰ γέλια
 καὶ γύρω πῆγαν στοὺς φτωχούς τοὺς κακοφορεμένους.
 Τότε ἔτσι τοῦ Εύπειθη ὁ γιὸς ὁ 'Αντίνος σ' ὅλους εἶπε·
 « 'Ακοῦστε κατιτὶ νὰ πῶ, περήφανοι μνηστῆρες.
 'Απ' τὶς γιδοκοιλιές αὐτές, πού 'ναι στὸ τζάκι ἀπάνω,
 πόχουμε γιὰ τὸ δεῖπνο μας, γεμάτες πάχος κι αἴμα,
 ὅποιος νικήση καὶ φανῆ πιὸ δυνατὸς πῶς εἶναι,
 ἀς σηκωθῆ μονάχος του κι ἀς πάρη ὅποια διαλέξῃ.
 Καὶ πάντα στὸ τραπέζι μας ἀς τρώη, κι ἄλλο ζητιάνο
 κανένα δὲ θ' ἀφήσουμε νὰ μπῇ νὰ ζητιανέψῃ ». 45

"Ετσι ὁ 'Αντίνος μίλησε κι ἀρεσε ὁ λόγος σ' ὅλους.
 Μὲ δόλο κι ὁ πολύσοφος Δυσσέας μίλησε ἔτσι·
 « 'Αφέντες, γέρος ἔγώ, πολυβασανισμένος,
 δὲ γίνεται μὲ πιὸ μικρὸ στὰ χρόνια νὰ παλέψω.
 Μὰ νά, ἡ κακούργα μου κοιλιὰ γιὰ νὰ τὶς φάω μὲ σπρώχνει.
 Μὰ ἐλᾶτε τώρα ἀμῶστε μου τὸν πιὸ τρανό σας δρόκο,
 κανεῖς στὸν 'Ιρο νὰ μὴ βγῆ βοηθός καὶ μὲ χτυπήση
 βαριὰ ἀπὸ πίσω ἀστόχαστα καὶ κάτου αὐτὸς μὲ στρώση ». 55

"Ετσι εἶπε, κι ὅλοι δρκίστηκαν καθὼς τοὺς τὸ ζητοῦσε.
 Κι ἔπειτα πιὰ σὰν ἀμωσαν καὶ τέλεψαν τὸν δρόκο,

δ λατρευτὸς Τηλέμαχος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·

« Ξένε, ἂν τὸ λέγη ἡ ἀφοβή καρδιά σου μὲς στὰ στήθια, 60
συγύρνα αὐτόν, κι ἄλλο Ἀχαιὸς μὴ φοβηθῆς κανένα.

Θά 'χη νὰ κάμη μὲ πολλοὺς δροιος χτυπήση ἐσένα.

Ξένος μου εἶσαι, οἱ πρόκριτοι τὴ γνώμῃ μου ἔχουν ὅλοι, 65
κι δ Ἀντίνος κι ὁ Εύρύμαχος, κι οἱ δυὸς μὲ νοῦ καὶ γνώση ».

“Ετσι εἶπε, κι ὅλοι παίνεσαν τὸ λόγο. Κι δ Δυσσέας 70
ἔζωσε τὰ κουρέλια του τριγύρω στὰ κρυφά του,
καὶ τὰ μηριά του φάνηκαν, χοντρά, καλοδεμένα,
οἱ ὅμοι του οἱ τετράπλατοι, τὰ στήθια του, τὰ μπράτσα
γερά. Τότε ἔτρεξε κοντὰ κι ἡ Ἀθηνᾶ Παλλάδα
κι ἔπιασε καὶ δυνάμωνε τοῦ βασιλιᾶ τὰ μέλη. 75

“Ολοι οἱ μνηστῆρες θάμαζαν κι εἶχε σαστίσει δ νοῦς τους
κι ἔτσι ἔνας εἶπε σκύβοντας στὸν ἄλλο ποὺ ἦταν δίπλα·

« Γλήγορα ἀπ' τὸ κεφάλι του πάει, θὰ τὴν πάθη δ "Ιρος.
Γιὰ ίδετε δ γέρος τὶ μηρὶὰ ποὺ δείχνει ἀπ' τὰ κουρέλια ».

“Ετσι εἶπαν, κι ἔτρεμε ἡ καρδιὰ τοῦ "Ιρος μὲς στὰ στήθια. 80
Μὰ κι ἔτσι οἱ δοῦλοι μὲ στανὶὸ τὸν ζώνουν καὶ τὸν φέρονται
λιωμένον, κι ὅλα τοῦ τρεμαν τὰ μέλη του ἀπ' τὸ φόβο.

Τότε ἔτσι μὲ δυὸ λόγια του τὸν στόλισε δ Ἀντίνος·
« "Α, νὰ χαθῆς, βοϊδόκορμο, ποὺ εἴθε νὰ μὴ γεννιόσουν,

ποὺ τρέμεις γέρον ἀνθρωπο, ποὺ οἱ συμφορὲς τὸν πνίγουν, 85
καὶ σοῦ παράλυσε ἡ καρδιὰ στὰ στήθια σου ἀπ' τὸ φόβο.

Μὰ κάτι τώρα θὰ σοῦ πῶ, καὶ νὰ τὸ ίδης, θὰ γίνη.
"Αν ἔτσι αὐτὸς πιὸ δυνατὸς φανῆ καὶ σὲ νικήσῃ,

θὰ σὲ πετάξω στὴ Στεριὰ μ' ἔνα καράβι μαῦρο
στὸ βασιλιὰ τὸν "Εχετο, ποὺ ἀνθρώπους δὲ λυπάται, 90

αὐτὶὰ καὶ μύτη μ' ἄπονο μαχαίρι νὰ σοῦ κόψῃ
καὶ νὰ σοῦ βγάλῃ τ' ἀχαμνὰ νὰ σοῦ τὰ φάνε οἱ σκύλοι ».

Εἶπε, κι δ "Ιρος πιὸ πολὺ παράλυσε ἀπ' τὸν τρόμο.
Στὴ μέση ὅπως τὸν ἔφεραν, τὰ χέρια οἱ δυὸ ξαμώνουν.

Τότε εἶπε μὲς στὸ νοῦ δ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας, 95
νὰ τὸν χτυπήσῃ κι ἡ ψυχὴ μεμιᾶς νὰ τοῦ πετάξῃ,
ἢ μ' ἔνα χτυπήμα ἀπάλα στὴ γῇ νὰ τὸν ξαπλώσῃ.

Κι ἐκεῖ ποὺ συλλογίζονταν καλύτερο του βρῆκε, 100
νὰ τὸν βαρέση ἔτσι ἀλαφρά, νὰ μὴ τὸν καταλάβουν.

Τί Ηρθαν στὰ χέρια. Στὸ δεξὶ τοῦ δίνει ὁ "Ιρος ὅμο,
μὰ στὸ ριζαύτι τὸν βαρῷ κι ἐκεῖνος, κι ὅλα μέσα
τοῦ τσάκισε τὰ κόκκαλα, κι εὐτὺς τὸ κόκκινο αἴμα
ἀνάβρυσε ἀπ' τὸ στόμα του, καὶ στρώθηκε βογγώντας
στὶς σκόνες καὶ τὰ δόντια του τὰ 'σφιγγε καὶ κλωτσοῦσε
τὸ χῶμα μὲ τὰ πόδια του. Κι οἱ ἄχαροι μνηστῆρες
σηκώνοντας τὰ χέρια τους ζεραίνονταν στὰ γέλια.

Τότε ὁ Δυσσέας, πιάνοντας τὸν "Ιρο ἀπ' τὸ 'να πόδι,
τὸν ἔσυρε ὅξω ἀπ' τὴ μπασιά καὶ στὴν αὐλὴ τὸν πῆγε
μπροστὰ στὶς πόρτες καὶ γυρτὸν τὸν κάθισε στὸ φράκτη
καὶ δίνοντάς του ἔνα ραβδὶ στὸ χέρι τοῦ 'λεγε ἔτσι:
« Κάτσε ἔδω τώρα τὰ σκυλιὰ νὰ διώχην καὶ τοὺς χοίρους,
νὰ μάθης ζένων καὶ φτωχῶν δυνάστης νὰ μήν εἶσαι,
λέρα, μήν τύχη καὶ σὲ βρῆ κακὸ σὰν πιὸ μεγάλο ».

"Ετσι εἶπε καὶ στὸν ὅμο του τὴν τρύπια του σακούλα
τοῦ κρέμασε, ποὺ 'χε σκοινά, νὰ τὴν κρεμᾶ στὶς ἄκρες, 110
καὶ στὸ κατώφλι γύρισε νὰ κάτση. Κι οἱ μνηστῆρες
γελώντας μέσα μπαίνανε κι ἔτσι τὸν χαιρετοῦσαν:
« 'Ο Δίας, ζένε, κι οἱ λοιποὶ ἀθάνατοι ἀς σου δώσουν
ὅ, τι ποθεῖς καλύτερο κι ὅ, τι ζητᾶς ἡ καρδιά σου,
ποὺ δὲ τὸν τόπο γλύτωσες ἀπ' τὸ φαγά τὸν "Ιρο. 115
Γιατὶ πιὰ τώρα στὴ Στεριά νὰ μείνη θὰ τὸν πάμε,
στὸ βασιλιὰ τὸν "Εχετο, ποὺ ἀνθρώπους δὲ λυπάται ».

Εἶπε καὶ χάρηκε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας τὸ σημάδι.
Τότε δ 'Αντίνος μιὰ καλὴ κοιλιὰ τοῦ βάζει ἐμπρός του
μὲ πάχος κι αἴμα γεμιστή. Πῆρε κι ἀπὸ πανέρι
δ μαχητῆς 'Αμφίνομος καὶ δυὸς ϕωμιὰ τοῦ δίνει,
καὶ μὲ ποτήρι δλόχρυσο τὸν χαιρετοῦσε κι εἶπε:
« Ξένε πατέρα, γειὰ χαρά. Καλὰ στερνὰ ἀς σου τύχουν,
ἀφοῦ μεγάλες συμφορές σὲ βασανίζουν τώρα ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε:
« 'Αμφίνομε, μοῦ φαίνεσαι μὲ γνώση προικισμένος.
"Εχω ἀκουστὰ καὶ τὸ καλὸ τ' ὄνομα τοῦ γονιοῦ σου,
πλούσιος πὼς ήταν κι ἀγαθός, ὁ Δουλιχιώτης Νίσος.
Τέτοιου πατέρα εἶσαι παιδὶ κι ἀνθρώπου δίκιου μοιάζεις.
Γι' αὐτὸ ἔνα λόγο θὰ σου πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.

Δέν τρέφει ἡ γῆ ἀπ' τὸν ἀνθρωπὸν ἀδυνατότερο ἄλλο,
ἀπ' ὅσα ἀπάνω περπατοῦν στὴν πλάση κι ἀναστίνουν.

Θαρρῶ πώς στὴ ζωὴ κακὸ ποτὲ δὲ θὰ τὸν λάχη,
ὅσο ποὺ νά 'χῃ ἀνάκαρα καὶ τοῦ βαστοῦν τὰ πόδια.

Μὰ σὰν τοῦ δώσουν οἱ θεοὶ κακὰ στερνὰ καὶ μᾶρα
ἄθελα τὰ βαστᾶ κι αὐτὰ μ' ὑπομονὴ καρδιά του.

Γιατὶ ταιριάζει τῶν θυητῶν ἡ σκέψη μὲ τὴ μέρα
καθὼς τὴ στέλνει τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας.

Γιατὶ κι ἐγὼ καλότυχος σ' αὐτὸ τὸν κόσμο θά 'μουν,
μόν' ἔκαμα ἀνομα πολλά, στὰ χέρια μου θαρρώντας,
στ' ἀδέρφια, στὸν πατέρα μου καὶ στὴν παλικαριά μου.

Γι' αὐτὸ κανένας τ' ἀδικο ποτὲ νὰ μὴν τὸ θέλη,
κι ἔτσι ἥσυχα ἀς τὸ χαίρεται ὅ,τι οἱ θεοὶ τοῦ δώσουν.

Πόσα ἀνομα βλέπω κι ἐδῶ ποὺ κάνουν οἱ μνηστῆρες,
νὰ βρίζουν τὴ γυναικα του, νὰ καταλοῦν τὸ βιός του,
ἀνθρώπου, ποὺ θαρρῶ πολὺ δὲ θά 'ναι ἀκόμα ἀλάργα
ἀπ' τὴ γλυκιὰ πατρίδα του. Κοντὰ εἶναι. Τότε ἐσένα
θεὸς ἀς πάρη σπίτι σου νὰ μὴ τὸν ἀντικρίσης,
τὴν ὄρα ποὺ στὴν ποθητὴ πατρίδα του θὰ φτάσῃ.

Γιατὶ μὲς στὸ παλάτι του τὸ πόδι σὰν πατήσῃ,
δὲ θὰ χωρίσῃ ἀπλήγωτα θαρρῶ μὲ τοὺς μνηστῆρες ».

"Ἐτσι εἶπε κι ἔσταξε ἔπειτα καὶ τὸ γλυκὸ κρασὶ ἥπιε
καὶ τὸ ποτήρι γύρισε στὸ χέρι τοῦ Ἀμφινόμου.

Κι αὐτὸς στὸ σπίτι κίνησε μὲ σπλάχνα μαραμένα,
σκυφτός, γιατὶ προμάντευε κακὸ πώς θὰ τοῦ τύχη.

Μὰ τὸ γραφτὸ δὲν ξέφυγε, γιατὶ ἡ θεὸς Παλλάδα
ἀπ' τὸ κοντάρι τά 'φερε νὰ πάη τοῦ Τηλεμάχου.

Μὰ πάλι ἥρθε καὶ κάθισε στὸν τόπο ποὺ εἶχε ἀφήσει.

Τότε ἔβαλε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὸ νοῦ τῆς Πηγελόπης,
μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῆ, τὸν πόθο τους ν' ἀνάψῃ,
κι ἔτσι ἀπὸ πρὶν πιὸ σεβαστὴ στὸν ἀντρα τῆς νὰ γίνη
καὶ στὸ παιδί της. Γέλασε ἀκαίρα τότε κι εἶπε:

"Θέλει ἡ ψυχή μου ὅ,τι ποτὲ δὲ θέλησε, Εὔρυνόμη,
μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῶ, κι ἀς τοὺς σιχαίνομαι ἔτσι,
κι ἔνα μου λόγο χρήσιμο νὰ πῶ τοῦ Τηλεμάχου,
κάθε φορὰ στοὺς ἀτροποὺς μνηστῆρες νὰ μὴν τρέχῃ,

ποὺ ἐμπρός σου σοῦ γλυκομιλοῦν καὶ πίσω σου σὲ θάβουν ».

Τότε ἔτσι κι ἡ κελάρισσα τῆς εἶπε ἡ Εύρυνόμη:
« "Ολα σωστὰ τὰ μίλησες, παιδί μου, κι ὅπως εἴναι.

Πάνε νὰ δώσης συμβουλὴ τοῦ γιοῦ σου, μὴν τὴν κρύβης,
πρῶτα ἀφοῦ λούσης τὸ κορμί, τὰ μάγουλά σου ἀλείψης,
κι ὅχι μ' αὐτὸ τὸ πρόσωπο στὰ δάκρυα βουτημένο.

Πάνε, γιατὶ εἴναι ἀταίριαστο αἰώνια νὰ λυπᾶσαι.

« Ο γιός σου πιὰ μεγάλωσε ποὺ στοὺς θεοὺς εὐχόσουν
ἀπὸ καρδιᾶς τὰ γένια του νὰ ἰδῆς νὰ τοῦ φυτρώσουν ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τῆς μίλησε ἔτσι πάλε'
« "Ἄχ, Εύρυνόμη, μὴν τὸ λές, κι ἀς μὲ πονῇ ἡ ψυχή σου,
γὰ λούσω ἔγώ τὸ σῶμα μου καὶ ν' ἀλειφτῷ φτιασίδια.

"Ολες τὶς χάρες μου οἱ θεοὶ τὶς ἔσβησαν, ἀφότου
τὶς δύμορφιές μου μάραναν οἱ ἐπουράνιοι, ἀφότου
ἔφυγε ἔκεινος μὲ βαθιὰ καράβια γιὰ τὴν Τροία.
Μόν' πές ἡ Αὔτονόγ ἐδῶ κι ἡ 'Ιπποδάμεια νά 'ρθουν,
μὲς στὸ παλάτι ὅταν θὰ μπῶ κοντά μου νὰ τὶς ἔχω,
γιατὶ μονάχη ντρέπομαι νὰ βγῶ μπροστά στοὺς ἄντρες ».

"Ἐτσι εἶπε κι ἔφυγε ἡ γριὰ κι ἀπ' τὸ παλάτι βγῆκε
νὰ κάμη τὴν παραγγελιά, τὶς δοῦλες νὰ φωνάξῃ.

Τότε ἀλλο ἡ λαμπερόφωτη θεὰ Παλλάδα βρῆκε.

"Ἔπνο γλυκὸ τῆς ἔστειλε τῆς κόρης τοῦ 'Ικαρίου,
καὶ πλάγιασε νὰ κοιμηθῇ, κι ἀπάνω στὸ κρεβάτι
ὅλοι οἱ ἀρμοί της λύθηκαν. Κι ἔκει ἡ θεὰ Παλλάδα
δῶρα τῆς χάριζε θεϊκὰ ποὺ νὰ θαμάζῃ ὁ κόσμος.

Μ' οὐράνιο μύρο πάστρεψε τ' ὥραιο πρόσωπό της,
ποὺ μόνο ἡ καλοστέφανη ἀλείβεται 'Αφροδίτη,
ὅταν στὸν ποθητὸ χορὸ πηγαίνη μὲ τὶς Χάρες,
καὶ πιὸ φηλὴ τὴν ἔκαμε, πιὸ λυγερὴ νὰ δείχνη,
κι ἀπ' τὸ σκισμένο φίλτισι πιὸ ἀσπρη, πιὸ χιονάτη:

Αὔτὰ σὰν ἔκαμε ἔφυγε πάλε ἡ θεὰ ἡ μεγάλη.
Τότε ἤρθαν οἱ λευκόχαρες ἀπ' τὸ παλάτι οἱ δοῦλες,
κι ἀπ' τὶς φωνές τους κόπηκε κι ὁ ὑπνος ὁ γλυκός της,
κι ἔτριψε μὲ τὰ χέρια της τὸ πρόσωπό της κι εἶπε:
« "Ἄχ, τί γλυκιὰ ἀποκάρωση τὴν ἄμοιρη μὲ βρῆκε.
Εἴθε δύοιο θάνατο γλυκὸ νὰ μοῦ 'δινε ἡ παρθένα

170

175

180

185

190

195

200

—κι ἀς μὴν ἀργήσῃ—ἡ "Αρτεμη, νὰ πάψω τὴ ζωὴ μου,
νὰ λιώνω πιὰ στὰ κλάματα καὶ νὰ ποθῶ τὶς χάρες
τ' ἀντρός μου ποὺ στοὺς Ἀχαιοὺς ἀνάμεσα ἤταν πρῶτος ». 205

"Ἐτσι εἶπε καὶ κατέβαινε ἀπ' τὸ φῆλὸ τ' ἀνώι,
μόνη ὅχι, καὶ δυὸ δοῦλες τῆς μαζί της ἀκλουθοῦσαν.
Κι ἐκεῖ σὰν ἥρθε ἡ θεῖκια γυναῖκα στοὺς μνηστῆρες,
στάθηκε στῆς καλόφτιαστῆς σκεπῆς κοντὰ τὸ στύλο,
σκεπάζοντας τὰ μάγουλα μὲ τὴ λαμπρή τῆς μπόλια,
κι εἶχε στὸ κάθε τῆς πλευρὸ καὶ μιὰ πιστή τῆς δούλα.
Τὰ γόνατά τους λύθηκαν κι ἀπὸ καημὸ ἡ ψυχὴ τους
πιάστηκε, κι ὅλοι εὐχήθηκαν κοντά τῆς νὰ πλαγιάσουν.
Τότε εἶπε στὸν Τηλέμαχο, τὸν ἀκριβό τῆς γιόκα.

« Σοῦ 'φυγε πιά, Τηλέμαχε, ὁ νοῦς, μήτε ἔχεις γνώση. 215
Παιδὶ σὰν ἥσουν ἥξερες καλύτερα νὰ κρίνης,
καὶ τώρα ποὺ μεγάλωσες κι ἔγινες παλικάρι,
ὅποιος τ' ἀνάστημά σου ἰδῇ καὶ τὴν καλὴ θωριά σου
κι ἀν δὲ σὲ ξέρη, θὰ σὲ πῆ μεγάλου ἀνθρώπου γέννα,
δὲν ἔχεις πιὰ στὸν τόπο του τὸ νοῦ σου καὶ τὴ γνώση. 220
Τί ἤτανε πάλε αὐτὴ ἡ δουλειὰ πόγινε μὲς στὸ σπίτι,
ποὺ ἐμπρὸς στὰ μάτια σου ἀφησες τὸν ξένο νὰ χτυπήσουν
Πᾶς τώρα, ἀν ξένος σπίτι μας τύχη κανεὶς νὰ μείνη
κι ἀπ' δύμοια κακοπέραση πικρὴ συμβῆ νὰ πάθη;
Σὺ θά 'χης τὴν κατάκριση καὶ τὴ ντροπὴ τοῦ κόσμου ». 225

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
« Δὲ μὲ πειράζει, μάνα μου, ποὺ μοῦ θυμώνεις ἔτσι.
"Ολα τὰ νιώθω μόνος μου καὶ τὰ καταλαβαίνω
καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακά. Μωρὸ δὲν εἴμαι τώρα.
"Ομως καὶ σ' ὅλα δὲν μπορῶ ν' ἀποφασίσω ως πρέπει,
γιατὶ μὲ κάνουν τὸ μυαλὸ νὰ χάσω αὐτοὶ οἱ κακοῦργοι,
ποὺ βγῆκαν στὸ κεφάλι μου, κι ἔγα βοηθοὺς δὲν ἔχω.
Μὰ δὲν τοὺς βγῆκε ἡ μάχη αὐτὴ καθὼς ἐλαχταροῦσαν,
γιατὶ ἀπ' τὸν "Ιρο φάνηκε πιὸ δυνατὸς δὲν ξένος.
Δία πατέρα κι Ἀθηνᾶ κι Ἀπόλλο μου, ἄμποτε ἔτσι 235
νὰ ἰδῶ σὲ λίγο σπίτι μας πεσμένους τοὺς μνηστῆρες,
μὲ τὰ κεφάλια τους σκυφτά, καὶ νὰ ψυχομαχοῦνε
ἄλλους στὸ γύρο τῆς αὐλῆς κι ἄλλους μὲς στὸ παλάτι,

ώς τώρα στίς αύλόπορτες κάθεται ἀπάνω δ "Ιρος
μὲ τὸ κεφάλι του γυρτό, σὰ νά 'ναι μεθυσμένος,
καὶ νὰ σταθῇ δὲ δύνεται δρθὸς στὰ δυό του πόδια,
μήτε νὰ πάη στὸ σπίτι του, γιατὶ ἡ ψυχὴ του βγαίνει ».

240

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους.

Τότε ἔτσι κι ὁ Εύρυμαχος τῆς Πηγελόπης εἶπε·

« Ὡ Πηγελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
ἄν ὅσοι κάθονται Ἀχαιοὶ στ' Ἀργος σὲ βλέπανε ὅλοι,
θὰ τρέχανε αὔριο πιὸ πολλοὶ στὸ σπίτι σου μνηστῆρες
νὰ τρῶνε ἐδῶ, γιατὶ περνᾶς κάθε ἄλλη ἐσύ γυναίκα,
στὴν ὅμορφιά, στ' ἀνάστημα καὶ στὴν περίσσια γνώση ».

245

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ συνετὴ τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

250

« Εύρυμαχε, τίς χάρες μου, τὰ κάλλη, τὸ κορμί μου,
μοῦ σβήσανε οἱ ἀθάνατοι ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ πῆγαν
οἱ Ἀχαιοὶ κι ὁ ἄντρας μου μαζὶ τους γιὰ τὴν Τροία.
Ναὶ, ἔκεινος ἀν ἐρχόντανε θὰ γιάτρευε ἡ καρδιά μου,
καὶ δόξα θά 'χα πιὸ πολλὴ κι ὅμορφα θά 'τανε ὅλα.

255

Τώρα μὲ σφάζουν οἱ καημοὶ πόστειλε ἡ μοίρα πλῆθος.

Οιμέ, τὴν ὥρα ποὺ ἀφηγε τὴν ποθητὴ πατρίδα,

τὸ χέρι μοῦ πιασε σφιχτὰ μὲ τὸ δεξῖ του κι εἶπε·

« Φῶς μου, θαρρῶ πὼς ἀβλαβοὶ δὲ θὰ γυρίσουν ὅλοι
οἱ πολεμόχαροι Ἀχαιοὶ ποὺ φεύγουν γιὰ τὴν Τροία.

260

Γιατὶ τοὺς Τρώες τοὺς παιγοῦν πὼς εἶναι παλικάρια,
κονταριστάδες ἀφταστοι, τεχνίτες στὸ δοξάρι,
καὶ πρῶτοι καβαλάρηδες στὰ φτεροπόδαρα ἀτια,
ποὺ ἀποφασίζουν γλήγορα τὴ νίκη τοῦ πολέμου.

Ποιός ξέρει ἀν πάλε ἐδῶ δ θεδς θ', ἀφήσῃ νὰ γυρίσω,

265

ἡ μὲς στὴν Τροία ἀν δὲ χαθῶ. Φρόντιζε ἐσύ τὸ σπίτι,
νὰ νοιάζεσαι τὴ μάνα μου, τὸ γέρο μου πατέρα,
σὰν τώρα καὶ καλύτερα, ἐνόσω ἐγώ θὰ λείπω.

Καὶ τὸ παιδί μας δταν δῆς πὼς ἔβγαλε πιὰ γένια,
ἀφησε πιὰ τὸ σπίτι σου, παντρέψου μ' ὅποιον θέλεις ».

270

Αὐτὰ δ Δυσσέας μοῦ λεγε κι ὅλα θὰ γίνουν τώρα.

Μιὰ νύχτα θά 'ρθη δ ἄχαρος νὰ μὲ ζυγώσῃ δ γάμος,
τὴν ἔρμη ἐμένα, πόσβησε κάθε χαρά μου δ Δίας.

Μὰ κι ἄλλος τώρα τὴν καρδιὰ μοῦ σφάζει πόνος.

- Δὲν ἦταν ἔτσι ώς τώρα αὐτὸς ὁ τρόπος τῶν μνηστήρων. 275
 Σὰν ἤθελαν νὰ παντρευτοῦν ἀρχοντοθυγατέρα,
 κόρη ἀπὸ σπίτι, κι ἔβγαιναν πολλοὶ ποὺ τὴ Ζητοῦσαν,
 δικά τους βόδια φέρνανε κι ἀρνιά παχιά, νὰ κάμουν
 τραπέζι σ' ὅλους τοὺς δικοὺς τῆς κόρης, κι ἄλλα δῶρα
 φέρνανε κι ὅχι ἀπλέρωτο τὸ ξένο βιός νὰ τρῶνε ». 280
- Εἶπε καὶ χάρηκε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας
 ποὺ πάσχει τὰ δῶρα τους νὰ πάρῃ καὶ μὲ λόγια
 γλυκὰ τοὺς μάγευε κι ἀλλοῦ τῆς τριγυρνοῦσε ὁ νοῦς της.
- Πάλε ἔτσι καὶ τοῦ Εὔπειθη ὁ γιὸς τῆς μίλησε ὁ Ἀντίνος.
 « "Ω, Πηγελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
 ὅποιος ἐδῶ ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς θέλει νὰ φέρη δῶρα,
 δέξου τα. Τὰ χαρίσματα νὰ τ' ἀρνηθῆσε δὲν πρέπει.
 Κι ἐμεῖς δὲν πιάνουμε δουλειὰ σὰν πρῶτα, μήτε πᾶμε
 ἀλλοῦ, πρὶν πάρης ἄντρα σου τὸν πιὸ καλύτερό μας ». 285
- "Ἐτσι ὁ Ἀντίνος μίλησε κι ἀρεσε ὁ λόγος σ' ὅλους
 κι ἔστειλε κράχτη του ὁ καθεὶς τὰ δῶρα του νὰ φέρῃ.
 Τ' Ἀντίνου μπόλια τοῦ φερε πεντάμορφη, μεγάλη
 καὶ πλουμιστὴ ποὺ δώδεκα χρυσὲς εἶχε καρφίτσες,
 ποὺ στὰ θηλύκια ταΐριαζαν τὰ καλογυρισμένα.
 Φέρνει καὶ στὸν Εύρυμαχο καλότεχνη ἀλυσίδα,
 χρυσή, πλεγμένη φίλτισι, πόλαμπε σὰν τὸν ἥλιο.
 Κι οἱ δοῦλοι τοῦ Εύρυδάμαντα δυὸ σκουλαρίκια φέρνουν
 τρίπετρα, ψιλοδούλευτα, ποὺ ἀστράφτανε στὸ χέρι.
 "Εφεραν καὶ στὸν Πείσανδρο, τὸ γιὸ τοῦ Πολυκτόρου,
 καδένα ὡραία τοῦ λαιμοῦ, πολύτιμο στολίδι. 290
 Κι οἱ ἄλλοι ἄλλα πεντάμορφα τῆς κουβαλοῦσαν δῶρα.
- Στ' ἀνώι ἀνέβηκε ἔπειτα ἡ θεῖκια γυναίκα,
 κι οἱ δοῦλες τὰ πεντάμορφα τῆς πήγανε τὰ δῶρα.
 Κι ἐκεῖνοι ἀρχίζουν τὸ χορὸ καὶ τὸ γλυκὸ τραγούδι,
 κι ἔτσι ὅλοι διασκέδαζαν ὅσο νὰ ρθῇ τὸ βράδυ. 305
 Κι ἐνῶ γλεντοῦσαν ἔφτασε τὸ σκοτεινὸ τὸ βράδυ.
 Γρεῖς μασαλάδες ἔστησαν μὲς στὴν αὐλὴ νὰ φέγγουν
 καὶ γύρω ξύλα σώριασαν ξηρά, καιρὸ κομμένα,
 φρυγμένα κι ἔβαζαν δαδί, καὶ τοῦ Δυσσέα οἱ δοῦλες
 ἡ καθεμιὰ μὲ τὴ σειρὰ τὴ φλόγα συδαυλοῦσε. 310

Τότε είπε ο θεογέννητος πολύπαθος Δυσσέας
 «Ω δοῦλες τοῦ Δυσσέα ἐσεῖς, ποὺ χρόνια εἶναι στὰ ξένα,
 στῆς σεβαστῆς βασίλισσας πηγαίνετε τὸν πύργο,
 τ' ἀδράχτι σας νὰ στρίβετε κοντά τῆς καθισμένες,
 ἢ τὰ μαλλιά νὰ νέθετε κι ἔκεινη νὰ ξεχάνη 315
 καὶ κάθομαι γιὰ σᾶς ἐδῶ νὰ φέγγω δσο νὰ θέλουν,
 κι ἂν εἶναι ὡς τὴν καλόθροντι Αὔγῃ νὰ περιμένουν
 δίχως νὰ νιώσω κούραση. Γιατὶ βαστῶ στὸν κόπο ».

Είπε κι ἔκεινες γέλασαν κι ἔβλεπε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη.
 Κι ἡ Μελανθὼ ἡ πιὸ ὅμορφη βαριὰ τὸν ἀποπῆρε. 320
 Κόρη ἦταν τοῦ Δολίου αὐτὴ πόφερε ἡ Πηνελόπη.
 Σὰν κόρη τῆς τὴν ἔθρεψε, τῆς χάριζε στολίδια,
 μὰ δὲν πονοῦσε μ' ὅλα αὐτὰ τὴν Πηνελόπη ἔκεινη
 παρὰ μὲ τὸν Εύρυμαχο κοιμόντανε στὸ στρῶμα.
 Αὐτὴ μὲ λόγια τῆς πικρὰ ἔτσι είπε στὸ Δυσσέα: 325
 «Ἐλσαι ἔνας, ξένε, ἀδιάντροπος κι ἔνας ξεμυαλισμένος.
 Δὲν τρέχεις σὲ χαλκωματᾶ νὰ κοιμηθῆς τὸ σπίτι
 ἢ σ' ἔνα χάνι, μόνε ἐδῶ μπροστὰ σὲ τόσο κόσμο,
 μᾶς πήρες θάρρος νὰ μιλᾶς, μήτε σὲ πιάνει φόβος;
 "Η τὸ κρασὶ σὲ μώρανε ἡ τέτοιο τὸ μυαλό σου 330
 θὰ σου εἶναι πάντα καὶ γι' αὐτὸ πετᾶς χαμένα λόγια.
 "Η κόρδωσες ποὺ νίκησες τὸν "Ιρο. τὸ ζητιάνο;
 Κοίτα κανεὶς πιὸ δυνατὸς μὴ σηκωθῆ ἀπ' τὸν "Ιρο
 καὶ σπάσῃ τὸ κεφάλι σου μὲ τὰ γερά του χέρια
 κι δξω ἀπ' τὸ σπίτι, μ' αἴματα βαμμένον, σὲ πετάξῃ ». 335

Τότε λοξὰ τὴν κοίταξε κι είπε ὁ σοφὸς Δυσσέας:
 «"Ἐννοια σου, σκύλα, κι ὅλα αὐτὰ ποὺ λές θὰ τρέξω τώρα:
 τοῦ Τηλεμάχου νὰ τὰ πῶ, σὰ γάτα νὰ σὲ σκίση».
 "Ετσι είπε καὶ φοβήθηκαν τὰ λόγια του οἱ γυναικεῖς,
 καὶ στὸ παλάτι σκόρπισαν λιωμένες ἀπ' τὸ φόβο. 340
 Γιατὶ πολὺ φοβήθηκαν στ' ἀλήθεια μὴν τὸ κάμη.
 Στοὺς ἀναμμένους ἔμεινε κι αὐτὸς τοὺς μασαλάδες
 νὰ φέγγη, κι ὅλους κοίταξε στὰ μάτια, ὀρθὸς ὡς ἥταν,
 μὰ σ' ἄλλα δ νοῦς του γύριζε ποὺ βγήκανε ὡς τὸ τέλος.

"Ομως δὲν ἀφηνε ἡ θεὰ Παλλάδα τοὺς μνηστῆρες 345
 νὰ πάψουν τὶς πικρὲς βρισιές, γιὰ νὰ τοῦ ἀνάβῃ ἀκόμα

τὸν πόνο μέσα στὴν καρδιὰ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα.

Τότε ἄρχισε ὁ Εύρυμαχος, γιὸς τοῦ Πολύβου πρῶτος
καὶ τὸ Δυσσέα πείραζε, γιὰ νὰ γελοῦν οἱ ἄλλοι:

« Ἀκοῦστε με, τῆς ξακουστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
γιὰ νὰ σᾶς πῶ ὅσα μου ἡ καρδιά μοῦ λέει μέσα στὰ στήθια.
Αὐτὸς θὰ νὰ ῥθε ἀπ' τὸ θεὸ στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα.
Δῆτε, θαρρῶ ἀπ' τὴν κάρα του δαδιῶν πὼς βγαίνει λάμψη,
γιατὶ δὲν ἔχει ἀπάνω της μιὰ τρίχα γιὰ σημάδι ».

350

Γύρισε πάλε ἔτσι νὰ πῆ στὸν πορθητὴ Δυσσέα:

« Δέχεσαι, ξένε, ἂν σ' ἐπαιρνα, στὴ δούλεψή μου νὰ ῥθης,
σ' ἔνα μου κτῆμα ἀπόμακρο καλὸ μισθὸ νὰ παίρνης,
κλαδιὰ νὰ κόβης γιὰ φραγμὸ καὶ δέντρα νὰ φυτεύῃς;
Πλήθιο θὰ σου 'δινα ψωμὶ καὶ ροῦχα νὰ φορέσης
κι ἔνα ζευγάρι θὰ 'βαζες στὰ πόδια σου τσαρούχια.
Μὰ τώρα ποὺ κακόμαθες, ποὺ πιὰ δουλειὰ νὰ πιάσης,
κι ἔτσι σ' ἀρέσει στὰ χωριὰ νὰ τρέχης ζαρωμένος
νὰ βρόσκης μὲν τὴ ζητιανὰ τὴν ἀπατη κοιλιά σου ».

360

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι του 'πε-

« Ἄν τύχαινε ἔτσι στὴ δουλειὰ νὰ παραβγοῦμε οἱ δυό μας,
Εύρυμαχε, τὴν ἄνοιξη πού 'ναι μεγάλη ἡ μέρα,
γρασίδι νὰ θερίσουμε μὲν γυριστὰ δρεπάνια,
κι ἀπό 'να νὰ κρατοῦμε οἱ δυὸ στὰ χέρια μας δρεπάνι,
γιὰ νὰ φανοῦμε στὴ δουλειά, ὅσο νὰ ρθῇ τὸ βράδυ,
δίχως νὰ φᾶμε μιὰ μπουκιὰ κι ὁ θέρος νὰ μὴ λείπῃ,
ἢ βόδια νὰ μοῦ δίνανε νὰ σαλαγῶ μεγάλα,
ξανθά, τὰ πιὸ καλύτερα χορτάτα ἀπὸ γρασίδι,
δημήτικα, ισοδύναμα, κι ἀδάμαστο ζευγάρι,
κι ὁ σβῶλος μὲν στὶς αὐλακιὲς νὰ πέφτη ἐμπρὸς στ' ἀλέτρι,
θὰ μ' ἔβλεπες πῶς θὰ 'σκιζα τ' αὐλάκια ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη.

365

Κι ἀν πόλεμο ξεσήκωνε σήμερα ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου,

κι εἶχα μιὰ ἀσπίδα νὰ κρατῶ, στὸ χέρι δυὸ κοντάρια,
καὶ στὸ κεφάλι ταιριαστὸ ἔνα χαλκένιο κράνος,

στὴν πρώτη ἐμένα τὴ γραμμὴ θὰ μ' ἔβλεπες νὰ τρέξω,
καὶ τότε δὲ θὰ μ' ἔβριζες νὰ λέσι φαγάς πὼς εἴμαι.

375

Μὰ σὺ προσβέλνεις εὔκολα κι εἶναι ἀπονη ἡ καρδιά σου
καὶ τὸ χεις πάρει ἀπάνου σου πὼς εἶσαι παλικάρι,

380

γιατί συναναστρέφεσαι λίγα κορμιά χαμένα.

Μὰ ἀν ἔρθη στὴν πατρίδα του καμιά φορὰ ὁ Δυσσέας,
αὐτὲς οἱ πόρτες οἱ πλατιές μπροστά σου θὰ στενέψουν
τὴν ὥρα ποὺ δξω ἀπ' τὴν μπασιά θὰ πεταχτῆς στὸ δρόμο».

385

“Ετσι εἶπε κι ὁ Εύρύμαχος κιτρίνιασε ἀπ' τὴ λύσσα
κι εὔτυς λοξὰ τὸν κοίταξε καὶ θυμωμένα τοῦ ’πε·

« ’Α, σκύλε, τώρα σ' ἔφαγα μ' αὐτὰ ποὺ ἔστομιζεις,
καὶ πῆρες θάρρος ἄφοβα νὰ κρένης μπρὸς στὸν κόσμο.

390

“Η τὸ κρασὶ σὲ μώρανε ἡ τέτοιο τὸ μυαλό σου
θὰ σου εἰναι πάντα καὶ γι' αὐτὸ πετᾶς χαμένα λόγια
ἡ κόρδωσες ποὺ νίκησες τὸν ”Ιρο τὸ ζητιάνο ;»

“Ετσι εἶπε κι ἄδραξε σκάμνι. Τρέχει ὁ Δυσσέας τότε
καὶ καθίσε ἀπ' τὸ φόβο του στὸ γόνα τοῦ ’Αμφινόμου.

395

Τὸν κεραστὴν ὁ Εύρύμαχος βαρᾶ στὸ δεξὶ χέρι
καὶ κρότησε, δύως ἔπεσε στὴ γῆ ἡ κρασοκανάτα,
κι αὐτὸς βογγώντας στρώθηκε τ' ἀνάσκελα στὶς σκόνες.

Τότε οἱ μνηστῆρες ἔκαμψαν βοὴ μὲς στὸ παλάτι,
κι ἔτσι ἔνας εἶπε σκύβοντας στὸν ἄλλο ποὺ ἦταν δίπλα·

400

« Καλύτερα ἀς μήν τὸ ’σωνε κι αὐτὸς ὁ ἔνεος νά ’ρθη.
Τί ταραχὴ μᾶς ἔφερε ! Καὶ τώρα γιὰ ζητιάνους
καὶ γιὰ φτωχούς πιανόμαστε. Καὶ τὸ ζεφάντωμά μας
γλύκα δὲν ἔχει πιὰ καμιά. Μᾶς πῆρε ἡ φαγωμάρα ».

Κι ὁ λατρευτὸς Τηλέμαχος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·
« Καημένοι, τρελαθήκατε, καὶ τὸ μυαλό σας τώρα

405

τὸ φαγοπότι νίκησε. Κάποιος θεὸς σᾶς σπρώχνει.

Μὰ τώρα ποὺ χορτάσατε, στὸ σπίτι του ὁ καθένας
ἀν θέλη ἀς πάνη νὰ κοιμηθῇ. Δὲ διώχνω γῶ κανένα ».

“Ετσι εἶπε κι ὅλοι ἀπόρησαν καὶ δάγκασαν τὰ χείλη
μὲ τὸν Τηλέμαχο, γι' αὐτὰ ποὺ μίλησε μὲ θάρρος.

410

Κι ἀπ' ὅλους ὁ ’Αμφίνομος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε,
τοῦ Νίσου ὁ λεβέντης γιὸς τοῦ βασιλιᾶ τ' ’Αρήτου·

« Κανεῖς, ἀδέρφια, δταν μᾶς ποῦν τὸ δίκιο ἀς μὴ θυμώνη,
κι ἔτσι στὸν ἄλλο ν' ἀπαντᾶ μὲ θυμωμένα λόγια.

415

Μήτε τὸν ξένο βρίζετε μήτε ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους
ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα.

Μόν' ἀς ἀρχίσῃ ὁ κεραστὴς νὰ βάζῃ στὰ ποτήρια

νὰ στάξουμε καὶ σπίτι μας νὰ πὰ νὰ κοιμηθοῦμε.

Τὸν ξένο ἀς τὸν ἀφήσουμε στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα.

‘Ικέτη του ὁ Τηλέμαχος τὸν ἔχει κι ἀς φροντίσῃ».

Εἶπε κι ἐκεῖνοι πρόθυμα τ' ἀκούσανε τὸ λόγο.

Κι δι Μούλιος δι πολεμιστῆς τοὺς κέρασε κροντήρι,

τοῦ Ἀμφινόμου δι παραγιός, ἀπ' τὸ Δουλίχι δι κράχτης,

καὶ σ' ὅλους γύρω μοίρασε. Κι ἀφοῦ στοὺς ἀθανάτους

ἔσταξαν τὸ γλυκὸ κρασί, ἥπιαν στερνὰ κι ἐκεῖνοι.

Σὰν ἔσταξαν κι ἥπιαν κρασὶ δόσι θήθελε ἡ καρδιά τους,

ξεκίνησε στὸ σπίτι του νὰ κοιμηθῇ δι καθένας.

420

T

Στὸ σπίτι του ἔμεινε δι θεϊκὸς Δυσσέας, καὶ στὸ νοῦ του
μὲ τὴν Παλλάδα ἀνάδευε τὸ φόνο τῶν μνηστήρων.

Κι ἔτοι εἶπε στὸν Τηλέμαχο μὲ πεταχτά του λόγια:

« Ἀνάγκη πᾶσα τ' ἄρματα νὰ βάλης ὅλα μέσα,
καὶ τοὺς μνηστῆρες νὰ πλανᾶς μὲ μαλακά σου λόγια:

ἀν τύχη καὶ τ' ἀναζητοῦν καὶ σὲ συχνοεπείζουν,

θὰ πῆς· Τὰ πῆρα ἀπ' τὸν καπνό, γιατὶ δὲν ἦταν ὅμοια,
ώς τ' ἄφησε δι πατέρας μου σὰν ἔφυγε στὴν Τροία,

μόν' ἔχασαν τὴ λάμψη τους ἀπ' τοῦ καπνοῦ τὴν ἀχνα.

Κι ἔνα ἄλλο μοῦ βάλε δι θεὸς στὸ νοῦ μου πιὸ μεγάλο,

μὴ χτυπηθῆτε, ἀν ἀξαφνὰ πιαστῆτε ἀπὸ μεθύσι,

καὶ τὸ τραπέζι μολευτῆ κι δι γάμος ἀπ' τὸ αἴμα,

γιατὶ καθένα τὸν τραβᾶ μονάχο τὸ μαχαίρι».

“Ετοι εἶπε, κι δι Τηλέμαχος τοῦ κάνει εύτὺς τὸ λόγο

κι δέξω τὴ βάγια Εὐρύκλεια μὲ διύλι της εἶπε λόγια:

« Κλεῖστε τὶς ἄλλες, βάγια μου, γυναικες στὸ παλάτι,

ὅσο νὰ βάλω τ' ἄρματα στὴν ἀποθήκη μέσα,

γιατὶ τὰ μαύρισε δι καπνὸς ἀφρόντιστα στὴ σάλα,

σὰν ἔφυγε δι πατέρας μου, κι ἐγὼ μωρὸ ἥμουν τότε.

Θὰ τὰ φυλάξω τώρα ἔκει, καπνὸς νὰ μὴν τὰ φτάνη».

Πάλε ἔτοι ἡ βάγια Εὐρύκλεια μὲ διύλι της εἶπε λόγια:

« Εἴθε, παιδί μου, ν' ἄρχιζες νὰ προνογάξεις πιὰ τώρα
καὶ νὰ φυλάξεις τὸ σπίτι σου, τὸ βιός σου νὰ προσέχης.

5

10

15

20

Μὰ πές μου, τότε ποιά θὰ 'ρθῇ μαζί σου φῶς νὰ φέρη;
Τὶς δοῦλες ποὺ θὰ σοῦ 'φεγγαν, νὰ βγοῦν δὲν τὶς ἀφήνεις ». 25

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
« Αὐτὸς δὲ ξένος. » Ανεργος στὸ σπίτι μου δὲ θέλω
νὰ κάθεται ὅποιος θρέφεται, κι ἂς ἔρχεται ἀπ' τὰ ξένα ». 30

« Ετσι εἶπε, μὰ δὲν πέταξαν τὰ λόγια του χαμένα,
κι ἔκλεισε τ' ἀψηλόχτιστου τοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες.
Τότε πετάχτηκε δὲ θεῖκὸς Δυσσέας μὲ τὸ γιό του
καὶ μέσα κράνη φέρνανε κι ἀφαλωτὲς ἀσπίδες
κι ἄλλα κοντάρια μυτερά. Κι ἐμπρός τους ἡ Παλλάδα
μὲ φῶς λαμπρὸ τοὺς ἔφεγγε, λύχνο χρυσὸ κρατώντας.
Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα· 35

« Μεγάλο θάμα εἶναι κι αὐτό, πατέρα μου, ποὺ βλέπω.
Οἱ τοῖχοι, τὰ μεσόστυλα τοῦ παλατιοῦ τὰ ὥραια,
τὰ λάτινα, τὰ πάτερα, μὲ τοὺς ψηλοὺς τοὺς στύλους,
ὅλα μιὰ λάμψη λαμπερὴ μοῦ φαίνονται πώς χύνουν.
Κάποιος θεὸς ἀπ' τὰ ψηλὰ οὐράνια μέσα θά 'ναι ». 40

Κι ἀπάντησε δὲ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε'
« Σώπα καὶ μὴ ρωτᾶς γι' αὐτά, τὴ σκέψη σου μὴ δείχνης.
Τέτοια ἡ συνήθεια τῶν θεῶν ποὺ μένουν στὰ οὐράνια.
Μόν' πήγαινε νὰ κοιμηθῆς κι ἐδῶ θὰ μείνω μόνος,
τὶς δοῦλες καὶ τὴ μάνα σου νὰ τὶς πειράξω ἀκόμα.
Τό 'να καὶ τ' ἄλλο θὰ ρωτᾶ μὲ κλάματα νὰ μάθῃ ». 45

« Ετσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος βρῆκε ὅξω ἀπ' τὸ παλάτι
καὶ στὸ γιατάκι πήγαινε μὲ φῶτα, μὲ λαμπάδες,
ὅπου καὶ πρὶν κοιμόντανε, σὰν τοῦ 'ρχονταν δὲ θυνος.
Ἐκεῖ καὶ τότε πλάγιασε προσμένοντας νὰ φέξῃ.
Στὸ σπίτι του ἔμεινε δὲ θεῖκὸς Δυσσέας καὶ στὸ νοῦ του
μὲ τὴν Παλλάδα ἀνάδευε τὸ φόνο τῶν μνηστήρων. 50

« Απ' τὸν κοιτώνα ἡ φρόνιμη τότε ἦρθε ἡ Πηνελόπη,
παρόμοια μὲ τὴν 'Αρτεμη καὶ τὴ χρυσὴ 'Αφροδίτη.
Τῆς βάζουν στὴ φωτιὰ κοντὰ τὸ τορνευτὸ θρονί της,
μ' ἀσῆμι καὶ μὲ φίλντισι ἀπάνω στολισμένο,
ποὺ τὸ 'χαμε δὲ 'Ικμάλιος, κι εἶχε σκαμνὶ ἐνωμένο,
γιὰ ν' ἀκουμπᾶ τὰ πόδια τῆς καὶ μὲ προβιὰ τὸ στρώνουν.
Σὲ κεῦνο ἀπάνου ἡ φρόνιμη καθόνταν Πηνελόπη. 55

'Απ' τὸ πάλατι τρέζανε κι οἱ λευκοχέρες δοῦλες,
κι ἀπ' τὰ τραπέζια σήκωναν προσφάγια καὶ ποτήρια,
ποὺ πίνανε οἱ παράτολμοι μνηστῆρες, κι ἄλλες πάλι.

τ' ἀποκατίδια ρίζανε στὴ γῆ τῶν μασαλάδων,
κι ἄκαυτα ξύλα σώριασαν, νὰ κάμουν φῶς καὶ ζέστη.

Κι ἡ Μελανθώ δευτέρωσε κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα· 65

« Ἐδῶ ὅλη νύχτα θά 'χουμε κι ἀπόψε τὸν μπελά σου,
στὸ σπίτι νὰ στριφογυρνᾶς, νὰ λαχταρᾶς τὶς δοῦλες;

Φεύγα ἀπ' τὴν πόρτα, ἀδιάντροπε κι ὅ,τι ἔφαγες σοῦ φτάνει
νὰ μήν τὶς φᾶς μὲ τὸ δαυλί, κι ὅξω τὸ δρόμο πιάστης ».

Τότε λοξὰ τὴν κοίταζε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας εἶπε· 70

« Γιατί, κακημένη, μ' ἀπονη καρδιὰ μαζί μου τά 'χεις;
Μήπως γιατί είμαι ἀδύνατος καὶ κακοφορεμένος

καὶ ζητιανεύω στὸ χωριό; "Ετσι μὲ σπρώχνει ἡ ἀνάγκη.
Τέτοιοι εἰναι οἱ ἄμοιροι οἱ φτωχοὶ κι οἱ παραπεταμένοι.

"Ημουν κι ἐγὼ καμιὰ φορὰ στὸν κόσμο εύτυχισμένος,
μὲ πλούσιο σπίτι, καὶ συχνὰ στους καταφρονεμένους,

ὅποιος κι ἀν ἥταν, ἔδινα, κι ὅποια κι ἀν εἰχε ἀνάγκη.
Χιλιάδες εἶχα παραγιούς κι ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα πλῆθος,

ποὺ χαίρονται οἱ καλόζωι καὶ τοὺς καλοῦν ἀφέντες.
Μὰ ὁ Δίας μοῦ τὰ σκόρπισε. Τὸ θέλημά του ἀς γίνη.

Γι' αὐτὸ καὶ σύ, κορίτσι μου, φυλάζου μήν τὶς χάσης
τὶς ὁμορφίες ποὺ ἀνάμεσα στὶς ἄλλες δοῦλες ἔχεις
ἢ μὴ θυμάσῃ ἡ φρόνιμη κυρά σου καὶ σὲ δείρη,
ἢ κι ὁ Δυσσέας ξαναρθῇ. Γιατὶ εἰναι ἀκόμα ἐλπίδα.

Κι ἀν πάλε ἐκεῖνος χάθηκε καὶ δὲν ξαναγυρίζῃ,
μὲ τοῦ θεοῦ τὴ δύναμη ἔκαμε γιὸ λεβέντη,
τὸ θεϊκὸ Τηλέμαχο, ποὺ ἀν σφάλη καμιὰ δούλα
δὲν τοῦ γελᾶ τὸ μάτι του, γιατὶ εἰναι πιὰ μεγάλος ».

« Ετσι εἶπε, κι ὅταν ἄκουσε τὰ λόγια ἡ Πηνελόπη,
τὴν παρακόρη μάλωσε, τῆς λέει πικρὰ δυὸ λόγια· 90

« "Εννοια σου, σκύλα ἀδιάντροπη, ζετσίπωτη, σὲ βλέπω
νὰ κάνης ἀσεβη δουλειά, ποὺ θὰ σοῦ βγῆ ἀπ' τὴ μύτη.

Γιατὶ καλὰ τὸ γνώριζες καὶ τ' ἄκουσες ποὺ τὸ 'πα,
πάντα ἥθελα στὸ σπίτι μου τὸν ξένο νὰ ρωτήσω,
νὰ μάθω γιὰ τὸν ἄντρα μου, ποὺ λιώνω ἀπ' τὸν καημό του ». 95

Στήν ἐπιστάτρα γύρισε τὴν Εὔρυνόμη κι εἶπε·
« Φέρε, Εύρυνόμη, ἔνα σκαμνὶ μὲ μιὰ προβιὰ στρωμένο,
νὰ κάτση ὁ ζένος νὰ μοῦ πῆγι' αὐτὰ ποὺ θὰ ρωτήσω ».

Εἶπε, κι ἐκείνη γλήγορα σηκώνει καὶ τοῦ φέρνει
ἔνα καλόφτιαστο σκαμνὶ καὶ μιὰ προβιὰ τοῦ στρώνει. 100
Κάθισε τότε ἐκεῖ ὁ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας,
κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμῃ πρωτάρχισε ἔτσι κι εἶπε·
« Ξένε, γιὰ τοῦτο πρῶτα ἔγώ νὰ σὲ ρωτήσω θέλω.
Ποιός εἰσαι, ποιός ὁ τόπος σου, πόθε γονοκρατίεσαι ; »

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε· 105
« Κανεὶς, χυρά, σ' ὅλη τὴ γῆ δὲ θὰ σου βρῆ ψεγάδι.
Ἄλγηθεια φτάνει ἡ δόξα σου ώς τὰ πλατιὰ τὰ οὐράνια,
σὰν τ' ἄψεγου τοῦ βασιλιᾶ πόχει λαοὺς κι ὁρίζει
ἀντρειωμένους καὶ πολλοὺς μὲ τοῦ θεοῦ τὸ φέβο,
κι ὅλο τὸ δίκιο σέβεται κι ἡ πλούσια γῆ τοῦ φέρνει 110
στάρια, κριθάρια καὶ λυγοῦν ἀπὸ καρποὺς τὰ δέντρα,
γεννῦν τ' ἀρνιὰ κι ἡ θάλασσα βγάζει ἄφθονα τὰ ψάρια,
ἀπ' τὴν καλὴ κυβέρνηση κι ὅλοι εὐτυχοῦν κοντά του.
Τώρα γιὰ τ' ἄλλα ρώτα με στ' ἀρχοντικό σου σπίτι,
μὰ μὴ ρωτᾶς τὸ γένος μου κι ὁ τόπος μου ποιός εἰναι, 115
μὴ μοῦ γεμίση τὴν καρδιὰ καημούς ἡ θύμησή τους.
Γιατὶ εἴμαι πολυστέναχτος. Καὶ τὸ χω σὲ ντροπή μου
στὸ ξένο σπίτι νά ρχουμαι καὶ νὰ μοιρολογιέμαι.
Μήτε καὶ βγάζει ὅφελος ἀν κλαίη κανεὶς αἰώνια,
μήπως κι ἀτή σου, ἡ δούλα σου θυμώση καὶ νομίση 120
πῶς τὸ κρασὶ μὲ χτύπησης καὶ πνίγομαι ἀπ' τὸ κλάμα ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμῃ τ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως·
« Ἄχ, ξένε μου, τὶς χάρες μου, τὰ κάλλη, τὸ κορμί μου,
μοῦ σβήσανε οἱ ἀθάνατοι ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ πῆγαν
οἱ Ἀγκιοί, κι ὁ ἄντρας μου μαζί τους, γιὰ τὴν Τροία. 125
Ναί, ἐκεῖνος ἀν ἐρχόντανε θὰ γιάτρευε ἡ καρδιά μου,
καὶ δόξα θά' χα πιὸ πολλή, κι ὅμορφα θά' τανε ὅλα.
Τώρα μὲ σφάζουν οἱ καημοί, πόστειλες ἡ μοίρα πλῆθος.
Γιατὶ ὅσοι ὁρίζουν στὰ νησιά, κι ἀπ' ὅλους εἴναι οἱ πρῶτοι,
στὴ δασωμένη Ζάκυνθο, στὴ Σάμη, στὸ Δουλίχι, 130
κι ὅσοι ἄλλοι ἀκόμα κατοικοῦν στὸ ξέφαντο τὸ Θιάκι,

ὅλοι ἄθελά μου μὲν ζητοῦν καὶ καταλοῦν τὸ βιός μου.

Γι' αὐτὸ τὸνέ ξένους δὲν ψηφῶ, μήτε ὅσους μοῦ προσπέφτουν, μήτε τοὺς κράχτες, τοῦ χωριοῦ κάθε δουλεὶα ποὺ κάνουν.

Μὰ τοῦ Δυσσέα ὁ στερεμὸς μοῦ καίει τὰ φυλλοκάρδια. 135

Κι αὐτοὶ γιὰ γάμους νοιάζονται κι ἐγὼ τοὺς πλέκω δόλους.

Πρῶτα μὲ φώτισε ὁ θεὸς στὸν πύργο μου νὰ στήσω

ἔνα ἀργαλεὶο κι ἔκει πανὶ νὰ πιάσω καὶ νὰ φάνω

μεγάλο καὶ φιλόδιαστο. Κι ἀξαφνα σ' ὅλους εἰπα·

«'Αφοῦ πιὰ πέθανε, παιδιά, ὁ θεϊκὸς Δυσσέας, 140

σταθῆτε, ἀν καὶ βιαζόσαστε, νὰ κάμετε τὸ γάμο,

ὅσο νὰ φάνω τὸ πανί, νὰ μὴ μοῦ πᾶν γαμένα

τὰ νήματα, ἔνα σάβανο νὰ φάνω τοῦ Λαέρτη,

ἡ μαύρη μοίρα ὅταν τὸν βρῆ τοῦ ἀξέπνητου θανάτου,

μὴ μὲ κατηγορήσουνε μιὰ μέρα οἱ Θιακοπούλες

πῶς πῆγε δίχως σάβανο κι ἀς εἶχε βιός γιλιάδες».

Ἐτσι εἰπα καὶ κατάπεισα τὴν ἀφοβη καρδιά τους.

Κι ἔφαινα τότε τὸ πανὶ τ' ἀτέλειωτο ὅλη μέρα,

καὶ μὲ τὸ φῶς δουλεύοντας τὸ ξήλωνα τὴν νύχτα.

Τρεῖς γρόνους ἔτσι κέρδισα νὰ τοὺς γελῶ μ' ἀπάτη. 150

Κι ὁ τέταρτος σὰν ἔφτασε μὲ τῶν καιρῶν τὸ διάβα,

(οἱ μῆνες ὅταν πέρασαν κι ἥρθαν καιροὶ καὶ γρόνοι),

οἱ δοῦλες, σκύλες ἀπιστες, μὲ πρόδωσαν ποὺ μ' εἰδαν,

κι ἥρθην αὐτοὶ καὶ μ' ἔπιασαν καὶ μ' ἔβρισαν μὲ λόγια.

Τότε, ἥθελα δὲν ἥθελα, τὸ τέλεψα ἀπ' ἀνάγκη.

Τώρα τὸ γάμο δὲν μπορῶ νὰ τὸν ξεφύγω, ξένε,

μήτε ἄλλη βρίσκω πρόφαση. Μὲ βιάζουν οἱ γονοί μου

νὰ παντρευτῶ, κι ὁ γιόκας μου θυμώνει, ποὺ τὸ βιός του

τὸ τρῶν. Γιατὶ μεγάλωσε. Τὸ σπίτι του σὰν ἀντρας,

μὲ τοῦ θεοῦ τὴ δύναμη μπορεῖ νὰ διαφεντέψῃ.

Πέές μου καὶ σὺ τὸ γένος σου κι ὁ τόπος σου πιείσει εἰναι.

Μήτε ἀπὸ δρὺ γεννήθηκες παλιά, μήτε ἀπὸ πέτρα». 160

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·

«Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ἔκαουστοῦ Δυσσέα,

δὲν παύεις πιὰ νὰ μὲ ρωτᾶς τὸ γένος μου νὰ μάθης; 165

Θὰ σοῦ τὰ πῶ, μὲ πιὸ πολλοὺς καημούς κι ἀς μὲ ποτίσης.

Γιατὶ εἰναι αὐτὸ τὸ ριζικὸ τοῦ καθενὸς ποὺ λείπει,

ὅπως ἐγώ, τόσον καιρὸν ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα,
καὶ τρέχει μὲς στὶς ξενιτιὲς κι ὅλο φαρμάκια πίνει.

Μὰ κι ἔτσι αὐτὰ θὰ σου τὰ πῶ ποὺ μὲ συχνοῖξετάζεις.

Στὴ μέση τοῦ θαμποῦ γιαλοῦ ἔνα νησὶ εἶναι ἡ Κρήτη,
ὄμορφη καὶ πολύκαρπη καὶ θαλασσοκλεισμένη,
πόχει κατοίκους ἀπειρους κι ἔχει χωριὰ ἐνενήντα.

Κάθε λαὸς κι ἡ γλώσσα του. Τῶν Ἀχαιῶν τὰ γένη
κι οἱ Κρητικοὶ οἱ λιοντόκαρδοι κι οἱ ἄξιοι Κυδωνιάτες,
τῶν Δωριέων τρεῖς φυλές, κι οἱ Πελασγοὶ οἱ λεβέντες.

Πόλη μεγάλη εἶναι ἡ Κνωσός τῆς Κρήτης, ὅπου δὲ Μίνως
τοῦ Δία συνομιλητῆς βασίλευε ἐννιά χρόνια.

Πατέρας τοῦ πατέρα μου τοῦ Δευκαλίωνα ἦταν,
ποὺ ἐμένα καὶ τὸν ἀρχηγὸν γέννησε 'Ιδομενέα,
ποὺ μὲ τοὺς δυὸ τ' Ἀτρέα γιοὺς πῆγε κι αὐτὸς στὴν Τροία
μὲ τὰ κυρτὰ καράβια του, κι Αἴθωνα λένε ἐμένα.

'Εγώ μικρότερος, κι αὐτὸς πρώτος καὶ πιὸ λεβέντης.

'Εκεῖ εἶδα καὶ τὸν φίλεψα μὲ δῶρα τὸ Δυσσέα.

Κακὸς τὸν ἔσπρωξε καιρός, σὰν πήγαινε στὴν Τροία,
κι ἀπ' τὸ Μαλιὰ πὸν ἔστριασε, τὸν ἔβγαλε στὴν Κρήτη.

Στὴν Ἀμνισὸ σταμάτησε μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα,
μὲς στῆς Εἰλείθυιας τὴ σπηλιά, σὲ δύσκολο λιμάνι.

Καὶ τὸν 'Ιδομενέα εὔτὺς στὴν πόλη ζήτας νά 'βρη,
ποὺ φίλο του, ὅπως ἐλεγε, τὸν εἶχε καὶ προστάτη.

Μὰ δέκα μέρες ἔντεκα θὰ 'χαν περάσει, ἀφότου
ἔψυγε αὐτὸς μὲ τὰ γοργὰ καράβια γιὰ τὴν Τροία,
κι ἐγὼ τὸν πῆρα σπίτι μου καὶ τὸν φίλοξενοῦσα
κι ἀρχοντικὰ τὸν φίλεψα, ποὺ τὰ 'χα πλούσια δλα.

Μάζωξα ἀκόμα ἀπ' τὸ χωριὸν μαῦρο κρασὶ κι ἀλεύρι
καὶ στοὺς συντρόφους του ἔδωσα ποὺ πήγαιναν μαζί του,
καὶ βόδια μου τοὺς ἔσφαξα γιὰ νὰ χαρῷ ἡ καρδιά τους.

Δώδεκα μέρες ἔμειναν οἱ Ἀχαιοὶ κοντά μου,
γιατὶ σφοδρὸς τοὺς ἔκλεισε βοριάς, κι οὔτε νὰ στέκουν
τοὺς ἀφηγε δξω στὴ στεριά. Στὶς δεκατρεῖς τὶς μέρες
κάνουν πανιὰ καὶ φύγανε, σὰν ἔκοψε ὁ ἀγέρας».

"Επλαθε χίλια ψέματα, ποὺ σὰν ἀλήθειες ἦταν,
κι ἔκλαιγε ἔκείνη ἀκούγοντας κι ἡ δψη τῆς χαλοῦσε.

Κι ὅπως τὰ χιόνια στὰ ψηλὰ τὰ κορφοβούνια λιώνουν,
ποὺ σὰν τὰ στρώση ὁ Ζέφυρος, μετὰ ἡ Νοτιὰ τὰ λιώνει,
κι ὅταν τὰ χιόνια λιώσουν πιά, φουσκώνουν τὰ ποτάμια,
ἔτσι ἔλιωνε ἀπ' τὰ κλάματα τ' ὥραιο τὸ πρόσωπό της,

205

ώς ἔκλαιγε τὸν ἄντρα τῆς ποὺ κάθονταν κοντά της.

Κι ἔκεινος τὴ γυναίκα του ποὺ θρήνας συμπονοῦσε
κι ἀσάλευτα τὰ μάτια του στὶς κόχες τὰ κρατοῦσε,
σὰ νά τανε ἀπὸ κέρατο καὶ σίδερο πλασμένα,
καὶ τὰ κρύψε μὲ προσοχὴ τὰ δάκρυα ποὺ κυλοῦσαν.

210

Κι ὅταν τὸν πολυδάκρυτο χόρτασε πιὰ τὸ θρῆνο,
πάλε ἔπειτα τοῦ μίλησε μὲ δυό της λόγια κι εἶπε:

215

«Τώρα πιά, ξένε, ἐγὼ θαρρῶ πώς θὰ σὲ πιάσω ἀλήθεια,
ἀνίσως φιλοξένησες στ' ἀρχοντικό σου σπίτι,
καθώς μοῦ λές, τὸν ἄντρα μου καὶ τοὺς δικούς του ἀνθρώπους.

Πές μου τί ροῦχα στὸ κορμὶ φοροῦσε καὶ πῶς ηταν
κι ἔκεινος κι οἱ συντρόφοι του ποὺ πήγαιναν μαζί του; »

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε:

220

«Σὰ δύσκολο, βασίλισσα, νὰ σοῦ τὸν παραστήσω,
γιατὶ ἀπὸ τότε πέρασαν εἴκοσι τόσα χρόνια,
ἀφότου ἀπ' τὴν πατρίδα μου ξεκίνησε νὰ φύγῃ.

Μὰ πάλε κι ἔτσι θὰ σοῦ πῶ καθώς τὸν βάζει ὁ νοῦς μου.
Χλαίνα φοροῦσε κόκκινη, διπλή, σγουρὴ ὁ Δυσσέας,

225

ποὺ γε καρφίτσα δόλόχρυση μὲ δυὸ θηλυκωτήρια,
ἀπάνω μὲ σκαλίσματα. Στὰ μπροστινά του πόδια
σφιχτὰ κρατοῦσε ἔνα σκυλί, ζαρκάδι, ποὺ γε βοῦλες

καὶ τὸ βλεπε νὰ σπαρταρᾶ. Κι αὐτὸ θαμάζανε ὅλοι,
χρυσὰ κι ἀν ηταν, τὸ σκυλί νὰ πνίγη τὸ ζαρκάδι,

230

κι αὐτὸ τὰ πόδια τίναζε ζητώντας νὰ γλιτώση.
Τὸν εἶδα ἀκόμα νὰ φόρη χιτώνα κεντημένο,
σὰν κρεμμυδότσουφλο. Ξερὸ παρόμοιο στὴ γυαλάδα.

Ἐτσι ηταν μαλακὸς κι αὐτὸς κι ἔλαμπε σὰν τὸν ἥλιο.
Γυναικες ποὺ τὸν εἶδανε τόνε θαμάζανε ὅλες.

235

Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ. Δὲν ξέρω ἀν ὁ Δυσσέας
τὰ πῆρε αὐτὰ ἀπ' τὸ σπίτι του τὰ ροῦχα ποὺ φοροῦσε,
ἢ σύντροφος τοῦ τὰ δώσε σὰν μπῆκε στὸ καράβι,
ἢ κάποιος ξένος, ποὺ πολλοὺς εἶχε ὁ Δυσσέας φίλους.

Γιατί ήταν λίγοι οι 'Αχαιοὶ πού 'ταν μ' ἔκεινον ὅμοιοι. 240

Κι ἐγώ ἔνα χάλκινο σπαθὶ τοῦ χάρισα καὶ κάπα
ὅμορφη, κόκκινη, διπλὴ καὶ κροσωτὸ χιτώνα
καὶ μὲ τιμὲς τὸν ἔστειλα στὸ δρθόπλωρο καράβι.

Κράχτης μαζὶ του πήγαινε, λίγο σὰν πιὸ μεγάλος
στὰ χρόνια. Καὶ πῶς ήτανε νὰ σοῦ τὸν παραστήσω. 245

Καμπούρης, μελαψός, σγουρός, Βρυβάδης τ' ὄνομά του,
κι ἀπ' ὅλους πιὸ καλύτερα τὸν εἶχε τοὺς συντρόφους,
γιατὶ εἶχανε μαζὶ κι οἱ δυὸ τὴν ἔδια πάντα γνώμη ».

Εἶπε, καὶ πόθῳ πιὸ πολὺ τῆς ἔφερε νὰ κλάψῃ,
σὰ γνώρισε τ' ἀλάθευτα σημάδια ποὺ τῆς εἶπε. 250

Κι ὅταν τὸν στολυδάχρυτο χόρτασε πιὰ τὸ θρῆνο
πάλε τ' ἀπάντησε ἔπειτα μὲ δυὸ γλυκά της λόγια.
« Ξένε, ἀπὸ τώρα πιὰ κι ἐμπρός — καὶ πρῶτα ἡς σὲ πονοῦσα —
σὰ φίλος θὰ 'σαι σπίτι μου καὶ θὰ σὲ προστατεύω.

Τὰ ροῦχα αὐτὰ μονάχη μου, καθὼς τὰ περιγράφεις,
τοῦ τὰ 'δωσα στὸ σπίτι μου, τὰ δίπλωσα, κι ἀπάνω
ἔραψα τὴν ὄλόχρυση καρφίτσα γιὰ στολίδι.

Μὰ ἔχ! δὲ θὰ τὸν δεχτῶ ξανὰ στὸ σπίτι νὰ γυρίση.
Μοίρα κακὴ τὸν ἔστειλε μὲ τὸ βαθὺ καράβι,
νὰ πάγη στὴν τρισκατάρατη κι αὐτὸς τὴν κακο-Τροία ». 260

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε:
« Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,
μὴν τὸ χαλᾶς πιὰ τ' ὅμορφο τ' ἀφράτο πρόσωπό σου
καὶ μὲ τοὺς θρήνους τὴν καρδιὰ στὰ στήθια σου μὴ λιώνης.
Δὲ σὲ κατηγορῶ γι' αὐτό. Θρηγεῖ κάθε γυναίκα 265
ποὺ χάσῃ ταίρι ποθητό, πόχει παιδιά μαζὶ του.

Πῶς τὸ Δυσσέα νὰ μὴν κλαῖς, ποὺ σὰ θεδὸς λές κι ηταν;
Μὰ πάψε πιὰ τὰ κλάματα, τὰ λόγια μου ν' ἀκούσης.

Τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ καὶ τίποτε δὲν κρύβω.
τὸ ξέρω, πῶς ὁ θεϊκὸς Δυσσέας θὰ γυρίση 270
καὶ ζῆ κοντὰ στὴν καρπερὴ τῶν Θεσπρωτῶν τὴ χώρα
καὶ φέρνει πλῆθος θησαυροὺς πολύτιμους μαζὶ του,
συνάζοντας ἀπ' τὰ χωριά. Μὰ τοὺς πιστούς συντρόφους
τοὺς ἔχασε μὲ τὸ βαθὺ καράβι, στ' ἀφρισμένο
τὸ πέλαγο, δπως ἔφευγε μακριὰ ἀπ' τὴ Θρινακία. 275

Γιατί μαζί του θύμωσε τοῦ Κρόνου ό γιδς κι ό "Ηλιος,
ποὺ φάγανε τὰ βόδιά του οἱ ναῦτες τοῦ Δυσσέα,
κι ὅλοι στὸ πολυτάραχο τὸ πέλαγος χαθῆκαν.

Μονάχα ἐκεῖνον στὴ στεριὰ τὸν ἔβγαλε τὸ κύμα,
σὲ μιὰ καρίνα καραβιοῦ, στὴ χώρα τῶν Φαιάκων,
ποὺ σὰ θεὸς τὸν τίμησαν ἀπ' τὴν καρδιά τους ὅλοι,
κι ἀπειρα δῶρα τοῦ 'δωσαν, κι ἥθελαν νὰ τὸν στείλουν
ἀβλαβό στὴν πατρίδα του. Κι ἀπὸ καιρὸ δυσσέας
θά 'τανε ἐδῶ, μὰ πιὸ ὄφελος τὸ βρῆκε αὐτὸ πῶς ἥταν,
στὶς ζενιτὶες γυρίζοντας πολλὰ νὰ θησαυρίζῃ. 280

Τόσο πολλὰ τεχνάσματα ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους
ἥξερε τοῦ Λαέρτη ό γιός, ποὺ δὲν τὸν ἔφτανε ἄλλος.

"Ἐτσι μοῦ τὰ 'πε ό Φείδωνας, τῶν Θεσπρωτῶν ό ἀφέντης,
καὶ στάζοντας στὸ σπίτι μου ὅρκίζονταν μπροστά μου
πῶς τὸ καράβι ρίζανε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι 290
κι ὅλοι ἔτοιμοι ἥταν στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ τὸν πᾶνε.

Μὰ ἐμένα μ' ἔστειλε πιὸ πρίν, γιατὶ ἔτυχε καράβι
τῶν Θεσπρωτῶν στὸ καρπερὸ Δουλίχι νὰ πηγαίνῃ.
Μοῦ 'δειξε καὶ τοὺς θησαυροὺς ποὺ σύναξε ό Δυσσέας,
ποὺ ἀκόμα καὶ τὴ δέκατη θά θέρφανε γενιά του. 295

Τόσο πολὺ ἥτανε τὸ βιός ποὺ πῆγε στὸ παλάτι.
Γιὰ τὴ Δωδώνη μοῦ 'λεγε πῶς ἔφυγε ό Δυσσέας,
ἀπ' τὸν ψηλόκορμο τὸ δρύ, τὸ θέλημα τοῦ Δία
ν' ἀκούσῃ, πῶς θὰ πήγαινε στὴν πατρική του χώρα,
πόλειπε χρόνια, ἵν φανερὰ εἴτε κρυφὰ θὰ φτάσῃ. 300

"Ἐτσι ό Δυσσέας σώθηκε καὶ θά 'ρθη ἐδῶ σὲ λίγο
μήτε θὰ μείνῃ πιὰ καιρὸ ἀλάργα ἀπ' τοὺς δικούς του
κι ἀπ' τὴ γλυκιὰ πατρίδα του. Κι ὡστόσο παίρνω κι ὄρκο.

"Ἄς είναι ό πρωτος τῶν θεῶν ό Δίας μάρτυράς μου,
κι ἡ στιὰ ποὺ μὲ φιλοξενεῖ τοῦ ἀψέγαδου Δυσσέα,
ἔτσι ὄπως σοῦ τὰ λέγω αὐτὰ καὶ θὰ τελέψουν ὅλα. 305

Θά 'ρθη ό Δυσσέας σπίτι του σ' αὐτὸ τὸ χρόνο ἀπάνω,
ὅταν ό μήνας κλείστη αὐτὸς κι ὅταν ἀρχίστη ό ἄλλος ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
« "Αμποτε, ζένε, ό λόγος σου αὐτὸς καὶ ν' ἀληθέψῃ. 310
Τότε θὰ ιδῆς τὴ γνώμη μου, τί δῶρα θὰ σοῦ δώσω,

πολλά, ποὺ θὰ τὰ βλέπουνε καὶ θὰ σὲ μακαρίζουν.
 Μὰ νά, ἡ ψυχή μου προνογᾶ, θαρρῶ ὅπως καὶ θὰ γίνουν.
 Μήτε ὁ Δυσσέας θά ῥητὸν πιὰ μήτε καὶ σὺ νὰ φύγης λόπον διαδέ
 θὰ τ' ἀξιωθῆς, γιατὶ ὁδηγούς δὲν ἔχουμε πιὰ τέτοιους,
 σὰν τὸ Δυσσέα, σπίτι μας, ἀνίσως ζοῦσε ἐκεῖνος,
 τοὺς ξένους νὰ φιλοξενᾷ καὶ νὰ καταβοδώνῃ.
 Μὰ ἐλάτε, δοῦλες, λοῦστε τὸν καὶ στρώστε τοὺς κρεβάτι
 μὲ στρῶμα καὶ σκεπάσματα καὶ καθαρὴ ἀντρομίδα,
 νὰ ζεσταθῇ προσμένοντας ὅσο νὰ φέξῃ ἡ Αὔγούλα.
 Καὶ λοῦστε τὸν πρωὶ πρωὶ καὶ τρίψτε τὸν μὲ λάδι,
 κοντά μὲ τὸν Τηλέμαχο νὰ κάτση στὸ τραπέζι.
 Κι ἂν τοῦ χαλάση τὴν καρδιὰ κανεὶς ἀπ' τοὺς μνηστῆρες,
 κακὸ δικό τους, μήτε πιὰ θὰ κάνουν ὅ,τι θέλουν,
 κι ἀς πάγι νὰ βράζῃ ἀπ' τὸ θυμὸ στὸ σωθικὰ ἡ καρδιά τους.
 Γιατὶ, πῶς, ξένε, θὰ πειστῆς πῶς ξεπερνῶ τὶς ἄλλες
 γυναίκες στὰ φερσίματα καὶ στὴν καλὴ τὴ γνώμη,
 ἀν τρῶς στὸ σπίτι μου ἀλουστος καὶ κακοφορεμένος;
 "Ολοὶ λιγόχρονοι οἱ θυντοὶ γεννήθηκαν στὸν κόσμο.
 "Οποιος ἔχει ἀπονη καρδιὰ κι ἀνήμερη τὴ γνώμη
 τὸν καταριῦνται συμφορὲς ἐνόσω ξῆ νὰ πάθη,
 καὶ πεθαμένον ἔπειτα τὸν κατακρίνουν ὅλοι.
 Κι ὅποιος σταθῇ πονετικὸς καὶ μὲ καλὴ τὴ γνώμη,
 οἱ ξένοι ἐκείνου διαλαλοῦν στὸν κόσμο τ' ὅνομά του,
 καὶ μ' ἔνα στόμα οἱ ἀνθρωποι καλὸν τὸν ὄνομάζουν ». 335
 Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 « Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,
 σιχάθηκα τὰ στρῶματα καὶ τὰ λευκὰ σεντόνια,
 ἀφότου μὲ μακρόκουπο καράβι ξεκινώντας
 τὰ χιονοσκέπαστα βουνὰ πρωτάφησα τῆς Κρήτης. 340
 Σὰν πρῶτα ἐγὼ θὰ κοιμηθῶ, νύχτα ἀγρυπνη περνώντας.
 Νύχτες πολλὲς κοιμήθηκα σὲ φτωχικὸ κρεβάτι,
 τὴ ροδοδάχτυλη Αὔγη νὰ φέξῃ καρτερώντας.
 Μήτε ποδονιψίματα πιὰ λαχταρᾶ ἡ καρδιά μου,
 μήτε καμιὰ ἀπ' τὶς δοῦλες σου τὸ πόδι μου θ' ἀγγιξῃ,
 ἀπ' ὅσες στὸ παλάτι σου κι ἂν ἔχῃς παρακόρες,
 ἔκτος ἀν τύχη μιὰ γριὰ παλιὰ καλὴ γυναίκα,

ποὺ τόσα πέρασε κι αύτὴ ὅσα κι ἐγώ ἔχω πάθει.

Μιὰ τέτοια δὲ θὰ τ' ἀρνηθῶ τὸ πόδι μου ν' ἀγγίξῃ ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Καλέ μου ξένε, ἄλλος κανεὶς στὸ σπίτι μου δὲν ἥρθε
ἔτσι καλὸς καὶ γνωστικὸς ἀκόμα ἀπ' ἄλλους τόπους
ῶς εἴσαι σύ, ποὺ γνωστικὰ κι ὅλα τὰ λὲς μὲ κρίση.

«Ἐχω μιὰ τέτοια ἐγώ γριά, καλὴ καὶ στοχασμένη,
πόθεψε καὶ μεγάλωσε τὸν ἄμυντο Δυσσέα, 355
κι ὅταν τὸν γέννα ἡ μάνα του, στὰ χέρια τῆς τὸν πῆρε.
Αὐτή, κι ἀς εἰναι ἀδυνάτη, τὰ πόδια θὰ σου πλύνη.
Σήκω, καλή μου Εύρυκλεια, τοῦ ἀφέντη σου νὰ πλύνης
τώρα τὸ συνομήλικο. Τέτοιος πιὰ κι ὁ Δυσσέας
Θά 'ναι στὰ πόδια σὰν κι αὐτόν, τέτοιος στὰ χέρια θά 'ναι.
Γιατὶ γερνοῦν οἱ συμφορεὶς τὸν ἄνθρωπο ἀψε σβῆσε ».

Εἶπε, καὶ σκέπασε ἡ γριά τὴν ὄψη μὲ τὰ χέρια
κι ἔχυνε δάκρυα φλογερὰ καὶ μὲ παράπονο εἶπε·
«Ωχου, παιδί μου, ἡ δύστυχη γιὰ σένα ἐγώ, ποὺ ὁ Δίας
ἀπ' ὄλους σὲ κατάτρεξε, θεόφοβος κι ἀς ἥσουν. 365
Γιατὶ κανεὶς ἄλλος θητὸς στὸ βροντολάό Δία
τόσα δὲν ἔκαψε μηριά καὶ διαλεχτὲς θυσίες
δὲν πρόσφερε, ὅσες τοῦ 'κανες, θερμὰ παρακαλώντας
νὰ ιδῆς καλὰ γεράματα καὶ νὰ χαρῆς τὸ γιό σου.
Τώρα μονάχου σου 'σβησε τοῦ γυρισμοῦ τὴν μέρα. 370

«Ἔτσι κι ἔκεινον θὰ γελοῦν στὶς ξενιτείες οἱ δοῦλες,
ἄν πάχη σὲ σπίτι ἀρχοντικό, καθὼς αὔτες οἱ σκύλες
σὲ περιπατίζουν, καὶ γ' αὐτὸ δὲ θέλεις νὰ σὲ πλύνουν,
κι ἀπ' τὶς ντροπές τους δὲν μπορεῖς στὰ μάτια νὰ τὶς βλέπης,
κι ἐμένα πού 'μαι πρόθυμη προστάζει ἡ Πηνελόπη. 375
Κι ἐγώ γιὰ σένα καὶ γ' αὔτὴ τὰ πόδια θὰ σου πλύνω,
γιατὶ ἡ καρδιά μου σὲ πονεῖ μ' αὐτὰ πόχεις περάσει.
Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σου πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.
Ξένοι πολλοὶ ταλαιπωροὶ ἐδῶ ἥρθαν, μὰ δὲν εἶδα
ἄλλον νὰ μοιάζῃ στὴ φωνή, στ' ἀνάστημα, στὰ πόδια,
ῶς τώρα ἀκόμα, καθὼς σὺ μὲ τὸ Δυσσέα μοιάζεις ». 380
Κι ἀπάντησε δὲ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
«Ολοι τὸ λένε αὐτό, κυρά, ὅσοι μᾶς εἴδαν κι ἄλλοι,

πώς ἔτσι μοιάζουμε πολὺ ἔνας στὸν ἄλλο οἱ δυό μας,
καθὼς καὶ σὺ μὲ τὴ σοφὴ τῇ γνώμῃ σου τὸ βρῆκες ». 385

Ἐτσι εἶπε, κι ἔφερε ἡ γριὰ ἔνα λαμπρὸ λεβέτι
πού χε γιὰ τὸ ποδόλουτρο, κι ἔχουσε πρῶτα κρύο
νερὸ κι ἀμέσως τὸ ζεστό. Τότε ἔκατσε ὁ Δυσσέας
μακριὰ ἀπ' τὸ τζάκι κι ἔστρεψε τὸ σῶμα στὸ σκοτάδι,
γιατὶ φοβήθηκε ἀξαφνα μὴν πιάσῃ τὴν πληγὴ του
καὶ τὸν γνωρίσῃ κι οἱ δουλειές βγοῦν δλες πιὰ στὴ μέση. 390

Κοντά του πῆγε κι ἀρχισε τὰ πόδια του νὰ πλύνη,
καὶ τὴν πληγὴ του γνώρισε ποὺ τοῦ 'καμε μιὰ μέρα
ὁ κάπρος μὲ τὸ δόντι του, στὸν Παρνασσὸ ὅταν πῆγε
καὶ βρῆκε τὸν Αὐτόλυκο μὲ τοὺς λεβέντες γιούς του,
τὸν πάππο του ἀπ' τὴν μάνα του, ποὺ δὲν τὸν ἔφτανε ἄλλος
στοὺς ὄρκους καὶ στὶς πονηρίες, δσα χαρίσματα είχε
ἀπ' τὸν Ἐρμῆ, γιατὶ μηριὰ τοῦ 'καιγε ἀρνιῶν καὶ τράγων
καὶ τὸν συνόδευε παντοῦ, βοηθός του καὶ προστάτης. 395

Σὰν ἔφτασε ὁ Αὐτόλυκος στὸ καρπερὸ τὸ Θιάκι,
400
ἔνα παιδὶ νιογέννητο τῆς θυγατρός του βρῆκε

κι ἡ Εύρυκλεια τοῦ τό 'βαλε στὰ γόνατά του ἀπάνω,
ὅταν ἀπόφαγε κι εὐτὺς ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε·

« Ὁ Ἰδιος τώρα, Αὐτόλυκε, πὲς τὸ ὄνομα ποὺ θέλεις,
γιὰ τὸ παιδὶ τῆς κόρης σου, ποὺ λαχταροῦσες νά 'χης ». 405

Κι ἀπάντησε ὁ Αὐτόλυκος κι ἔτσι εἶπε μὲ χαρά του·

« Τὸ ὄνομα βγάλτε ποὺ θὰ πῶ, κόρη μου καὶ γαμπρέ μου.

Ἐγὼ ποὺ ἐμπρός σας βλέπετε, καὶ σ' ἀντρες καὶ γυναικες
πολλὲς ὀδίνες ἔφερα, στὴ γῆ τὴν πολυθρόφα.

Δυσσέα λέτε τὸ παιδὶ, κι ὅταν πιὰ μεγαλώσῃ 410

κι ἔρθη κατὰ τὸν Παρνασσό, στὸ μητρικό του σπίτι,

πόχω τοὺς θησαυρούς μου ἔκει, πολλὰ θὰ τοῦ χαρίσω
ἀπ' ὅλα, καὶ χαρούμενο θὰ τὸν ξεπροβοδίσω ».

Αὐτὰ τὰ δῶρα τὰ λαμπρὰ πῆγε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας
νὰ πάρῃ, κι ὁ Αὐτόλυκος κι οἱ γιοί του μὲ χαρά τους
τὸν δέχτηκαν καὶ μὲ γλυκὰ τὸν χαιρετοῦσαν λόγια. 415

Κι ἡ Ἀμφιθέα, ἡ σεβαστὴ τῆς μάνας του ἡ μητέρα,
τὸν πῆρε, τὸν ἀγκάλιασε, τὰ μάτια του φιλοῦσε.

Πρόσταξε κι ὁ Αὐτόλυκος τοὺς γιούς του νὰ ἔτοιμάσουν

- τραπέζι, κι ὅλοι ὑπάκουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν. 420
 Φέρανε βόδι ἀρσενικὸ πεντάχρονο κι ἀμέσως
 τό γέδαραν, τὸ συγύρισαν καὶ τό ἕκαμαν κομμάτια
 καὶ τεχνικὰ τὸ λιάνισαν καὶ τὸ περνοῦν στὶς σοῦβλες.
 Τὸ φήνουν δημορφα καὶ μερδικὰ μοιράζουν.
 Τότε ὅλη μέρα τρώγανε ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος,
 καὶ τίποτε δὲν ἔλειπε ποὺ νὰ ποθῇ ἡ καρδιά τους. 425
 Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
 τότε ὅλοι κοιμηθήκαν καὶ χάρηκαν τὸν ὄπνο.
 Σὰν ἥρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
 γιὰ τὸ κυνήγιο κίνησαν οἱ γιοὶ τοῦ Αὐτολύκου,
 μὲ τὰ σκυλιά τους καὶ μ' αὐτοὺς κι ὁ θεῖκὸς Δυσσέας. 430
 Στὸ δασοφούντωνο βουνὸ τὸν Παρνασσὸ ἀνεβαίνουν
 κι ἀπάνω βγῆκαν στὶς κορφές τὶς ἀνεμοδαρμένες.
 Κι ἀπέ, σὰν πρωτοχρύσωνε ὁ ἥλιος τὰ χωράφια,
 βαθιὰ ἀπ' τὸ σιγαλότρεχο τὸν Ὁκεανὸ ὅπως βγῆκε,
 στὸ λόγγο μπῆκαν οἱ ὁδηγοί, καὶ φάχνοντας τ' ἀχνάρια 435
 τρέχανε ἐμπρός τους τὰ σκυλιά. Κι οἱ γιοὶ τοῦ Αὐτολύκου
 πήγαιναν πίσω καὶ μ' αὐτοὺς ὁ θεῖκὸς Δυσσέας,
 κοντὰ στοὺς σκύλους, τὸ μακρὺ κοντάρι του κουνώντας.
 Κάπρος μεγάλος λάγιαζε μὲς στὸ πυκνὸ λαγκάδι,
 ποὺ δὲν τὸ πείραζε ἡ ὄρμὴ τοῦ νοτισμένου ἀνέμου, 440
 μήτε κι ὁ ἥλιος τὸ φρυγε μὲ τὶς λαμπρές του ἀχτίδες,
 κι οὔτε τὸ πέρναε ἡ βροχή. Τόσο ἤταν λογγωμένο,
 κι εἶχε χυμένα καταγῆς πυκνὸ σωρὸ τὰ φύλλα.
 Κι ὡς ἀκούσε ποδοβολὴ σκυλιῶν κι ἀντρῶν νὰ φτάνουν,
 ἀπ' τὸ λαγκάδι χύμηξε καὶ στάθηκε μπροστά τους 445
 μ' ὀλόρθες τρίχες, καὶ φωτιές τὰ μάτια του πετοῦσαν.
 Πρῶτος ἀπάνω του ὄρμησε ὁ τολμηρὸς Δυσσέας
 νὰ τὸν χτυπήσῃ, σηκωτὸ κρατώντας τὸ κοντάρι,
 μὰ πρὶν ὁ κάπρος πρόλαβε κι ἵσα στὸ γόνα ἀπάνω 450
 τὸν πλήγωσε, ὅπως χύθηκε ξυστά, κι ἔνα κομμάτι
 σάρκα τοῦ πῆρε κάμποση. Τὸ κόκαλο δὲ βρήκε.
 Δεξιὰ στὸν ὄμσ βάρεσε τὸν κάπρο κι ὁ Δυσσέας,
 καὶ τοῦ γεροῦ του κονταριοῦ πέρασε ἡ μύτη πέρα,
 καὶ στρώθηκε μουγγρίζοντας καὶ πέταξε ἡ ψυχὴ του.

Κοίταξαν τ' Αύτολύκου οἱ γιοὶ τὸ θεῖκὸ Δυσσέα, 455
 καὶ τὴν πληγὴν τοῦ δέσανε καὶ τοῦ 'πιασαν τὸ αἷμα
 μὲ ἔρκινα, κι ἥρθαν ἐπειτα στὸ πατρικό τους σπίτι.

Τότε ὁ θεῖκὸς Αύτόλυκος μὲ τοὺς λεβέντες γιούς του
 τὸν γιάτρεψαν καὶ τοῦ 'δωσαν δῶρα λαμπρά, καὶ πίσω
 χαρούμενο τὸν ἔστειλαν χαρούμενοι στὸ Θιάκι. 460

Τὸ γυρισμό του χάρηκαν οἱ σεβαστοὶ γονοὶ του,
 καὶ τὸν ρωτοῦσαν τὴν πληγὴν νὰ μάθουν πῶς τὴν πῆρε.

Κι αὐτὸς τοὺς ἔξιστόρησε πῶς στὸ κυνήγι ὁ κάπρος
 τὸν πλήγωσε μὲ τ' ἀσπρὸ του τὸ δόντι, ὅταν ἀνέβη
 μὲ τοῦ Αύτολύκου τὰ παιδιὰ στοῦ Παρνασσοῦ τὶς ράχες. 465

Αὐτὴ ἦταν πόπιασε ἡ γριά, μ' ὀρθάνοιχτες τὶς χοῦφτες
 νὰ πλύνῃ, καὶ τὴ γνώρισε κι ἀπόλυσε τὸ πόδι,
 κι ὡς ἐπεσε στὸ χάλκινο λεβέτι μέσα ἡ κνήμη,
 ἄχησε ἐκεῖνο κι ἔγειρε, καὶ τὸ νερὸ δέξω ἔχυθη.

Χαρὰ μαζὶ τὴν ἔπιασε καὶ πόνος τὴν καρδιά της,
 καὶ δάκρυσαν τὰ μάτια της καὶ πιάστηκε ἡ φώνή της,
 καὶ τὸ πηγούνι τοῦ 'πιασε κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα·
 «Ἄχ, ὁ Δυσσέας εἰσαι σύ, παιδί μου ἀγαπημένο,
 κι ἡ ἔρμη δὲ σὲ γνώρισα πρὶν στὴν πληγὴν σου ἀπλώσω».

Ἐτσι εἶπε καὶ τὰ μάτια της στὴν Πηγελόπη στρέφει 475
 μὲ γνέψιμό της γὰ τῆς πῆ τὸ ταίρι της πῶς ἥρθε.

Μὰ δὲν μποροῦσε αὐτὴ νὰ ἰδῃ, μήτε νὰ καταλάβῃ,
 γιατὶ ἡ Παλλάδα ἀλλοῦ τὸ νοῦ τῆς εἶχε γυρισμένο.

Τὴν πιάνει τότε ἀπ' τὸ λαιμὸ μὲ τὸ δεξῖ ὁ Δυσσέας,
 κι εὐτὺς κοντά του τὴν τραβᾶ μὲ τ' ἄλλο καὶ τῆς εἶπε. 480

«Θέές, καλομάνα, νὰ χαθῶ; 'Η ἴδια ἀπ' τὸ βυζί σου
 τὸ γάλα σου μὲ πότισες. Κι ἔφτασα στὴν πατρίδα,
 στερνὰ ἀπὸ χίλια βάσανα, στὸν εἰκοστὸ πιὰ χρόνο.

Μὰ τώρα, ἀφοῦ μὲ γνώρισες, θεὸς λές καὶ σοῦ τὸ 'πε,
 σώπα, μὴν τύχῃ ἄλλος κανεὶς στὸ σπίτι καὶ τὸ μάθη.

Κι ἔνα μου λόγο θὰ σοῦ πῶ, καὶ νὰ τὸ ἰδῆς, θὰ γίνη.
 "Αν τοὺς μνηστῆρες ὁ θεὸς μ' ἀφήσῃ νὰ ξεκάμω,

δὲ θὰ γλιτώσης μήτε σύ, βυζάστρα μου κι ἀν εἰσαι,
 ὅταν σκοτώνω σπίτι μου τὶς ἄλλες παρακόρες».

Μίλησε πάλε ἡ γνωστικὰ Εύρύκλεια κι ἔτσι τοῦ 'πε. 490

« Τί λόγια εἶναι, παιδάκι μου, ποὺ βγάζεις ἀπ' τὸ στόμα ;
 Ξέρεις πώς εἶναι ἀλύγιστη κι ἀδάμαστη ἡ καρδιά μου,
 καὶ θά 'μαι σὰν τὸ σίδερο καὶ τὴ σκληρὴ τὴν πέτρα.
 Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σου πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσῃς.
 « Αν μὲ τὴν κάρη τοῦ θεοῦ σκοτώσης τοὺς μνηστῆρες, 495
 ὅλες πιὰ τότε θὰ σου πῶ τὶς δοῦλες τοῦ σπιτιοῦ σου
 κι αὐτές ποὺ σ' ἀτιμάσσανε κι ὅσες δὲν ἔχουν κρίμα »..

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 « Δὲν εἶναι ἀνάγκη, βάγια μου, νὰ μοῦ τὶς ὄνομάσῃς.
 Καλὰ κι ἔγω τὴν καθεμιὰ θὰ τὴ γνωρίσω ὁ ἔδιος. 500
 Μὰ σώπα τώρα, κι οἱ θεοὶ ως θέλουν θὰ τὰ φέρουν ».

« Ετσι εἶπε, κι ἡ γερόντισσα βγῆκε δέξα ἀπ' τὸ παλάτι,
 νὰ πάη νὰ φέρη ἄλλο νερό, σὰ χύθηκε τὸ πρῶτο.
 Κι ἐπειτα σὰν τὸν ἔλουσε κι ἔτριψε μὲ τὸ λάδι,
 πάλε ὁ Δυσσέας στὴ φωτιὰ σίμωσε τὸ σκαμνί του 505
 νὰ ζεσταθῇ καὶ τὴν πληγὴ τύλιξε μὲ κουρέλια.
 Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη ἔρχισε τότε κι εἶπε·
 « Ἀκόμα, ξένε, κάτι τι νὰ σὲ ρωτήσω θέλω.
 Κοντεύει τώρα τῆς γλυκιᾶς ἀνάπταψης ἡ ὥρα,
 καθείτις τὸν ὄπνο νὰ χαρῆ, μ' ὅσους καημούς κι ἀν ἔχη. 510
 Μὰ ἐμένα ἡ μοίρα ἀμέτρητες μοῦ χάρισε τὶς πίκρες.
 Γιατὶ τὶς μέρες μου περνῶ μὲ κλάματα, μὲ θρήνους,
 καὶ τὶς δούλειές μου σπίτι μου κοιτάζω καὶ τὶς δοῦλες.
 Κι δταν ἡ νύχτα πιὰ ἀπλωθῇ κι ὅλοι γλυκὰ κοιμοῦνται,
 πλαγιάζω στὸ κρεβάτι μου καὶ τὴν καρδιά μου βόσκουν 515
 χιλιάδες λογισμοὶ πικροὶ ποὺ δάκρυα μὲ ποτίζουν.
 Κι δπως τ' ἀηδόνι τὸ χλωμό, ἡ κόρη τοῦ Πανδάρου,
 δταν προβάλλῃ ἡ ἄνοιξη, θρήνου τραγούδια ἀρχίζει
 μὲς στὰ πυκνὰ φυλλώματα ποὺ κάθεται τῶν δέντρων,
 καὶ χύνει, ἀλλάζοντας σκοπούς, πολύφωνα τραγούδια, 520
 τ' ἀγαπημένο τῆς παιδί τὸν "Ιτυλο θρηνώντας,
 ποὺ ἀπρόσεκτα τὸ σκότωσε, τὸ γιδ τοῦ ἀφέντη Ζήθου,
 ἔτσι κι ἐμένα ἐδῶ κι ἔκει στριφογυρίζει ὁ νοῦς μου,
 πότε μὲ τὸ παιδί μου ἐδῶ νὰ μείνω, νὰ προσέχω
 τὸ βιός μου καὶ τὶς δοῦλες μου καὶ τὸ ψηλό μου σπίτι,
 σεβούμενη τὸν ἀντρα μου καὶ τοῦ λαοῦ τὴ γνώμη, 525

καὶ πότε ἔνα ἄλλον Ἀχαιό, τὸν πιὸ καλό, νὰ πάρω
ποὺ θέλει νὰ μὲ παντρευτῇ καὶ πλούσια δῶρα δίνει.

Κι ἐνόσω ἀκόμα ἥταν μικρός κι ἀνήρεος ὁ γιός μου,
δὲ μ' ἄφηνε νὰ παντρευτῶ, τὸν ἄντρα μου ν' ἄφησω.

Μὰ τώρα ποὺ μεγάλωσε καὶ τὸν στολίζει ἡ νιότη,
στὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου παρακαλεῖ νὰ φύγω,
γιατὶ λυπᾶται ποὺ τοῦ τρῶν τὸ βιός του ἐδῶ οἱ μνηστῆρες.
Μόν' ἀκου αὐτὸ μου τ' ὄνειρο νὰ μοῦ τὸ ξεδιαλύνης.

Εἴκοσι χῆνες σπίτι μου ἀπ' τὸ νερὸ δέξω βγῆκαν
κι ἔτρωγαν στάρι κι ἡ καρδιὰ νὰ βλέπω μοὺ χαιρόνταν.

Κι ἔνας ἀιτὸς περήφανος, ἀιτὸς καμπουρομύτης,
χύμηξε ἀπὸ ψηλὴ κορφὴ κι ἔκοψε τὸ λαιμό τους,
κι ὅλες σωρὸς τεντώθηκαν, καὶ στὸ γαλάζιο αἰθέρα
πέταξε πάλε κι ἔψυγε. Κι ἐγὼ μὲς στ' ὄνειρό μου

θρηνοῦσα καὶ ξέφωνιζα. Κι διλγυρά μου τότε
τρέξανε οἱ καλοπλέξουδες Ἀχαιοποῦλες κι ἥρθαν,
ἐνῷ θρηνοῦσα πόχασα ἀπ' τὸν ἀιτὸ τὶς χῆνες.

Γύρισε πάλε κι ἔκατσε στοῦ παλατιοῦ τὴ στέγη
κι ἔτσι μ' ἀνθρώπινη φωνὴ μ' ἐμπόδιζε καὶ μοῦ 'πε.
«Ω Πηνελόπη, μὴ χολιᾶς κι ὄνειρο αὐτὸ δὲν ἥταν,
μόν' ἥταν ὄραμα καλὸ ποὺ θ' ἀληθέψῃ. Οἱ χῆνες
εἶναι οἱ μνηστῆρες κι ὁ ἀιτὸς ὁ ἄντρας σου εἴμαι ὁ ἴδιος,
πόφτασα θάνατο σκληρὸ νὰ φέρω στοὺς μνηστῆρες».

Εἶπε κι ἀμέσως ξύπνησα ἀπ' τὸ γλυκὸ τὸν ὄνο.

Κι ὅπως τὰ μάτια μου ἔτριψα, στὸ σπίτι εἶδα τὶς χῆνες,
στάρι νὰ τρῶνε δόλόγυρα, σὰν πρῶτα στὸ σκαφίδι».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπειρος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε
«Ἀλλιῶς κανένας δὲν μπορεῖ, κυρά, νὰ τὸ γυρίσῃ
καὶ νὰ ξηγήσῃ τ' ὄνειρο, ποὺ δὲν ἴδιος δὲ Δυσσέας
τὸ ξήγησε, πώς θάνατος πρεσμένει τοὺς μνηστῆρες
κι ἀπ' τὸ γραφτὸ τῆς μοίρας του κανεὶς δὲ θὰ γλιτώσῃ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ συνετὴ τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε:

«Ἄχ, ξένε, ὑπάρχουν ὄνειρα τρελά, ξεθωριασμένα,
κι ὅσα δινειρεύονται οἱ θυητοὶ δὲν ἀληθεύουν ὅλα.

Γιατὶ εἶναι τῶν ἀπατηλῶν ὄνειρων δυὸ κι οἱ πόρτες.

· Ή μιὰ εἶναι ἀπὸ κέρατο κι ἡ ἄλλη φιλτισένια.

530

535

540

545

550

555

560

- Κι ὅσα ἀπ' τὸ φίλτισι περνοῦν τὸ καλοτροχισμένο,
ὅλα γελοῦν τὸν ἄνθρωπο, χαμένα φέρνουν λόγια.
Καὶ πάλε ὅσα ἀπ' τὸ κέρατο τὸ σκαλιστὸ περάσουν, 565
βγαίνουν ἀλήθεια στοὺς θηητοὺς ἐκείνους ποὺ τὰ βλέπουν.
Μὰ ἐμένα τὸ πικρὸ δύνειρο αὐτὸ δὲν ἥρθε ἐκεῖθε,
πού, ἔχ, πόση θά 'φερνε χαρὰ σὲ μένα καὶ στὸ γιό μου.
Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.
Φτάνει ἡ καταραμένη αὔγῃ ποὺ μέλλω ἀπ' τοῦ Δυσσέα 570
τὸ σπίτι ν' ἀποχωριστῶ. Κι ἐδῶ ἔνα ἀγώνα τώρα
θὰ βάλω, αὐτὰ τὰ δώδεκα τσεκούρια ποὺ κι ἐκεῖνος
στὸ σπίτι τὰ 'σταινε σειρά, σὰν καραβιοῦ φαλάγγια,
κι ὅλα, ἀπ' ἀλάργα ρίχνοντας σαΐτα, τὰ περνοῦσε.
Τέτοιον ἀγώνα μελετῶ νὰ βάλω στοὺς μηνστῆρες. 575
Κι ἐκεῖνον ποὺ εὐκολώτερα τεντώση τὸ δοξάρι,
καὶ τὴ σαΐτα ἀνάμεσα περάση ἀπ' τὰ τσεκούρια,
θ' ἀκολουθήσω, ἀφήνοντας τὸ νυφικό μου σπίτι,
τὸ σπίτι τὸ πεντάμορφο μὲ θησαυροὺς γεμάτο,
ποὺ καὶ μὲς στ' δύνειρο συχνὰ θὰ τὸ γλυκοθυμοῦμαι ». 580
Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε:
« Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,
μήν τ' ἀναβάλης πιὸ πολὺ νὰ βάλης τέτοιο ἀγώνα.
Γιατὶ πρωτύτερα ὁ σοφὸς Δυσσέας ἐδῶ θά 'ρθη,
πρὶν πιάσουν τὸ καλόξυστο δοξάρι αὐτὸι στὰ χέρια, 585
καὶ τὴ σαΐτα ἀνάμεσα περάσουν στὰ τσεκούρια ».
Κι ἡ Πηνελόπη ἡ συνετὴ τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε.
« "Αν ἥθελες νὰ κάθεσαι μὲς στὸ παλάτι, ξένε,
καὶ νὰ μιλᾶς, δὲ θά 'κλεινε τὰ βλέφαρά μου ὁ Ὂπνος.
Μὰ δὲν μποροῦν οἱ ἄνθρωποι πάντα ἀγρυπνοι νὰ μένουν, 590
γιατὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ στὸ καθετὶ ἔνα μέρος.
γιὰ τοὺς ἀνθρώπους δρισαν στὴ γῆ τὴ σιτοδότρα.
Τώρα στ' ἀνώι μου θ' ἀνεβῶ νὰ γείρω στὸ κρεβάτι,
ποὺ τὸ γεμίζω στεναγμούς καὶ δάκρυα τὸ ποτίζω
αἰώνια, ἀφότου μίσεψε κι ὁ ἄντρας μου ὁ Δυσσέας
νὰ πάγι στὴν τρισκατάρατη κι αὐτὸς τὴν κακο - Τροία. 595
Ἐκεῖ θὰ γείρω. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ σπίτι ἐσύ κοιμήσου,
ἢ κάτω στρώσε, ἡ θέλησε νὰ σοῦ ἑτοιμάσουν στρῶμα ».

Εἶπε, κι ἀνέβηκε ἔπειτα στ' ἄνω ἡ Πηγελόπη, ^{πέρ αὐτὸν καὶ τὸν οὐρανὸν} 600
ὅχι μονάχη, πήγαιναν μαζί της κι ὅλες δοῦλες.
Κι ὅταν στ' ἄνω ἀνέβηκε τὸ μαρμαροχιτοσμένο, ^{τοιούτον καὶ τὸν οὐρανὸν}
θρηνοῦσε τὸ Δυσσέα ἐκεῖ, ωσότου γλυκὸν ὑπνο^{τὸν κατεῆται καὶ οἰκεῖον}
τῆς ἔχυσε στὰ μάτια της ἡ λιόφωτη Παλλάδα.

Υ

Πλάγιασε μὲς στὸ πρόσπιτο κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
ἀπάνω σὲ ἀργαστὸ βοδιοῦ τομάρι πού 'χε στρώσει
κι ἔριξε ἀρνιῶν πολλές προβιές ποὺ σφάζανε οἱ μνηστῆρες
κι ἡ Εύρυνόμη μὲ βαριὰ τὸν σκέπτασε ἀντρομίδα.
Ἐκεῖ ὁ Δυσσέας τὴ σφαγὴ μελέτας τὸν μνηστήρων, 5
ξυπνὸς στὸ στρῶμα. Κι ἔβγαιναν ἀπ' τὸ παλάτι οἱ δοῦλες,
ὅσες πλαγιάζανε ἀπὸ πρὶν μαζὶ μὲ τοὺς μνηστῆρες,
ὅλες μὲ γέλια, μὲ χαρές. Κι ἀναβε τοῦ Δυσσέα
μέσα ἡ καρδιὰ στὰ στήθια του κι ἀνάδευε στὸ νοῦ του
νὰ σηκωθῇ καὶ τὴ ζωὴ τῆς καθεμιᾶς νὰ πάρη 10
ἡ γιὰ στερνή τους πιὰ φορὰ ν' ἀφήσῃ νὰ πλαγιάσουν
μὲ τοὺς μνηστῆρες' κι ἡ καρδιὰ στὰ στήθια του ἀλυχτοῦσε.
Κι ὡς τρέχει ἡ σκύλα ὀλόγυρα στὰ τρυφερὰ κουτάβια,
σὰ νιώσῃ ξένο, κι ἀλυχτᾶ καὶ ὄρμᾶ νὰ τὸν δαγκάση,
ἔτσι ἀλυχτοῦσε κι ἡ καρδιὰ στὰ στήθια τοῦ Δυσσέα 15
κι ἔβραζε, τὶς παράνομες δουλειές αὐτὲς νὰ βλέπη.
Καὶ τὴν καρδιὰ του μάλωνε τὰ στήθια του χτυπώντας.
«Βάστα, καρδιά μου. Πιὸ σκληρὸ βάσταξες πόνο ἀκόμα,
ὅταν ὁ ἄγριος Κύκλωπας σοῦ 'τρωγε τοὺς συντρόφους.
Ἐκαμες τότε ὑπομονή, ωσότου πιὰ ἡ βουλὴ σου 20
σ' ἔβγαλε μέσα ἀπ' τὴ σπηλιὰ, ποὺ εἰδες τὸ χάρο ἐμπρός σου».
Ἐτσι ὁ Δυσσέας τὰ 'ψελνε τῆς τρυφερῆς καρδιᾶς του
κι ἔμεινε τέλος ἡσυχη μ' ὑπομονὴ στὰ στήθια,
κι αὐτὸς στὸ στρῶμα ἐδῶ κι ἔκει στριφογυρνοῦσε ἀπάνω.
Πῶς ὅταν ἔνας τὴν κοιλιά, γεμάτη πάχος κι αἷμα, 25
στριφογυρίζῃ ἐδῶ κι ἔκει στὴν ἀναμμένη θράκα
καὶ θέλει τὸ ταχύτερο γιὰ νὰ τὴ δῆ ψημένη,
ἔτσι κι αὐτὸς ἐδῶ κι ἔκει μὲ συλλογές γυρνοῦσε

νά 'βρη πῶς τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες νὰ χτυπήσῃ
μόνος αὐτὸς τοὺς πιὸ πολλούς. Τότε ἡ θεὰ Παλλάδα 30
κατέβηκε ἀπ' τὸν οὐρανό, παρόμοια μὲν γυναικά,
κι ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του πάει στέκει καὶ τοῦ κάνει
« Πῶς πάλε κάθεσαι ἄγρυπνος, πιὸ δύστυχε στὸν κόσμο ;
Νά το, τὸ σπίτι σου εἰναι αὐτὸ καὶ μέσα ἡ Πηνελόπη
κι ὁ γιός σου, ποὺ ὅμοιον λαχταρᾶ κάθε πατέρας νά 'χη ». 35

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·
« Ναί, τά 'πες ὅλα αὐτὰ σωστά, θεά μου, κι ὅπως εἰναι.
Μὰ ἐγώ ὅλο συλλογίζομαι στὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου,
νὰ βρῶ πῶς τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες νὰ χτυπήσω, 40
μόνος, ἐνῶ ὅλοι κάθονται στὸ σπίτι μαζωμένοι.
Κι ἔνα ἄλλο μεγαλύτερο στὸ νοῦ μου ἀκόμα βάζω.
Μὲ τὴ δική σου δύναμη, θεά μου, ἀν τοὺς σκοτώσω,
ποὺ θά 'βρω ἐγώ καταφυγή ; Νά τι νὰ λογαριάσης ». 45

Τότε ἔτσι ἡ λαμπερόφωτη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·
« Καημένε, καὶ χειρότερο κανεὶς πιστεύει φίλο,
ποὺ 'ναι θητῆς καὶ μέσα του τότες βουλεῖς δὲν ξέρει.
Μὰ ἐγώ εἶμαι ἀθάνατη θεὰ ποὺ πάντα σὲ προσέχω 50
σὲ κάθε ἀγώνα σου. Μὰ νά, τί φανερὰ κηρύχνω.
Πενήντα λόχοι καὶ τοὺς δυὸ ἀν τύχη καὶ μᾶς ζώσουν
καὶ στοῦ πολέμου τὴν δρμὴ ζητοῦν νὰ μᾶς σκοτώσουν,
κι αὐτῶν τὰ βόδια θά 'παιρνες καὶ τὰ παχιὰ τ' ἀρνιά τους.
Κοιμήσου τώρα. Εἴναι βαρὺ νὰ κάθεσαι ὅλη νύχτα
πάντα ἄγρυπνος, καὶ γρήγορα θά πάψουν τὰ δεινά σου ». 55

« Ετσι εἶπε κι ὑπὸ τοῦ 'χυσε γλυκό στὰ βλέφαρά του
καὶ πίσω ἀμέσως γύρισε στὸ 'Ολυμπο ἡ Παλλάδα. 55

« Γύνος γλυκός τὸν πῆρε ἔκει, ποὺ ὅλες τὶς ἔγνοιες σβήνει,
κι αὐτὴ τὴν ὥρα ἡ φρόνιμη γυναικά του ξυπνοῦσε
κι ἔκλαιγε ἀπάνω καθιστὴ στὸ μαλακό της στρῶμα.
Σὰν ἔκλαψε καὶ χόρτασε τὰ δάκρυα ἡ καρδιά της
στὴν 'Αρτεμη ἔτσι εὔχόντανε ἡ θεῖκιά γυναικά 60
« 'Αρτεμη, σεβαστὴ θεά, τοῦ Δία θυγατέρα,
δῶσ' μου στὰ στήθια σαΐτιὰ νὰ σβήση πιὰ ἡ ζωή μου
σὲ μιὰ στιγμούλα ἡ κι ἀξαφνα οἱ μπόρες ἀς μ' ἀρπάξουν,
στὶς στράτες τὶς ἀνήλιαγες ἀλάργα νὰ μὲ πᾶνε,

μὲς στὸ πλατὺ τοῦ Ὀκεανοῦ τὸ στόμα νὰ μὲ ρίξουν.
Κι ὅπως οἱ μπόρες σήκωσαν τὶς κόρες τοῦ Πανδάρου—
ἀπ' τοὺς θεοὺς ἀρφάνεψαν κι ἀπόμειναν στὸ σπίτι
ἔρμες καὶ τὶς μεγάλωσε ἡ θέισσα Ἀφροδίτη
καὶ μὲ τυρὶ τὶς ἔθρεψε, γλυκὸ κρασὶ καὶ μέλι.

Κι ἡ "Ηρα, γνώσῃ κι δμορφιὰ τοὺς χάρισε, ὅπως ἄλλες
δὲν εἰχανε, κι ἀνάστημα ἡ Ἀρτεμη ἡ παρθένα.

Κι ὅσσο νὰ πάῃ στὸν "Ολυμπὸ ἡ θέισσα Ἀφροδίτη
γιὰ νὰ ζητήσῃ τὴ χαρὰ τοῦ γάμου γιὰ τὶς κόρες,
ἀπ' τὸ μεγαλοδύναμο τὸν παντογνώστη Δία,
ποὺ τὰ καλὰ τὰ ριζικὰ καὶ τὰ κακὰ γνωρίζει,
τότε τὶς κόρες ἄρπαξαν οἱ μπόρες καὶ τὶς πῆγαν
στὶς Καταδιῶχτρες τὶς φριχτὲς νὰ τὶς ξενοδουλεύουν.

"Ἐτσι κι ἐμέσσα ἀς ἄρπαχναν οἱ κάτοικοι τοῦ Ὀλύμπου,
ἡ νὰ μὲ χτύπαε ἡ Ἀρτεμη, κι ἔτσι ὅλο τὸ Δυσσέα
θωρώντας μὲ τὴ σκέψη μου νὰ κατεβῶ στὸν "Αδη,
νὰ μὴ γλυκάνω τὴν καρδιὰ πιὸ χειροτέρου ἀνθρώπου.
Μὰ κι ὁ θλιψμένος δύνεται τὴ λύπη νὰ βαστάξῃ,
ὅν ὅλη μέρα δέρνεται, κι ὅταν ἡ νύχτα φτάσῃ
τὸν πάρη ὁ ὕπνος. Γιατὶ αὐτὸς στὰ βλέφαρα ἄμα πέση
καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ στὴν λησμονιὰ βυθίζει.

"Ομως σὲ μένα κι ὄνειρα κακὰ μοῦ στέλνει ἡ μοίρα
Αύτὴ τὴ νύχτα πάλε ἐγὼ τὸν εἶχα στὸ πλευρό μου,
ώς ἥταν ὅταν ἔφυγε μὲ τὸ στρατό, καὶ τόσο
χαιρόμουν, ποὺ εἴπα ἀληθινὸ κι ὅχι ὄνειρο πῶς ἥταν».

"Ἐτσι εἴπε κι ἡ χρυσόθρονη πρόβαλε εὔτὺς ἡ Αύγούλα.
Κι ὡς ἀκούσε τοῦ θρήνου της τ' ἀπόφωνο ὁ Δυσσέας,

συλλογισμένος στάθηκε καὶ φάνηκε στὸ νοῦ του
κι ἐκείνη πῶς τὸν γνώρισε κι ἀπάνω του πῶς στέκει.

Κι ἄρπαξε εὔτὺς τὴν κάπα του καὶ τὶς προβιές ποὺ ἀπάνω
πλάγιαζε, κι ὅλα τὰ 'βαλε σ' ἔνα θρονὶ κι ἀμέσως
δῖξα ἀπ' τὴν πόρτα πέταξε τὸ βόδινο τομάρι,
κι ἔτσι στὸ Δία εὐχόντανε σηκώνοντας τὰ χέρια·
« Δία πατέρα, ἀν μ' ἔφερε στὴν ποθητὴ πατρίδα
ἡ χάρη σου ἀπὸ θάλασσες κι ἀπὸ στεριές μὲ πόνους
ἀνθρώπου δεῖξε μου φωνὴ ποὺ ξύπνησε ἀπὸ μέσα,

65

70

75

80

85

90

95

100

ἢ κι ἄλλο, Δία μου, ἃς φανῆ στὸν οὐρανὸν σημάδι ».

Ἐτσι εἶπε, καὶ τοῦ ξάκουσε τὴν προσευχή του ὁ Δίας,
κι ἔξαφνα ἀπάνω βρόντησε στ' ἀστρόφωτα οὐράνια,
ψηλὰ μέσα στὰ σύγνεφα καὶ χάρηκε ὁ Δυσσέας.

Κι ἀπ' τὸ παλάτι ἀκούστηκε φωνὴ κοντά του ἀλέστρας, 105
στὸ μέρος ποὺ οἱ χερόμυλοι βρισκόνταν τοῦ Δυσσέα,
καὶ δώδεκα δουλεύανε γυναικες νὰ ἐτοιμάσουν
ἀλέύρι καὶ κριθάλευρο, ποὺ νὰ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.
Κι οἱ ἄλλες, σὰν ἀπάλεσαν τὸ στάρι, κοιμηθῆκαν.

Καὶ μόνη μιὰ δὲν ἔπαινε, ποὺ ἡ πιὸ ἀδύναμη ἦταν. 110
Σταμάτησε τὸ μύλο της κι ἔτσι εἶπε γιὰ σημάδι.

« Δία πατέρα, ποὺ θεῶν κι ἀνθρώπων εἶσαι ἀφέντης,
ἔκαμες δυνατὴ βροντὴ μὲς στ' ἀστερένια οὐράνια,

δίχως κὰν νὰ ἔχῃ σύγνεφο. Κάποιο σημάδι δείχνεις.

« Ακού κι ἔμενα τῆς φτωχῆς, τὸ λόγο μου νὰ κάμης. 115
Στερνή τους σήμερα φορὰ στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα

ἢς φᾶνε τὸ λαχταριστὸ φαῖ τους οἱ μνηστῆρες,
ποὺ μοῦ λύσαν τὰ γόνατα ἀπ' τὸν πολὺ τὸν κόπο

ν' ἀλέθω στάρι. Κάμε το νὰ φᾶνε τὸ στερνό τους ».

Εἶπε, καὶ χάρηκε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας τὸ σημάδι 120
καὶ τὴ βροντή, κι εἶπε στὸ νοῦ : « Θὰ ἐκδικηθῶ τοὺς κλέφτες ».

Κι οἱ ἄλλες δοῦλες στὸ ψήλο παλάτι τοῦ Δυσσέα
συνάχτηκαν, τὴν ἀσβηστὴ φωτιὰ στὴ στιὰ ν' ἀνάψουν.

Κι ὁ θεῖκὸς Τηλέμαχος σηκώθηκε ἀπ' τὸ στρῶμα 125
καὶ φόρεσε τὸ ροῦχο του καὶ κρέμασε στοὺς ὤμους
γύρω τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ στὰ παχιά του πόδια
ἔδεσε τὰ πεντάμορφα σαντάλια του καὶ πῆρε
κατόπι τὸ χαλκόμυτο πολεμικὸ κοντάρι
καὶ στὸ κατώφλι στάθηκε καὶ στὴν Εύρυκλεια εἶπε :

« Βάγια καλή, τιμήσατε τὸν ξένο μὲς στὸ σπίτι 130
μὲ στρῶμα καὶ μὲ φαγητό ; "Η τὸν ἀφήσατε ἔτσι ;
Γιατὶ εἰναι τέτοια ἡ μάνα μου, μ' ὅλη τὴ γνώση πόχει.
Στὴν τύχη, τὸ χειρότερο ἀπ' τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους

τιμάει, καὶ τὸν καλύτερο καταφρονεῖ καὶ διώχνει ».

Κι ἡ γνωστικὰ Εύρυκλεια τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε : 135
« Γιέ μου, μήν τὴν κατηγορᾶς ποὺ φταΐξιμο δὲν ἔχει.

Κάθισε ό κένος κι ἔπινε δόσο ἥθελε ἡ καρδιά του
κι ἔλεγε πιὰ πώς δὲν πεινᾶ, γι' αὐτὸ σὰν τὸν ρωτοῦσε.

Κι ὅταν θυμήθηκε ἔπειτα καὶ τὸ γλυκό τὸν ὑπνο
πρόσταξε εὔτὺς τὶς δούλες τῆς κρεβάτι νὰ τοῦ στρώσουν. 140

Κι αὐτὸς σὰν ἔρμος κι ἀστορος δὲν ἥθελε σὲ στρῶμα
νὰ κοιμηθῇ ἡ καθαρὰ καλόφαντα σεντόνια,
μόνον' πλάγιασε στὸ πρόσπιτο σ' ἕνα βοδιοῦ τομάρι
ἀργαστο καὶ σὲ ἀρνιῶν προβιές, ποὺ τὰ στρωσε ἀπὸ κάτω,
κι ὑστερα τὸν σκεπάσαμε κι ἐμεῖς μὲ μιὰ ἀντρομίδα ». 145

"Ἐτσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος βγῆκε δέξιο μὲ κοντάρι,
καὶ δυὸ σκυλιὰ ἀσπροπόδαρα τὸν ἀκλουθοῦσαν πίσω.
Καὶ κίνησε στὴ σύνοδο τῶν Ἀχαιῶν νὰ φτάσῃ.

Τότε ἡ Εύρυκλεια πρόσταξε τὶς ἄλλες παρακόρες,
ἡ σεβαστὴ γερόντισσα τοῦ "Ὀπου νὴ θυγατέρᾳ"
«Πιάστε, σαρῶστε μὲ σπουδὴ καὶ ράνετε στὸ σπίτι
καὶ ρίξτε. τ' ἀλικα χαλιὰ στὰ κολοκαμωμένα
θρονιά, κι ἄλλες ὀλόγυρα σφουγγίστε τὰ τραπέζια
καὶ τὰ κροντήρια πλύνετε, τὰ δίχερα ποτήρια.

Κι ἄλλες ἄς πᾶνε γιὰ νερὸ νὰ φέρουν ἀπ' τὴ βρύση
κι ἄς μὴν ἀργήσουν. Τὸ πρωὶ θὰ φτάσουν οἱ μνηστῆρες
στὸ σπίτι. Γιατὶ σήμερα γιορτάζει ὅλος ὁ κόσμος ».

"Ἐτσι εἶπε κι ὅλες ἀκούσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν.
Εἴκοσι πῆγαν γιὰ νερὸ στὴ μαρμαρένια βρύση
κι οἱ ἄλλες ὅλες δούλευαν μὲ προκοπὴ στὸ σπίτι. 160

"Ἐφτασαν πρῶτοι οἱ παραγιοὶ τῶν ἀτροπῶν μνηστήρων,
κι ἔκοψαν ξύλα τεχνικά. Κι οἱ κόρες ἀπ' τὴ βρύση
γύρισαν, κι ὁ χοιροβοσκὸς ἥρθε κι αὐτὸς σὲ λίγο
κι ἔφερε τρία διαλεχτὰ θρεφτάρια ἀπ' τὸ κοπάδι.

Τ' ἀφησε στὸν ψηλόχτιστο τὸ φράχτη δέξιο νὰ βόσκουν,
κι αὐτὸς μὲ λόγια του γλυκὰ μιλοῦσε στὸ Δυσσέα.
«Ξένε, κάπως καλύτερα σὲ νοιάζονται οἱ μνηστῆρες,
ἢ μήπως σὲ καταφρονοῦν στὸ σπίτι σὰν καὶ πρῶτα;»

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ πε.
«Ἀμποτες, Εύμαιε, οἱ θεοὶ τ' ἀδικα νὰ πλερώσουν
αὐτὰ ποὺ κάνουν ὅλοι αὐτοί, χωριάτες, διαστρεμμένοι,
στὸ ξένο σπίτι, καὶ ντροπὴ σταλαματιά δὲν ἔχουν ». 170

- Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους.
 Τότε ἦρθε κι ὁ γιδοβοσκός Μελάνθιος καὶ ξοπίσω
 τὸν ἀκλουθοῦσαν δυὸς βοσκοί, τὶς γίδες σαλαγώντας
 τὶς πιὸ καλές τοῦ κοπαδιοῦ πόφερναν στοὺς μνηστῆρες. 175
 Κάτω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ πάει κι ἔδεσε τὶς γίδες
 κι ἔτσι μὲ λόγια του πικρὰ μιλοῦσε τοῦ Δυσσέα:
 « Ἀκόμα, ξένε, θά χουμε στὸ σπίτι τὸν μπελά σου
 νὰ ζητιανεύῃς; Τὴ γωνιὰ δὲ θὰ μᾶς τὴν ἀδειάσης; 180
 Θαρρῶ ὅμως τούτη τὴ φορὰ πώς δὲ θὰ χωριστοῦμε
 προτοῦ πιαστοῦμε στὶς γροθιές. Γιατὶ εἰσαι ἔνας ζητιάνος
 ἀδιάντροπος. Ἐχει κι ἀλλοῦ τραπέζια νὰ τὸ στρώνης».
- “Ετσι εἶπε, μὰ δὲ πολύσοφος Δυσσέας δὲ μιλοῦσε,
 μόν' κούναε τὸ κεφάλι του καὶ κακομελετοῦσε. 185
- “Ηρθε ὁ Φιλοίτιος ἔπειτα, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης,
 στέρφα δαμάλια φέρνοντας καὶ γίδες στοὺς μνηστῆρες.
 Βαρκάρηδες τοὺς πέρασαν ἀπ' τὴ Στεριά, ποὺ κι ἄλλους
 περνοῦν ἀνθρώπους, ἀν κανεὶς αὐτὸ τοὺς τὸ ζητήσῃ.
 Κάτω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ πάει κι ἔδεσε τὰ ζῶα
 κι ἔτρεξε στὸ χοιροβοσκὸ κοντὰ καὶ τὸν ρωτοῦσε· 190
 « Ποιός εἶναι αὐτός, χοιροβοσκέ, ὁ ξένος ποὺ ῥθε τώρα
 στὸ σπίτι μας; Καὶ ποιῶν παιδὶ παινεύεται πώς εἶναι;
 Πῶς λένε τὴν πατρίδα του, ποιά νά 'ναι ἡ γενέα του;
 Ο δύστυχος! Σὰ βασιλιᾶ τὸ πρόσωπό του δείχνει. 195
 Μὰ τοὺς ρημάζουν οἱ θεοὶ στὰ ξένα δσους γυρίζουν,
 ὅταν τοὺς κλώσουν συμφορές, κι ἀς εἶναι βασιλιάδες».
- “Ετσι εἶπε κι ἔτρεξε κοντὰ κι ἀπ' τὸ δεξὶ τὸ χέρι
 τὸν ἔπιασε καὶ τοῦ 'λεγε μὲ φιλικά του λόγια·
 « Πατέρα, καλῶς δρισες. Καλὰ στερνὰ ἀς σοῦ τύχουν,
 ἀφοῦ μεγάλες συμφορές σὲ βασανίζουν τώρα. 200
 Δία, ἀπὸ σένα ἄλλο θεδ δὲν ἔχει πιὸ χαμένο.
 Δὲν τὸν πονεῖς τὸν ἀνθρωπὸ στερνὰ πιὰ ἀφοῦ τὸν πλάσης,
 μόνο τὸν ρίχνεις σὲ δεινὰ καὶ σύφορές μεγάλες.
 “Ιδρος, ως σ' εἶδα, μ' ἔκοψε, μοῦ δάκρυσαν τὰ μάτια,
 ποὺ τὸ Δυσσέα θυμήθηκα, γιατὶ θαρρῶ κι ἔκεινος
 τέτοια κουρέλια θὰ φορῇ καὶ τρέχει μὲς στὰ ξένα,
 ἀν εἶναι ἀκόμη στὴ ζωή, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου ἀν βλέπη. 205

Μὰ ἀν πέθανε καὶ βρίσκεται στὸν ἄχαρο τὸν "Αδη,
ἄχ δι Δυσσέας μου δι καλδεῖ—ποὺ μ' ἔβαλε παιδάκι
νὰ ἐπιστατῶ τὰ βόδια του στὴ γῆ τῶν Κεφαλλήνων." 210

Τώρα οἱ γελάδες πλήθυναν, ποὺ ἄλλου δὲν εἶδα ἀνθρώπου
σὰ στάχυα οἱ πλατυμέτωπες γελάδες νὰ πληθαίνουν.

Μὰ ἄλλοι προστάζουν τώρα ἐδῶ νὰ φέρνω νὰ τίς τρῶνε,
κι οὔτε τὸ γιό του σέβονται μήτε ἔχουν θεοῦ φόβο
καὶ θέλουν ὅλα τ' ἀγαθὰ τοῦ βασιλιᾶ, ποὺ λείπει
στὰ ξένα, νὰ τὰ μοιραστοῦν. Κι ὁ νοῦς μου συχνὰ κάνει
μιὰ σκέψη μέσα μου κακή, νὰ πάρω τὰ γελάδια,
ἀν κι εἰναι ὁ γιός του στὴ ζωή, κι ἄλλοι νὰ πάω στὰ ξένα,
καὶ μιὰ ἄλλη πιὸ χειρότερη, νὰ μείνω ἐδῶ γιὰ πάντα,
τὰ ξένα βόδια νὰ φυλῶ μὲ σπλάχνα μαραμένα. 220

Σ' ἔνα μεγάλο βασιλιὰ θά 'χα ἀπὸ χρόνια φύγει,
γιατὶ δὲν εἰναι αὐτὲς δουλειὲς κανεὶς νὰ τίς βαστάξῃ.

Μὰ σκέπτομαι τὸν ἄμοιρο, ἵσως φανῇ ἀπὸ κάπου
νὰ φτάσῃ, κι ἀπ' τὸ σπίτι του νὰ διώξῃ τοὺς μνηστῆρες ». 225

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας:
«Βοσκέ, δὲ μοιάζεις μὲ κακὸ μήτε ἀσυλλόγιστο ἄντρα.
Τὸ βλέπω αὐτὸ καὶ μόνος μου πῶς σὲ φωτίζει ἡ γνώση,
γι' αὐτὸ ἔνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ὅρκο μαζὶ θὰ κάμω.
"Ἄς εἰναι πρῶτα ἀπ' τοὺς θεοὺς ὁ Δίας μάρτυράς μου
καὶ τ' ἀψεγου Δυσσέα ἡ στιλ καὶ τὸ φωμί ποὺ τρώγω,
ἀκόμα ἐδῶ θὰ βρίσκεσαι σὰ θά 'ρθη πιὰ ὁ Δυσσέας
καὶ μὲ τὰ μάτια σου θὰ ἴδης, ἀν θέλης, τοὺς μνηστῆρες,
ποὺ δυναστεύουν τώρα ἐδῶ, νὰ πέφτουν σκοτωμένοι ». 230

Κι' ἔτσι ὁ φυλάχτης τῶν βοδιῶν, τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε:
«"Αμποτε, ξένε, αὐτὸ ποὺ λές, νὰ κάμη ὁ γιός του Κρόνου.
Τότε θὰ ἴδης τὰ νιάτα μου κι ἀν μοῦ τὸ λέη ἡ καρδιά μου ». 235

Τέτοια παράκληση ἔκαμε κι ὁ Εὔμαιος στοὺς οὐράνιους,
νὰ φτάσῃ πιὰ δι βαθύσοφος Δυσσέας στὴν πατρίδα.

Σὰν τέτοια ἐνῶ κουβέντιαζαν μιλώντας μεταξύ τους,
τοῦ Τηλεμάχου πλέκανε τὸ θάνατο οἱ μνηστῆρες. 240
Μὰ νά, ἔνα ὅρνιο φάνηκε ζερβά τους ποὺ πετοῦσε,
ἀψηλοπέταχτος ἀιτός κρατώντας περιστέρι.
'Αμέσως ὁ 'Αμφίνομος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε:

« Ἀδέλφια, αὐτή μας ἡ βουλὴ δὲ θὰ τελεσφορήσῃ,
τοῦ Τηλεμάχου ὁ σκοτωμός. Μὰ ἐλάτε ἀς φᾶμε τώρα ». 245

Ἐτσι τοὺς εἶπε ὁ Ἀμφίνομος κι ἄρεσε ὁ λόγος σ' ὅλους.
Σὰν ἥρθανε στ' ἀρχοντικὸ παλάτι τοῦ Δυσσέα
ρίξανε ἀπάνω στὰ σκαμνιὰ καὶ στὰ θρονιὰ τὶς κάπες
καὶ σφάξανε μεγάλα ἀρνιὰ καὶ γίδες ὅλο πάχος,
κι ἔνα μοσχάρι κοπαδιοῦ κι ὀλόπαχα γουρούνια. 250

Κι ὅταν τὰ σπλάχνα ψήθηκαν τὰ μοίρασαν, κι οἱ κράχτες
κερνοῦσαν κι ὁ χοιροβοσκὸς ἔβαζε στὰ ποτήρια.
Ψωμιὰ ὁ Φιλοίτιος μοίραζε, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης,
ἀπὸ πανέρια ὀλόμορφα κι ὁ Μελανθέας κερνοῦσε. 255

Τότε ἔβαλε ὁ Τηλέμαχος νὰ κάτση τὸ Δυσσέα,
γιὰ τὸ σκοπό του, στοῦ σπιτιοῦ τὸ πέτρινο κατώφλι
κοντὰ καὶ τοῦ 'βαλε σκαμνὶ κι ἔνα μικρὸ τραπέζι.

Μπρός του ἀπὸ σπλάχνα μερδικὸ τοῦ βάζει καὶ ποτήρι.
κρασὶ γεμάτο, ὀλόχρυσο, κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε· 260
« Μὲ τοὺς μνηστῆρες κάτσε ἐδῶ καὶ τὸ κρασί σου πίνε·
κι ἀπὸ βρισιές κι ἀπὸ ξυλιές ἐγὼ θὰ σὲ φυλάξω.

Γιατὶ δὲν εἶναι τοῦ χωριοῦ τὸ σπίτι αὐτὸ ἐδῶ μέσα,
μόν' εἶναι τοῦ πατέρα μου ποὺ τό 'χτισε γιὰ μένα.

Καὶ σεῖς, μνηστῆρες, μέσα σας κρατῆστε τὶς βρισιές σας,
καὶ χέρι μὴν ξαμώσετε, νὰ μὴν ἀνάψη μάχη ». 265

Ἐτσι εἶπε κι ὅλοι δάγκασαν τὰ χείλη κι ἀποροῦσαν
μὲ τὸν Τηλέμαχο γ' αὐτὰ ποὺ τὰ 'λεγε μὲ θάρρος.

Τότε ἀρχισε τοῦ Εύπειθη ὁ γιός ὁ Ἀντίνος καὶ τοὺς εἶπε·
« Ἄν καὶ πικρὸς εἶναι, Ἀχαιοί, τοῦ Τηλεμάχου ὁ λόγος,

ἄς τὸν δεχτοῦμε. Μίλησε, νὰ μᾶς κατατρομάξῃ.
Μὰ ἂν ἀφηνε τοῦ Κρόνου ὁ γιός, τὸ στόμα θὰ 'χε κλείσει
στὸ σπίτι του, καὶ ρήτορας ἄς εἶναι χρυσολάλος ». 270

Ἐτσι ὁ Ἀντίνος μίλησε, μὰ ἀδιαφοροῦσε ἐκεῖνος.
Φέρανε οἱ κράχτες τῶν θεῶν τὴν ιερὴ θυσία 275
στὴ χώρα, καὶ συνάχτηκαν τῶν Ἀχαιῶν τὰ πλήθη,
κάτω ἀπ' τὸ δάσος τὸ ἴσκιερδο τοῦ προφυλάχητη Ἀπόλλου.

Καὶ τὰ ψαχνὰ σὰν ἔβγαλαν ψημένα πιὰ ἀπ' τὶς σοῦβλες,
σὲ μερδικὰ τὰ χώρισαν καὶ κάθισαν νὰ φᾶνε.

Καὶ στὸ Δυσσέα μερδικὸ βάλανε ἐμπρός του οἱ δοῦλοι, 280

δόσο κι οι ίδιοι παίρνανε, γιατί τούς πρόσταξε ἔτσι
ό ισόθεος Τηλέμαχος, γιός του θεϊκοῦ Δυσσέα.

Τούς διτσάλους δὲν ἀφήσε μνηστῆρες ή Παλλάδα
νὰ πάψουν τὰ πικρόλογα, γιὰ νὰ τοῦ ἀνάψῃ ἀκόμα
τὸν πόνο μέσα στὴν καρδιὰ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα.

Μὲ τοὺς μνηστῆρες βρίσκονταν κι ἔνας πιὸ διαστρεμμένος,
ποὺ Κτήσιππο τὸν ἔλεγαν καὶ κάθονταν στὴ Σάμη.

Αὐτὸς θαρρώντας στὰ πολλὰ κι ἀρχοντικά του πλούτη,
ἥθελε τὴ γυναίκα του νὰ πάρῃ, τοῦ Δυσσέα,

ποὺ οἱ ξενιτιὲς τὸν ἔτρωγαν, κι ἔτσι εἶπε στοὺς μνηστῆρες.
« Ἀκοῦστε με τί θὰ σᾶς πῶ, περήφανοι μνηστῆρες.

Ἴσιο κι ὁ ξένος μερδικό, καθὼς ταιριάζει, πῆρε,
γιατὶ εἶναι κρίμα κι ἀδικο τοῦ Τηλεμάχου οἱ ξένοι
ὅσοι ἔρχονται στὸ σπίτι του νὰ μείνουν στερημένοι.

Μόν' ἀς τοῦ δώσω χάρισμα κι ἐγὼ νὰ τὸ προσφέρῃ
κι ἀτός του ἡ στὴ λουτράρισσα ἡ σὲ καμιὰ ἄλλη δούλα,
ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα ».

Εἶπε καὶ πόδι βοδινὸ ἀρπαξε ἀπ' τὸ πανέρι
καὶ τό ῥιξε, μὰ χτύπησε τὸ στερεωμένο τοῖχο,
γιατὶ ὁ Δυσσέας ἔγειρε τὴν κεφαλή του λίγο
νὰ τὸ ξεφύγῃ καὶ πικρὰ χαμογελοῦσε ἐντός του.

Κατάκρινε ὁ Τηλέμαχος τὸν Κτήσιππο καὶ τοῦ 'πε.
« Αὐτὸ δύπως ἤρθε, Κτήσιππε, καλὸ δικό σου βγῆκε.

Τὸν ζένο δὲν τὸν πέτυχες, γιατὶ ἔσκυψε μονάχος,
εἰδὲ μὲ λάζο μυτερὸ θὰ σου ἄνοιγα τὰ σπλάχνα.

Τότε ὁ πατέρας σου ταφὴ θὰ ἐτοίμαζε ἀντὶ γάμο
ἐδῶ. Γι' αὐτὸ μὴν κάνετε στὸ σπίτι μου ἀηδίες.

Γιατὶ καταλαβαίνω πιὰ καὶ ξέρω νὰ τὰ κρίνω
καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακά. Μωρὸ δὲν εἴμαι τώρα.

Βαστοῦμε ὡστόσο βλέποντας νὰ σφάζουνται τ' ἀρνιά μας
καὶ νὰ μᾶς πίνουν τὸ κρασί, νὰ σώνεται τ' ἀλεύρι.

Γιατὶ εἶναι κάπως δύσκολο πολλοὺς νὰ διώξῃ ὁ ἔνας.

Μὰ ἐλάτε πιὰ ἀπὸ πάθος σας σκληρὰ μὴ μ' ἀδικῆτε.

Κι ἂν θέλετε μὲ τ' ἀπονο μαχαίρι τὴ ζωὴ μου
νὰ πάρτε, αὐτὸ τὸ προτιμῶ, νὰ πέσω νὰ πεθάνω,
παρὰ τὶς ἀνομεις δουλειὲς αὐτὲς νὰ βλέπω πάντα,

285

290

295

300

305

310

315

νὰ βασανίζετε ἄπονα τοὺς ξένους, καὶ τὶς δοῦλες
ἀδιάντροπα νὰ σέρνετε μὲς στ' ὅμορφο παλάτι ».

Ἐτσι εἶπε κι ὅλοι ἀπόμειναν χωρὶς μῆλιὰ νὰ βγάλουν. 320

Καὶ μὲ καιρὸ δ 'Αγέλαος, γιὸς τοῦ Δαμάστορα, εἶπε·
« Κανεῖς, ἀδέρφια, ὅταν μᾶς ποῦν τὸ δίκιο ἀς μὴ θυμώνη,
κι ἔτσι στὸν ἄλλο ν' ἀπαντᾶ μὲ θυμωμένα λόγια.
Μήτε τὸν ξένο βρίζετε μήτ' ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους,
ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα. 325

Ἐγὼ δμως στὸν Τηλέμαχο καὶ στὴ γλυκιά του μάνα
μιὰ συμβουλὴ μου θὰ τοὺς πῶ, κι ἀν θέλουν ἀς ἀκούσουν.
Ἐνόσω ἀκόμα στῆς καρδιᾶς τὰ βάθη εἴχατε ἐλπίδα
πῶς θὰ γυρίσῃ μιὰ φορὰ στὸ σπίτι του ὁ Δυσσέας,
δίκιο νὰ τὸν προσμένετε καὶ τοὺς μνηστῆρες ὅλους 330
μὲς στὸ παλάτι νὰ ἔχετε, γιατὶ σᾶς ὡφελοῦσε,
ἄν πίσω πάλι ἐρχόντανε στὸ σπίτι του ὁ Δυσσέας.

Μὰ τώρα πιὰ φῶς φανερὸ πῶς δὲν ξαναγυρίζει.
Πάνε λοιπὸν στὴ μάνα σου καὶ παρακίνησέ την
νὰ παντρευτῇ τὸν πιὸ τρανὸ ποὺ πιὸ πολλὰ θὰ δώσῃ,
κι ἔτσι ἥσυχος νὰ χαίρεσαι τὰ πατρικὰ ἀγαθά σου
καὶ γιὰ τὸ σπίτι ἡ μάνα σου τοῦ ἄλλου νὰ νοιάζεται ἀντρα ». 335

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Νά, μὰ τὸν Δία, Ἀγέλαε, μὰ τοῦ πατέρα μου ὅλα
τὰ πάθια, ποὺ στὴν ξενιτιὰ χάθηκε ἡ παραδέρνει, 340
δὲ φέρνω ἐγὼ τῆς μάνας μου στὸ γάμο της ἐμπόδια,
μόν' πάντα τὴν παρακινῶ νὰ πάρη ὅποιον θελήσῃ
καὶ δῶρα δίνω ἀμέτρητα. Μὰ τὸ χω σὲ ντροπή μου
νὰ τὴν προστάξω μόνος μου νὰ φύγη ἀπ' τὸ παλάτι,
ἄν δὲν τὸ θέλη ἡ γνώμη της. Θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ ». 345

Ἐτσι εἶπε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ ἔκαμε τοὺς μνηστῆρες
ἀπ' τὴν καρδιὰ τους νὰ γελοῦν καὶ σκόρπισε τὸ νοῦ τους.
Τὰ χείλη δὲ συμμάζωναν κι ὅλο χασκογελοῦσαν
καὶ ματωμένα κρέατα τρώγανε, κι ἀπ' τὰ μάτια
τρέχανε δάκρυα καὶ κακὸ προμάντευε ἡ ψυχή τους.
Τότε εἶπε δ Θεοκλύμενος, θεόμορφος στὴν ὅψη. 350
« "Α, δύστυχοι, τί συμφορὰ σᾶς καρτερεῖ. Σκοτάδι
κυκλώνει τὰ κεφάλια σας, τὰ πρόσωπα, τὰ πόδια.

"Αναψε ό θρηνος, δάκρυα, νά, στὰ μάγουλά σας τρέχουν καὶ τὰ ώραια μεσόστυλα κι οἱ τοῦχοι στάζουν αἴμα.

Γεμάτο εἶναι τὸ πρόσπιτο κι ὅλη ἡ αὐλὴ ἀπὸ ἵσκιους νεκρῶν, ποὺ μὲς στ' ἀνήλιαγο σκοτάδι ὅλο καὶ τρέχουν. Χάθηκε ό ἥλιος, πλάκωσε παντοῦ πηχτὴ θολούρα ».

"Ετσι εἶπε κι ὅλοι ἀπ' τὴν καρδιὰ γελάσανε οἱ μνηστῆρες. Τότε ἄρχισε ό Εύρυμαχος, γιὸς τοῦ Πολύβου, κι εἶπε:

« 'Ο ξένος πάει, τρελάθηκε ποὺ τώρα ἥρθε ἀπ' ἀλάργα. Μὰ ἐλάτε, κράχτες, βγάλτε τον στὴν πόρτα ὅξω ἀπ' τὸ σπίτι νὰ πάη στὸ δρόμο, ἀφοῦ θαρρεῖ σκοτάδι ἐδῶ πώς βλέπει ».

Πάλε ἔτσι ό Θεοκλύμενος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε: « Δὲ σοῦ γυρεύω, Εύρυμαχε, ἐγὼ ὁδηγούς δικούς σοῦ. "Έχω τὰ μάτια μου τὰ δυό, τ' αὐτιά μου καὶ τὰ πόδια, κι ὁ νοῦς μου στὸ κεφάλι μου καλοφτιασμένος εἶναι. Μὲ αὐτὰ θὰ φύγω, γιατὶ ἐδῶ βλέπω κακὸ νὰ φτάνη, ποὺ δὲ θὰ τὸ ξεφύγετε κανεὶς ἀπ' τοὺς μνηστῆρες, ποὺ ὅλο τὸν κόσμο βρίζετε μὲς στοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα τὸ σπίτι καὶ τοῦ κάνετε αὐτὲς τίς ἀτιμίες ».

Εἶπε κι ἀπ' τὸ καλόφτιαστο βγῆκε ὅξω τὸ παλάτι καὶ γιὰ τὸν Πείραιο πήγαινε ποὺ τὸν φιλοξενοῦσε. Τότε οἱ μνηστῆρες κοίταζαν ἔνας τὸν ἄλλο, κι ὅλοι κεντοῦσαν τὸν Τηλέμαχο γελώντας γιὰ τοὺς ξένους. Κι ἔτσι ἔνας νιὸς ἀπότομος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε:

« Τηλέμαχε, ὁ πιὸ ἀτυχὸς στοὺς ξένους εἶσαι ἀπ' ὅλους. "Ἐνας, μὰ ποὺ τὸν διάλεξες αὐτὸν τὸ γυρολόγο, ποὺ τρώει καὶ πίνει ἀχόρταγα κι ἀπὸ δουλειὰ δὲν ξέρει, μήτ' εἶναι ὅξιος γιὰ πόλεμο, ἔτσι τῆς γῆς γομάρι. Κι ὁ ἄλλος ποὺ σηκώθηκε νὰ κάμη τὸν προφήτη.

Μόν' ἀκου ἐμένα νὰ σοῦ πῶ καὶ πιὸ ὅφελός σου θά 'ναι. Τοὺς ξένους σὲ πολύσκαρμο καράβι νὰ τοὺς βάλης καὶ στεῖλε τους στοὺς Σικελούς, τὴν τύχη σου νὰ κάμης ».

"Ετσι οἱ μνηστῆρες ἔλεγαν, μὰ ἀδιαφοροῦσε ἐκεῖνος, κι ἀφωνος τὸν πατέρα του κοίταζε, καρτερώντας πότε τους κακοστόχαστους μνηστῆρες θὰ χτυπήσῃ.

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ Ἰκαρίου ἡ κόρη, πού 'χε βαλμένο ἀντίκρυ τους τὸ σκαλιστὸ θρονί της,

ἄκουγε τίς κουβέντες τους ποὺ κάνανε οἱ μνηστῆρες.
 Μὲ γέλια πῆγαν καὶ χαρὲς τὸ δεῖπνο τους νὰ φᾶνε,
 ἀρχοντικὸ καὶ πρόσχαρο, ποὺ ἔχαν πολλὰ σφαγμένα.
 Μὰ ἄλλο τραπέζι πιὸ ὅχαρο δὲ βρέθηκε ἀπὸ κεῖνο,
 ποὺ ἐτοίμαζε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ κι ὁ ἄντρας ὁ γενναῖος
 νὰ τοὺς προσφέρουν. Γιατὶ αὐτοὶ τὸν ἀδικοῦσαν πρῶτοι.

Φ

Τότε ἔφερε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὸ νοῦ τῆς Πηνελόπης
 νὰ βάλῃ σίδερο ψάρι κι ἔνα δοξάρι, ἀγώνα
 κι ἀρχὴ τοῦ φόνου, στὸ ψηλὸ παλάτι, στοὺς μνηστῆρες.
 Τοῦ πύργου τῆς ἀνέβηκε τὴ μαρμαρένια σκάλα,
 καὶ πῆρε τὸ γυρτὸ κλειδὶ στὸ παχουλό της χέρι,
 ὅμορφο χάλκινό κλειδὶ μὲ φιλτισένια χούφτα.
 Στὸν ἀκρινὸ τῆς πῆγε δοτὰ μὲ παρακόρες ἄλλες,
 ποὺ ἔκει ἦταν ὅλοι οἱ θησαυροὶ τοῦ βασιλιᾶ κλεισμένοι,
 χαλκός, χρυσάφι, σίδερο δυσκολοδουλεμένο,
 κι ἔνα δοξάρι λυγιστὸ καὶ μιὰ σαιτοθήκη, 5
 γεμάτη πόλυστέναχτες σαΐτες, ποὺ ἔνας ξένος
 δῶρα στὴ Λακεδαίμονα τὰ ὅδωσε τοῦ Δυσσέα,
 ὁ Ἰφιτος τοῦ Εύρύτη ὁ γιός, τῶν ἀθανάτων ὅμοιος,
 ποὺ στὴ Μεσσήνη σμίξανε στὸ σπίτι τοῦ Ὁρτιλόχου.
 Πῆγε ἔνα χρέος ὁ θεῖκὸς Δυσσέας νὰ συνάξῃ, 10
 ποὺ ὅλο τοῦ χρώστας τὸ χωριό. Γιατὶ Μεσσήνιοι κλέφτες
 μὲ τρεχαντήρια ἀνάφρυδα σηκώσανε ἀπ' τὸ Θιάκι
 τρακόσια ἀρνιὰ μὲ τοὺς βοσκούς. Γι' αὐτὸ δυσσέας πῆγε
 παιδάκι, ἀπ' τὸν πατέρα του καὶ τοὺς δημογερόντους
 σταλμένος, τὸ ταξίδι αὐτὸ τὸ μακρινὸ νὰ κάμη. 15
 Δώδεκα πάλε ὁ Ἰφιτος φοράδες τοῦ ζητοῦσε
 κλεμμένες, ποὺ δλες βύζαναν καματερὰ μουλάρια,
 τοὺς χάρος τοῦ κατάντησαν στερνὰ καὶ μαύρη μοίρα.
 σὰν πῆγε στὸ λιοντόψυχο γιὸ τοῦ μεγάλου Δία
 τὸν Ἡρακλῆ, ἀρχιμάστορα τρανῶν κατορθωμάτων, 20
 ποὺ ὁ ἄσεβος, στὸ σπίτι του ποὺ τὸν φιλοξενοῦσε
 τὸν σκότωσε, κι οὔτε θεῶν φοβήθηκε τὸ μάτι

καὶ τὸ φωμὶ ποὺ τοῦ ὀδωσε, μόν' τὴ ζωὴ τοῦ πῆρε
καὶ κράτησε στὸ σπίτι του τὶς γλήγορες φοράδες.

Αὐτὲς ζητώντας πήγαινε καὶ βρῆκε τὸ Δυσσέα, 30
καὶ τὸ δοξάρι τοῦ ὀδωσε, ποὺ πρῶτα τὸ κρατοῦσε

ὅ θεριομάχος Εύρυτος κι ὄστερα στὸ παιδί του
τοῦ τ' ἀφησε, ὅταν πέθανε, μὲς στὸ ψηλό του σπίτι.

Κοντάρι τοῦ ὀδωσε γερὸ κι ἔνα σπαθὶ ὁ Δυσσέας, 35
ἀρχὴ φιλίας τρυφερῆς, μὰ μήτε στὸ τραπέζι

δὲ γνωριστῆκαν, γιατὶ πρὶν σκότωσε ὁ γιδὸς τοῦ Δία
τὸν Ἰφιτο τοῦ Εύρύτου γιό, τῶν ἀθανάτων ὅμοιο,

ποὺ τὸ δοξάρι τοῦ ὀδωσε. Κι αὐτὸ ὁ θεῖκὸς Δυσσέας,
σὰν πήγαινε στὸν πόλεμο μὲ τὰ γοργὰ καράβια, 40

τ' ἀφηγη σπίτι, ἐνθύμημα τοῦ ἀγαπημένου ξένου,
καὶ μόνο στὴν πατρίδα του σὰν ἤταν τὸ κρατοῦσε.

Καὶ στὸν ὄντα σὰν ἔφτασε ἡ θεῖκιὰ γυναίκα,
καὶ τὸ δρυένιο πάτησε κατώφλι, ποὺ τεχνίτης
μὲ προσοχὴ τὸ σκάλισε, στὴ στάφνη ἰσώνοντάς το,
καὶ παραστάτες ἔβαλε κι ἀχτιδιοβόλες πόρτες, 45

ἔλυσε ἀμέσως τὸ λουρὶ ἀπ' τὸ κοράκι ἀπάνω
κι ἔβαλε μέσα τὸ κλειδὶ κι ἀντίκρυ ἥβρε τοὺς σύρτες

κι ἔσπρωξε. Καὶ καθὼς βογγᾶ μὲς στὸ λιβάδι ὁ ταῦρος
ποὺ βόσκει, ἔτσι ὅμοια βόγγησαν κι οἱ ὅμορφες οἱ πόρτες,
ὅταν τὶς βρῆκε τὸ κλειδὶ κι ἀνοίξανε στὴν ὥρα. 50

Σ' ἔνα σανίδι ἀνέβηκε ψηλό, ποὺ τ' απάνω
σεντούκια μὲ φορέματα γεμάτα μυρισμένα,

κι ἀπ' τὸ καρφὶ ξεκρέμασε καὶ πῆρε τὸ δοξάρι,
μὲ τὸ θηκάρι τ' ὅμορφο, ποὺ ὅλο τὸ κλειοῦσε μέσα.

Κάθισε καὶ στὰ γόνατα τὸ πῆρε καὶ θρηνοῦσε
κι ὅξω μὲ δάκρυα τὸ βγαλε τ' ἀφέντη τὸ δοξάρι. 55

Κι ὅταν τὸν πολυδάκρυτο χόρτασε πιὰ τὸ θρῆνο,
γιὰ τὸ παλάτι κίνησε στοὺς ἄτροπους μνηστῆρες

μὲ τὸ δοξάρι τὸ κυρτὸ καὶ τὴ σαΐτοθήκη
γεμάτη πολυστέναχτες ἔνα σωρὸ σαΐτες. 60

Κι οἱ παρακόρες σήκωναν γεμάτο ἔνα καλάθι
μὲ σίδερο καὶ μὲ χαλκό, τὰ ὅπλα τοῦ Δυσσέα.

Κι ως ἔφτασε ἡ ἀσύγκριτη γυναίκα στοὺς μνηστῆρες,
ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στάθηκε στῆς καλόφτιαστης συ-^{πομπής} καὶ τὸ στύλο,
σκεπάζοντας τὰ μάγουλα μὲ τὴ λαμπρή της μπόλια,
κι εἶχε στὸ κάθε της πλευρὸν καὶ μιὰ πιστή της δούλα
καὶ στοὺς μνηστῆρες γύρισε κι εἶπεν αὐτὰ τὰ λόγια·

« Ἀκοῦστε με, περήφανοι μνηστῆρες, ποὺ μὲ πεῖσμα
νὰ τρῶτε καὶ νὰ πίνετε τὸ ρίζατε στὸ σπίτι

ἀνθρώπου ποὺ στὶς ξενιτιές καιροὺς καὶ χρόνια λείπει
κι ἄλλη δὲ βρήκατε ἀφορμὴ νὰ πῆτε, παρὰ μόνο
πώς θέλετε νὰ πάρετε γυναικά σας ἐμένα.

Μὰ ἐλάτε στὸν ἀγώνα αὐτὸν νὰ βγῆτε, ποὺ θὰ βάλω
βραβεῖο τὸ μεγάλο του δοξάρι τοῦ Δυσσέα.

Κι ἐκεῖνον ποὺ εὐκολώτερα τὴν κόρδα του τεντώσῃ
καὶ θὰ περάσῃ δώδεκα πελέκια μὲ σαΐτα,
θ' ἀκολουθήσω ἀφήνοντας τὸ νυφικὸν μου σπίτι,
τ' ἀσύγκριτο στὴν ὁμορφιὰ μὲ θησαυροὺς γεμάτο,
ποὺ καὶ μὲς στ' ὄνειρο συχνὰ θὰ τὸ γλυκοθυμοῦμαι ».

Εἶπε κι εὐτὺς τὸν Εὔμαιο προστάζει, στοὺς μνηστῆρες
μὲ τὸ φαρὶ τὸ σίδερο νὰ βάλῃ τὸ δοξάρι,
κι αὐτὸς μὲ δάκρυα τὸ βαλε κι ἀλλοῦ ὁ βοϊδοφυλάχτης
θρηνοῦσε, ὅταν τ' ἀντίκρισε τ' ἀφέντη τὸ δοξάρι.

Τότε ὁ Ἀντίνος μὲ πικρὰ τοὺς ἀποπῆρε λόγια·
« Χωριάτες, ποὺ ἀπ' τὴ μύτη σας δὲν πάει πιὸ πέρα ὁ νοῦς σας,
τὶς μύξες τὶ τραβᾶτε ἐδῶ, χαμένοι, καὶ τὰ σπλάχνα
ταράζετε τῆς γυναικός, ποὺ μὲς στὰ στήθια ὁ πόνος
κι ἀλλιῶς τὴ σφάζει, πόχασε, τὸ λατρευτό της ταίρι;
Καθίστε ἐδῶ δίχως μιλιὰ νὰ τρῶτε, εἰδὲ στὸ δρόμο

βγῆτε νὰ κλαῖτε καὶ στὴ γῆς ἀφῆστε τὸ δοξάρι,
μεγάλο ἀγώνα ποὺ μαθὲ κανεῖς δὲ θὰ μπορέσῃ
εὔκολα τὸ καλόξυστο δοξάρι νὰ τεντώσῃ,

γιατὶ δὲν εἶναι ἐδῶ κανεῖς σὰν τὸ Δυσσέα ἀντρεῖος.
Τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου καὶ τὸν θυμοῦμαι ἀκόμα,
σὰν ἥμουνα μικρὸ παιδί καὶ πήγαινε στὴν Τροία ».

Εἶπε, καὶ τοῦ Ἀπίζε ἡ καρδιὰ τὴν κόρδα νὰ τεντώσῃ
καὶ νὰ περάσῃ ἀνάμεσα στὸ σίδερο ἡ σαΐτα.
Μὰ τὴ σαΐτα τοῦ Ἀπίζε γραφτὸ νὰ δοκιμάσῃ
πῶτος ἀπ' τὸν ἀφέγαδο Δυσσέα, ποὺ στρωμένος

65

70

75

80

85

90

95

στὸ σπίτι του τ' ἀτίμαχε κι ἄλλους παρακινοῦσε.

100

Κι δὲ λατρευτὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
« Ἀχ, ὁ θεὸς μὲ τύφλωσε. Ή σεβαστή μου μάνα
μου λέει, μ' ὅλη τῇ γνώσῃ της, τὸ σπίτι αὐτὸν ν' ἀφήσῃ
σὰν ξένη κι ἀντρα δεύτερο πῶς θέλει ν' ἀκλουθήσῃ,
κι ἐγὼ γελῶ καὶ χαίρομαι μ' ἀστόχαστο κεφάλι.

105

Μὰ ἐλᾶτε, ἀφοῦ σᾶς βάλθηκε τέτοιο βραβεῖο, μνηστῆρες,
γυναῖκα, ποὺ ἄλλη δεύτερη δὲν εἶναι στὴν Ἑλλάδα,
στὴν Πύλο, στὴν πολύχρυση Μυκήνα, καὶ μὲς στ' Ἀργος,
[μήτε στὴ μαύρη τὴ Στερεά μήτε κι ἐδῶ στὸ Θιάκι.]

110

Τὰ ξέρετε. Τὴ μάνα μου ποιά νὰ παινέψω ἀνάγκη;

Μὰ ἐλᾶτε καὶ μὴ βρίσκετε ἀναβολῆς αἰτίες
καὶ τὸ δοξάρι ἀτέντωτο πολὺ καιρὸν ἀς μὴ μείνη,
νὰ ἰδοῦμε. Θὰ καταπιαστῶ κι ἐγώ· κι ἀν τὸ τεντώσω
κι ἀνάμεσα ἀπ' τὸ σῖδερο περάσω τὴ σαΐτα,
δὲ θὰ χολιῶ θὲν ἡ μάνα μου τὸ σπίτι της ἀφήση
κι ἄλλον ἀν πάρη. Τότε ἐγὼ ξοπίσω ἐδῶ θὰ μείνω,
ἄξιος πιὰ τοῦ πατέρα μου τὰ ὅπλα ἐγὼ νὰ πάρω ».

115

Εἶπε, κι ὅρθὸς σηκώθηκε καὶ πέταξε ἀπ' τὸν ὄμο
τὴν κόκκινη χλαμύδα του κι ἔβγαλε τὸ σπαθί του.

120

Ἐσκαψε πρῶτα ἔνα μακρὺ αὐλάκι, μὲ τὴ στάφνη
ἰσώνοντάς το, κι ἔστησε ἀράδα τὰ πελέκια,
καὶ γύρω πάτησε τὴ γῆς καὶ τὸν θαμάζανε ὅλοι
πῶς τὰ 'στησε ἔτσι ταχτικὰ ποὺ ἄλλη φορὰ δὲν εἶδε.

125

Στάθηκε στὸ κατώφλι ὅρθὸς καὶ πῆρε τὸ δοξάρι
νὰ δοκιμάσῃ. Τρεῖς φορὲς μὲ πεῖσμα προσπαθοῦσε
νὰ τὸ τεντώσῃ. Τρεῖς φορὲς λύθηκε ἡ δύναμη του,
κι ἀς εἶχε ἐλπίδα μέσα του τὴν κόρδα νὰ τεντώσῃ
καὶ νὰ περάσῃ ἀνάμεσα στὸ σίδερο ἡ σαΐτα.

Τὴν τέταρτη τὸ τέντωσε, μὲ δύναμη ὡς τραβοῦσε,
μὰ τὴν ὄρμὴ τοῦ κράτησε μὲ γνέματα δὲ Δυσσέας.

130

Κι δὲ λατρευτὸς Τηλέμαχος μίλησε πάλε κι εἶπε·
« Ἀχ, ἀναντρος κι ἀδύναμος θὰ μείνω ἐγὼ γιὰ πάντα,
ἡ θά 'μαι ἀκόμα ἐγὼ μικρὸς καὶ δὲ βαστῶ στὰ χέρια
ν' ἀντισταθῶ σ' ὅποιον βρεθῆ καὶ μὲ προσβάλη πρῶτος.

Μὰ ἐλᾶτε δοκιμάστε σεῖς οἱ ἄλλοι τὸ δοξάρι,

135

πού 'στε στὰ χέρια πιὸ τρανοί, γιὰ νὰ τελέψῃ ὁ ἀγώνας».

"Ετσι εἶπε κι ἀφῆσε στὴ γῆς γυρμένο τὸ δοξάρι,
στὰ κολλητὰ πορτόφυλλα τὰ τεχνοδουλεμένα,
κι ἀκούμπησε τὴ φτερωτὴ σαΐτα στὸ κοράκι,
κι ἔκατσε πάλε στὸ θρονὶ ποὺ τὸ 'χε πρὶν ἀφῆσει.
Τότε ὁ 'Αντίνος μίλησε ὁ γιὸς τοῦ Εὔπειθη κι εἶπε ·
«Σηκώνεστε μὲ τὴ σειρά, ἀπ' τὰ δεξιὰ ἔνας ἔνας
στὸ μέρος πού 'ναι ὁ κεραστής, ἀρχὴ νὰ γίνη ἔκεῖθε».

140

Πρῶτος ὁ γιὸς τοῦ Οἰνοπα σηκώθηκε ὁ Λειώδης.

Τῶν σπλάχνων ἤταν ἔηγητῆς καὶ σ' ὅμορφο κρονήρι
κοντά, ἀκρη ἀκρη κάθονταν, καὶ μόνος τοὺς μνηστῆρες
μισοῦσε καὶ δὲ χώνευε τὰ κακουργήματά τους.

145

Καὶ πρῶτος τὸ δοξάρι αὐτὸς καὶ τὴ σαΐτα πῆρε
κι ὀλόρθιος τὸ δοκίμαζε ἀπάνω στὸ κατώφλι,
μὰ δὲν τὸ τάναε. Τ' ἀπαλά, τ' ἀδύναμά του χέρια
ἐνῶ τραβοῦσε λίγωσαν κι ἔτσι εἶπε στοὺς μνηστῆρες ·

150

«Δέν τὸ τεντώνω, ἀδέρφια, ἐγώ, μόν' ἀς τὸ πιάση κι ἄλλος,
γιατὶ ζωὴ καὶ δύναμη πολλῶν ἀντρειωμένων
θὰ κόψῃ τὸ δοξάρι αὐτό, καὶ πιὸ ὅφελός μας θά 'ταν
ὅ θάνατος, ἢ ζωντανοὶ νὰ χάσουμε ἀπ' τὰ χέρια
αὐτὸ ποὺ ἐδῶ ὅλοι μαζωχτοὶ τὸ καρτεροῦμε αἰώνια.
Τώρα στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς καθένας ἔχει ἐλπίδα
τὴν Πηνελόπη ταίρι του τὴ συνετὴ νὰ κάμη.
Μὰ τὸ δοξάρι τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ τὸ δοκιμάσῃ,
ἀς τρέξῃ ἀπ' τὶς καλόζωστες 'Αχαιοπούλες ἄλλη
μὲ δῶρα ν' ἀρραβωνιαστῇ. Κι ἡ Πηνελόπη ἀς πάρη
ὅποιον τῆς δώση πιὸ πολλὰ καὶ ποὺ τῆς γράφει ἡ μοίρα».

155

"Ετσι εἶπε κι ἀπ' τὰ χέρια του ἀφῆσε τὸ δοξάρι
γυρμένο στὰ πορτόφυλλα τὰ τεχνοσκαλισμένα,
κι ἀκούμπησε τὴ φτερωτὴ σαΐτα στὸ κοράκι,
κι ἔκατσε πάλε στὸ θρονὶ ποὺ τὸ 'χε πρὶν ἀφῆσει.
Τότε ὁ 'Αντίνος ἀρχισε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε ·
«Τί εἰναι, Λειώδη, αὐτὰ ποὺ λές καὶ βγάζεις ἀπ' τὸ στόμα
λόγια βαριά, προσβλητικά, ποὺ σὰν τ' ἀκούω θυμώνω,
πὼς τὸ δοξάρι τὴν ψυχὴ πολλῶν θὰ βγάλη ἀντρείων,
γιατὶ δὲν ἔχεις δύναμη καὶ σὺ νὰ τὸ τεντώσῃς;

160

165

170

Μὰ ἐσένα δὲ σὲ γέννησε ἡ λατρευτή σου ἡ μάνα
ζξιον δοξάρια νὰ τραβᾶς, στὶς σαιτίες τεχνίτη.

Μὰ ἄλλοι μνηστῆρες στὴ στιγμὴ θὰ ἰδῆς νὰ τὸ τεντώσουν ».

Εἶπε, καὶ τὸ γιδοβοσκὸ Μελάνθιο πρόσταξε ἔτσι:
« Κουνήσου κι ἀναψε φωτιά, Μελάνθιε, στὸ παλάτι
καὶ βάλε ἔνα σκαμνὶ κοντὰ καὶ μιὰ προβιὰ ἀπὸ πάνω.
Φέρε ἀπὸ μέσα ἔνα χοντρὸ ἀπ' ἄλειμμα τυπάρι
νὰ τὸ ζεστάνουν στὴ φωτιά, ν' ἀλείψουν τὸ δοξάρι
οἱ νιοί, νὰ δοκιμάσουμε γιὰ νὰ τελέψῃ ὁ ἀγώνας ».

« Ετσι εἶπε, κι ἀσθηστη φωτιά ἀνάβει ὁ Μελανθέας.
Φέρνει ἀπὸ μέσα ἔνα χοντρὸ ἀπ' ἄλειμμα τυπάρι
κι ἀφοῦ τὸ ζεστάναν οἱ νιοί, δοκίμαζαν τοῦ κάκου.
Ακόμα δύναμη ἥθελαν πολλή, ποὺ δὲν τὴν εἶχαν.

Μὰ ἀκόμα ὁ θεοπρόσωπος Εύρυμαχος κι ὁ Ἀντίνος
δὲν ἔπιαναν, οἱ πιὸ τρανοὶ κι οἱ πρῶτοι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες.

Τότε ὁ θεῖκὸς χοιροβοσκὸς μὲ τὸ βοϊδοφυλάχτη
ἀπ' τὸ παλάτι βγήκανε τοῦ θεῖκοῦ Δυσσέα,
καὶ πίσω τους ἐρχόντανε κι ὁ Ἰδιος ὁ Δυσσέας.

Κι ὅζω ἀπ' τὴν πόρτα τῆς αὐλῆς μονάχοι οἱ τρεῖς σὰν ἥταν,
μὲ λόγια τότε φιλικὰ τοὺς μίλησε ὁ Δυσσέας:

« Βουκόλες καὶ χοιροβοσκέ, νὰ σᾶς μιλήσω κάτι
ἥ νὰ τὸ κρύψω ; Μὰ ἡ καρδιὰ νὰ σᾶς τὸ πῶ μὲ σπρώχνει.
Σὰν τί βοήθεια θέλατε νὰ δῶστε στὸ Δυσσέα
ἄν ἔτσι ἐρχόντανε ἄξαφνα κι ἄν ὁ θεὸς τὸν φέρη ;
Βοήθοι σ' αὐτὸν θὰ γίνετε ἡ μήπως στοὺς μνηστῆρες ;
« Ετσι μιλῆστε ἐλεύτερα, καθὼς σᾶς λέει ἡ καρδιά σας ».

Τότε ὁ φυλάχτης τῶν βοδιῶν τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε:
« Δία πατέρα, ξάκουσε τὸν τώρα μου αὐτὸν τὸν πόθο,
ὅς ἔρθη ἔκεινος σπίτι του, θεὸς πιὰ κι ὅς τὸν φέρη.

Τότε θὰ ἰδῆς τὸ θάρρος μου κι ἄν μοῦ βαστοῦν τὰ χέρια ».

« Ομοια κι ὁ Εύμαιοις τοὺς θεοὺς θερμοπαρακαλοῦσε,
στὸ σπίτι του ὁ πολύσοφος Δυσσέας νὰ γυρίση.

Κι ἀλάθευτα σὰν ἔμαθε τὴν ἀδολή τους γνώμη,
τοὺς μίλησε μὲ φιλικὰ δύο λόγια του κι ἔτσι εἶπε.
« Νά με ἐδῶ μέσα πάλε ἐγώ. Στερνὰ ἀπὸ μύρια πάθια
ἔφτασα στὴν πατρίδα μου τὸν εἰκοστὸ πιὰ χρόνο.

175

180

185

190

195

200

205

- Καὶ ξέρω πολυπόθητος ἀπ' ὅλους μου τοὺς δούλους
σὲ σᾶς τοὺς δυὸς πὰς ἔρχομαι. Μήτε ἀκουσα ἀπ' τοὺς ὄλλους
ἔτσι κανένα νὰ εὐχηθῇ νὰ φτάσω στὴ πατρίδα. 210
- Καὶ τί θὰ κάμω ἐγὼ γιὰ σᾶς θὰ πῶ τὴν πᾶσα ἀλήθεια.
"Αν μὲ τὴ χάρη τοῦ θεοῦ σκοτώσω τοὺς μνηστῆρες,
ταίρι θὰ δώσω καὶ στοὺς δυὸς καὶ καρπερὸν χωράφια,
κι ἀπὸ 'να σπίτι ἐκεῖ κοντὰ στὸ σπίτι μου χτισμένο,
καὶ φίλοι θὰ 'στε ἀχώριστοι κι ἀδέρφια μὲ τὸ γιό μου. 215
- Κι ἔβαλε ἔνα θρονί, κοντὰ μὲ μιὰ προβιά στρωμένο.
Κι ἔνα ὄλλο τώρα ψάλθευτο σημάδι θὰ σᾶς δείξω,
νὰ μὲ γνωρίσετε καλὰ καὶ νὰ βεβαιωθῆτε,
νά, τὴν πληγὴ ποὺ μοῦ 'καμε μὲ τ' ἀσπρὸ δόντι ὁ κάπρος,
μὲ τ' Αύτολύκου τὰ παιδιά στὸν Παρνασσὸ δῖται πῆγα». 220
- Ἐίπε, καὶ λύνει ἀπ' τὴν τρανὴν πληγὴν του τὰ κουρέλια
κι ὅπως τὴ γνώρισαν, εὐτὺς τὰ κλάματα τοὺς πῆραν,
καὶ τὸ Δυσσέα ἀγκάλιαζαν, τὸν διπλοχαιρετοῦσαν
καὶ τοῦ φελοῦσαν μὲ χαρές τοὺς ὄμους, τὸ κεφάλι.
"Ἐτσι κι αὐτὸς τὰ χέρια τους καὶ κεφαλὴ φιλοῦσε. 225
- Κι ὁ ἥλιος θὰ βασίλευε κι ἀκόμα θὰ θρηνοῦσαν,
μὰ τοὺς σταμάτησε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας καὶ τοὺς εἰπε·
«Πάψτε τοὺς θρήνους, νὰ μὴ βγῆ κανεὶς ἀπ' τὸ παλάτι
καὶ τρέξῃ μέσα καὶ τὸ πῆ στοὺς ὄλλους, ἃν σᾶς νιώσῃ.
Μόν' μπῆτε μέσα ὅχι μαζί, μὰ πίσω ἔνας στὸν ὄλλο,
πρῶτος ἐγὼ κι ἔπειτα σεῖς, κι αὐτὸ σημάδι ἀς εἶναι. 230
- Σὲ μένα αὐτοὶ οἱ περήφανοι μνηστῆρες δὲ θ' ἀφήνουν
νὰ δώσουν τὸ δοξάρι μου καὶ τὴ σαιτοθήκη.
Τότε, Εὔμαιε, τρέχα, πάρ' το ἐσύ καὶ βάλ' το μου στὰ χέρια
καὶ πὲς στὶς δοῦλες, τοῦ σπιτιοῦ τὶς πόρτες νὰ σφαλίσουν. 235
- Κι ἃν ἀπὸ μέσα βογγητὸ καὶ χτύπο ὀντρῶν ἀκούση
καμιὰ ἀπὸ τὶς δοῦλες στὶς αὐλές, νὰ μὴ φανῆ στὴν πόρτα,
μόν' ἥσυχες νὰ κάθουνται νὰ κάνουν τὴ δουλειά τους.
Καὶ σύ, Φιλοίτιε, τῆς αὐλῆς τὶς πόρτες νὰ κλειδώσης
καὶ γλήγορα μ' ἔνα σκοινὶ γερὰ νὰ τὶς σφαλίσης». 240
- Ἐίπε, καὶ στὸ καλόχιτιστο παλάτι μέσα μπῆκε,
κι ἔκατσε ἀπάνω στὸ θρόνι πού κάθονταν καὶ πρῶτα.
Τότε κι οἱ δοῦλοι φτάσανε τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα.

- Στὰ χέρια του ὁ Εύρυμαχος κουνοῦσε τὸ δοξάρι
κι ἐδῶ κι ἔκεī τὸ ζέσταινε στὴν φλόγα, μὰ μῆτε ἔτσι 245
νὰ τὸ τεντώσῃ μπόρεσε καὶ φούσκωνε ἡ καρδιά του,
κι ἔτσι δυὸ λόγια μίλησε βαριὰ ἀγαναχτισμένος:
«Ἄχ, πόσος μέσα μου ὁ καημὸς γιὰ μένα καὶ τοὺς ἄλλους.
Μὰ τόσο γιὰ τὸ γάμο ἔγω—κι ἀς μὲ πονῆ—δὲ σκάζω. 250
Κι ἄλλες στὸ Θιάκι βρίσκονται πολλὲς Ἀχαιοπούλες,
καθὼς καὶ στ' ἄλλα τὰ νησιά. Μὰ σκάζω πού 'μαστε ἔτσι
κατώτεροι στὴ δύναμη ἀπ' τὸ θεϊκὸ Δυσσέα
ποὺ μῆτε νὰ τεντώσουμε μποροῦμε τὸ δοξάρι
κι ἔτσι κι οἱ ἄλλες γενεὲς θὰ μάθουν τὴν ντροπή μας». 255
Τότε ἔτσι καὶ τοῦ Εὔπειθη ὁ γιὸς τ' ἀπάντησε ὁ Ἀντίνος:
«Μήν τὸ φοβᾶσαι, Εύρυμαχε. Τὸ νιώθεις δὰ κι ὁ ἔδιος.
Δοξάρια θὰ τεντώνουμε ἐνῶ γιορτὴ μεγάλη 260
εῖναι στὴ χώρα σήμερα; Πετάξτε το στὴν ἄκρη,
καὶ τὰ πελέκια ἀφῆστε τα στὸ μέρος τους νὰ στέκουν.
Γιατὶ δὲ θὰ 'ρθῃ ἐδῶ, θαρρῶ, κανένας νὰ τὰ πάρη.
Μόν' ἀς ἀρχίσῃ ὁ κεραστῆς νὰ χύνῃ στὰ ποτήρια,
σὰ στάξουμε, νὰ κρύψουμε τὸ λυγιστὸ δοξάρι. 265
Καὶ τὸ Μελάνθιο τὴν αὐγὴν φωνάξτε ἐδῶ νὰ φέρη
γίδες τὶς πιὸ καλύτερες ποὺ θὰ 'χῃ στὸ κοπάδι,
πρῶτα ἀφοῦ σφάξουμε μηριὰ τοῦ Ἀπόλλου, τὸ δοξάρι
νὰ δοκιμάσουμε ἔπειτα γιὰ νὰ τελέψῃ ὁ ἀγώνας».
- “Ἐτσι ὁ Ἀντίνος μίλησε κι ἄρεσε ὁ λόγος σ' ὅλους.
Κι οἱ κράχτες ἔχυναν νερὸ τὰ χέρια τους νὰ νίψουν
κι οἱ νιοὶ ὡς τὰ χείλια μὲ πιοτὸ γέμισαν τὰ κροντήρια 270
καὶ σ' ὅλους μοίρασαν σειρὰ γιὰ δέηση στὰ ποτήρια.
Σὰν ἔσταξαν καὶ ἤπιαν κρασὶ ὅσο ἥθελε ἡ καρδιά τους,
τοὺς εἶπε ὁ πολυμήχανος μὲ γελασιὰ ὁ Δυσσέας:
«Ἀκοῦστε με, τῆς ξακουστῆς βασίλισσας μνησῆρες,
γιὰ νὰ σᾶς πῶ ὅσα μου ἡ καρδιὰ μοῦ λέει στὰ στήθια μέσα.
Κι ἀπ' ὅλους τὸν Εύρυμαχο καὶ τὸν ἀφέντη Ἀντίνο 275
παρακαλῶ, ποὺ φρόνιμο κι αὐτὸ τὸ λόγο του εἶπε,
νά 'χουν ἐλπίδα στὸ θεό καὶ τὸ δοξάρι ἀς πάψουν.
Αὔριο τὴ νίκη κι ὁ θεός θὰ δώσῃ σ' ὅποιον θέλει.
Μὰ δῶστε τὸ καλόξυστο δοξάρι καὶ σὲ μένα

- νὰ δοκιμάσω, ἂν μοῦ βαστοῦν τὰ χέρια μου κι ἂν ἔχω
σὰν πρῶτα ἀκόμα δύναμη στὰ λυγερά μου μέλη,
ἢ μοῦ τὴν πῆρε ἡ θάλασσα κι ἡ κακοπέρασή μου ». 280
- ”Ετσι εἶπε, κι ὅλοι θύμωσαν μαζί του κι εἶχαν φόβο
μήπως τεντώσῃ τὸ γερὸ καλόξυστο δοξάρι.
Κι ἔτσι ὁ Ἀντίνος ἀρχισε μὲ δυό του λόγια κι εἶπε· 285
« Καημένε ξένε, νοῦ σταλιὰ δὲν ἔχεις στὸ κεφάλι.
Δὲ φτάνει ἐδῶ ποὺ κάθεσαι μὲ μᾶς τ' ἀρχοντοπαίδια
κι ἥσυχα τρῶς καὶ μερδικὸ περίσσιο ἀπ' δλα παίρνεις
καὶ τὶς κουβέντες μας ἀκοῦς κι ὅλα τὰ μυστικά μας,
ποὺ ξένος ἄλλος καὶ φτωχὸς δὲ μᾶς ἀκούει τὶ λέμε. 290
Σὲ βλάφτει τὸ γλυκὸ κρασὶ ποὺ κι ἄλλους τοὺς ζαλίζει,
ποὺ τὸ ρουφοῦν ἀχόρταγα καὶ ταχτικὰ δὲν πίνουν.
Ἐκεῖνο καὶ τὸν Κένταυρο τὸν ξακουστὸ Εύρυτίο
τὸν τύφλωσε στ' ἀρχοντικὸ τὸ σπίτι τοῦ Πειρίθου
σὰν πῆγε μὲς στοὺς Λάπηθες. Κι ἀπ' τὸ μεθύσι τύφλα
ἄνομες ἔκαμε δουλειές στὸ σπίτι τοῦ Πειρίθου. 295
Θύμωσαν τότε οἱ ἥρωες κι εὐτὺς ὅξω ἀπ' τὴν πόρτα
τὸν πέταξαν καὶ τοῦ ’κοψαν τὴ μύτη καὶ τ' αὐτιά του.
Κι αὐτὸς μὲ σαλεμένο νοῦ πῆρε τὰ δυό του μάτια
κι ἔσερνε μὲ τυφλὴ ψυχὴ τὴ μαύρη συμφορά του. 300
Μάχη ἀπὸ τότε ἔτσι ἀρχισε ἀνθρώπων καὶ Κενταύρων,
ποὺ πρῶτα ἔκεινος τὸ κακὸ τ' ἀρχισε ἀπ' τὸ μεθύσι.
”Ιδια σοῦ τάζω συμφορὰ νὰ σ' ἔβρῃ ἂν τὸ δοξάρι
τεντώσῃς καὶ στὸν τόπο μας μὴν καρτερῆς προστάτη,
κι ἀμέσως θὰ σὲ στείλουμε μ' ἔνα καράβι μαῦρο 305
στὸ βασιλιὰ τὸν. ”Ἐχετο, ποὺ ἀνθρώπους δὲ λυπάται.
Δὲν ἔχει τότε νὰ σωθῆς. Μόν' κάτσε ἐδῶ νὰ πίνης
ἥσυχος κι ἔτσι μὲ πιὸ νιοὺς μὴ θέλης νὰ τὰ βάζης ».
- Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τὸ λόγιο πῆρε κι εἶπε·
»Ἀντίνο, κάνετε ἀδικο, τοῦ Τηλεμάχου οἱ ξένοι,
ποὺ τοῦ προσπέφτουν σπίτι του, νὰ μείνουν στεργμένοι. 310
Μήπως φοβᾶσαι, ἂν τὸ τρανὸ δοξάρι τοῦ Δυσσέα
τεντώσῃ ὁ ξένος, στὴν πολλὴ θαρρώντας δύναμή του,
πὼς θὰ μὲ πάρη σπίτι του ταίρι του νὰ μὲ κάμη;
Μὰ μήτε αὐτὸς στὰ στήθια του ἥèν ἔχει τέτοια ἐλπίδα. 315

Αύτὸν μὴ γίνεται ἀφορμὴ γιὰ νὰ χαλᾶ ἡ καρδιά σας
ἀπάνω στὸ τραπέζι σας. Δὲν πρέπει, δὲν ταιριάζει ».

Κι ἀπάντησε ὁ Εὔρυμαχος, γιὸς τοῦ Πολύβου, κι εἶπε
« Ὡ, Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
δὲν τὸ φοβούμαστε, οὕτε δὰ ταιριάζει νὰ σὲ πάρῃ
ὅξένος, μὰ ντερεπόμαστε τὰ λόγια τοῦ ἄλλου κόσμου,
μὴν πῆ κανένας Ἀχαιός, ὁ πιὸ κακὸς ἀπ' ὅλους·
« Τὸ ταῖρι ἀνθρώπου ἀψέγαδου, ἀντρες κατώτεροι του,
ζητοῦν, μὰ τὸ καλόξυστο /δοξάρι δὲν τεντώνουν.
Κι ἥρθε ἔνας πολυπλάνητος ζητιάνος ἀπ' τὰ ξένα,
κι εὔκολα αὐτὸς τὸ τέντωσε, πέρασε τὰ πελέκια.
« Ετοι θὰ ποῦνε καὶ ντροπή θὰ 'ναι γιὰ μᾶς τὰ λόγια ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
« Εὔρυμαχε, δὲ γίνεται νά 'χουν στὴ χώρα δόξα
ὅσοι ἀτιμάζουν καὶ τοῦ τρῶν τὸ σπίτι ἀντρὸς μεγάλου.
Πιατὶ τὰ βρίσκετε ντροπὴ τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ κόσμου;
Αὐτὸς ὁ ξένος φαίνεται ψηλός, καλοδεμένος,
καὶ τὸ παινιέται ἀρχοντικοῦ πατέρα γιὸς πώς εἶναι.
Δῶστε του τὸ καλόξυστο δοξάρι, γιὰ νὰ ίδουμε.
Κι ἔνα ἄλλο τώρα ἐγὼ θὰ πῶ κι ὁ λόγιος μου θὰ γίνη.
« Αν τὸ τεντώση καὶ χαρὰ τοῦ δώση τέτοια ὁ Φοῖβος,
θὰ τοῦ χαρίσω ὀλόμορφο χιτώνα καὶ χλαμύδα,
κι ἔνα κοντάρι μυτερό, διώχτη σκυλιών κι ἀνθρώπων.
Θὰ τοῦ χαρίσω δίστομο σπαθὶ καὶ δυὸ σαντάλια,
καὶ θὰ τὸν στείλω ὅπου ποθεῖ καὶ τοῦ ζητᾶ ἡ καρδιά του ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε:
« Ἄλλος δὲν ἔχει, μάνα μου, τὴ δύναμη ἀπὸ μένα,
νὰ δώσω τὸ δοξάρι ἐγώ, ἢ ν' ἀρνηθῶ ὅπως θέλω,
κι ἀπ' ὅσους στὸ βραχόσπαρτο τὸ Θιάκι ἀφέντες εἶναι
κι ἀπ' ὅσους στ' ἄλλα τὰ νησιά, στῆς "Ηλιδας τὸ μέρος.
Κανένας δὲν μπορεῖ ἀπ' αὐτοὺς νὰ μ' ἐμποδίσῃ ἢ θέλω
καὶ τὸ δοξάρι μιὰ φορὰ στὸν ξένο νὰ χαρίσω.
Μόν' σπίτι τώρα πήγαινε νὰ κάτσης στὶς δουλειές σου,
στὴ ρόκα καὶ στὸν ἀργαλειό, καὶ βάλε καὶ τὶς σκλάβες.
Κι ὅσο γιὰ τὸ δοξάρι αὐτό, οἱ ἀντρες θὰ φροντίσουν
ὅλοι κι ἀπ' ὅλους πρῶτα ἐγώ που ὁρίζω μὲς στὸ σπίτι ».

- Σάστισε αύτὴ καὶ γύρισε στὸν πύργο τῆς ξοπίσω,
γιατὶ τῆς μπῆκαν στὴν καρδιὰ τὰ λόγια τοῦ παιδιοῦ τῆς.
Κι ὅταν στ' ἀνώι ἀνέβηκε μὲ τὶς πιστές της σκλάβες,
θρηγοῦσε τὸ Δυσσέα ἔκει, ὡσότου γλυκὸν ὕπνο
τῆς ἔχυσε στὰ βλέφαρα ἡ λαμπερὴ Παλλάδα.
- Τότε ἔφερε δὲ χοιροβοσκόδες τὸ λυγιστὸ δοξάρι,
κι ὅλοι οἱ μνηστῆρες ἔκαμαν βουή μὲς στὸ παλάτι.
Κι ἔτσι ἔνας φαντασμένος νιὸς τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε:
«Ποῦ πᾶς, μωρὲ χοιροβοσκέ, τὸ λυγιστὸ δοξάρι,
χαμένε; Γρήγορα, θαρρῶ, στὴ χοιρομάντρα ἀλάργα,
πῶς θὰ σὲ φᾶνε τὰ σκυλιά, ποὺ ἀνάθρεφες, μονάχο,
ἄν οἱ ἀθάνατοι θεοὶ κι ὁ Φοῖβος μᾶς βοηθήσουν».
- «Ἐτσι εἶπε, κι ἀπ' τὸ φόβο του τ' ἄφησε ἐκεῖνος κάτω,
γιατὶ πολλοὶ τοῦ βάλανε φωνὲς μὲς στὸ παλάτι.
- Μὰ μὲ θυμὸ δὲ Τηλέμαχος τοῦ σκωζε ἀπ' τ' ἄλλο μέρος
«Φέρ' τὸ δοξάρι, γέρο, ἐμπρόδες καὶ μὴν ἀκοῦς κανένα,
μήπως, ἀν κι εἴμαι πιὸ μικρός, σὲ διώξω στὸ χωράφι
μὲ πέτρες, κι εἴμαι πιὸ γερδὸς στὴ δύναμη ἀπὸ σένα.
- «Ἐτσι εἴθε νά μουν πιὸ γερδὸς κι ἀπ' ὅλους τοῦ μνηστῆρες,
ὅσοι εἰναι μὲς στὸ σπίτι μου, στὴ δύναμη, στὰ χέρια
τότε ὅλους θὰ τοὺς ἔδιωχνα νὰ φύγουν ἀπ' τὸ σπίτι
κακὴν κακῶς, ποὺ τὸ κακὸ στὸ νοῦ τους ἔχουν πάντα».
- «Ἐτσι εἶπε, κι ὅλοι ἀπ' τὴν καρδιὰ γελάσανε οἱ μνηστῆρες
καὶ τὸ θυμὸ ξεχάσανε πού χαν τοῦ Τηλεμάχου.
- Τότε ἔφερε δὲ χοιροβοσκόδες τὸ γυριστὸ δοξάρι
κι ἥρθε κοντὰ καὶ τὸ βαλε στὰ χέρια τοῦ Δυσσέα.
- Πῆγε ἔπειτα καὶ φώναξε τὴ βάγια Εύρύκλεια κι εἶπε:
«Σὲ προσκαλεῖ, δὲ Τηλέμαχος, φρόνιμη Εύρύκλεια, ἀμέσως,
ὅλες καλὰ τοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες νὰ σφαλίσης.
- Κι ἀν ἀπὸ μέσα βογγητὸ καὶ χτύπο ἀνδρῶν ἀκούση
καμιὰ ἀπὸ σᾶς μὲς στὶς αὐλὲς νὰ μὴ φανῇ στὴν πόρτα,
μόν' ἡσυχῇ νὰ κάθεται νὰ κάνῃ τὴ δουλειά της».
- «Ἐτσι εἶπε, καὶ τὰ λόγια του δὲν πέταξαν χαμένα,
κι ἔκλεισε τοῦ καλόχτιστου τοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες.

Σιγὰ δὲ Φιλοίτιος πήδηξε στὴν πόρτα ὅξω ἀπ' τὸ σπίτι
κι ἔκλεισε τῆς καλόφραχτης αὐλῆς καλὰ τὶς πόρτες.

Εἶχε ἔνα καραβόσκοινο στὴ σάλα ἀπὸ κανάβι.

Τὸ πῆρε κι ἔδεσε μ' αὐτὸ τὶς πόρτες κι ἥρθε πίσω
καὶ στὸ θρονὶ του κάθισε ποὺ κάθονταν καὶ πρῶτα
καὶ τὸ Δυσσέα κοίταζε. Κι ἐκεῖνος τὸ δοξάρι
τὸ στριφογύριζε παντοῦ νὰ ἴδῃ μήπως σαράκι
τὸ τρύπησε, ὅταν ἔλειπε ὁ βάσιλιας στὰ ξένα.

Κι ἔτσι ἔνας εἶπε βλέποντας τὸν ἄλλο ποὺ ήταν δίπλα:

«Θά 'ναι κανένας κυνηγὸς καὶ δοξαριῶν τεχνίτης,
ἢ θά 'χη τέτοια σπίτι του δοξάρια φυλαγμένα,
ἢ καὶ νὰ φτιάσῃ ἔχει σκοπὸ κανένας ἄλλο παρόμοιο
καὶ τὸ γυρίζει ἔδῶ κι ἐκεῖ ὁ πονηρὸς ζητιάνος».

Κι ἔτσι ἀπ' τοὺς φαντασμένους νιοὺς πάλε ἔνας ἄλλος εἶπε:

«Ἐτσι εἴθε καὶ καλὸ νὰ ἴδῃ ὅσο δὲ θὰ μπορέσῃ
νὰ τὸ τεντώσῃ αὐτὸς ποτὲ τὸ λυγιστὸ δοξάρι».

Ἐτσι οἱ μνηστῆρες ἔλεγαν. Τότε ὁ σοφὸς Δυσσέας
ἔπιασε τὸ βασταγερὸ δοξάρι κι εἶδε γύρω.
σὰν τὸν καλὸ τραγουδιστὴ ποὺ ξέρει ἀπὸ κιθάρα
καὶ στὸ καινούριο της κλειδὶ τεντώνει δίχως κόπο
τὴν κόρδα τὴν καλόστριφτη, στὴν ἄκρη σὰν τὴ δέση,
ἔτσι ὁ Δυσσέας εὔκολα τέντωσε τὸ δοξάρι,
καὶ μὲ τὸ χέρι τὸ δεξὶ δοκίμασε τὴν κόρδα,
κι αὐτὴ γλυκὰ κελάρησε σὰν νὰ 'ταν χελιδόνι.

Τότε οἱ μνηστῆρες τρόμαξαν κι ἀλλάζανε ὅλοι χρῶμα.

Κι ὁ Δίας βρόντησε βαριὰ σημάδι νὰ τοῦ δείξῃ,
καὶ χάρηκε γι' αὐτὸ ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας,
γιὰ τὸ σημάδι πόδειξε ὁ παντογνώστης Δίας,
κι ἀπ' τὸ τραπέζι φτερωτὴ ξεθήκωτη σαΐτα
πῆρε, κι οἱ ἄλλες ἔμειναν μὲς στὴ σαΐτοθήκη,
αὐτὲς ποὺ θὰ δοκίμαζαν σὲ λίγο οἱ μνηστῆρες.

Κι ἔπιασε κόρδα καὶ λαβὲς ἀντάμα, καὶ τραβοῦσε
ἀπ' τὸ σκαμνὶ ποὺ κάθονταν κι ἔριξε τὴ σαΐτα,
ἀφοῦ σημάδεψε καλά, καὶ τὰ πελέκια ἀμέσως
τὰ πέρασε ὅλα στὴ σειρὰ μέσα ἀπ' τὴν πρώτη τρύπα,

καὶ βγῆκε πέρα ἡ χάλκινη σαΐτα ἀπ' τ' ἄλλο μέρος.

Τότε ἔτσι στὸν Τηλέμαχο γυρίζει καὶ τοῦ κάνει:

«Τηλέμαχε στὸ σπίτι σου δὲ σ' ἀτιμάζει ὁ ξένος

390

395

400

405

410

415

420

έδω πού κάθεται. Εύκολα τέντωσα τὸ δοξάρι
καὶ στὸ σημάδι πέτυχα. Κάπως ἀξίζω ἀκόμα
κι ἔδικα μὲ καταφρονοῦν αὐτοὶ καὶ δὲ μὲ πιάνουν.
Μὰ εἶναι καιρὸς οἱ Ἀχαιοὶ τὸ δεῖπνο νὰ ἐτοιμάσουν
όσο ποὺ φέγγει, κι ἔπειτα κι ἀλλιῶς θὰ διασκεδάσουν
καὶ μὲ τραγούδια καὶ χορό, τοῦ τραπεζιοῦ τὰ δῶρα ».

425

Ἐλπε καὶ τοῦ γνεψε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας μὲ τὰ μάτια.
Τότε ἔβαλε ὁ Τηλέμαχος τὸ μυτερὸ σπαθί του
καὶ πῆρε τὸ κοντάρι του στὸ χέρι, καὶ κοντά του
στάθηκε, τὰ λαμπρόφαντα φορώντας τ' ἄρματά του.

430

X

Πέταξε τότε ὁ ξακουστὸς Δυσσέας τὰ κουρέλια
καὶ στὸ κατώφλι πήδηξε, κρατώντας τὸ δοξάρι
καὶ τὴ σαίτοθήκη του γεμάτη μὲ σαίτες,
κι ἔτσι εἶπε, ἀφοῦ τὶς σώριασε μπροστά του, στοὺς μνηστῆρες:
« Τέλεψε αὐτὸς ὁ δύσκολος ἀγώνας πιά, καὶ τώρα
σ' ἄλλο σημάδι, ποὺ κανεὶς δὲ χτύπησε, θὰ ρίξω,
ἄν τὸ πετύχω καὶ χαρὰ μοῦ δώσῃ τέτοια ὁ Φοίβος ».

5

Ἐλπε καὶ στέλνει τὴν πικρὴ σαίτα στὸν Ἀντίνο.
Τὴν ὥρα ἐκείνη δίχερο χρυσὸ δόμορφο ποτήρι
νὰ πάρῃ ἑτοιμαζόντανε, καὶ νά, στὸ χέρι τὸ γέ
νὰ πιῇ κρασί, μήτε ἔβαξε τὸ θάνατο στὸ νοῦ του.
Ποιός θὰ τὸ φανταζότανε, πὼς ἔνας ἀντρας μόνος
σὲ τόσους δόμοτράπεζους, καὶ παλικάρι ἀς ἤταν,
χάρο θὰ τοῦ δίνε πικρὸ καὶ μαυρισμένη μοίρα;
Τὸν σημαδεύει στὸ λαιμὸ καὶ τὴ σαίτα ρίχνει
κι ἀντίκρυ ἡ μύτη πέρασε ἀπ' τ' ἀπαλό του ζνίχι.
"Εγειρε δίπλα, τοῦ πεσε καὶ τὸ ποτήρι κάτω
κι ἀπ' τὰ ρουθούνια ἀνάβρυσε μὲ μιᾶς πηχτὸ τὸ αἷμα,
καὶ μὲ τὰ πόδια του, συχνὰ κλωτσώντας τὸ τραπέζι,
ἔριξε κάτω τὰ φαγιὰ στὴ γῆς καὶ λερωθῆκαν,
κι ἀνακατώθηκαν ψωμιὰ καὶ κρέατα ψημένα.
Τότε οἱ μνηστῆρες, βλέποντας πὼς ἔπειτα ἀντρας κάτω,
βάλλανε ἀμέσως τὶς φωνὲς κι ἀπάνου ἀπ' τὰ θρονιά τους

10

15

15

20

πετάχτηκαν και σκόρπισαν στὸ σπίτι, και τοὺς τοίχους
παντοῦ τριγύρω κοίταζαν τοὺς ὀμορφοχτισμένους,
μὰ μήτε ἀσπίδα βλέπανε μήτε γερὸ κοντάρι.

25

Καὶ τὸ Δυσσέα βρίζανε μὲ λυσσασμένα λόγια:

«Μωρέ, ἄσκημα τὸ σκέψητκες νὰ ρίχνης στοὺς ἀνθρώπους.

Μὰ ἄλλον ἀγώνα δὲ θὰ ἰδῆς, τώρα τὸ τέλος σου ἥρθε.

Μωρέ, τὸ πρῶτο σκότωσες στὸ Θιάκι ἀρχοντοπαίδι.

30

Γι' αὐτὸ καὶ σένα τώρα ἐδῶ τὰ ὅρνια θὰ σὲ φᾶνε ».

“Ἐτσι εἴπαν, γιατὶ νόμιζαν πώς ἀντρα νὰ σκοτώσῃ
δὲν ἔθελε. Μὰ αὐτὸ οἱ τυφλοὶ δὲν ἔβαλαν στὸ νοῦ τους,
πώς ἡ παγίδα τοῦ χαμοῦ στημένη ἦταν γιὰ ὅλους.

35

Τότε λοξὰ τὸν κοίταζε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ ’πε·

«Σκυλιά, ποὺ στοχαστήκατε πώς πίσω στὴν πατρίδα
δὲ θὰ γυρίσω, κι ἄπονα μοῦ τρώγατε τὸ σπίτι

40

καὶ στανικῶς πλαγιάζατε τὶς δοῦλες, κι ἐνῶ ζοῦσα
θέλατε τὴ γυναίκα μου νὰ κάμετε δική σας,

δίχως θεούς, ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια, νὰ φοβᾶστε,
μήτε πώς θὰ ’ρθη ἡ ἐκδίκηση καμιὰ φορὰ ἀπὸ κάποιον.

Μὰ νά, τὰ δίχτυα ἀπλώθηκαν ἀπάνω σας τοῦ χάρου ».

“Ἐτσι εἴπε, κι ὅλων κόπηκαν τὰ ἥπατα ἀπ' τὸν τρόμο,
καὶ ζάρωνε ὁ καθένας τους γιὰ νὰ σωθῇ ἀπ' τὸ χάρο.

Κι ἀπ' ὅλους ὁ Εύρυμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἴπε·

45

“Αν εἶσαι ἀλήθεια ἐσὺ ὁ Θιακὸς Δυσσέας ποὺ ἥρθες πίσω,
ὅλα σωστὰ τοὺς τὰ ’ψαλες γι' αὐτὰ ποὺ σου ’χουν κάμει,
πλῆθος στὸ σπίτι σου ἀνομα, πλῆθος καὶ στ' ἀγαθά σου.

Μὰ νά, ὁ Ἀντίνος κείτεται νεκρός, ὁ πρῶτος φταιχτης.

Γιατὶ ὅλες τὶς δουλειές αὐτὲς τὶς ἔβγαλε μονάχος,

ὅχι γιατὶ τὸν ἔσπρωχνε τοῦ γάμου ἀνάγκη ἡ πόθος,
μόν' ἔτρεφε ἄλλα στὴν καρδιά, ποὺ σὲ καλὸ δὲ βγῆκαν,

αὐτὸς μὲς στὸ κοσμάκουστο νὰ βασιλέψῃ Θιάκι
καὶ νὰ σκοτώσῃ, σταίνοντας καρτέρι, τὸ παιδί σου.

Μὰ τώρα αὐτὸς σὰν ἔπεσε, καθὼς τοῦ ταίριαζε ἔτσι,
λυπήσου τὸ λαό σου ἐσὺ κι ἐμεῖς στερνὰ ἀπ' τὴ χώρα
συνάζουμε ὅσα πιώθηκαν κι ὅσα σου φαγωθῆκαν.

55

Εἴκοσι βόδια πρόστιμο καθένας θὰ πλερώσῃ
κι ὅσο χρυσάφι καὶ χαλκὸ θὰ γιάνουν τὴν καρδιά σου.

Μὰ πρὶν τὰ πάρης, ἄδικο μαζί μας νὰ θυμώνης ».

60

Τότε λοξὰ τὸν κοίταξε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ 'πε·
« Εὔρύμαχε, κι ἀν δῆλα μου τὰ πατρικὰ γυρίστε,
κι ὅσα εἰναι δῆλο σας τὸ βιός καὶ βάλτε κι ἄλλα τόσα,
μήτε ἔτσι δὲν τὰ σταματῶ τὰ χέρια ἀπ' τὴ σφαγή σας,
πρὶν ἔνα κι ἔνα τ' ἄδικα πλερώσουν οἱ μνηστῆρες.

65

Διαλέξτε τώρα ἀν θὰ σταθῇ κανεὶς νὰ πολεμήσῃ,
εἴτε θὰ φύγη, ἀπὸ σφαγή καὶ γάρο νὰ γλιτώσῃ.
« Ομως, θαρρῶ, ἀπ' τὰ νύχια μου κανεὶς δὲ θὰ ξεφύγη ».

“Ετσι εἰπε κι δὲν κόπηκαν τὰ ἥπατα ἀπ' τὸν τρόμο
κι ἀπ' δλους ὁ Εὔρυμαχος δευτέρωσε ἔτσι πάλε·

70

« Τ' ἀπιαστα χέρια αὐτός, παιδιά, δὲ θὰ τὰ σταματήσῃ,
μόν' τὸ δοξάρι δῆσο βαστᾶ καὶ τὴ σαιτόθήκη,
θὰ ρίχνη ἀπ' τὸ πελεκήτὸ κατώφλι, ὡς δῖου τέλος
νὰ μᾶς ξεκάμη. Μόν' ἐμπρός, κανεὶς δὲς μὴ δειλιάσῃ !
Τραβῆξτε τὰ μαχαίρια σας. Προβάλτε τὰ τραπέζια
μπροστὰ στὶς γοργοθάνατες σαίτες κι δῆλοι ἀπάνω
ἀς τοῦ ριχτοῦμε μαζωχτοί, ν' ἀναγκαστῇ τὴν πόρτα
ν' ἀφήση καὶ τὸ πέτρινο κατώφλι κι δῆσω ἀμέσως
νὰ πεταχτοῦμε, ἀλαλαγμός νὰ σηκωθῇ στὴ χώρα,
νὰ μάθη τότε τὴ στερνὴ πῶς ἔριξε σαίτα».

75

Εἶπε κι εὐτὺς τὸ δίστομο χαλκόμυτο μαχαίρι
τριβάει κι ἀπάνω του ὄρμησε, σκούζοντας μ' ἄγρια λύσσα.

Μὰ στὴ στιγμὴ μιὰ σαίτιὰ τοῦ τίναξε ὁ Δυσσέας

στὰ στήθια, κάτω ἀπ' τὸ βυζί, κι ἡ φτερωτὴ σαίτα

μπρήχτηκε στὸ συκώτι του, καὶ τὸ μαχαίρι κάτω
τοῦ 'πεσε καὶ σωριάστηκε τριγύρω στὸ τραπέζι

τρικλίζοντας καὶ σκόρπισε τὰ δίχερα ποτήρια

καὶ τὰ φαγιὰ στὸ πάτωμα, καὶ καταγῆς χτυποῦσε

τὸ μέτωπο, καὶ στὸ θρονὶ κλωτσοῦσε μὲ τὰ πόδια,
κι εὐτὺς τὰ μάτια του θολὸ τὰ σκέπασε σκοτάδι.

Τότε ὄρμησε ὁ Ἀμφίνομος στὸν ξακουστὸ Δυσσέα.

μ' ἔνα μαχαίρι μυτερό, ἵσως χυθῆ ἀπ' τὴν πόρτα,

μὰ πρόφτασε ὁ Τηλέμαχος μὲ χάλκινο κοντάρι,

καὶ πίσω τοῦ τὸ φύτεψε ἀνάμεσα στοὺς ὄμους

καὶ πέρασε στὰ στήθια του μπροστὰ τὸ χάλκινο ὅπλο.

85

90

95

"Επεσε κάτω καὶ στὴ γῆς χτύπησε ἡ κεφαλή του.
Τότε ἀφῆσε ὁ Τηλέμαχος στὸ σῶμα τοῦ Ἀμφινόμου
μπηγμένο τὸ μακρόλαιμο κοντάρι καὶ τραβήχτη,
κιατὶ φοβόταν, τὸ βαρὺ κοντάρι ἀν θὰ τραβοῦσε,
μὴ τὸν βαρέση ἄλλος κανεὶς χυμώντας μὲ μαχαίρι
ἢ τὸν τρυπήση πίσω τοῡ σὰν ἤτανε σκυμμένος.
"Ετρέξε μ' ἔνα πήδημα καὶ στὸν πατέρα τοῡ ἥρθε,
κι ὅπως κοντά του στάθηκε τοῦ λέει μὲ δυό του λόγια·
« Ἀσπίδα καὶ κοντάρια δυό, πατέρα, θὰ σοῡ φέρω
καὶ κράνος χάλκινο, καλὰ νὰ στέκη στὰ μηλίγια,
κι ἔτσι θ' ἀρματωθῶ κι ἐγὼ κι ὁ Εύμαιος κι ὁ βουκάλος.
Γιατί, θαρρῶ, καλύτερα νὰ πάρουμε ἄρματα ὅλοι ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
« Τρέχα καὶ φέρ' τα ὅσο βαστοῦν νὰ πολεμᾶ οἱ σαῖτες,
μήπως, ἀν μείνω μόνος μου, μὲ σπράζουν ἀπ' τὴν πόρτα ». 110

"Ἐτσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος τοῦ κάνει εὔτὺς τὸ λόγο
κι ἔτρεξε μέσα στὸν δύτα ποὺ τὰ λαμπτρὰ ἤταν ὅπλα.
Κοντάρια πῆρε ἐκεῖθε ὄχτὼ καὶ τέσσερες ἀσπίδες,
τέσσερα κράνα χάλκινα μὲ φούντα ἀλόγου ἀπάνω,
κι ἀμέσως πίσω γύρισε καὶ στὸ Δυσσέα πῆγε. 115

Κι ὡς ἥρθε, πρῶτος φόρεσε τὰ χάλκινα ἄρματά του,
καθὼς κι οἱ δυό του παραγιοί, καὶ στὸν πολυτεχνίτη
θεϊκὸ Δυσσέα τρέζανε καὶ στάθηκαν κοντά του.
Κι ἐνόσω ἀκόμα τοῦ 'μεναν νὰ πολεμᾶ σαῖτες
ὅλο κι ἀπό 'να σκότωνε μνηστήρα στὸ παλάτι,
χτυπώντας πάντα, κι ἔπεφταν σωρὸς ἐκεῖνοι ἐμπρός του. 120

Κι ὅταν πιὰ τέλος σώθηκαν τοῦ βασιλιᾶ οἱ σαῖτες,
ἔστησε τὸ δοξάρι του γυρτὸ στὸν παραστάτη
τοῦ μαρμαρένιου παλατιοῦ, στοὺς γυαλισμένους τοίχους,
κι ἀσπίδα ἀμέσως φόρεσε τετράδιπλη στοὺς ὄμους 125
καὶ στ' ὅμορφο κεφάλι του καλοφτιασμένο κράνος
μ' ἀλόγου οὐρὰ καὶ σειούντανε φριχτὴ ἀπὸ πάνω ἡ φούντα,
καὶ πῆρε δυὸ χαλκόδετα βασταγερὰ κοντάρια.

Στὸν τοῖχο τὸν καλόχτιστο εἶχε ἔνα πανωπόρτι
κι ἀπ' τὸ κατώφλι τ' ἀκρινὸ τοῦ παλατιοῦ εἶχε δρόμο
στενό, κλεισμένο ἀπὸ πυκνά, καλόδετα σανίδια. 130

- Μόνο ἀπ' ἐκεῖ μπορούσανε νὰ μποῦν, κι ἐκεῖ ὁ Δυσσέας
πρόσταξε τὸ χοιροβοσκό, κοντὰ νὰ πάγη νὰ στέκη.
Τότε ὁ Ἀγέλαος φώναξε σ' ὅλους τοὺς ἄλλους κι εἶπε·
« Παιδιά, δὲν θ' ἀνεβῆ κανεὶς στὸ πανωπόρτι ἀπάνω
γιὰ νὰ φωνάξῃ τὸ λαό, γοργὰ ἡ φωνὴ νὰ φτάσῃ;
Κι αὐτός, πιὰ τότε τὴ στερνὴ σαΐτα του νὰ ρίξῃ ». 135
- Κι ἀπάντησε ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος καὶ τοῦ λέει·
« Θεοθρεμένες Ἀγέλαε, δὲν εἶναι αὐτό, κοντά εἰναι
μὲς στὴν αὐλὴ πόρτες γερές καὶ δύσκολη ἡ μπασιά της,
κι ἔνας μπορεῖ νὰ τοὺς κρατῇ ἂν εἶναι παλικάρι.
Μὰ ἐλᾶτε τώρα ἀπ' τὸν ὄντα τ' ἄρματα θὰ σᾶς φέρω,
γιατὶ θαρρῶ πῶς μέσα ἐκεῖ, κι ὅχι ἄλλοῦ πῶς τά 'χει
φυλάξει ὁ Δυσσέας μαζὶ μὲ τὸ λαμπρὸ τὸ γιό του ». 140
- « Ετσι εἶπε κι ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος ἀπ' τὴ σκάλα
ἀνέβηκε μὲς στὸν ὄντα τρεχάτος τοῦ Δυσσέα.
Κοντάρια πῆρε δώδεκα κι ἀσπίδες ἄλλες τόσες,
δώδεκα χράνα χάλκινα μ' ἀλόγου φούντα ἀπάνω
κι ἀφοῦ τὰ πῆρε, τρέχοντας τὰ πῆγε στοὺς μνηστῆρες.
Γόνατα τότε καὶ καρδιὰ λυθῆκαν τοῦ Δυσσέα, 145
- ώς εἰδε ν' ἄρματώνουνται, καὶ τὰ μακριὰ κοντάρια
νὰ σειοῦν, καὶ ζόρικη ἡ δουλειά τοῦ φάνηκε πῶς ξήταν.
Κι ἔτσι εἶπε στὸν Τηλέμαχο μὲ πεταχιά του λόγια·
« Καμιὰ γυνάκια πόλεμο, Τηλέμαχε, ἐδῶ μέσα,
μᾶς ἀνοιξε ἔτσι τρομερό. Μπορεῖ κι ὁ Μελανθέας ». 150
- Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Δικό μου εἶναι τὸ φταίξιμο, πατέρα μου, κι ὅχι ἄλλου,
ποὺ πῆγα κι ἀνοιξα τοῦ ὄντα τὴ σφαλισμένη πόρτα
κι ὕστερα δὲν τὴν ἔκλεισα καὶ μὲ στοχάστηκε ἄλλος.
Μόν', Εὔμαιε, τρέχα γρήγορα τὴν πόρτα νὰ σφαλίσεις,
καὶ μάθε αὐτὰ ἀν μᾶς τὰ 'καμε καμιὰ ἀπ' τὶς παρακόρες,
ἢ μήπως ὁ Μελάνθιος, καθὼς τὸν βάζει ὁ νοῦς μου ». 155
- Κι ἐκεῖ ποὺ τέτοια λέγανε μιλώντας μεταξύ τους,
ξανάτρεξε ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος, κι ἄλλα ἀκόμα
ὅπλα νὰ φέρῃ ἀπ' τὸν ὄντα. Τὸν πῆρε ὅμως τὸ μάτι
τοῦ Εὔμαιου τοῦ χοιροβοσκοῦ κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα·
« Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεῖκε πολύτεχνε Δυσσέα, 160
- ξανάτρεξε ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος, κι ἄλλα ἀκόμα
ὅπλα νὰ φέρῃ ἀπ' τὸν ὄντα. Τὸν πῆρε ὅμως τὸ μάτι
τοῦ Εὔμαιου τοῦ χοιροβοσκοῦ κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα·
« Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεῖκε πολύτεχνε Δυσσέα,

τὸ διαστρεμμένο αὐτὸ κορμί, ποὺ βάλαμε στὸ νοῦ μας,
πάει στὸν ὄντα γιὰ τ' ἄρματα. Μόν' φώτισέ με τώρα,
τὸ αἷμα, ἀν Θέλης, νὰ τοῦ πιῶ, ἀνίσως τὸν νικήσω,
ἢ νὰ στὸν κουβαλήσω ἐδῶ νὰ τοῦ πλερώσης ὅλα
τ' ἄδικα ποὺ στὸ σπίτι σου σοῦ κάνει τόσα χρόνια ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
« Ἐγὼ μὲ τὸν Τηλέμαχο τοὺς ἄτροπους μνηστῆρες
μέσα θὰ τοὺς κρατήσουμε, μ' ὅσην ὄρμὴ κι ἀν δείξουν.
Σεῖς τώρα αὐτὸν πιστάγκωνα δέστε του χέρια πόδια,
κι ἀφοῦ τὸν μπάστε στὸν ὄντα, δέστε καλὰ τὴν πόρτα,
καὶ μιὰ θηλιὰ ἀπὸ πάνω του πλεχτὴ σὰν τοῦ περάστε,
σύρτε τὸν φάνω στὴν κορφὴ τοῦ στύλου, ὅσο νὰ φτάσῃ
τὰ πάτερα, κι ὥρες ἔκει νὰ σβήσῃ μὲς στοὺς πόνους ».

Εἶπε, κι αὐτοὶ τὸν ἄκουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν,
καὶ τρέξανε ὅλοι στὸν ὄντα δίχως αὐτὸς νὰ νιώσῃ.
Στὸ βάθος ἤταν κι ἔψαχνε ζητώντας ὅπλα νά 'βρη,
κι αὐτοὶ στὰ πλάγια στάθηκαν τῆς πόρτας καρτερώντας.
Κι ὡς πάτησε ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος τὸ κατώφλι,
κρατώντας στὸ 'να χέρι του πεντάμορφο ἔνα κράνος
καὶ στ' ἄλλο ἀσπίδα εὐρύχωρη, παλιὰ καὶ μουχλιασμένη,
ποὺ τὴ φοροῦσε ὁ ξακουστὸς Λαέρτης νιὸς σὰν ἤταν,
μὰ δχρηστῇ τώρα κείτουνταν κι εἶχαν λυθῆ οἱ ραφές της,
χύμηξαν τότε ἀπάνω του κι ἀπ' τὰ μαλλιὰ τὸν σέρνουν
μὲς στὸν ὄντα καὶ καταγῆς στὸ πάτωμα τὸν ρίγνουν
σβημένο καὶ τοῦ δέσανε σφιχτὰ χέρια καὶ πόδια
πιστάγκωνα, ὅπως πρόσταξε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας.

Κι ἀφοῦ σκοινὶ τοῦ πέρασαν πλεγμένο ἀπ' τὸ κορμί του
στὸ στύλο τὸν κρεμάσανε, τὰ πάτερα νὰ φτάσῃ.

Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, περιγελώντας τοῦ 'πες·

« Τώρα, Μελάνθιε, σ' ἀπαλὸ κρεβάτι πλαγιασμένος

ὅπως σοῦ πρέπει ἀκοίμητος τὴ νύχτα θὰ περάσης.

Καὶ μήτε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα

δὲ θὰ σὲ σκιάξῃ ἀπ' τοῦ Ὦκεανοῦ τὸ ρέμα σὰν προβάλη,

τὴν ὥρα πόρχεσαι τ' ἀρνιὰ καὶ φέρνεις στοὺς μνηστῆρες ».

"Ἐτοι δεμένο στὰ σφιχτὰ δεσμά του τὸν ἀφῆκαν,

κι ἀφοῦ ζωστῆκαν τ' ἄρματα καὶ κλείσανε τὴν πόρτα,

170

175

180

185

190

195

200

τρέξανε στὸ βαθύσοφο πολύτεχνο Δυσσέα.

Στάθηκαν τότε οἱ τέσσερεις ἀπάνω στὸ κατώφλι,
φωτιὰ γεμάτοι, κι οἱ πολλοὶ μνηστῆρες ἀπὸ μέσα.

Τότε ἤρθε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα,
στ' ἀνάστημα καὶ στὴ φωνὴ τοῦ Μέντορα συνόμοια.

Κι ὅπως τὴν εἶδε χάρηκε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας εἶπε.

« Βόηθα μας, Μέντορα, σ' αὐτὴ τὴ σφίξη καὶ θυμήσου
τὸ φίλο κι εὐεργέτη σου καὶ συνομήλικό σου ». 210

Εἶπε κι ὁ νοῦς του στὴ θεὰ τὴν πολεμάρχα πῆγε

Μὰ κι οἱ μνηστῆρες ἀπ' ἄλλοι τῆς φώναζαν καὶ πρῶτος
τῆς ἔσκουζε ὁ Ἀγέλαος ὁ γιὸς τοῦ Δαμαστόρου :

« Μέντορα, μὴν καταπειστῆς στὰ λόγια τοῦ Δυσσέα
καὶ πᾶς μαζί του, πόλεμον ὑπὸλεῖξης στοὺς μνηστῆρες. 215

Γιατὶ κι ἐμᾶς ἡ γνώμη μας αὐτὴ εἶναι καὶ θὰ γίνη.

“Οταν αὐτοὺς ζεκάμουμε, μαζί γιὸ καὶ πατέρα,
μὲ τὸ κεφάλι σου καὶ σὺ στερνὰ θὰ τὰ πλερώσης,
ὅσα στὸ νοῦ σου μελετᾶς νὰ κάμης ἐδῶ μέσα. 220

Κι ὅταν μὲ τὸ γερὸ σπαθὶ σᾶς βγάλουμε ἀπὸ τὴ μέση,
ὅσα σοῦ βρίσκονται ἀγαθὰ στὸ σπίτι σου κι ἀπόξω,
ὅλα μὲ τοῦ Δυσσέα τὸ βιὸς θὰ γίνουν ἔνα, κι οὕτε
τοὺς γιούς σου καὶ τὶς κόρες σου καὶ τὸ γλυκό σου ταίρι
Θ' ἀφήσουμε ἔτσι ζωντανούς νὰ τριγυρνοῦν στὸ Θιάκι ». 225

“ Εἶτι εἶπε κι ἀναψε ὁ θυμὸς ἀκόμα τῆς Παλλάδας,
καὶ τὸ Δυσσέα μὲ πικρὰ τὸν ἀποπῆρε λόγια·

« Δὲν ἔχεις πιὰ στὰ στήθια σου καρδιά, Δυσσέα, καὶ θάρρος,
ώς ὅταν γιὰ τὴν ὄμορφη ἀρχοντοκόρη ‘Ελένη
χρόνους ἐννιὰ ἀκατάπαυτα τοὺς Τρῶες πολεμοῦσες,
κι ἀπειρους σκότωνες ὀχτρούς μὲς στὴ φωτιὰ τῆς μάχης,
κι ἀπὸ τὴ βουλή σου πάρθηκε τὸ κάστρο τοῦ Πριάμου. 230

Πῶς τώρα, ἐνῶ στὸ σπίτι σου καὶ στ' ἀγαθὰ σου φτάνεις,
μπρὸς στοὺς μνηστῆρες δὲν τολμᾶς τὸ θάρρος σου νὰ δείξῃς ;
Μόν' ἔλα, στάσου δίπλα μου, καημένε μου, νὰ μάθης
πῶς πολεμάει ὁ Μέντορας μὲς στῶν ὀχτρῶν τὸ πλῆθος,
καὶ πῶς στὸν εὐεργέτη του καλὸ τοῦ ἀνταποδίνει ». 235

Εἶπε, μὰ ἀκόμα κατ' αὐτοὺς δὲν ἔκλινε τὴ νίκη,
μόν' ἥθελε τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα καὶ τοῦ γιοῦ του

- νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἀντρειὰ καὶ τῆς καρδιᾶς τὸ θάρρος. 240
 Καὶ πέταξε στοῦ παλατιοῦ τὴν μαυροκαπνὸν: σμένη
 σκεπὴ κι ἀπάνω κάθισε σὰ χελιδόνι ὀγνάντια.
 Καὶ τοὺς μνηστῆρες ψύχωνε ὁ γιὸς τοῦ Δαμαστόρου,
 Ἀγέλαος κι ὁ Εὐρύνομος μαζὶ κι ὁ Ἀμφιμέδος,
 τοῦ Πολυχτόρου ὁ Πείσανδρος, ὁ συνετὸς Πολύβος
 κι ὁ Δημοπτόλεμος. Αὐτοὶ μὲς στοὺς μνηστῆρες ἦταν
 οἱ πρῶτοι στὴν παλικαριὰ καὶ μόνοι ἀκόμα ζοῦσαν,
 καὶ προσπαθοῦσαν τὴ ζωὴ νὰ σώσουν πολεμώντας.
 Τοὺς ἄλλους πιὰ τοὺς ξέκαμπαν οἱ φτερωτὲς σαῖτες.
 Τότε ἀρχισε ὁ Ἀγέλαος καὶ σ' ὅλους μίλησε ἔτσι· 250
 «Τ' ἀπιαστα χέρια αὐτός, παιδιά, σὲ λίγο θὰ κρατήσῃ.
 Τοῦ φυγε πιὰ κι ὁ Μέντορας μὲ τὰ παχιὰ τὰ λόγια,
 κι αὐτοὶ μονάχοι ἀπόμειναν στὰ πρωτοπόρτια ἀπάνω.
 Καὶ τώρα τὰ κοντάρια σας μαζὶ μὴ ρίχνετε ὅλοι,
 μόν' ἔξι ἀς κάμουν τὴν ἀρχή, ἵσως μᾶς δώσῃ ὁ Δίας
 τὴ δόξα νὰ χτυπήσουμε στὰ στήθια τὸ Δυσσέα.
 Αὐτὸς νὰ πέσῃ, κι ἔπειτα τοὺς ἄλλους ποιός τοὺς πιάνει ». 255
 "Ετσι εἶπε, κι ὅπως πρόσταξε μὲ λύσσα ρίξανε ὅλοι,
 μὰ τὰ 'φερε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ νὰ πᾶνε ὅλα χαμένα.
 Κι ἄλλος ἀπάνω χτύπησε στοῦ παλατιοῦ τὸ στύλο,
 ἄλλος στὴν πόρτα τὴν κλειστὴ κι ἄλλος τὸν τοῖχο βρῆκε.
 Κι ἀπ' τὰ γερά σὰ γλίτωσαν κοντάρια τῶν μνηστήρων,
 τότε ἀρχισε ὁ πολύπαθος θεῖκὸς Δυσσέας κι εἶπε·
 «Κι ἐγώ, παιδιά, μὲς στὸ σωρὸ θά 'λεγα τῶν μνηστήρων
 νὰ ρίξουμε, ποὺ λαχταροῦν νὰ μᾶς ξεκάνουν κιόλας
 κοντὰ στὶς ἄλλες συμφορές ποὺ ἀπὸ καιρὸ μᾶς κάνουν ». 265
 "Ετσι εἶπε κι ὅλοι στὸ πετσὶ σημάδεψαν καὶ ρίχνουν
 τὰ χάλκινα κοντάρια τους. Καὶ σκότωσε ὁ Δυσσέας
 πρῶτος τὸ Δημοπτόλεμο, τὸν Εύρυαδη ὁ γιὸς του,
 τὸν "Ελατο ὁ χοιροβοσκός, τὸν Πείσανδρο ὁ βουκόλος.
 Κι αὐτοὶ ὅπως ἔπεσαν στὴ γῆς δαγκάσανε τὶς πέτρες,
 κι ὅλοι οἱ λοιποὶ σκορπίσανε στοῦ παλατιοῦ τὸ βάθος.
 Τρέχουν κι ἔκεινοι κι ἔβγαλαν ἀπ' τοὺς νεκροὺς τὶς λόγγες.
 Πάλε οἱ μνηστῆρες ἔριξαν μὲ λύσσα τὰ κοντάρια,
 μὰ τὰ 'φερε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ καὶ πήγανε χαμένα. 275

- Κι ἄλλος ἀπάνω χτύπησε στοῦ παλατιοῦ τὸ στύλο
κι ἄλλος στὴν πόρτα τὴν κλειστὴ κι ἄλλος κατὰ τὸν τοῖχο.
Ξώδερμα τὸν Τηλέμαχο βάρεσε ὁ Ἀμφιμέδος
στὸ χέρι, καὶ τοῦ ξέγδαρε στὴν ἄκρη τὸ πετσί του. 280
- Καὶ τοῦ Εύμαίου ὁ Κτήσιππος πιὸ πάνω ἀπ' τὴν ἀσπίδα
τοῦ χάραξε τὸν ὄμο του μὲ τὸ μακρὺ κοντάρι,
κι ἔτσι ὅπως πέρασε ψηλά, ἔπεισε πίσω κάτω.
Πάλε κι αὐτοὶ μὲ τὸ θεῖκὸ πολύπαθο Δυσσέα
μὲς στῶν μνηστήρων τὸ σώρὸ πετοῦσαν τὰ κοντάρια. 285
- Τὸν Εύρυδάμα χτύπησε ὁ πορθητὴς Δυσσέας
κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τὸν Ἀμφιμέδο βρῆκε,
τὸν Πόλυβο ὁ χαιροβοσκός. Τὸν Κτήσιππο ὁ βουκόλος
κατάστηθα τὸν χτύπησε κι ἔτσι περήφανα εἶπε:
«Νά, Κτήσιππε, περίγελο, ἄλλη φορὰ νὰ μάθης
νὰ μὴν παινιέσαι ἀστόχαστα, μόν' τοὺς θεοὺς ν' ἀφήνῃς,
πού 'ναι ἀπὸ σένα ἀνώτεροι, αὐτοὶ ν' ἀποφασίζουν. 290
- Σὲ πλέρωσα γιὰ τὴν κλωτσιὰ ποὺ τοῦ θεῖκοῦ Δυσσέα
τοῦ 'δωσες μὲς στὸ σπίτι του σὰν ἥρθε σὰ ζητιάνος».
- "Ἐτσι εἶπε τῶν στριφτόποδων βοδῶν ὁ ἐπιστάτης.
Καὶ τὸν Ἀγέλαο χτύπησε ἀπὸ κοντὰ ὁ Δυσσέας,
τὸ Λειώκριτο ὁ Τηλέμαχος βάρεσε στὰ λαγγόνια
κι ἀπ' τ' ὅλο μέρος πέρασε καὶ βγῆκε τὸ κοντάρι.
"Ἐπεισε μπρούματα καὶ στὴ γῆς βρόντησε ἡ κεφαλὴ του.
Τότε ἔδειξε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ τὴν ἀντροφάγα ἀσπίδα
ψηλὰ ἀπ' τὴ σκέπη τοῦ σπιτιοῦ καὶ τρόμαξε ἡ καρδιά τους, 300
καὶ στὸ παλάτι σκόρπισαν εὔτὺς σὰν τὶς γελάδες,
ὅταν ἡ μύγα τὶς σκορπᾶ μὲ τὰ κεντήματά της
μὲς στὸν καιρὸ τῆς ἄνοιξης πού 'ναι μεγάλη ἡ μέρα.
Κι ὅπως χυμοῦν γαντζόνυχοι ἀιτοὶ καμαρούμετες
ἀπ' τ' ἀκροβούνια στὰ πουλιά, κι ἔκεινα φοβισμένα
τὰ νέφη ἀφήνουν, κι ὡς πετοῦν στὸν κάμπο, τ' ἀφανίζουν
καὶ δὲν μποροῦν ἀντίσταση νὰ κάμουν ἡ νὰ φύγουν
καὶ τὸ κυνήγι βλέποντας διασκεδάζει ὁ κόσμος,
ἔτσι κι ἔκεινοι χύθηκαν ἀπάνω στοὺς μνηστήρες,
κι ἔδω κι ἔκει τοὺς θέριζαν, κι αὐτοὶ βαριὰ βογγώντας 310
ἔπεφταν κάτω κι ἔβαφε τὸ αἷμα τους τὸ χῶμα.

Τότε ὁ Λειώδης ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Δυσσέα
κι ἔτσι μὲ δάκρυα τοῦ ἀλεγε καὶ τὸν παρακαλοῦσε·
«Σπλαχνίσου με καὶ σῶσε με, Δυσσέα, σὲ ξορκίζω.
Γιατὶ ποτὲ δὲν πείραξα στὸ σπίτι σου γυναίκα
μὲ λόγο εἴτε μ' ἀταίριαστο φέρσιμο καὶ τοὺς ἄλλους
μνηστῆρες, ὅσοι τάχαναν, τοὺς ἔλεγα νὰ πάψουν.
“Ομως αὐτοὶ δὲν πείθονταν ἀπ' τὸ κακὸν' ἀπέχουν,
γι' αὐτὸ μὲ θάνατο σκληρὸ τις ἀδικίες πλερώνουν.
Τῶν σπλάχνων μὲ εἰχαν ἔηγητὴ κι ἀθῶος θὰ πεθάνω,
ώστε κι οἱ πράξεις οἵ καλές στερνὰ δὲ βρίσκουν γάρη».

315

Τότε λοξὰ τὸν κοίταξε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ 'πε·
«Σπλάχνων ωι ἀνήσουν ἔηγητὴς στοὺς ἄλλους τοὺς μνηστῆρες,
πολλές φορὲς στὸ σπίτι μου θὰ τὸ παρακαλοῦσες
τοῦ ποθητοῦ μου γυρισμοῦ νὰ μὴ χαράξῃ ἡ μέρα,
κι ἀπ' τὸ γλυκὸ τὸ ταίρι μου καὶ σὺ παιδιά νὰ κάμης.
Μὰ ἀπ' τὸ σκληρὸ τὸ θάνατο δὲ θὰ γλιτώσῃς τώρα».

325

Ἐπει καὶ πῆρε τὸ σπαθὶ στὸ παχουλό του χέρι,
ποὺ τ' ἀφησε ὁ Ἀγέλαος, σὰν τοῦ ἀγαίνε ἡ ψυχὴ του,
στὴ γῆ. Μ' ἐκεῖνο τοῦ κοψὲ τὸ ζεύχι του στὴ μέση,
κι ἐνῶ μιλοῦσε, κύλησε στὸ χῶμα ἡ κεφαλή του.

330

‘Ο Φήμιος ὁ τραγουδιστὴς τὴ μαυρισμένη μοίρα
γλίτωσε ἐκεῖ, ποὺ στανικῶς τραγούδαε στοὺς μνηστῆρες.
Στὸ παραπόρτι στάθηκε κοντὰ καὶ τὴν κιθάρα
κρατοῦσε τὴ γλυκόφωνη κι ἀνάδευε στὸ νοῦ του,
ἀπ' τὸ παλάτι ὅξω νὰ βγῆ καὶ στοῦ προστάτη Δία
σιμὰ νὰ κάτση τὸ βωμὸ τὸν δύμορφοχτισμένο,
ὅπου ὁ Λαέρτης ἔκαψε μὲ τὸ θεῖκὸ Δυσσέα
βοδιῶν μηριὰ ἀλογάριαστα, ἡ στοῦ Δυσσέα νὰ πέσῃ
τὰ γόνατα. Καὶ πιὸ ὄφελος στὸ λογισμό του βρῆκε,

340

νὰ τρέξῃ καὶ στὰ γόνατα νὰ πέσῃ τοῦ Δυσσέα.
‘Αφησε ἀμέσως καταγῆς τὴ βαθουλὴ κιθάρα,
κοντὰ στ' ἀργυροκάρφωτο θρονὶ καὶ στὸ κροντήρι,
καὶ χύθηκε τὰ γόνατα νὰ πιάσῃ τοῦ Δυσσέα
κι ἔτσι μὲ λόγια φτερωτὰ θερμοπαρακαλοῦσε·
«Σπλαχνίσου με καὶ σῶσε με, Δυσσέα, σὲ ξορκίζω.
‘Ανίσως τὸν τραγουδιστὴ σκοτώσης, θά ’ρθη μέρα

345

νὰ λυπηθῆς, ποὺ τραγουδῶ καὶ σὲ θεούς κι ἀνθρώπους.

Ἐλμαι αὐτοδίδαχτος ἐγὼ κι ἀπειρα μὲς στὸ νοῦ μου
τραγούδια μοῦ 'βαλε ὁ θεός. Καὶ πρέπει ἐγὼ κοντά σου
σὰ σὲ θεὸν νὰ τραγουδῶ. Γι' αὐτὸ μὴ μὲ χαλάσσης.

Θὰ σοῦ τὸ πῆ κι ὁ λατρευτὸς Τηλέμαχος ὁ γιός σου,
πῶς ἀθελα στὸ σπίτι σου, χωρὶς κανένα πόθο,
ἐρχόμουνα νὰ τραγουδῶ στὰ δεῖπνα τῶν μνηστήρων.

Αὐτοὶ πολλοὶ καὶ πιὸ τρανοὶ μ' ἔφερναν μὲ τὸ ζόρι ». 355

"Ἐτσι εἶπε κι ἀκούσεις ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος κι ἀμέσως
μίλησε στὸν πατέρα του, ποὺ 'ταν κοντὰ καὶ τοῦ 'πε'
« Στάσου, καὶ τὸν ἀθῶν αὐτόν, μὲ τὸ σπαθὶ μὴ βλάψῃς.
'Ακόμα καὶ τὸ Μέδοντα θὰ σώσουμε τὸν κράχτη,
ποὺ πάντα ἐμένα ἀπὸ παιδὶ στὸ σπίτι μ' ἀγαποῦσε,
ὅξω ἀν τὸν σκότωσε κι αὐτὸν ὁ Εὔμαιος κι ὁ βουκόλος,
εἴτε μπροστά σου ἀν ἔτυχε τὴν ὥρα ποὺ χυμοῦσες ».

"Ακούσεις ὁ κράχτης Μέδοντας τὸ λόγο του, ὅπως ἦταν
κρυμμένος κάτω ἀπ' τὸ θρονὶ κι ἀπάνω του εἶχε ρίζει
βοδιοῦ τομάρι νιόγδαρτο τὸ χάρο νὰ ξεφύγῃ,
κι εύτυς πεπιέται ἀπ' τὸ θρονί, πετάει καὶ τὸ τομάρι,
καὶ τρέχοντας τὰ γόνατα τοῦ Τηλεμάχου πιάνει
κι ἔτσι μὲ λόγια φτερωτὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε'
« Νά με, παιδί μου. Στάσου ἐσύ, καὶ μίλα στὸ γονιό σου,
τ' ἀκονισμένο του σπαθὶ νὰ μὴ μὲ κόψη ἐμένα
μὲς στὸ θυμό του, ποὺ βαστᾶ γιὰ τοὺς μνηστῆρες ὅλους,
ποὺ σ' ἀψηφοῦσαν οἱ τρελοὶ καὶ τοῦ 'τρωγαν τὰ βιός του ».

Τότε τοῦ χαμογέλασε κι εἶπε ὁ σοφὸς Διυσπέας:
« Μὴ φοβηθῆς καὶ τὴ Ζωὴ νὰ τὴ χρωστᾶς στὸ γιό μου,
γιὰ νὰ τὸ ἰδῆς καὶ μόνος σου καὶ νὰ τὸ πῆς στοὺς ἄλλους,
πῶς τὸ καλὸ εἰναι ἀνώτερο ἀπ' τὴν κακὴ τὴν πράξη.
Σὺ τώρα κι ὁ πολύτεχνος τραγουδιστῆς καθίστε
ὅξω στὴν πόρτα τῆς αὐλῆς, μακριὰ ἀπ' τοὺς σκοτωμένους,
ὅσο στὸ σπίτι ἀκόμα ἐγὼ νὰ κάμω ὅ,τι ἔχω ἀνάγκη ».

"Ἐτσι εἶπε κι ὅξω βγήκανε ἀπ' τὸ παλάτι οἱ δυό τους
καὶ στὸ βωμὸ καθίσανε τοῦ Δία τοῦ μεγάλου,
κι ἐδῶ κι ἐκεῖ κοιτάζανε τὸ χάρο καρτερώντας.
Τότε ὁ Διυσπέας ἔψαχνε στὸ σπίτι του, ἀν κανένας

ἡταν κρυμμένος ζωντανὸς τὸ χάρο νὰ ἔσφύγῃ.

“Ολους τοὺς εἶδε ἔνα σωρὸ στὴ σκόνη καὶ στὸ αἷμα 385
νὰ κείτουνται κάτω στὴ γῆς, σὰν ψάρια ποὺ οἱ ψαράδες
τὰ σέρνουν δέξω ἀπ’ τὸ γιαλὸ μὲ δίχτυα στ’ ἀκρογάλι,
καὶ αὐτὰ στὸν ἄμμο σπαρταροῦν τὴ θάλασσα ποθώντας,
καὶ σβήνει τὴν ἀνάστα τους ὁ λαμπερὸς ὁ ἥλιος. 390

“Ἐτοι οἱ μνηστῆρες κείτονταν ἔνας στὸν ἄλλο ἀπάνω.
Τότε ἔτοι στὸν Τηλέμαχο εἶπε ὁ σοφὸς Δυσσέας:
«Φώναξε τὴν Εύρυκλεια, Τηλέμαχε, τὴ βάγια,
ποὺ θέλω κάτι νὰ τῆς πῶ, ποὺ τὸ χω μὲς στὸ νοῦ μου».

“Ἐτοι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος τοῦ κάνει εὔτυς τὸ λόγο, 395
κι ἀφοῦ τὴν πόρτα χτύπησε τῆς βάγιας φώναξε ἔτοι
«Βάγια μου, σήκω κι ἔλλα ἐδῶ, ποὺ σ’ ὅλες μας τὶς δοῦλες,
ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται, παλιὰ ἐπιστάτρα ἐσύ εἶσαι.
Λέει νά ’ρθης ὁ πατέρας μου νὰ σοῦ μιλήσῃ κάτι».

Εἶπε κι αὐτὸς ὁ λόγος του δὲν πέταξε χαμένος.
Καὶ τοῦ ψῆλου σὰν ἀνοίξε τοῦ παλατιοῦ τὴν πόρτα 400
ἐρχόγυταν, κι ὁ Τηλέμαχος μπροστὰ τὴν ὁδηγοῦσε.
Βρήκανε τὸ Δυσσέα ἐκεῖ μὲς στ’ ἀψυχα κουφάρια
στὶς λέρες καὶ στὸ αἷμα σὸν σὰ λιοντάρι,
ποὺ πάει, λαγκαδοκούμητο σὰν χόρτασε μὲ βόδι, 405
καὶ στάζουν τὰ σαγόνια του κι ὅλο τὸ στῆθος του αἷμα,
καὶ φαίνεται προμαχτικὸ στὴν ὅψη νὰ τὸ βλέπης,
ἔτοι ὁ Δυσσέας φαίνονταν χέρια καὶ πόδια μαῦρος. 410

Κι ὡς εἶδε ἡ βάγια τοὺς νεκρούς, τὸ αἷμα σὰν ποτάμι,
πῆγε νὰ βάλῃ τὶς φωνές, τέτοια χαρὰ σὰν εἶδε.
Μὰ τὴ σταμάτησε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας νὰ φωνάξῃ, 415
κι ἔτοι στὴ βάγια μίλησε μὲ φτερωμένα λόγια:
«Μέσα σου κράτα τὴ χαρὰ καὶ μὴ φωνάξῃς, βάγια,
γιατὶ εἶναι κρίμα τοὺς νεκρούς νὰ χαίρεσαι ὅταν βλέπης.
‘Η μοίρα αὐτοὺς τοὺς γάλασε καὶ τὰ κακά τους ἔργα,
γιατὶ κανένα ἀπ’ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους δὲν ψηφοῦσαν, 420
μήτε καλὸ μήτε κακὸ ποὺ τύχαινε μπροστά τους.

Γι’ αὐτὸ κι ἀπ’ τὸ κεφάλι τους χάρος πικρὸς τοὺς βρῆκε.
Μόν’ ἔλλα τώρα νὰ μοῦ πῆς, ἀπ’ τῷ σπιτιοῦ τὶς δοῦλες
ποιές τὸ ψωμί μου ἀτίμασαν καὶ ποιές δὲν ἔχουν κρίμα».

Τότε ἔτσι ἡ βάγια Εύρυκλεια τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε· 420
 «Τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σου πῶ μετὰ χαρᾶς, παιδί μου.

Πενήντα στὸ παλάτι σου ἔχεις γυναῖκες δοῦλες,
 κι ὅλες τὶς μάθαμε δουλειές, καὶ τὰ μαλλιά νὰ ξαίνουν
 καὶ κάθε κόπο δουλικὸ μ' ὑπομονὴ νὰ στέργουν.

Δώδεκα ἀπ' ὅλες ἔπεσαν σὲ ἀδιαντροπία μεγάλη,
 καὶ μήτε ἐμένα σέβονταν μηδὲ τὴν Πηνελόπη.

Μόλις πιὰ τώρα τ' ἀκριβὸ μεγάλωσε παιδί σου,
 κι ἡ μάνα του δὲν ἀφρηγε τὶς δοῦλες νὰ προστάξῃ.

Μόν' ἄφησε με ν' ἀνεβῶ στ' ἀνώι, αὐτὰ νὰ μάθη
 κι ἡ Πηνελόπη ποὺ ὁ θεός τὴ βύθισε στὸν ὑπνον». 430

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·

«Ἀκόμα αὐτὴ μὴν τὴν ξυπνᾶς, μόν' πές στὶς δοῦλες νά 'ρθουν,
 σ' αὐτὲς ποὺ κάνανε ἀπρεπες δουλειές ἔδω ἀπὸ πρῶτα».

“Ετσι εἶπε, κι ἔφυγε ἡ γριὰ κι ἀπ' τὸ παλάτι βγῆκε,
 νὰ παραγγείλῃ γλήγορα στὶς δοῦλες ἔκει νά 'ρθουν. 435
 Κι ἔκεινος τὸν Τηλέμαχο καὶ τὸ χοιροβοσκό του
 μὲ τὸ βουκόλο κάλεσε κοντά του καὶ τοὺς εἶπε·
 «Προστάξε τώρα τοὺς νεκροὺς νὰ πάρουν οἱ γυναῖκες,
 κι ἔπειτα τὰ πεντάμορφα θρονιὰ καὶ τὰ τραπέζια
 νὰ καθαρίσουν μὲ νερὸ καὶ τρυπητὰ σφουγγάρια. 440

Κι ὅταν στὴν τάξη κάθε τι μὲς στὸ παλάτι βάλουν,
 δέω ἀπ' τὸ σπίτι βγάλτε τις ἀνάμεσα στὸ μέρος
 ποὺ τὸ στρωμένο αὐλόγυρο χωρίζει ἀπ' τὸ κελάρι
 κι ἔκει νὰ τὶς χτυπήσετε μὲ τὸ μακρὺ σπαθί σας
 δόσο ἡ ζωή τους νὰ σβηστῇ καὶ τὶς κρυψὲς ἀγάπες, 445
 πού 'χανε μὲ τοὺς ἀτροπους μνηστῆρες, νὰ ξεγάσουν».

“Ετσι εἶπε κι ὅλες ἔφτασαν οἱ δοῦλες μαζωμένες
 καὶ δάκρυα χύνανε βροχή, πικρὰ θρηνολογοῦσαν.
 Τῶν σκοτωμένων τὰ κορμιὰ σηκώσανε καὶ κάτω
 στῆς καλοτείχιστης αὐλῆς τὰ πῆγαν τὸ κελάρι, 450
 τό 'να μὲ τ' ἄλλο σωριαστά. Τὶς πρόσταξε ὁ Δυσσέας
 κι ἔκεινες θέλοντας καὶ μὴ τοὺς σκοτωμένους πῆραν.
 “Ἐπειτα τὰ πεντάμορφα θρονιὰ καὶ τὰ τραπέζια
 τὰ καθαρίζουν μὲ νερὸ καὶ τρυπητὰ σφουγγάρια.
 Τότε ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος κι ὁ Εὔμαιος κι ὁ βουκόλος, 455

τοῦ παλατιοῦ τὸ πάτωμα μὲν ἔνστρες τρίψανε ὅλο
κι ὅξω ἀπ' τὴν πόρτα τά' ριχναν οἱ δοῦλες τὰ σκουπίδια.

Κι ὅταν στὴν τάξη κάθε τι βάλανε στὸ παλάτι,

ὅξω τὶς δοῦλες ἔσυραν, ἀνάμεσα στὸ μέρος

ποὺ τὸ στρωμένο αὐλόγυρο χωρίζει ἀπ' τὸ κελάρι,

κι ὅλες ἔκει τὶς ἔκλεισαν, ποὺ γλιτωμὸ δὲν εῖχαν.

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·

« Δὲ θέλω αὐτὲς μὲ θάνατο νὰ πᾶνε τιμημένο,

ποὺ καταράστηκαν συχνὰ τὴ μάνα μου κι ἐμένα

καὶ ποὺ μ' ἀγάπαες σμίγανε κρυφὰ μὲ τοὺς μνηστῆρες ». 465

Ἐτσι εἶπε κι ἔδεσε σκοινί, τριγύρω στὸ κελάρι,
τρεχαντηριοῦ μαυρόπλωρου, ἀπ' τὸ μεγάλο στύλο
κι ἀπὸ φηλὰ τὸ τέντωσε στὴ γῆς νὰ μὴν ἀγγίζουν
τὰ πόδια. Κι ὅπως στὴ θηλιά, ποὺ μὲς στὰ χαμοκλάδια
ἔχουν στημένη, πέφτουνε κίχλες καὶ περιστέρια
κι ἔκει ποὺ στὴ φωλιὰ πετοῦν χάρο κακὸ ἀπαντέχουν,
ἔτσι εῖχαν τὰ κεφάλια τους κι οἱ δοῦλες στὴν ἀράδα,
καὶ στὸ λαιμό τους τὶς θηλιές νὰ κακοθανατίσουν.
Λίγο τα πόδια τίναξαν καὶ πέταξε ἡ ψυχή τους.

Καὶ τὸ Μελάνθιο στῆς αὐλῆς τὸ πρωτοπόρτι φέρνουν,
κι αὐτὶα καὶ μύτη τοῦ 'κοφαν μὲ τ' ἀπονο μαχαίρι,
καὶ μ' ἀγρια λύσσα τοῦ 'σπαζαν τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια.

Νίψανε ἀμέσως ἔπειτα τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια
καὶ στὸ Δυσσέα γύρισαν, σὰν τέλεψε ἡ δουλειά τους.
Τότε ἔτσι ἔκεινος μίλησε στὴ βάγια Εύρυκλεια κι εἶπε·
« Φέρε μου θειάφι καὶ φωτιά, γερόντιστα, ποὺ διώγνει
κάθε κακό, μονάχος μου τὸ σπίτι νὰ θειαφίσω,
κι ἔπειτα πήγαινε νὰ τῆς στὴν Πηγελόπη νά 'ρθη.
Κάλεσε ἔδω καὶ τοῦ σπιτιοῦ τὶς δοῦλες νά 'ρθουν ὅλες ».

Καὶ στὸ Δυσσέα ἀπάντησε ἡ βάγια Εύρυκλεια κι εἶπε
« Ὁλα, παιδί μου, αὐτὰ σωστὰ τὰ μίλησες μὲ τάξη.

Μόν' ἀσε νὰ σοῦ φέρω ἔδω χιτώνα καὶ χλαμύδα.

Αὐτὰ τὰ παλιοκούρελα στὶς πλάτες σου δὲν πρέπει

νὰ τὰ φορῆς στὸ σπίτι σου, μὴ σὲ κατηγορήσουν ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·

« Πρῶτα στὸ σπίτι τὴ φωτιά ν' ἀνάψουν εἶναι ἀνάγκη ».

460

465

470

475

480

485

490

Εἶπε, κι ἡ βάγια Εύρυκλει τοῦ κάνει εὔτὺς τὸ λόγο
κι ἔφερε θειάφι καὶ φωτιά, κι ἀμέσως ὁ Δυσσέας
ὅλο τὸ σπίτι θειάφισε, αὐλὲς μαζὶ καὶ σάλες.

Καὶ πῆγε στ' ὅμορφο ἡ γριὰ παλάτι τοῦ Δυσσέα
νὰ παραγγείλη γλήγορα σ' ὅλες τὶς δοῦλες νὰ ῥθουν.
Βγῆκαν ἀπ' τὸ παλάτι αὐτὲς στὰ χέρια φῶς κρατώντας
καὶ στὸ Δυσσέα χύθηκαν, τὸν γλυκοχαρετοῦσαν
καὶ τοῦ φιλοῦσαν μὲν χαρὲς τοὺς ὄμους, τὸ κεφάλι,
καὶ τοῦ σφιγγαν τὰ χέρια του. Τότε ἔνιωσε ὁ Δυσσέας,
ποὺ τὴν καρδιὰ τους γνώριζε, γλυκὸ νὰ κλάψῃ πόθῳ.

Ψ

Στ' ἀνώι ἀνέβηκε ἡ γριὰ χαρούμενη, νὰ φέρη
τὰ συχαρίκια στὴν κυρά, πῶς ἔφτασε ὁ καλός της.
Τὰ πόδια της δυνάμωσαν κι οἱ φτέρνες της χτυποῦσαν
κι ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι της πάει στέκει καὶ τῆς εἶπε:
«Ξύπνα, παιδί μου, γλήγορα, καλή μου Πηγελόπη,
νὰ ιδῆς ἐκεῖνα πόλπιζες καὶ χρόνια λαχταροῦσες.

5
«Ηρθε ὁ Δυσσέας μὲ καιρὸ καὶ βρίσκεται στὸ σπίτι,
καὶ τοὺς χαμένους σκότωσε μνηστῆρες, ποὺ τὸ γιό του
τυράγγησαν καὶ ρήμαξαν τὸ βιός του καὶ τὸ σπίτι ».

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τῆς μίλησε ἔτσι πάλε.

« Καλή μου βάγια, ἄχ, οἱ θεοὶ σοῦ σάλεψάν τὰ φρένα,
ποὺ καὶ τὸν πιὸ γερὸ στὸ νοῦ μπαροῦν νὰ τὸν τρελάνουν,
καὶ νὰ τοῦ γιάνουν τὸ μυαλὸ τοῦ παραστρατισμένου.
Αὔτοὶ καὶ σένα σ' ἔβλαψαν, ποὺ πρὶν τὰ φρένα σου εἶχες.

15
Τί μὲ γελᾶς, ποὺ τὴν καρδιὰ πολύπικρη τὴν ἔχω,
κι αὐτὰ μοῦ λές τ' ἀσύστατα, κι ἀπ' τὸ βαθὺ τὸν ὑπνο
μὲ ξύπνησες, ποὺ μοῦ ἀκλεινε γλυκὰ τὰ βλέφαρά μου;
« Αχ, ἔτσι δὲν κοιμήθηκα ποτέ μου, ἀφότου πῆγε
στὴν κακο - Τροία δ ἄντρας μου τὴν τρισκαταραμένη.
Μόν' πίσω γύρνα γλήγορα, κατέβα στὸ παλάτι.

20
Κι ἂν ἄλλη σκλάβα ἐρχόντανε, ἀπ' ὅσες μὲ δουλεύουν,
τέτοια μαντάτα νὰ μοῦ πῇ, τὸν ὑπνο νὰ μοῦ κόψῃ,

θά 'φευγε εύτυς μὲ κλάματα νὰ σύρη στὴ δουλειά της.
Μὰ σὺ τὴ χάρη νὰ χρωστᾶς γι' αὐτὸ στὰ γηρατειά σου».

Πάλε ἔτσι ἡ βάγια Εύρυκλεια τῆς εἶπε μὲ λαχτάρα· 25
«Δὲ σὲ γελῶ, παιδάκι μου, μόν' ἔφτασε ὁ Δυσσέας,
ἀλήθεια, κι εἰναι σπίτι του, καθὼς μ' ἀκοῦς, ὁ ξένος
ποὺ δὲν τὸν ψήφησε κανεὶς σὰν ἥρθε στὸ παλάτι.

Κι ἀπὸ καιρὸ δ Τηλέμαχος τὸ ?ξερε ἐδῶ πώς ἦταν,
μόν' ἔκρυψε ἀπὸ φρόνηση τὴ γνώμη τοῦ γονιοῦ του, 30
γιὰ νὰ πλερώσῃ τ' ἀδικα στοὺς φαντασμένους ἄντρες». Εἶπε κι ἐκείνη χάρηκε καὶ πήδηξε ἀπ' τὴν αλίνη
καὶ τὴ γριούλα ἀγκάλιασε, στὰ δάκρυα βουτημένη,
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τῆς εἶπε κράζοντάς την·

«Ἐλα νὰ ζήσης, βάγια μου, τὴν πᾶσα ἀλήθεια πές μου, 35
ἄν ἥρθε, ἀλήθεια, σπίτι του, καθὼς μοῦ παρασταίνεις,
πῶς μόνος του κατάφερε τοὺς ἄτσαλους μνηστῆρες,
ἐνῶ ὅλοι πάντα μαζωχτοὶ καθόνταν ἐδῶ μέσα; »

Τότε ἔτσι ἡ βάγια Εύρυκλεια τῆς Πηγελόπης εἶπε·
«Δὲν εἶδα, μήτε τά 'μαθα, μόν' ἄκουσα τὸ βόγγο 40
ποὺ σκοτωνόνταν. Κι ὅλες μας στῶν γιατακιῶν τὸ βάθος
όλότρεμες ζαρώναμε κλειδόμανταλωμένες.

ώστου πιὰ μὲ φώναξε ἀπ' τὸ παλάτι ὁ γιός σου,
ποὺ πρόσταξε ὁ πατέρας του νὰ 'ρθῃ νὰ μὲ φωνάξῃ.
Τότε ἥθρα τὸ Δυσσέα ἔκει, μὲς στ' ἄψυχα κουφάρια 45
νὰ στέκη ὀρθός, καὶ γύρω του, στὸ πάτωμα στρωμένοι,
ἦταν ἔκεινοι καταγῆς, ἔνας στὸν ἄλλο ἀπάνω.

Θὰ σου ἀναγάλλιαζε ἡ καρδιὰ στὰ στήθια, ἀν τὸν θωροῦσες
στὶς λέρες καὶ στὰ αἷματα χωμένο σὰ λιοντάρι. 50

Τώρα στὶς πόρτες τῆς αὐλῆς αὐτοὶ σωρὸς εἶναι ὅλοι,
κι ἐκεῖνος ἀναψε φωτιὰ μεγάλη νὰ θειαφίσῃ
τὴ σάλα, κι ἐδῶ μ' ἔστειλε νὰ ρθῶ νὰ σὲ φωνάξω.

Μόν' τρέχα, στὴν καρδούλα σας νὰ νιῶστε πιὰ κι οἱ δυό σας
χαρᾶς μιὰ στάλα, πού 'πιατε τοῦ κόσμου τὰ φαρμάκια.

Βρῆκε ὁ παλιὸς ὁ πόθιος σας τὴν ἄκρη του πιὰ τώρα. 55

Ξανάρθε ἐκεῖνος ζωντανὸς στὸ σπίτι του, καὶ βρῆκε
καὶ σένα καὶ τὸ γιόκα του, καὶ τοὺς μνηστῆρες ὅλους
τοὺς πλέρωσε στὸ σπίτι του γιατὶ τὸν ἀδικοῦσαν».

Τότε ἔτσι πάλε ἡ φρόνιμη τῆς εἶπε ἡ Πηνελόπη·
 «Ἄχομα, βάγια μου καλή, μήν καμαρώνης τόσο. 60
 Ξέρεις μὲ πόση μας χαρὰ θὰ τόνε βλέπαμε ὅλοι,
 καὶ πρῶτα ἐγὼ κι ὁ γιόκας μας, στὸ σπίτι νὰ γυρίσῃ.
 "Ομως δὲν εἶναι ὁ λόγος σου σωστὸς δύπως τὸν εἶπες,
 μὰ κάποιος σκότωσε θεδὸς τοὺς ἀτροπους μνηστῆρες,
 ποὺ θύμωσε γιὰ τ' ἄπονα καὶ τ' ἄνομά τους ἔργα. 65
 Γιατὶ κανένα αὐτοὶ θνητὸς στὸν κόσμο δὲν ψηφοῦσαν,
 εἴτε μεγάλο εἴτε μικρό, ποὺ τύχαινε μπροστά τους.
 Γι' αὐτὸς τὴν πάθανε ἀσκημα μ' αὐτές των τὶς περφάνιες.
 Μά, ἄχ, κι ὁ Δυσσέας χάθηκε ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα».

Τότε ἔτσι εὔτὺς τῆς ἀπαντᾶ κι ἡ βάγια Εύρύκλεια, κι εἶπε· 70
 «Παιδί μου, πῶς σοῦ ξέφυγαν τὰ λόγια αὐτὰ ἀπ' τὸ στόμα;
 Τὴν ὥρα ποὺ 'ναι ὁ ἄντρας σου στὸ σπίτι του φτασμένος,
 λὲς πώς δὲ θὰ γυρίσῃ πιά; Πάντα ἀπιστη ἡ καρδιά σου.
 Μά κι ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ φῶς φάνερὸ σημάδι,
 γιὰ τὴν πληγὴ ποὺ τοῦ 'καμε μὲ τ' ἄσπρο του τὸ δόντι 75
 μιὰ μέρα ὁ ἀγριόχοιρος. Τὴ γνώρισα τὴν ὥρα
 ποὺ τοῦ τὴν ἔπλυνα, κι εὔτὺς νὰ σοῦ τὸ πῶ ζητοῦσα,
 μὰ ἐκεῖνος μὲ τὴν χούφτα του μοῦ βούλωσε τὸ στόμα
 καὶ μοῦ 'λεγε, ἀπὸ φρόνηση τοῦ νοῦ του, νὰ σωπάσω.
 Μόν' τρέχα. Βάζω στοίχημα στὴν ἴδια τὴ ζωὴ μου,
 ἀν σὲ γελῶ, μὲ θάνατο σκληρὸ νὰ μὲ χαλάσης». 80

"Ἐπειτα πάλε ἡ φρόνιμη τῆς εἶπες ἡ Πηνελόπη·
 «Καλή μου βάγια, δύσκολο πολὺ νὰ καταλάβης
 τῶν ἀθανάτων τὶς βουλές, ὅσο σοφὴ κι ἀν εἶσαι.
 Μά ἀς πᾶμε στὸν Τηλέμαχο νὰ ἴδω τοὺς σκοτωμένους 85
 μνηστῆρες, καὶ νὰ μάθω ἐκεῖ ποιός τὴ ζωὴ τοὺς πῆρε».

"Ἔτσι εἶπε κι ἀπ' τὸν πύργο τῆς κατέβαινε, κι ὁ νοῦς τῆς
 λογάριαζε ἀν στὸν ἄντρα τῆς θὰ μίλας ἀπ' ἀλάργα,
 ἡ χέρια καὶ κεφάλι του νὰ πάνη νὰ τοῦ φιλήσῃ.
 Σὰ μπῆκε καὶ δρασκέλισε τὸ πέτρινο κατώφλι,
 πῆγε καὶ κάθισε ἀντικρὺ τοῦ θεῖκοῦ Δυσσέα,
 κοντὰ στὴ λάμψη τῆς φωτιᾶς, κατὰ τὸν ἄλλο τοῦχο.
 Σιμὰ στὸ στύλο τὸν ψηλὸ καθόντανε κι ἐκεῖνος
 κι εἶχε τὰ μάτια του στὴ γῆς ριγμένα, λαχταρώντας

πότε ἔνα λόγο θὰ τοῦ πῇ τὸ τρυφερὸ του ταίρι,
ἀφοῦ τὸν εἰδεῖ ἀγνάντια της. Κι ἄλλη ἡ Πηνελόπη
ῶρα πολλὴ καθύντανε κι ὁ νοῦς της ἀποροῦσε,
κι ἄλλοτε ἐκεῖ ἀπὸ πάνω του δὲ σήκωνε τὰ μάτια
κι ἄλλοτε δὲν τὸν γνώριζε, στὰ φτωχικὰ ντυμένο.

Τότε ἔτσι κι ὁ Τηλέμαχος τῆς εἶπε θυμωμένα:
«Μάνα: μου, κακομάνα μου, πόχεις καρδιὰ ἀπὸ πέτρα,
πῶς ἔτσι ἀπ' τὸν πατέρα μου σὰν ξένη ἀλάργα στέκεις,
μήτε κοντά του κάθεσαι, νὰ πᾶς νὰ τὸν ρωτήσῃς;
Καμιὰ μὲ τόση ὑπομονὴ δὲ θὰ στεκόντανε ὅλη,
ἔτσι μακριὰ ἀπ' τὸν ἄντρα της, ποὺ πίκρες σὰν περάση
γυρίσῃ στὴν πατρίδα του στὸν εἰκοστὸ πιὰ χρόνο.

Μὰ κι ἀπ' τὴν πέτρα πιὸ σκληρὴ ἔχεις καρδιὰ ἐσὺ πάντα».

Τότε ἔτσι πάλε ἡ φρόνιμη τοῦ λέει ἡ Πηνελόπη:
«Παιδί μου, ὁ νοῦς μου σάστισε κι οὔτε μπορῶ ἀπ' τὸ στόμα
νὰ βγάλω λέξη νὰ τοῦ πῷ, μήτε νὰ τὸν ρωτήσω
μήτε μπορῶ στὸ πρόσωπο νὰ τὸν κοιτάξω ἀγνάντια.
Κι ἂν δὲν θέλεις αὐτός, ἀλήθεια, κι ηρθε σπίτι,
μονάχοι ἐμεῖς καλύτερα θὰ γνωριστοῦμε οἱ δυό μας.
Γιατὶ ἔχουμε κάποια κρυφὰ σημάδια μεταξύ μας,
ποὺ τὰ κρατοῦμε μυστικὰ καὶ δὲν τὰ ξέρουν ὅλοι».

Εἶπε καὶ χαμογέλασε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας,
κι ἔτσι δύο λόγια πεταχτὰ λαλεῖ τοῦ Τηλεμάχου:
«Ἄσ' τη, λοιπόν, Τηλέμαχε, τὴ μάνα σου μονάχη
νὰ μ' ἔξετάσῃ. Γλήγορα θὰ μὲ γνωρίσῃ τότε.

Τώρα μὲ βλέπει ἔτσι λερὸ καὶ κακοφορεμένο,
γι' αὐτὸ καὶ μὲ καταφρονεῖ, ποῦ μ' εἰδεῖ, ποῦ μὲ ξέρει.
Κι ἔλα, ἀς σκεφτοῦμε τώρα ἐμεῖς τὸ πιὸ καλὸ νὰ γίνη.
Ἀν ντόπιον ἀνθρωπὸ κανεὶς σκοτώσῃ, κι ἔνα μόνο,
ποὺ δὲν ἀφήνει πίσω του πολλοὺς νὰ τὸν ζητήσουν,
φεύγει στὰ ξένα, ἀφήνοντας πατρίδα καὶ δικούς του.
Μὰ ἐμεῖς τοῦ τόπου τὴ ζωή, τὰ πρῶτα ἀρχοντοπαίδια
στὸ Θιάκι ξεπαστρέψαμε. Νά τι νὰ λογαριάσῃς».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε:
«Μόνος σου φρόντισε γι' αὐτά, πατέρα ἀγαπημένε.
Γιατὶ στὸν κόσμο ἀσύγκριτη τὴ λένε τὴ βουλή σου,

95

100

105

110

115

120

125

130

κι ούτε μπορεῖ κανεὶς θνητὸς νὰ συγκριθῇ μαζί σου.
Κι ἐμεῖς θὰ σ' ἀκλουθήσουμε φωτιὰ γεμάτοι οἱ ἄλλοι
καὶ θὰ βοηθήσουμε, θαρῶ, κατὰ τὴ δύναμή μας».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας:
« Μετὰ χαρᾶς θὰ σοῦ τὸ πῶ καλύτερο ποιό βρίσκω. 135
Λουστῆτε πρῶτα κι ὕστερα φορέστε τοὺς χιτῶνες,
καὶ βάλτε εὐτύς νὰ στολιστοῦν κι οἱ δοῦλες στὸ παλάτι.
Κι ὁ θεῖκὸς τραγουδιστὴς μὲ τὴ γλυκιὰ κιθάρα
τὸν παιγνιδιάρικο χορὸ ἀς πιάση νὰ μᾶς παιξῆ,
ὅξω ἂν ἀκοῦνε νὰ θαρροῦν πῶς γίνεται ἐδῶ γάμος, 140
εἴτε οἱ διαβάτες ποὺ περνοῦν, εἴτε οἱ γειτόνοι γύρω.
Μήπως στὴν πόλη ἀρχίτερα τρέξῃ τοῦ φόνου ἡ φήμη
πρὶν ὅξω στὸ πολύδεντρο νὰ φτάσουμε μετόχι.
Κι ἐκεὶ θὰ ἰδοῦμε τότε πῶς θὰ μᾶς φωτίσῃ ὁ Δίας».

Ἐτσι εἶπε, κι ὅλοι ὑπάκουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν. 145
Λούστηκαν πρῶτα κι ἔβαλαν χιτῶνες κι οἱ γυναῖκες
στολίστηκαν, καὶ τὴ βαθιὰ κιθάρα του σὰν πῆρε
ὁ θεῖκὸς τραγουδιστὴς τοὺς ξύπνησε τὸν πόθο
στὸ διπλοτσάκιστο χορὸ καὶ στὸ γλυκὸ τραγούδι.
Κι ὅλο ἀπ' τοὺς χτύπους τῶν ποδῶν ἀχοῦσε τὸ παλάτι, 150
καθώς οἱ ἄντρες χόρευαν κι οἱ λυγερὲς γυναῖκες.
Κι ἔτσι ἔνας εἶπε ἀκούγοντας ἀπόξω ἀπ' τὸ παλάτι:
« Κάποιος τὴν πολυγύρευτη βασίλισσα θὰ πῆρε.
Ἡ ἔρμη, δὲν τὸ βάσταξε, στ' ἀρχοντικὸ τοῦ ἀντρός της
νὰ μένη πάντα ἀνύπαντρη κι ὅσο νὰ φτάσῃ ἐκεῖνος». 155

Ἐτσι εἶπε, μὰ δὲν τὰ ἔξεραν αὐτὰ πῶς εἶχαν γίνει.
Τότε ἔλουσε ἡ κελάρισσα Βρυνόμη τὸ Δυσσέας
μὲς στὸ παλάτι κι ἀλειψε μὲ λάδι τὸ κορμί του,
κι ὅμορφα ροῦχα τοῦ 'βαλε χλαμύδα καὶ χιτώνα.
Κι ἀπ' τὸ κεφάλι τοῦ 'χυνε μιὰ ὅμορφιὰ ἡ Παλλάδα, 160
σὰν πιὸ ψηλὸς νὰ φαίνεται καὶ πιὸ παχύς. Καὶ πέφταν
ἀπ' τὴν κορφὴ του τὰ σγουρὰ μαλλιά του σὰν τὰ γιούλια.
Κι ὅπως τεχνίτης ξακουστός, ποὺ τοῦ 'μαθαν τὴν τέχνη
ο "Ηφαιστος κι ἡ Ἀθηνᾶ, μὲ μάλακα χρυσώνει
τ' ἀσήμι, καὶ περίτεχνα χρυσαφικὰ τελεύει, 165
ἔτσι μιὰ γάρη τοῦ 'χυνε στοὺς ὄμους, στὸ κεφάλι.

Κι δμοιος μ' ἀθάνατο θεὸς ἀπ' τὸ λουτρὸν δέξω βγῆκε.

Κάθισε πάλε στὸ θρονί, ποὺ τό χε πρὶν ἀφήσει,

ἀγράντια στὴ γυναικία του καὶ μὲ καημὸν τῆς εἶπε:

« Καημένη, ἀπ' ὅλες πιὸ πολὺ τὶς ἄλλες τὶς γυναικες, 170

σκληρὴ καρδιὰ σοῦ βάλανε στὰ στήθια σου οἱ Οὐράνιοι.

Καμιὰ μὲ τόση ὑπομονὴ δὲ θὰ στεκόντανε ἀλλη

ἔτσι μακριὰ ἀπ' τὸν ἄντρα τῆς, ποὺ πίκρες σὰν περάση

τῆς ἔρθη στὴν πατρίδα του τὸν εἰκοστὸν πιὰ χρόνο.

Μόν' ἔλα, βάγια, στρῶσε μου κρεβάτι νὰ πλαγιάσω, 175

κι αὐτὴ στὰ στήθια τὴν καρδιὰ τὴν ἔχει σιδερένια ».

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε:

« Καημένη, δὲν ξιπάζομαι, μήτε περήφανη εἴμαι,

μήτε σαστίζω. Μόν' καλὰ πῶς ζσουν σὲ θυμοῦμαι

τὸ Θιάκι μὲ μακρόκουπο σὰν ἀφησες καράβι. 180

Μόν' ἔλα, βάγια Εύρύκλεια, κι ἀπ' τὸ ψηλὸν παλάτι

στρῶσε δέξω τὸ κρεβάτι του, ποὺ τὸ 'καμε μονάχος.

Κι δέξω ὅταν στρώσης ἔπειτα πιάσε καὶ βάλε ἀπάνω

στρῶμα, ἀντρομίδα καὶ προβιὰ καὶ κεντητὸ σεντόνι ».

“Ετσι εἶπε δοκιμάζοντας τὸν ἄντρα τῆς, κι ἐκεῖνος 185

γύρισε κι εἶπε μὲ θυμὸ στὸ λατρευτό του ταίρι·

« Γυναικία, αὐτὸς ὁ λόγος σου μοῦ πλήγωσε τὰ σπλάχνα.

Ποιός πῆγε τὸ κρεβάτι μου νὰ τὸ παραμερίσῃ;

Δύσκολα αὐτὸ θὰ τὸ 'κανε κι ὁ πιὸ καλὸς τεχνίτης,

ἐκτὸς ὃν ζθελε ὁ θεὸς ὁ ἔδιος νὰ κατέβῃ 190

καὶ σ' ἄλλο μέρος εὔκολα θὰ τὸ τοποθετοῦσε.

“Ομως κανεὶς θνητὸς στὴ γῆ, κι ἀς ζταν νιὸς λεβέντης,

δὲ θὰ τὸ σάλευε εὔκολα, γιατὶ ἔχει ἔνα σημάδι

τρανό, δικό μου τέχνασμα, στὸ σκαλιστὸ κρεβάτι.

Φιντάνι ἐλιᾶς στενόφυλλης μὲς στὴν αὐλὴ μου ἀνθοῦσε, 195

χλωρόφρλουδο, ὄλοφούντωτο, χοντρὸ ὅπως ἔνας στύλος.

Κι ὀλόγυρά της ἔχτισα μιὰ κάμαρα, φτιασμένη

μὲ μάρμαρα πελεκητὰ καὶ μὲ σκεπὴ ἀπὸ πάνω

κι ἔβαλα πόρτες ταιριαστὲς κι ὁμορφοκαμωμένες.

“Εκοφα τῆς πυκνόφυλλης ἐλιᾶς τὴ φούντα τότες 200

καὶ τὸν κορμὸ κλαδεύοντας τὸν πελεκῶ ἀπ' τὴ ρίζα

μ' ἔνα σκεπάρνι τεχνικά, στὴ στάφνη ἴσωνοντάς τον,

κι ἔφτιασα τὰ κλινόποδα, τρυπώντας μὲ τρυπάνι.

Κι ἐκεῖθε τότες ἄρχισα νὰ φτιάνω τὸ κρεβάτι

πλουμίζοντάς το μάλαμα καὶ φίλτισι κι ἀσήμι

καὶ μέσα κόκκινο λουρὶ βοδιοῦ λαμπτὸ τεντώνω.

205

Νά τώρα τὰ σημάδια του σοῦ τά 'πα, μήτε ξέρω

ἄν μένη ἀκόμα ἀσάλευτο, γυναίκα, τὸ κρεβάτι

ἢ πιὰ ἀπ' τὴ ρίζα τὸ 'κοψε κανεὶς κι ἀλλοῦ τὸ πῆγε ».

Εἶπε κι ἐκείνης κόπηκαν τὸ πόδια κι ἡ καρδιά της 210

πάν ἀκουσε τ' ἀλάθευτα σημάδια ποὺ τῆς εἶπε

κι ἔτρεξε εύτυς ἀπάνω του στὸ δάκρυα βουτημένη

καὶ τὸ λαιμό του ἀγκάλιασε μὲ τὰ λευκά της χέρια

καὶ φίλας τὸ κεφάλι του κι ἀγαπημένα τοῦ 'πε.

« Μὴ μοῦ θυμώνης, ἀντρα μου, ποὺ σ' ὅλα στοχασμένος 215

κι ἀπ' δλους εἶσαι πιὸ πολύ. "Ἄχ, οἱ θεοὶ τὶς πίκρες

μᾶς ἔστειλαν ποὺ ζήλεψαν πάντα μαζὶ νὰ ζοῦμε,

τὰ νιάτα νὰ χαιρόμαστε, κι οἱ δυὸ μαζὶ στὸ τέλος

τῶν γηρατειῶν νὰ φτάσουμε. Μὴ μοῦ κακιώσης τώρα

ποὺ δὲ σὲ χάρηκα ἀπ' ἀρχῆς τὴν ὥρα καθώς σ' εἶδα.

220

Γιατὶ ἔτρεμες ἡ καρδούλα μου στὰ τρυφερά μου στήθια

μὴν ἔρθη ἐδῶ μὲ ψέματα κανεὶς καὶ μὲ γελάση.

Γιατὶ πολλοὶ ποὺ τὸ κακὸ σοφίζονται στὸ νοῦ τους.

Μήτε ἡ 'Ελένη ἡ 'Αργίτισσα τοῦ Δία ἡ θυγατέρα

μὲ ξένον ἀντρα ἐρωτικὰ δὲ θά 'πεφτε στὸ στρῶμα

225

ἄν ξέρε πῶς στὴ γλυκιὰ πατρίδα της μιὰ μέρα

οἱ πολεμόχαροι 'Αχαιοὶ θὰ τὴ γυρίσουν πίσω.

Μὰ στ' ἀπρεπό της φέρσιμο τὴν ἔσπρωξε ἔτσι ἡ μοίρα

καὶ πρὶν στὸ νοῦ δὲν πρόβλεψε τὸ φοβερό της κρίμα

ποὺ πρῶτα ἐμᾶς τὰ πιὸ πικρὰ μᾶς πότισε φαρμάκια.

230

Μὰ τώρα ἀφοῦ τ' ἀλάθευτα τοῦ κρεβατιοῦ σημάδια

μοῦ τά 'πες, ποὺ δὲν τά 'ξερε κανεὶς θνητὸς στὸν κόσμο

παρὰ μονάχα ἐγὼ καὶ σὺ κι ἡ σκλάβα μου 'Ακτορίδα,

ποὺ μοῦ 'δωσε ὁ πατέρας μου γιὰ ἐδῶ ὅταν ξεκινοῦσα,

καὶ μᾶς φυλοῦσε τὶς κλειστὲς τοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες,

235

τώρα μοῦ πείθεις τὴν καρδιά, τόσο σκληρὴ κι ἀς εἶναι ».

Εἶπε καὶ τότε πιὸ πολὺ τοῦ ξύπνησε τὸν πόθο

τοῦ θρήνου κι ἔκλαιε τὴν πιστὴ γυναίκα του κρατώντας.

- Κι ὅπως κοιτάζουν τὴ στεριὰ μὲ πόθο καὶ λαχτάρα
στὸ πέλαγο ὅσοι κολυμποῦν ποὺ τὸ γερὸ καράβι 240
τοὺς σπάση μεσοπέλαχα ὁ Σείστης Ποσειδώνας
χτυπῶντας μὲ τὸν ἄνεμο καὶ τ' ἀφρισμένο κύμα,
καὶ λίγοι ἀπ' τὸ ἄγριο πέλαγο γλιτώνουν κολυμπώντας
κι ἀπ' τὸ κορμὶ τοὺς χύνεται τῆς θάλασσας ἡ ὄρμη 245
κι μὲ χαρὰ πατοῦν στεριὰ σὰν ζέψυγαν τὸ χάρο,
ἔτσι κι ἔκεινη χαίρονταν τὸν ἄντρα τῆς νὰ βλέπῃ
κι οὕτ' ἔβγαζε τὸ ἀφράτα τῆς τὰ χέρια ἀπ' τὸ λαιμό του.
- Κι ἡ ροδοδάχτυλη Αὔγη θὰ ἕρισκε αὐτοὺς νὰ κλαῖνε,
ἄν ἄλλο δὲ σοφίζουνταν ἡ Ἀθηνᾶ Παλλάδα. 250
- Τὴ Νύχτα ἀλληργα κράτησε στὰ πέρατα τοῦ κόσμου
καὶ τὴ χρυσόθρονη Αὔγη στοῦ Ὥκεανοῦ τὴν ἄκρη,
μηδ' ἀφησε τὰ γλήγορα νὰ ζέψη τὸ ἀλογά της
τὸ Λάμπρο καὶ τὸ Φωτεινό, τὰ δυό της τὰ πουλάρια,
ποὺ τῆς τραβοῦν τὸ ἀμάξι της καὶ φῶς στὸν κόσμο φέρονταν.
- Τότε εἶπε στὴ γυναίκα του πάλε ὁ σοφὸς Δυσσέας· 255
«Ἄχ, ὅλα μας τὰ βάσανα δὲν πῆραν, φῶς μου, τέλος
καὶ πίσω ἀκόμα ἀμέτρητοι μᾶς περιμένουν πόνοι
σκληροί, ποὺ γράφει δλόκληρους νὰ τοὺς περάσω ἡ μοίρα.
«Ετοι προφήτεψε ἡ ψυχὴ τοῦ μάντη Τειρεσία
τὴ μέρα ποὺ κατέβηκα στὸ σκοτεινὸ τὸν "Ἄδη 260
ζητῶντας μὲ τοὺς ναῦτες μου νὰ φτάσω στὴν πατρίδα.
Μόν' ἔλα τώρα, ἀγάπη μου, νὰ πάμε στὸ κρεβάτι
νὰ κοιμηθοῦμε, τὸ γλυκὸ τὸν ὑπνὸ νὰ χαροῦμε».
- Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τὸ ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
«Ἐτοι μη θὰ ναι ἡ κλίνη σου τὴν ὥρα ποὺ θελήσης, 265
ἀφοῦ σ' ἀξιώσανε οἱ θεοὶ μὲ τὸ καλὸ νὰ φτάσης
στὴν ποθητὴ πατρίδα σου, στὸ ἀρχοντικό σου σπίτι.
Μόν' ἔλα ἀφοῦ θυμήθηκες τὰ βάσανά σου τώρα,
πέξ τα κι ἐμένα, ἄν καὶ θαρρῶ στερνὰ πῶς θὰ τὰ μάθω.
"Ομως κι ἀμέσως ἀσκημο δὲν εἶναι νὰ τὰ ξέρω». 270
- Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
«Κακημένη, αὐτὰ τί τὰ ζητᾶς, τί θέλεις νὰ τὰ μάθης;
Μόν' ἔλα, δίχως τίποτε νὰ κρύψω νὰ τὸ ἀκούσης,
"Ομως γι' αὐτὸ δὲ θὰ χαρῆς, καθὼς κι ἐγὼ δὲ καίρω

ποὺ μοῦ 'πε ὁ μάντης σὲ πολλές θυητῶν νὰ τρέξω χῶρες, 275
 κρατώντας καλοσήκωτο κουπὶ στὰ δύο μου χέρια,
 ὅσο νὰ φτάσω σὲ λαοὺς ποὺ θάλασσα δὲν ζέρουν
 καὶ τρώνε ἀνάλατο φαγὶ καὶ μήτε ἀπὸ καράβια
 γνωρίζουν κοκκινόπλωρα, μήτε εἰδανε ποτέ τους
 τὰ καλοτράβηχτα κουπιὰ ποὺ 'ναι φτερὰ τῶν πλοίων. 280
 Κι ἄκου, καθὼς μοῦ τό 'λεγε τ' ἀλάθευτο σημάδι.

"Οταν στὸ δρόμο ποὺ τραβῶ ξένος μὲ βρῆ διαβάτης
 καὶ λιχνιστήρι αὐτὸ μοῦ πῆ στὸν δύο ποὺ στηκώνω,
 πρόσταξε τότε τὸ κουπὶ στὸ χῶμα νὰ τὸ μπήξω 285
 κι ὅμορφα νὰ προσφέρω ἐκεῖ σφαχτὰ στὸν Ποσειδώνα,
 ἀρνί, δαμάλι καὶ καπρὶ τῶν χοίρων ἀνχάτη,
 νὰ φτάσω στὴν πατρίδα μου κι ἀρχοντικὲς θυσίες
 πολλές νὰ κάμω στοὺς θεούς, ποὺ κατοικοῦν στὰ οὔρανια,
 μὲ τὴ σειρὰ τοῦ καθενός. Κι ὁ θάνατος πιὰ τότε
 γλυκὸς μακριὰ ἀπ' τὰ πέλαγα θὰ 'ρθῃ νὰ μ' ἀνταμώσῃ 290
 στ' ἀρχοντικά μου γηρατειά. Καὶ γύρω μου ὁ λαός μόν
 πάντα θὰ ζῇ καλότυχος. "Ετοι εἶπε πώς θὰ γίνουν ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
 "Αφοῦ καλύτερα οἱ θεοὶ τὰ γηρατειά σοῦ γράφουν,
 ἔχεις ἐλπίδα στὰ στερνὰ νὰ πάψουν τὰ δεινά σου ». 295

'Ενόσω αὐτὰ κουβέντιαζαν μιλώντας μεταξύ τους
 ἡ Εύρυνόμη ἔτοιμαζε κι ἡ βάγια τὸ κρεβάτι
 βάζοντας στρώματα ἀπαλὰ στὴ λάμψη τῶν λαμπτάδων.
 Κι ἀφοῦ μὲ βιάση στρώσανε τὸ μαλακὸ κρεβάτι
 γύρισε στὸ γιατάκι της νὰ κοιμηθῇ ἡ γριούλα 300
 κι ἡ Εύρυνόμη μ' ἔνα φῶς στὸ χέρι προχωροῦσε,
 καθὼς οἱ δύο τους πήγαιναν νὰ πέσουν στὸ κρεβάτι.
 Κι ἄμα τοὺς πῆγε γύρισε κι αὐτὴ στὴν κάμαρή της.
 Κι ἔκεινοι τότε στὸ παλιὸ κρεβάτι μὲ λαχτάρα
 τῆς παντρεῖας θυμήθηκαν τὴν ὥρισμένη τάξη. 305
 Τότε ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος, ὁ Εὔμαιος κι ὁ Βουκόλος
 πάψανε ἀμέσως τὸ χορό, πάφανε κι οἱ γυναικεῖς
 κι ὅλοι ἔπειτα κοιμήθηκαν στὸ ισκιερὸ παλάτι.

Κι ἔκεινοι, ἀφοῦ χαρήκανε τὴ ζαχαρένια ἀγάπη,
 γλυκιὰ κουβέντας ἀρχίσανε μιλώντας μεταξύ τους. 310

Μιὰ τοῦ ἕτερης μὲς στὸ παλάτι ἐκείνη
τὴ συχαμένη συντροφιὰ νὰ βλέπῃ τῶν μνηστήρων,
ποὺ σφάζανε ἐξ αἰτίας τῆς πλῆθος ἀρνιὰ καὶ βόδια
κι ἀπ' τὰ πιθάρια ἀμέτρητο γλυκὸ κρασὶ τραβοῦσαν,
μιὰ πάλε ὁ θεογέννητος τῆς ἔλεγε ὁ Δυσσέας
ὅσα στοὺς ἄλλους ἔκαμε δεινὰ κι ὅσα κι ὁ ἵδιος
κακόπαθε. Καὶ χαίρουνταν ν' ἀκούη ἡ Πηνελόπη
κι οὕτ' ὑπνος τῆς ἐρχόντανε πρὶν ὅλα νὰ τὰ μάθη.

Κι ἀρχισε πῶς τοὺς Κίκονες ὑπόταξε. Κατόπι
πῶς ἔφτασε στὴν καρπερὴ τῶν Λωτοφάγων χώρα.
‘Ο Κύκλωπας τί τοῦ ἔκαμε καὶ πῶς τὰ πλέρωσε ὅλα,
ποὺ τοῦ ἔφαγε δίχως σπλαχνιὰ τοὺς ποθητοὺς συντρόφους.
Πῶς ἔφτασε στὸν Αἴολο καὶ τὸν φιλοξενοῦσε,
ὅμως δὲν τοῦ τανε γραφτό, κι ἀς τὸν ἔεπροβοδοῦσε
ἀκόμα νά ῥθη στὴ γλυκιὰ πατρίδα, κι ἡ φουρτούνα
στὴν φαροτρόφα θάλασσα τὸν γύρισε Θρηνώντας.
Πῶς πῆγε στὴν Τηλέπυλο, τῶν Λαιιστρυγόνων χώρα,
ποὺ τὰ καράβια γάλασσαν, καὶ τοὺς γοργοὺς συντρόφους
(ὅλους, καὶ μόνος γλίτωσε μὲ τὸ καράβι ἐκεῖνος).
Τῆς Κίρκης τὰ καμώματα τῆς εἶπε καὶ τοὺς δόλους,
στὸν “Ἄδη πῶς κατέβηκε τὸν καταραχνιασμένο,
τοῦ Τειρεσία τὴν ψυχὴ τοῦ μάντη νά ρωτήσῃ,
μὲ πλοϊο του πολύσκαρμο, κι εἶδε ὅλους τοὺς συντρόφους
κι ἐκείνη ποὺ τὸν ἔκαμε κι ἔθρεψε ἀπὸ μικράκι.
Πῶς τ' ἀκούσε τὸ λυγερὸ τραγούδι τῶν Σειρήνων,
πῶς ἔφτασε καὶ στὶς Κρουστὲς τὶς πέτρες καὶ στὴν ἔρμη
τὴ Σκύλλα καὶ τὴ Χάρυβδη, ποὺ δίχως νὰ τὴν πάθη
κανεῖς θυητὸς δὲν πέρασε καμιὰ φορά κοντά τους.
Πῶς φάγανε οἱ συντρόφοι του τοῦ “Ηλιού τὰ γελάδια,
πῶς ἔκαψε τὸ γλήγορο καράβι ὁ βροντορίχτης,
τοῦ Κρόνου ὁ γιός, μὲ φλογερὸ ἀστροπελέκι τότε
κι δλοὶ οἱ λεβέντες χάθηκαν συντρόφοι του, κι ἐκεῖνος
τὴ μαύρη μοίρα ξέφυγε μονάχος, καὶ πῶς πῆγε
στῆς Όρυγίας τὸ νησί, στὴν Καλυψώ τὴ νύφη,
ποὺ τὸν κρατοῦσε κι ἄντρα τῆς ποθοῦσε νά τὸν ἔγη,
καὶ στὴ βαθιὰ τὸν ἔθαψε σπηλιά τῆς, τάζοντάς του

νὰ τόνε κάμη ἀθάνατο κι ἀγέραστον ἀκόμα,
ὅμως ποτὲ δὲν τοῦ πειθε στὰ στήθια τὴν καρδιά του.

Πῶς ἔφτασε στοὺς Φαιάκες μὲ βάσανα καὶ πίκρες,

ποὺ σὰ θεὸ τὸν τίμησαν ἀπ' τὴν καρδιά τους ὅλοι
καὶ μὲ καράβι στὴ γλυκιὰ τὸν ἔστειλαν πατρίδα,
γαλκὸ καὶ μάλαμα σωρὸ καὶ ροῦχα δίνοντάς του.

Αὐτὸ τὸ λόγο εἶπε στερνὸ κι ὑπνος γλυκὸς τὸν πῆρε,
ποὺ ὅλα τὰ μέλη παραλεῖ καὶ τῆς ψυχῆς τὶς ἔννοιες.

Κι ἔνα ἄλλο ἡ λιόθωρη θεὰ σοφίστηκε ἡ Παλλάδα. 355

Τὴν ὥρα ποὺ κατάλαβε πώς χόρτασε ὁ Δυσσέας
τὸν ὑπνο καὶ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς γλυκοποθητῆς του,
σήκωσε τὴ χρυσόθρονη τὴ νυχτογεννημένη
ἀμέσως ἀπ' τὸν Ὁκεανό, νὰ φέρη φῶς στὸν κόσμο.

Σηκώθηκε ἀπ' τὸ μαλακὸ κρεβάτι κι ὁ Δυσσέας
κι ἔτσι δυδ λόγια μίλησε στὸ λατρευτό του ταίρι:

« Καλή μου, πιὰ ἀπὸ βάσανα χορτάσαμε κι οἱ δυό μας
ἀτή σου τὸν πολύπαθο νὰ κλαῖς τὸ γυρισμό μου,
κι ὁ Δίας κι οἱ λοιποὶ θεοὶ νὰ μὲ κρατοῦν μὲ πίκρες
ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα μου, ποὺ τόσο τὴν ποθῦσα. 365

Τώρα τὸ πολυπόθητο σὰ βρήκαμε κρεβάτι,
τὸ βιός μας θὰ κοιτάξουμε στὸ σπίτι ἐδῶ, ὅσο μένει,
κι δσα μοῦ κόψανε οἱ γαμπροὶ σφαχτά μου οἱ ξιπασμένοι,
πολλὰ θὰ πάρω μόνος μου, κι ἄλλα οἱ Θιακοὶ θὰ δώσουν,
ώσότου μέσα τὶς αὐλές νὰ τὶς γεμίσουν ὅλες. 370

Μὰ τώρα στὸ πολύδεντρο τὸ ξοχικὸ θὰ σύρω,
νὰ ἰδῶ τὸ γέρο μου γονιό, ποὺ κλαίει πικρὰ γιὰ μένα.

Καὶ κάμε, φῶς μου, ὅπως σου πῶ, στοχαστικὴ κι ἀς εἰσαι.
Θὰ τρέξῃ ἡ φήμη τῶν γαμπρῶν, ποὺ ξέβγαλα στὸ σπίτι,
ὁ ἥλιος ἄμα πρωτοβγῆ. Στ' ἀνώι ἀνέβα τότες
καὶ κάτσε μὲ τὶς δουλειὲς σου χωρὶς νὰ ἰδῆς κανένα. 375

Εἶπε κι ἀμέσως φόρεσε τὰ ξακουστὰ ἄρματά του,
κι ἔπειτα τὸν Τηλέμαχο, τὸν Εῦμαιο, τὸν τσοπάνη
σηκώνει κι εἶπε τ' ἄρματα νὰ βάλουν τοῦ πολέμου.
Κι ἔκεινοι τὸν ὑπάκουουσαν καὶ πήρανε τὰ ὅπλα. 380

Τὴν πόρτα ἀνοίγουν κι ἔβγαιναν, κι ὁ δόλιος ὁ Δυσσέας.

ἔξω ἀπ' τὴν πόλη τοὺς περνᾶ, σκοτάδι σκεπασμένους.

Ω

Κάλεσε τὶς ψυχὲς ὁ Ἐρμῆς κοντά του τῶν μνηστήρων,
κρατώντας τὸ χρυσὸν ραβδί, ποὺ ἀνθρώπων, ὅσους θέλει,
μαγεύει μάτια ἥ καὶ ἔμπνα πάλε ἄλλους κοιμισμένους.

Μὲ κεῦνο τὶς ξεκίνησε κι αὐτὲς τὸν ἀκλουθοῦσαν
μὲ τσιριχτά· κι ὅπως πετοῦν μὲς στῆς σπηλιᾶς τὸ βάθος
οἱ νυχτερίδες τρίζοντας, ὅταν καμιὰ ἀπ' τὸ βράχο

πέσῃ κι ἀπ' τὴν ἀρμάθια της, ποὺ δένει ἥ μὰ τὴν ἄλλη,
τὸ ἴδιο τρίζανε οἱ ψυχὲς καθὼς τὶς ὁδηγοῦσε
νὰ πᾶνε ὁ ἄκακος Ἐρμῆς στὸ μουχλιασμένο δρόμο.

Πέρασαν τὴ Λευκόπετρα καὶ τοῦ Ὁκεανοῦ τὸ ρέμα,
περνοῦν τοῦ Ἡλιου τὴν μπασιά, τὴ χώρα τῶν ὄνείρων,
κι εὔτὺς σὲ λίγο φτάσανε στ' ἀσφοδελὸν λιβάδι,
ποὺ μένουν ὅλες οἱ ψυχές, τῶν πεθαμένων ἵσκιοι.

Καὶ τ' Ἀχιλλέα τὴν ψυχὴν καὶ τοῦ Πατρόκλου βρῆκαν
καὶ τοῦ Ἀντιλόχου καὶ μαζὶ τοῦ πολεμόχαρου Αἴα,
ποὺ ἦταν ὁ πρῶτος στὸ κορμὶ καὶ στὴ λεβέντικη ὅψη
μέσα στοὺς ἄλλους Δαναοὺς μετὰ ἀπ' τὸν Ἀχιλλέα.
Ἐτοι συνόδευαν αὐτοὶ τὸν ξακουστὸν Ἀχιλλέα,
κι ἤρθε περίλυπη ἡ ψυχὴ τοῦ βασιλιᾶ Ἀγαμέμνου
καὶ γύρω του συνάχτηκαν οἱ ἄλλες, ποὺ μαζὶ του
πῆγαν μὲ θάνατο σκληρὸν στὴν κατοικία τοῦ Αἰγίστου.

Πρώτη τοῦ μίλησε ἡ ψυχὴ τοῦ ξακουστοῦ Ἀχιλλέα.
«Τ' Ἀτρέα γιέ, σὲ λέγαμε τὸν πιὸ ἀγαπημένον

πάντα ἀπ' τοὺς ἄλλους ἀρχηγούς, στὸ βροντορίχτη Δία,
γιατὶ ὅριζες πολὺ στρατό, τὰ πρῶτα παλικάρια,
στὴν Τροία, ποὺ μᾶς πότισε τοὺς Ἀχαιοὺς φαρμάκια.

Μὰ πρὶν τῆς ὥρας ἔμελλες νὰ πᾶς καὶ σὺ ἀπ' τὴ μοίρα,
ποὺ ὅποιος στὸν κόσμο γεννηθῇ θνητὸς δὲν τὴν ξεφεύγει.

«Ἀμποτε, μέσα στὶς τιμές τῆς βασιλείας ποὺ εἶχες,
ὁ θάνατος νὰ σ' ἔβρισκε κι ἡ μοίρα σου στὴν Τροία.

Τότε οἱ Παναχαιοὶ ψήλο θὰ σοῦ σταίνων μνημούρι
καὶ πίσω δόξα θ' ἀφηνες μεγάλη στὸ παιδί σου.

Τώρα μὲ θάνατο πικρὸν νὰ πᾶς ξῆται γραφτό σου ».

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ἡ ψυχὴ τοῦ γ'οῦ τ' Ἀτρέα κι εἶπε·
 « Γιὲ τοῦ Πηλέα καλότυχε, θεόμορφε Ἀχιλλέα,
 ποὺ ἀλάργα ἀπ' τ' "Ἀργος χάθηκες στὴν Τροία καὶ γιὰ σένα
 οἱ πρῶτοι πέσανε" Ἀχαιοὶ τριγύρω σου καὶ Τρῶες
 σὰν πολεμοῦσαν κύκλο σου καὶ σὺ ξεσούν ξαπλωμένος
 μακρὺς πλατὺς στὸν κουρνιαχτό, δίχως πιὰ νοῦ γιὰ ἀμάξια.
 Καὶ πολεμούσαμε δόλοι ἐκεῖ δόσο βαστοῦσε ἡ μέρα,
 κι ὁ Δίας ἀν δὲν ἔβρεχε, δὲ θά "πανε κι ἡ μάχη."
 Κι ἀπ' τὶς ριξιές σὰν πήραμε τὸ λείψανο στὰ πλοῖα,
 σὲ στρῶμα σὲ ξαπλώσαμε, καὶ τ' ὅμορφο κορμί σου
 παστρέψαμε μὲ χλιόν νερὸν καὶ λάδι, κι δόλοι γύρω
 χύνανε δάκρυα οἱ Δαναοὶ κι ἔκοβαν τὰ μαλλιά τους.
 Κι ἡ μάνα σου ἥρθε ἀπ' τὸ γιαλὸν μ' ἀθάνατες Νεράιδες
 σὰν ἄκουσε τὴν εἰδῆση καὶ μιὰ βουὴ μεγάλη
 σηκώθηκε στὴ θάλασσα, ποὺ δλους τρεμούλα πῆρε.
 Θά "μπαιναν τότε οἱ Δαναοὶ στὰ βαθουλὰ καράβια,
 ἀν δὲν τοὺς κράταγε ἄνθρωπος, πολλῶν κι ἀρχαίων γνώστης,
 ὁ Νέστορας, ποὺ κι ἀπὸ πρὶν σοφὴ ξῆται ἡ βουλὴ του.
 Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ τοὺς μίλησε ἔτσι κι εἶπε·
 « 'Ἄργιτες, Ἀχαιόπουλα, μὴ φεύγετε, σταθῆτε,
 νά 'ρθη ἀπ' τὸ κύμα ἡ μάνα του μ' ἀθάνατες Νεράιδες
 τὸ πεθαμένο της παιδὶ νὰ τὸ μοιρολογήσῃ ». 55
 Κι οἱ μεγαλόψυχοι Ἀχαιοὶ τὴν ἄκουσαν καὶ μένουν.
 Γύρω σου οἱ κόρες στάθηκαν τοῦ πελαγίσιου γέρου,
 κι ἀλιωταὶ ροῦχα σοῦ 'βαλαν καὶ τὸ χαμό σου κλαίγαν.
 Κι οἱ Μοῦσες δλες, κι οἱ ἐννιά, μὲ τὴ γλυκιὰ φωνὴ τους,
 μοιρολογοῦσαν, ποὺ Ἀχαιοῦ δὲν ἔμεινε ἔνα μάτι
 ἀδάκρυτο. Τέτοιον καημὸν τὸ μοιρολόνι σκορποῦσε.
 Μέρες καὶ νύχτες δεκαφτά, χωρὶς νὰ πάψῃ ὁ θρῆνος,
 σὲ κλαίγαμε, οἱ ἀθάνατοι μὲ τοὺς θητοὺς ἀνθρώπους.
 Στὶς δεκοχτὼ σὲ δώσαμε στὶς φλόγες καὶ τριγύρω
 ἀρνιὰ παχιὰ σοῦ σφάξαμε καὶ τραχηλάτα βόδια.
 Καὶ σὺ στὰ ροῦχα τῶν θεῶν, στὸ λάδι καὶ στὸ μέλι
 καιγόσουν, κι ἀπειροὶ Ἀχαιοί, πεζούρα κι ἀμάξιδες,
 τ' ἔρματα ρίγναν στὴ φωτὰ νὰ δυναμώσῃ ἡ φλόγα 65

καὶ μιὰ βουὴ σηκώθηκε κι ἀλαλαγμὸς μεγάλος.

Κι ὅταν πιὰ σ' ἔκαψε ἡ φωτιά, τὰ κόκαλά σου τ' ἀσπρα
συνάξαμε τὴ χαραυγὴ καὶ βάλαμε, Ἀχιλλέα,
σὲ λάδι κι ἄδολο κρασί. Κι ἔνα χρυσὸ δάμφορέα
ἔφερε ἡ μάνα σου, δουλειὰ τοῦ ξακουσμένου Ἡφαίστου,
κι ἔλεγε ἀπ' τὸ Διόνυσο πῶς χάρισμα τὸν εἶχε
Ἐκεῖ, Ἀχιλλέα, βάλαμε τὰ κόκαλά σου τ' ἀσπρα.

70

μὲ τοῦ Πατρόκλου ἀνάμιχτα, πού 'χε ἀπὸ πρὶν πεθάνει,
καὶ τοῦ Ἀντιλόχου χωριστά, ποὺ ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους
— ὁ Πάτροκλος σὰν πέθανε — ξεχωριστὰ ἀγαποῦσες.

75

Κι ὀλόγυρά τους ἔπειτα ψηλὸ μεγάλο τάφο
σηκώσαμε ὅλας ὁ στρατὸς τῶν μαχητῶν Ἐλλήνων
στὸν ἀπλωτὸν Ἐλλήσποντο, σὲ μᾶς κορφῆς τὴν ἄκρη,
νὰ φαίνεται ἀπ' τὸ πέλαγο καὶ νὰ τὸν βλέπουν ὅλοι,
ὅσοι στὸν κόσμο τώρα ζοῦν κι ὅσοι ξοπίσω θά: ῥθουν.

80

Κι ἀπ' τοὺς θεοὺς ἡ μάνα σου πεντάμορφα βραβεῖα
ζήτησε καὶ μᾶς ἔβαλε στῶν Ἀχαιῶν τοὺς πρώτους.
Πολλὲς φορὲς θά σου 'τυχε νὰ ἰδῆς ταφὲς ἡρώων,
ὅταν μεγάλος βασιλιάς καμιὰ βολὰ πεθάνη,
ποὺ βγαίνουν στὸν ἀγώνα οἱ νιοὶ νὰ πάρουν τὰ βραβεῖα.

85

Μὰ ἐκεῖνα ἀνίσως τά 'βλεπες, θὰ σάστιζε ἔτσι ὁ νοῦς σου,
πόβαλε ἡ ἀργυρόποδη θεὰ γιὰ σένα ἡ Θέτη,
γιατὶ ἥσουν στοὺς μακαριστοὺς θεοὺς ἀγαπημένος.

90

Κι ἀν πέθανες, δὲ χάθηκε στὸν κόσμο τ' ὄνομά σου,
μὰ θά 'ναι αἰώνια ἡ δόξα σου σ' ὅλη τὴ γῆ, Ἀχιλλέα.
Ἐγὼ δύμως ἀπ' τὸν πόλεμο ποιό τ' ὄφελος ποὺ βρῆκα;
Θάνατο μοῦ 'γραψε πικρὸ στὸ γυρισμό μου ὁ Δίας,
νὰ σκοτωθῶ ἀπ' τὸν Αἴγιστο κι ἀπ' τὴν κακὴ γυναικα».

95

Κι ἐκεῖ ποὺ τέτοια λέγανε μιλώντας μεταξύ τους,
ἔφτασε κι ὁ Ἀργοφονιὰς φέρνοντας τῶν μνηστήρων
στὸν Κάτω Κόσμο τὶς ψυχές, ποὺ σκότωσε ὁ Δυσσέας.

Κι ὅπως τοὺς είδαν σάστισαν κι εὔτυς κοντά τους πῆγαν.
Γνώρισε ἀμέσως ἡ ψυχὴ τοῦ βασιλιᾶ Ἀγαμέμνου
τοῦ Μελανέα τὸ παιδί, τὸν ξακουστὸ Ἀμφιμέδο,
γιατὶ τὸν φιλοξένησε στὸ σπίτι του στὸ Θιάκι.
Πρώτη τοῦ μίλησε ἡ ψυχὴ τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα κι εἶπε:

100

- « Ποιά συμφορά σᾶς ἔφερε στή μαύρη γῆ, Ἀμφιμέδο,
ἔτσι ὅλους συνομήλικους καὶ διαλεχτούς λεβέντες;
Στὴν πόλη ἄλλο δὲ θά βρισκες τέτοιο λογάδι ήρώων.
Μὴ στὰ καράβια δ Σαλευτῆς σᾶς χάλασε τοῦ κόσμου,
κακὸ βοριά σηκώνοντας καὶ κύματα ἀφρισμένα;
Μὴ στὴ στεριά σᾶς χάλασαν δύχτροι ποὺ ἀρνιά καὶ βόδια
τοὺς πήρατε; Μὴν πέσατε τὴν ὥρα ποὺ τὸ κάστρο
καὶ τὶς γυναικες ἀπὸ σᾶς νὰ σώσουν πολεμοῦσαν;
Πέξ μου γι' αὐτὸ ποὺ σὲ ρωτῶ. Γιὰ φίλος σου παινιέμαι.
Η δὲ θυμᾶσαι μιὰ φορὰ στὸ σπίτι σου πὼς ἤρθα
νὰ πάρω μὲ τ' ἀνάφρυδα καράβια τὸ Δυσσέα
μαζὶ μὲ τὸν ὀπλαρχηγὸ Μενέλαο γιὰ τὴν Τροία;
Σκίσαμε τ' ἀφροπέλαγο σ' ὅλόκληρο ἔνα μήνα,
ἀφοῦ μὲ κόπο ἀλλάξαμε τῇ γνώμη τοῦ Δυσσέα ». 115
- Πάλε ἔτσι ἀπάντησε ἡ ψυχὴ τοῦ ξακουστοῦ Ἀμφιμέδου.
« Τ' Ἀτρέα ξακουσμένε γέλ, πρωτάρχοντα Ἀγαμέμνο,
κι ἐγώ ὅλα τὰ θυμοῦμαι αὐτά, θεόθρεφτε, ὅπως τὰ πες.
Τώρα νὰ μάθης θὰ σοῦ πῶ, χωρὶς νὰ τὰ σκεπάσω,
τὸ θιβερὸ τὸ τέλος μας πῶς ήταν. Τοῦ Δυσσέα,
πόλειπτε ἀλάργα, θέλαμε νὰ πάρουμε τὸ ταίρι,
καὶ κείνη μήτε ἀρνιόντανε, μήτ' ἔκανε τὸ γάμο
κι ἔνα μονάχα κοιτάζε πῶς νὰ βρη τὸ χαμό μας. 125
- Κι ἀκόμα αὐτὸ τὸ τέχνασμα σοφίστηκε μὲς στ' ἄλλο.
Τὸν ἀργαλειό της ἔστησε στὸν πύργο της νὰ φάνη
διπλό, ϕιλόδιαστο πανί κι ἔτσι ἀξαφνα μᾶς εἶπε·
« Αφοῦ πιὰ πέθανε, παιδιά, δ θεϊκὸς Δυσσέας, 130
ἔχετε λίγη ὑπομονὴ κι ἀς βιάζεσθε γιὰ γάμο,
ὅσο νὰ φάνω τὸ πανί, νὰ μὴ μοῦ πᾶν χαμένα
τὰ νήματα, ἔνα σάβανο νὰ κάμω τοῦ Λαέρτη,
ὅταν τὸν βρῆ τοῦ ἀξύπνητου θανάτου ἡ μαύρη μοίρα,
μὴ μὲ κατηγορήσουνε μιὰ μέρα οἱ Θιακοπούλες 135
πῶς πῆγε δίχως σάβανα, κι ἀς εἶχε βιός χιλιάδες »..
« Ετσι εἶπε κι ἀποκοίμισε τὴν ἄφοβη καρδιά μας.
Κι ἔφαινε τότε τὸ πανί τ' ἀτέλειωτο ὅλη μέρα
καὶ μὲ τὸ φῶς δουλεύοντας τὸ ξήλωνε τὴ νύχτα.
Τρεῖς χρόνους ἔτσι κέρδισε νὰ μᾶς γελᾶ μὲ ἀπάτη. 140

Κι ο τέταρτος σὰν ἔφτασε μὲ τῶν καιρῶν τὸ διάβα
(κι οἱ μῆνες ὅλο πέρναγαν καὶ πλήθαιναν οἱ μέρες)
μιὰ δούλα τὸ μαρτύρησε, ποὺ μόνη τά ἔξερε ὅλα,
καὶ τὸ πανὶ τὴν πιάσαμε τ' ὅμορφο νὰ ἔηλώνη.

Τότε, ἤθελε δὲν ἤθελε, τ' ἀπόσωσε ἐξ ἀνάγκης.

145

Στὸν ἀργαλεὶὸν σὰν τὸ ὑφανε καὶ τὸ ὕγαλε πλυμένο
στὸ φῶς τῆς μέρας, πόλαμπε σὰν ἥλιος, σὰ φεγγάρι,
τότε ἀπὸ κάπου τὸ θεῖκὸ Δυσσέα κακὴ μοίρα
φέρνει σὲ μιὰ ἄκρη ἔοχικῃ πόμενε ὁ χοιροτρόφος.

Ἐφτασε ἀπ' τὴν ἀμμουδερὴ τὴν Πύλο ἐκεῖ κι ὁ γιός του
ὅ συνετὸς Τηλέμαχος μ' ἔνα καράβι μαῦρο,
κι ἀφοῦ τὸ χάρο πλέξανε κι οἱ δύο τους τῶν μνηστήρων,
ἤρθε ὁ Τηλέμαχος μπροστά καὶ πίσω του ὁ Δυσσέας
στὴν πόλη, κι ὁ χοιροβοσκὸς τὸν ἔφερνε παρόμοιο
μὲ γέρο δύστυχο φτωχὸ ντυμένο μὲ κουρέλια.

150

(Ροῦχα λερὰ στὸ σῶμα του, καὶ στὸ ραβδὶ ἀκουμποῦσε).

Κανεὶς μας δὲν τὸν γνώρισε πῶς ἤταν ὁ Δυσσέας,
ἔτσι ἀξαφνα δπως φάνηκε, μήτε κι οἱ γέροι ἀκόμα,
μόν' τοῦ πετούσαμε βρισιές, τοῦ δώσαμε καὶ ἔύλο,
κι αὐτὸς μ' ὑπόμονη καρδιὰ βαστοῦσε νὰ ὑποφέρνη
τοὺς χτύπους καὶ τὶς προσβολὲς μὲς στὸ δικό του σπίτι.

160

Κι ὁ νοῦς ἀφοῦ τὸν φώτισε τοῦ ἀσπιδοφόρου Δία
πῆρε μὲ τὸν Τηλέμαχο τ' ἄφματα τοῦ πολέμου
καὶ στὸ κελάρι τὰ ὕβαλε καὶ κλείδωσε τὶς πόρτες.

Τότε ἔσπρωξε μὲ πονηρὶὰ τὸ λατρευτό του ταίρι
νὰ βάλη σίδερο ψαρὶ κι ἀλύγιστο δοξάρι
βραβεῖο καὶ τοῦ φόνου ἀρχὴ στοὺς ἀμοιρούς μνηστῆρες.

165

Τότε κανεὶς δὲν μπόρεσε τὴν κόρδα νὰ τεντώσῃ
τοῦ δοξαριοῦ, γιατὶ ἤθελε δύναμη κι ἄλλη ἀκόμα.

Σὰν ἔπεσε μὲ τὴ σειρὰ στὰ χέρια τοῦ Δυσσέα,
φωνάζαμε ὅλη μὲ βουὴ σ' αὐτὸν νὰ μὴν τὸ δώσουν,
μ' ὅσα πολλὰ κι ἀν ἔλεγε. Κι ἀπ' ὅλους μόνο ὁ γιός του
πρόσταζε στὸν πατέρα του νὰ δώσουν τὸ δοξάρι.

170

Καὶ σὰν τὸ πῆρε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας,
τὴν κόρδα τέντωσε εὔκολα καὶ πέρασε ἡ σαΐτα
τὰ σίδερα. Καὶ τότε ὀρθὸς ἀπάνου στὸ κατώφλι

175

πετοῦσε τὶς σαῖτες του, ἄγρια τηρώντας γύρω,
καὶ τὸν Ἀντίνο χτύπησε. Ἐπειτα σ' ὅλους πάλε
ἔριχνε κι ἔπεφταν σωρὸς μπροστά του οἱ σκωτωμένοι.

Γιατὶ τὸ ξέραμε βοηθὸ κάποιο θεὸ πώς εἶχε. 180

Στὰ δώματα ὅλοι τρέχανε ἀπὸ κακή τους γνώμη
κι ἐδῶ κι ἔκεī τοὺς θέριζε, κι αὐτοὶ βαριὰ βοιγγώντας
ἔπεφταν κάτω κι ἔβαφε τὸ αἷμα τους τὸ χῶμα.

Ἐτσι, Ἀγαμέμνω, πέσαμε. Κι ἄθαφτα ἀκόμα· ὡς τώρα
τὰ λείψανά μας κείτονται στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα. 185

Γιατὶ δὲν πῆγε ἡ εἰδῆση στὸ σπίτι, στοὺς δικούς μας,
τὸ μαῦρο αἷμα ἀπ' τὶς πληγὲς νὰ πλύνουν καὶ στὸ στρῶμα
νὰ μᾶς θρηγήσουν, ποὺ 'ναι αὐτὸ στοὺς πεθαμένους χρέος».

Τότε ἔτσι μίλησε ἡ ψυχὴ τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα κι εἶπε.
«Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεῖκέ, πολύτεχνε Δυσσέα, 190

γυναίκα ἀλήθεια ἀπόχτησες μ' ἀσύγκριτες τὶς χάρες.

Πόσο ἡ καρδιὰ στὰ στήθια της πιστὴ τῆς Πηνελόπης,
καὶ πόσο πάντα ἀξέχαστο τὸν ἄντρα της κρατοῦσε.

Ἀθάνατο ἀπ' τὶς χάρες της θὰ μείνῃ τ' ὄνομά της,
καὶ θὰ τὴν κάμουν οἱ θεοὶ τραγούδι ἀγαπημένο 195

στὸν κόσμο, γιὰ τὴ φρόνιμη νὰ λέη τὴν Πηνελόπη.

Ἐκείνη, ἄχ, δὲν κακούργησε, ὡς τοῦ Τυνδάρου ἡ κόρη,
ποὺ σκότωσε τὸν ἄντρα της καὶ μισητὸ τραγούδι:

Θὰ τῆς ταιριάσουν, κι ἔφησε στῶν θηλυκῶν τὸ γένος
φήμη κακή, ποὺ νὰ μισοῦν καὶ τὶς καλές ἀκόμα». 200

Τέτοιες κουβέντες ἔκκαναν μιλώντας μεταξύ τους
στὸν "Ἄδη, δῶρας στεκόντανε κάτου στῆς γῆς τὰ βάθη.

Κι ἔκεῖνοι, ἀφοῦ κατέβηκαν ὅξω ἀπ' τὴν πόλη, πῆγαν
σὲ λίγο στὸ πολύκαρπο χωράφι τοῦ Λαέρτη,
ποὺ μάνος του τ' ἀπόχτησε μ' ἵδρο πολὺ καὶ κόπο. 205

Ἐκεῖ εἶχε καὶ τὸ σπίτι του κι ὀδόγυρα καλύβες
ποὺ κάθονταν οἱ δοῦλοι του κι ἔτρωγαν καὶ κοιμοῦνταν,
δοῦλοι πιστοί, ποὺ τοῦ 'καναν τὴ γνώμη στὶς δουλειές του.

Κι εἶχε μιὰ Σικελιώτισσα γριὰ στὸ ξοχικό του,
ἔκεī ποὺ ζοῦσε ἀπόμερος, καὶ τὸν γεροκομοῦσε. 210

Τότε δὲ Δυσσέας πρόσταξε τοὺς δούλους καὶ τὸ γιό του.
«Σεῖς τώρα στὸ καλόχτιστο καλύβι μπῆτε μέσα,

καὶ σφάχτε εὐτὺς ἔνα θρεφτό, τὸ πιὸ καλό, νὰ φᾶμε.

Ἐγὼ δύμως τὸν πατέρα μου θὰ δοκιμάσω πρῶτα,
ἄν θὰ γνωρίση, ὅταν μὲ ἵδοῦν τὰ μάτια του, τὸ γιό του,
ἥ, χρόνια ἀφοῦ μᾶς χώρισαν, δὲ θὰ μ' ἀναγνωρίσῃ».

215

Ἐτσι εἶπε κι ἔδωσε ἔπειτα στοὺς δούλους τ' ἄρματά του
κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπήκανε στὸ σπίτι, κι ὁ Δυσσέας
γιὰ τὸ σκοπό του σίμωσε στὸν καρπερὸ τὸν κῆπο.

Κι ὅπως κατέβη στὶς φυτείες δὲ βρῆκε τὸ Δολίο,
μήτε ἀλλον ἀπ' τοὺς δούλους του, μήτε κανένα γιό του,
γιατὶ εἴχαν φύγει ἀπὸ νωρὶς χαλίκια σὰ συνάξουν,
νὰ γτίσουν φράχτες στὶς φυτείες μαζὶ μὲ τὸ Δολίο.

Μὰ βρῆκε τὸν πατέρα του μονάχο νὰ σκαλίζῃ
ἔνα δεντράκι στὴ φυτειὰ τὴν δύμορφοστρωμένη

225

Ροῦχα φοροῦσε φτωχικά, λερά, κακοραμμένα,
καὶ στὰ καλάμια ἀπὸ πετσὶ βεδιοῦ ραφτὰ τουσλούκια,
νὰ μὴν τὸν βλάφτουν τὰ κλαδιά, καὶ γιὰ τὰ βάτια χέρες.
Κι ἀπάνου στὸ κεφάλι του γιδίσιο κράνος εἰχε,
νὰ μεγαλώνῃ ἡ λύπη του. Κι ὅπως τὸν εἶδε ἐμπρός του

230

νὰ σβήνῃ ἀπ' τὰ γεράματα, νὰ τὸν μαραίνῃ ἡ λύπη,
στάθηκε, δάκρυα χύνοντας, σὲ μιὰ ἀπιδιὰ ἀπὸ κάτου.
Κι ἐκεῖ στὸ νοῦ του ἀνάδευε καὶ στῆς καρδιᾶς τὰ βάθη
νὰ τρέξῃ στὸν πατέρα του νὰ τὸν γλυκοφιλήσῃ

καὶ νὰ τοῦ πῆ πῶς ἔφτασε στὴν ποθητὴ πατρίδα,

235

ἢ νὰ τοῦ κάμη ρωτήμα γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσῃ.
Κι ἐκεῖ ποὺ συλλογίζονταν καλύτερό του βρῆκε
πρῶτα μὲ λόγια ἀγγιγχτικά νὰ πάγη νὰ τὸν πειράξῃ.
Μὲ αὐτὴ τὴ σκέψη σίμωσε κοντὰ ὁ θεῖκὸς Δυσσέας.

Ἐνα δεντράκι σκάλιζε σκυμμένος ὁ Λαέρτης
κι ἀφοῦ κοντά του σίμωσε τοῦ πε ὁ λεβέντης γιός του.
«Ἐ, γέρο, βλέπω τὴ φυτειὰ πῶς ξέρεις νὰ φροντίζης
κι ὅλα καλὰ τὰ νοιάζεσαι, μήτε ἔχει ἔνα δεντράκι,
μήτε συκιά, μήτε ἀχλαδιά, πρασιά κι ἐλιά καὶ κλῆμα,
ποὺ νά 'ναι ἀπεριποίητο σ' ὅλο τὸν κῆπο μέσα.

240

Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ, νὰ μὴ θυμώσης δύμως.
Μονάχα ἐσύ εἶσαι ἀκοίταχτος καὶ στὰ γεράματά σου
τέτοια φορεῖς παλιόρουγχα κι εἶσαι λερδς ὁ ἔδιος.

245

- Δὲ σ' ἀμελᾶ ὁ ἀφέντης σου, γιατὶ καλὰ δουλεύεις,
μήτε ἔχεις, ἂν σὲ ἵδη κανεὶς στ' ἀνάστημα, στὴν ὅψη, 250
ἀπάνω σου τὸ δουλικό. Γιὰ βασιλιάς λές μοιάζεις,
ὅταν λουστῇ καὶ φάγη ψωμὶ καὶ σὲ ἀπαλὸ κρεβάτι
πάγη νὰ πλαγιάσῃ, ποὺ ὄλα αὐτὰ ταιριάζουν γιὰ τοὺς γέρους.
Μόν' ἔλα πές μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια μίλα. 255
Ποιῶν εἶσαι δοῦλος καὶ σὲ ποιοῦ τὰ χτήματα δουλεύεις ;
Καὶ τοῦτο ξήγα μου σωστά, καλὰ νὰ καταλάβω,
ἔδω τὸ Θιάκι ἀν εἰναι αὐτὸ ποὺ φτάσαμε, ὅπως μοῦ 'πε
κάποιοις ποὺ σὰν ἐρχόμουνα μ' ἀπάντησε στὸ δρόμο,
ὅχι ἔξυπνος τόσο πολύ, ἀφοῦ δὲν εἶχε θάρρος 260
νὰ πῆ ἢ ν' ἀκούση κάθε τι γι' αὐτὰ ποὺ τὸν ρωτοῦσα,
δι φίλος μου τί γίνεται, ἀν στὴ ζωὴ εἰναι ἀκόμα,
ἢ πέθανε καὶ βρίσκεται μὲς στ' "Αδη τὰ λημέρια.
Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.
"Ανθρωπὸ φιλοξένησα μιὰ μέρα στὴν πατρίδα, 265
στὸ σπίτι μας, ποὺ ἄλλος κανεὶς ἀπ' ὅσους ξένους εἶδα
δὲν ἤρθε τόσο ἀγαπητὸς στὸ πατρικό μου σπίτι.
Παινεύονταν τὸ γένος του πώς ἥταν ἀπ' τὸ Θιάκι
καὶ τὸ Λαέρτη μοῦ 'λεγε πατέρα του πώς εἶχε.
Τὸν πῆρα ἐγὼ στὸ σπίτι μου καὶ τὸν φιλοξένουσα
κι ἥταν ἀπ' ὄλα τὰ καλὰ τὸ σπίτι μου γεμάτο, 270
καὶ ταιριασμένα τοῦ 'δωσα φιλοξενίας δῶρα.
"Εφτὰ κομμάτια μάλαμα τοῦ 'δωσα δουλεμένο
κι ἔνα κροντήρι ὀλάργυρο μὲ τέχνη σκαλισμένο.
Χλαμύδες δώδεκα μονὲς καὶ δώδεκα ἀντρομίδες,
τόσες φλοκάτες ὅμορφες, χιτῶνες ἄλλους τόσους, 275
χώρια γυναικεῖς τέσσερεις στὸν ἀργαλειὸ τεχνίτρες,
πεντάμορφες ποὺ μόνος του τὶς διάλεξε καὶ πῆρε ».
Κι ἀπάντησε ὁ πατέρας του μὲ δάκρυα κι ἔτσι τοῦ 'πε.
«Ο τόπος εἶναι, ξένε, αὐτὸς ποὺ ρώτησες νὰ μάθης
καὶ τὸν κατέχουν ἄνθρωποι κακοὶ καὶ διαστρεμμένοι. 280
Τὰ δῶρα ποὺ τοῦ χάρισες ὄλα χαμένα πῆγαν,
κι ἔδω ἀν ἐκεῖνον ζωντανὸ τὸν ἔβρισκες στὸ Θιάκι,
δῶρα θὰ σοῦ 'δινε κι αὐτὸς καὶ θὰ σὲ προβοδοῦσε
μ' ἀγάπη, ως εἶναι τὸ σωστὸ σ' ὅποιον ἀρχίσῃ πρῶτος.

Μόν' ἔλα πές μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια μίλα.

285

Σὰν πόσα χρόνια πέρασαν ἀφότου πλανεμένο
κοντά σου φιλοξένησες τὸ δύστυχο παιδί μου,
ἄν ἦταν τότε στὴ ζωή, ποὺ ἀλάργα ἀπὸ πατρίδα
κι ἀπὸ δικούς, στὴ θάλασσα τὸν ἔφαγαν τὰ φάρια,
ἢ στὴ στεριά τὸν ἔσκισαν θεριὰ μὲ τὰ κοράκια.

290

Κι ἡ μάνα ποὺ τὸν γέννησε κι ὁ ἔρμος του ὁ πατέρας
δὲ στόλισαν τὸ στρῶμα του νὰ τὸν μοιρολογήσουν.

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη, τὸ λατρευτό του ταῖρι,
ώς του 'πρεπε δὲν ἔκλαψε τὸν ἀντρα τῆς στὸ στρῶμα,
μήτε τὰ μάτια του 'κλεισε ποὺ στοὺς νεκροὺς ταιριάζει.

295

Καὶ τοῦτο ξήγα^μου σωστά, καλὰ νὰ καταλάβω.

Ποιός εἶσαι ; Ποιός ὁ τόπος σου ; Πῶς λέγονται οἱ γονιοί σου ;
Ποῦ τὸ καράβι στάθηκε ποὺ σ' ἔφερε μὲ ναῦτες ;

"Η μήπως ἔργεσαι ἔμπορος μὲ ξένο ἐδῶ καράβι

ἢ οἱ ναῦτες ἀφοῦ σ' ἔβγαλαν γύρισαν πίσω πάλε ; "

300

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε.
«Ἐγὼ εἶμαι ἀπ' τὸν Ἀλύβαντα κι ἀπὸ μεγάλο σπίτι,
τοῦ ἄρχοντα Ἀφείδαντα παιδί κι Ἐπήριτο μὲ λένε.

"Αθελα^η μοίρα μ' ἔφερε ἐδῶ ἀπ' τὴ Σικανία.

Μακριὰ ἀπ' τὴν πόλη τὸ γοργὸ καράβι σύραμε δέω.

305

'Ο πέμπτος χρόνος ἔκλεισε ἀφότου κι ὁ Δυσσέας
πέρασε ἀπ' τὴν πατρίδα μου. Καλότυχα στὸν ἔρμο
δεξιὰ φανῆκαν τὰ πουλιὰ σὰν ἦτανε νὰ φύγῃ
κι ἔφυγε ἐκεῖνος μὲ χαρά. Κι εἴχαμε ἐλπίδα πάλε
νὰ σμίζουμε καὶ μὲ λαμπρὰ νὰ φίλευτοῦμε δῶρα ».

310

Εἶπε, κι ἐκεῖνον καταχνιὰ σκεπάζει μαύρη λύπης,
καὶ χῶμα ἀρπάζει μὲ τὶς δύο τὶς χούφτες καὶ τὸ ρίχνει,
ἀναστενάζοντας βαριά, στὴν ἀσπρη κεφαλή του.

Καὶ τοῦ Δυσσέα φούσκωνε τὸ στῆθος κι ἀπ' τὴ μύτη
πόνος πικρὸς τοῦ ξέσπαζε σὰν εἶδε τὸ γονιό του.

315

Χυμάει καὶ τὸν ἀγκάλιασε, τὸν φίλησε καὶ τοῦ 'πε.

"Ο ίδιος εἶμαι ὁ γιός σου ἐγώ, ποὺ λαχταράς, πατέρα,
κι ἔφτασα στὴν πατρίδα μας τὸν εἰκοστὸ πιὰ χρόνο.

Μόν' κράτα πιὰ τὰ κλάματα καὶ τὸν πικρὸ τὸ θρῆνο,

ν' ἀκούσης κάτι ποὺ θὰ πῶ, γιατὶ μᾶς βιάζει ἡ ἀνάργη.

320

Σκότωσα στὸ παλάτι μας τοὺς ἀναντρους μηνηστῆρες
καὶ τὶς ζημιές ἔσφράσανε καὶ τ' ἀνομά τους ἔργα».

Τότε ἔτσι πάλε ἀπάντησε κι εἶπε ὁ γέρο Λαέρτης:
«Ἄν ὁ Δυσσέας εἶσαι σύ, ἀλήθεια, τὸ παιδί μου,
πέξ μου σημαδία φανερὰ κι ἐγώ νὰ τὸ πιστέψω». 325

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας:
«Κοίταξε πρῶτα τὴν πληγὴ ποὺ μὲ τὸ δόντι τ' ἀσπρό
μοῦ 'καμε ὁ κάπρος μιὰ φορὰ στὸν Παρνασσὸ δύταν πῆγα.
Οἱ δύος τότε μ' ἔστειλες κι ἡ σεβαστή μου ἡ μάνα
νὰ τρέξω στὸν πατέρα της Αὐτόλυκο, νὰ πάρω
τὰ δῶρα του, ὅσα μοῦ 'ταξε στὸ σπίτι μας σᾶν ἤρθε.
Κι ἀκόμα στάσου νὰ σου πῶ τοῦ περβολιοῦ τὰ δέντρα,
ποὺ μιὰ φορὰ μοῦ χάρισες κι ἐγώ σου τὰ ζητοῦσα
μικρὸ παιδάκι πίσω σου στὸν κῆπο ἀκολουθώντας.

Ανάμεσα περνούσαμε καὶ σὺ μοῦ τὰ μετροῦσες. 335
Μοῦ 'δωσες δώδεκα ἀγχαδιές, συκιές μαζὶ σαράντα,
δέκα μηλιές καὶ μοῦ 'λεγες κλήματα νὰ μοῦ δώσῃς
ὄργους πενήντα μὲ λογῆς σταφύλια φορτωμένους,
δύταν ἐρχόντανε ὁ καρός ποὺ θὰ καρποφοροῦσαν». 340
Εἶπε, κι ἐκείνου λύθηκαν τὰ πόδια κι ἡ καρδιά του,
ποὺ γνώρισε τ' ἀλάθευτα σημαδία δύτως τοῦ τά 'πε
καὶ τὸ παιδί του ἀγκάλιασε, καὶ λιγοθυμισμένον
τὸν ἔσφιγγες ὁ πολύπαθος στὰ στήθια του ὁ Δυσσέας.

Σὰν πῆρε ἀνάσα κι ἡ καρδιὰ συνηρθε τοῦ Λαέρτη
πάλε ἀνοίξε τὸ στόμα του κι ἔτσι εἶπε μὲ δυὸ λόγια: 345
«Ἄχ, ἔχει ἀκόμα, Δίξα μου, Θεοὺς μὲς στὰ οὐράνια,
ὅν οἱ μηνηστῆρες πλέρωσαν τὰ κακουργήματά τους.
Τώρα ἔνας φόβος μὲ κρατεῖ ἐδῶ νὰ μὴν πλακώσουν
ὅλο τὸ πλήθος τῶν Θιακῶν κι εἰδῆση νὰ μὴ στείλουν
στῶν Κεφαλλήνων τὰ χωριά βοήθεια νὰ ζητήσουν». 350

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε:
«Θάρρος, κι αὐτὰ ποὺ σκέπτεσαι στὸ νοῦ σου μὴν τὰ βάζης.
Στὸ σπίτι τώρα ἂς τρέξουμε πού 'ναι κοντά στὸν κῆπο.
Ἐκεῖ εἶπα στὸν Τηλέμαχο τραπέζι νὰ ἐτοιμάσῃ
μαζὶ μὲ τὸ χοιροβοσκὸ καὶ τὸ βοϊδοφυλάχτη». 355

Ἐτσι εἶπε καὶ ζεκίνησαν γιὰ τ' ὅμορφο τὸ σπίτι.

Καὶ στ' ὄμορφοκατοίκητο σὰν ἥρθανε τὸ σπίτι
βοήκανε τὸν Τηλέμαχο, τὸν Εὔμαιο, τὸ βουκόλο,
ψητὸν νὰ κόβουν καὶ κρασὶ νὰ βάζουν στὰ ποτήρια.

Κι ἡ Σικελιώτισσα ἡ γριὰ τὸν ξακουστὸ Λαέρτη 360
ἔλουσε τότε στὸ λουτρό, τὸν ἔτριψε μὲ λάδι
κι ὄμορφη ἀπάνου τοῦ 'βαλε χλαμύδα. Κι ἡ Παλλάδα
ἥρθε καὶ τοῦ ξανάνιωσε τοῦ βασιλιὰ τὰ μέλη,
καὶ πιὸ ψηλὸ τὸν ἔκαμε καὶ πιὸ παχὺς νὰ δείχνη.
Ἐπειτα βγῆκε ἀπ' τὸ λουτρὸ καὶ θάμαζε ὁ Δυσσέας 365
νὰ βλέπῃ τὸν πατέρα του μ' ἀθάνατο παρόμοιο,
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·
«Κάποιος, πατέρα, ἀπ' τοὺς θεοὺς ἀπάνω τοὺς οὐράνιους
σ' ἔκαμε πιὸ ὄμορφότερο στ' ἀνάστημα, στὴν ὅψη».

Τότε ἔτσι ἀπάντησε σ' αὐτὸν ὁ συνετὸς Λαέρτης· 370
«Δία πατέρα, κι 'Αθηνᾶ κι 'Απόλλο μου, εἴθε νά 'μουν
σὰν τὸν καιρὸ ποὺ πάτησα τὸ Νήριτο τὸ κάστρο,
τῶν Κεφαλλήνων ἀρχηγός, σ' ἄκρη γιαλοῦ χτισμένο.
Τέτοιος ψὲς να 'μουν σπίτι μας, φορώντας τ' ἄρματά μου
νὰ στέκω ὄρθδς νὰ πολεμῶ τοὺς ἄναντρους μνηστῆρες,
πολλοὺς θὰ ξάπλωνα στὴ γῆς ποὺ νὰ χαρῆ ἡ καρδιά σου».

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους.
Καὶ τὶς δουλειὲς σὰν τέλεψαν κι ἐτοίμασαν τραπέζι,
ἀράδα πῆγαν στὰ θρονιὰ καὶ στὰ σκαμνιὰ νὰ κάτσουν.
Καὶ στὸ φαγὶ σὰν ἀπλωναν, ἥρθε ὁ γέρο Δολίος 380
μαζὶ κι οἱ γιοὶ του, ἀπὸ δουλειὰ καὶ κόπο κουρασμένοι,
ποὺ πῆγε ἡ Σικελιώτισσα γριὰ νὰ τοὺς φωνάξῃ,
ἡ μάνα ποὺ τοὺς ἔτρεφε καὶ ποὺ γεροκομοῦσε,
σὰν ἥρθαν τὰ γεράματα, τὸ γέρο τους πατέρα.

Μέσα τους σάστισε ἡ καρδιὰ σὰν εἰδαν τὸ Δυσσέα 385
καὶ ξιπασμένοι στάθηκαν στὸ σπίτι. Κι ὁ Δυσσέας
μὲ δυό του λόγια μαλακὰ γυρίζει καὶ τοὺς κάνει·
«Καθίστε, γέρο, στὸ φαγὶ, κι ἀφῆστε τὴ ντροπή σας.
Ἄπ' ὥρα θέλαμε ψωμὶν' ἀρχίσουμε νὰ τρῶμε,
μὰ πάντα καρτερούσαμε καὶ σᾶς ἐδῶ νὰ 'ρθῆτε».

Εἶπε καὶ τρέχει ἀνοίγοντας τὴν ἀγκαλιὰ ὁ Δολίος
κι ἔπιασε καὶ τοῦ φίλησε τὸ χέρι τοῦ Δυσσέα

κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·

« Μᾶς ἥρθες, πολυπόθητε καὶ χιλιαγαπημένε,
ἀνέλπιστά μας, κι οἱ θεοὶ σὲ φέραντε οἱ οὐράνιοι.

395

Γειά σου χαρά σου κι οἱ θεοὶ κάθε καλὸς ἀς σου δώσουν.

Καὶ τοῦτο ξήγα μου σωστά, καλὰ νὰ καταλάβω,
ἡ Πηνελόπη, ἀν ἔμαθε τὴν εἰδηση πῶς ἥρθες,

ἢ κάποιον νὰ τῆς στείλω εύτὺς νὰ τῆς τὸ παραγγείλω ».

Κι ἀπάντησε δὲ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·

400

« Τό 'μαθε τώρα, γέρο μου. Γι' αὐτὸ πιὰ μὴ φροντίσῃς ».

Εἶπε, κι ἐκεῖνος κάθισε στὸ κάθισμά του πάλε.

Καὶ τοῦ Δολίου τὰ παιδιά, τὸν ξακουστὸ Δυσσέα
πῆγαν, τὸν καλωσόρισαν καὶ τοῦ 'σφιγγαν τὰ χέρια
καὶ στὸν πατέρα τους κοντὰ καθίσαντε ὅλοι ἀράδα.

405

Κι ἐνόσω αὐτοὶ καθόντανε στὸ σπίτι καὶ δειπνοῦσαν,
τὴν πόλη ἀμέσως ἔτρεξε γοργὴ μηνύτρα ἡ Φήμη,
τὴν εἰδηση γιὰ τὴ σφαγὴ νὰ φέρη τῶν μνηστήρων.

Κι ἔτρεχαν ἄλλος ἀπ' ἄλλοῦ μὲ κλάματα, μὲ θρήνους,
σὰν ἄκουσαν τὴν εἰδηση, μπρὸς στοῦ Δυσσέα τὸ σπίτι.

410

Παιρίνουν νὰ θάψουν τοὺς νεκρούς, καθένας τὸ δικό του,
καὶ κείνους ποὺ ήτανε ἀπ' ἄλλοῦ τοὺς ἔβαλαν στὰ πλοῖα
κι οἱ ναῦτες στὴν πατρίδα τους τοὺς πῆγαν νὰ τοὺς θάψουν.

Πῆγαν κι αὐτοὶ στὴ σύνοδο μὲ σπλάχνα ματωμένα.

Κι ὅταν συνάχτηκε ὁ λαὸς καὶ μαζωχτήκανε ὅλοι,
ἀπάνου δρθὸς σηκώθηκε καὶ μίλησε ὁ Εὔπειθης,
πόκλαιγε μ' ἀσβηστο καημὸ τὸ γιό του τὸν Ἀντίνο,
ποὺ πρῶτο τοῦ τὸν σκότωσε ὁ ξακουστὸς Δυσσέας.

415

Γιὰ κείνον δάκρυα χύνοντας πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·

« Ἄδερφια, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος κατάστρεψε τὸν τόπο.

420

« Όλο ποὺ πῆρε τὸ στρατό, χιλιάδες παλικάρια,
τὸν ἔχασε, καὶ τὰ γοργὰ καράβια πᾶν κι ἐκεῖνα,
κι ἐδῶ ὅταν ἥρθε σκότωσε τῶν Ἀχαιῶν τοὺς πρώτους.

Μὰ ἐλάτε, πρὶν νὰ φύγῃ αὐτὸς τρεχάτος γιὰ τὴν Πύλο
ἢ, γιὰ τὴν πλούσια "Ηλιδά, ποὺ οἱ Ἐπειγοὶ ὅριζουν,
νὰ τοῦ ριχτοῦμε. "Ετσι, ἀτιμοὶ θὰ μείνουμε γιὰ πάντα.

425

Γιατὶ στὸν κόσμο μιὰ ντροπὴ θὰ 'ναι, ὅσοι κι ἀν τ' ἀκούσουν,
ποὺ τοὺς φονιάδες ἀδερφιῶν, φονιάδες τῶν παιδιῶν μας.

ἀπλέρωτους ἀφήσαμε. Καλύτερα ᾧς μὴ ζήσω,
κι αὐτὴ τὴν ὥρα ὁ θάνατος ᾧς ἔρθη νὰ μὲ πάρη. 430
Μὰ ἐλάτε ἐμπρός, μῆπως αὐτὸι προκάμουν νὰ περάσουν ».

"Ετσι εἰπε, δάκρυα χύνοντας, καὶ συμπονέσανε ὅλοι.
Τότε ἥρθε κι ὁ τραγουδιστής κι ὁ Μέδοντας μαζί του,
σὰν ξύπνησαν, ἀπ' τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα τὸ παλάτι,
κι ὅπως στὴ μέση στάθηκαν τους εἶδαν κι ἀποροῦσαν. 435

Κι ἐκεῖ τοὺς εἶπε ὁ Μέδοντας μὲ τὴ σοφὴ του γνώμη:
« Ἀκοῦστε νὰ σᾶς πῶ, Θιακοί. Χωρὶς τῶν ἀθανάτων
τὴ θέληση δὲν τὰ ἕκαμε τὰ ἔργα αὐτὰ ὁ Δυσσέας.

"Ο Ἰδιος εἶδα τὸ θεὸ κοντά του τὸν οὐράνιο
νὰ στέκη, μὲ τὸ Μέντορα στὸ κάθε τι παρόμοιο. 440

Καὶ πότε θάρρος ἔβγαινε νὰ δώσῃ τοῦ Δυσσέα,
πότε ἔτρεχε καὶ σάστιζε στὸ σπίτι τους μνηστῆρες,
καὶ κάτου πέφτανε σωρός ἔνας στὸν ἄλλο ἀπάνου ».

"Ετσι εἰπε κι ὅλοι πράσινοι γενήκανε ἀπ' τὸν τρόμο.
Τότε εἶπε ὁ γιὸς τοῦ Μάστορος ὁ γερο - 'Αλιθέρσης, 445
ποὺ ἀπ' ὅλους μόνος ἀξιζε νὰ βλέπῃ ἐμπρός καὶ πίσω.

Αὔτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε.
« Δῶστε, Θιακοί, μιὰ προσοχὴ σ' ὅ,τι ἔχω νὰ μιλήσω.

Αὔτες γενήκανε οἱ δουλειές ἀπὸ δικό σας σφάλμα.
Τοῦ κάκου ἐγώ κι ὁ Μέντορας, μὲ γνώση προικισμένος, 450

φωνάζαμε ἀπ' τὶς τρέλες τους νὰ πάψε πιὰ τοὺς γιούς σας,
ποὺ κάνανε ἄνομες δουλειές, νὰ τρῶν μεγάλου ἀνθρώπου
τὸ βιὸς καὶ τὴ γυναικά του νὰ θέλουν ν' ἀτιμάσουν,
γιατὶ ὅλοι στὴν πατρίδα του θαρροῦσαν πῶς δὲ θά ἔρθη.

Καὶ τώρα πῶς νὰ κάμετε τὴ συμβουλή μου ἀκοῦστε. 455
Μὴν πάτε, γιατὶ μόνοι μας τὸ χάρο μας θὰ βροῦμε ».

Εἶπε, κι αὐτοὶ πετάχτηκαν μ' ἀλαλαγμὸ μεγάλο
ἀπ' τοὺς μισοὺς οἱ πιὸ πολλοὶ—οἱ ἄλλοι μείνανε ὅλοι —
ποὺ ὁ λόγος του δὲν ἔρεσε κι ἀκουγαν τὸν Εὔπειθη.

Καὶ τρέχουν τότε στὴ στιγμὴ καὶ βάζουν τ' ἄρματά τους. 460

Κι ἔπειτα σὰν ὀπλίστηκαν τὸ θαυμπωτὸ χαλκό τους,
ὅλοι συνάχτηκαν μπροστὰ στὴν ἀπλωτὴ τὴν πόλη
κι ἀπ' τὴ λωλάδα του ἀρχηγὸς μπῆκε ὁ Εὔπειθης σ' ὅλους,
ποὺ νόμιζε πῶς τὴ σφαγὴ θὰ ἐκδικηθῇ τοῦ γιοῦ του,

όμως δὲν τοῦ 'τανε γραφτὸ πίσω πιὰ νὰ γυρίσῃ.

465

Τότε εἶπε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὸ γιὸ τοῦ Κρόνου Δία·
 « Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν ἀθανάτων πρῶτε,
 πές μου γι' αὐτὸ ποὺ σὲ ρωτῶ. Τί χρύβεις μὲς στὸ νοῦ σου:
 Θ' ἀνάψης ἄγριο πόλεμο καὶ μάχες ξανὰ πάλε,
 η νὰ τοὺς βάλης μελετᾶς ἀγάπη ἀνάμεσό τους; »

470

Κι ὁ Δίας τῆς ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυνάχτης·

« Γι' αὐτά, παιδὶ μου, τί ρωτᾶς καὶ μὲ συγνοξετάζεις;
 μονάχη δὲν τὴν ἔκαμες τῇ σκέψῃ αὐτὴ στὸ νοῦ σου,
 πῶς ὁ Δυσσέας σὰν ἐρθῆ νὰ τοὺς πλερώσῃ ἔκείνους;
 Κάμε ὄπως θέλεις. Θὰ σοῦ πῶ κι ἐγὼ τὸ τί ταιριάζει.
 'Αφοῦ πιὰ σκότωσε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας τοὺς μνηστῆρες,
 ἃς ὄρκιστοῦν οἱ ἄλλοι τους ὄρκους πιστοὺς ἀγάπης
 πάντα νὰ βασιλεύῃ αὐτὸς κι ἐμεῖς ἀπ' τὴν καρδιά τους
 νὰ σβήσουμε τὸ θάνατο παιδιῶν τους κι ἀδερφιῶν τους.

475

Καὶ μεταξύ τους σὰν καὶ πρὸν ἃς ἀγαπήσουν πάλε
 καὶ πλούτη ἃς ἔχουν ἀφθονα κι εἰρήνη ὄσο νὰ ζήσουν ». 480

Εἶπε καὶ θάρρος ἔβαλε στὴν πρόθυμη Παλλάδα,
 κι ἀπ' τοῦ Ὁλύμπου τὶς κορφὲς πέταξε κάτω κι ἤρθε.

Κι ἀφοῦ χορτάσανε ψωμὶ καρδιόγλυκο νὰ τρῶνε,
 τὸ λόγο πῆρε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας καὶ τοὺς εἶπε· 485
 « Ἔνας ἃς τρέξῃ ὅξω νὰ ἴδῃ μήπως κοντὰ ζυγώνουν ».
 « Ετοι εἶπε, κι ἔτρεξε ἔνας γιὸς ἀμέσως τοῦ Δαλίου,
 καὶ στὸ κατώφλι στάθηκε κι ὄλους κοντὰ τοὺς εἶδε,
 καὶ στὸ Δυσσέα φώναξε μὲ πεταχτά του λόγια·
 « Πλάκωσαν, νά τους, γλήγορα ν' ἀρπάξουμε τὰ ὄπλα ». 490

Εἶπε κι αὐτοὶ σηκώθηκαν καὶ τ' ἄρματα φοροῦσαν,
 μὲ τὸ Δυσσέα τέσσερεις κι ἔξ τὰ παιδιά τοῦ γέρου
 Δολίου. Πῆραν τ' ἄρματα κι αὐτὸς μὲ τὸ Λαέρτη,
 ἀν κι ἤταν γέροι, θέλοντας καὶ μή, νὰ πολεμήσουν.
 Κι ἔπειτα σὰν ὄπλιστηκαν τὸ θαυμπωτὸ χαλκό τους.
 βγῆκαν τὴν πόρτα ἀνοίγοντας, κι ἀρχήγευε ὁ Δυσσέας. 495

Τότε ἔφτασε κι ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα,
 παρόμοια σὰν τὸν Μέντορα στ' ἀνάστημα, στὴν ὄψη
 καὶ χάρηκε ὁ πολύπαθος Δυσσέας σὰν τὴν εἶδε,
 κι ἔτσι εἶπε στὸν Τηλέμαχο, τὸ ζηλεμένο γιό του· 500

« Τώρα καὶ σύ, Τηλέμαχε, μὲς στὴ φωτιὰ τῆς μάχης
χυμώντας, δόπου δείχνονται τὰ πρῶτα παλικάρια,
νὰ μὴν ντροπιάσῃς, κοίταξε, τὸ πατρικό σου γένος,
ποὺ πάντα πρὶν νικούσαμε σὲ δύναμη κι ἀντρεία ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε·
« Θὰ ἴδης, πατέρα, ἂν ἡ καρδιὰ ποὺ κρύβω μὲς στὰ στήθια
μέλει ντροπὴ στὸ γένος σου νὰ φέρη, καθὼς εἶπες ».

Εἶπε, κι ὁ γέρος χάρηκε Λαέρτης κι' ἔτσι κράζει:
« Τι· μέρα εἰδα χαρούμενη θεέ μου, νὰ ξημερώσῃ,
ὅ γιός μου μὲ τ' ἀγγόνι μου ἀγώνα ἀντρείας ἔχουν ».

Κοντά του πήγε ἡ λιόκαλη θεὰ Ἀθηνᾶ καὶ τοῦ 'πε·
« Γιὲ τ' Ἀρκεσία, φίλε μου καὶ πολυαγαπημένε,
εὐχήσου στὴ θεὰ Ἀθηνᾶ καὶ στὸ μεγάλο Δία,
καὶ τὸ μακρὺ κοντάρι σου τίναξε νὰ τὸ ρίζης ».

Εἶπε καὶ τ' ἄναψε ἡ θεὰ Παλλάδα τὸ θυμό του.

Κι ἀφοῦ στὴν κόρη εὐχήθηκε τ' ἀσπιδοφόρου Δία
τίναξε τὸ κοντάρι του μεμιᾶς καὶ τὸν Εὔπειθη
μέσα ἀπ' τὸ χαλκομάγουλο τὸν ἀκοντίζει κράνος
καὶ δὲν ἐμπόδισε ὁ χαλκός, μόν' βγῆκε πέρα ὁ στόκος,
καὶ πέφτοντας βροντάει, ἀχοῦν καὶ τ' ἔρματα ἀπὸ πάνου.

Τότε ὁ Δυσσέας χύμηξε μὲ τὸ λεβέντη γιό του
μπροστὰ καὶ μὲ σπαθιὰ χτυποῦν καὶ δίστομα μαχαίρια

Τότε ὅλους θὰ τοὺς σκότωνε, κανεὶς δὲ θὰ γυρνοῦσε,
ἀνίσως ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ, τ' ἀσπιδοφόρου Δία

ἡ κόρη, δὲν τοὺς φώναξε τὸ πλῆθος νὰ κρατήσῃ·

« Πάψτε, Θιακοί, τὸν πόλεμο, ποὺ ἀρχίσατε μὲ λύσσα,
καὶ χωριστῆτε γλήγορα δίχως νὰ τρέξῃ αἷμα ».

« Εἶται ἡ Παλλάδα φώναξε κι ὅλους τοὺς πῆρε τρόμος.

Πετοῦσαν ἀπ' τὰ χέρια τους τὰ ὅπλα ἀπ' τὴν τρομάρα,
ἔτσι διώας φώναξε ἡ θεά, κι ἔπεφταν ὅλα κάτου,

καὶ πρὸς τὴν πόλη τρέξανε νὰ σώσουν τὴ ζωὴ τους.

Χούγιαξε τότε ὁ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας,
κι ἀφοῦ μαζεύτηκε χυμάει σὰν κυνηγάρικο ὄρνιο.

Τὸν καφτερό του κεραυνὸν ἔριξε ὁ Δίας τότε

κι ἔπεσε ἐμπρὸς στὴν Ἀθηνᾶ, τοῦ ἀνίκητου πατέρα
τὴν κόρη, κι ἔτσι φώναξε στὸν πορθητὴ Δυσσέα·

505

510

515

520

525

530

535

« Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεῖκέ, πολύτεχνη Δυσσέα,
στάσου καὶ πάψε τὴ σφαγὴν καὶ τὴ λυσσάρα μάχην,
μὴ σοῦ θυμώσῃ ὁ βροντερὸς τοῦ Κρόνου δ.γιὸς ὁ Δίας ».

Εἶπε, κι' αὐτὸς τὴν ἀκούσει καὶ χάρηκε ἡ καρδιά του,
Κι' ἀνάμεσό τους ἔβαλε πιστοὺς ἀγάπης ὄρκους,
ἡ κόρη ἡ λιοπερίχυτη τ' ἀσπιδοφόρου Δία,
μοιάζοντας μὲ τὸ Μέντορα σ' ὅλα, φωνὴ καὶ σῶμα.

540

ΛΕΞΙΔΟΓΙΟ*

- ἀκράνι, τό : καρπός τῆς κρανιᾶς.
- ἀλάργα : μακριά.
- ἄλικος : βαθυκόκκινος.
- ἀλυχτῶ : γαβγίζω, (ύλακτῶ).
- ἀμάλαγος : ἀθικτος, ἀνέπαφος, ἀγνός, καθαρός.
- ἀμποτες : εἴθε.
- ἀνάκαρα, ἡ : σωματική δύναμη, ἀντοχή.
- ἀνάσβολος : σκοτεινός, ζοφερός.
- ἀντένα, ἡ : κεραία τοῦ καταρτιοῦ γιὰ τὸ κρέμασμα τῶν πανιῶν τοῦ πλοίου.
- ἀντρομίδα, ἡ : εἶδος μάλλινου χοντροῦ ὑφάσματος, ποὺ χρησιμοποιεῖται σὰν τάπης ἢ σὰν κλινοσκέπασμα.
- ἀποκάρωση ἡ : νάρκη, ζάλη.
- ἀραξιοβόλη, τό : μικρὸ διμάνι, δρμίσκος, κατάλυμα.
- ἄργαστος : δ ἀκατέργαστος.
- ἄριφνητος : ἀναρίθμητος, ἀμέτρητος.
- ἀσφοδελός, δ : εἶδος φυτοῦ ποὺ οἱ βολβοὶ τῆς ρίζας τον χρησίμεναν γιὰ τροφή. «Ἄσφοδελός λειμών» ἥταν, κατὰ τὴ μυθολογία, τόπος στὸν "Ἄδη, ποὺ πήγαιναν σ' αντὸν οἱ ψυχές τῶν ήρώων.
- ἄτροπος : χωρὶς τρόπο, ἀγενής.
- ἄτσαλος : ἄκοσμος, ἄσωτος, κακός.
- ἄχναφος : χωρὶς ἔχνη, χωρὶς ἀπονόνους.
- ἄχόλαλος : βουερός, ηχηρός.
- βάγια, ἡ : ὑπηρέτρια, παραμάνα, θηλάστρια.
- βαρδολούπα, ἡ : εἶδος πουλιοῦ.

* Στὸ λεξιλόγιο αὐτὸ περιλαμβάνονται κυρίως πραγματολογικοὶ ὄροι καὶ μερικὲς ἄλλες λέξεις τῆς νεοελλήνικῆς ποὺ χρησιμοποιήθηκαν στὴ μετάφραση γιὰ τὴν καλύτερη ἀπόδοση τοῦ Ὁμηρικοῦ κειμένου.

βαρηματιά, ἡ : χτύπημα.

βίκος, δ : εἰδος φυτοῦ.

βιτούλα, ἡ : καὶ βετούλα, ἡ : ἀρνὶ ἥ ἐρίφι ἔρὸς ἥ δύο χρόνων.

βολά, ἡ : φορά.

γεράνιος : γαλάζιος, ἀσπρογάλαζος.

γιατάκι, τό : δωμάτιο.

γιωρντάνι, τό : περιδέραιο, κόσμημα στήθους.

γιούλι, τό : εἶδος λουλουδιοῦ μενεξές, βιολέτα.

γλυκάδι, τό : μικρὸ εὐγενυστο κομμάτι ἀπὸ φητὸ κρέας, κυρίως ἀπὸ τὸ λαιμό.

γομάρι, τό : ζῶο, ὑποζύγιο.

δαβίδι, τό, καὶ νταβίδι, τό : εἶδος ξυλουργικοῦ ἐργαλείου.

δοιάκι, τό : μογλός τοῦ πηδαλίου, πηδάλιο.

δρασκελιά, ἡ : ἄνοιγμα τῶν σκελῶν, διασκελισμός.

ἔλαταρφης, δ : δόηγός.

ἔλιτικος : κατασκευασμένος ἀπὸ ξύλο ἔλιας.

ζαβός : διανοητικῶς ἔλιτρής, ἀνόητος.

ζάρι, τό : μικρὸς κύβος· εἶδος παιχνιδιοῦ.

ζνίχι, τό : σβέρκος, τράχηλος.

θηλύκι, τό : κουμπί, μικρὴ πόρπη.

θούγια, ἡ : δένδρο ευώδες.

καμακιάζω : χτυπῶ μὲ τὸ καμάκι, μὲ ἀλιευτικὸ ἐργαλεῖο ἀπὸ ἐπιμήκη κοντό, ποὺ ἔχει στὴν ἄκρῃ μυτερὸ σίδερο.

κανάβι, τό : κλωστικὴ ψλῆ ἀπὸ τὸ ὄμώνυμο φυτό.

καπρί, τό : κάπρος.

καρδάρα, ἡ : ξύλινο ἄγγειο γιὰ τὸ ἄψιτον μεταλλικό τοῦ γάλατος.

καρίνα, ἡ : ἡ τρόπαια, τὸ κάτω μέρος τοῦ πλοίου.

καρσί : ἀπέναντι.

καρτάλι, τό : ἀιτός, γυπαετός, δρυιο.

κατεχάρης : κάτοχος.

καυκί, τό : πλατύστομο δοχεῖο, κύπελλο, ποτίρι ἔιλινο.

καψαλίζω : καίω τὴν ἐπιφάνεια ἐλαφρά.

κερώνω : γίνομαι κίτρινος σὰν κερί.

κίχλα, ἡ : καὶ τσίχλα, ἡ : εἶδος ὠδικοῦ πτηνοῦ.

κολατσό, τό : πρόγευμα.

κούρσουρο, τό : κούτσουρο.

κρικέλι, τό : μικρός κρίκος.

κρονήρι, τό : πήλινο δοχεῖο νεροῦ, κανάτι, ξύλινο δοχεῖο κρασιοῦ.

λαγγόνι, τό : τὸ μέδος τοῦ σώματος μεταξὺ τῆς ὁσφύος καὶ τῶν πλευρῶν.

λάζος, δ : εἶδος μαχαιριοῦ.

λαμποκόπος, δ : κωπηλάτης.

λάτινος : δικασκενασμένος ἀπὸ ἔλατο.

λεβέτι, τό : ὑποκορ. τοῦ λέβητος καζάνι.

λιάστρα, ḥ : συσκενή, πλαίσιο γιὰ τὴν ἀποξήρανση καρπῶν.
λογγωμένος : πυκνός ἐδῶ : δασύτεριος.

μαδέρι, τό : χοντρό σανίδι, ποὺ χρησιμοποιεῖται σὰν βάθρο ή υποστήριγμα.

μαλάζω : μαλακώνω ἐδῶ : καταπραῦνω, ἡσυχάζω, ἀνακονφίζω.

μασάλας, δ : κοντάρι, στύλος μὲ δαΐλ στὴν κορυφή, πυρσός.

ματσούκι, τό : φόπαλο, χοντρό φαβδί.

μεδουλάτος : γεμάτος μὲ μεδουύλι.

μερμίδι, τό : λεπτὸ σχοινί.

μεσοδόκι, τό : ξύλινο δοκάρι τῆς στέγης, διάζωμα.

μπασιά, ḥ : στενὴ δίοδος, εἴσοδος.

μπόλια, ḥ : μαντίλι κεφαλῆς.

μπρογκώ : κατευθύνω, διώχνω μὲ θόρυβο.

νέμα, τό : γνέμα, νῆμα.

ξάργοι : ἐπίτηδες.

ξάρτια, τά : τὰ κατάρτια, τὰ πανιὰ καὶ τὰ σχοινιὰ τοῦ πλοίου.

όντάξ, δ : δωμάτιο, θάλαμος.

ὄργος, δ : σκαμμένη γραμμή τοῦ ἄγροῦ, αὐλάκι.

δρνιά, ḥ : ἀγροσυκιά.

πάκια, τά : μέρος τοῦ σώματος τοῦ ζώου γέρω ἀπὸ τὰ πλευρά.

παλαμάρι, τό : χοντρό σχοινί, ποὺ χρησιμεύει γιὰ τὸ δέσμῳ τῶν πλοίων στὴν ἀκτή.
πάλος, δ : πάσσαλος, παλούνι.

πασπαλίζω : φίχων λεπτότατο ἀλεύρι η ὅποιαδήποτε ἄλλη ουσία τριμμένη σὲ σκόνη.
πάτερο, τό : ξύλινο δοκάρι, ποὺ υποβαστάζει τὴ στέγη η τὸ πάτωμα.

- παχνί, τό : φάτνη.
- πελέκι, τό : μικρή ἀξίνη.
- πέτομαι : ύπεροφανεύομαι, καμαρώνω.
- ποδοκόπι, τό : φιλοδώρημα γιὰ ὑπηρεσία.
- πολύσκαρμος : μὲ πολλοὺς σκαρμούς, ἐπομένως μὲ πολλὰ κουπιά.
- πραμνιώτικος : γλυκός (ἢ λ. ἰδίως γιὰ τὸ κρασί).
- προσθηλιάζω : ἀφήνω τὸ ἀρνί κάτω ἀπὸ τὴν μάνα γιὰ θήλασμα.
- πρυμάτσα, ἡ : σχοινί, μὲ τὸ ὅποιο δένεται τὸ πλοϊο στὴν ἀκτή.
- ρόγα, ἡ : μισθός.
- ροῖ, τό : δοχεῖο λαδιοῦ.
- σάλαγος, ὁ : βοή, θόρυβος· κραυγὴ τοῦ βοσκοῦ γιὰ ν' ἀλλάξῃ κατεύθυνση τὸ κοπάδι.
- σαρώνω : σκουπίζω.
- σερπετός : ζωηρός, εὐκίνητος, ἔξυπνος.
- σκαρί, τό : πλοϊο, ὁ σκελετὸς τοῦ πλοίου.
- σκαριός, ὁ : ἔνδινος ἢ μετάλλινος πάσσαλος, ὅπον στηρίζεται τὸ κοντὶ μὲ θηλιά.
- σκαρτάδος : ἄχρηστος, ἀνισόρροπος, πολυλογάς.
- σκίζα, ἡ : μικρὸ κομμάτι σχισμένου ξύλου, πελεκούδι.
- σκλήθρο, τὸ καὶ σκλήθρα, ἡ : εἰδος δένδρου ποὺ φύεται κοντά σὲ νερό.
- σκλίδα, ἡ : μικρὸ κομμάτι, κνημίως κρέατος.
- σκότω, ἡ : σχοινὶ ποὺ τεντώνει τὰ πανιὰ τοῦ πλοίου.
- σοφράς, ὁ : ἔνδινος τετράγωνος δίσκος, ποὺ στηρίζεται σὲ χαμηλὸ πόδι καὶ χρησιμεύει σᾶν τραπέζι.
- σπαργαμένος : φουσκωμένος, γεμάτος γάλα.
- σταλίζω : ἀναπαίνομαι (ἢ λ. χρησιμοποιεῖται γιὰ τὰ ζῶα).
- στάντζος, ὁ : σχοινὶ ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ καταρτιοῦ πρὸς τὴν πρώρα.
- στάψη, ἡ : ἀρχ. στάθμη· ὅργανο μὲ τὸ ὅποιο σημειώνεται στὸ ξύλο ἢ εὐθεῖα γραμμή, στὴν ὅποια θὰ κοπῇ ἡ θὰ πελεκηθῆ.
- στιά, ἡ : ἐστία.
- συγγριῶ : τακτοποιῶ.
- σφλόμος, ὁ : καὶ φλόμος : φυτὸ μὲ μαύρη φλέζα καὶ ἄσπρο ἄνθος, ἀγριοπήγανο.
- τάσι, τό : πλατύστομο δοχεῖο· ἔδῶ : ωρχὸ δοχεῖο γιὰ τὸ πλύσιμο τῶν χεριῶν τουςλούκι, τό : εἰδος περικηνημίδας.
- τρεχαντήρι, τό : μικρὸ γρήγορο ἴστιοφόρο.
- τροπωτήρας, ὁ : σχοινὶ ποὺ συνδέει τὸ κοντὶ μὲ τὸν σκαρμό.
- τριμπούρι, τό : ἔντομο, παρισιτο τοῦ ζώου.

τσότρα, ἡ : ξύλινο δοχεῖο νεροῦ ἢ κρασιοῦ.

τυπάρι, τό : τεμάχιο κεριοῦ, ποὺ ἔχει πάρει τὸ σκῆνα τοῦ ἀγγείου στὸ δόποιο ἔλιωσε.

φαλάγγι, τό : στρογγυλὸ ξύλο ποὺ τοποθετοῦν κάτω ἀπὸ τὸ πλοῖο γιὰ νὰ τὸ μετακινήσουν στὴν ξηρά.

φηκάρι, τό, καὶ θηκάρι, τό : θήκη ξίφους, σπαθιοῦ, μαχαιριοῦ.
φλοκάτη, ἡ : μάλλινη κουβέρτα.

φιντάνι, τό : νεαρὸ φυτό, βλαστός.

Ψηφίζω καὶ ψηφῶ : ἐδῶ λογαριάζω, ύπολογίζω.

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

‘Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸν διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἅρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (‘Εφ. Κυβ. 1946 Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Γ. 1966 (IV) • ΑΝΤΙΤΥΠΑ 45.000 • ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1347/2-4-66

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ - I. A. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ & ΥΙΟΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ - ΙΩΑΝ. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο. Ε.

λέγεται αναπομπή ή αναπομπή μεταξύ της πρώτης περιόδου και της δεύτερης στην οποία γίνεται η αναπομπή της πρώτης περιόδου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ - ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

3. Η ΑΝΑΠΟΜΠΗ - Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

